איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

דוח תקופתי לשנת 2017

איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

דוח תקופתי לשנת 2017

תוכן עניינים

פרק א - תיאור עסקי התאגיד

פרק ב - דוח הדירקטוריון

הצהרות (SOX)

פרק ג - דוחות כספיים

פרק ד - פרטים נוספים על התאגיד

פרק ה - נספחים

דוח תקופתי לשנת 2017

שם החברה:	**איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ**
מס' חברה ברשם:	**513910703**
כתובת:	**אפעל 35, קרית אריה, פתח-תקוה 4951123**
טלפון:	**03-5654021**
פקס:	**03-5627257**
דואר אלקטרוני:	**pniot@yashir.co.il**
תאריך המאזן:	**31.12.2017**

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 7.3.2018

איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

מידע הצופה פני עתיד בדוח זה

בדוח זה כללה החברה ביחס לעצמה וביחס לחברות המוחזקות על ידה מידע הצופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. המידע כאמור כולל, בין היתר, תחזיות, מטרות, הערכות ואומדנים המתייחסים לאירועים או עניינים עתידיים. מידע זה הינו מידע בלתי וודאי לגבי העתיד, המבוסס על מידע הקיים בחברה במועד הדוח, ובכלל זה מידע ציבורי אשר לא ניתנה במסגרתו התחייבות לנכונותו או שלמותו של המידע הכלול בהם, ונכונותו לא נבחנה על ידי הנהלת החברה באופן עצמאי, וכן הערכות של החברה לגבי העתיד לקרות בשוק בו היא פועלת, הערכות לגבי ההתפתחות הכלכלית והעסקית בשווקים בהם פועלת החברה או עתידה לפעול וכוונותיה בהתבסס על ההערכות האמורות. ההתפתחויות בפועל, וכפועל יוצא מכך - התוצאות בפועל שינבעו מפעילות החברה, עשויות להיות שונות באופן מהותי מתוצאות הפעילות המוערכות בהתבסס על המידע הקיים בידי החברה במועד הכנת הדוח (להלן: "**מידע צופה פני עתיד**"). אשר התממשותם אינה וודאית ואינם בשליטת החברה. לפיכך, על אף שהנהלת החברה מאמינה שציפיותיה, כפי שמופיעות בדוח זה, הן סבירות, הרי שקוראי דוח זה מוזהרים בזאת (להלן: "**האזהרה**"), כי התוצאות בפועל בעתיד עלולות להיות שונות מאלו שהוצגו במידע צופה פני עתיד המובא בדוח זה. החברה כללה בחלקים שונים של הדוח אזהרה פרטנית וקצרה לגבי מידע צופה פני עתיד ואזהרה כזו יש לקרוא בהתייחס לפירוט המלא המופיע כאן. בנוסף יובהר, כי מידע שנחזה להיות כזה חלה עליו אזהרה זו במלואה אף אם לא צוינה בצידו הערה מפורשת כאמור.

דוח זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מוצרי ביטוח וכיסויים ביטוחיים. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסות. ט.ל.ח.

פרק א

תאור עסקי התאגיד

תוכן עניינים

1. חלק א' - פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה א-3
1.1 פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה א-3
1.2 תחומי הפעילות א-4
1.3 השקעות בהון החברה ועסקאות במניותיה א-4
1.4 חלוקת דיבידנדים א-6
2. חלק ב' - תיאור ומידע על תחומי הפעילות של החברה א-7
2.1 תחום ביטוח כללי א-7
2.1.1 תת-תחום פעילות א' - ביטוח רכב חובה א-7
2.1.1.1 מידע כללי על תת-תחום הפעילות א-7
2.1.1.2 מוצרים ושירותים א-7
2.1.1.3 הסדרה והסכמים מהותיים לתת התחום א-7
2.1.1.4 תחרות ונתח שוק א-12
2.1.1.5 לקוחות א-13
2.1.2 תת-תחום פעילות ב' - ביטוח רכב רכוש א-14
2.1.2.1 מידע כללי על תת-תחום הפעילות א-14
2.1.2.2 מוצרים ושירותים א-14
2.1.2.3 הסדרה והסכמים מהותיים לתת התחום א-14
2.1.2.4 תחרות ונתח שוק א-16
2.1.2.5 לקוחות א-16
2.1.3 תת-תחום פעילות ג' - ענפי רכוש אחרים א-17
2.1.3.1 מידע כללי על תת-תחום הפעילות א-17
2.1.3.2 מוצרים ושירותים א-17
2.1.3.3 הסדרה והסכמים מהותיים לתת התחום א-18
2.1.3.4 תחרות ונתח שוק א-19
2.1.3.5 לקוחות א-19
2.2 תחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח א-21
2.2.1 מידע כללי על תחום הפעילות א-21
2.2.2 מוצרים ושירותים א-21
2.2.3 הסדרה והסכמים מהותיים לתחום א-24
2.2.4 תחרות ונתח שוק א-25
2.2.5 לקוחות א-26
2.3 תחום ביטוח בריאות א-27
2.3.1 מידע כללי על תחום הפעילות א-27
2.3.2 מוצרים ושירותים א-27
2.3.3 הסדרה והסכמים מהותיים לתחום א-29
2.3.4 תחרות ונתח שוק א-30

2.3.5 לקוחות א-31
3. חלק ג' - מידע נוסף אודות ענפי ביטוח כללי שלא נכללו בתחומי הפעילות א-32
4. חלק ד' - מידע נוסף ברמת כלל החברה א-33
4.1 מגבלות ופיקוח החלים על פעילות החברה א-33
4.1.1 אסדרה בנושא הון החברה א-34
4.1.2 אסדרה בנושא ממשל תאגידי א-35
4.1.3 אסדרה דיגיטאלית א-36
4.1.4 אסדרה אחרת א-38
4.2 חסמי כניסה ויציאה א-39
4.3 גורמי הצלחה קריטיים א-40
4.4 השקעות א-40
4.5 ביטוח משנה א-42
4.6 הון אנושי א-48
4.7 שיווק והפצה א-53
4.8 ספקים ונותני שירותים א-55
4.9 רכוש קבוע א-56
4.10 עונתיות א-56
4.11 נכסים בלתי מוחשיים א-57
4.12 גורמי סיכון א-58
4.13 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה א-60
4.14 תחזיות אחרות והערכות לגבי עסקי החברה א-60
5. חלק ה' – היבטי ממשל תאגידי א-61
5.1 דירקטורים חיצוניים א-61
5.2 מבקרת הפנים א-61
5.3 רואה חשבון מבקר א-62
5.4 אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי והגילוי א-63
5.5 הערכות ליישום משטר כושר פרעון – הדירקטיבה של סולבנסי 2 ..... א-63

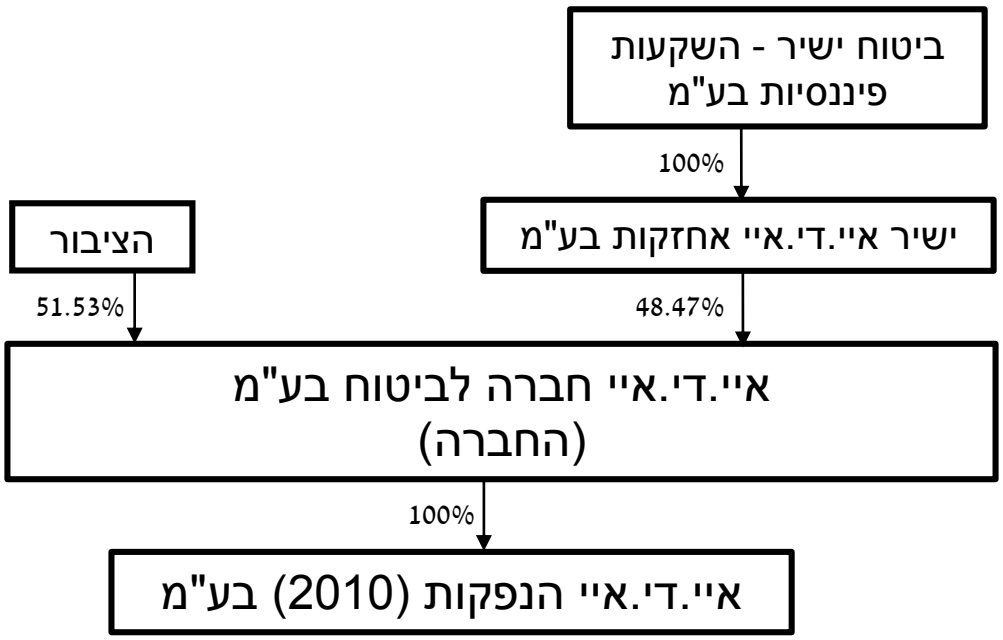
פרק א' - תיאור עסקי התאגיד

1. חלק א' - פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

1.1. פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

החברה פעילה בעסקי הביטוח בישראל (ביטוח כללי, ביטוח חיים וביטוח בריאות). ייחודה של החברה הוא בכך שהחברה מקיימת, כחלק מהתפיסה האסטרטגית שלה, קשר ישיר עם לקוחותיה הקיימים והפוטנציאליים, ללא תיווך של סוכני ביטוח, וזאת במגוון ערוצי תקשורת: מדוברת (טלפון), כתובה (דואר ופקסימיליה) וממוחשבת (אינטרנט, מכשיר חכם נייד, ודואר אלקטרוני). החברה פועלת באמצעות מספר מותגי ביטוח במסגרת קטגורית הביטוח הישיר. בשנים האחרונות השתנה תמהיל עסקי הביטוח של החברה באופן שחלקם של תחומי ביטוח חיים ובריאות גדל באופן יחסי לחלקו של תחום ביטוח כללי ושיווק מוצרי החברה נעשה לא רק באמצעות פרסום כללי לציבור אלא גם באמצעות שיתופי פעולה כמפורט בסעיף 4.13 לדוח זה.

החברה התאגדה כחברה בערבון מוגבל ביום 27 בדצמבר 2006 והחלה לפעול כחברת ביטוח במהלך שנת 2008, בעקבות צו פיצול שניתן על ידי ביהמ"ש ובהתאם לרישיון מבטח שקיבלה באותה עת מרשות הפיקוח על שוק ההון ביטוח וחסכון (להלן: "**רשות הפיקוח**" או "**הפיקוח**"). מניות החברה מוחזקות, על ידי ישיר איי.די.איי. אחזקות בע"מ (להלן: "**החברה האם**") ועל ידי הציבור וזאת בעקבות הצעה לציבור, בדרך של הצעת מכר מחודש אוגוסט 2013, שהפכה את החברה ביום 13 באוגוסט 2013 מחברה פרטית לחברה ציבורית. נכון לתאריך המאזן ולמועד אישור הדוחות - מבנה ההחזקות בחברה הוא כמוצג להלן:

למיטב ידיעת החברה, השולטת הסופית בחברה הינה משפחת שנידמן, כמפורט בסעיף 1.3.5.1 להלן.

בידי החברה קיימת חברה מוחזקת בבעלותה ושליטתה המלאה, כמפורט להלן:

איי.די.איי. הנפקות (2010) בע"מ (להלן: "**חברת ההנפקות**") – אשר הוקמה על ידי החברה ביום 15 באוגוסט 2010 לצורך גיוס מקורות בישראל עבור החברה באמצעות הנפקה (ציבורית ופרטית) של כתבי התחייבות ו/או אגרות חוב ו/או שטרי הון, אשר תמורתן תופקד בחברה לשימושה על-פי שיקוליה ועל אחריותה, ואשר החברה ערבה לפירעונם. לפירוט אודות תעודות ההתחייבות של חברת ההנפקות, נכון למועד הדוח התקופתי, ראו באור 25 לדוחות הכספיים המצורפים כפרק ג'.

1.2. תחומי פעילות

החברה פועלת בישראל בעסקי הביטוח בשלושה תחומים מרכזיים כמפורט להלן:

1.2.1. תחום עסקי ביטוח כללי

בביטוח כללי עוסקת החברה בתת-התחומים הבאים: ביטוחי רכב (רכב חובה ורכוש), וביטוחי רכוש אחרים. לפירוט לגבי:

- תת-תחום פעילות א' - ביטוח רכב חובה, ראו סעיף 2.1.1 להלן.
- תת-תחום פעילות ב' - ביטוח רכב רכוש, ראו סעיף 2.1.2 להלן.
- תת-תחום פעילות ג' – ענפי רכוש ואחרים, ראו סעיף 2.1.3 להלן.

תוצאות תתי-תחום אלה נכללות בדוחות רווח והפסד מעסקי ביטוח כללי. בנוסף עוסקת החברה בענפים נוספים בתחום הביטוח הכללי המפורטים בסעיף 3 להלן.

1.2.2. תחום עסקי ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

בתחום פעילות זה כלולים ביטוחי חיים וחסכון ארוך טווח. במסגרת תחום זה משווקת החברה ביטוחי ריסק, נכות ומוות מתאונה (כנלווה לריסק), אובדן כושר עבודה וחסכון, הכל כמפורט בסעיף 2.2 להלן. תוצאות תחום פעילות זה מוצגות כמגזר אחד.

1.2.3. תחום עסקי ביטוח בריאות

בתחום פעילות זה כלולים ביטוחי בריאות מסוגים שונים (הוצאות רפואיות, תאונות אישיות ומחלות קשות) וכן פוליסות נסיעות לחו"ל, הכל כמפורט בסעיף 2.3 להלן.

1.2.4. עסקי ביטוח שאינם מהווים תחום פעילות ומידע נוסף

תחומי הפעילות שפורטו בסעיפים 1.2.1-1.2.3 לעיל מהווים כ-99% מפעילות החברה (מבחינת הכנסות ורווחים כאחד). לחברה קיימים מוצרים נוספים בעסקי הביטוח הכללי (ביטוחי חבויות הנלווים לביטוחי הרכוש וביטוח אחריות מקצועית), אשר אינם מהווים תחום פעילות מהותי (פחות מ-1% מכלל הכנסות החברה ומרווחי החברה). למידע אודות הענפים שלא נכללו בתחומי הפעילות - ראו סעיף 3 להלן.

1.3. השקעות בהון החברה ועסקאות במניותיה

1.3.1. הון המניות הרשום של החברה

נכון לתאריך המאזן הון המניות הרשום של החברה הינו 500,000,000 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת.

1.3.2. הון המניות המונפק והנפרע

נכון לתאריך המאזן הון המניות המונפק והנפרע של החברה הינו 14,674,913 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת.

1.3.3. התפתחויות בהון החברה בשנתיים האחרונות ועסקאות במניותיה מחוץ לבורסה

ביום 7 באפריל 2016 מכרו קרנות השקעה הפועלות תחת השם Battery Ventures (לעיל ולהלן: "**באטרי**") 320,000 ממניות החברה מחוץ לבורסה לניירות ערך בתל-אביב בע"מ (לעיל ולהלן: "**הבורסה**") לפי שער של 181 ש"ח לכל מניה וביום 25 במאי 2016 – 318,000 ממניות החברה לפי שער של 184.5 ש"ח לכל מניה. ביום 25 במאי 2017 מכרה באטרי 511,950 ממניות החברה מחוץ לבורסה לפי שער של 203 ש"ח לכל מניה.
להלן השינויים שחלו בהון המונפק של החברה בשנתיים שקדמו לתאריך המאזן:

תאריך	מהות השינוי	מניות רגילות	סה"כ הון מונפק בש"ח לאחר השינוי
25.5.2016	מימוש אופציות עובדים ומכירתן מחוץ לבורסה	245,972	14,674,913

1.3.4. המחזיקים בניירות הערך של החברה

למיטב ידיעת החברה והדירקטורים שלה, להלן פירוט בעלי עניין והציבור המחזיקים, במישרין או בעקיפין, במניות החברה ושיעור החזקותיהם בה נכון לתאריך המאזן ולתאריך אישור הדוחות -

שם בעל העניין	כמות המניות	שיעור אחזקה בהון ובזכויות הצבעה	אחוז בהון ובהצבעה בדילול מלא
ישיר איי.די.איי. אחזקות בע"מ	7,113,236	48.47%	48.47%
ציבור	7,561,677	51.53%	51.53%
סה"כ	**14,674,913**	**100%**	**100%**

1.3.5. <u>השליטה בחברה</u>

1.3.5.1. קבוצת צור שמיר

למיטב ידיעת החברה, חברת האם הינה חברה פרטית שמחזיקה בתאריך אישור הדוח בכ-48.47% מהונה המונפק והנפרע של החברה ומזכויות ההצבעה בה. למיטב ידיעת החברה, חברת האם הינה בבעלות ושליטה מלאה של ביטוח ישיר - השקעות פיננסיות בע"מ (להלן: "**השקעות פיננסיות**"), שהינה חברה ציבורית שמניותיה רשומות למסחר בבורסה ואשר צור שמיר אחזקות בע"מ (להלן: "**צור שמיר**"), שהינה חברה ציבורית שמניותיה רשומות למסחר בבורסה, מחזיקה בכ-76.62% (כ-76.12% בדילול מלא) מהונה המונפק והנפרע של השקעות פיננסיות ומזכויות ההצבעה בה.

למיטב ידיעת החברה, בעלי השליטה בצור שמיר, נכון למועד אישור הדוח, הינם כמפורט להלן:

המחזיק	כמות מניות רגילות (ש"ח ע"נ)	שיעור בהון ובהצבעה בתאריך הדוח ובתאריך אישורו	שיעור בהון ובהצבעה בדילול מלא
גב' שרה שנידמן – באמצעות חברה בבעלותה[1].	10,827,863	16.95%	16.83%
מר משה (מוקי) שנידמן - באמצעות חברות בבעלותו[2].	14,049,230	22%	21.84%
א.ד.ש. אחזקות בע"מ - חברה פרטית בשליטת מר דורון שנידמן[3]	15,175,588	23.76%	23.59%
מר דורון שנידמן - באמצעות חברה בבעלותו[4]	845,297	1.32%	1.31%

לאור האמור, רואה החברה בחברת האם, השקעות פיננסיות, צור שמיר ובעלי השליטה בה המפורטים לעיל ("משפחת שנידמן"), כבעלי השליטה בחברה.

1.3.6. <u>מחיר המניה</u>

נכון לתאריך המאזן עמד מחיר מניה של החברה על 239 ש"ח.

1.4. <u>חלוקת דיבידנדים</u>

לחברה מדיניות דיבידנד לפיה החברה תחלק, בכפוף להוראות הדין והמגבלות הרגולטוריות החלות עליה, לפחות 50% מרווחיה השנתיים של החברה, כהגדרתם בסעיף 302 לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "**חוק החברות**") אשר ראויים לחלוקה כדיבידנדים. להוראות רשות הפיקוח בקשר עם דרישות ההון, למגבלות על חלוקת דיבידנדים ולדיבידנדים שחולקו, ראו באור 15 לדוחות הכספיים המצורפים.

---

[1] גב' שרה שנידמן מחזיקה בכל הון המניות המונפק והנפרע של ש.ש. אחדות אחזקות בע"מ (להלן: "**ש.ש. אחזקות**") למעט מניה מיוחדת המוחזקת על ידי מר משה (מוקי) שנידמן, דירקטור ומנכ"ל צור שמיר, המקנה לו את זכויות ההצבעה בחברת ש.ש. אחזקות.

[2] מ.ש. אחדות אחזקות בע"מ, ומשה שנידמן שרותי ניהול בע"מ - חברות פרטיות בבעלות ובשליטת מר משה (מוקי) שנידמן.

[3] א.ד.ש. אחזקות בע"מ (להלן: "**אדש אחזקות**") הינה חברה פרטית בשליטת מר דורון שנידמן, חבר דירקטוריון ומנהל פעיל בצור שמיר (35.1% מההון באמצעות חברה פרטית בבעלותו המלאה, בטא השקעות ופיתוח בע"מ (להלן: "**בטא**") ו- 20.82% מההון במישרין וכן מניה מיוחדת המקנה לו את זכויות ההצבעה בא.ד.ש אחזקות). למיטב ידיעת החברה, יתרת המניות בא.ד.ש אחזקות, המהוות כ-44.08% מהונה של א.ד.ש אחזקות, מוחזקות בידי בני משפחת שנידמן כדלקמן: כ- 2.85% מהון א.ד.ש אחזקות מוחזק בידי מר ברק שנידמן, כ- 6.94% מההון בידי אורית שנידמן אללוף וכ- 34.29% מההון בידי אלון שנידמן (להלן: "**המניות הנוספות**"). המניות הנוספות מוחזקות ומנוהלות על ידי נאמנים, כאשר כל זכויות ההצבעה בגין המניות הנוספות נתונות בידי הנאמנים (ביחס לכ- 37.95% מהמניות הנוספות הנאמן הינו מר דורון שנידמן וביחס לכ-62.05% מהמניות הנוספות הנאמנים הינם מר דורון שנידמן ומר ברק שנידמן. כמו כן, למר דורון שנידמן זכות וטו ביחס לזכויות ההצבעה בכלל המניות הנוספות). בנוסף, מר דורון שנידמן מחזיק בכ-1.32% (1.31% בדילול מלא) מהון המניות המונפק והנפרע של צור שמיר באמצעות בטא. לאור האמור רואה החברה במר דורון שנידמן בעל השליטה בא.ד.ש אחזקות.

[4] בטא – ראו ה"ש 3 לעיל.

2. חלק ב'- תיאור עסקי החברה לפי תחומי פעילות

2.1. תחום ביטוח כללי

2.1.1. תת-תחום פעילות א' - ביטוח רכב חובה

2.1.1.1. מידע כללי על תחום הפעילות

תת-תחום ביטוח רכב חובה, הנכלל בתחום עסקי ביטוח כללי, מתייחס לביטוח נזקי גוף שנגרמו כתוצאה מתאונות דרכים. הכיסוי הביטוחי בתחום זה מוסדר באופן ממצה ומקיף בשורה של דברי חקיקה ראשית, משנית וחוזרים של רשות הפיקוח. הכיסוי הביטוחי ניתן בקשר לשימוש ברכב מנועי מכוח פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970, וזאת בהתאם לחבות החלה על הנוהג ברכב מנועי מכוח חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975 (להלן: "**חוק הפלת"ד**") לרכוש כיסוי ביטוחי כאמור. לאור חובת הרכישה של הכיסוי כאמור, הביקוש הכולל בשוק אמור להיות קשיח, אך לא כל הנוהגים אכן מקפידים על רכישתו. הביקוש הקיים מתפזר בין כל 14 המבטחים הפועלים בענף, לרבות הפול (כהגדרתו להלן).

נוסח הפוליסה גם הוא נקבע בדין, במסגרת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי), התש"ע-2010 (להלן: "**הפוליסה התקנית–חובה**") ונוסח הפוליסה של החברה תואם הוראות אלה ואושר על ידי רשות הפיקוח.

2.1.1.2. מוצרים ושירותים

כאמור, בתת-תחום פעילות זה קיים מוצר אחד בלבד בהתאם להוראות הדין שתוארו בסעיף 2.1.1.1 לעיל. הפרמיה בביטוח רכב חובה הינה פרמיה דיפרנציאלית המתבססת בין היתר על נתוני הרכב כגון נפח מנוע, כריות אויר ומערכות שנועדו למנוע תאונות, וכן על נתוני נהג כגון - גיל, מין, ותק, תאונות ושלילות רישיון. החברה מתמקדת בביטוח רכב פרטי ומסחרי (עד 4 טון) ללקוחות פרטיים ולשימוש פרטי וכן מוכרת, בשם **הפול** (ראו סעיף 2.1.1.3 להלן), ביטוח חובה לרכב דו-גלגלי ללקוחות שלה המעוניינים בכך, מבלי שפעולה זו מזכה את החברה בעמלות, וזאת כשירות ללקוחותיה.

2.1.1.3. הסדרה והסכמים מהותיים לתת-התחום

בשנת הדוח ובשנה שקדמה לה פעלה רשות הפיקוח לקדם שינויים מהותיים בהסדרה בתחום ביטוח החובה, תוך הבהרת אופן היישום והפרשנות הרצויה שלהם לדעת רשות הפיקוח, שאחראית גם על האכיפה בפועל, ונכון למועד פרסום דוח זה, נראה לחברה כי יהיה בהם כדי להשפיע הן על פעילות חברות הביטוח המסחריות הפעילות בתחום, ובכללן החברה[5], והן על פעילות הגופים הנוספים הרלוונטיים לתחום זה, כמפורט להלן:

א. פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970 (להלן: "**הפקודה**")

כאמור בסעיף 2.1.1.1 לעיל, הפקודה קובעת את החובה לרכוש כיסוי ביטוחי לכיסוי נזקי הגוף עשויים להיגרם למשתמשים בדרך כתוצאה משימוש בכלי רכב מנועי ומסדירה את אופן הוכחת קיומו של ביטוח חובה בתוקף בפני הרשויות. ביום 31 בדצמבר 2017, אושר בכנסת בקריאה שלישית תיקון לפקודה שיקל על הפקה דיגיטאלית של תעודות חובה כברירת מחדל וייתר את השימוש בתעודות חובה מקוריות, על

[5] הקוראים מופנים לאזהרה ביחס למידע צופה פני עתיד המופיעה בעמוד 4 לעיל.

הסרבול והעלויות הכרוכות בהחלפתן או ביטולן. תאריך התחילה של השינוי הוא 9 חודשים מיום פרסום התיקון. להבנת החברה, התיקון האמור לפקודה צפוי להביא גם לתיקון של תקנות והוראות של רשות הפיקוח, שביחד יאפשרו את שיפור השירות, וכן שימור ואף שיפור היקף הכיסוי הביטוחי של הציבור בביטוח חובה.[6]

ב. ה"פול"

תקנות ביטוח רכב מנועי (הסדר ביטוח שיורי ומנגנון לקביעת תעריף), התשס"א-2001, הביאו להקמת תאגיד לניהול הסדר ביטוח שיורי (לעיל ולהלן: "**הפול**"), המנהל את הביטוח המשותף למשתמשים ברכב מנועי, שלא השיגו כיסוי ביטוחי באופן ישיר אצל חברות הביטוח המסחריות בישראל. מסיבה זו עיקר מבוטחי הפול, גם בשנת הדוח, הם אופנועים, אם כי שיעור כלי הרכב שאינם אופנועים ושמבוטחים בפול גדל בשנת 2017 לעומת שנה קודמת בכ-75%.[7] ביטוחי הפול הם ביטוחים המכוסים כספית על-ידי כל חברות הביטוח הפועלות בתת-תחום ביטוח רכב חובה, כאשר מכוח הוראות התקנות הנ"ל, הפול אמור להתנהל באופן שתקרת הגרעון שלו (מרכיב ההעמסה) לא תעלה על 8% (ביחס לכלי רכב שאינם אופנועים) ולא תחרוג מהטווח של 5.5%-6.5% ביחס לאופנועים. לפי פרסומים שונים, נבחנת בכנסת האפשרות להעלות את מרכיב ההעמסה ל-11% מה שייקר את הפרמיה למבוטחים של כלי רכב שאינם מבוטחים בפול. חלקה של כל חברה בכיסוי הוצאות (הפסדי) הפול נקבע מדי שנה לפי חלקה היחסי בפרמיות ביטוח רכב חובה. חלקה היחסי של החברה בהפסדי הפול לשנת חיתום 2017, עומד, לפי חישובי הפול, על 9.7%.[8] בנוסף לכיסוי הפסדי הפול על ידי חברות הביטוח כאמור לעיל, נושאות חברות הביטוח המסחריות בחלק לא מבוטל מהנזקים המכוסים בפוליסות שמפיק הפול מכוח "צו החציה" (ראו לעניין זה סעיף קטן ו' להלן).

חוזר 2016-1-1 "תיקון הוראות החוזר המאוחד בענף ביטוח רכב חובה"

במסגרת חוזר זה, שפורסם ביום 7 בינואר 2016, שינתה רשות הפיקוח את נוסחת תעריף ביטוח החובה של הביטוח השיורי בפול כך שהיא תהיה דיפרנציאלית ותתייחס לכל הפרמטרים שניתן לתמחר לפיהם את הביטוח בחברות הביטוח המסחריות. רשות הפיקוח גם קבעה את שיעור ההשפעה של כל פרמטר כזה על התעריף של הביטוח השיורי. במסגרת החוזר הוסרה המגבלה שחלה עד לשנת הדוח על תעריף ביטוח החובה בחברות הביטוח המסחריות של 90% מתעריפי הפול, ובעקבות הוראת בג"ץ מיום 11 באפריל 2016 (במסגרת עתירה שהגיש איגוד חברות הביטוח בעניין זה), היא הוסרה כליל מהחוזר במסגרת חוזר 2016-1-11 "תיקון הוראות החוזר המאוחר בענף ביטוח רכב חובה – מחיקת סעיפים 2.2.1(ה)(2) ו-2.2.1(ה)(3) לחוזר המאוחד" מיום 2 באוגוסט 2016.

בפועל, רשות הפיקוח מתמידה בנקיטת מדיניות של הכתבת תעריפי ביטוח החובה, בהתאם למסגרת המכונה על ידה "תעריף הולם", ושנגזרת מהתעריף שנקבע לביטוח השיורי, והיא אינה מאפשרת לחברה, בחלק מהמקרים, לשווק ביטוח חובה בתעריפים שהחברה מוצאת כמספקים מבחינה אקטוארית - וכך גם ביחס לתעריפי הפול, מה שמגדיל את ההפסד המועבר ממנו לחברות המסחריות. מדיניות זו מציבה סימן שאלה לגבי רווחיות הענף על כל המשתמע מכך ובשל המתווה הפנימי של מדיניות רשות הפיקוח, גם פוגע במדיניות התמחור הדיפרנציאלי של החברה, תוך יצירתו, בחלק מהמקרים, של סבסוד צולב כפוי בין

[6] הקוראים מופנים לאזהרה ביחס למידע צופה פני עתיד המופיעה בעמוד 4 לעיל.

[7] ראו דוחות כספיים של הפול ליום 30.6.2017, עמ' 9 בכתובת: http://www.pool-act.org.il/?CategoryID=169

[8] ראו דוחות כספיים של הפול ליום 30.6.2017, עמ' 4 בכתובת: http://www.pool-act.org.il/?CategoryID=169

הלקוחות. להסדרה ולאופן הפיקוח של רשות הפיקוח על התעריפים יכולות להיות, לדעת החברה, השפעות ארוכות טווח אך החברה אינה יכולה להעריך בשלב זה את סוגן והיקפן[9].

<u>תקנות הביטוח הלאומי (היוון) (תיקון), התשע"ו-2016 (להלן: "**התיקון לתקנות ההיוון**")</u>
הועדה הבין משרדית בראשות ד"ר אליהו וינוגרד ז"ל (שהוקמה ביולי 2014 או בסמוך לכך), פירסמה בחודש מרס 2016 את המלצותיה לרבות בעניין חישוב שיעור הריבית שעל בסיסה יהוונו קצבאות בגין פגיעה בעבודה על פי תקנות הביטוח הלאומי (היוון), התשל"ח–1978 למבוטח הביטוח הלאומי לישראל (להלן: "**הביטוח הלאומי**") אשר מבקש היוון כזה.

תיקון לתקנות ההיוון, המאמץ את המלצות הועדה ומחיל אותן גם על דרישות שיבוב שיגיש הביטוח הלאומי לחברות ביטוח לאחר מועד כניסתן לתוקף, פורסם ביום 9 ביוני 2016, כאשר מועד כניסתו של התיקון לתוקף שנקבע במקור ל-1 באוקטובר 2016 נדחה בשנה ליום 1 באוקטובר 2017, והוא יחול, לפי האמור בו, על חישוב ערך מהוון שנעשה מיום התחילה ואילך. לפי התיקון לתקנות ההיוון, שיעור הריבית שעל בסיסה יהוונו תביעות שיבוב שיגיש הביטוח הלאומי כנגד חברות ביטוח בקשר עם תשלום קצבאות בגין פגיעה בעבודה, יעמוד על 2% (במקום השיעור הקודם שעמד על 3%) ושיעור זה יעודכן אחת לארבע שנים בלא יותר מ-1 נקודת האחוז בכל פעם על בסיס מנגנון בדיקה שנקבע גם הוא בתיקון לתקנות ההיוון. לאור ההפרשות הראשוניות שעשו חברות הביטוח בעקבות פרסום התיקון לתקנות ההיוון, ותהליך בדיקה שערכה רשות הפיקוח, עלה כי נדרש ייקור של כ-16% בתעריפי ביטוח החובה על מנת לכסות את ההפסד שהתיקון לתקנות צפוי לגרום, אך רשות הפיקוח סירבה, למרות המלצות האקטואר המפעיל מטעמה, לאשר ייקור של התעריף בביטוח חובה בהתאם, לא בפול ולא בחברות המסחריות והפול אף הגיש עתירה לבג"ץ בסוגיה זו. במהלך ינואר 2018 הגישה המדינה את תשובתה לעתירה זו ובה פירטה שורה של צעדים שלטענתה היא מתכוונת לנקוט על מנת להתאים את התעריף לסיכון בפועל שהוחמר בעקבות תיקון תקנות ההיוון, כאשר חלק מההתאמות לפי תשובה זו הן על ידי הסטה נוספת של עלות הסיכון האופנועים על בעלי כלי הרכב האחרים (מרכיב ההעמסה) וחלקן על ידי בדיקה מחדש של תקנות ההיוון בשל השפעת הרוחב השלילית של פרסומן. עמדה דומה הוצגה על ידי המדינה בתשובה לערעור שהוגש לבית המשפט העליון בקשר עם פסק דין בתביעת תאונת דרכים נגד הפול, ולאורה אישר בית המשפט הלעיון עיכוב של המשך ניהול הערעור במספר חודשים על מנת לתת למדינה שהות להסדיר את נושא ריבית ההיוון מחדש. בשלב זה, לא ברור לחברה מה תהיה ההסדרה הסופית של ריבית ההיוון ואיזו השפעה תהיה להסדרה כזו על התחייבויות החברה ועל התעריפים, אך החברה ביצעה עד כה, לאחר התייעצות שערכה עם יועצים מקצועיים, הפרשות בקשר עם ההשפעות האפשריות במסגרת הדוחות הכספיים.

לפירוט נוספים ראו בבאור 35ה(2) לדוחות הכספיים המצורפים.

ג. <u>"קרנית"</u>
ככלל, תפקידה של קרנית (קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים) (לעיל ולהלן: "**קרנית**") מוגדר בחוק הפלת"ד, והוא - לכסות נזקי גוף בהתאם להוראות חוק הפלת"ד של מי שאינם מכוסים בפוליסת ביטוח חובה - שלא באשמתם. על מנת לממן את פעילות קרנית כאמור לעיל, נקבע ב<u>צו פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מימון הקרן), התשס"ב-2002</u> (להלן בס"ק זה: "**הצו**"), כי על מבטח לגבות מהמבוטח 1% מדמי הביטוח נטו עבור קרנית.

[9] הקוראים מופנים לאזהרה ביחס למידע צופה פני עתיד המופיעה בעמוד 4 לעיל.

ברבות השנים נוספו לקרנית תפקידים כמפורט להלן:

1) החל מינואר 2010 משמשת קרנית, מכוח תקנות ייעודיות, גם צינור להעברת כספי פרמיה לקופות החולים (באמצעות הביטוח הלאומי), כחלק מההליך שהעביר את עיקר האחריות למימון ההוצאות הרפואיות הכרוכות בתאונות דרכים - לקופות החולים (ראו לעניין זה סעיף 2.1.1.3 להלן). על פי הצו, על כל חברה להעביר לקרנית 9.4% מהפרמיה למימון הוצאות אלה.

2) במהלך שנת 2010, ובעקבות החלטת משרד האוצר מיום 30 ביוני 2010, קלטה קרנית את יתרת פעילות אבנר (שבזמנו ועד סוף שנת 2002 היתה מבטח משותף בכל פוליסות ביטוח החובה בענף), שעיקרה הוא סיום הניהול של תביעות עבר, וזאת על אף החשש לניגוד עניינים במקרים מסויימים. גם יתרת הרזרבה הכספית שהיתה קיימת באבנר, שעמדה אז על כ-1 מיליארד ש"ח, הועברה לקרנית.

3) ביום 21 באוגוסט 2016 פורסם תיקון לחוק הפלת"ד שלפיו, במסגרת סעיף 15(ד)(1) לחוק הפלת"ד הוענקה לרשות הפיקוח סמכות להורות לקרנית להשיב את הכספים העודפים שהצטברו אצלה על פני השנים לציבור, בדרך שתקבע רשות הפיקוח. בהסתמך על הוראה זו פירסמה רשות הפיקוח ביום 29 בספטמבר 2016 את חוזר 2016-1-14 "השבת כספים מקרנית לציבור המבוטחים" במסגרתו נקבע ההליך שבאמצעותו, במהלך תקופה של כשנתיים המתחילות ב-1 בינואר 2017, ייהנו מבוטחי ביטוח חובה מהנחה של 13% בפרמיה השנתית שתמומן מעודפי הכספים שנצברו בקרנית.
בחלוף פחות משנה, ביום 13 בנובמבר 2017, פורסם חוזר 2017-1-17 "תיקון הוראות חוזר ביטוח 2016-1-14 השבת כספים מקרנית לציבור המבוטחים", אשר מעדכן את החוזר הנ"ל באופן ששיעור ההשבה של 13% כאמור יחול רק על פוליסות שמועד תחילתן הוא עד 1 בדצמבר 2017 ועד בכלל, ופוליסות שיירכשו לתאריך תחילה מאוחר יותר ועד יום תחילת ביטוח של 31 בדצמבר 2018, ייהנו מהשבה מופחתת בגובה 7% בלבד (להלן בס"ק זה: "**החוזר המתקן**"). בנוסף, ועל מנת שחברות הביטוח יוכלו לחשב את הזכאות בהתאם לרישומי קרנית ולהעניק הנחה רק בגובה הזכאות שנותרה לכל רכב, נקבע שקרנית תעביר מדי לילה קובץ מעודכן לחברות הביטוח המפרט את שיעור יתרת הזכאות לכל רכב נכון לאותו מועד. החוזר המתקן קובע זכאות ארוכה יותר לכלי רכב שהבעלות בו עברה לאדם אחר לאחר ה-2 בדצמבר 2017, על סמך הוכחת העברת בעלות מצד המבוטח. על אף שלפי האמור בחוזר הוא נכנס לתוקף ביום 2 בדצמבר 2017, בפועל דרשה רשות הפיקוח שהוא ייושם עוד קודם למועד זה ביחס לפוליסות שמועד תחילתן הוא במועד זה ואילך. יישום הוראות החוזר הנ"ל והחוזר המתקן כרוך בקשיים תפעוליים ומיכוניים רבים, שעלותם בצידם, בנוסף לתרחיש[10] שהחברות לא יקבלו בסופו של דבר את מלוא פרמית ביטוח החובה שהן היו אמורות לקבל ביחס לכל הכיסוי הביטוחי שהעניקו על אף שמטרתם המוצהרת של החוזרים היתה להיעזר בחברות כצינור בלבד להשבת כספים, בלא שתושת עליהן עלות כלשהי או שיווצר להן חסרון כיס.

4) לאור תפקידה, קרנית גם מרכזת את כל המידע בשוק לגבי הכיסוי הביטוחי לכל כלי הרכב מכל חברות הביטוח והיא מקור המידע המוסמך בנושא זה לרשויות מדינה שונות ובכלל זה משטרת ישראל. כיום, על פי דרישת הצו, מועבר המידע מהמבטחים לקרנית אחת לחודש. החברה פיתחה יכולת להעביר את המידע לקרנית מדי לילה ופועלת להעבירו במתכונת זו לקרנית, בתיאום עימה ועם רשות הפיקוח, שגם פירסמה, ביום 31 באוגוסט 2015 טיוטת תיקון לצו הנ"ל, שנועד לחייב את כל החברות לדווח את סטטוס הכיסוי הביטוחי של כל רכב מידי יום עבודה. לפי דברי ההסבר לטיוטת התיקון לצו כאמור, לאחר שהדיווח לקרנית יהיה יומי, גם הדיווח מקרנית למשטרה יהיה יומי.

[10] הקוראים מופנים לאזהרה ביחס למידע צופה פני עתיד המופיעה בעמוד 4 לעיל.

להבנת החברה מטרת התיקון האמור היא לקדם את הפתרון של ביטוח דיגיטאלי שהוסדר במסגרת תיקון הפקודה כנזכר בסעיף 2.1.1.3.**א**. לעיל.

ד. מאגר מידע לאיתור הונאות בתחום ביטוח רכב חובה ("**מאגר ISO**")

מכוח תקנות ביטוח רכב מנועי (הקמה וניהול של מאגרי מידע), התשס"ד-2004 הוקם מאגר מידע מרכזי במימון חברות הביטוח (כפי חלקן בתת-התחום), שנועד לסייע להן בתמחור נכון של הפוליסות ובאיתור הונאות ביטוח הן בשלב הטיפול בתביעות והן בשלב החיתום לפני עריכת הפוליסה. המאגר הוקם ומנוהל עד היום על ידי חברה אמריקאית (באמצעות חברת בת ישראלית שלה בשם ISO Insurance Services Office of Israel Ltd.) (להלן: "**המפעיל**"), מכוח הסכם שבין המפעיל לבין כל חברות הביטוח הפועלות בתחום, וכן בינו לבין רשות הפיקוח. תוקף ההסכם האמור עם חברות הביטוח הוארך במהלך חודש ינואר 2011, וקיבל את אישור רשות הפיקוח והיתר מן הרשות להגבלים עסקיים (לראשונה, בחודש אפריל 2004 ולאחרונה ביום 6 בינואר 2016) שהינו בתוקף עד ליום 9 בינואר 2019 על מנת לאפשר לקיים שוב, בשנים הקרובות, הליך תחרותי לבחירת ספק לניהול המאגר ולאפשר לספק הנבחר, ככל שלא יהיה זה הספק הנוכחי, זמן הערכות לפיתוח התשתיות הנחוצות.

ה. מאגר מידע סטטיסטי בתחום ביטוח רכב חובה

מאגר מידע של נתונים סטטיסטיים (לעיל ולהלן: "**המאגר הסטטיסטי**") נועד לאפשר איסוף נתוני תביעות מכל חברות הביטוח לשם חישוב תעריף הסיכון בביטוח חובה והפרמטרים הרלוונטיים לחישובו. מנהל המאגר הסטטיסטי הוא, החל מיום 1 באפריל 2010, "רון בינה אקטוארית", שהחליף בתפקיד זה את ה**מפעיל** וזאת מכוח הסמכה של רשות הפיקוח.

שני המאגרים הנ"ל הוקמו מכוח הוראת סעיף 11א לפקודה ובהתאם לתקנות ביטוח רכב מנועי (הקמה וניהול של מאגרי מידע), התשס"ד-2004 (להלן: "**תקנות מאגרי מידע**"), והחברות פועלות מולם על בסיס חוזרי רשות הפיקוח ובכלל זה חוזר 2013-1-7 "תיקון הוראות החוזר המאוחד בענף ביטוח חובה" (שהחליף ואיחד חוזרים קודמים בעניין זה), ונדרשות להעביר מידע למפעיל ולמנהל המאגר הסטטיסטי, ולקבל מהם מידע, לפי העניין.

ו. מערכת סליקה "קל כבד" וצו החציה

צו הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים (הסדרים לחלוקת נטל הפיצויים בין המבטחים), התשס"א-2001 (להלן: "**צו החצייה**") ותיקון ביחס אליו שבוצע במסגרת חוק הפלת"ד, קובעים מנגנון השתתפות בתשלומי תביעות בין חברות הביטוח במקרה שבו מעורבים בתאונה "רכב קל" ו-"רכב כבד". בנוסף, קובע סעיף 3(ב) לחוק הפלת"ד, כי במצב שבו נפגע הולך רגל בתאונה שבה היו מעורבים מספר כלי רכב, ישאו מבטחי כל כלי הרכב המעורבים בעלות נזקו של הולך הרגל בחלקים שווים.

איגוד חברות הביטוח מפעיל מערכת סליקה שנועדה להעביר תשלומים באופן ממוכן בין מבטחי רכב בהתאם להוראות הדין שפורטו לעיל. הצדדים למערכת הסליקה הם כל המבטחים הפועלים בתחום, למעט "הפול", והוא חל על תאונות בהן היו מעורבים כלי הרכב המבוטחים בפוליסות. להסדר זה ניתן פטור בתנאים מאישור הסדר כובל על-ידי הממונה על ההגבלים העסקיים, שמוארך מפעם לפעם (לאחרונה ביום 31 באוגוסט 2015, למשך חמש שנים נוספות, עד ליום 31 באוגוסט 2020).

ביום 5 ביוני 2017 פירסמה רשות הפיקוח טיוטת הוראת שעה לתיקון צו החציה, לפיו בתקופת תוקפה של הוראת השעה (מועד התחילה הנקוב בטיוטה כבר חלף במועד פרסום דוח זה), במקום שמבטח רכב בביטוח

חובה יישא ב-75% מעלות הנזק שנגרמה לרוכב אופנוע בתאונה מעורבת, הוא יישא ב-95% מעלותה. למיטב הבנת החברה[11], להוראה זו עשויה להיות השפעה לרעה על חברות הביטוח אם תעריף ביטוח החובה שהן רשאיות לגבות ממבוטחיהם לא יועלה בהתאם.

ז. <u>הביטוח הלאומי</u>

הביטוח הלאומי מגיש נגד חברות הביטוח תביעות שיבוב בגין תגמולים ששולמו על ידו לנפגעי תאונות דרכים שהן גם תאונות עבודה ומכוסות על-ידי פוליסות ביטוח רכב חובה שהפיק מבטח. כאמור בסעיף 2.1.1.3 **ב**) לעיל, במהלך שנת הדוח פורסם תיקון לתקנות ההיוון אשר חלות גם על תביעות שיבוב של המל"ל החל מיום 1 באוקטובר 2017.

במסגרת אישור חוק ההסדרים לשנים 2015-2016, תוקנו חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 וחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (לעיל ולהלן: "**חוק הפיקוח**") באופן שהחל מיום 1 בינואר 2016 נדרש הביטוח הלאומי למכן את הליך השיבוב שהוא מנהל מול חברות הביטוח ונקצבו מועדים לכל שלב של בירור החבות שלהן כלפי הביטוח הלאומי. כמו כן, נקבעו סמכויות אכיפה של רשות הפיקוח על אי דיווח מצד חברות ביטוח לביטוח הלאומי על זכות שיבוב שלו בתביעות. התיקונים הנ"ל מאפשרים למבטחים לקבוע, בהסכמה, הסדרים שונים מול הביטוח הלאומי מאלה שנקבעו בדין, אך בפועל נקבעו, למיטב ידיעת החברה, הסדרים נקודתיים בלבד ולא כאלה המאפשרים התייעלות כללית בניהול ההתחשבנות וגם הליך המיכון שנדרש מהביטוח הלאומי לא קודם בפועל. לפי טיוטת 'הצעות החלטה לממשלה בדבר שינויים מבניים שיעלו לדיון במסגרת הדיונים על התכנית הכלכלית לשנת 2019' (שפורסמה ביום 28 בדצמבר 2017) - התחשבנות הביטוח הלאומי מול חברות הביטוח תבוצע בדומה להתחשבנות שכבר מבוצעת מול מוסדות רפואיים (ראו סעיף 2.1.1.3.**ג**.1) לעיל) כך שהחברות יעבירו שיעור מסויים מהפרמיה שנגבית מהמבוטחים לכיסוי זכויות השיבוב של הביטוח הלאומי ולא בדרך של בירור תביעות יחידני. להערכת החברה[12], היה ושיעור ההעברה שייקבע יתאם את העלויות בפועל של החברה בהתחשבנות מול הביטוח הלאומי ולא יהיה גבוה יותר, יהיה במעבר לשיטת התחשבנות כזו משום ייעול כולל של ההליך ויצירת וודאות ויציבות בניהול התביעות מבלי לפגוע במבוטחים.

2.1.1.4. <u>תחרות ונתח שוק</u>

לפי פרסומי רשות הפיקוח, בענף ביטוח רכב חובה פועלות 13 חברות ביטוח מסחריות וכן הפול וקרנית. כל חברות הביטוח הפועלות בישראל בתחום זה הנן מתחרות של החברה והחל משנת 2016 - גם הפול - לאור שינוי ההסדרה והתעריפים על ידי רשות הפיקוח משנה זו, כמתואר בסעיף 2.1.1.3 **ב**) לעיל. על אף שרכישת הביטוח היא חובה מכוח פקודת ביטוח מנועי, בפועל לא כל כלי הרכב מבוטחים בביטוח חובה, אך אלה הרוכשים אותו עושים זאת מאחד מ- 14 המבטחים הפעילים בענף זה וחלקה של החברה בענף בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 עמד על כ-10.16% מכלל הפרמיות ברוטו בתחום זה בישראל. יודגש, כי החברה מתמקדת בתת תחום זה בלקוחות פרטיים בעיקר ובכלי רכב פרטי ומסחרי עד 3.5 טון בלבד ולהערכת החברה, שיעורה בפלח שוק זה גבוה יותר מהנתון הנ"ל באופן משמעותי.

הכיסוי הביטוחי בתחום זה אחיד והתחרות מתמקדת בתעריף ובשירות. במסגרת זו ובהמשך למתואר בסעיף 2.1.1.3.**א**. לעיל, מאפשרת החברה ללקוחותיה לקבל ממנה העתק תעודת ביטוח חלף המקור אשר

[11] הקוראים מופנים לאזהרה ביחס למידע צופה פני עתיד המופיעה בעמוד 4 לעיל.

[12] הקוראים מופנים לאזהרה ביחס למידע צופה פני עתיד המופיעה בעמוד 4 לעיל.

נשמר אצלה - על מנת שהם יוכלו לבצע שינויים ולבטל את הפוליסה בכל עת ובאופן מיידי. ביום 19 בנובמבר 2015 פירסם משרד התחבורה הוראה המחייבת את מכוני הרישוי לקבל מלקוחות גם העתקים של תעודות חובה לצורך ביצוע טסט לרכב ובלבד שיש אישור על תוקף הביטוח גם ליום הטסט.
בהתאם לנתוני רשות הפיקוח[13], חל בענף ביטוח רכב חובה גידול של כ-5.6% בהיקף דמי ביטוח ברוטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 לעומת התקופה המקבילה אשתקד. באותה תקופה נרשמה בחברה עליה של כ-14.6% בהיקף דמי ביטוח ברוטו בהשוואה לתקופה מקבילה.
למידע נוסף ראו גם סעיף 4.7 להלן בדבר שיווק והפצה של כלל עסקי החברה, הכוללים גם התייחסות מפורטת לנושא התחרות.

2.1.1.5. לקוחות

לחברה אין תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות אשר אובדנם ישפיע באופן מהותי על תחום הפעילות. החברה מוכרת את המוצר בעיקר ללקוחות פרטיים, לרבות כאלה המגיעים אליה על בסיס שיתופי פעולה כמפורט בסעיף 4.13 להלן (להלן: "**שיתופי פעולה**"), וזאת לשימושם הפרטי והחברתי, והם נוטים לרכוש את ביטוח החובה ביחד עם ביטוח הרכוש לרכב. לחברה מספר לקוחות צי (כלומר, רכשו למעלה מ-40 פוליסות בחברה לכלי רכב שבבעלותם, להלן: "**לקוחות צי**").

להלן התפלגות פרמיות ברוטו בתחום זה (באלפי ש"ח):

	2017	2016	2015
מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים	537,781	449,218	407,078
קולקטיבים וציי רכב *)	1,141	19,281	7,400
סה"כ פרמיות ברוטו	538,922	468,499	414,478

*) הקיטון בפרמיות קולקטיביים בהשוואה לאשתקד נובע מכך שהשנה לא נגשה החברה למכרז החשכ"ל לביטוחי רכב של עובדי המדינה.

שיעור החידושים ברוטו בתת-תחום זה לשנת דיווח 2017 הינו כ-68.9%. שיעור החידושים ברוטו, ללא לקוחות צי, הינו כ-69.6%. שיעור החידושים מייצג את היחס בין כמות הפוליסות בשנת הדיווח 2017 שהיו בתוקף בשנה הקודמת, לבין הכמות המדווחת בשנת 2016. שיעור החידושים נטו (דהיינו, מתוך אוכלוסיית הלקוחות שהחברה מאפשרת להם לחדש הביטוח אצלה) עומד על כ-84.3%. שיעור פלח משותף של לקוחות מבוטחים בתחום זה עם תת-תחום רכב רכוש לשנת הדיווח 2017 הינו כ-93.3%.

להלן פרטים אודות ותק של לקוחות תת-תחום ביטוח רכב חובה במונחי כמות פוליסות לשנת 2017 באחוזים:

שנות ותק	פוליסות חדשות	שנה	שנתיים	שלוש שנים ומעלה	סה"כ
התפלגות ותק לקוחות	32%	21%	13%	34%	100%

[13] נתוני השוק נלקחו מאתר רשות הפיקוח ("דוחות ניהוליים") בכתובת: http://insurancedata.cma.gov.il/Pages/Director.aspx

2.1.2 **תת-תחום פעילות ב' - ביטוח רכב רכוש**

2.1.2.1 מידע כללי על תת-תחום הפעילות

תת-תחום ביטוח רכב רכוש, הנכלל בתחום עסקי ביטוח כללי, מתייחס לביטוח נזקי רכוש שנגרמו לכלי הרכב המבוטחים במסגרת הפוליסה ולאחריות המבוטח לנזקי רכוש שנגרמו לצד ג' מפגיעת הרכב המבוטח וזאת בהתאם להוראות הכיסוי הביטוחי הקבועות בתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 (להלן: "**הפוליסה התקנית–רכב**") ובכפוף לחוק הפיקוח, תקנותיו והחוזרים מכוחם.

2.1.2.2. מוצרים ושירותים

בתת-תחום זה קיים מוצר אחד המבוסס על הפוליסה התקנית-רכב, שכוללת מספר חלופות של סל כיסויים מינימאלי, שאותו ניתן להציע למבוטחים ושאותו מותר לחברות לשנות אך ורק לטובת המבוטח. בהתאם לתנאי הפוליסה התקנית-רכב, הסיכונים המכוסים בפוליסה זו הינם: נזק שעלול להיגרם לרכב כתוצאה מתאונה, גניבה, אש וסיכונים נוספים המפורטים במסגרתה, וכן נזקי רכוש שהרכב יגרום לצד ג' באשמתו של המבוטח. לקוחות צי רשאים, בשלב הצעת הביטוח, בהודעה מפורשת שתתועד אצל המבטח, לוותר על תחולת הפוליסה התקנית-רכב כולה או חלקים ממנה. כאמור, הפוליסה התקנית רכב כוללת אפשרות לרכוש רק חלק מהכיסויים הכלולים בה, במגבלות הקבועות בה. בהתאם, מאפשרת החברה ללקוחותיה לרכוש את סל הכיסויים המלא, או את הסל המלא למעט כיסוי לנזקי פריצה, גניבה ונזק בזדון (ובכך לייתר עבורם את הצורך להתקין אמצעי מיגון הנדרשים לצורך הקלת סיכונים אלה ושהתקנתם והפעלתם מהווה תנאי למתן כיסוי ביטוחי במצבים אלה מצד החברה) או למעט כיוסי לנזקי תאונה, או ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי בלבד. המוצר הוא מוצר רשות, ולקוחות החברה בתת-תחום פעילות זה בוחרים את היקף הכיסוי המתאים להם, בכפוף לכללי החיתום של החברה. הכיסוי בפועל יהיה רק לגבי פרקי הכיסוי שנרכשו על-ידי המבוטח, כפי שמופיעים במפרט הפוליסה המסויימת.

החברה מציעה לרכישה, בצד הרכישה של פוליסה תקנית-רכב, גם כתבי שירות ושירותים נוספים ובכלל זה שירותי דרך וגרירה, רכב חליפי, וכו'. שירותים נוספים אלה, שהיקפם וסוגיהם הוגבל על ידי רשות הפיקוח, ניתנים באמצעות ספקים חיצוניים המתמחים בהם ובהתאם ל**כתבי השירות** המצורפים לפוליסה. החברה מתמקדת בביטוח רכב פרטי ומסחרי (עד 3.5 טון) ורכב מנועי דו גלגלי של לקוחות פרטיים העושים ברכב שימוש פרטי וחברתי. החברה מוכרת פוליסות גם לציים ולקולקטיבים אך גם בהן הכיסוי הוא לרוב בהתאם לפוליסה התקנית-רכב.

התעריף בביטוח רכב רכוש מחייב אישור של רשות הפיקוח והינו תעריף אקטוארי דיפרנציאלי (כלומר אינו אחיד לכלל המבוטחים והינו מותאם לסיכון) והוא מבוסס על מספר פרמטרים, הן אלה הקשורים לרכב המבוטח בפוליסה והן אלה הקשורים למאפייני הנהגים ברכב. התביעות בתת-תחום זה מאופיינות במשך זמן קצר יחסית בין קרות מקרה הביטוח לסגירת התביעות (רובן המכריע מסתיים תוך פחות משנה).

2.1.2.3. הסדרה והסכמים מהותיים לתת-התחום

מרכז הסליקה של איגוד חברות הביטוח

מרכז הסליקה מסייע לחברות הביטוח בקבלת מידע מגורמים ממשלתיים באופן מרוכז. נכון להיום, מקבלות חברות הביטוח מידע ממשרד התחבורה לצורך טיפול בתביעות מבוטחים (מידע לגבי קודי דגם של כלי רכב, בעלות, עיקולים ושעבודים) באמצעות מרכז הסליקה והן חתומות מולו, גב אל גב, על הסכמים

שנחתמו בין מרכז הסליקה ומשרד התחבורה לצורך זה. כנגד קבלת השירות משלמות החברות אגרה בהתאם לשימוש שהן עושות בשירות זה.

על יסוד פטור שניתן ע"י הממונה על הגבלים עסקיים ביום 30 ביוני 2010, הקים מרכז הסליקה מאגר מידע ביחס לתביעות בגין נזקים לכלי רכב (ללא שמות מבוטחים) אשר הושק ביום 20 למאי 2013 לראשונה, ובשנית לאחר חידוש הפטור של הממונה על הגבלים עסקיים למאגר (הפטור הנוכחי תקף עד ליום 1 בפברואר 2021). במסגרת הפטור האמור, שהינו בתוקף בתאריך פרסום הדוח, הורחב ההיתר ביחס להיקף המידע, תוך שהוא מתייחס, בנוסף לנתונים בקשר לרכב גם להיבט נקודתי בקשר עם הקשר שלו למבוטח, ומחייב הרחבת מודעות הציבור לאפשרות שלו לעשות בו שימוש בעת קניית רכב משומש. העבודה עם המאגר עשויה לסייע בשיפור החיתום וניהול התביעות על ידי חברות הביטוח שיעשו בו שימוש, שכן הוא מאפשר לקבל מידע על הסטוריית התביעות של כלי רכב שיש בו כדי להשפיע על שווי הרכב. המאגר עומד גם לרשות ציבור בעלי הרכב לצורך מענה מרוכז ליישום חוק מכירת רכב משומש (זכאות למידע וגילוי נאות), התשס"ח-2008, ככל שנוגע למידע המצוי בנושא זה בידי מבטחים.

חוק רישוי שירותים ומקצועות בענף הרכב, התשע"ו-2016

ביום 18 ביולי 2016 פורסם החוק הנ"ל הכולל התייחסות להיקף רחב של נושאים בתחום הרכב, לרבות הסדרה עקרונית בתחום שמאי הרכב והמוסכים במסגרת כיסוי ביטוחי לנזקי תאונה. עוד קודם לפרסום החוק, ביום 16 ביוני 2016, הוגש לוועדת הכלכלה נייר עמדה משותף לרשות הפיקוח ולמשרד התחבורה, לפיו שני המשרדים יקדמו שינוי בתהליך בדיקת נזקי רכב בעקבות תאונה במסגרת הפעלת פוליסת ביטוח, הן בהיבט של הסדרת מינוי השמאי הבודק את הנזק והן בהיבט של מינוי המוסך המתקן.

ביום 2 באוגוסט 2017 פרסמה רשות הפיקוח טיוטת חוזר ביטוח 2015-445 "תיקון הוראות החוזר המאוחד – הוראות בענף רכב רכוש" שמבקשת לתקן את ההוראות הקיימות בתחום ביטוח רכב רכוש באופן שיצמצם לכאורה, לדעת רשות הפיקוח, את ניגודי העניינים בין השחקנים השונים בעת יישוב תביעת ביטוח רכב (חברות ביטוח, מבוטחים, שמאים ומוסכים), יאפשר ביטול של רשימות שמאי החוץ הקיימות כיום לפי הוראות החוזר המאוחד וירחיב את מספר מוסכי ההסדר לטובת התחרות, שיפור השירות למבוטחים ולצדדים שלישיים ושיפור טיב התיקון. המטרות הללו, ככל שייושמו כמוצע בטיוטה, משמען שינוי יסודי בתחום ניהול תביעות הרכב. להערכת החברה, יש בשינוי המהותי של שיטת ההפעלה ובהתערבות המהותית במערכת היחסים ההסכמית שבין חברות הביטוח לספקי השירות פוטנציאל לפגיעה באיכות המוצר והשירות ללקוחות כפי שהם כיום, בנוסף לעליית מחירים בענף רכב רכוש, ולקשיים תפעוליים לא מבוטלים, לפחות בשנות ההטמעה הראשונות[14].

נכון לתאריך הדוח ולמועד פרסומו מוסדר נושא הפעלת שמאים לבחינת נזקי הרכב באמצעות חוזר הפיקוח 2007-1-8 "שמאות ביטוח רכב (רכוש וצד ג')" הקובע כי המבוטח הוא שימנה את השמאי לבחינת נזקי הרכב שלו, והוא יכול לעשות כן מתוך רשימה של שמאים שקבעה חברת הביטוח, שיתרונה למבוטח הוא בהגבלות שהיא מטילה על חברת הביטוח לסטות ממנה או לבחור שמאי פרטי שאז לא חלות על חברת הביטוח הגבלות כאמור. לגבי מוסכי הסדר לא קיימת הסדרה אך חברות הביטוח נוהגות להעניק הטבות נוספות למבוטח הבוחר לתקן את רכבו (לפי חוות דעת השמאי) במוסך כזה לעומת תיקון במוסך פרטי, ובכלל זה הפחתה בגובה ההשתתפות העצמית, אחריות לתיקון, רכב חלופי לתקופת התיקון ועוד.

[14] הקוראים מופנים לאזהרה ביחס למידע צופה פני עתיד המופיעה בעמוד 4 לעיל.

לסוגית ההסדרה של מאגר מידע בקשר עם העבר הביטוחי של הציבור לצורך ייעול מתן הצעות ביטוח והקלת השירות ללקוח ראו בסעיף 4.1.3 להלן לגבי הר הביטוח.

2.1.2.4. תחרות ונתח שוק

החברה פועלת בשוק תחרותי הנתון לתנודות מחירים מחד ולשינויים בעלויות התביעה מאידך. בשוק זה, המאופיין במוצר ביטוחי דומה ובתחרות משוכללת, קיימת רגישות גבוהה למחיר וחברות הביטוח מתחרות ביניהן באמצעות מתן הנחות, מבצעים והטבות ללקוחותיהן. הצלחה בשוק זה מצריכה יכולת תגובה מהירה לשינויים מצד המתחרים ולתנאי השוק הן ביחס למחירי המוצר והן ביחס לאיכות השירות הניתן ללקוח. בהתאם לנתוני משרד האוצר[15], חל בענף ביטוח רכב רכוש גידול של כ-5.9% בהיקף דמי ביטוח ברוטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 לעומת התקופה המקבילה אשתקד. באותה תקופה נרשמה בחברה עליה של כ-17.0% בהיקף דמי ביטוח ברוטו בהשוואה לתקופה מקבילה אשתקד.

על-פי פרסומי רשות הפיקוח, פעילות בתחום זה 13 חברות ביטוח וחלקה של החברה בהן בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 עמד על 14.04% מכלל הפרמיות ברוטו בתחום זה בישראל. יודגש כי החברה מתמקדת בתת תחום זה בלקוחות פרטיים בעיקר ובכלי רכב פרטי ומסחרי עד 3.5 טון בלבד ולהערכתה שיעורה בפלח שוק זה גבוה יותר מהנתון הנ"ל באופן משמעותי והינו הגבוה ביותר בתחום זה. כל חברות הביטוח הפועלות בישראל בתחום זה הנן מתחרות של החברה. הכיסוי הביטוחי בתחום זה אחיד ברובו והתחרות מתמקדת בתעריף ובשירות. למידע נוסף ראו סעיף 4.7 להלן בדבר שיווק והפצה של כלל עסקי החברה, הכוללים גם התייחסות מפורטת לנושא התחרות.

2.1.2.5. לקוחות

לחברה אין תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות, אשר אובדנם ישפיע באופן מהותי על תת-תחום הפעילות. החברה מוכרת את המוצר בעיקר ללקוחות פרטיים לרבות כאלה המגיעים אליה על בסיס שיתופי פעולה כמפורט בסעיף 4.13 להלן וזאת לשימושם הפרטי והחברתי. לחברה מספר לקוחות צי.
להלן התפלגות פרמיות ברוטו בתת-תחום זה (באלפי ש"ח):

	2017	2016	2015
מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים	1,194,519	973,722	816,898
קולקטיבים ומפעלים גדולים *)	3,197	45,234	16,503
סה"כ פרמיות ברוטו	1,197,716	1,018,956	833,401

*) הקיטון בפרמיות קולקטיביים בהשוואה לאשתקד נובע מכך שהשנה לא נגשה החברה למכרז החשכ"ל לביטוחי רכב של עובדי המדינה.

שיעור החידושים ברוטו בתת-תחום זה, במונחי כמות פוליסות, לשנת דיווח 2017, הינו כ-80.3%. שיעור החידושים ברוטו, ללא לקוחות צי, הינו כ-81.2%. שיעור החידושים מייצג את היחס בין כמות הפוליסות בשנת הדיווח 2017 שהיו בתוקף בשנה הקודמת, לבין הכמות המדווחת בשנת 2016. שיעור החידושים נטו

[15] נתוני השוק נלקחו מאתר רשות הפיקוח ("דוחות ניהוליים") בכתובת: http://insurancedata.cma.gov.il/Pages/Director.aspx.

(דהיינו, מתוך אוכלוסיית הלקוחות שהחברה מאפשרת להם לחדש הביטוח אצלה) עומד על כ-84.4%. אחוז פלח משותף של לקוחות מבוטחים בתת-תחום זה עם תת-תחום רכב חובה לשנת הדיווח 2017 הינו כ-94.3%.

להלן פרטים אודות ותק של לקוחות תת-תחום ביטוח רכב רכוש במונחי כמות פוליסות לשנת 2017 באחוזים:

שנות ותק	פוליסות חדשות	שנה	שנתיים	שלוש שנים ומעלה	סה"כ
התפלגות ותק לקוחות	34%	20%	13%	33%	100%

2.1.3. **<u>תת-תחום פעילות ג' - ענפי רכוש ואחרים</u>**

2.1.3.1. <u>מידע כללי על תת-תחום הפעילות</u>

תת-תחום ענפי רכוש אחרים, הנכלל בתחום עסקי ביטוח כללי, מתייחס לביטוח נזקי רכוש למבנה ו/או תכולה לנכס המוגדר בפוליסה. ביחס לדירות פרטיות, הכיסוי הביטוחי בתחום זה הינו בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח דירות ותכולתן), התשמ"ו-1986 (להלן: "**הפוליסה התקנית-דירה**"). ביחס לבתי עסק, הביטוח הוא בהתאם לפוליסה שניסחה החברה ואושרה על ידי רשות הפיקוח. פירוט בנושא זה ראו בסעיף 2.1.3.3 להלן.

2.1.3.2. <u>מוצרים ושירותים</u>

כאמור, בתת תחום זה קיימים שני מוצרי ביטוח עיקריים:

א. **ביטוח דירות רכוש**, הנכלל בעסקי ביטוח כללי, הינו ביטוח רשות, המעניק כיסוי ביטוחי לנזקי רכוש שנגרמו לדירת המגורים המבוטחת ולתכולתה מפני סיכונים שונים וכן כיסוי לאחריות המבוטח כלפי צדדים שלישיים - בהתאם להוראות **הפוליסה התקנית-דירה**. הפוליסה התקנית-דירה מהווה סל כיסויים מוגדר, שניתן לשנותו אך ורק לטובת המבוטח, אך ניתן, לפי בחירת המבוטח ובכפוף להסכמת המבטח, למכור כיסוי לפי פרקים מסויימים של הפוליסה התקנית-דירה, במקום את כולה כמיקשה אחת, והמבוטח גם יכול לבחור אם לרכוש כיסוי מפני סיכון של רעידת אדמה, אם-לאו, ובדומה גם כיסויים נלווים נוספים. מעבר לכיסוי לפי הפוליסה התקנית-דירה מוכרת החברה במסגרת הפוליסה גם כיסוי לאחריות המבוטח לנזקי רכוש וגוף שנגרמו לעובדי המבוטח בקשר עם הדירה, וכן כיסוי לסיכונים נוספים לרכוש המבוטח (דוגמת 'כל הסיכונים תכשיטים'). מאז כניסתם לתוקף של חוזר **כתבי שירות** (כמפורט בסעיף 4.1.4 להלן) וההוראות החדשות ביחס לכיסוי צנרת בחוזר המאוחד (ראו מיד), אין החברה משווקת כתבי שירות ביחד עם הפוליסה, לאור ההגבלות שקבעה רשות הפיקוח בתחום כתבי השירות.

החברה בונה חבילות שונות של כיסויים על בסיס הוראות הפוליסה התקנית-דירה על מנת להתאים את המוצר לצרכים השונים של לקוחותיה שהם בעיקר לקוחות פרטיים, ובכלל זה - ללווי בנקים למשכנתאות. בין יתר החבילות, משווקת החברה חבילה המאפשרת ללקוחות החברה לרכוש כיסוי מפני כל מקרי הביטוח הכלולים בפוליסה התקנית-דירה למעט פריצה, גניבה ונזק בזדון (ובכך לייתר עבורם את הצורך להתקין אמצעי מיגון הנדרשים לצורך הקלת סיכונים אלה ושהתקנתם והפעלתם מהווה תנאי למתן כיסוי ביטוחי במצבים אלה מצד החברה). לקוחות החברה בתת-תחום פעילות זה נוהגים לבחור בין רכישת הפוליסה המלאה, הפוליסה הצרה יותר (כמפורט לעיל), או רכישת כיסוי למבנה או לתכולה בלבד. החברה

מוכרת ביטוחי דירה למשכנתאות גם באמצעות סוכנויות ביטוח של תאגידים בנקאיים[16]. מוצר זה, כשהוא נמכר באמצעות תאגיד בנקאי, כולל רק ביטוח מבנה אך עם כיסוי לרעידת אדמה ונזקי צנרת. הכיסוי בפועל יהיה רק לגבי פרקי הכיסוי שנרכשו על-ידי המבוטח, כפי שמופיעים במפרט הפוליסה המסויימת.
התעריף בביטוח דירה מחייב אישור של רשות הפיקוח והינו תעריף אקטוארי דיפרנציאלי (המותאם לסיכון באופן שאינו אחיד לכלל המבוטחים) והוא מבוסס על מספר פרמטרים הקשורים לדירה המבוטחת בפוליסה, כאשר התעריף לרוכשי ביטוח דירה באמצעות תאגיד עזר בנקאי לצרכי משכנתא מוגבל על ידי רשות הפיקוח.
התביעות בתת-תחום זה מאופיינות במשך זמן קצר יחסית בין קרות מקרה הביטוח לסגירת התביעות (מרביתן המכריע מסתיים תוך פחות משנה).

ב. **ביטוח מקיף לבתי עסק**, הינו ביטוח המעניק כיסוי ביטוחי לנזקי רכוש שנגרמו לבית העסק המבוטח ולתכולתו מפני סיכונים שונים המפורטים בפוליסה וכן כיסוי לאחריות בית העסק המבוטח לנזקי רכוש וגוף שנגרמו לצד שלישי ולעובדים באשמתו של בית העסק המבוטח. הכיסוי הוא בהתאם לפוליסה המאושרת על-ידי רשות הפיקוח, אך בלא כפיפות לפוליסה תקנית כלשהי.
התעריף בביטוח בתי עסק מחייב אישור רשות הפיקוח והינו תעריף אקטוארי דיפרנציאלי (שאינו אחיד לכלל המבוטחים והינו מותאם לסיכון) והוא מבוסס על מספר פרמטרים הקשורים לבית העסק המבוטח בפוליסה.
הפוליסה היא מודולארית והמבוטח יכול לרכוש חלקים שונים מן הכיסוי המוצע לפי צרכיו. הכיסוי בפועל יהיה רק לגבי פרקי הכיסוי שנרכשו על-ידי המבוטח, כפי שמופיעים במפרט הפוליסה המסויימת.

2.1.3.3. <u>הסדרה והסכמים מהותיים בתת-התחום</u>

<u>הפוליסה התקנית-דירה</u>

פעילות החברה בתת-תחום פעילות הדירות רכוש כפופה לפוליסה התקנית-דירה. ביום 27 בינואר 2015 פורסמו תקנות המעדכנות את <u>הפוליסה תקנית-דירה (ראו מיד)</u>, אשר הסדירו מחדש את הכיסוי הביטוחי שמעניקה בפוליסה ומוסיפות שתי אפשרויות כיסוי תקניות חדשות – פרק אחריות כלפי צדדים שלישיים ופרק ביטוח נוסף למקרה של הרס בית משותף באירוע רעידת אדמה.

<u>תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דמי עמילות מירביים בביטוח מבנה אגב הלוואה לדיור), התשע"ב–2012</u>

התקנות, מיום 24 בספטמבר 2012, קובעות כי דמי העמילות המירביים שישולמו לסוכן ביטוח בעבור ביטוח מבנה אגב הלוואה לדיור לא יעלו – נכון לשנת 2015 ואילך - על 20% (כולל מע"מ) מדמי הביטוח. ביום 3 באוגוסט 2016 פורסמה <u>טיוטת תיקון</u> לתקנות הנ"ל, במסגרתה הוצע להחיל את תקרת דמי העמילות המפורטת לעיל גם בביטוח חיים אגב הלוואה לדיור החל מיום 1 בינואר 2017, דהיינו – לקבוע תקרת דמי עמילות של 20% גם במוצר זה, אך תוך מתן אפשרות להעניק עמלת היקף בגובה של 60% מעמלת ביטוח החיים בשנה הראשונה היה והפוליסה לא בוטלה בתוך 6 שנים ממועד רכישת הפוליסה. לדעת החברה, מתן אפשרות לתשלום עמלת היקף המותנית בשימור פוגעת באפשרות לייצר תחרות בשוק זה, שסובל, לדעת החברה, מכשל תחרותי מזה שנים רבות אך עד נכון למועד אישור הדוח, טרם פורסמו תקנות עדכניות בנושא זה מסיבה שאינה ידועה לחברה, ולכן אין כיום תקרה כלשהי לעמלות בקשר עם

[16] ביטוחי דירה למשכנתא באמצעות בנקים למשכנתאות אינו ענף סטטיסטי בחברה.

ביטוח החיים הנרכש לצורך הבטחת הלוואת משכנתא והתוצאה היא שחלק נכבד מהתעריף ביטוח החיים למשכנתא שמשלמים לקוחות הסוכנויות מממן את העמלה לסוכנויות ולא את הכיסוי הביטוחי.

<u>חוזר 2016-1-21 "תיקון הוראות החוזר המאוחד – נזקי מים בביטוח דירה"</u>

ביום 30 בנובמבר 2016 פורסם חוזר זה ששינה מהיסוד את שיטת השירות בתחום נזקי הצנרת. החוזר קבע כי לקוח ימשיך לבחור במועד רכישת ביטוח הדירה האם ברצונו בתיקון הצנרת על ידי שרברב שבהסדר עם המבטחת או על ידי שרברב פרטי והמבטחים יידרשו לתת את השירות בהתאם לבחירה זו כאשר ביחס לשרברב בהסדר נקבע שעל חברות הביטוח להציב בפני הלקוח בחירה בין שורה ארוכה של שרברבים או חברות שרברבים שהלקוח יבחר ביניהם רק במועד קרות הנזק, ולוודא שהם יעמדו בשורה ארוכה של דרישות שירות ומידע הקבועות בחוזר. לגבי חלק מהוראות השירות, אי עמידה בהן מעניקה ללקוח את האפשרות לבחור לתקן את הצנרת באמצעות שרברב פרטי באותה השתתפות עצמית שנקבעה לשרברב הסדר למרות שבחר בתחילה בשרברב הסדר. התוצאה המיידית של השינוי היתה ביטול של כתבי השירות בתחום הצנרת ואשר העניקו בנוסף לכיסוי זה גם כיסוי לסוגי נזק שאינם מכוסים לפי הפוליסה התקנית – דירה והפסקת פעילותם של הספקים שהעניקו את השירות (בכפוף לסיום תקופת המעבר עד לחידושי אוקטובר 2018). החוזר נכנס לתוקף ביחס לפוליסות שנרכשו או חודשו לאחר יום 3 בספטמבר 2017 ולפיכך מוקדם להעריך את השפעתו אך לדעת החברה, יש בשינוי המהותי של שיטת ההפעלה, בצד היתרונות, גם פוטנציאל לקשיים תפעוליים לא מבוטלים, לפחות בשנות ההטמעה הראשונות, לרבות ביחס לתקופת המעבר כמפורט לעיל.

2.1.3.4. <u>תחרות ונתח שוק</u>

על-פי פרסומי רשות הפיקוח, פועלות בתת-תחום זה 13 חברות ביטוח. לפי אותם פרסומים, חלקה של החברה בפרמיות בענף ביטוח דירות רכוש (כולל ביטוח באמצעות תאגידי עזר של בנקים למשכנתאות) בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 עמד על 9.53% מכלל הפרמיות ברוטו בתחום זה בישראל.
בהתאם לנתוני רשות הפיקוח[17], חל בשוק ענף ביטוח דירות (מקיף דירות+בנקים למשכנתאות) גידול של כ-2.4% בהיקף דמי ביטוח ברוטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 לעומת התקופה המקבילה אשתקד. אין בידי החברה נתונים דומים ביחס לביטוח בתי עסק. באותה תקופה נרשמה בחברה עליה של כ-9.0% בהיקף דמי ביטוח ברוטו בתת התחום בהשוואה לתקופה מקבילה אשתקד. למידע נוסף בהקשר זה ראו סעיף 4.7 להלן בדבר שיווק והפצה של כלל עסקי החברה, הכוללים גם התייחסות מפורטת לנושא התחרות.

2.1.3.5. <u>לקוחות</u>

לחברה אין תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות, אשר אובדנם ישפיע באופן מהותי על תת-תחום הפעילות. החברה מוכרת את המוצרים בעיקר ללקוחות פרטיים, ובמוצרי הדירה – גם ללווי בנקים למשכנתאות, לרבות כאלה המגיעים אליה על בסיס שיתופי פעולה כמפורט בסעיף 4.13. שיעור החידושים ברוטו בביטוח דירה לשנת דיווח 2017 עמד על כ-90.2%. שיעור החידושים מייצג את היחס בין כמות הפוליסות בשנת הדיווח 2017 שהיו בתוקף בשנה הקודמת, לבין הכמות המדווחת בשנת 2016. שיעור

[17] נתוני השוק נלקחו מאתר רשות הפיקוח ("דוחות ניהוליים") בכתובת: http://insurancedata.cma.gov.il/Pages/Director.aspx.

החידושים נטו (דהיינו, מתוך אוכלוסיית הלקוחות שהחברה מאפשרת להם לחדש הביטוח אצלה) עומד על כ-96.6%.

להלן פרטים אודות ותק של לקוחות מוצר דירות במונחי כמות פוליסות לשנת 2017 באחוזים:

שנות ותק	פוליסות חדשות	שנה	שנתיים	שלוש שנים ומעלה	סה"כ
התפלגות ותק לקוחות	19%	15%	12%	54%	100%

2.2. <u>תחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח</u>

2.2.1. <u>מידע כללי על תחום הפעילות</u>

תחום פעילות זה של החברה מתייחס לענף עסקי ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בלבד. החברה עוסקת בעיקר בביטוחי חיים ("ריסק" למיניהם), ובנוסף בביטוח חיים עם מרכיב חסכון ובביטוח למקרה של אובדן כושר עבודה. תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח מתאפיין מזה כעשור ברפורמות בהסדרה ששינו את השוק באופן מהותי וההסדרה שלו נמשכה גם במהלך שנת הדוח וצפויה להימשך גם בעתיד. לפרטים ראו בסעיף 2.2.3 להלן. החברה משווקת את מוצריה בעיקר בקרב לקוחותיה הקיימים באמצעות מוקדים טלפוניים כערוץ שיווק עיקרי ובעיקר כפוליסות פרטיות (אם כי קיים גם שיווק לקולקטיבים ושיווק באמצעות משווק פנסיוני).

2.2.2. <u>מוצרים ושירותים</u>

תחום פעילות זה בחברה כולל כיסויים ביטוחיים כנגד סיכונים שונים הכלולים בענף זה (מוות, אובדן כושר עבודה) וסיכונים נלווים שונים שכיסוי מסויים ביחס אליהם נרכש ככיסוי משלים לכיסוי הסיכון העיקרי (להלן: "**הסיכון**" או "**הריסק**"), וכן מוצרים הכוללים מרכיב של חסכון פרט (תוכנית שאינה קופת ביטוח), מוצרי חסכון ארוך טווח (כמו קופת ביטוח לעצמאים וקופת ביטוח לשכירים (תוכנית משלמת קצבה ולא משלמת קצבה)) (להלן: "**החיסכון**") וביטוחים קבוצתיים. כל מוצרי החסכון של החברה הם מוצרים של השתתפות ברווחים ואינם מבטיחים תשואה כלשהי. החברה אינה מפתחת את מוצרי החסכון שלה ואינה מקדמת את שיווקם והיא מתמקדת במוצרי הסיכון.

להלן יובא תיאור תמציתי של מוצרי החברה העיקריים בתחום כפי שהיו בשנת הדוח:

א. <u>תוכניות החברה בתחום ביטוח החיים</u>

1) **ביטוח חיים (ריסק)** - ביטוח המבטיח לשלם למוטבים של מבוטח שנפטר במהלך תקופת הביטוח את סכום הביטוח הנקוב בפוליסה בתשלום חד פעמי. סכום הביטוח נקבע ע"י המבוטח (בכפוף לכללי החיתום של החברה). אין הגבלה בדין לגובה סכומי הביטוח שמבוטח רשאי לרכוש והוא רשאי לרכוש אותם ממספר חברות במקביל מבלי שיבוצע קיזוז ביניהם. הפרמיה משתנה בדרך כלל מדי שנה או מדי חמש שנים (תלוי בסוג הפוליסה שנרכשה) בהתאם לגיל המבוטח. טבלת השתנות הפרמיה במהלך כל תקופת הביטוח מוצגת וידועה למבוטח בעת הרכישה. קהל היעד של מוצר זה הינו גברים ונשים בגילאים 18-69. ניתן להיות מבוטח עד גיל 80 לכל היותר.

2) **ביטוח חיים לפירעון הלוואה (משכנתא)** – ביטוח חיים שנועד לפרעון יתרת ההלוואה במקרה שאחד הלווים המבוטחים נפטר במהלך תקופת ההלוואה. סכום הביטוח בעת רכישת הביטוח חייב להיות חופף ליתרת ההלוואה או גבוה ממנו, לפי בחירת המבוטח, ולהשתנות בעתיד בהתאם ללוח הסילוקין של ההלוואה, ככל שניתן להתאים זאת. הפרמיה משתנה כל שנה בהתאם ליתרת ההלוואה וגיל המבוטח. טבלת השתנות הפרמיה במהלך כל תקופת הביטוח מוצגת וידועה למבוטח בעת רכישה. מאפייני מוצר זה, כולל חישוב הפרמיה, מקרים בהם החברה פטורה מתשלום, תקופת הביטוח וקהל היעד, הינם זהים לאלה של מוצר ביטוח חיים (ריסק).

3) **ביטוח מוות מתאונה** - מבטיח תשלום פיצוי חד פעמי למוטבים במקרה של מות המבוטח כתוצאה ישירה מתאונה. הפרמיה נקבעת בהתאם למין המבוטח, עיסוקו, מצבו הרפואי וסכום הביטוח. הפרמיה קבועה במשך כל תקופת הביטוח. עם הגיעו של המבוטח לגיל 65 סכום הביטוח קטן בחצי והפרמיה נותרת ללא שינוי. קהל היעד של מוצר זה הינו גברים ונשים בגילאים 18-55. ניתן להיות מבוטח בפוליסה כאמור עד גיל 75 לכל היותר. שיווק מוצר זה בחברה הוא זניח ונלווה לרוב לרכישת מוצר ריסק אחר, כמוצר משלים.

4) **ביטוח נכות מתאונה** - מבטיח תשלום פיצוי חד פעמי למבוטח שנקבעו לו שיעורי נכות לצמיתות עקב אירוע תאונתי. סכום הפיצוי מחושב ע"י מכפלת סכום הביטוח שרכש המבוטח בשיעור הנכות לצמיתות שנקבעה למבוטח עקב התאונה. הפרמיה נקבעת בהתאם מין המבוטח, עיסוקו, מצבו הרפואי וסכום הביטוח. הפרמיה קבועה במשך כל תקופת הביטוח. עם הגיעו של המבוטח לגיל 65 סכום הביטוח קטן בחצי והפרמיה נותרת ללא שינוי. קהל היעד של מוצר זה הינו גברים ונשים בגילאים 18-55. ניתן להיות מבוטח בפוליסה כאמור עד גיל 75 לכל היותר. שיווק מוצר זה בחברה הוא זניח ונלווה לרוב לרכישת מוצר ריסק אחר, כמוצר משלים.

5) **ביטוח אובדן כושר עבודה**[18] - מבטיח למבוטח שאיבד את כושרו לעבוד, כתוצאה ממחלה או תאונה, פיצוי חודשי עד לחזרתו למעגל העבודה או תום תקופת הביטוח, לפי המועד המוקדם מביניהם. במסגרת מוצר זה מבוטח רשאי היה לרכוש פיצוי חודשי מרבי כולל שאינו עולה על 75% מהכנסתו (ברוטו) מעבודה ישירה. הפרמיה נקבעה בהתאם לנתונים כדלקמן: מין המבוטח, גיל המבוטח, עישון, עיסוק, מצב רפואי, תקופת הביטוח המבוקשת, מסלול הפרמיה, משך תקופת ההמתנה וסכום הפיצוי החודשי המבוקש. המבוטח יכול היה לרכוש את הביטוח במסלול של פרמיה קבועה במשך כל תקופת הביטוח, או משתנה מדי שנה בהתאם לגילו. קהל היעד של מוצר זה הינו גברים ונשים בגילאים 18-55. ניתן להיות מבוטח לכל הפחות עד גיל 60 ולכל היותר עד גיל 67. החברה הפסיקה לשווק את המוצר עם כניסתו לתוקף של חוזר קווים מנחים שנכנס לתוקף ביום 1 באוגוסט 2017 וטרם השיקה מוצר חדש בהתאם לחוזר (ראו לעניין זה סעיף 2.2.3 להלן).

6) **ביטוח קבוצתי** - הסכם הביטוח הקבוצתי מיועד להעניק כיסוי ביטוחי לקבוצות המונות למעלה מ-50 מבוטחים שהתאגדו כקבוצה למטרה כלשהי - שאינה רכישת ביטוח. ההסכם יכול שיכלול, בין היתר, כיסוי למקרה מוות, נכות ואובדן כושר עבודה. ההסכם כפוף לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (ביטוח חיים קבוצתי) התשס"ה-2005 (להלן: "**תקנות ביטוח חיים קבוצתי**"), לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסים (ביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי), התשס"ז-2006 (להלן: "**תקנות אובדן כושר עבודה קבוצתי**") ולחוזרים מכוחן של תקנות אלה. סכומי הביטוח הם, בדרך כלל, אחידים לכלל עמיתי הקבוצה, או שהם נקבעים על-פי קריטריונים אובייקטיביים כמו מצב משפחתי, רמת שכר, וותק וכדומה. מבוטח שתוקף הפוליסה הקבוצתית פקע לגביו, רשאי, אם הפוליסה כוללת סעיף המשכיות, לרכוש פוליסה אישית על שמו ללא צורך בהוכחת מצב בריאותו.

[18] הפירוט ביחס למוצר אובדן כושר עבודה מתייחס למוצר ששווק עד לכניסתן לתוקף של הוראות ניסוח חדשות ביחס למוצר אובדן כושר עבודה, ביום 1 באוגוסט 2017. נכון למועד פרסום דוח זה החברה לא פעלה לאשר מוצר אובדן כושר עבודה התואם את הוראות הניסוח החדשות ולפיכך אינה משווקת את המוצר.

ב. <u>תוכניות החברה הכוללות מרכיב חסכון</u>:

תוכנית חסכון יכול שתשלב כיסויים ביטוחיים כגון ריסק, אובדן כושר עבודה ונכות. לרוב בעל הפוליסה הוא המבוטח אשר גם משלם את הפרמיה, והוא זכאי לקבלת הטבות מס רלוונטיות לפי סעיפים 45 או 47 לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש] בהתאם לסוג התוכנית.

1) **פוליסת חוזה השקעה** - מוצר חסכון ללא מרכיב ביטוחי, שאינו קופת ביטוח, ולכן אינו נכלל במחזור הפרמיות של החברה. החסכון מנוהל באחד או יותר ממסלולי השקעה בהם בחר המבוטח, מתוך שלושת המסלולים הקיימים (כללי, אג"ח ואג"ח ממשלת ישראל). למבוטח אפשרות להורות על שינוי מסלולי השקעה מעת לעת ללא עלות כלשהי. לפרטים בדבר מסלולי ההשקעה ראו סעיף 4.4 להלן. ביחס לפוליסות שנרכשו עד ליום 31 בדצמבר 2012 החברה גובה דמי ניהול שנתיים בשיעור של 1.5% מהחסכון המצטבר. בגין פוליסות שנרכשו במהלך שנת 2013 גובה החברה דמי ניהול בשיעור 1.1% מהצבירה ובגין פוליסות שנרכשו החל משנת 2014 דמי הניהול הנגבים מהצבירה הינם בשיעור של 1.05%.

2) **פוליסת חסכון פרט** - המוצר משלב חיסכון וכיסויים ביטוחיים כגון ריסק, אובדן כושר עבודה ונכות. לרוב בעלי הפוליסה הוא המבוטח אשר גם משלם את הפרמיה, והוא זכאי להטבת מס בשיעור של 25% מהפרמיה המשולמת בגין ביטוח חיים (ריסק) בכפוף להוראות פקודת מס הכנסה. ההפקדה לחסכון קבועה וצמודת מדד והפרמיה בגין הכיסויים הביטוחיים קבועה או משתנה בהתאם לכיסוי הנרכש. באפשרות המבוטח לשנות את גובה ההפקדה בכל עת. החסכון מנוהל באחד או יותר ממסלולי ההשקעה בהם כמפורט בסעיף 1 לעיל.

3) **קופת ביטוח תגמולים לעצמאיים**[19] - קופת גמל לקצבה (משלמת או לא משלמת), כמשמעותה בחוק קופות הגמל, שמטרתה חיסכון לגיל פרישה והיא עשויה לשלב כיסויים ביטוחיים כגון ריסק ואובדן כושר עבודה (אופציונלי). המבוטח הוא, בדרך כלל, בעל הפוליסה, והוא משלם את הפרמיה עבור עצמו. בעל הפוליסה ייהנה מהטבות מס בהתאם לסעיפים 45 ו-47 לפקודת מס הכנסה. הפרמיות הינן בסכום קבוע צמוד מדד או בפרמיה משתנה ומשולמות לשיעורין ו/או בהפקדה חד-פעמית, בהתאם לבקשת המבוטח. בפני המבוטח עומדים מספר מסלולי השקעה תלויי גיל או מסלולים מתמחים לבחירה בהם ינוהלו קופות החיסכון, לפיצויים ו/או תגמולים, כמפורט בסעיף 4.4 להלן. פעילות החברה בקשר עם המוצר – זניחה ואין קליטה של לקוחות חדשים לתוכנית.

4) **קופת ביטוח לעובדים ולמנהלים שכירים (ביטוח מנהלים)** - קופת גמל לקצבה (משלמת או לא משלמת), כמשמעותה בחוק קופות הגמל, שמטרתה חיסכון לגיל פרישה לעובד השכיר ולמנהל בעל שליטה, ועשוייה לשלב כיסויים ביטוחיים כגון ריסק ואובדן כושר עבודה (אופציונלי). ביטוח מנהלים הוא חלק מהתנאים הסוציאליים שנקבעים במסגרת יחסי עובד-מעביד ומקורו בהפרשות המעסיק לפיצויים, לתגמולים ולביטוח אובדן כושר עבודה, ובהפרשות העובד לתגמולים. בפני המבוטח עומדים מספר מסלולי השקעה – תלויי גיל או מסלולים מתמחים לבחירה בהם ינוהלו קופות החיסכון, לפיצויים ו/או תגמולים, כמפורט בסעיף 4.4 להלן.

5) **הכנסה למשפחה / מורחב**[20] - הכיסוי היווה נספח לפוליסת חיסכון וכיסה מקרה בו המבוטח

[19] התוכנית אינה משווקת מאז שנת 2015 וההתייחסות היא רק לתוכנית בהתייחס ללקוחות קיימים.

[20] מכירת הכיסוי הופסקה בתום שנת 2016 בעקבות שינוי הוראות הדין בקשר עם מכירת כיסוי בתחום ביטוח חיים בפרמיה קבועה.

נפטר, ובמקרה של הכיסוי המורחב: גם אם אובחן כחולה במחלה קשה, לפי המוקדם מביניהם. בקרות מקרה ביטוח, סכום הביטוח משולם מדי חודש מיום הפטירה או גילוי המחלה הקשה (לפי העניין) עד תום תקופת הביטוח. הפרמיה קבועה[21] ומשולמת במהלך 3/4 מהתקופה ובתנאי שתקופת הביטוח היא בת 10 שנים ויותר. שילוב הכיסוי עם כיסוי חסכון בפוליסה איפשר בנוסף גם להבטיח את המשך תשלום ההפקדות לחסכון ע"י החברה עד תום תקופת הביטוח, במקרה של מות המבוטח או גילוי מחלה קשה.

2.2.3. <u>הסדרה, תאגידים והסכמים מהותיים לתחום</u>

כאמור בסעיף 2.2.1 לעיל, בוצעו על פני העשור האחרון מספר רפורמות בהסדרה של התחום, אשר משנות את פניו. ההסדרה נמשכה גם בשנת הדוח וצפויה להימשך גם בשנים הקרובות והיא צורכת תשומות רבות מצד החברות על מנת לבצע את כל ההתאמות הנדרשות במערכות המידע שלהן, במוצרים שהן משווקות ובתמחורם וטומנת בחובה חשיפה בשל הקושי הטבעי הכרוך בהטמעה של ריבוי של הנחיות בפרק זמן קצר יחסית. מכיוון שלהערכת החברה, גל ההסדרה צפוי להימשך גם בשנים הבאות, לא ניתן עדיין להעריך את ההשפעה המצרפית של כלל הרפורמות על התחום, לרבות על התנהגות הגופים הפועלים בו, מה גם שהמשך ההסדרה המהפכנית מקשה על התייצבות ועל קביעת אסטרטגיה ארוכת טווח של היצרנים והמשווקים. עם זאת, ובמגבלות שתוארו לעיל, החברה מעריכה כי הסדרה זו, לאחר שה"אבק ישקע" וההטמעה תושלם, משפרים את פוטנציאל התחרות בתחום, אשר תתמקד במאמצים ליצור בידול בשירות ללקוחות, לאור מגמת ההאחדה של מוצרים על ידי רשות הפיקוח, בניהול ההשקעות (השגת תשואה עודפת או מובטחת), בהתאמת המוצרים לקהל הרלוונטי (עד גיל הפרישה ולאחר גיל הפרישה), ובמחיר.
להלן יוצגו: גופים שלמעורבותם בתחום זה יש השפעה מהותית עליו, הנחיות סופיות שפורסמו בשנת הדוח ועד תאריך אישור הדוחות ושיש להן, לדעת החברה, ביחד עם ההסדרה הקיימת, פוטנציאל להשפיע על מבנה התחרות וסוגי המוצרים שישווקו בתחום זה וכן טיוטות של הנחיות כאמור, אם, לדעת החברה, יש בקבלתן כהנחיה סופית בנוסחן זה משום השפעה מהותית כאמור:

<u>מערכת מרכזית למיתוג מסרי מידע ולסליקה כספית בתחום החיסכון הפנסיוני (להלן: "**המסלקה הפנסיונית**")</u>

רשות הפיקוח פעלה להקמת 'מסלקה פנסיונית' ממוכנת ולהרחבת תחומי פעילותה, על מנת להביא להקלה משמעותית בכל הקשור בהפקדת כספים לביטוחי חיים ולחיסכון ארוך טווח, בקרה על תקינות ההפקדות וניוד בין קופות ומבטחים, וזאת באמצעות חיוב כל השחקנים בתחום לעבוד באמצעותה בלבד בכל תהליכי הדיווח והסליקה ובניית דרכי דיווח ומנגנוני בקרה שיהפכו את הסליקה דרכה לאמינה ויאפשרו שמירה רציפה על זכויות המבוטחים והעמיתים. מאז שנת 2012 וגם בשנת הדוח, מפרסמת רשות הפיקוח מספר רב של חוזרים והנחיות לצורך קידום מטרה זו והגדלת סל הפעולות והיקף המבוטחים, העובדים והמעסיקים הפועלים מול המבטחים אך ורק באמצעות המסלקה. בנוסף להוראות רשות הפיקוח מפרסמת גם המסלקה הפנסיונית כללי שימוש בה לשם טיוב הדיווח והסליקה. כאמור, לדעת החברה[22], לאחר שיושלם הטיפול במכלול התקלות הכרוכות ב"חבלי הלידה" של מסלקה כה מורכבת, היא תייעל, ולמעשה תאפשר, את תהליך הניוד ואת הגברת התחרות בתחום תוך שמירה על זכויות המבוטחים. עם זאת, בטווח הקצר, החברה נאלצת לשאת בהוצאות רבות הכרוכות בהתממשקות למסלקה, בדומה להוצאה של חברות שנתח

[21] ראו בהקשר זה ה"ש 20 לעיל.

[22] הקוראים מופנים לאזהרה ביחס למידע צופה פני עתיד המופיעה בעמוד 4 לעיל.

השוק שלהן בתחום הרלוונטי גבוה משמעותית משלה (ועל אף שבחלק מהמוצרים החברה אינה פעילה כלל) ואין בכך עדיין כדי לחסוך את העבודה המקבילה מחוץ למסלקה הפנסיונית לגבי מעבידים ופעולות שעדיין לא נדרש מהם לעבוד באמצעות המסלקה הפנסיונית.

<u>חוזר 2016-1-16 "קווים מנחים לעניין תוכנית לביטוח מפני אובדן כושר עבודה"</u>

על אף שמו של החוזר, נוסחו ומטרותיו המוצהרות הופכות את המוצר לאחיד ותקני כמעט בכל היבטיו, למרות שלא הוסדר בתקנות כנדרש ביחס לפוליסות תקניות. במסגרת החוזר הורחבו מאוד המצבים בהם תקום למבוטח ותישמר לו זכאות לפיצוי מכוח הפוליסה וכך גם הסכומים שישולמו מכוחה למבוטחים זכאים, כאשר חלק מההרחבות עלולות לפגוע בעקרונות היסוד של הכיסוי הביטוחי בתחום אובדן כושר עבודה שנועד לתת מענה רק למי שאין לו אפשרות של ממש לחזור למעגל העבודה ולהגביל את הפיצוי כך שלא ייווצר תמריץ שלילי. תחילת החוזר נקבעה, לאחר דחיות, ליום 1 באוגוסט 2017. למיטב ידיעת החברה, גם במועד הנדחה לא היתה ולו חברת ביטוח אחת שהצליחה להגיע להבנות עם רשות הפיקוח לגבי התעריף המתאים למוצר זה, ולקבל אישור לתוכנית הביטוח המעודכנת, ואישורים כאלה התקבלו אט אט במספר חברות רק על פני החודשים שחלפו מאז. כאמור, החברה עדיין לא הגישה בקשה לאישור תוכנית ביטוח מעודכנת. לאחר שנת הדוח פורסמו על ידי רשות הפיקוח עוד שתי טיוטות של הוראות בקשר עם ביטוח אובדן כושר עבודה. להוראות דין נוספות אשר יש להן השפעה גם על תחום זה, ראו סעיף 2.1.3.3 לעיל (לעניין דמי עמילות בביטוח חיים למשכנתא) וסעיף 4.4 להלן.

בתחום זה פעילים, בנוסף לגופים המוסדיים, מספר תאגידים, סטטוטוריים ואחרים, שיש להם השפעה רוחבית על התחום והחברות משתתפות במימון עלותם. כך הוזכרה לעיל המסלקה הפנסיונית.
בנוסף, קיימת התאחדות החברות לביטוח חיים (להלן: "**ההתאחדות**") אשר פועלת לצידו של איגוד חברות הביטוח, המטפל בתחומי הביטוח הכללי (להלן: "**האיגוד**") ומטפלת בתחומי ביטוחי חיים וביטוחי בריאות. החברה אינה חברה באיגוד, אך היא חברה בהתאחדות. פעילות ההתאחדות אינה פוגעת בתחרות ונועדה לטפל בנושאים המשותפים לשוק כולו בהיתר הממונה על הגבלים עסקיים, ובכלל זה התייחסות מקצועית להצעות הסדרה שונות.

2.2.4.<u>תחרות ונתח שוק</u>

למיטב ידיעת החברה, בתחום ביטוח החיים פועלות, נכון לתאריך הדוח, 11 חברות. עיקר הפעילות של חברות הביטוח, למעט החברה ו-AIG, מתמקדת בתחום הביטוחים הפנסיוניים והמוצרים הנלווים אליהם. לעת עתה היקף פעילותה של החברה בתחום הפנסיוני נמוך, ועיקר פעילותה הינו בתחום מוצרי הביטוח לפרט.

החברה ו-AIG משווקות מוצרים אלה ישירות ללקוחותיהן ואילו שאר החברות האמורות - בעיקר באמצעות סוכני ביטוח. בנוסף מושפע שוק זה מפעילותם של גופים פיננסיים אחרים המשווקים מוצרים תחליפיים לתחום החסכון ארוך הטווח (דוגמת פיקדונות לזמן ארוך).

שיווק ביטוח חיים בחברה מקורו, בדרך כלל, בקשר קיים בין החברה לבין לקוח החברה שכבר מבוטח בה וכן כתוצאה מפניה עצמאית של הלקוח לחברה לצורך רכישת ביטוח חיים, למשל בעקבות נטילת משכנתא מהבנק ועל בסיס פרסומי החברה בהקשר זה. מאז תחילת פעילותה בתחום זה נוהגת החברה לשווק את

מוצרי ביטוח החיים שלה באמצעות מוקד מכירות טלפוני, ואת מוצרי ביטוח המשכנתא שלה - גם באמצעות שיתוף פעולה עם סוכנויות ביטוח של תאגידים בנקאיים, ולתקופות - גם בערוצי שיווק נוספים.

בין המוצרים השונים באותו תחום קיימת תחליפיות יחסית גבוהה, שכן הם מספקים צרכים דומים לאותו קהל יעד. מגמה זו התחזקה בתחום החסכון ארוך הטווח לאור הרפורמות החקיקתיות שניתבו את השוק למוצרים קצבתיים, והישוו את הטבות המס הניתנות לכל מוצרי החיסכון הפנסיוני ומגמה זו עוד תגבר עם מימוש התוכנית של רשות הפיקוח להגביר התחרות, לרבות על ידי השוואת אופן גביית דמי הניהול בכל אחד מהמוצרים וניתוק עמלות המשווקים מגובה דמי הניהול. מוצרי החיסכון וההשקעה בבנקים, קרנות נאמנות עשויים להוות מוצרים תחליפיים לפוליסות חסכון שאינן קופות ביטוח.
הפרמיות של החברה בביטוח חיים הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 בכ-201,708 אלפי ש"ח. על-פי נתוני רשות הפיקוח[23] הסתכמו הפרמיות בביטוח חיים בכל ענף ביטוח החיים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 בסך של כ-21,971 מיליון ש"ח. חלקה של החברה בשוק ביטוחי החיים, לפי נתונים אלה, עמד על כ-0.91% בתקופה זו אך למיטב ידיעת החברה חלקה בשוק מוצרי הריסק לפרט גבוה יותר ועומד על כ-7%.

למידע נוסף ראו סעיף 4.7 להלן בדבר שיווק והפצה של כלל עסקי החברה, הכוללים גם התייחסות מפורטת לנושא התחרות.

2.2.5. לקוחות

לחברה אין תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות, אשר אובדנם ישפיע באופן מהותי על תחום הפעילות. החברה מוכרת את מוצריה בעיקר ללקוחות פרטיים, ובמוצרי ביטוח חיים למשכנתא – גם ללווי בנקים למשכנתאות, לרבות ללקוחות של סוכנויות ביטוח שהם תאגידי עזר בנקאיים, על בסיס שיתופי פעולה כאמור בסעיף 4.13 להלן. שיעור הפדיונות מהעתודה הממוצעת בשנת הדוח עמד על כ-14.1% (לעומת כ-13.1% בשנת 2016 וכ-13.0% בשנת 2015).

[23] נתוני השוק נלקחו מאתר רשות הפיקוח ("דוחות ניהוליים") בכתובת: http://insurancedata.cma.gov.il/Pages/Director.aspx.

2.3. תחום ביטוח בריאות

2.3.1. מידע כללי על תחום הפעילות

תחום פעילות זה מתייחס לענף בריאות. במסגרת זו עוסקת החברה בביטוח הוצאות רפואיות ואשפוז, ביטוח תאונות אישיות, ביטוח מחלות קשות, ביטוח נסיעות לחו"ל וביטוחי בריאות אחרים. החברה אינה פעילה בתחום הביטוח הסיעודי (למעט כמרכיב כיסוי ופיצוי חד פעמי משלים בתוך פוליסות אחרות).

2.3.2. מוצרים ושירותים

להלן יובא תיאור תמציתי של מוצרי החברה בתחום כפי שהם נכון לסוף שנת הדוח, בהתאם להסדרה מקיפה שבוצעה בתחום ונכנסה לתוקף מיום 1 בפברואר 2016, כמפורט בסעיף 2.2.3 להלן. הפירוט כולל את הכיסויים שניתן לרכוש כ**תוכנית בסיס** (כלומר תכנית שאינה מותנית ברכישת תכנית ביטוח אחרת, כאשר ניתן גם לרכוש מספר תוכניות בסיס יחד) ואת הכיסויים שניתן לרכוש רק כ**תכנית נוספת** (כלומר תכנית שנלווית לתוכנית בסיס ותוקפה נגזר מתוקפה של תוכנית הבסיס). ביטול תכנית הבסיס יגרור ביטול של כל התכניות הנוספות שנרכשו יחד עם תכנית הבסיס ואילו ביטול תכנית נוספת אינו פוגע כשלעצמו בתוקף תכנית הבסיס שברשות המבוטח. במסגרת התוכניות הנוספות מוצעים לרכישה גם **כתבי שירות** (שהכיסוי מכוחם מוענק ללקוחות באמצעות ספקים חיצוניים ובמגבלות שקבע חוזר כתבי השירות – ראו לעניין זה סעיף 4.1.4 להלן).

התיאור להלן אינו מתייחס למבנה הכיסויים שניתן היה לשווק טרום השינוי בהסדרה על אף שלמעט כתבי שירות מסויימים הם נשארים בתוקף עבור לקוחות שרכשו אותם עד למועד השינוי בהסדרה:

א. תוכניות בסיס

1) **ניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח בישראל** - שיפוי על כל ההוצאות הרפואיות הנדרשות לשם ביצוע ניתוח / טיפול מחליף ניתוח, לרבות 3 התייעצויות לשנת ביטוח בהתאם לתקרות הכיסוי ותנאי הכיסוי המפורטים בפוליסה. הפרמיה נקבעת בהתאם לנתונים הקשורים במבוטח (דוגמת גיל ומין) ומשתנה על פני תקופת הביטוח בהתאם לגיל המבוטח. קהל יעד הינו גברים ונשים עד גיל 70. תקופת הביטוח הינה לכל חיי המבוטח.

2) **ניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח בישראל – משלים שב"ן** - זהה לתוכנית שבס"ק 1 לעיל למעט חובת המבוטח לפעול למיצוי זכויותיו במסגרת השב"ן של קופת חולים.

3) **ביטוח תרופות** - תוכנית ביטוח המעניקה שיפוי על רכישת תרופות שהמבוטח אינו זכאי להן במסגרת סל הבריאות, בהתאם להוראות הדין ועד גבול האחריות הנקוב בפוליסה. הפרמיה נקבעת בהתאם לנתונים הקשורים במבוטח (דוגמת גיל ומין) ומשתנה על פני תקופת הביטוח בהתאם לגיל המבוטח. קהל יעד הינו גברים ונשים עד גיל 70. תקופת הביטוח הינה לכל חיי המבוטח.

4) **ביטוח השתלות וטיפולים מיוחדים בחו"ל** - תוכנית ביטוח המעניקה שיפוי בגין עלות השתלות בחו"ל או טיפול מיוחד מציל חיים עד גבול אחריות הנקוב בפוליסה. הפרמיה נקבעת בהתאם לנתונים הקשורים במבוטח (דוגמת גיל ומין) ומשתנה על פני תקופת הביטוח בהתאם לגיל המבוטח. קהל יעד הינו גברים ונשים עד גיל 70. תקופת הביטוח הינה לכל חיי המבוטח.

5) **ביטוח מחלות קשות** - כיסוי ביטוחי המעניק למבוטח פיצוי חד פעמי בגובה סכום הביטוח שנרכש, מבלי שהמבוטח יידרש להוכיח הוצאות כלשהן, מיד לאחר שאובחן כי חלה באחת או יותר מהמחלות הקשות המפורטות בתנאי הפוליסה. הפרמיה נקבעת בהתאם לנתונים הקשורים במבוטח

(דוגמת גיל ומין) ומשתנה על פני תקופת הביטוח בהתאם לגיל המבוטח. קהל יעד של מוצר זה הינו גברים ונשים בגילאים 60-18. ניתן להיות מבוטח לכל היותר עד גיל 70.

6) **פיצוי חד פעמי למחלת הסרטן** - כיסוי ביטוחי המבטיח למבוטח: 1. פיצוי חד פעמי בגובה סכום הביטוח שנרכש, מבלי שהמבוטח יידרש להוכיח הוצאות כלשהן, מיד לאחר שאובחן כי חלה במחלה ממארת כמוגדר בפוליסה; 2. פיצוי בגובה 15% מסכום הביטוח בעת גילוי סרטן מוקדם כמוגדר בפוליסה. הפרמיה נקבעת בהתאם לנתונים הקשורים במבוטח (דוגמת גיל ומין) ומשתנה על פני תקופת הביטוח בהתאם לגיל המבוטח. ניתן להיות מבוטח לכל היותר עד גיל 65.

ב. <u>תוכניות נלוות</u>

7) **ניתוחים בחו"ל** – שיפוי מלא לכל ההוצאות הרפואיות הנדרשות לשם ביצוע ניתוח בחו"ל שהצורך לבצעו נקבע בישראל, וכן שיפוי להוצאות נלוות במקרה של ניתוח מיוחד שיש הכרח לבצעו בחו"ל, בהתאם לתקרות הכיסוי ותנאי הכיסוי המפורטים בפוליסה. רכישת התכנית מותנית ברכישת תכנית בסיס לניתוחים בישראל.

8) **תרופות מיוחדות ובדיקות גנטיות** – רכישת התוכנית מותנית ברכישת תכנית בסיס לביטוח תרופות ומגדילה את גבול האחריות שמוצע בתכנית הבסיס. בנוסף התכנית מעניקה מימון בדיקות גנטיות להתאמת טיפול תרופתי.

9) **שירותים לרפואה אמבולטורית** – רכישת התוכנית מותנית ברכישת אחת מתכניות הבסיס (למעט מחלות קשות ופיצוי חד פעמי למחלת הסרטן). התכנית מעניקה מגוון שירותים רפואיים שלא בעת אשפוז, למבוגר ולילד, כגון: התייעצות עם רופא מומחה, דיאטנית, טיפול פסיכולוגי, בדיקות אבחנתיות, שירותי סל הריון, טיפולי פיזיותרפיה והידרותרפיה, בדיקות סקר ורפואה מונעת. השירותים ניתנים ע"י ספק חיצוני.

10) **כתב שירות לרפואה משלימה** - רכישת התוכנית מותנית ברכישת אחת מתכניות הבסיס (למעט מחלות קשות ופיצוי חד פעמי למחלת הסרטן). כתב השירות מעניק מגוון שירותים בתחום הרפואה המשלימה. השירותים ניתנים ע"י ספק חיצוני.

11) **כתב שירות ייעוץ רפואי און ליין באמצעות רופאים מומחים** - רכישת התוכנית מותנית ברכישת אחת מתכניות הבסיס (למעט מחלות קשות ופיצוי חד פעמי למחלת הסרטן). כתב שירות המעניק למבוטח שירותי ייעוץ 'און ליין' ברפואת מומחים ומוקד ייעוץ רפואי מקוון בתחומי המשפחה והילדים. השירותים ניתנים ע"י ספק חיצוני.

12) **כתב שירות אבחון רפואי מהיר וליווי אישי רפואי** - רכישת התוכנית מותנית ברכישת אחת מתכניות הבסיס. כתב השירות מעניק למבוטח מגוון שירותים כגון אבחון ראשוני, אבחון מקיף, מנהל תיק אישי, רופא מלווה אישי, הכוונה על ידי עובד סוציאלי והשגחה רפואית. השירותים ניתנים ע"י ספק חיצוני.

בנוסף לתוכניות הבריאות הנ"ל, משווקת החברה את התוכניות הבאות המהוות חלק מתחום הבריאות בחברה:

13) **ביטוח תאונות אישיות** - בכפוף לתנאי הפוליסה, המוצר מעניק: פיצוי חד פעמי במקרה של מוות או נכות לצמיתות או שבר או כוויה שנגרמו עקב תאונה; פיצוי יומי למבוטח שאושפז עקב תאונה; החזר הוצאות מסויימות הנלוות לאשפוז; פיצוי חד פעמי במקרה שמבוטח הפך סיעודי עקב תאונה. קהל היעד של מוצר זה הינו גברים ונשים בגילאים 70-3. ניתן להיות מבוטח לכל היותר עד גיל 80.

14) **כתב שרות ספורטיבי** - רכישת התוכנית מותנית ברכישת תכנית לביטוח תאונות אישיות. כתב השירות מעניק למבוטח מגוון שירותים כגון פינוי באמבולנס, ייעוץ רופא מומחה, תזונאי, פיזיוטרפיה, הידרוטרפיה, ריפוי בעיסוק, הדמיה אבחנתית, וארגומטריה. השירותים ניתנים ע"י ספק חיצוני.

15) **ביטוח נסיעות לחו"ל** - מוצר המעניק כיסוי ביטוחי לעלויות שונות שיש ליוצאים לחו"ל בקשר עם מספר סוגי סיכון האופייניים לנסיעה כזו. בעקבות כניסתו לתוקף של חוזר פיקוח חדש ביום 3 בספטמבר 2017, כמפורט בסעיף 2.3.3 להלן, המוצר מכסה מאז ונכון ליום פרסום הדוח כבסיס וכברירת מחדל: הוצאות רפואיות בחו"ל באשפוז ושלא במסגרת אשפוז כולל תרופות, פינוי רפואי לבית חולים, הטסה רפואית, טיפול חירום בשיניים, החזר הוצאות מלווה במקרי צורך רפואי, הארכת שהות בחו"ל במקרי צורך רפואי, אובדן רכוש, וכן אחריות כלפי צד שלישי וכיסוי איתור וחילוץ, אלא אם המבוטח ביקש להסיר מי משני הכיסויים האחרונים מכיסוי הבסיס.

מעבר למוצר הבסיסי ניתן לרכוש הרחבות לכיסוי בגין ביטול נסיעה וקיצור נסיעה מסיבות מסויימות, כיסוי להוצאות רפואיות בשל החמרה של מצב רפואי קיים, נזקים שנגרמו במסגרת ספורט חורף וספורט אתגרי, הרחבה לכיסוי רפואי לנשים בהריון וכן כיסוי לאובדן או נזק לרכוש (כבודה) מסוגים שונים. בהיקף ותנאי כל אחד מהכיסויים הנ"ל חלו שינויים לעומת העבר בשל דרישות החוזר, ובוטלה האפשרות לרכוש כיסוי פיצוי למקרי נכות או מוות או חבילות כיסוי ייעודיות המותאמות לסוגים שונים של שהות בחו"ל (עסקית, משפחתית או תרמילאים).

הפוליסה נמכרת על-ידי החברה בעיקר באמצעות האינטרנט ובתמיכה של נציגי שירות טלפוניים ולקוחותיה רוכשים את המוצר ישירות ממנה, לרבות על בסיס שיתופי פעולה עם גורמים שונים כמפורט בסעיף 2.3.5 ו-4.13 להלן.

2.3.3. הסדרה והסכמים מהותיים לתחום

תחום הבריאות עבר רפורמה הסדרתית שנכנסה לתוקף בפברואר 2016 (להלן: "**הרפורמה**"). במסגרת הרפורמה פעלה רשות הפיקוח:

א. להאחדה מירבית של נוסח והיקף הכיסויים במוצרי הליבה של התחום, כאשר לגבי חלקם פורסם ממש נוסח של פוליסה תקנית (ראו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאים בחוזה ביטוח לניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח בישראל), התשע"ה-2015) ולגבי אחרים (דוגמת חוזר ביטוח 2015-1-17 "עריכת תכנית לביטוח מחלות קשות" ושה. 2015-28652 "דגשים להגשת תוכניות ביטוח") נקבעו הנחיות להיקף הכיסוי ולניסוח הבטים שונים שלה, ובנוסף – הוטלו הגבלות בתחום כתבי השירות כמפורט בסעיף 4.1.4 להלן);

ב. ליצירת אפשרות של רכישה וביטול בנפרד של כל סוג כיסוי ליבה בתחום הבריאות (ניתוחים, השתלות, תרופות ומחלות קשות, שתואר בסעיף 2.3.2 לעיל כ"**תוכנית בסיס**") וביטול שיווק כיסויים אלה בחבילות מובנות (חוזר 2015-1-20 "אי תלות בין כיסויים בביטוח בריאות פרט");

ג. לקביעת כללי חיתום ושיווק באופן שישית על החברות את האחריות לכך שלקוחות יבינו היטב את תהליך המכירה של המוצרים ואת יתרונות המוצרים המוצעים להם ביחס לצרכיהם ולמוצרים הביטוחיים הקיימים ברשותם (חלק מההסדרה בנושא זה רלוונטית גם לתחומי ביטוח נוספים – ראו בעיקר את חוזר 2015-9-28 "עקרונות לעריכת חיתום רפואי" ואת חוזר 2016-1-7 "צירוף לביטוח"

מיוני 2016, שגירסה קודמת שלו (חוזר 2015-1-12) פורסמה כבר באוגוסט 2015 וטיוטה לתיקונו פורסמה ביום 1 בינואר 2018 (ראו לעניין זה פירוט בסעיף 4.1.4 להלן);

ד. לעידוד הניוד של לקוחות בין חברות הביטוח על בסיס מחיר ושירות באמצעות הפיכת מוצרי הבריאות למוצרים מתחדשים אחת לשנתיים במקום מוצרים לכל החיים כפי שהיו עד היום (חוזר 2015-1-19 "עריכת תכנית לביטוח בריאות פרטי"). מועד החידוש הראשון של המוצרים החדשים מכוח חוזר זה הוא יוני 2018.

ה. להורדת מחירי הביטוח (לרבות באמצעות קביעת עקרונות לשינוי תעריפים בביטוח בריאות – למשל באמצעות חוזר 2015-1-22, בהתייחס ללקוחות קיימים).

להערכת החברה, מטרת רשות הפיקוח ברפורמה ההסדרתית הנ"ל היתה להגביר את התחרות בתחום ביטוחי הבריאות ואת הניידות של לקוחות בין חברות הביטוח על בסיס השוואת מחירים ושירות תוך הגדלת מספר החברות המשתתפות בתחרות זו. בפועל, נכון למועד פרסום הדוחות, הרפורמה הביאה, לדעת החברה, להקפאה של מעבר לקוחות ממוצרי הבריאות הישנים למוצרים החדשים, למרות היותם זולים יותר ולדעת רשות הפיקוח – טובים יותר, וככל שיש תחרות היא מתנהלת בעיקר ביחס ללקוחות של מוצרי הבריאות החדשים שאפשרה הרפורמה[24]. בהתאם להוראות הדין, הפסיקה החברה את שיווק מוצרי הבריאות שנאסר שיווקם עם כניסתה לתוקף של הרפורמה והיא משווקת רק את המוצרים ששווקם הותר במסגרת הרפורמה, כמתואר בסעיף 2.3.2 לעיל ושאושרו על ידי רשות הפיקוח.

חוזר 2016-1-26 "תיקון הוראות החוזר המאוחד – שער 6 חלק 3 פרקים 1, 3 ו-4 – ביטוח נסיעות לחו"ל" ביום 1 בינואר 2017 פירסמה רשות הפיקוח את החוזר הנ"ל, במסגרתו נקבעה שורה ארוכה של הנחיות לגבי המבנה, הכיסויים ואופן השיווק של פוליסת לביטוח נסיעות לחו"ל שיחולו על כל פוליסת נסיעות לחו"ל שתשווק החל מיום התחילה שבסופו של דבר נקבע ליום 3 בספטמבר 2017. פירוט של מבנה הכיסויים שנדרש לפי החוזר החדש פורט בסעיף 2.3.2 - 14) לעיל. לפי הצהרת רשות הפיקוח בפתח החוזר, מטרת ההוראות היא להבטיח כיסוי ראוי והליך מכירה הוגן בהתייחס לעלויות הכרוכות במקרה ביטוח, להשלכות הביטוחיות של מצב רפואי קודם של המבוטח וכו'. אין באפשרות החברה להעריך בשלב כה מוקדם את מלוא ההשלכות של הוראות אלה, אך לא מן הנמנע שחלק ממטרות ההסדרה דווקא יסוכלו בשל הוראות החוזר שהופכות את תהליך רכישת הביטוח לארוך, מסורבל, מסובך ויקר באופן שעלול להביא לירידה בהיקף רכישת הכיסוי או לרכישתו על ידי הלקוח של כיסוי שפחות מתאים לו ו/או לבני משפחתו, לעומת הכיסוי הקיים.[25] למיטב הבנתה של החברה, הוראות אלה ומועד תחולתן אינם מתואמים עם הדחייה של מועד יישום "חוזר הלידים" (ראו לגביו בסעיף 4.1.4 להלן) ועם ההקלות שנקבעו בו לגבי שיווק מוצרי ביטוח נסיעות לחו"ל.

2.3.4. תחרות ונתח שוק

למיטב ידיעת החברה, בענף ביטוח בריאות פועלות נכון לתאריך הדוח 8 חברות ביטוח אשר מדווחות אותו כתחום נפרד אך יש חברות נוספות הפעילות בתחום ומדווחות אותו ביחד עם תחום ביטוח חיים. החברה ו-AIG משווקות מוצרים אלה ישירות ללקוחותיהן ושמות דגש על מכירה לפרט, ואילו שאר החברות - בעיקר

[24] הקוראים מופנים לאזהרה ביחס למידע צופה פני עתיד המופיעה בעמוד 4 לעיל.

[25] הקוראים מופנים לאזהרה ביחס למידע צופה פני עתיד המופיעה בעמוד 4 לעיל.

באמצעות סוכני ביטוח ועם הטייה לכיוון שוק של קולקטיבים. החברה אינה פעילה בתחום הביטוח הסיעודי המהווה תת תחום של תחום הבריאות.

במוצרי ביטוח נסיעות לחו"ל פעילים בתחום, מטעם חברות הביטוח המתחרות בחברה, גם סוכנויות תיירות, קופות חולים וחברות כרטיסי אשראי, אשר כולן מתחרות בחברה. החברה בחרה לכל אורך השנים שלא לפעול באמצעות גורמים אלה לאור אופן הבנתה את הדין החל. בשנת 2013 התקשרה החברה עם איסתא במתכונת שונה אשר להבנת החברה היא מותרת על פי כל דין, ולפיה היא מאפשרת לאיסתא לרכוש בשם לקוחותיה שייפו את כוחה לכך, פוליסת נסיעות לחו"ל בחברה. החברה אינה משלמת לאיסתא עמלה אך מעניקה הנחת קולקטיב ללקוחות איסתא והתאימה את תנאי הפוליסה שלה, באישור רשות הפיקוח, לצרכי לקוחות איסתא. להבנת החברה, עם כניסתו לתוקף של "חוזר הלידים" (ראו לגביו סעיף 4.1.4 בהמשך) גם בקשר לשיווק ביטוח נסיעות לחו"ל יידרשו כל חברות הביטוח המשווקות פוליסות מסוג זה להתאים את אופן השיווק לדרישות חוזר זה או לבחור במכירה ללקוחות ישירות ו/או באמצעות מי מטעמם. אין באפשרות החברה להעריך בשלב זה כיצד ישפיע היבט זה של "חוזר הלידים" הנ"ל על מבנה התחרות בענף זה.

שיווק מוצרי בריאות בחברה מקורו, בדרך כלל, בקשר קיים בין החברה לבין לקוח החברה שכבר מבוטח בחברה. מאז תחילת פעילותה בתחום זה נוהגת החברה לשווק את מוצרי הבריאות שלה בעיקר באמצעות מוקד מכירות טלפוני ולתקופות - גם בערוצי שיווק נוספים.

בין המוצרים השונים באותו תחום קיימת תחליפיות יחסית גבוהה, שכן הם מספקים צרכים דומים לאותו קהל יעד. מגמה זו התחזקה בתחום מוצרי הבריאות בעקבות ההסדרה החדשה של רשות הפיקוח שאסרה את המשך השיווק של מוצרים מסויימים וניתבה את השוק למוצרים משלימים לכיסוי של קופות החולים על חשבון חלופות אחרות, כאשר מגמה זו צפויה להתחזק בעקבות הרפורמה שתוארה בסעיף 2.3.3 לעיל.

הפרמיות של החברה בביטוח בריאות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 בכ-160,388 אלפי ש"ח. על-פי נתוני רשות הפיקוח הסתכמו הפרמיות בביטוח בריאות (ללא סיעודי) בכל משק ביטוח הבריאות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 בסך של כ-8,451 מיליון ש"ח. חלקה של החברה במוצרי מחלות ואשפוז בענף הבריאות לפי נתונים אלה, עמד על כ-1.19% בשנת הדוח (בתאונות אישיות – על 8.35%), אך להערכתה חלקה בתחום ביחס ללקוחות פרטיים הוא גבוה יותר. בהתאם לנתוני רשות הפיקוח[26], חל במגזר ביטוח בריאות (ללא סיעודי) גידול של כ-8.0% בהיקף פרמיות ברוטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2017 לעומת התקופה המקבילה אשתקד. באותה תקופה נרשמה בחברה עליה של כ-19.4% בהיקף הפרמיות ברוטו בתחום בהשוואה לתקופה מקבילה אשתקד. למידע נוסף ראו סעיף 4.7 להלן בדבר שיווק והפצה של כלל עסקי החברה, הכוללים גם התייחסות מפורטת לנושא התחרות.

2.3.5. לקוחות

לחברה אין תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות, אשר אובדנם ישפיע באופן מהותי על תחום הפעילות. החברה מוכרת את מוצריה בעיקר ללקוחות פרטיים, לרבות כאלה המגיעים אליה על בסיס

[26] נתוני השוק נלקחו מאתר רשות הפיקוח ("דוחות ניהוליים") בכתובת: http://insurancedata.cma.gov.il/Pages/Director.aspx.

שיתופי פעולה כמפורט בסעיף 2.3.3 לעיל ו-4.13 להלן. לחברה אין לקוחות קולקטיביים בתחום זה. שיעור הביטולים (לרבות סילוק, ביטול, הקטנה או אי-חידוש) לשנה מפוליסות בריאות שבתוקף לראשית כל שנה במונחי פרמיות[27] עמד על כ-16.9% בשנת הדוח לעומת כ-13.3% בשנת 2016 וכ-13.1% בשנת 2015.

3. חלק ג' - מידע נוסף אודות ענפי ביטוח שלא נכללו בתחומי הפעילות

3.1. כללי

המוצרים שלא נכללו בתחומי הפעילות הינם: ביטוחי חבויות - חבות מעבידים וצד ג' הנלווים לביטוחי דירה ובתי עסק, וביטוח אחריות מקצועית. מוצרים אלה כלולים בעסקי הביטוח הכללי של החברה ומהווים פחות מ-1% מכלל הכנסות החברה. כל אחד מענפים אלו אינו רכיב עסקי מהותי וגם בחינה במקובץ של ענפים בעלי מאפיינים דומים משמעותית אינה עוברת את סף המהותיות. ענפי הביטוח שלא נכללו בתחומי הפעילות של החברה הנם רק 'ענפי חבויות אחרים' והם כולם ענפים שאינם סטטיסטיים בחברה.

3.2. ביטוחי חבות מעבידים וצד ג' (נלווים לענפי רכוש ואחרים)

מהות הכיסוי הביטוחי ומאפיינים ייחודיים של המוצר

ביטוחים אלה אינם נמכרים על-ידי החברה כמוצר נפרד, אלא רק כחלק מפוליסות ביטוח דירה ובתי עסק, וזאת בהתאם לרישיון המבטח של החברה. מהות הכיסוי:

1) חבות מעבידים - תשלום תגמולי ביטוח בגין נזק גוף מתאונה או מחלה שאירעו לאחד מעובדי המבוטח תוך כדי עבודתו אצל המבוטח, באשמתו של המבוטח - וכמידת אשמתו.
2) צד שלישי - תשלום תגמולי ביטוח בגין נזק גוף או רכוש שנגרמו לצד שלישי באשמתו של המבוטח - וכמידת אשמתו.

3.3. ביטוח אחריות מקצועית

מהות הכיסוי הביטוחי ומאפיינים ייחודיים של המוצר

ביטוח אחריות מקצועית נמכר כמוצר עצמאי ונפרד, במסגרת ענף אחריות כלפי צדדים שלישיים המהווה חלק מרישיון המבטח של החברה. מהות הכיסוי: כיסוי נזקים שגרם המבוטח ללקוח שלו ו/או לצדדים שלישיים בשל הפרת חובתו המקצועית כלפיו, מכוח עיסוקו / משלח ידו. ביטוח אחריות מקצועית מבוסס על קיומו של כיסוי ביטוחי במועד היוודע על מקרה ביטוח אפשרי ובלבד שהדבר דווח לחברה במהלך תקופת הביטוח ומיד עם היוודע על אפשרות כאמור (CLAIMS MADE). נכון לתאריך הדוח ותאריך פרסומו, החברה משווקת את המוצר רק לעורכי דין ומשפטנים על בסיס חיתום פרטני ותעריפים מותאמי סיכון.

3.4. מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים

בנוסף לחקיקה הכללית החלה על פוליסות ביטוח ועל ניסוחן, ובדירה – ל**פוליסה תקנית–דירה**, פוליסות אלה כפופות להוראות הדין והפסיקה, ובכלל זה פקודת הנזיקין [נוסח חדש] והפסיקה מכוחה.

[27] בהתאם להוראות הדין, שיעור הביטולים בפוליסות בריאות (לרבות ענפי מחלות קשות ואשפוז טווח ארוך) חושב על ידי חלוקת סכום הפרמיה שחויבה בחודש האחרון של שנת הדוח בסכום הפרמיה שחושבה בחודש האחרון של השנה הקודמת, והכל רק בהתייחס לפוליסות שמועד תחילתן לפני השנה השוטפת ובניטרול עליית תעריפים.

4. חלק ד' - מידע נוסף ברמת כלל החברה

המידע המופיע בסעיף זה ואופן השפעת הגורמים החיצוניים המופיעים בסעיף זה על פעילות החברה ותוצאותיה הכספיות מבוסס בחלקו על ידע שקיים בחברה בתאריך אישור דוח זה ובחלקו על הערכות החברה. אין כל ודאות כי הערכות החברה ביחס לדין, לפרשנותו, וביחס לגורמים החיצוניים המופיעים בסעיף זה ולאופן השפעתם על פעילותה ועסקיה של החברה יתממשו. ההשפעה בפועל עשויה להיות שונה באופן מהותי מזו שנחזתה כאמור, כתוצאה מגורמים שונים, שהעיקריים שבהם הנם שינויים רגולטוריים בשוק ההון לרבות דרך פרשנות הדין על ידי הרשויות ודרך אכיפתן, שינוי בתנאי השוק, בתנאים הכלכליים, המדיניים והביטחוניים ומכלול גורמי הסיכון של החברה המפורטים להלן.[28]

4.1. מגבלות ופיקוח החלים על פעילות החברה

בנוסף לחוקים הכלליים אליהם כפופה כל חברה ציבורית (כגון חוק החברות, התשנ"ט-1989 וחוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968 והתקנות שהותקנו מכוחם, דיני מס הכנסה, דיני העבודה, דיני ההגבלים העסקיים וכיו"ב - שגם הם עוברים שינויים רבים בשנים האחרונות), כפופה פעילות החברה לאסדרה רבה וייחודית לתחום הביטוח, בהתאם להוראות רשות הפיקוח שניתנות במגוון של דרכי הסדרה, החל מחקיקה ראשית, עבור דרך תקנות, חוזרים, הכרעות עקרוניות בתלונות ציבור, ניירות עמדה וכלה בהנחיות נקודתיות. בדרך זו מסדירה רשות הפיקוח היבטים שונים בתפקוד השוטף של הגופים המוסדיים. תקנות וחוזרים חדשים כאמור או תיקונים לקיימים מתפרסמים לעיתים תכופות והקצב והיקף ההסדרה רק הולכים וגוברים מדי שנה.

בחלקים שונים לעיל של פרק זה לדוח התקופתי, מתוארים עיקרי הדינים החלים על החברה ותחומי פעילותה בתיאור כללי, בדגש על חקיקה ראשית והסדרה מהותית, וניתן פירוט מסויים להסדרה חקיקתית חדשה משנת הדוח או מסמוך לה וכן לטיוטות הסדרה כאמור, ככל שהחברה סבורה במועד הדיווח שיש לנ"ל או יכולה להיות להן השפעה משמעותית, בין אם בטווח הקצר ובין אם בטווח הארוך יותר, על השוק שהחברה פועלת בו וכנגזרת – גם על החברה.

החוקים, התקנות וחוזרי רשות הפיקוח החלים על פעילות החברה כמבטח יתוארו להלן בהתאם לדין החל על פרק זה, ככל שלא פורטו במסגרת סקירת תחומי הפעילות השונים של החברה. חקיקה כללית תתואר רק ככל שיש לה, לדעת החברה, השפעה ישירה על פעילותה.

בכל מקום בו לא צוינה במפורש הערכת החברה לגבי השפעת הדין, המשמעות היא שלהערכת החברה אין לדינים ולשינויים בהם השפעה מיוחדת או מהותית על החברה מעבר להתאמת שיטות העבודה שלה להוראות הדין, שמשמעותן תוארה לעיל. בכל מקום בו יש להערכת החברה לדינים אלה השפעה בעלת מאפיינים ייחודיים צויין הדבר במפורש בצד ההתייחסות לאותם דינים ושינויים. יובהר כי פירוט ההסדרה על בסיס הערכת מהותיותה, ודעת החברה לגבי מידת ואופן השפעת ההסדרה על החברה, הם כולם בגדר תחזיות, הערכות ואומדנים לאירועים שהתממשותם אינה ודאית ואינם בשליטתה המלאה של החברה, ולפיכך יש לראות בהם מידע צופה פני עתיד. אין מניעה כי תחזיות, הערכות ואומדנים אלה, כולם או חלקם, לא יתממשו או שיתממשו באופן שונה מכפי שהוצג בדוח זה, בין אם בשל גורמים שאינם בשליטת החברה לרבות תיקוני חקיקה נוספים ובין אם בשל מגבלות התחזית למשל לגבי התנהגות שוק הביטוח, ואשר לכולם עשויה להיות השפעה.[29]

---

[28] והקוראים מופנים גם לאזהרה הכללית בדבר מידע צופה פני עתיד בעמוד 4 לדוח.

[29] ראו הערה 27 לעיל.

4.1.1.אסדרה בנושא הון החברה

תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימאלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998 (להלן: "**תקנות ההון המינימאלי**"); חוזר 9-1-2017 "הוראות ליישום משטר כושר פרעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס **Solvency II**" (להלן: "**חוזר סולבנסי**"); חוזר 13-1-2018 "הוראות בדבר הון עצמי לכושר פרעון של מבטח" והנחיות נוספות של רשות הפיקוח בהקשר זה

חברות הביטוח נדרשות לעמוד בדרישות הון עצמי מינימאלי, לרבות כתנאי לחלוקת דיבידנד, כתנאי לקבלת רישיון מבטח ולפעילותן השוטפת. לאור אימוץ דירקטיבה **Solvency II** (להלן: "הדירקטיבה") על ידי האיחוד האירופי ביום 10 ביולי 2007 במטרה לשנות מהיסוד את האסדרה להבטחת כושר הפירעון והלימות ההון של חברות ביטוח במדינות האיחוד, ולבסס אותן על חישוב כלכלי, החליטה גם רשות הפיקוח להחיל את הוראות הדירקטיבה המוצעת על חברות ביטוח בישראל במקביל ליישומה במדינות האיחוד האירופי והחלה בפרסום הוראות הערכות כבר משנת 2008 כאשר ביום 1 ביוני 2017 פורסם חוזר סולבנסי הסופי הנזכר לעיל. מועד תחילתו נקבע ליום 30 ביוני 2017 אך בנוסף להוראות המעבר בהתייחס לדרישות ההון בגין מניות שנקבעו בו, נוספה גם קביעה של תקופת פריסה עד להחלה מלאה של הון נדרש לכושר פירעון בשנת 2021 (להלן: "**דרישת ההון המלאה**") על מנת להקל על החברות את יישום ההנחיות החדשות. חישוב ההון של החברה לפי דרישות המשטר החדש מביאות אותה לעודף הון גם ללא הפריסה המדורגת של ההנחיות, כמפורט בבאור 15 לדוחות הכספיים המצורפים.

בנוסף, ולאור דרישות ההון הראשוני החלות מכוח הדירקטיבה באיחוד האירופי, פירסמה רשות הפיקוח ביום 2 ביולי 2017 את טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מזערי הנדרש לקבלת רישיון מבטח), התשע"ז-2017 (להלן: "**תקנות הון עצמי ראשוני**") שנועדו להחליף את תקנות ההון המינימאלי ולהתייחס רק לדרישת הון ראשוני מחברת ביטוח חדשה משום שדרישת ההון המלאה היא זו שקבועה בחוזרי סולבנסי ומותאמת להיקף ואופי הפעילות בפועל של כל חברה ולפיכך אינה צריכה להיכלל בתקנות ההון הראשוני. בינואר 2018, לאחר שנת הדוח, אושרו תקנות הון עצמי ראשוני בועדת הכספים של הכנסת ולפיהן, לאחר שיפורסמו ברשומות וייכנסו לתוקף, דרישת ההון המינימאלי ביחס לכל תחום פעילות שפורט בהן יעמוד על בין 10 ל-15 מליון ש"ח (במקום 59-52 מליון ש"ח כפי שנדרש לפי תקנות ההון המינימאלי). ביום 4 במרס 2018 פורסם חוזר "הוראות בדבר הון עצמי לכושר פרעון של מבטח" אשר בא לצד תקנות הון עצמי ראשוני, וקובע דרישות לעניין הון עצמי לכושר פירעון של מבטח.

רשות הפיקוח פרסמה על פני שנת הדוח שורה של הוראות המתייחסות לאופן ומועדי הגילוי והדיווח לרשות ולציבור לגבי חישובי ההון החדשים, אישור רואי חשבון מבקר לחישובי ההון – לראשונה ובאופן שוטף, וכן ביחס להשלכות של החלת משטר ההון החדש על החברות לצורך אישור חלוקת דיבידנד.

נכון לתום שנת הדוח, ומכיוון שתקנות הון עצמי ראשוני עדיין לא אושרו עד אותה העת, התירה רשות הפיקוח לחברות שביצעו ביקורת רואי חשבון על חישוב ההון שלהן לפי המשטר החדש, ושחישוב וביקורת אלה אושרו על ידי רשות הפיקוח, לחלק כדיבידנד, ללא אישור מוקדם של רשות הפיקוח, את כל עודף ההון שהן זכאיות לחלק לפי חוזר סולבנסי ובלבד שהוא עולה על 100% ההון הנדרש לפי תקנות ההון המינימאלי (התקנות הישנות) (על בסיס מכתב הדיבידנד 2016-11905 מיום 10 באוגוסט 2016 ומכתב הדיבידנד 2017-5742 מיום 1 באוקטובר 2017). מכיוון שהחברה היתה אחת משתי החברות הראשונות שהשלימה ביקורת על חישוב ההון שלה לפי סולבנסי, והביקורת וחישוב אלה אושרו על ידי הרשות, היתה החברה גם הראשונה שחילקה דיבידנד בהתאם להיתר זה. ראו לעניין זה דיווח מיידי מיום 24 בדצמבר 2017 (מס' אסמכתא 2017-01-119334).

נגזרת נוספת של ניהול ההון בהתאם לדירקטיבת סולבנסי היא הוראת חוזר 20-9-2017 "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין דיווחים לממונה – קובץ דיווח על הערך הגלום (EV)" מיום 3 בדצמבר 2017, לפיו מבוטלת חובת דיווח ופרסום של דוח ערך גלום לחברות ביטוח שכן חישוב ההון לפי חוזר סולבנסי מייתר את החישוב הנפרד של הערך הגלום.

4.1.2.אסדרה בנושא ממשל תאגידי

שה. 2013-36166 "מדיניות לשליטה בגוף מוסדי"

המסמך, מיום 12 בפברואר 2014, כולל שורה של קריטריונים ותנאים כלליים לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה בגוף פיננסי וכן פירוט של אופן הגשת בקשה להיתר שליטה, המסמכים שיש להגיש ביחד עימה וכיו"ב. מדובר בשורה ארוכה וחדשה של דרישות שיש בהן להקשות משמעותית על קבלת היתר שליטה במבטח. הוראות המסמך חלות עם פרסומו על כל מבקש היתר שליטה חדש במבטח, והן יוחלו גם על מחזיק של היתר שליטה קיים במבטח, אם נעשה בהיתר שינוי שלדעת רשות הפיקוח הוא שינוי מהותי. החברה מוחזקת ונשלטת בהתאם להיתרי שליטה שהוציאה רשות הפיקוח, כמתואר בסעיף 1.1 לעיל וסעיף 4.2 להלן.

החוק לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות, התשע"ד-2013

חוק זה, שנכנס לתוקף מיום 11 לדצמבר 2013 (להלן: "**יום הפרסום**"), קובע, בין היתר, מגבלות על אחזקה של תאגידים מדווחים בשרשור בן 3 שכבות ויותר. לפיו, לאחר תום תקופת הסתגלות בת 6 שנים מיום הפרסום, תאסר שליטה בפירמידה עסקית של יותר משתי שכבות של חברות (לרבות חברות אג"ח). בנוסף, דירקטוריון חברה ציבורית בשכבה השלישית, יהיה מורכב מרוב של דירקטורים בלתי תלויים וכן מספר הדירקטורים החיצוניים שיהיו חברים בו יעמוד על מחצית מסך מספר חברי הדירקטוריון פחות אחד (מעוגל כלפי מעלה). החוק משפיע על פעילות החברה לאור היותה חברת שכבה שלישית. לאור זאת, מכהן בדירקטוריון החברה רוב של דח"צים. לפרטים אודות הרכבו הנוכחי של דירקטוריון החברה ראו בחלק ד' להלן, סעיף 13.

הוראות חוק החברות (בהתייחס למדיניות תגמול); חוזר גופים מוסדיים 2-9-2014 "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים", וחוזר מתקן מס' 31-9-2015; חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 (להלן: "**חוק שכר בכירים**")

א. תיקון 20 לחוק החברות, מיום 12 בדצמבר 2012, קבע חובה לחברות ציבוריות לאמץ מדיניות תגמול לנושאי משרה בהן בהתאם לעקרונות, לכללים ולמועדים שנקבעו בסעיף 267א לחוק החברות והתוספות לו. לאור זאת ובהתאם לכך, אישרה האסיפה הכללית של החברה, לראשונה ביום 15 במאי 2014, את מדיניות התגמול של החברה לנושאי משרה (בהתאם להמלצות ועדת התגמול של החברה כפי שאושרו על ידי דירקטוריון החברה). ביום 3 באפריל 2016 או בסמוך לכך פורסמו תיקונים לדיני החברות המאפשרים אימוץ הקלות בדרישות המדיניות, בעיקר ביחס לנושאי משרה בדרג סמנכ"לים ומטה, לרבות בקשר לתנאי כהונתם והעסקתם.

ב. ביום 13 באפריל 2014, פורסם חוזר הפיקוח 2-9-2014 הנ"ל שחייב את החברות לקבוע מדיניות תגמול תלת שנתית מושתתת יעדים ארוכי טווח של החברה תוך התייחסות לכל עובדי החברה בחלוקה לדרגים ולסוגי תפקידים שונים. החוזר קובע שורה ארוכה של הגבלות על תכני ומבנה מדיניות התגמול, בדגש על התגמול המשתנה (בונוסים) והוא מחמיר משמעותית מדרישות חוק החברות. ביום 7 באוקטובר 2015 פורסם תיקון לחוזר הקובע מגבלות על שכר דירקטורים כך שלמעט היו"ר לא ישולם להם שכר העולה על שכר דח"צ, וגם את שכר היו"ר נדרש להגדיר במכפלות של שכר זה ולהצהיר עליו במסגרת מדיניות התגמול. כמו כן נאסר מצב בו שכרו של נושא משרה בחברה משולם על ידי גורם מחוצה לה, ולהפך. ביום 20 באפריל 2016 אישר דירקטוריון החברה, בעקבות המלצת ועדת התגמול, ולאור הוראות רשות הפיקוח הנ"ל, תיקון של הסכם הניהול בין החברה לבין חברת האם התואם את דרישות הדין האמורות. לפי ההסכם המעודכן, החל מה-1 ביוני 2016, יעמוד שכר יו"ר הדירקטוריון על כ-130,000 ש"ח לחודש (צמוד למדד) + מע"מ כדין ובלבד שלא יעלה על פי 9 משכר דח"צ כהגדרתו בחוזר רשות הפיקוח, ואילו שכר סגן יו"ר הדירקטוריון, כמו של יתר חברי הדירקטוריון, יחושב וישולם כפי שמחושב ומשולם שכר הדח"צים.

ג. ביום 12 באפריל 2016 פורסם נוסחו הסופי של חוק שכר הבכירים, שקובע תקרת עלות שכר מוכר לצרכי מס של 2.5 מיליון ש"ח בשנה לנושאי משרה בכירים בגופים פיננסיים ואוסר כליל תשלום עלות שכר העולה על פי 35 מעלות שכר העובדים בדרגת השכר הנמוכה ביותר בחברה. בעקבות החלטת בג"ץ מיום 29 בספטמבר 2016, בעתירות שהוגשו ביחס לחוק הנ"ל על ידי איגוד הבנקים ואיגוד חברות הביטוח, הובהר כי החוק נותר בעינו אך אינו חל על זכויות שנצברו או שהזכאות להם נוצרה טרום כניסתו לתוקף של החוק. לאור זאת נכנס החוק לתוקף ביום 12 באוקטובר 2016 והוא חל על כל זכות לשכר ותגמול כהגדרתו שם שנוצרה לאחר מועד כניסתו לתוקף.

ביום 22 ביוני 2014 אישר דירקטוריון החברה (לאחר קבלת אישור ועדת התגמול של החברה) מדיניות תגמול לכלל עובדיה בהתאם להוראות החוזר הנ"ל ובהתייחס לתזכיר הנ"ל ובאופן שמדיניות התגמול לנושאי המשרה בה כפי שאושרה על ידי האסיפה הכללית ביום 15 במאי 2014 הפכה להיות חלק ממדיניות התגמול הכוללת שלה. באישור המדיניות הכוללת אין כדי לשנות מתוקפה של מדיניות התגמול לנושאי משרה. במסגרת דיווח מיידי של החברה לציבור אודות האמור הצהירה החברה על כוונתה להחיל על מדיניות זו את התקרה בגובה עלות השכר המרבית הנקובה בתזכיר החוק, קרי 3.5 מליון ש"ח, אלא אם גובה התקרה ישתנה במסגרת החוק שיתקבל כחוק בכנסת, שאז תבוצע ההתאמה הנדרשת. לאור פרסום חוק שכר הבכירים הסופי כנזכר לעיל מחילה החברה את התקרה החוקית כמובטח ממועד כניסתה לתוקף. מדיניות התגמול של החברה מפורסמת באתר החברה באינטרנט (ראו גם סעיף 4.6.7 ב. להלן) והיא עודכנה בהתאם להוראות חוזר 2015-9-13.
לדעת החברה עלולה להיות להגבלת השכר שנקבעה בדין, כאמור לעיל, השפעה שלילית ארוכת טווח על החברות הפיננסיות שיסבלו מעזיבת מנהלים לטובת חברות שאינן כפופות למגבלה זו ויתקשו להתחרות בחברות לא מוגבלות על מנהלים בכירים איכותיים.

4.1.3. **אסדרה דיגיטאלית**

בהמשך להסדרה המתמשכת של רשות הפיקוח את ההיבטים הטכנולוגיים של עבודת הגופים המוסדיים במטרה לקדם מתן שירות דיגיטאלי למבוטחים על ידי כלל הגופים המפוקחים מחד ולהגן עליהן מסיכוני סייבר מאידך - פורסמו גם בשנת הדוח וסמוך לאחר סיומה הנחיות וטיוטות בנושאים אלה (ובכלל זה: התיקון לפקודה שנזכר בסעיף 2.1.1.3 לעיל וכן "טיוטת התיקון לחוזר המאוחד – שער 6, חלק 2, 3 ו-4 – תיקונים לגבי גילוי ודיווח למבוטח בביטוח בריאות" מיום 1 בינואר 2018 וחוזר 2017-9-22 "דוח שנתי ודוח רבעוני לעמיתים ולמבוטחים בגוף מוסדי - תיקון" מיום 3 בדצמבר 2017). על אף שהוראות אלה מעגנות בדין את האפשרות הראשונית למתן שירות ללקוחות באמצעים דיגיטאליים דוגמת אתר האינטרנט של הגוף המוסדי והדואר אלקטרוני כברירת מחדל, תוך התייחסות לסיכונים הכרוכים בכך, הן מקבעות לעיתים תפיסה מיושנת לגבי שכיחות ההתכתבות הדיגיטאלית לעומת זו הפיזית (הכרוכה בהתכתבות בנייר באמצעות פקס או דואר ישראל) ולגבי רמת הסיכון של כל חלופה, וכן שיטת יישום צרה מאוד של אפשרויות מתן שירות דיגיטאלי ללקוחות ודרכי האבטחה שלו, ובכך יוצרות הכבדה של ממש על יישום האסטרטגיה השירותית של החברה בהנגשת מידע ללקוחותיה בתווך המתאים להם ועל קביעת לוח זמנים עסקי גמיש יותר לפיתוח מהלכי שירות דיגיטאליים. החברה מקיימת דיאלוג עם רשות הפיקוח במטרה לאפשר התקדמות טכנולוגית בשירות ללקוחות תוך אבטחה סבירה של המידע, בהתחשב באופיו, ותוך ניהול מדורג ואחראי של הפיתוח הטכנולוגי הדרוש לשם עמידה בהוראות, אך נאלצת בחלק מהנושאים ליישם פתרונות חלקיים וחדשניים פחות בשל המגבלות שתוארו לעיל, לרבות וויתור על התכתבות דיגיטאלית עם לקוחותיה במצבים מסויימים בשל ההכבדה שנקבעה בדין.

מחשבוני השוואות מחירים של רשות הפיקוח

מזה מספר שנים שרשות הפיקוח מתחזקת יותר ויותר מחשבונים להשוואת תעריפי ביטוח באתר האינטרנט שלה, ומעודדת את הציבור להשוות את תעריפי החברות השונות בדרך זו טרם רכישת ביטוח. כיום פועלים באתר רשות הפיקוח מחשבוני השוואה כאלה בהתייחס לתעריפי ביטוח חובה, ביטוח דירה, ביטוחי בריאות, ביטוחי חיים ודמי ניהול בחסכון ארוך טווח ואילו מחשבון לביטוח רכב רכוש נמצא בהליכי פיתוח מצד רשות הפיקוח. בצד התעריפים מפרסמת רשות הפיקוח גם את הציון כל חברה במדדי השירות באותו תחום ביטוח.

הציבור מודע לקיום אתר רשות הפיקוח ומחשבוני התעריפים ומבצע בהם השוואות מחירים. החברה מנהלת את התעריף באופן שיאפשר לה התמודדות על פלחי השוק בהם היא מעוניינת ואף השיקה אתר השוואת מחירים משלה בתחום ביטוח חובה (Ucompare) המשקף, מעבר למידע המוצג על ידי רשות הפיקוח, גם את ההנחות שהיא מעניקה ללקוחות מעת לעת באתרי האינטרנט של מותגי החברה, וזאת בשל סירובה של רשות הפיקוח לשקף במחשבון את תעריפי החברות במתכונת שבה הן משווקות אותם, לרבות בפריסת מותגיהן וערוצי השיווק השונים שהן מפעילות.

פרסום מדדי שירות

החל משנת 2015 החלה רשות הפיקוח לפרסם לציבור, חלף מדד פניות הציבור שהיה קיים קודם לכן, מדד שירות משוקלל הכולל את מדד פניות הציבור, ציוני החברות ביישוב תביעות על בסיס דיווח נתונים סטטיסטיים שהחברות נדרשות להגיש לרשות הפיקוח אחת לשנה (לפי חוזרים ועמדות רשות הפיקוח המעדכנים מעת לעת את דרישות רשות הפיקוח והפרשנות המקובלת עליו לגבי אופן יישום ההנחיות), ובחינת הבטים נוספים של שירות, שרשות הפיקוח עדיין מעבה ומגבשת. מאז פרסומו לראשונה בשנת 2015 (ביחס לשירות בשנת 2014) זוכה החברה במקומות ראשונים בשירות ומתקדמת משנה לשנה בדירוג שלה, כאשר בדירוג שפורסם בשנת 2017 השיגה החברה את הציונים הגבוהים ביותר (לבד או ביחד עם חברה נוספת) בכל הענפים שבהן היא נמדדת ומדורגת. רשות הפיקוח מעדכנת בהתמדה את המדדים לצורך דרוג השירות תוך מתן משקל הולך וגובר למגוון ערוצי השירות שהחברות מעמידות ללקוחותיהן לרבות הדיגיטאליים. תפיסה זו של הרשות עולה בקנה אחד עם תפיסת השירות והקידום הדיגיטאלי של החברה אם כי שקלול הפרמטר הדיגיטאלי עדיין אינו מוטמע בכל היבטי השירות שעליהם הוא משפיע ויש בכך כדי להשפיע על ציוני השירות של החברות.

חוזר 2016-1-17 "ממשק אינטרנטי לאיתור מוצרי ביטוח" (לעיל ולהלן: "**הר הביטוח**")

החוזר, מיום 31 באוקטובר 2016, מחייב את חברות הביטוח לדווח לפיקוח, החל מתאריך שנקבע, באופן חודשי, על שורה של מוצרי ביטוח שיש ללקוחותיה אצלה על פי רשימה של שדות מידע שקבעה רשות הפיקוח, על מנת שכל אחד יוכל להיכנס לאתר הרשות לאזור שבו ירוכז המידע ולבדוק אילו מוצרי ביטוח יש על שמו בחברות הביטוח השונות באופן שיאפשר לו לנהל את תיק הביטוח שלו בצורה מושכלת. לפי החוזר לקוח יוכל לדרוש את הסרת המידע שלו מאתר רשות הפיקוח ולא לאפשר לעצמו שימוש בו. מועד התחילה של החוזר נקבע ליום 1 במרס 2017. מאז שהממשק נפתח לציבור הוא משמש לא רק את הציבור עצמו אלא גם את שלל המשווקים בשוק ככלי לבדיקת המצב הביטוחי של הציבור ולשם הצעת שינוי בהרכב תיק הביטוח ביוזמת המשווקים. ביום 4 בפברואר 2018, לאחר תקופת הדוח, פירסמה רשות הפיקוח טיוטה לתיקון החוזר שבה היא מבקשת לטפל בנושא הגנת הפרטיות של הלקוחות על ידי משלוח סיסמה חד פעמית ללקוח לצורך כניסה להר הביטוח, כאשר את פרטי ההתקשרות עם הלקוח מבקשת הרשות לקבל מחברות הביטוח. בנוסף מבקשת הרשות לשלב במידע הכלול בהר הביטוח גם את המידע על העבר הביטוחי בביטוחי הרכב.

חוזר 2017-1-3 "ביטול פוליסת ביטוח"

החוזר, מיום 1 בפברואר 2017, קובע הוראות בנוגע לאופן ביטול פוליסות ובנוגע לאמצעים שעל חברות הביטוח להעמיד לרשות המבוטח לטובת ביטול הפוליסה, לרבות אמצעים דיגיטאליים כגון דואר אלקטרוני, איזור אישי, אתר האינטרנט של החברה וכו'. כניסת החוזר לתוקף נקבעה ליום 1 ביולי 2017.

4.1.4.אסדרה אחרת

חוזר 2017-10-4 "מעורבות גוף שאינו בעל רישיון בשיווק ומכירה של מוצר ביטוח שאינו ביטוח קבוצתי"

ביום 13 בנובמבר 2014 פורסם לראשונה חוזר בסוגיה שבנדון, שביקש להסדיר את כל המצבים בהם גוף מפוקח נעזר בגוף שאינו מפוקח על מנת לשווק ולפרסם את מוצריו לפרט. במסגרת זו הובהר ביחס למגוון שיתופי פעולה שיווקיים ופרסומיים כי הם אינם מהווים תיווך בענייני ביטוח ולפיכך מותרים גם כאשר לגוף החיצוני אין רישיון סוכן או מבטח. הבהרות אלה למעשה משקפות מציאות שיווקית שהיתה קיימת גם טרם פרסום החזר. לדעת החברה, עיקר השינויים שיוצר חוזר זה, הם שניים: האפשרות, לראשונה, להקים אתרי השוואות מחירים שלא על ידי הקמת סוכנות ביטוח; והאיסור (ביחד עם חוזר 2014-1-8 "ביטוח נסיעות לחו"ל קבוצתי לחברי קופות חולים וללקוחות סוכנויות נסיעות", שפורסם במקביל אליו) לשווק ולמכור ביטוחי נסיעות לחו"ל באמצעות חברות תיירות וקופות חולים כידן הארוכה של חברות הביטוח. החלת החוזר על מכירת ביטוח נסיעות לחו"ל עברה מספר גלגולים בשל בג"ץ שהגישו חברות התיירות בנושא זה ונכון למועד פרסום דוח זה חל החוזר שבנדון, שפורסם ביום 2 ביולי 2017 וקובע כי מיום 3 ביוני 2018 הוא יחול גם על שיווק ביטוח נסיעות באמצעות סוכנויות תיירות בהקלות מסויימות שנקבעו בו בעקבות העתירה לבג"ץ. להבנת החברה, אין בהקלות שעוגנו בחוזר שבנדון כי לשנות מהותית את הוראות החוזר כמוסבר לעיל וחברות התיירות יוכלו למעשה לשווק באופן מלא את ביטוח הנח"ל רק על ידי הפעלת סוכנים וסוכנויות ביטוח. מהעיתונות עולה כי חברות התיירות מנסות לקדם הצעת חוק בכנסת, לפיה פעילותן וביטוח הנסיעות לחו"ל יוחרגו כליל מהוראת החוזר ומדרישות רשות הפיקוח לגבי אופן שיווקן. עד למועד כניסת החוזר לתוקף בקשר עם ביטוח נסיעות לחו"ל יש מי שסבורים שחוזר רשות הפיקוח בנושא שיווק פוליסת נסיעות לחו"ל (ראו סעיף 2.3.3 לעיל) לא חל לגבי שיווק של חברות תיירות ואינן מיישמים אותו. לדעת החברה[30], אם החוזר אכן יחול גם על ביטוח נסיעות לחו"ל באופן מלא, יהיה בכך כדי לאפשר הרחבה של תחרות יצרנים, היה וחברות הביטוח יבנו את התשתיות הדרושות לקליטה של פניות לקוחות ישירות אליהן (לרבות באמצעות נציג מטעם הלקוחות).

חוזר 2016-1-7 "צירוף לביטוח"

ביום 15 ביולי 2015 פורסם לראשונה חוזר בסוגיה שבנדון, וקבע הנחיות פרטניות לגבי אופן ניהול שלב המו"מ לקראת צירוף מבוטח לתוכנית ביטוח פרט מכל סוג שהוא, לרבות אופן בירור צרכי המבוטח והצעת מוצרי ביטוח המתאימים לו, תדירות הפניות בשיווק יזום, מתכונת דף פרטי הביטוח ועוד. במסגרת החוזר שבנדון, המתקן את הקודם ושפורסם ביום 9 ביוני 2016, נוספו גם הנחיות פרטניות בנושא השוואת מוצרי ביטוח בריאות וביטול פוליסות קיימות חלף מה שכונה בזמנו "חוזר הטוויסטינג". ההוראות שנקבעו בהקשר זה בחוזר נועדו להקל על מבוטחים לקבל מידע לצורך בחירת המוצר העדיף עליהם ולבטל את המוצר הנחות מבחינתם, אך בפועל הוא יצר היקף עצום של פניות סוכנים שבחרו לפרש את החוזר באופן שיצר שימוש לרעה בו מצידם ועל חשבון הלקוחות (ניסיון לקבל מידע על מוצרים של מבוטח בחברות קיימות שלא בעקבות קיום תהליך רכישה של מוצר חלופי מולו, ותוך ניסיון לבטל פוליסות לכאורה בשם המבוטח, שלא על דעתו הן דוגמאות לכך). לאור זאת פירסמה רשות הפיקוח טיוטה נוספת לתיקון החוזר, ביום 1

[30] הקוראים מפונים לאזהרה ביחס למידע צופה פני עתיד בעמוד 4 לעיל ובפתח פרק 4 בעמוד 34.

בינואר 2018 (לאחר תאריך הדוח) שבו היא מבקשת להביא לכך שבדיקת תיק ביטוחי קיים של מבוטח תיעשה רק באישורו המוקדם ורק מול "הר הביטוח" (ראו סעיף 4.1.3 לעיל) ומנסה בהזדמנות זו להגביל את השיווק היזום רק למצבים בהם ללקוח אין את המוצר הביטוחי שהוצע לו או שברצונו להחליף את הקיים או להוסיף במודע כיסוי נוסף (במצבים הרלוונטיים). לדעת החברה יש בתיקונים המוצעים כדי לתקן חלק מהבעייתיות במצב הקיים, אך שיטת הפעולה המוצעת עלולה ליצור פגיעה בתחרות. החברה הציגה את הסתייגויותיה והצעותיה החלופיות לרשות הפיקוח.

חוזר 2015-1-27 "הנהגת כתבי שירות ואופן שיווקם"

החוזר, משנת 2015, אסר על שיווקם של כתבי שירות שמעניקים שירות שאינו קשור ישירות למקרי הביטוח המוגדרים בפוליסות הביטוח והביא לביטול מספר כתבי שירות שהיו מקובלים בשוק הן בביטוחי דירה והן בביטוחי בריאות. בנוסף, חייב החוזר לאפשר ללקוח לבחור, במצבים המתאימים, ספק מתוך לפחות 2 ספקים שהמבטח אמור להעניק באמצעותם את השירות המסויים, לאפשר לו לרכוש ביטוח ללא כתבי שירות, ולבטל את כתבי השירות במהלך תקופת הביטוח המקורית תוך השבה יחסית של יתרת העלות של כתב השירות עד סוף התקופה המקורית. החוזר גם איפשר לראשונה מפורשות לסוכני ביטוח לשווק כתבי שירות שלא משווקים על ידי חברת הביטוח שבה ביטחו את הלקוח, בתנאים הקבועים בחוזר. ביום 2 באוגוסט 2017 פורסמה טיוטה של "עמדת ממונה" ביחס לאופן היישום של חוזר הנהגת כתבי שירות, אשר נועדה, לפי האמור בה, לתרום לאחידות ביישום ההוראות ולשיפור התנהלות החברות בנושא, על ידי הגדרת מצבים שנחשבים כמפרים את הוראות החוזר, בדגש על חיזוק עצמאות השיווק של סוכני הביטוח.

4.2. חסמי כניסה ויציאה

א. העיסוק בביטוח כפוף לחוק הפיקוח ולהסדרה רבה מאוד שנעשית מכוחו.

ב. הכניסה לעיסוק בתחום זה כרוכה בקבלת רישיון מבטח, היתר החזקת אמצעי שליטה, היתר שליטה ורישיון לשיווק תוכניות ביטוח מרשות הפיקוח וכן עמידה בדרישות הרלוונטיות של חוק הפיקוח לתחום זה, ובכלל זה, בין היתר, עמידה בהון מינימאלי נדרש ובמקרי הצורך - מתן התחייבות של בעלי השליטה בחברה בקשר עם השלמת הון לצורך קבלת היתר החזקת אמצעי שליטה כאמור. כמפורט בסעיף 4.1.1 לעיל קידמה רשות הפיקוח בשנת הדוח ולאחריה החלפה של תקנות ההון המינימאלי בתקנות הון עצמי ראשוני שמקטינות מאוד את הדרישות הראשוניות ובכך מקלות על כניסת מתחרים חדשים לשוק. לפי הפרסומים בעיתונות קיימות כ-3 קבוצות משקיעים שמבקשות להקים חברות ביטוח חדשות בישראל עם תשתית טכנולוגית חדשנית והורדת רף ההון הנדרש היא הקלה משמעותית המאפשרת להן להתקדם עם המהלך, לדעתן.

ליחידי קבוצת השליטה בחברה, כהגדרתה בהיתר מיום 23 באוגוסט 2013 וכמפורט בסעיף 1.3.5 לעיל, קיים היתר לשלוט בחברה. היתרי השליטה וההחזקה מאפשרים ליחידי קבוצת השליטה לשלוט ולהחזיק בחברה (בהתאמה), בכפוף לתנאים המפורטים בהיתרים ובנספחים להם וכל עוד מתקיימים תנאים אלו, שעיקרם הגבלות על העברת אמצעי השליטה והתנייתה בהסכמה מראש ובכתב של המפקח והתחייבויות חברת האם להשלמת ההון העצמי הנדרש של החברה. לצורך קבלת היתר השליטה של יחידי קבוצת השליטה כאמור, התחייבה חברת האם להשלים בכל עת את ההון העצמי הנדרש של החברה עד לסכום הקבוע בתקנות הון עצמי מינימאלי, התשנ"ח-1998 או כל תקנה או דין אחרים שיבואו במקומן (לרבות תקנות הון עצמי ראשוני, ככל שתתוקנה), אך ההתחייבות לא תעלה על הנמוך מבין 50% מההון הנדרש או 105 מליון ש"ח (צמוד למדד יוני 2007). אי עמידה בתנאי ההיתרים שהוענקו לחברה המנהלת או לבעלי השליטה בה או בהוראות הדין מכוחו הוצאו עלולה להביא לשלילתם. נכון לתאריך אישור הדוח עמדה החברה בתנאי ההיתר.

ג. הכניסה לעסקי ביטוח המופצים בשיטת ההפצה הישירה כרוכה בעלויות שיווק ורכישה גבוהות בשנים הראשונות לפעילות וכן בהשקעה ראשונית גדולה בתשתיות טכנולוגיות.

ד. היציאה מתחום הפעילות כרוכה באישור רשות הפיקוח ועמידה בדרישות חוק אחרות, ובכלל זה התיישנות תביעות משפטיות.

4.3. <u>גורמי הצלחה קריטיים</u>

להלן יפורטו גורמי ההצלחה הקריטיים לפעילות החברה:

1) קשר ישיר עם הלקוח.
2) מערכות טכנולוגיות התומכות בשיטות עבודה ייחודיות לחברה.
3) פרסום אפקטיבי המביא למיקסום הפניות של לקוחות פוטנציאליים לחברה.
4) הסרת חסמי תחרות חופשית.
5) חיתום אמין ומבוקר.
6) שירות איכותי ללקוחות המביא לשביעות רצון גבוהה ולרמת שימור גבוהה.
7) תמחור מקצועי של מוצרי החברה תוך התחשבות בתחרות הקיימת בשוק.
8) מקצועיות ויעילות בעת יישוב תביעות.
9) גבייה יעילה.
10) איכות ואמינות של ספקים.
11) יכולת חיזוי ותגובה לשינויים אקסוגניים וחדשנות.
12) ניהול מקצועי ואיכותי של ההשקעות.
13) מצב שוק ההון.
14) ניהול מקצועי של הסיכונים הביטוחיים והתפעוליים.
15) גיוס ושימור הון אנושי איכותי.
16) הפעלת בקרה יעילה.
17) הגנות ועלות של ביטוחי משנה.
18) תוקף חוקי לשיטות השיווק והעבודה של החברה.
19) המצב הכלכלי בארץ ובעולם.

בגורמי הצלחה אלה לא חל שינוי מהותי בשנת הדוח למעט המצב הכלכלי ותכני ההסדרה שמשתנים באופן מתמיד ומשפיעים על החברה באופן דומה להשפעתם על שוק הביטוח בכללותו.

4.4. <u>השקעות</u>

4.4.1. <u>מבנה ניהול ההשקעות של החברה</u>

ניהול ההשקעות של החברה מבוצע על ידי סמנכ"ל ההשקעות של החברה, בהתאם להנחיות ועדות ההשקעה הרלוונטיות, שהוקמו מכוח חוק הפיקוח ומכוח תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דרכי השקעת ההון והקרנות של מבטח וניהול התחייבויותיו), התשס"א-2001 ובהתאם להוראות הקודקס ("החוזר המאוחד") בנושא השקעות: ועדה לניהול תיק השקעות של כספים לכיסוי התחייבויות תלויות תשואה (להלן: "**כספי המשתתפות**") וועדה להשקעת ההון העצמי של החברה ולהשקעת כספים לכיסוי התחייבויות שאינן התחייבויות תלויות תשואה (להלן: "**כספי הנוסטרו**"). בהתאם להנחיות רשות הפיקוח בנושא אשראי, משמשות ועדות ההשקעה כאמור גם כועדות אשראי. ראו לעניין זה באור 35 לדוחות הכספיים המצורפים.

דירקטוריון החברה מתווה את מדיניות ההשקעות הכוללת של החברה תוך חלוקה והפרדה בין השקעת כספי הנוסטרו לבין השקעת כספי המשתתפות וכן מתווה את מדיניות החשיפה (תאבון הסיכון וניהול הסיכונים). במדיניויות אלה נקבעת על ידי הדירקטוריון האסטרטגיה ומסגרת החשיפה בהתאם למסלולי ההשקעה השונים, כאשר החל משנת 2016,

בהתאם להוראות חוזר 2015-9-29 "מסלולי השקעה בקופות גמל" (ראו גם סעיף 2.2.3 לעיל), הוגדרו ואושרו מול רשות הפיקוח מסלולי ההשקעות של העמיתים במתכונת שונה מבעבר, תוך פיצול בין מסלולי השקעה מתמחים לפי אפיקים לבין מסלולי השקעה מותאמי גיל לצורך חסכון ארוך טווח (מה שמכונה "המודל הצ'יליאני", ולהלן: "**חוזר מסלולי השקעה**").

למדיניות ההשקעות של החברה, לרבות שיעורי החשיפה לאפיקי ההשקעה השונים וטווח הסטיה, ראו באתר האינטרנט של החברה, שם היא מפורסמת בהתאם לחוזר רשות הפיקוח בדבר הצהרה מראש של גוף מוסדי על מדיניות ההשקעה שלו.

נכון לתאריך המאזן ותאריך אישור הדוח מוחזקים כספי הנוסטרו ברובם באגרות חוב ממשלתיות, אגרות חוב קונצרניות, במזומנים, במק"מ, בנדל"ן, בתעודות סל מנייתיות בארץ ובחו"ל ובפיקדונות בבנקים. לפירוט ראו באור 13 לדוחות הכספיים המצורפים.

החל מחודש ינואר 2016, בהתאם לאישור מחדש של מסלולי ההשקעה של החברה לפי הוראות חוזר מסלולי ההשקעה, מושקעים כספי המשתתפות כמפורט להלן:

מסלול "אג"ח"	- נכסי המסלול יהיו חשופים לנכסים הבאים בארץ ובחו"ל: אג"ח סחירות ושאינן סחירות נ"ע מסחריים, הלוואות שאינן סחירות, אג"ח להמרה ופיקדונות, בשיעור חשיפה שלא יפחת מ-75% ולא יעלה על 120% מנכסי המסלול. החשיפה תושג באמצעות השקעה במישרין, בנגזרים, בתעודות סל, בקרנות נאמנות או בקרנות השקעה. יתרת הנכסים תושקע בכפוף להוראות הדין ובהתאם לשיקול דעתה של ועדת ההשקעות.
מסלול "אג"ח ממשלת ישראל"	- נכסי המסלול יהיו חשופים לאג"ח של ממשלת ישראל בשיעור חשיפה שלא יפחת מ-75% ולא יעלה על 120% מנכסי המסלול. החשיפה תושג באמצעות השקעה במישרין, בנגזרים, בתעודות סל, בקרנות נאמנות או בקרנות השקעה. יתרת הנכסים תושקע בכפוף להוראות הדין ובהתאם לשיקול דעתה של ועדת ההשקעות.
מסלול "כללי"	- נכסי המסלול יהיו חשופים לנכסים מסוגים שונים בכפוף להוראות הדין ובהתאם לשיקול דעתה של ועדת ההשקעות.
מסלולים "מותאמי גיל" (בני 50 ומטה, בני 50-60, ובני 60 ומעלה)	- נכסי המסלולים יהיו חשופים לנכסים שונים בכפוף להוראות הדין. הנכסים יושקעו על פי שיקול דעתה של ועדת ההשקעות בהתחשב, בין היתר, בגילאי העמיתים בכל מסלול גיל. מסלולים אלה הם מסלולי ברירת המחדל בעת ההצטרפות לקופת הגמל ועמית יצורף אליהם בעת הצטרפותו לקופת הגמל, בהתאם לגילו, אלא אם בחר אחרת. עמית החוסך במסלול גיל לפי ברירת המחדל החלה עליו, ואשר הגיע לגיל שקיים בו מסלול ברירת מחדל אחר המתאים לגילו, ישויך לאותו מסלול ברירת מחדל אחר ביום 1 בספטמבר הראשון שחל לאחר המועד בו הגיע לגיל בו קיים מסלול ברירת מחדל אחר כאמור. עמית רשאי לעבור למסלול השקעה במסגרת המודל שאינו מתאים לגילו או להישאר במסלול ברירת המחדל כאמור.
מסלול "בסיסי למקבלי קצבה"	- נכסי המסלול יהיו חשופים לנכסים מסוגים שונים בכפוף להוראות הדין ובהתאם לשיקול דעתה של ועדת ההשקעות.

4.4.2.התפלגות הנכסים המנוהלים וכספי הנוסטרו

כספי הנוסטרו	כספי המשתתפות
השקעות פיננסיות – כ-2,040.9 מלש"ח	השקעות פיננסיות – כ-497.3 מלש"ח
מזומנים, שווי מזומנים ופיקדונות קצרים – כ-445.9 מלש"ח	מזומנים – כ-8.3 מלש"ח
נדל"ן להשקעה – כ-227.2 מליוני מלש"ח	

4.5. ביטוח משנה

4.5.1.מדיניות חשיפה

מדיניות החשיפה של החברה למבטחי משנה מושתתת על הכללים הבאים:

- העדפת מבטחי משנה עם דירוג בינלאומי גבוה - החברה מעדיפה שלא לערוך חוזים עם מבטחים בדירוג מתחת לסוג A בכלל (לפי דירוג Standard & Poors) ולהגביל חשיפה למבטחים בדירוג "A-" ו-"A". בהקשר זה נוקטת החברה גישה מחמירה יותר לגבי ענפים שמאופיינים בתשלום תביעות על-פני שנים רבות לאחר אירוע ביטוחי (long-tail) וגישה מקלה יותר בענפים שמאופיינים בתשלום תביעות תקופה קצרה בלבד לאחר אירוע ביטוחי (short-tail). שמירה על כללים אלו כפופה ליכולתה של החברה להשיג כיסוי הולם בשווי כלכלי ראוי, בהתאם לפרופיל הסיכונים של החברה ולאינטרסים של החברה בבנייה וטיפוח של יחסים ארוכי טווח עם שותפים נבחרים.
- הגבלת תלות במבטחי משנה בודדים - בתחומי הביטוח הכללי, החברה אינה מקצה למבטח משנה בודד חלק העולה על 40% מכל חוזה quota share ו-20% מכל חוזה אחר המוגדר כמרכזי, כשאפשר להשיג את הכיסוי הנדרש בפיזור כנ"ל ללא תוספת מהותית בעלויות. בתחום ביטוח החיים השיעור המקביל בכל חוזה מרכזי עומד על 40%. כמו כן, החברה אינה מקצה חלק העולה על 30% מכל חוזה quota share ועל 15% מכל חוזה מרכזי אחר למבטח משנה שדירוגו מתחת ל-"A+" ואינה מקצה חלק העולה על 20% מכל חוזה quota share ועל 10% מכל חוזה מרכזי אחר למבטח משנה שדירוגו מתחת ל-"A", הכל לפי דירוג Standard & Poors. שמירה על כללים אלה כפופה ליכולתה של החברה להשיג את הכיסוי הנדרש ללא תוספת מהותית בעלויות.
- פיזור החשיפה לרעידת אדמה - החברה נוהגת שלא להקצות חלק העולה על 20% מהחשיפה הכללית לרעידת אדמה למבטח משנה בודד. בנוסף, החברה מגבילה את החשיפה הכללית לרעידת אדמה למבטח משנה בודד לסכום המהווה 40% מההון העצמי הרגולטורי (לפי חוזר סולבנסי).

להגנה נוספת מנזקי רעידת אדמה נוהגת החברה לרכוש כיסוי 'פרמטרי'. בחוזה זה, תמורת פרמיה קבועה, מבטח המשנה מעניק פיצוי בשווי של 13 מליון דולר ארה"ב בגין אירועים מסוימים המוגדרים בחוזה ('פרמטרים') ללא צורך בהוכחת נזק. באמצעות חוזה זה, מקטינה החברה את הסיכון שנותר בחלקה לאחר הפעלת חוזי ביטוח משנה אחרים, בעת רעידת אדמה. דירוג מבטחי המשנה איתם עבדה החברה בחוזה זה בשנת 2017 הוא מסוג AA ומעלה לפי דירוג Standard & Poors בגין 100% מהפרמיה בחוזה.

- הגבלת סיכון האשראי במבטחי משנה בודדים – אם חשיפת החברה למבטח משנה בודד עולה על 15% מההון העצמי הרגולטורי (לפי חוזר סולבנסי), החברה שוקלת נקיטת צעדים שיגבילו חשיפה זו לאותם 15%. לגבי מבטח משנה שדירוגו מתחת ל-"A+", יחס זה עומד על 10%. לגבי מבטח משנה שדירוגו מתחת ל-"A", יחס זה עומד על 5%.
- לחברה אין עסקאות ביטוח משנה חריגות.

4.5.2.ביטוח משנה בתת תחום ביטוח חובה

תת-תחום ביטוח רכב חובה מאופיין בשכיחות תביעות סטטית יחסית, ובשונות גבוהה בגובה התביעה. לאור האמור, התחייבויות החברה בתחום מגובות בחוזה ביטוח משנה מסוג "עודף הפסדים" (excess of loss). בחוזים מסוג זה, תמורת פרמיה נקובה בגין כל כלי רכב מבוטח, מבטחי המשנה משתתפים בתשלום של כל תביעה שעלותה עולה על השתתפות עצמית נקובה עד לגבול אחריות נקוב. בחוזה אין תקבולי עמלות ממבטחי המשנה.[31] החברה הפעילה את חוזי ביטוח המשנה בשנת 2017, אך לא הגיעה לתקרות הכיסוי שנקבעו בתקופות המדווחות, ואין לה תביעות תלויות בהיקף המתקרב לתקרות הכיסוי שנקבעו. בשנת 2018 חודשו החוזים במתכונת דומה.[32]

מעבר לכך, נרכש בשנת 2018 חוזה ביטוח משנה מסוג "יחסי" (quota share) כאשר החברה מעבירה למבטחי המשנה את חלקם היחסי בפרמיה (ללא דמים) תמורת התחייבות מבטחי המשנה לשלם את אותו שיעור מן התביעות. בנוסף לתשלום חלקם היחסי בתביעות, מבטחי המשנה משלמים עמלה מתוך הפרמיות.

כ-30% מהפרמיה בביטוח משנה, בתת-תחום זה, שנרשמה בשנת 2017, הינה בגין מבטחי משנה בדירוג מסוג AA ומעלה לפי דירוג Standard & Poors. כמו כן, אין לחברה מבטחי משנה עם דירוג שנמוך מסוג A בתת-תחום זה. גבולות האחריות בהסכמי ביטוח המשנה נקובים בשקלים חדשים. להלן פירוט לגבי חלקם בפרמיה בתת-תחום זה של מבטחי משנה המהווים יותר מ-10% מסך פרמיה המשנה של החברה בתחום ביטוח כללי בשנת 2017:

שם החברה	פרמית משנה בשנת 2017 (אלפי ש"ח)	דרוג מבטח משנה לפי S&P
Scor Global P&C S.E.	5,835	AA-

4.5.3.ביטוח משנה בתת תחום ביטוח רכב רכוש

בגין שנת 2017 נרכש חוזה ביטוח משנה מסוג עודף הפסדים לקטסטרופות (Catastrophe Excess of Loss). בחוזים מסוג זה, תמורת פרמיה נקובה, מבטחי המשנה משתתפים בתשלום תביעות בגין אירועים מסויימים הנקובים בחוזה, שעלותם עולה על השתתפות עצמית נקובה, עד לגבול אחריות נקוב. בשנת 2018 חודש החוזה במתכונת דומה. בחוזה אין תקבולי עמלות ממבטח המשנה.[33] החברה לא הגיעה לתקרות שנקבעו בתקופות המדווחות, ואין לה תביעות תלויות בהיקף המתקרב לתקרה שנקבעה. כ-19% מהפרמיה בביטוח משנה, בתת-תחום זה, שנרשמה בשנת 2017, הינה בגין מבטחי משנה בדירוג מסוג AA ומעלה לפי דירוג Standard & Poors. אין לחברה מבטחים עם דירוג שנמוך מסוג A בתת-תחום זה.

4.5.4.ביטוח משנה בתת תחום ענפי רכוש אחרים

החברה רכשה שלושה סוגי חוזי ביטוח משנה עיקריים[34]:

[31] יצוין, כי בחוזי ביטוח רכב חובה מול מבטחי המשנה נקבע כי סמכות השיפוט במקרה של סכסוך תהיה בית המשפט בישראל, שידון לפי הדין הישראלי, וכן כי הבוררות תיערך, במידת הצורך, בישראל. כמו כן לאור ניסוחם, הם מכסים את ההשפעות של מסקנות ועדת וינוגרד (ראו לעניין זה פרק 2.1.1.3 לעיל) גם ביחס לשנות חיתום קודמות וכמובן גם של שנת הדוח.

[32] תוך שקלול השפעות ועדת וינוגרד על התביעות בשנים הבאות לתוך התעריף.

[33] יצוין, כי בחוזי ביטוח רכב רכוש מול מבטחי המשנה נקבע כי סמכות השיפוט במקרה של סכסוך תהיה בית המשפט בישראל, שידון לפי הדין הישראלי, וכן כי הבוררות תיערך, במידת הצורך, בישראל.

[34] יצוין, כי בחוזי ביטוח ענפי רכוש אחרים מול מבטחי המשנה נקבע כי סמכות השיפוט במקרה של סכסוך תהיה בית המשפט בישראל, שידון לפי הדין הישראלי, וכן כי הבוררות תיערך, במידת הצורך, בישראל.

1. חוזי ביטוח עודף יחסי (Quota-Share) - בחוזים מסוג זה, שיעור קבוע מן הפרמיה של כל פוליסה עובר למבטחי המשנה תמורת התחייבות לשלם את אותו שיעור מכל אחת מן התביעות. בנוסף לתשלום תביעות, מבטחי המשנה משלמים עמלה מתוך הפרמיות שנתקבלו.

2. חוזה ביטוח מותר (Fire Surplus) - בחוזה מסוג זה, שיעור מסוים מן הפרמיה של כל פוליסה עובר למבטחי המשנה בהתאם לגובה הכיסוי הביטוחי, תמורת התחייבות לשלם את אותו שיעור מכל אחת מן התביעות. בנוסף לתשלום תביעות, מבטחי המשנה משלמים עמלה מתוך הפרמיות שנתקבלו.

3. חוזי ביטוח עודף הפסדים לקטסטרופות (Catastrophe Excess of Loss) - בחוזים מסוג זה, תמורת פרמיה שמהווה שיעור קבוע מסך שווי הרכוש בביטוח במשך השנה, מבטחי המשנה משתתפים בתשלום תביעות בגין אירועים מסויימים הנקובים בחוזה, שעלותם עולה על השתתפות עצמית נקובה, עד לגבול אחריות נקוב. באמצעות חוזים אלה מקטינה החברה את הסיכון שנותר בחלקה במסגרת חוזה ביטוח מותר הנזכר לעיל. אין תשלום עמלות בחוזים אלה.

בשנת 2018 חודשו החוזים הנ"ל במתכונת דומה.

דירוג מבטחי המשנה עמם עובדת החברה בתחום זה הוא מסוג AA ומעלה לפי דירוג Standard & Poors בגין כ-34% מהפרמיה בביטוח משנה שנרשמה בשנת 2017. אין לחברה מבטחי משנה עם דירוג שנמוך מסוג A בתת-תחום זה. גבולות האחריות בהסכמי ביטוח המשנה נקובים בשקלים חדשים.

להלן פירוט לגבי חלקם בפרמיה בתת-תחום זה של מבטחי משנה המהווים יותר מ-10% מסך פרמיה המשנה של החברה בתחום ביטוח כללי בשנת 2017:

שם החברה	פרמיית משנה בשנת 2017 (אלפי ש"ח)	דרוג מבטח המשנה לפי S&P
Scor Global P&C S.E.	3,182	AA-

4.5.5. <u>ביטוח משנה בתחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח</u>

חוזה ביטוח המשנה המרכזי של החברה בתחום זה הינו מסוג Quota-Share & Surplus. בחוזה זה נקבע סכום בסיכון בשייר עצמי עבור כל מבוטח ובגין כל סוג סיכון. סכומי ביטוח מעבר לשייר העצמי עוברים במלואם למבטחי המשנה. החברה מעבירה למבטחי המשנה את חלקם היחסי בפרמיה (על-פי תעריפי הסיכון שנקבעים בהסכם ההתקשרות) תמורת התחייבות מבטחי המשנה לשלם את אותו שיעור מן התביעות[35]. בתחום זה, אין לחברה מגבלות לגבי השתתפותם של מבטחי המשנה בתביעות למעט תקרת כיסוי ברמת מבוטח בודד שעומדת על 5 מליון ש"ח. בשנת 2018 חודש חוזה ביטוח המשנה במתכונת דומה. בנוסף לתשלום חלקם היחסי בתביעות, מבטחי המשנה משלמים עמלה מתוך הפרמיות ועמלת רווחים. עמלת רווחים ("profit commission"), מהווה אחוז מהרווחים החיתומיים שהשיגו מבטחי המשנה בתקופת הדיווח. עמלה זו מחושבת רק בגין חלק המוצרים אשר מבוטחים בידי אותו מבטח משנה. פוליסות בעלות סיכון מיוחד מועברות באופן פרטני ("פקולטטיבי") ללא תקרת כיסוי.

בנוסף לנ"ל לחברה ביטוח עודף הפסדים לקטסטרופות (Catastrophe Excess of Loss) בתחום זה. בחוזים מסוג זה, תמורת פרמיה שמהווה שיעור קבוע מסך הסכומים בביטוח במשך השנה, מבטחי המשנה משתתפים בתשלום תביעות

[35] יצוין, כי בחוזי ביטוח חיים מול מבטחי המשנה נקבע שסכסוכים בין הצדדים יוסדרו בדרך של בוררות שתיערך בישראל ועל פי הדין הישראלי. סמכות השיפוט במקרה של סכסוך בענייני תשלומים תהיה בבית משפט בישראל שידון על פי הדין הישראלי.

בגין אירועים מסוימים הנקובים בחוזה, שעלותם עולה על השתתפות עצמית נקובה, עד לגבול אחריות נקוב. באמצעות חוזים אלה מקטינה החברה את הסיכון שנותר בחלקה במסגרת חוזה ביטוח Quota-Share & Surplus הנזכר לעיל. אין תשלום עמלות בחוזים אלה. בשנת 2018 חודשו החוזים הנ"ל במתכונת דומה.

דירוג מבטחי המשנה איתם החברה עובדת בתחום ביטוח חיים הוא מסוג AA ומעלה לפי דירוג Standard & Poors בגין כ-92% מהפרמיה בביטוח משנה שנרשמה בשנת 2017. כמו כן, אין לחברה מבטחי משנה עם דירוג שנמוך מסוג A בתחום זה. גבולות האחריות בהסכמי ביטוח המשנה נקובים בשקלים חדשים.

להלן פירוט לגבי מבטחי משנה שחלקם בפרמיה מהווה יותר מ-10% מסך הפרמיה בתחום ביטוח חיים בשנת 2017:

שם החברה	פרמיית משנה בשנת 2017 (אלפי ש"ח)	דרוג מבטח המשנה לפי S&P
General Reinsurance AG	8,093	+AA
Swiss Reinsurance Company	9,946	-AA
Munich Reinsurance Company	5,839	-AA

4.5.6.<u>ביטוח משנה בתחום ביטוח בריאות</u>

חוזי ביטוח המשנה בתחום זה הינם מסוג Quota-Share. בחוזים מסוג זה, שיעור קבוע מן הפרמיה (על-פי תעריפי הסיכון שנקבעים בהסכם ההתקשרות) של כל פוליסה עובר למבטחי המשנה תמורת התחייבות לשלם את אותו שיעור מכל אחת מן התביעות. בנוסף לתשלום תביעות, מבטחי המשנה משלמים עמלה מתוך הפרמיות שנתקבלו. דירוג מבטחי המשנה איתם החברה עובדת בתחום הבריאות הוא מסוג AA ומעלה לפי דירוג Standard & Poors בגין 88% מהפרמיה בביטוח משנה שנרשמה בשנת 2017. החלק הנותר הועבר לחברת ביטוח ישראלית.

דירוג מבטחי המשנה איתם החברה עובדת בתת-תחום בריאות (מחלות קשות, השתלות, ניתוחים ותרופות) הוא מסוג AA ומעלה לפי דירוג Standard & Poors בגין כ-81% מהפרמיה בביטוח משנה שנרשמה בשנת 2017. החלק הנותר הועבר לחברת ביטוח ישראלית. בשנת 2018 חודש חוזה ביטוח המשנה במתכונת דומה.

דירוג מבטחי המשנה איתם החברה עובדת בתת-תחום תאונות אישיות הוא מסוג AA ומעלה לפי דירוג Standard & Poors בגין 100% מהפרמיה בביטוח משנה שנרשמה בשנת 2017. לחברה חוזה ביטוח משנה בתת-תחום זה רק בגין פוליסות שנרכשו בחברה לראשונה עד סוף שנת 2013.

להלן פירוט לגבי מבטחי משנה שחלקם בפרמיה מהווה יותר מ-10% מסך הפרמיה בתחום בשנת 2017:

שם החברה	פרמיית משנה בשנת 2017 (אלפי ש"ח)	דרוג מבטח המשנה לפי S&P
Swiss Reinsurance Company	7,771	-AA

4.5.7.ביטוח משנה בענפי ביטוח אחרים (חבויות)

ענפי ביטוח אחרים (חבויות) מאופיינים בשונות גבוהה בגובה התביעה. לאור האמור, התחייבויות החברה בתחום מגובות בחוזי ביטוח משנה מסוג "עודף הפסדים" (excess of loss). בחוזים מסוג זה, תמורת פרמיה נקובה, מבטחי המשנה משתתפים בתשלום של כל תביעה שעלותה עולה על השתתפות עצמית נקובה עד לגבול אחריות נקוב. בחוזים אלו אין תקבולי עמלות ממבטחי המשנה. החברה לא הפעילה את חוזי ביטוח המשנה בשנת 2017. בשנת 2018 חודשו החוזים במתכונת דומה.

4.5.8.חשיפת מבטחי משנה לרעידת אדמה

חשיפת מבטחי המשנה לרעידת אדמה בחוזי ענפי הרכוש של החברה עומדת על כ-2,262 מליון ש"ח כשמתוכה כ-266 מליון ש"ח היא דרך חוזים יחסיים (אשתקד כ-1,976 מליון ש"ח וכ-187 מיליון ש"ח בהתאמה). MPL (Maximum Probable Loss) החברה לשנת הדוח עמד על כ-1.9% מסך שווי הנכסים בביטוח. מבט החברה על ה-MPL לשנת 2017 עמד על אותו שיעור.

44% מחשיפה זו מכוסה על-ידי חברות עם דירוג מסוג AA ומעלה לפי דרוג Standard & Poors, ושאר החשיפה מכוסה על-ידי חברות עם דירוג מסוג A. קיימות שתי חברות שחשיפת כל אחת מהן עולה על 10% מסך החשיפה לרעידת אדמה, והן - Hannover Re ו-Munich Re.

לפרטים נוספים אודות מבטחי המשנה ראו באור 35ז'(2) לדוחות הכספיים המצורפים.

ריכוז תוצאות ביטוח משנה בביטוח כללי (אלפי ש"ח)

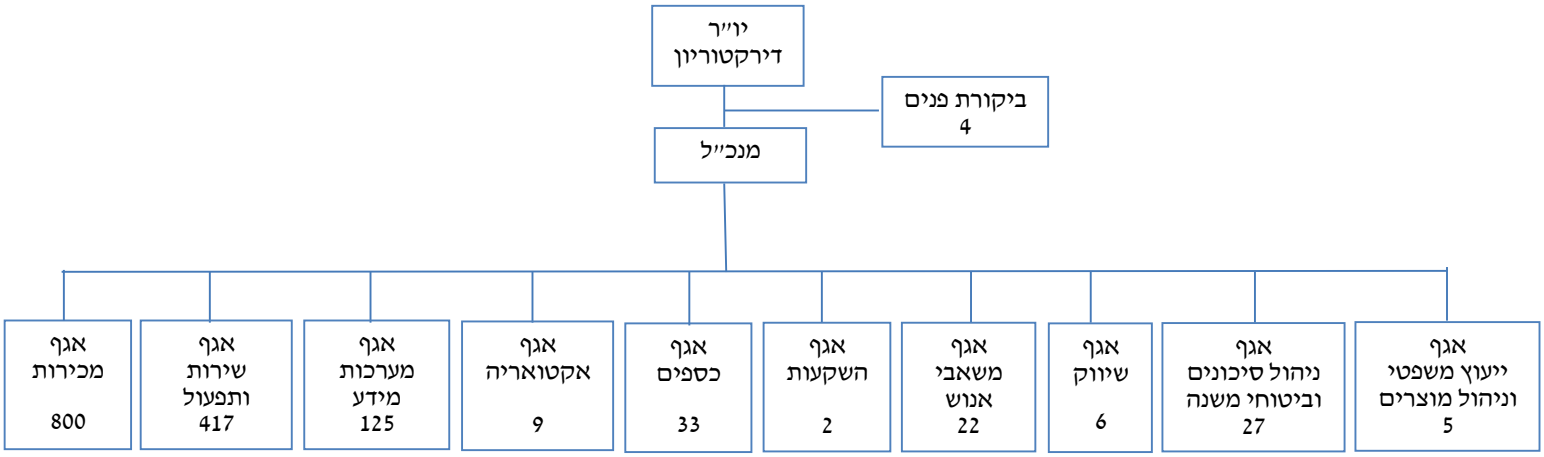
	ביטוח רכב חובה			ביטוח רכב רכוש			ענפי רכוש ואחרים			ענפי חבויות ואחרים			סה"כ		
שנת חיתום	2017	2016	2015	2017	2016	2015	2017	2016	2015	2017	2016	2015	2017	2016	2015
רעידת אדמה	-	-	-	-	-	-	27,272	26,812	24,691	-	-	-	27,272	26,812	24,691
לא רעידת אדמה יחסי	-	-	-	-	-	-	6,533	5,105	4,980	182	193	158	6,715	5,298	5,138
לא רעידת אדמה לא יחסי	32,348	20,795	24,074	2,339	2,197	1,705	-	-	-	1,002	1,004	910	35,689	23,996	26,689
סה"כ פרמיות	32,348	20,795	24,074	2,339	2,197	1,705	33,805	31,917	29,671	1,184	1,197	1,068	69,676	56,106	56,518
רווח (הפסד) משנה	7,275	(21,671)	(3,150)	1,739	922	(2,442)	22,485	20,454	15,817	533	(41)	498	32,032	(336)	10,723

- המעבר מהפסד לרווח בענף רכב חובה בשנת 2017 נובע מהערכת התביעות התלויות, אשר בגינן ביטוח משנה, שהיתה גבוהה אשתקד, לאור השלכות אפשריות של תיקון לתקנות ההיוון כמפורט בסעיף 2.1.1.3 לעיל ובבאור 35ה(2)(ב) לדוחות הכספיים
- העליה בפרמיות בענף רכב חובה בשנת 2017, בהשוואה לאשתקד, נובעת בעיקר מעליה בתעריפים וכן מגידול בהיקף הכיסוי הנרכש לעומת אשתקד.
- העליה בפרמיות בענפי רכוש ואחרים בשנת 2017, בהשוואה לשנת 2016, נובעת בעיקר מענף דירות, עקב גידול בהיקף הסכומים בכיסוי לרעידת אדמה.

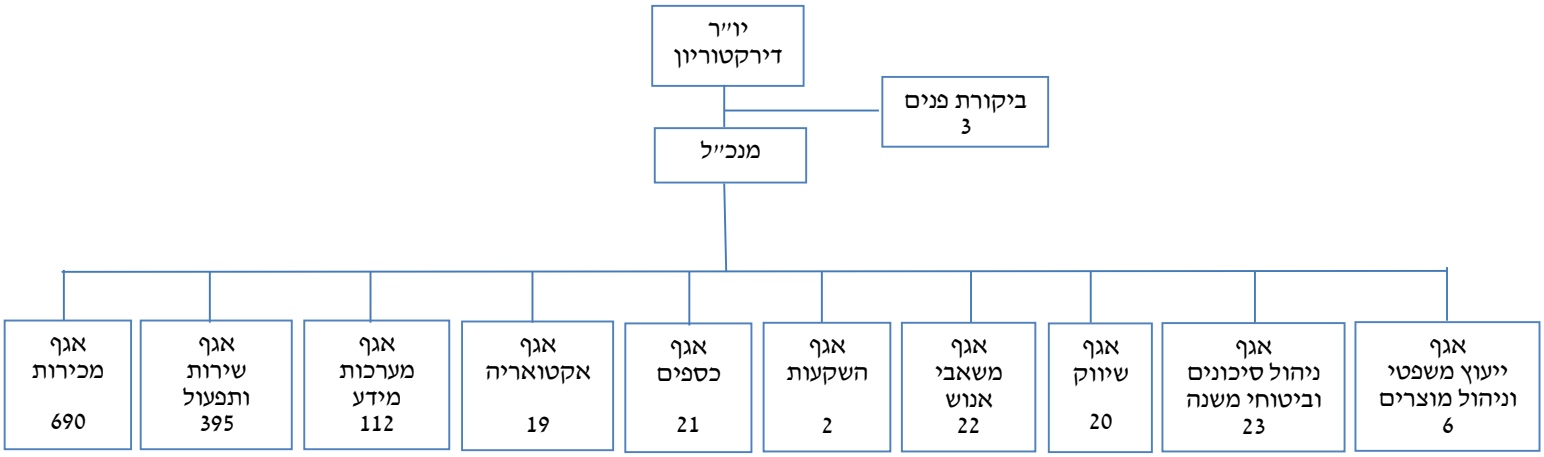
4.6. הון אנושי

4.6.1. תרשים המבנה הארגוני של החברה

להלן תרשים המבנה הארגוני של החברה נכון לתאריך המאזן (במונחי עובדים):

להלן תרשים המבנה הארגוני של החברה נכון ליום 31.12.2016:

4.6.2. שינויים מהותיים במצבת עובדי החברה

נכון לתאריך המאזן, מאיישת החברה כ-1,341 משרות (באמצעות 1,451 עובדים) לעומת כ-1,224 משרות אשתקד (1,315 עובדים), כולל עובדי מוקדי המכירות, השירות והתביעות של החברה. במהלך שנת הדוח בוצע שינוי ארגוני במסגרתו פוצל אגף השיווק כך שיחידת האנליזה והפיתוח העסקי הועברו לאחריות אגף המכירות והמחלקה הכלכלית ותימחור המוצרים עברו מאחריות אגף אקטואריה לאגף כספים. נכון לתאריך המאזן, אגף מכירות מרכז את כל מוקדי המכירות, השירות (למעט תביעות) והשימור (ביטוח כללי, חיים ובריאות) וכן את הפיתוח העסקי של החברה. אגף השירות והתפעול מרכז את המערכים העורפיים שלהם (הפקה, תביעות, רכש, לוגיסטיקה וגביה). אגף אקטואריה מטפל בקביעת תעריפים בענפי חיים ובריאות ובחישוב כלל העתודות. אגף הכספים מטפל בחשבות שכר, הנהלת חשבונות, דיווחים כספיים, קביעת תעריפים בענפי רכב ורכוש, תכנון תוכניות העבודה בחברה ומעקב אחר הביצוע ובמידע עסקי. אגף ייעוץ משפטי מטפל בייעוץ משפטי, ציות, מזכירות חברה וניהול מוצרי הביטוח של החברה. אגף ניהול סיכונים מטפל בניהול סיכונים, אבטחת מידע, פניות

הציבור, בקרה ותכנון. יתר האגפים נותנים, בהתאם לתפקידם המקצועי, שירות לכל תחומי הפעילות של החברה כאשר יש פונקציות שמפוקוחות ישירות על ידי המנכ"ל בשל רגישותן וחשיבותן המיוחדת (כמו תכנון פרוייקט החלפת מערכות המידע של החברה וביטוח משנה). במהלך שנת הדוח חל גידול של כ-9% במצבת כוח האדם, בעיקר באגף מכירות. לחברה אין תלות מהותית בעובד מסויים. תחלופת העובדים בשנת הדוח נותרה נמוכה בהשוואה לשוק למרות העובדה שמרבית עובדי החברה הם עובדי מוקדים שמתאפיינים (בשוק העבודה בכללותו) בתחלופה גבוהה, וזאת בזכות ההשקעה הגדולה של החברה ברווחת העובדים ובתנאי העסקתם.

ביום 5 בפברואר 2018, לאחר תאריך הדוח, הודיע מר רביב צולר, מנכ"ל החברה, על סיום כהונתו בחלוף כ-10 שנים. נכון למועד הדוח, מועד סיום הכהונה טרם נקבע. דירקטוריון החברה החל בתהליך איתור מחליף למר צולר.

4.6.3. <u>הטבות וטיבם של הסכמי העסקה, תיאור תוכניות תגמול לעובדים</u>

כל עובדי החברה, לרבות ההנהלה הבכירה, מועסקים בחוזי עבודה אישיים המגדירים את תנאי העסקתם, לרבות משכורת בסיס, תנאים סוציאליים ותנאים נלווים. החברה נוהגת להעניק לכלל עובדי המטה שלה בונוסים שנתיים בהתאם לקריטריונים שהיא קובעת ובכללם עמידת החברה ביעדיה ועמידת כל אחת מיחידות החברה ביעדיה הפרטניים, הנגזרים מיעדי החברה ומקדמים את השגתם – הכל בהתאם לתוכניות עבודה ויעדים תלת שנתיים. לכל דרגי הניהול יעדים אישיים שהם נדרשים לעמוד בהם כתנאי לקבלת בונוס שנתי. גם עובדי החברה המועסקים במוקדיה הטלפוניים מתוגמלים, מעבר לשכר הבסיס שלהם, בבונוסים חודשיים אשר נגזרים מעמידתם ביעדים על מנת להמריץ שיפור ביצועים ועמידת החברה ביעדיה. שיטת התגמול הנ"ל עברה התאמות לדרישות הדין בנושא מדיניות תגמול ועוגנה במסגרת מדיניות תגמול של החברה ובמסגרת תוכניות התגמול התלת שנתיות שלה. בנוסף לנ"ל החברה פועלת בהתמדה לשפר את תנאי ההעסקה והרווחה של עובדיה במגוון היבטים, כולל התחייבות לשלם יותר משכר מינימום לכל עובדיה, הענקת הטבות בשעות עבודה וימי חופשה לסוגי אוכלוסיות עובדים הזקוקים לכך בשל מצב משפחתי או רפואי, וכן הטבות מבוססות וותק. ראו לעניין זה פירוט גם בסעיפים 4.1.2 לעיל ו-4.6.7 להלן.

4.6.4. <u>השקעות החברה באימונים, בהדרכות ובפיתוח ארגוני</u>

מתוך הבנה של החברה, שהעובדים כיום שואפים למצות את כישוריהם בעבודתם ולעבוד בסביבה מתקדמת, אימצה החברה, גם בתחום הגיוס וההכשרה של עובדיה, חשיבה חדשנית המתבססת על גמישות בדרך רכישת המיומנויות והכישורים הדרושים לעובדים בתפקידם אצלה. עיקר עובדי החברה הם נציגי מוקדים המעניקים שירות ישיר ללקוחות החברה. על מנת להכשירם לתפקידם מקיימת החברה מגוון רחב של קורסי קליטה והכשרה על פני כל השנה, במסגרתם מקבלים העובדים הכשרה בתחום דיני הביטוח, הכרות עם מערכות המחשוב והטלפוניה והכרות של נהלי החברה, תפיסת השירות שלה והקוד האתי שלה (ראו סעיף 4.6.6 להלן), וכך גם במהלך עבודתם – הכל במטרה להעמיק את מקצועיותם ואת עמידתם בנהלי החברה והוראות הדין החלים על עבודתם. תהליכי ההכשרה הנ"ל מועברים באמצעים מתוקשבים, קצרים וממוקדים, תוך שילוב אלמנטים דיגיטליים, חווייתיים ומשחקיים אשר הצלחתם בהטמעת הידע נבדקת ונמדדת. החברה מאפשרת לעובדים לפתח ולממש את יכולותיהם גם על-ידי ניוד וקידום למגוון תפקידים שהחברה מעוניינת לאייש – הן ניהוליים והן מקצועיים וכן עוברים בין תפקידי רוחב על מנת למצות את כישוריהם. בשנת הדוח, 82% מהמשרות הפתוחות אויישו על ידי עובדי חברה, לרבות דרגי ניהול בכירים.
החברה רואה בשדרה הניהולית שלה מפתח חשוב להצלחתה. לפיכך, משקיעה החברה משאבים ארגוניים רבים בפיתוח, טיפוח והשבחת ההון הניהולי על כל דרגיו, לרבות הכשרות ייעודיות, וכן בפיתוח העתודה הניהולית.

קורסי ההכשרה של החברה עוברים תהליכי פיתוח, תיקוף ובחינת אפקטיביות שוטפים ועובדי החברה נדרשים לעמוד במבדקי ידע על מנת לוודא הטמעה של ידע חדש ושימור של ידע מצטבר. רמת המקצועיות היא תנאי לקידום במסלולים מסויימים שקבעה החברה. החברה מקיימת גם תהליך של מדרג ארגוני לכלל העובדים, שמטרתו למקצע את העובדים ולשמר אותם במסגרת המאמץ המתמשך להוקיר על מצויינות אישית וארגונית. החברה מבצעת פעילויות רבות המממשות תפיסה זו, ובכלל זה, תהליך משוב תקופתי מקיף לכלל עובדי החברה במסגרתו מקבל כל עובד משוב על ביצועיו ויעדי ההתפתחות שלו.

בנוסף לקורסי ההדרכה המקצועיים, וכחלק מהשקעת החברה בפיתוח הפוטנציאל של המשאב האנושי ומימושו, מופעלת בחברה גם ה"אקדמיה" - במסגרתה מעניקה החברה לעובדיה תוכנית לימודי העשרה, המאפשרת התפתחות בתחום האישי והמקצועי ובניית מסלול קריירה בתוכה.

החברה דוגלת ביצירת תרבות ארגונית המושתתת על גיוון תעסוקתי, שקיפות, הוגנות, דיאלוג ותקשורת פנים שוטפת עם העובדים. החברה מאמינה שככל שתשכיל ליצור פסיפס אנושי מגוון של עובדים, היא תשרת את ביצועיה העסקיים ואת החברה הישראלית כולה. לפיכך, מדיניות הגיוס של החברה מתמקדת בהתאמת המועמד לדרישות התפקיד, תוך יצירת גמישות מירבית במבנה המשרה על מנת להרחיב את מעגל המועמדים שיכול להתקבל לעבודה אצלה. תרבות ארגונית זו מגבירה את תחושת השייכות, השותפות והמעורבות של העובדים. החברה מקיימת גם תכנית הדרכה כלל ארגונית בנושא "נגישות בשירות לאנשים עם מוגבלויות" בהתאם להוראות הדין.

מתוך תפיסה שההון האנושי של החברה הוא המשאב החשוב ביותר להצלחתה, פיתחה החברה מערך של כלי מדידה והערכה חדשניים ורציפים שיאפשרו לחברה להכיר את מידת שביעות רצון העובדים מהיבטים שונים של העבודה ובהתאם לתוצאות - להמשיך לשפר ולהשתפר. הכלים מאפשרים יצירת מערך משוב רציף, תדיר ומיידי, הן על איכות הביצועים של העובד - מצד מנהליו, עמיתיו לעבודה ולקוחותיו, והן - מצידו. בכלל זה נוהגת החברה לערוך סקר עובדים שנתי למדידת שביעות הרצון שלהם מעבודתם בחברה ומטפלת, כחלק מתוכנית העבודה השנתית שלה, בשיפור העשייה בנושאים שזכו לציונים הנמוכים ביותר בסקר. הסקר מצביע על שביעות רצון עובדים גבוהה מאוד. התוצאות לשנת 2017 מלמדות שרמת שביעות הרצון הגבוהה של העובדים נשמרת לאורך זמן - כ-88% מעובדי החברה חשים שביעות רצון גבוהה וגבוהה ביותר מעבודתם בחברה. גם בסקר **BDI**, המדרג את החברות שהכי טוב לעבוד בהן ושפורסם בחודש מאי 2017, התברגה החברה בצמרת מקומות העבודה שטוב לעבוד בהם (מקום 13), תוך שהיא תופסת, זו השנה השמינית ברציפות, את המקום הראשון בקרב חברות הביטוח ובנוסף את המקום הראשון בקרב חברות המנהלות מוקדים טלפוניים. את שביעות הרצון הגבוהה ותחושת המחוברות בקרב העובדים ניתן לראות גם בממצאי סקר פנימי שנערך בקרב העובדים ע"י חברת BDI, כש-89% מהם המליצו על ביטוח ישיר כאחת מחמש החברות המומלצות לעבודה במשק.

בחברה מתקיימים פורומים רבים בהם שותפים העובדים ותורמים את הידע, הרעיונות, הדעות והחשיבה שלהם לשם קידום החברה בכל הבטי פעילותה, פנימיים וחיצוניים כאחד.

החברה משקיעה מאמצים ותקציבים משמעותיים ברווחת העובד, תוך בניית פעילויות שונות ומגוונות היוצרות סל הטבות רחב מתוך רצון לשתף את העובדים, מעבר לשכרם, בתרומתם לרווחיות החברה והצלחתה, ואמונה ששיתוף כזה מחזק את המחוייבות והמחוברות של העובדים ובני משפחתם לחברה ולערכיה. החברה מאמינה כי איזון ראוי בין בית לעבודה הוא חיוני לרווחת העובד ומשפיע במישרין על התוצאות העסקיות של החברה. בהתאם, פועלת החברה לקדם גמישות בצורות ההעסקה שלה, ובשנתיים האחרונות החל מטה החברה לעבור בהדרגה לעבודה מהבית יום בשבוע, וכיום כמעט 100% מעובדי המטה עובדים כך, דבר אשר העלה משמעותית את שביעות רצון העובדים מחד, ואת התפוקות מאידך.

הטיפול הארגוני המשמעותי במשאב האנושי זוכה להערכה מצד העובדים, שמצידם מביעים את מחויבותם ונאמנותם לארגון. ערכי החברה באים לידי ביטוי בכל תחומי העשייה ויוצרים תרבות ארגונית הקושרת את העובדים אליה ולמטרותיה ומאפשרים לה להשיגן.

4.6.5.קרן מלגות וסיוע

בעקבות רישום מניות החברה למסחר בבורסה, הקימה החברה קרן מלגות וסיוע לתמיכה בעובדי החברה ובני משפחותיהם שאינם בעלי עניין או נושאי משרה בחברה. בהתאם לתקנון הקרן, שאושר על ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון, סכומי המלגות והסיוע יחולקו באופן רבעוני והם מיועדים לקידום השכלת העובדים ולסיוע כלכלי. ועדת הביקורת של החברה היא הגוף האחראי על כל פרטי היישום האמורים לעיל, לרבות יצירת הקרן ותפעולה. בין היתר, קובעת הועדה את כללי הזכאות למלגות וסיוע ואת כללי הגשת הבקשות, והיא מפקחת על יישום הכללים וחלוקת המלגות והסיוע. בשנת הדוח חולקו מלגות בסכום כולל של 447,000 ₪.

4.6.6.קוד אתי ואחריות חברתית וממשל תאגידי

לחברה קוד אתי אשר מהווה את תעודת הזהות הערכית והנורמטיבית שלה. הקוד מגדיר את כללי ההתנהגות והפעולה שמדריכים ומנחים את כל עובדי החברה ביחס להתנהגות המצופה מהם במצבי העבודה השונים. הקוד מבוסס על חמשת ערכי הליבה של החברה והוא מתייחס לכלל תחומי העשייה ולמערכות היחסים בתוך החברה, בינה לבין עובדיה ולבין לקוחותיה, הספקים שלה והקהילה בכללותה.

הקוד מפנה את העובדים לדווח על מקרים המהווים הפרה של הקוד האתי, לרבות באופן אנונימי, למבקרת הפנים או ליו"ר ועדת הביקורת. הקוד מופץ בקרב כל עובדי החברה ומנהליה ומוטמע במסגרת הדרכות. הקוד הוא חלק מערכת הלימוד של כל עובד חדש, ומעת לעת מתבצעות פעולות נוספות להטמעתו השוטפת ובכלל זה תיקשורים פנימיים השמים דגש על החובה לפעול בהתאם להוראותיו, וביצוע תקופתי של מבדק ידע לכלל עובדי החברה ביחס לתכני הקוד. כמו כן הוקם מקרב נושאי המשרה בחברה ועובדיה פורום אתיקה המתכנס על-מנת לדון בסוגיות אתיות שונות בחיי החברה ולהמליץ להנהלה לגבי דרך הטיפול בהן. החלטות הפורום וההנהלה בנושא זה מפורסמות לכלל העובדים, משולבות בהדרכות למנהלים ולעובדים ומהוות נדבך נוסף ועדכני לקוד האתי. בעקבות הפיכת החברה לציבורית, הוכנסה לקוד האתי גם התייחסות מפורשת לגבי איסור השימוש במידע פנים ובהמשך הוספה בו הבהרה לגבי מחויבות החברה לנושא הנגישות לבעלי מוגבלויות ובשנת הדוח – גם לגבי המחוייבות לשקיפות השירות של החברה ללקוחותיה. החברה עורכת ומפרסמת, באתר האינטרנט של החברה, מזה מספר שנים דוחות אחריות תאגידית המציגים את מכלול העשייה והפעילות של החברה בנושאים חברתיים וסביבתיים לרבות אחריות תאגידית, תפיסת שירות, אתיקה, איכות סביבה, יחסי העסקה, נגישות, אחריות חברתית וממשל תאגידי תוך מתן דגש על העצמת לקוחותיה עובדיה, בעלי מניותיה והציבור בכללותו. דוח כאמור צפוי להתפרסם גם במהלך הרבעון הראשון של שנת 2018. הדוחות נכתבים בליווי חברת ייעוץ מקצועית בתחום, בהתאם לתקן הבינלאומי המתקדם ביותר של ארגון ה-Global Reporting Initiative (GRI), מאושרים על ידי הנהלת החברה ומפורסמים לעיון הציבור באתר האינטרנט של החברה. במסגרת דירוג מעלה זכתה החברה בשנת הדוח, זו השנה הרביעית ברציפות, בדירוג פלטינה +, ואף זכתה בשנת הדוח במקום הראשון בקטגוריה של המוסדות הפיננסיים.

מתוך הרצון להמשיך ולחזק את השקיפות מול שוק ההון ואת איכות הממשל התאגידי בחברה, התקשרה החברה עם חברת אנטרופי ייעוץ ממשל תאגידי בע"מ (להלן: "אנטרופי"), אשר החל מחודש ספטמבר 2017 ובמשך תקופה של מס' חודשים, סקרה את מרכיבי הממשל התאגידי הקיימים בחברה אל מול כללים מקובלים בחברות ציבוריות בעלי מאפיינים דומים בישראל. לצורך כך קיימה אנטרופי פגישות עם נושאי משרה, דירקטורים ויועצים של החברה וכן קיבלה לידיה מסמכים.

עם השלמת הסקר והבחינה כאמור, בחודש מרץ 2018 הגישה אנטרופי לחברה, דוח הערכת סיכון ממשל תאגידי במסגרתו הוערכה איכות הממשל התאגידי של החברה בציון "Advanced" וזאת בהתאם לסקלת הציונים הקיימת במודל הרכת סיכון ממשל תאגידי של אנטרופי. כפי שנמסר לחברה במועד הגשת הדו"ח, החברה קיבלה את הציון הגבוה ביותר מבין כלל המנפיקים ואלו הנמצאים בקבוצת הייחוס הרלוונטית כחברת ביטוח בפרט. ציון זה ניתן לחברה לאחר התרשמותה של אנטרופי, בין היתר, מהתנהלות הדירקטוריון, מקצועיותו והרכבו שנמצא כיום גבוה ביחס לענף, למדד ולכלל החברות הציבוריות, ממרכיבי הביקורת אשר נמצאו בממוצע של קבוצות ההשוואה, מכך שבהיבט של זכויות בעלי מניות ואתיקה התרשמה אנטרופי כי החברה משקיעה משאבים בהיבטים אלו, מכך שהחברה מובילה תרבות ניהול סיכונים וציות מתקדמת ועצמאית שמטרתה צמצום ההסתברות להתממשות הפרות בתחומים אלה ואף אמצה והטמיעה מדיניות ונהלים סדורים אשר מיושמים באופן שוטף בפרקטיקת העבודה. בהיבטי ממשל תאגידי המתייחסים לזכויות בעלי מניות, אתיקה ושקיפות, החברה נאמדה על ידי אנטרופי מעל הממוצע ביחס לחברות אחרות בענף וכן ביחס לכלל החברות הציבוריות, הן באיכות והיקף המידע המפורסם בדוחותיה הכספיים והן בקשר אל מול המשקיעים וגורמים רלוונטיים בשוק ההון. בנוסף ציינה אנטרופי בדוח כי התרשמה, בהתאם לממשקים מול נושאי המשרה בה, שהחברה ביצעה שינויים וחיזקה מספר מרכיבי הממשל התאגידי, חלקם בהתאם להמלצות המוצעות כפי שנמסרו לחברה במהלך ביצוע הסקר. יישומן של חלק מההמלצות האמורות יש בהן כדי לחזק את איכות הממשל התאגידי בהתאם למודל אנטרופי. מובהר כי הדוח שנערך כאמור על ידי אנטרופי איננו דוח ביקורת וכי ההמלצות שניתנו על ידה במסגרתו הינן הצעות אפשריות בלבד.

4.6.7. <u>נושאי משרה ומנהלים בכירים</u>

א. <u>כללי</u>

נכון לתאריך המאזן ולתאריך אישור הדוחות מונים נושאי המשרה של החברה 8 דירקטורים, יו"ר ועדת השקעות משתתפות שאינו דירקטור וכן 13 נושאי משרה נוספים. נושאי משרה אלה הם מנכ"ל החברה, מבקרת הפנים, חשב החברה ומי שעומדים בראש כל אחד מן האגפים שתוארו בתרשים מבנה החברה לעיל (להלן: "**נושאי משרה בכירים**"). כל הדירקטורים והחברים החיצוניים בועדות ולמעט יו"ר הדירקטוריון זכאים לגמול שנתי בגובה 'הסכום המזערי' בתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס-2000 (להלן: "**תקנות הגמול**") וגמול השתתפות לישיבה בגובה 'הסכום הקבוע' בתקנות הגמול, בהתאם לדרגת החברה כפי שתהא מעת לעת (דרגה ד' נכון לתאריך המאזן)[36]. בסך הכל מקבלים תגמול כאמור 7 דירקטורים ו-יו"ר ועדת השקעות משתתפות שהינו חבר חיצוני. בהתאם לחוזרי מדיניות התגמול של רשות הפיקוח, כנזכר בסעיף 4.1.2 לעיל, עודכן שכר יו"ר הדירקטוריון, כך שגמולו, החל מיוני 2016, אינו עולה על 9 פעמים שכר דירקטור כהגדרתו בחוזרי הגמול הנ"ל ולא על פי 35 מעלות שכרו של דרג העובדים הזוטר ביותר. שכר זה מעוגן בהסכם הניהול שבין החברה לחברת האם. למידע נוסף ביחס להסכם הניהול ראו באור 36 לדוחות הכספיים המצורפים.

ב. <u>תגמול נושאי משרה בכירים</u>

נושאי משרה בכירים (שאינם דירקטורים של החברה) חתומים על הסכמי העסקה על בסיס גלובאלי לאור תפקידם ותחומי אחריותם. בנוסף לשכרם הם זכאים להטבות דומות למקביליהם בשוק. התגמול לנושאי משרה בכירים, הכולל גם מענקים שנתיים, הינו בהתאם להוראות מדיניות התגמול של החברה המוצגת בסעיף 4.1.2 לעיל, ואשר עודכנה מאז אישורה לראשונה מספר פעמים לצורך הבהרות או תיקונים שנדרשו בה, אך ללא הטבה

[36] ביחס לסגן יו"ר הדירקטוריון עדכון זה רלוונטי החל מיוני 2016.

של ההוראות ביחס לנושאי המשרה לעומת הגרסה המקורית שאושרה באסיפה הכללית של החברה. מדיניות התגמול אינה חלה, הן על פי הוראותיה והן על פי הוראות הדין, על זכויות שהוענקו לעובדים טרם כניסתה של המדיניות לתוקף ועד תחילת שנת 2016. הוראות חוק שכר בכירים חלות על זכויות שנצברו החל מ-12 באוקטובר 2016 ואילך. בישיבתו מיום 10 בדצמבר 2014, בהתאם להמלצת ועדת התגמול, אישר הדירקטוריון תוכנית תגמול לשנים 2015-2017 בהתאם להוראות מדיניות התגמול וחוזר מדיניות התגמול. מדובר בתוכנית תגמול משתנה (בונוסים) ייעודית לקבוצת המנהלים הבכירה של החברה (כולל דרג כפיפי סמנכ"ל), ולפיה - בכפוף לעמידה ביעדים שנתיים ותלת-שנתיים, בין היתר של הכנסות, **EV**, רווח לפני מס ורווח נקי ותנאי סף לזכאות (18% תשואה להון לקבלת 100% מהבונוס המחושב המלא ו-12% תשואה להון לקבלת 50% ממנו - למעט עובדי יחידות בקרה שמרף זה זכאים ל-100%. מתחת ל-12% תשואה להון אין זכאות לבונוס כלל) - תהיה קבוצה זו זכאית לקבלת סכום בונוס שמסגרתו הכוללת נקבעה מראש, בחלוקה מדורגת שעקרונותיה נקבעו מראש, וזאת - על פני שלוש שנות התוכנית, ששנת הדוח היא השנה האחרונה שלה (בדצמבר 2017 אושרה תוכנית תגמול לשלוש השנים הבאות – 2018-2020 במתכונת דומה). ביחס לתקופה שממועד כניסתו לתוקף של חוק שכר הבכירים, ולמרות הוראות מדיניות ותוכנית התגמול של החברה, יהיה המנכ"ל זכאי לתגמול משתנה רק עד תקרת השכר המותרת בדין. המענק המירבי בהתייחס לשנת 2017 למשנה למנכ"ל ולסמנכ"לים מחושב על בסיס 8 משכורות (6.4 משכורות לסמנכ"לים השייכים לפונקציות בקרה כהגדרתן במדיניות התגמול) כשהוא מוכפל בשיעור עמידת כל סמנכ"ל ביעדיו השנתיים, כאשר נוסחת הבונוס מבוססת על 25% שיעור עמידת החברה ביעדיה השנתיים, 55% שיעור עמידת הסמנכ"ל ביעדים השנתיים של האגף שבראשו הוא עומד, ו-20% הערכת מנהל. התשלום בפועל של המענק השנתי נפרס באופן שרק 50% ממנו משולם בשנה השוטפת והיתרה נפרסת בקו ישר על פני שלוש השנים הבאות בכפוף לעמידה ברף התשלום שנקבע על ידי החברה במדיניות התגמול שלה. בנוסף, ובכפוף לעמידה ברף של 18% תשואה להון בשנת 2016 (12% ביחס לעובדי יחידות בקרה), ישולם במהלך 2018 ה-1/3 השני מתוך 50% הבונוס בגין שנת 2015, וה-1/3 הראשון מתוך 50% הבונוס בגין שנת 2016, שתשלומם נדחה ונפרס בהתאם להוראות חוזר רשות הפיקוח. מכוח תוכנית התגמול הנ"ל, צפויה החברה לחלק בקשר עם שנת הדוח מענקים לנושאי משרה בכירים, בסך מוערך כולל של כ-3.5 מליון ש"ח, לא כולל מס שכר.

דירקטוריון החברה בחן ומצא כי גמול נושאי המשרה, לרבות כמפורט בסעיף 6 לחלק ד' של הדוח התקופתי, תואם את תוכנית התגמול ומדיניות התגמול של החברה. מדיניות התגמול פורסמה באתר האינטרנט של החברה בהתאם להוראות רשות הפיקוח (http://www.555.co.il/about/tagmul_nosei_misra_mnael_asekaot.html).

לתנאי העסקה נוספים בהתייחס למנכ"ל החברה ולמשנה למנכ"ל ראו סעיף 6 לחלק ד' של הדוח התקופתי.

4.7. שיווק והפצה

מוצרי החברה בתחומי הפעילות שלה הינם, בעיקרם, מוצרים מקבילים לאלה הנמכרים על-ידי חברות ביטוח אחרות, וככאלה יכול המבוטח להמירם במוצריה של חברה אחרת. לפיכך, החברה חשופה לתחרות במחירים ובהיקפי הכיסוי והשירות הניתנים על-ידי חברות אחרות, אשר נבדלים זה מזה בחברות השונות (בכפוף למגבלות האסדרה החקיקתית, אשר פועלת להגביר את האחידות בתנאי הכיסוי של המוצרים).

ייחודיות החברה נובעת בעיקרה משיטת השיווק הישירה בה היא נוקטת, שכן מרבית חברות הביטוח משווקות את מוצריהן בעיקר באמצעות מתווכים (סוכני ביטוח). שיטת השיווק הישירה כרוכה הן במחירים תחרותיים והן – בראייית החברה – בהנגשה של המוצר והשירות ללקוחות, במגוון היבטים: החל בתקשורת ומתן שירות ישירים מול הלקוח – לרבות באמצעים דיגיטאליים ומגוונים, עבור בשעות זמינות ארוכות של השירות וברמת שקיפות גדולה ללקוחות, וכלה במאמץ מתמיד לפשט את המוצר ואת דרכי רכישתו.

מתחרים לשיטת השיווק של החברה קיימים בשוק, בין אם מדובר בחברות ביטוח דוגמת החברה, בין אם בפעילות ישירה במסגרת חברה 'מסורתית' ובין אם במודל הסוכנים, שחלקם משווקים באמצעים דומים לאלה

של החברה. גורם נוסף המגביר את התחרות, הוא ההקמה והפרסום המוגבר של אתרי השוואות מחירים על ידי גופים פרטיים (שנכון להיום עדיין מאוגדים כסוכנויות ביטוח, למרות ההיתר להקמת אתר כאמור ללא צורך ברישיון כזה - ראו סעיף 4.1.3 לעיל) וכן במתכונת של מחשבוני השוואה שמקימה רשות הפיקוח (ראו סעיף 4.1.3 לעיל). פרסום זה הגביר את מודעות ונכונות הציבור לבדיקת מחירים ורכישת ביטוח באמצעות האינטרנט ובכך חיזק את חינוך השוק שהחברה מקדמת בשנים האחרונות.

החברה מוכרת חלק ממוצריה בערוצים דיגיטאליים (כלומר באינטרנט, לרבות בגישה דרך סמארטפונים) והיא מרחיבה בהדרגה את היקפי המכירה והשירות בערוצים אלה. לדעת החברה, בערוצים אלו החברה הינה חלוצה ומתקדמת יחסית למתחרותיה, אך גם החברות המתחרות מרחיבות את פעילותן לערוץ זה וחלקן משווקות פוליסות ביטוח גם בערוצי הפצה ישירים (ללא סוכני ביטוח) – בעיקר באמצעות הטלפון והאינטרנט.

כל חברות הביטוח הפעילות בישראל בתחום זה הינן מתחרות של החברה אך החברה רואה את עיקר התחרות שלה בסוכני הביטוח, משום היותם ערוץ שיווק חליפי לערוצי השיווק הישירים, והיא פועלת, בין היתר באמצעות פרסום, על מנת לשנות את הרגלי הצריכה של הציבור לטובת רכישה ישירה וללא תיווך של גורם שלישי. כחלק מפעולות החברה לעודד תחרות כאמור, ועל מנת לחזק את הלגיטימציה של שיטת השיווק הישירה, פועלת החברה בהתמדה להרחבת מיגוון הפונים אליה לקבלת הצעות ביטוח, לרבות באמצעות מספר מותגים שהחברה מפעילה ומשקיעה בקידומם, ובאמצעות הרחבת היקפם של שיתופי פעולה שיווקיים שונים עם שותפים עסקיים משמעותיים כל אחד בתחומו, כמפורט בסעיף 4.13 להלן, על מנת להגיע לקהלי יעד נוספים, הרחבה שמתאפשרת בזכות ההתקדמות הדיגיטאלית המתמדת של החברה. התקדמות דיגיטאלית זו מאפשרת לחברה להתייעל ולתת שירות ייחודי ללקוחותיה באופן ההופך את ההתקשרות עם החברה לאטרקטיבית בעיני שותפים עסקיים כאמור. כיום פועלת החברה תחת שמות המותגים "ביטוח ישיר" – "הקש על החמש" ("5555555" וצירופים מקוצרים של סיפרה זו, דוגמת כתובת אתר האינטרנט של המותג), "9000000", YNET ביטוח ו-LIFE DIRECT – שני האחרונים על בסיס הסכמי שיתוף פעולה מהסוג הנזכר לעיל. כמו כן, מנהלת החברה אתר השוואת תעריפי ביטוח בשם UCOMPARE שמשווה כיום תעריפי ביטוח חובה.

החברה משקיעה מאמצים על מנת לחזק את הקשר הדיגיטאלי שלה עם לקוחותיה ולהרחיב את היקף הפעילות הדיגיטאלית שלה מולם על חשבון החלופה של התכתבות באמצעות ניירת, ובשנת הדוח כבר כ-80% מלקוחותיה ביצעו לפחות פעולה אחת אקטיבית מול החברה בערוצים דיגיטאליים. במסגרת הערוצים הדיגיטאליים נמכרות כיום פוליסות לביטוח רכב, ביטוח דירה וביטוח נסיעות לחו"ל וניתנים שירותים שונים ללקוחות הן באינטרנט והן בשירות עצמי בנתב השיחות של החברה. במשרדי החברה פועלים מספר מוקדים המטפלים במכירות ושירות באמצעות תקשורת טלפונית ודיגיטאלית. תקשורת החברה עם לקוחותיה מתועדת במאגרי המידע של החברה הן באמצעות מערכות המחשב והן באמצעות הקלטות (קוליות ואלקטרוניות). הקשר הישיר עם לקוחותיה מאפשר לחברה ללמוד את צרכי הלקוח ובכך להתאים את פעולותיה ומוצריה תוך שימוש באמצעים טכנולוגיים המאפשרים גמישות. כתוצאה משיטת העבודה שתוארה לעיל, יש לחברה גם מבנה הוצאות שונה מזה של חברות ביטוח הפועלות באמצעות סוכנים. מבנה ההוצאות בתחום זה אינו כולל עמלות לסוכנים (למעט במסגרת מכירת ביטוחי משכנתא באמצעות סוכנויות ביטוח של תאגידים בנקאיים ומבנה התשלום בהסכם עם סופר פארם), והוצאות הרכישה כוללות בעיקר הוצאות פרסום ויחסי ציבור, הוצאות פיתוח של ערוצי המכירה, תשלום שכר עובדי החברה המוכרים את מוצריה, והוצאות בגין מבצעים שיווקיים והסכמי שיתוף הפעולה שתוארו לעיל. לחברה אין הסכמי בלעדיות עם ספק כלשהו או תלות בספק כזה או אחר ואין לה ערוץ הפצה, מעבר לשיווק הישיר שלה, שהיא תלויה בו או שמהווה מעל 10% מהפרמיות בתחום פעילות כלשהו.

כמו כל חברה, גם לחברה תלות בערוצי השיווק שלה, ובחשיפה של הציבור לפרסום, בעיקר בטלוויזיה ובמנועי החיפוש האינטרנטיים. החברה מבצעת מעקב מתמיד אחר היקף החשיפה של הציבור לפרסומים שלה ודואגת להתאים ולגוון את אפיקי הפרסום של החברה, החשיפה שלה וערוצי המגע שלה עם הלקוחות להרגלי הצריכה של

הציבור, ובכלל זה - רדיו, אתרי אינטרנט, שילוט חוצות, רשתות חברתיות וכיו"ב במטרה למקסם את האפשרות להחשף לקהל היעד של מוצרי החברה. לירידה בהיקף הצפייה של הציבור בפרסומות בטלוויזיה עשויה להיות השפעה שלילית על תוצאות פעילותה של החברה. לא היה שינוי מהותי בדינים המתייחסים לעמלות ותשלומים לערוצי הפצה של החברה בתקופת הדוח.

4.8. <u>ספקים ונותני שירותים</u>

לחברה יש תלות בספקים שהיא עובדת איתם מכוח דרישת הדין / הרשויות לעבוד עם אותו ספק, כפי שנדרשות גם החברות המתחרות בחברה. הספקים העיקריים מסוג זה תוארו במסגרת תיאור ההסדרה בתחומי הפעילות השונים. לפיכך, להלן יפורטו רק ההסכמים האחרים של החברה, אשר התקשרות בהסכמים חלופיים תחתם תהיה כרוכה בעלות מהותית לחברה:

4.8.1. <u>הסכם שכירות וניהול בניין</u>

מאז חודש אפריל 2006 פועלת החברה ממשרדים המצויים בבית אדגר ברח' אפעל 35 פתח-תקוה. לפרטים בקשר עם הסכם זה שחלק מהצדדים לו הם צדדים קשורים לחברה ראו באור 36 לדוחות הכספיים המצורפים. החל מדצמבר 2013 פועלת החברה גם ממשרדים הממוקמים באזור התעשיה ביקנעם, המשמש, בנוסף לפעילות השוטפת כמוקד שירות, גם אתר גיבוי, חירום והמשכיות עסקית של החברה.

4.8.2. <u>ספקי מחשוב ותוכנה</u>

לחברה הסכמים עם ספקים שונים לאספקת שירותי סיוע בפיתוח ושירותי אחזקת תוכנה שונים וכן התקנה ותחזוקה של תשתיות (כגון ציוד תקשורת, שרתים, מערכות הפעלה, בסיסי נתונים וכיו"ב), המתחדשים, נבחנים מחדש ומתוקפים מעת לעת. למרבית השירותים קיים יותר מספק אחד בארץ. החברה מפתחת את עיקר מערכת המחשב שלה באופן עצמאי ואינה תלויה בספקים לשם תפעולה או פיתוחה. חלק ממשימות הפיתוח מבוצעות על-ידי החברה באמצעות עובדים של חברות חיצוניות בפיקוח וניהול מלאים של החברה ובמשרדי החברה. ביחס לתחומי לוואי של עיסוקה העיקרי קשורה החברה, בדומה לחברות אחרות, בהסכמים עם ספקי תוכנה ייעודיים ובכלל זה בתחום ניהול השכר וההשקעות, יצירת מסמכים וכיו"ב.

בשנת 2013 העבירה החברה את מאגר המידע של כרטיסי האשראי של לקוחותיה לחברה חיצונית במסגרת קבלת הסמכה לפי תקן PCIDSS של חברות כרטיסי האשראי בעולם ומאז חיוב וזיכוי לקוחות החברה ביחס לאמצעי תשלום זה נעשה אך ורק באמצעות חברה זו אשר הוסמכה למתן שירות זה בהתאם לתקן הנ"ל והיא מחוייבת כלפי החברה הן לאבטחת מידע הלקוחות השמור אצלה, הן לתקינות תהליכי הסליקה והן לזמינותה לחברה וללקוחותיה, לרבות קיום גיבויים ראויים, פתרונות המשכיות עסקית וכיו"ב.

בסיס הנתונים התפעולי של החברה הינו Sybase שמסופק על ידי חברת SAP והשירות לחברה לגביו ניתן על ידי חברת סאפ ישראל. בסיס נתונים זה אינו נפוץ בארץ אך בעולם הוא קיים בהיקף משמעותי יותר אם כי אינו מהמובילים.

החברה משתמשת באחסון ענן של חברת Microsoft (AZURE) ונכון לתום שנת הדוח היא מאחסנת בענן את מחסן הנתונים שלה ואת מערכת ניהול הקמפיינים שלה. חברת Microsoft נבחרה כספק השירות בהיותה אחת מספקי שירות הענן המובילים בעולם, עומדת בכל התקנים הנדרשים של רגולציה אירופאית ואמריקאית בדגש על אבטחת המידע, וכך גם בדרישות ההסדרה של רשות הפיקוח לגבי שימוש בענן לצרכי אחסון מידע.

4.8.3. ספקי שירות

א. החברה רוכשת מחברת יצחק לוי את המידע ביחס לשווי כלי רכב לפי קודי דגם ומחירון זה הוא הבסיס לכיסוי הביטוחי שהיא מעניקה בהקשר זה, כמפורט בפוליסות שהיא משווקת ללקוחותיה.
ב. החברה מציעה את עיקר כתבי השירות שהיא מציעה ללקוחות בתחום הבריאות מספק חיצוני בשם פמי פרימיום בע"מ, שהוא הספק העיקרי בארץ לכתבי שירות מסוג זה.

4.9. רכוש קבוע

הרכוש הקבוע של החברה כולל בעיקר ריהוט וציוד, כלי רכב, מחשבים ותוכנות מחשב (התוכנות מוצגות בדוחות הכספיים בסעיף "נכסים בלתי מוחשיים").
לחברה אגף מערכות מידע פנימי המספק את מרבית שירותי המחשוב השונים לאגפי החברה והוא אשר מפעיל, במידת הצורך, ספקים וחברות תוכנה שונות לצורך קבלת שירותי המחשוב הנדרשים. אתר הפיתוח והייצור נמצא בבניין המרכזי של החברה בפתח תקווה. בנוסף קיים אתר גיבוי המשמש גם להיערכות בשעת חירום ביקנעם (ראו סעיף 4.8.1 לעיל). החברה מגבה את המידע שלה באופן שוטף ושומרת את הגיבוי מחוץ למשרדי החברה. בנוסף עוסקת החברה בפעילות אבטחת מידע מקיפה שנועדה לשדרג את יכולות הארגון ולהתאימן לדרישות רשות הפיקוח ולאיומים הרלוונטיים. החברה משקיעה באופן שוטף סכומים גבוהים בשדרוג השירותים שהיא מעניקה ללקוחותיה בערוצים הדיגיטאליים השונים. בהתאם לתוכנית רב שנתית שהחלה בשנת 2013, ביצעה החברה השקעה משמעותית בשדרוג התשתיות, שיפור שרידותן ויציבותן, וכן בפיתוח מערכת תפעול והפקה מתקדמת עם דגש על שדרוג השירותים הדיגיטאליים ללקוחות החברה. בשנת הדוח החלה העליה לאוויר של חלקים מרכזיים בפרוייקטי השדרוג הנ"ל, באופן מדורג ובחלק מענפי הביטוח שבהם פועלת החברה. שדרוג התשתיות הנ"ל צפוי להימשך גם בשנים הקרובות. בשנת הדוח השקיעה החברה במחשבים ותוכנה כ-48,029 אלפי ש"ח. הוצאות המיכון השוטפות בשנת הדוח הסתכמו בכ-56,203 אלפי ש"ח. ההשקעה בשנת הדוח בפיתוח המערכות כמפורט לעיל כלולה בסכומים הנ"ל. לפרטים נוספים בדבר מחשבים ותוכנות מחשב ראו באורים 5 ו-7 לדוחות הכספיים המצורפים.

4.10. עונתיות

4.10.1. עונתיות בהכנסות ובתביעות

מחזור ההכנסות מפרמיות ברוטו בביטוח כללי מתאפיין בעונתיות בעיקר ברבעון בראשון של השנה בשל מועדי חידוש הסכמי ביטוח של מבוטחים רבים שמתרחש בתחילת שנה קלנדרית ולכן מייצגים עונתיות מסוימת. השפעתה של עונתיות זו על הרווח המדווח מנוטרלת באמצעות העתודה לסיכונים שטרם חלפו.
במרכיבי ההוצאות האחרים (כגון תביעות) ובמרכיבי ההכנסות האחרים (כגון הכנסות מהשקעות) לא קיימת עונתיות מובהקת ולפיכך גם לא קיימת עונתיות מובהקת ברווח. עם זאת, עונת חורף קשה עלולה לגרום לעליה בתביעות (בעיקר בתתי-התחום רכב רכוש וענפי רכוש אחרים) ברבעונים הראשון והרביעי של השנה וכתוצאה מכך לקיטון ברווח המדווח. ההכנסות מפרמיות בביטוח חיים ובריאות אינן מתאפיינות בעונתיות ונראה כי לא צפוי בכך שינוי למרות שהחל מיוני 2018 פוליסות בריאות מהסוג שהושק בעקבות הפורמה החקיקתית בתחום יעברו הליך של חידוש אחת לשנתיים.

4.10.2. פרמיות ברוטו בפילוח רבעוני לשנתיים האחרונות - ביטוח כללי

להלן התפלגות פרמיות ברוטו, לפי רבעונים:

	2017		2016	
	אלפי ש"ח	%	אלפי ש"ח	%
רבעון 1	522,878	26.9	485,211	28.9
רבעון 2	468,061	24.1	390,324	23.3
רבעון 3	499,431	25.7	417,905	24.9
רבעון 4	450,082	23.3	384,246	22.9
סה"כ שנתי	1,940,452	100	1,677,686	100

4.11. נכסים בלתי מוחשיים

4.11.1. נכסי קניין רוחני

החברה משתמשת לצורך פעילותה בשמות ובלוגו אשר נרשמו כסימן מסחרי ואשר הינם בבעלותה. נכסים אלה, הכוללים, בין היתר, את השם "ביטוח ישיר", את הלוגו של "איש הטלפון", את מספרי הטלפון של החברה בשני מותגיה הראשיים (03-5555555 ו-03-9000000) ואת כתובות אתרי האינטרנט של המותגים ביטוח ישיר ו-9 מיליון, הם מסימני ההיכר המובהקים שלה, אשר מבססים את מעמדה בשוק הביטוח. בנוסף רשמה החברה את זכויותיה בשם ובכתובת אתר האינטרנט שהשיקה להשוואת מחירים (**Ucompare**) כסימן מסחר. במסגרת צעדי הפרסום והשיווק שהיא מבצעת, משקיעה החברה מדי שנה בחיזוק סימני המסחר שלה, המוניטין שלה ושלהם וצריבתם בתודעת הציבור ורואה בכך יתרון המאפשר לה התבססות וצמיחה. להשפעה של מעורבות רשות הפיקוח בתחרות בהקשר זה ראו האמור בסעיף 4.1.3 ובסעיף 4.7 לעיל.

4.11.2. מאגרי מידע

לחברה מספר מאגרי מידע רשומים אשר במסגרתם נשמרים הנתונים בקשר עם לקוחות החברה (לרבות פונים וצדדים שלישיים שהגישו תביעות). המידע במאגרים כולל מידע שנמסר על ידי הלקוח בעת פניה לקבלת הצעת מחיר לרכישת מוצר ממוצרי החברה או בקשה לקבל פניה כזו מצד החברה, בעת הרכישה או קבלת שירות לאחר מכן, וכן מידע נוסף שנמסר לחברה בקשר עם השירותים הניתנים על ידה ומידע שנוצר במסגרת החברה או נמסר לה, לרבות מידע עקב טיפול בחיתום, בתביעות ביטוח ובדרישות שונות של צדדים שלישיים, בהתאם לדין.

4.12. <u>גורמי סיכון</u>

פעילות החברה כרוכה בסיכונים שונים שהעיקריים בהם הינם סיכוני רגולציה, סיכונים ביטוחיים, סיכוני שוק, סיכוני השקעות ואשראי וסיכונים תפעוליים. לאלה מצטרפים סיכונים נלווים כגון סיכוני מוניטין וסיכונים עסקיים אחרים. ניהול נכון של הסיכונים ימזער את סיכויי התרחשותם ואת היקף הנזק שיגרמו אם וכאשר יתממשו. בטבלה הבאה מוצגים גורמי הסיכון. השפעת גורמי הסיכון מבוססת על שיקול דעת הנהלת החברה על בסיס המידע הקיים במועד ההערכה. השפעת גורמי הסיכון מתייחסת לכל סיכון בפני עצמו ומביאה בחשבון את ההסתברות להתממשות הסיכון ואת תוצאתו הפוטנציאלית. הערכת מידת ההשפעה של גורמי הסיכון מתייחסת להשלכות הישירות על החברה ואינה מביאה בחשבון השפעות עקיפות:

סיכון		**מידת השפעה**		
סיווג הסיכון	**גורמי הסיכון**	**השפעה גדולה**	**השפעה בינונית**	**השפעה קטנה**
סיכוני מקרו	האטה כלכלית בינלאומית ומקומית		√	
	סיכוני שוק		√	
	סיכוני אשראי		√	
	סיכוני נזילות		√	
סיכונים ענפיים	סיכונים ביטוחיים	√		
	קטסטרופות: רעידת אדמה, נזקי טבע, אירועים חריגים	√		
	אנטי סלקציה	√		
	אי יכולת שימור התיק	√		
	חיתום לקוי וסיכוני מודל		√	
	סיכוני מבטחי משנה		√	
	תחרות ומתחרים		√	
סיכונים תפעוליים	איכות שלמות וזמינות נתוני חברה	√		
	עזיבה של כוח אדם		√	
	פגיעה בשמה הטוב של החברה	√		
	תלות במידע המועבר על-ידי גורמים חיצוניים		√	
	רמאויות והונאות ספקים/עובדים	√		
	מכירות לא מקצועיות		√	
	אי קיום מבצעים ושיתופי פעולה ****			√
	רשלנות מקצועית	√		
	תלות במערכות מידע	√		
	מתקפות סייבר ואבטחת מידע	√		
	פגיעה ביחסי עבודה		√	

	סיכון	מידת השפעה		
סיווג הסיכון	**גורמי הסיכון**	**השפעה גדולה**	**השפעה בינונית**	**השפעה קטנה**
	סיכוני ציות		√	
	סיכונים תפעוליים אחרים		√	
סיכונים משפטיים	פסיקות משפטיות, תקדימים משפטיים, וריבוי תביעות ייצוגיות *		√	
	דרישות רגולציה לרבות איסורי פעולה למרות סיכון גלוי וברור (איסור תמחור לפי מאפייני סיכון מובהקים, כפיית תעריפים שאינם תואמי סיכון, סוגיות של הגנת פרטיות) **	√		
	ריבוי רשויות היוצרות חקיקה ומטילות סנקציות והרחבת סמכויותיהן וריבוי ותכיפות של הסדרה *		√	
סיכוני מצב משק* **	רמת התעסוקה		√	
	מצב בטחוני	√		
	שינוי בטעמי ציבור		√	
	שינוי בהרגלי הצריכה של הציבור		√	
סיכונים אסטרטגיים	שינויים בהרגלי הצפייה של הצרכן		√	
	דרכי השוואה בין חברות הביטוח		√	
	גידול ברשויות ובחקיקה		√	
	פגיעה באיתנות הפיננסית של החברה, בשווי מניותיה או בדירוגה		√	

* פסיקות משפטיות הן בעלות תחולה רטרואקטיבית וכשהן קובעות הלכות רוחביות יש להן השפעה, לרבות על עתודות. גם לחקיקה לא תקינה עלולות להיות השלכות רטרואקטיביות על העתודות, וראו לדוגמא את תקנות ההיוון של הביטוח הלאומי (וינוגרד). הגידול במספר הרשויות שהחלטותיהן וסמכותן מוחלת על החברה או משפיעה עליה, ישירות או בעקיפין, והגידול בהיקף סמכויות החקיקה, השיפוט והענישה הנתונות בידיהן תוך צמצום אפשרויות החברה לערער על קביעותיהם והרחבת היקף האסדרה ותדירותה מקשה כאמור לעיל על התכנון העסקי ועל אבטחת הציות. החברה פועלת מול הרשויות השונות בניסיון לשמר במידת האפשר את הפרדת הרשויות המתחייבת ממשטר דמוקרטי ואת האיזון הראוי בהפעלת הסמכויות של כל אחת מהן, אך מגמת ההסדרה פועלת בכיוון ההפוך ומגבירה את כוחה של הרשות המבצעת על חשבון הרשות המחוקקת והרשות השופטת.

** על-פי הנחיות רשות הפיקוח, יש פרמטרים מובהקים של סיכון שאסור להשתמש בהן לתמחור משיקולים שונים. קיימת הנחיה של רשות הגנת הפרטיות לפיה אסור לחברה לעשות שימוש במידע על לקוחות שנשלח אליה מכוח דין, אלא לצורכי מענה לשולח, גם אם שימוש בו יאפשר לה להגן על עצמה מסיכונים דומים וזאת משיקולי הגנת פרטיות ועל חשבון זכות הקניין של החברה. קיימות הגבלות רגולציה על פעילות החברה לקידום התחרות באמצעות פרסום וחלופות לשיטות השיווק המתחרות בה.

*** מיתון במשק, לרבות בשל הרעה במצב הביטחוני, עלול לגרום לגידול בחובות אבודים, לצמצום הכיסויים הנרכשים בפוליסות ביטוח ולגידול במספר מקרי הביטוח והתביעות (בשל גידול במספר הנגיבות, הפריצות וההונאות).

**** חלק מההנחיות ומכשירי ההשוואה בין חברות הביטוח בהיבטים שונים, שמייצרת רשות הפיקוח (הנחזה להיות גורם אובייקטיבי), תוך התעלמות משוני רלוונטי בין החברות במסגרת ההשוואה מביאים לפגיעה בחברה לרבות הצגה לא מאוזנת של החברה ביחס לאחרות ופגיעה אפשרית במוניטין שלה ובפניות של לקוחות אליה: החברה פועלת מול רשות הפיקוח להבהרת הרלוונטיות של השוני והצורך להתאים את הדין ואת דרכי ההשוואה לשוני זה על מנת לייצר החלה והשוואה הוגנות (מחשבון ביטוח חובה ודירות, מדרג השירות ועוד) ומול הלקוחות פועלת החברה להצגת ההשוואה המלאה והרלוונטית מבחינתם.

לפירוט נוסף בנושא ניהול הסיכונים בחברה ראו באור 35 לדוחות הכספיים המצורפים.

4.13. <u>הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה</u>

להלן הסכמים מסוג זה, למעט אלה שכבר פורטו בסעיפים ייעודיים לאורך פרק א' ובעיקר בסעיף 4.8 לעיל:

4.13.1. לפרטים בקשר עם הסכם ניהול של החברה עם חברת האם ראו באור 36 לדוחות הכספיים המצורפים.

4.13.2. בין החברה לבין ידיעות אינטרנט בע"מ נחתם ביום 30 במרס 2009 הסכם לפיו הצדדים ישתפו פעולה בהקמת אתר אינטרנט למכירת ביטוח תחת מותג YNET ביטוח בניהולה ובאחריותה של החברה, באופן שידיעות אינטרנט אחראית למהלכי הפרסום והשיווק של האתר אך כל ההליך הביטוחי מול הלקוח (לרבות פתיחת הצעה, מכירה, שירות וכיו"ב) הוא באחריותה וניהולה המלאים והבלעדיים של החברה.

4.13.3. ביום 20 בנובמבר 2012 נחתם הסכם בין החברה לבין סופר פארם בע"מ וסוכנות ביטוח שבבעלותה המלאה, לפיו הצדדים ישתפו פעולה במכירת ביטוח בניהולה ובאחריותה של החברה תחת מותג LIFEDIRECT.

4.13.4. ביום 24 בנובמבר 2013 נחתם הסכם בין החברה לבין איסתא ישראל בע"מ לפיו לקוחות איסתא שירצו בכך, יוכלו לבקש מאיסתא לרכוש עבורם ביטוח נסיעות לחו"ל בחברה. פוליסות הביטוח של החברה בתחום זה הותאמו לצרכי לקוחות איסתא כפי שהוצגו לחברה על ידי איסתא. החברה אינה משלמת עמלות לאיסתא אך העניקה ללקוחותיה הנחת קולקטיב. ראו לעניין זה גם סעיף 2.3.5 לעיל.

4.13.5. בין החברה לבין מספר סוכנויות ביטוח של תאגידים בנקאיים קיימים הסכמים לפיהם לקוחות של סוכנות הביטוח של הבנק יכולים לרכוש באמצעותה ביטוח משכנתא בחברה בקשר עם נטילת הלוואת משכנתא מהבנק, כאשר היקף השירות שמעניקה החברה לסוכנות הבנק וללקוחותיה מותאמת לצרכיהם השונים. האחרון שבהם נחתם בשנת הדוח בעקבות זכיה במכרז בסוף שנת 2016.

4.13.6. ביום 30 בספטמבר 2014 נחתם הסכם בין החברה לבין סמל"ת (יבואנית רכב), לפיו רוכשי כלי רכב מסמל"ת אשר ירצו בכך יוכלו לרכוש ביטוח רכב בחברה בתנאים מיטביים, ובכלל זה יוכלו לתקן את כלי הרכב שלהם בקרות מקרה ביטוח במוסכי היבואן של סמל"ת כמוסכי הסדר.

4.13.7. ביום 5 בינואר 2017 נחתם הסכם בין החברה לבין צ'מפיון מוטורס בע"מ, יבואנית של כלי רכב מתוצרת קונצרן פולקסווגן ובכללם גם מותגי סיאט אאודי וסקודה בדומה להסכם הנזכר בסעיף 4.13.6 לעיל.

4.14. **<u>תחזיות אחרות והערכות לגבי עסקי החברה</u>**

בשנת הדוח לא חלו התפתחויות מהותיות בשוקי הפעילות של החברה (למעט השינויים בהסדרה שפורטו לעיל) או שינויים במאפייני הלקוחות שלה לעומת השנה שקדמה לה. בראיית החברה, קיימת מגמת שוק של פנייה הולכת וגוברת לערוצי הפצה ישירים ודיגיטאליים על חשבון תיווך ותוך הגדלת כוחו של הלקוח מול נותן השירות – קרי חברות הביטוח, ועל כך מושתתת האסטרטגיה שלה. שיטת הפעילות הישירה של החברה עם לקוחותיה מבוססת על שקיפות גבוהה, פשטות, הוגנות ויעילות ברכישה ובקבלת שירות, תוך הרחבת אפשרויות הרכישה והשירות למגוון של ערוצים דיגיטאליים, המקלה על הלקוח להבין את המוצר, לבצע השוואת מחירים והשוואת איכות השירות, לקבל החלטה מושכלת לגבי המוצר שהוא בוחר לרכוש ולנהל את רכישתו וקבלת השירות ביחס אליו ביעילות ובקלות. החברה צופה כי שקיפות זו, בוודאי ביחס למחיר מוצריה, תוסיף ותגדל ככל שחברות נוספות ייכנסו לפעילות ישירה ודיגיטאלית ותביא להגברת התחרות בתחום. פעילות רשות הפיקוח לקידום שקיפות זו על ידי הסדרת דיווחים משווים, המרת מוצרי ליבה לפוליסות תקניות ואחידות בכיסוייהן והענקת ציוני איכות בשנים הבאות עשוייה לזרז את התהליך.

העולם כולו צועד לכיוון טכנולוגי בהתמדה, תוך פיתוח המסחר והשירות הדיגיטאליים והחברה מתאימה את עצמה טכנולוגית ושירותית באופן שוטף, בהיבטי תוכנה ותהליכים גם יחד, כך שתתאפשר לה התפתחות עסקית מתמדת, תוך הקפדה יתירה על הטמעת אמצעי אבטחת מידע ועל התאמת השירות הדיגיטאלי שלה לדרישות הלקוחות.

5. חלק ה'- היבטי ממשל תאגידי

5.1. דירקטורים חיצוניים

דירקטוריון החברה מונה, בתום שנת הדוח[37], 8 דירקטורים, מתוכם 5 דירקטורים חיצוניים, בהתאם לדין. הדיקטורים החיצוניים מחזיקים כולם במיומנות ביטוחית או מומחיות חשבונאית-פיננסית או שתיהן גם יחד.

5.2. מבקרת הפנים

5.2.1. **פרטי מבקרת הפנים**

1. שם המבקרת: ענת קלמן
2. תאריך תחילת כהונתה: 16 במרס 2008

5.2.2. **אופן העסקה ותגמול**

למיטב ידיעת הדירקטוריון והחברה, למבקרת הפנים אין החזקות בניירות ערך לרבות אופציות בחברה (או בגוף קשור). אין למבקרת הפנים קשרים עסקיים מהותיים או קשרים מהותיים אחרים עם הגוף המבוקר או עם גוף קשור אליו. מבקרת הפנים היא עובדת החברה ואינה ממלאה תפקידים אחרים, למעט מתן שירותי ביקורת פנים גם לחברת הבת להנפקות.

תגמול מבקרת הפנים נעשה בתשלום שכר מכוח חוזה עבודה אישי, בשיעור ובהיקף התואמים את מעמדה ואחריותה. בשנת 2017 עמד סך התגמול של מבקרת הפנים וצוותה על כ-1.7 מלש"ח[38]. מבקרת הפנים אינה מקבלת תגמול בשווה כסף, הלוואות, ניירות ערך או זכויות אחרות וכל הטבה אחרת. לדעת הדירקטוריון, לתגמול של מבקרת הפנים לא אמורה להיות השפעה על שיקול דעתה המקצועי.

[37] זאת בעקבות הודעת מייקל בראון על התפטרותו מהדירקטוריון, במאי 2017, בעקבות ירידת היקף ההשקעה של באטרי בחברה אל מתחת ל-5%.

[38] סך התגמול מתייחס הן לתשלומים שבוצעו על ידי החברה והן לתשלומים חלף שכר שבוצעו על ידי ביטוח לאומי מכוח דין (מילואים, חל"ד וכו') בניכוי החזר עלויות מחברות הקבוצה כמפורט לעיל.

5.2.3. **היקף העסקה**

מבקרת הפנים מעניקה את שירותי ביקורת הפנים לחברה כעובדת שכירה. בביקורתה היא נעזרת בכ-2-3 עובדי ביקורת פנים של החברה וכן, במידת הצורך, בנותני שירותים חיצוניים. היקף השעות ואופי פעילות הביקורת נגזר מתוכנית העבודה שאושרה על-ידי ועדת הביקורת ומצרכים "אד-הוק" המתרחשים תוך כדי הפעילות, תוך שימת לב ובהתחשב בהיקפי הפעילות ובתחומי הפעילות השונים של החברה.

	כמות שעות ביקורת בחברה בשנת 2017	שעות ביקורת בחברה מוחזקת בשנת 2017
מבקרת הפנים וצוותה	4,100	25
יועצים חיצוניים	400	--

5.2.4. **גישה למידע**

במהלך עבודת הביקורת הומצאו למבקרת הפנים מסמכים ומידע כפי שנתבקש על ידה ונדרש לביצוע תפקידה וניתנה לה גישה חופשית, כאמור בסעיף 9 לחוק הביקורת הפנימית, ובכלל זה גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של החברה, לרבות לנתונים כספיים. בנוסף, זכו מבקרת הפנים וצוותה לסיוע ושיתוף פעולה מצד מנהלי החברה ועובדיה בהתאם לדרישותיה, לרבות קבלת דוחות, מסמכים ומידע אחרים.

5.3. רואה חשבון מבקר

5.3.1. **פרטי רואה החשבון המבקר**

שם המשרד: משרד קוסט, פורר, גבאי את קסירר רואי חשבון.

השותף המטפל: רו"ח טל חי-ציון.

תאריך תחילת כהונת המשרד: שנת 2006

5.3.2. **תגמול**

בטבלה שלהלן מפורט שכר רואי החשבון* עבור השירותים שניתנו על ידם לחברה והחברות המאוחדות שלה בשנים 2017-2016 ומספר השעות שהושקעו:

		שירותי ביקורת(**)	שירותי מס מיוחדים	שירותים אחרים (***)	סך הכל
2017	שכר (באלפי ש"ח)	1,264	-	60	1,324
	שעות עבודה	7,097	-	270	7,367
2016	שכר (באלפי ש"ח)	900	100	182	1,182
	שעות עבודה	5,170	280	757	6,207

(*) לא כולל מע"מ.

(**) שירותי ביקורת כוללים שכר טרחה בגין ביקורת סולבנסי ו-**SOX**.

(***) ייעוץ מקצועי כולל ייעוץ אקטוארי וסקירת ערך גלום.

5.4. אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי

כללי

מכוח הנחיות רשות הפיקוח מיושמות בחברה דרישות סעיף 404 של ה-SOX Act אשר, בין היתר, מתקן את נוסח ההצהרות שניתנו בקשר עם סעיף 302 ל-SOX Act (להלן: "**הוראות ה-SOX**") וכולל בחינה של תהליכי עבודה ובקרות פנימיות של הגוף המוסדי. הנהלת החברה מקיימת את ההליך הנדרש לצורך הערכת היעילות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, שכולל בחינה של תהליכי העבודה והבקרות הפנימיות בחברה. לדוחות הכספיים של החברה מצורפות הצהרות המנהלים בדבר נאותות הנתונים הכספיים המוצגים בדוחות הכספיים ובדבר קיומן ויעילותן של בקרות פנימיות ביחס לדוחות כספיים אלה.

במהלך התקופה המסתיימת בתאריך המאזן, לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי.

הנהלת החברה, בשיתוף עם המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של החברה, העריכו, לתום התקופה המכוסה בדוח זה, את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של החברה. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל החברה וסמנכ"ל הכספים שלה הסיקו כי לתום תקופה זו הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של החברה הנן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהחברה נדרשת לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבעה רשות הפיקוח ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

5.5. היערכות ליישום משטר כושר פרעון - הדירקטיבה של סולבנסי II

כאמור בסעיף 4.1.1 לעיל, נדרשות חברות הביטוח ליישם את הדירקטיבה כחישוב הון מחייב בהדרגה החל מהרבעון השני לשנת 2017, במקביל לחישוב הון חשבונאי לפי תקנות ההון המינימאלי, כאשר ביחס לחישוב לפי חוזר סולבנסי נקבעה תקופת פריסה מדורגת עד לדצמבר 2021. כאמור בסעיף 4.4.1, החברה ביצעה בשנת הדוח חישוב הון מלא לפי הדירקטיבה על בסיס דוחות שנת 2016, חישוב שאושר בביקורת רואי החשבון של החברה וכן על ידי רשות הפיקוח.

בנוסף, בהתאם להנחיות החוזר, דירקטוריון החברה קיים דיון בדבר היערכות החברה ליישום הדירקטיבה, אישר תוכנית היערכות ארגונית ומיכונית רב שנתית ליישום הדירקטיבה המוצעת והקצאת משאבים ליישומה וקבע כי דיווח החברה באשר להתקדמותה וכל סוגיה אחרת הקשורה ביישום הנחיות רשות הפיקוח תדווח ישירות אליו.

החברה מינתה את סמנכ"ל כספים, כחבר ההנהלה האחראי להיערכות ליישום הדירקטיבה וכן מינתה מנהל פרויקט וצוות מפתח של בעלי תפקידים בחברה, שיהיו אחראים לקידום ההיערכות כאמור. החברה מבצעת את הוראות החוזר ועומדת בלוחות הזמנים שנקבעו ליישום ההוראות. במסגרת פעולותיה מסתייעת החברה, בין היתר, בתוכנה שנרכשה על מנת לבצע חישובים של כושר פירעון במסגרת סולבנסי II.

לפי החישוב כאמור, עודפי ההון של החברה לפי חוזר סולבנסי הם גבוהים משמעותיים מעודפי ההון המחושבים לפי המשטר הישראלי הקבוע בתקנות ההון המינימאלי. לפרטים נוספים ראו באור 15ו לדוחות הכספיים המצורפים.

איי .די .איי. חברה לביטוח בע"מ

רביב צולר	משה (מוקי) שנידמן
מנהל כללי	יו"ר הדירקטוריון

7 במרס 2018

אי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

פרק ב
דוח הדירקטוריון על מצב עניני החברה

תוכן עניינים

1. מגמות, אירועים והתפתחויות בפעילות החברה ובסביבתה העסקית ב-3
1.1 תחומי פעילותה העיקריים של החברה ושינויים שחלו בהם ב-3
1.2 התפתחויות בסביבה העסקית והמאקרו כלכלית של החברה ב-3
2. תמצית עיקרי נתונים כספיים ב-4
2.1 נתונים עיקריים מדוחות רווח והפסד ב-4
2.2 נתונים עיקריים מהמאזנים ב-5
2.3 הון ודרישות הון ב-5
3. סקירת תוצאות הפעילות ב-7

3.1 סקירת תוצאות פעילות החברה לפי תחומי פעילות ב-8
3.1.1 ביטוח כללי ב-8
3.1.2 ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח ב-11
3.1.3 ביטוח בריאות ב-13
3.2 תזרים מזומנים ב-13
4. אירועים מהותיים בשנת הדוח ולאחריה ב-13
5. תיאור האסטרטגיה העסקית של החברה ויעדיה העיקריים ב-14
6. מדיניות תרומות ב-15

דוח הדירקטוריון על מצב עניני החברה ליום 31 בדצמבר 2017

הננו מתכבדים להגיש את הדוח על מצב ענייני החברה לשנת 2017. דוח הדירקטוריון על מצב ענייני החברה ליום 31 בדצמבר 2017 (להלן: "**תאריך המאזן**") סוקר את השינויים העיקריים בפעילות החברה בשנת 2017 (להלן: "**שנת הדוח**" או "**תקופת הדוח**"). דוח הדירקטוריון הינו חלק בלתי נפרד מהדוח התקופתי על כל חלקיו ויש לקרוא אותו ביחד עם הדוח התקופתי כולו כמקשה אחת. הדוח נערך בהתאם להוראות חוזרי המפקח על הביטוח, ומתוך הנחה שבפני המעיין מצויים גם יתר פרקי הדוח התקופתי, שאליהם תבוצענה הפניות מתאימות במקומות הרלוונטיים.

1. מגמות, אירועים והתפתחויות בפעילות החברה ובסביבתה העסקית

1.1. תחומי פעילותה העיקריים של החברה ושינויים שחלו בהם

לא חלו שינויים בתחומי פעילות החברה בשנת הדוח. לפרטים בקשר עם תחומי הפעילות העיקריים של החברה ראו סעיף 1.2 לפרק א' לדוח התקופתי.

1.2. התפתחויות בסביבה העסקית והמאקרו כלכלית של החברה

1.2.1. 1.2.1 התפתחות בשוק ההון

לא חלו בשנת הדוח התפתחויות בסביבה המאקרו כלכלית של החברה אשר הייתה להן השפעה מיוחדת או חריגה לרעה על החברה לעומת ההשפעה של התפתחויות אלה על השוק בכללותו ועל חברות הביטוח בפרט. עם זאת, חברות הביטוח, קרנות הפנסיה וקופות הגמל והחברות הפועלות במסגרת השירותים הפיננסיים, משקיעות חלק ניכר מתיק הנכסים שלהן בשוק ההון. לשינויי השערים בשוק ההון, לתשואות בשוק ההון באפיקים השונים ולשיעור האינפלציה השלכה מהותית הן על התשואה המושגת עבור לקוחות החברה והן על רווחי החברה.

1.2.2. נתוני אינפלציה

מדד המחירים לצרכן (מדד בגין) (להלן: "**המדד**") עלה בשנת הדוח, בשיעור של כ-0.4% לעומת ירידה של כ-0.2% אשתקד. המדד הידוע עלה בשנת הדוח, בכ-0.3% לעומת ירידה של כ-0.3% אשתקד. לשיעורי האינפלציה השפעה על התוצאות העסקיות של החברה ובעיקר על ההכנסות מהשקעות, ההתחייבויות הביטוחיות וההתחייבויות הפיננסיות הצמודות למדד.

1.2.3. עקום הריבית חסרת הסיכון

החברה פועלת בסביבה כלכלית המושפעת, בין היתר, משינוי בעקום הריבית חסרת הסיכון. השינוי בעקום הריבית חסרת הסיכון בתקופת הדוח הביאה להגדלת ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח כללי בענפים בהם מחושבות ההתחייבויות על פי **עמדת הממונה לגבי הנוהג המיטבי** שקבעה רשות הפיקוח ובהתחשב באופן שיערוך הנכסים העומדים כנגד התחייבויות אלו. השינוי בעקום הריבית חסרת הסיכון בתקופת הדוח הביאה להגדלת ההתחייבויות הביטוחיות בענפים האמורים בסך של כ- 26 מיליוני ש"ח וזאת לפני ההתחשבות באופן שיערוך הנכסים העומדים כנגד התחייבויות אלו. השינויים בעקום הריבית משפיעים גם על יחס כושר הפירעון מבוסס סולבנסי כמצויין בסעיף 2.3 להלן ובביאור 15 לדוחות הכספיים.

בנוסף, בעקבות פרסום תיקון לתקנות הביטוח הלאומי (היוון)(תיקון), התשע"ו-2016 (להלן: "**התיקון לתקנות ההיוון**"), כמתואר בסעיף 2.1.1.3(ב) לפרק א' של הדוח התקופתי, עדכנה החברה את אומדניה

בתחום ביטוח כללי ובהתאם לכך הגדילה את העתודות בענף רכב חובה וחבויות בסך של כ- 17 מיליון ש"ח. לפרטים נוספים ראו גם באור 35ה2(6)(ב) בדוחות הכספיים המצורפים.

1.2.4. תעריפי ביטוח חובה

גם בשנת הדוח, כמו בשנת 2016, מנע הפיקוח מהחברות לשווק ביטוח בתעריפים שהן מוצאות כמספקים אקטוארית, וכך גם ביחס לפול (ראו גם בסעיף 2.1.1.3(ב) לפרק א' לדוח התקופתי) (להלן: "**הפול**"), מה שהגדיל את הפסדיו המועברים לחברות המסחריות, והכל למרות ההשפעות השליליות הנ"ל של התיקון לתקנות ההיוון. כתוצאה מכך תעריפי החברה בענף זה היו נמוכים מהנדרש ברוב חודשי השנה. טיפול דומה של הפיקוח בעתיד עשוי להוביל לאי וודאות לגבי רווחיות תחום רכב חובה. נכון ליום פרסום הדוח לא פורסמה טיוטת הוראות תעריף מעודכנות לפול למרות הצהרת המדינה במסגרת תשובה שהגישה לבג"ץ, כי בכוונתה לפרסם טיוטה כזו ביום 1 לפברואר 2018.

2. תמצית עיקרי נתונים כספיים

2.1. נתונים עיקריים מדוחות רווח והפסד (במיליוני ש"ח)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2017	2016	2015	השינוי 2017/2016
מגזר ביטוח כללי				
פרמיות שהורווחו ברוטו	1,801.7	1,582.5	1,349.1	14%
פרמיות שהורווחו בשייר	1,732.6	1,526.8	1,293.2	13%
הרווח הכולל ממגזר ביטוח כללי	165.1	27.7	169.3	497%
מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח				
פרמיות שהורווחו ברוטו	273.0	253.8	230.4	8%
פרמיות שהורווחו בשייר	241.3	225.3	204.7	7%
הרווח הכולל ממגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	74.4	71.8	70.5	4%
מגזר ביטוח בריאות				
פרמיות שהורווחו ברוטו	218.7	182.8	155.1	20%
פרמיות שהורווחו בשייר	208.8	172.6	144.0	21%
הרווח הכולל ממגזר ביטוח בריאות	53.8	46.0	52.0	17%
פריטים שלא יוחסו למגזרי הפעילות				
רווחים מהשקעות נטו והכנסות מימון	33.6	25.9	0.8	30%
הוצאות הנהלה וכלליות	2.1	4.3	8.4	(52%)
הוצאות מימון ואחרות	16.5	14.3	15.1	17%
רווח כולל לפני מס	308.5	152.8	269.1	102%
סך הכול רווח כולל, נטו ממס	200.8	100.9	167.7	99%
תשואה להון במונחים שנתיים	37.3%	18.9%	33.1%	

2.2. נתונים עיקריים מהמאזנים (במיליוני ש"ח)

	31/12/2017	31/12/2016	% שינוי
סך הנכסים	**4,579.1**	**4,109.8**	11%
הוצאות רכישה נדחות	297.9	262.8	13%
נדל"ן להשקעה	227.2	219.8	3%
השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה	497.3	502.5	(1%)
השקעות פיננסיות אחרות	2,040.9	1,655.4	23%
נכסי ביטוח משנה	194.2	172.6	13%
פרמיות לגבייה	540.7	454.8	19%
מזומנים	454.2	570.7	(20%)
נכסים אחרים	326.7	271.2	20%
הון	**544.2**	**533.4**	2%
סך ההתחייבויות	**4,034.9**	**3,576.4**	13%
התחייבויות ביטוחיות:			
ביטוח כללי	2,572.9	2,275.7	13%
ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח:			
התחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה	92.7	77.5	20%
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	494.4	507.3	(3%)
ביטוח בריאות	71.9	61.9	16%
סך ההתחייבויות ביטוחיות	3,231.9	2,922.5	11%
התחייבויות פיננסיות	357.5	351.3	2%
התחייבויות אחרות	445.4	302.6	47%

2.3. הון ודרישות הון

ההון ליום 31 בדצמבר 2017 מסתכם ב-544.2 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-533.4 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016. השינוי בהון בשנת הדוח נובע בעיקר מרווח של כ-200.8 מיליון ש"ח ודיבידנדים בסך של 190.0 מיליוני ש"ח בשנת הדוח.

2.3.1 משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II

בחודש יוני 2017 פורסם על ידי הממונה חוזר 2017-1-9, "הוראות ליישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II" (להלן: "**חוזר סולבנסי**"). מטרת החוזר היא לכונן משטר כושר פירעון חדש לחברות ביטוח בישראל, בהתבסס על הדירקטיבה 2009/138/EC שאומצה על ידי האיחוד האירופי ומיושמת החל מינואר 2016 בכל המדינות החברות בו.

החוזר האמור החיל על החברה את החובה לקיים משטר כושר פירעון כלכלי, זאת מבלי לגרוע מחובתה לקיים את הוראות תקנות ההון והוראות הממונה שניתנו מכוחן.

בחוזר שפורסם בחודש דצמבר 2017, (להלן: "**חוזר הגילוי**") נכללו הוראות בקשר למבנה דוח יחס כושר פירעון כלכלי, אישורו על ידי האורגנים המתאימים בחברה, ביקורתו על ידי רואה החשבון המבקר של החברה ודרישות הגילוי לגביו.

בהתאם למכתב שפרסמה הממונה בחודש אוקטובר 2017 (להלן: "**המכתב**"), חברת ביטוח לא תהיה רשאית לחלק דיבידנד אלא אם לאחר ביצוע החלוקה יש לחברה יחס הון עצמי מוכר להון עצמי נדרש ("**יחס כושר פרעון**") בשיעור של 115% לפחות לפי תקנות ההון הקיימות ויחס כושר פירעון לפי חוזר סולבנסי בשיעור של לפחות 100% לאחר ביצוע החלוקה, כשהוא מחושב ללא הוראות המעבר, ובכפוף ליעד יחס כושר פירעון שקבע דירקטוריון החברה. בהתאם למכתב, לאחר קבלת אישור הממונה בדבר ביצוע ביקורת רואה חשבון מבקר על יישום הוראות חוזר סולבנסי - חברת ביטוח תהיה רשאית לחלק דיבידנד אם עמדה ביחס כושר פירעון לפי חוזר סולבנסי כאמור לעיל.

בתאריך 10 בדצמבר 2017, קבלה החברה אישור הממונה כי ביצעה ביקורת על יישום הוראות משטר הסולבנסי בהתאם להוראות חוזר גילוי סולבנסי וכפועל יוצא מכך, לאחר כניסתו לתוקף של ביטול תקנות ההון הישנות על ידי ועדת הכספים ואישור טיוטת החוזר האמור לעיל, תקנות ההון הישנות לעניין הון עצמי מינימאלי נדרש לא יחולו על החברה.

בחודש ינואר, 2018 אישרה ועדת הכספים את ביטול התקנות כאמור ואת תקנות ההון החדשות אשר יכנסו לתוקף עם פרסומן ברשומות.

להלן נתונים בדבר ההון הקיים והנדרש של החברה לשנת 2016, לפני אישור הממונה כאמור על כך שתקנות ההון הישנות לעניין הון עצמי מינימלי נדרש לא חלות על החברה.

	ליום 31 בדצמבר 2016
	אלפי ש"ח
הסכום הנדרש על פי תקנות והנחיות המפקח	699,139
סך ההון הקיים המחושב על פי תקנות ההון	880,829
עודף	181,690
עודף בהתחשב באירועים לאחר תאריך הדיווח	106,533

להלן נתונים אודות יחס כושר פירעון וסף הון (MCR) ליום 31 בדצמבר 2016:

א. יחס כושר פירעון

	ליום 31 בדצמבר 2016
ללא התחשבות בהוראות לתקופת הפריסה:	
הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון (SCR) (באלפי ש"ח)	1,721,603
הון נדרש לכושר פירעון (SCR) (באלפי ש"ח)	896,057
עודף (באלפי ש"ח)	825,546
יחס כושר פירעון (באחוזים)	192%
עמידה באבני דרך בתקופת הפריסה:	
הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון בתקופת הפריסה (באלפי ש"ח)	1,630,571
הון נדרש לכושר פירעון בתקופת הפריסה (באלפי ש"ח)	534,781
עודף (גירעון) בתקופת הפריסה (באלפי ש"ח)	1,095,790

ב. סף הון (MCR)

	ליום 31 בדצמבר 2016
	אלפי ש"ח
סף הון (MCR)	240,652

לפרטים נוספים בדבר משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II של חברות ביטוח ראו גם סעיף 4.1.1 וסעיף 5.5 לפרק א' של הדוח התקופתי וכן באור 15 בדוחות הכספיים.

3. <u>סקירת תוצאות הפעילות</u>

בשנת הדוח נמשכה מגמת הצמיחה המואצת בפעילות החברה, אשר באה לידי ביטוי בעליה משמעותית בפרמיות וברווחיות במרבית הענפים בהם פועלת החברה.

- **הרווח הכולל** בשנת הדוח הסתכם בכ-200.8 מיליוני ש"ח, בהשוואה לרווח של כ-100.9 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של כ-99%. ברבעון הרביעי הסתכם הרווח הכולל בכ-52.3 מיליוני ש"ח לעומת כ-34.1 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-53%. הגידול ברווח נובע בעיקר משיפור משמעותי בתוצאות מגזר ביטוח כללי, אשר בתקופה המקבילה אשתקד כלל בענף רכב חובה הפרשה בסך של כ-41 מיליון ש"ח לפני מס (כ-26 מיליון ש"ח לאחר מס) בגין השלכות אפשריות של התיקון לתקנות הביטוח הלאומי (היוון), תשל"ח-1978 (לאור המלצת ועדת וינוגרד) (להלן: "**התיקון לתקנות ההיוון**"),משיפור משמעותי ברווח החיתומי בענף רכב רכוש וכן משיפור בתוצאות מגזרי ביטוח חיים ובריאות.
- **הרווח לפני מסים על ההכנסה** בשנת הדוח הסתכם בכ-315.6 מיליוני ש"ח, לעומת רווח של כ-154.0 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של כ-105%. ברבעון הרביעי הסתכם הרווח בכ-86.1 מיליוני ש"ח לעומת כ-50.6 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-70%.
- **פרמיות ברוטו** בשנת הדוח הסתכמו בכ-2,432.0 מיליוני ש"ח בהשוואה לכ-2,114.3 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של כ-15%. ברבעון הרביעי הסתכמו הפרמיות ברוטו בכ-579.6 מיליוני ש"ח בהשוואה לכ-498.3 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-16%. הצמיחה בפרמיות ברוטו נובעת בעיקר מגידול מתמשך במספר הלקוחות ובהיקף הפעילות בכל הענפים בהם פועלת החברה. בנטרול השפעת הפרמיות המיוחסות למכרז החשכ"ל, אליו החליטה החברה לא לגשת בשנת הדוח, צמחו הפרמיות ברוטו בשיעור של כ-18% בתקופת הדוח לעומת התקופה המקבילה אשתקד.
- **הפרמיות שהורווחו ברוטו** בשנת הדוח הסתכמו בכ-2,293.3 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 2,019.0 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-14%. ברבעון הרביעי הסתכמו הפרמיות שהורווחו ברוטו בכ-611.9 מיליוני ש"ח בהשוואה לכ-534.3 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-15%.
- **הרווח לפני מס מתחומי הפעילות** בשנת הדוח הסתכם בכ-293.3 מיליוני ש"ח, לעומת רווח של כ-145.5 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של כ-102%. ברבעון הרביעי הסתכם הרווח מתחומי פעילות בכ-69.4 מיליוני ש"ח לעומת כ-39.7 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-75%.
- **הכנסות מהשקעות נטו והכנסות מימון** הסתכמו בשנת הדוח בכ-99.5 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-83.8 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, מתוכם הכנסות מהשקעות שאינן מיוחסות לפוליסות משתתפות ברווחים בסך של כ-85.1 מיליוני ש"ח בשנת הדוח בהשוואה לכ-74.9 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של כ14%.

- **הוצאות מכירה, הנהלה וכלליות** הסתכמו בשנת הדוח בכ-434.4 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-395.8 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של כ-10%. ברבעון הרביעי הסתכמו ההוצאות בכ-113.2 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-105.0 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-8%.
- **הוצאות מימון** הסתכמו בשנת הדוח בכ-15.3 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-13.7 מיליוני ש"ח אשתקד.

3.1 סקירת תוצאות פעילות החברה לפי תחומי פעילות

3.1.1 ביטוח כללי (במיליוני ש"ח)

	שנים			השינוי אחוז/נקודת אחוז		התפלגות פרמיות לפי ענפים	
	2017	2016	2015	2016/2017	2016/2015	2017	2016
ביטוח רכב רכוש							
פרמיות ברוטו	1,197.7	1,019.0	833.4	18%	22%	61%	61%
פרמיות בשייר	1,195.4	1,016.8	831.7	18%	22%	64%	62%
פרמיות שהורווחו בשייר	1,098.8	948.0	783.9	16%	21%	64%	61%
רווח כולל לפני מס	124.8	35.7	71.0	250%	(50%)		
רווח חיתומי	112.1	24.7	61.1	353%	(60%)		
Loss Ratio ברוטו ובשייר	74%	81%	73%	(7)	8		
Combined Ratio בשייר	90%	97%	92%	(7)	5		
Combined ratio ברוטו	89%	97%	93%	(8)	4		
ביטוח רכב חובה							
פרמיות ברוטו	538.9	468.5	414.5	15%	13%	28%	28%
פרמיות בשייר	506.6	447.7	390.4	13%	15%	27%	28%
פרמיות שהורווחו בשייר	471.2	429.5	376.3	10%	14%	27%	28%
רווח (הפסד) כולל לפני מס	(11.4)	(60.1)	61.0				
ענפי רכוש ואחרים							
פרמיות ברוטו	186.7	172.8	159.1	8%	9%	10%	10%
פרמיות בשייר	152.9	140.9	129.5	9%	9%	8%	9%
פרמיות שהורווחו בשייר	147.2	133.9	124.7	10%	7%	8%	9%
רווח כולל לפני מס	47.6	48.2	35.5	(1%)	36%		
רווח חיתומי	45.4	45.9	32.2	(1%)	42%		
Loss Ratio בשייר	51%	46%	51%	5	(5)		
Combined Ratio בשייר	69%	66%	74%	3	(8)		
Loss Ratio ברוטו	45%	42%	48%	3	(6)		
Combined Ratio ברוטו	62%	60%	69%	2	(9)		
ענפי חבויות אחרים							
פרמיות ברוטו	17.1	17.5	11.8	(2%)	48%	1%	1%
פרמיות בשייר	15.9	16.3	10.7	(3%)	52%	1%	1%
פרמיות שהורווחו בשייר	15.4	15.4	8.3	0%	86%	1%	1%
רווח כולל לפני מס	4.1	3.9	1.9	6%	104%		
סך הכל במגזרי ביטוח כללי							
פרמיות ברוטו	1,940.4	1,677.7	1,418.8	16%	18%	100%	100%
פרמיות בשייר	1,870.8	1,621.6	1,362.3	15%	19%	100%	100%
פרמיות שהורווחו בשייר	1,732.6	1,526.8	1,293.1	13%	18%	100%	100%
רווח כולל לפני מס	165.1	27.7	169.3	496%	(84%)	100%	100%

הרווח הכולל מתחום ביטוח כללי בשנת הדוח הסתכם 165.1 מיליוני ש"ח בהשוואה לכ-27.7 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של כ-497%. ברבעון הרביעי הסתכם הרווח בסך של כ-43.0 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-7.4 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח בשנת הדוח נובע בעיקר משיפור משמעותי ברווח החיתומי בענף רכב רכוש וכן מרישום הפרשה בענף רכב חובה, בתקופה המקבילה אשתקד, בסך של כ-41 מיליוני ש"ח בשייר, בגין השלכות אפשריות של התיקון לתקנות ההיוון. הגידול ברבעון הרביעי נובע בעיקר משיפור משמעותי בתוצאות החיתומיות בענפי הרכב ועליה בהכנסות מהשקעות בהשוואה לאשתקד.

פרמיות ברוטו בשנת הדוח הסתכמו בכ-1,940.4 מיליוני ש"ח, בהשוואה לכ-1,677.7 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של כ-16%. ברבעון הרביעי הסתכמו הפרמיות ברוטו בסך של כ-450.1 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-384.2 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-17%. הצמיחה בפרמיות ברוטו נובעת בעיקר מגידול מתמשך במספר הלקוחות ובהיקף הפעילות במרבית הענפים בהם פועלת החברה. בנטרול השפעת הפרמיות ברוטו המיוחסות למכרז עובדי המדינה (חשכ"ל), אליו החליטה החברה לא לגשת בשנת הדוח, צמחו הפרמיות ברוטו בשיעור של 20% בתקופת הדוח.

3.1.1.1. <u>רכב חובה</u>

הפרמיות ברוטו בשנת הדוח הסתכמו בכ-538.9 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-468.5 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של כ-15%. ברבעון הרביעי הסתכמו הפרמיות ברוטו בסך של כ-122.9 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-105.6 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-16%. הצמיחה המתמשכת בפרמיות נובעת בעיקר מגידול במספר הלקוחות ובהיקף הפעילות. בנטרול הפרמיות ברוטו המיוחסות למכרז עובדי המדינה (חשכ"ל), אליו החליטה החברה לא לגשת בשנת הדוח, צמחו הפרמיות ברוטו בשיעור של כ-20% בתקופת הדוח.

ההפסד הכולל בשנת הדוח הסתכם בכ-11.4 מיליוני ש"ח לעומת הפסד בסך של כ-60.1 מיליוני ש"ח אשתקד. ברבעון הרביעי הסתכם ההפסד בסך של כ-15.0 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד בסך של כ-19.5 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.
הקיטון בהפסד בשנת הדוח בהשוואה לתקופה מקבילה אשתקד נובע בעיקר מהפרשה שנרשמה לראשונה אשתקד, בגין השלכות אפשריות של התיקון לתקנות ההיוון, בסך של כ- 41 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 17 מיליוני ש"ח השנה.

השפעת תוצאות ה"פול" על תוצאות החברה לפני מס הסתכמו בכ-33 מיליוני ש"ח בדומה לאשתקד ולכ-15 מיליוני ש"ח בשנת 2015.

3.1.1.2. <u>רכב רכוש</u>

הפרמיות ברוטו בשנת הדוח הסתכמו בכ-1,197.7 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-1,019.0 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של כ-18%. ברבעון הרביעי הסתכמו הפרמיות ברוטו בסך של כ-281.2 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-235.6 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-19%. הצמיחה המתמשכת בפרמיות נובעת בעיקרה מגידול במספר הלקוחות ובהיקף הפעילות וכן מהתאמת תעריפים. בנטרול הפרמיות ברוטו המיוחסות למכרז עובדי המדינה (חשכ"ל), אליו החליטה החברה לא לגשת בשנת הדוח, צמחו הפרמיות ברוטו בשיעור של כ-23% בתקופת הדוח.

הרווח הכולל בשנת הדוח הסתכם בכ-124.8 מיליוני ש"ח, לעומת רווח של כ-35.7 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-250%. ברבעון הרביעי הסתכם הרווח בסך של כ-43.8 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-12.1 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. העליה ברווח נובעת בעיקר מגידול בהיקף הפעילות ומשיפור משמעותי בתוצאות החיתומיות.

הרווח החיתומי בשנת הדוח הסתכם בכ-112.1 מיליוני ש"ח לעומת רווח של כ-24.7 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-353%. ברבעון הרביעי הסתכם הרווח החיתומי בסך של כ-38.1 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-10.6 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

3.1.1.3. <u>ענפי רכוש אחרים</u>

הפרמיות ברוטו בשנת הדוח הסתכמו בכ-186.7 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-172.8 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של כ-8%, הנובעת בעיקר מגידול במספר הלקוחות. ברבעון הרביעי הסתכמו הפרמיות ברוטו לסך של כ-42.9 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-40.2 מיליוני ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד, גידול של כ- 7%.

הרווח הכולל בשנת הדוח הסתכם בכ-47.6 מיליוני ש"ח, לעומת רווח של כ-48.2 מיליוני ש"ח אשתקד, קיטון של כ-1%. ברבעון הרביעי הסתכם הרווח הכולל בסך של כ-12.1 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-13.8 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח החיתומי בשנת הדוח הסתכם בכ-45.4 מיליוני ש"ח לעומת רווח של כ-45.9 מיליוני ש"ח. ברבעון הרביעי הסתכם הרווח החיתומי בסך של כ-11.2 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-13.5 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

3.1.1.4. <u>ענפי חבויות</u>

הפרמיות ברוטו בשנת הדוח הסתכמו בכ-17.1 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-17.5 מיליוני ש"ח אשתקד, קיטון של כ-2%.

הרווח הכולל הסתכם בשנת הדוח בכ-4.1 מיליון ש"ח, לעומת סך של כ-3.9 מיליוני ש"ח אשתקד.

3.1.2. ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (במיליוני ש"ח)

	שנים			שיעור השינוי בפרמיות		התפלגות לפי ענפים	
	2017	2016	2015	2017/2016	2016/2015	2017	2016
פרמיות ברוטו							
ביטוח חיים	220.1	194.8	171.1	13%	14%	81%	77%
חסכון ארוך טווח	52.9	59.0	59.3	(10%)	-	19%	23%
סך הכול פרמיות	273.0	253.8	230.4	8%	10%	100%	100%
רווח כולל	74.4	71.9	70.6	3%	2%	-	-

הפרמיות שהורווחו ברוטו הסתכמו בסך של כ-273.0 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-253.8 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של כ-8%. הפרמיות בביטוח חיים ללא חסכון צמחו בכ-13% לעומת קיטון בפרמיה בגין מוצרי חסכון של כ 10%. ברבעון הרביעי הסתכמו הפרמיות בסך של כ-71.2 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-65.6 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-9%. הפרמיות בביטוח חיים ללא חסכון צמחו בכ-14%. הגידול בפרמיות בביטוח חיים נובע בעיקר מגידול במספר הלקוחות ובהיקף הפעילות. החברה אינה מקדמת את שיווקם של מוצרי החסכון שלה אלא מתמקדת במוצרי הביטוח.

הרווח הכולל בתחום ביטוח חיים בשנת הדוח הסתכם בכ-74.4 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-71.9 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של כ-3%. ברבעון הרביעי הסתכם הרווח בסך של כ-13.8 מיליון ש"ח לעומת סך של כ-22.5 מיליוני ש"ח אשתקד, קיטון של כ-39%. הקיטון ברווח ברבעון נובע מגידול ביחס התביעות שהיה נמוך במיוחד בתקופה המקבילה אשתקד.

הכנסות מהשקעות בגין נכסים העומדים כנגד פוליסות משתתפות ברווחים, הסתכמו בשנת הדוח בסך של כ-14.4 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-8.9 מיליוני ש"ח אשתקד. בתחום זה הרווח או ההפסד נזקפים במלואם למבוטחים. לעניין רווחי השקעות שנזקפו למבוטחים בפוליסות משתתפות ברווחים ראו גם סעיף 3.1.2.2 להלן.

להלן מידע נוסף על תוצאות הפעילות בתחום ביטוח חיים - לפי מוצרים[1]:

א. פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון (לרבות נספחים)

הפרמיות בפוליסות אלו הסתכמו בשנת הדוח בסך של כ-62.5 מיליוני ש"ח לעומת פרמיות של כ-68.4 מיליוני ש"ח אשתקד.

הרווח הכולל בשנת הדוח מפוליסות אלו הסתכם בכ-3.0 מיליוני ש"ח לעומת רווח של 3.4 מיליוני ש"ח אשתקד.

1 לפירוט נוסף ראו באור 19 בדוחות הכספיים, המציג את פעילות החברה בביטוח חיים בחתך פוליסות הכוללות מרכיב חסכון, לפי תקופות חיתום שונות ושל פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון, תוך הפרדה בין פוליסות פרט לפוליסות קבוצתיות.

ב. פוליסות שאינן כוללות מרכיב חיסכון

הפרמיות בפוליסות פרט הסתכמו בשנת הדוח בסך של כ-209.8 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-183.8 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של כ-14% הנובעת בעיקר מגידול במספר הלקוחות והיקף הפעילות.

הרווח הכולל מפוליסות פרט הסתכם בשנת הדוח בכ-71.0 מיליוני ש"ח לעומת רווח של כ-70.5 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של כ-1% הנובע בעיקר מגידול בהיקף התיק.

הפרמיות בפוליסות קבוצתיות הסתכמו בשנת הדוח בסך של כ-0.6 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-1.6 מיליוני ש"ח אשתקד.

הרווח הכולל מפוליסות קבוצתיות הסתכם בשנת הדוח בכ-0.3 מיליוני ש"ח לעומת הפסד של כ-2.0 מיליוני ש"ח אשתקד.

3.1.2.1. שיעור התשואה הנומינלית בפוליסות משתתפות ברווחי השקעה, לפי סלי השקעות (באחוזים):

	שנת 2017		שנת 2016		שנת 2015	
סל השקעות:	תשואה ברוטו	תשואה נטו	תשואה ברוטו	תשואה נטו	תשואה ברוטו	תשואה נטו
אג"ח (לשעבר אג"ח 80)	2.85	1.65	2.00	0.71	1.10	(0.40)
אג"ח ממשלת ישראל (לשעבר אג"ח ממשלתי 75%)	1.85	0.64	1.25	(0.04)	0.72	(0.78)
אג"ח ממשלתי 60%	-	-	(0.33)	(0.68)	1.01	(0.49)
אג"ח ממשלתי 50%	-	-	(1.14)	(1.47)	2.56	1.02
כללי	4.46	3.21	2.52	1.14	1.77	0.24
מסלול לבני 50 ומטה	4.37	3.21	1.29	0.82	-	-

3.1.2.2. רווחי השקעה שנזקפו למבוטחים בפוליסות משתתפות ברווחים ודמי ניהול בגינם

להלן פרטים בדבר רווחי ההשקעה שנזקפו למבוטחים בביטוח חיים בפוליסות משתתפות ברווחים ודמי הניהול המחושבים בהתאם להנחיות הפיקוח:

	1-12/2017	1-12/2016	1-12/2015
	מיליוני ש"ח		
רווחי ההשקעה שנזקפו למבוטחים לפני דמי ניהול	14.4	8.9	6.3
דמי ניהול	6.2	6.5	7.1
	8.2	2.4	(0.8)

3.1.3 ביטוח בריאות

	שנים			שיעור השינוי בפרמיות	
	2017	2016	2015	2017/2016	2016/2015
פרמיות ברוטו	218.6	182.8	155.2	20%	18%
רווח כולל	53.8	46.0	52.0	17%	(11%)

פרמיות שהורווחו ברוטו בשנת הדוח הסתכמו בכ-218.7 מיליוני ש"ח, בהשוואה לכ-182.8 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של כ-20%. ברבעון הרביעי הסתכמו הפרמיות בסך של כ-58.4 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-48.6 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-20%, הנובע בעיקר מעליה במספר הלקוחות ובהיקף הפעילות.

הרווח הכולל בתחום ביטוח בריאות בשנת הדוח הסתכם בכ-53.8 מיליוני ש"ח, בהשוואה לרווח של כ-46.0 מיליוני ש"ח אשתקד, גידול של כ-17%. ברבעון הרביעי הסתכם הרווח בסך של כ-12.5 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-10.0 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ-26%. העליה ברווח נובעת בעיקר מגידול במספר הלקוחות ובהיקף הפעילות.

3.2. תזרים מזומנים

יתרת המזומנים של החברה קטנה מסך של כ-570.7 מיליוני ש"ח בתחילת השנה לסך של כ-454.2 מיליוני ש"ח בסוף תקופת הדוח. תזרימי המזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת הסתכמו בשנת הדוח בכ-37.7 מיליוני ש"ח. תזרימי מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה הסתכמו בכ-63.9 מיליוני ש"ח וכללו בעיקר השקעה בנכסים בלתי מוחשיים וברכוש קבוע. תזרימי המזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון הסתכמו בכ-90.2 מיליון ש"ח ונבעו בעיקר מדיבידנד ששולם בסך של כ-90.0 מיליון ש"ח.

4. אירועים מהותיים בשנת הדוח ולאחריה

4.1. לפירוט בדבר חלוקת דיבידנד בסך של 100 מליוני ש"ח ביום 11 בינואר 2018 (לאחר שנת הדוח), בסך של 40 מיליוני ₪ ביום 3 בספטמבר 2017 ובסך של 50 מיליוני ש"ח ביום 8 במרץ 2017 - ראו באור 15 לדוחות הכספיים וכן דיווחים מיידיים של החברה מימים 24 בדצמבר 2017 (מס' אסמכתא: 2017-01-19334), 24 באוגוסט 2017 (מס' אסמכתא 2017-01-086040) ו-9 במרץ 2017 (מס' אסמכתא 2017-01-019870) - בהתאמה.
ביום 7 במרס, 2018 אישר הדירקטוריון חלוקת דיבידנד בסך של 120 מליון ש"ח אשר המועד הקובע לזכאות לגביו הינו 28 במרס, 2018 ואשר יחולק בפועל ביום 12 באפריל, 2018.
להוראות הדין בנושא חלוקת דיבידנד בעידן המעבר מתקנות ההון המינימאלי לחוזר סולבנסי ראו סעיף 4.1.1 לפרק א' של הדוח התקופתי.

4.2. לפירוט לגבי הסכמים מהותיים ראו סעיף 4.13 לפרק א' של הדוח התקופתי.

4.3. ביום 7 במאי 2017 פורסם דירוג BDI לשנת 2016 למעסיקים הטובים במשק במסגרתו זכתה החברה במקום ה-13 בדירוג הכללי.

ביום 13 ביוני 2017 פורסם דירוג מעלה לשנת 2017 לאחריות תאגידית, במסגרתו זכתה החברה זו השנה הרביעית ברציפות בדירוג פלטינה + שהוא הגבוה ביותר בדירוג, ולראשונה – במקום הראשון בענף הבנקאות והפיננסים.

בחודש יוני 2017 גם פורסם מדד השירות השנתי של רשות הפיקוח לשנת 2016, במסגרתו קיבלה החברה את ציוני השירות הגבוהים ביותר בכל הענפים בהם היא פועלת (מקום ראשון לבד או במשותף עם חברה אחרת).

4.4. ביום 10 באוגוסט 2017 פורסם דוח דירוג של מידרוג בע"מ ביחס לחברה לפי דירוג איתנותה הפיננסית של החברה נותר Aa3 עם אופק יציב. ראו לעניין זה דיווח מיידי של החברה מאותו היום (מס' אסמכתא: 2017-01-082185).

4.5. להשפעות של שינויי ההסדרה בתחום ביטוח החובה ראו בסעיף 2.1.1 לפרק א'.

4.6. במהלך שנת הדוח החלה החברה בעליה לאוויר מדורגת של מערכת ההפקה החדשה שלה והיא ממשיכה לפתח אותה על מנת להעלות בהדרגה את מלוא פעילות הביטוח למערכת זו. תהליך זה וההשקעה בהמשך פיתוח המערכת צפויים להימשך בשנים הבאות, כמתואר בסעיף 4.9 לפרק א' של הדוח התקופתי.

4.7. לפרטים אודות עמידת החברה בהוראות חוזר סולבנסי ראו סעיפים 4.1.1 ו-5.5 לפרק א' ובאור 15 לדוחות הכספיים המצורפים.

4.1. ביום 5 בפברואר 2018, לאחר תאריך הדוח, הודיע מנכ"ל החברה, מר רביב צולר, על כוונתו לסיים את כהונתו מבלי שנקבע מועד לסיום הכהונה, על מנת להעניק לדירקטוריון החברה שהות למנות מחליף. להערכת הדירקטוריון, הצלחת החברה בניהולו של מר צולר ובכלל זאת ביסוס תשתיות החברה ותוכניות העבודה שלה לשנים הקרובות, יאפשרו לחברה המשכיות ניהולית על אף סיום כהונתו של מר צולר כאמור.

4.2. לפרטים אודות הליכים משפטיים, ופרטים נוספים אודות אירועים לאחר תאריך המאזן ראו באורים 37 ו-38 (בהתאמה) לדוחות הכספיים המצורפים.

5. <u>תיאור האסטרטגיה העסקית של החברה ויעדיה העיקריים</u>

האסטרטגיה העסקית של החברה היא להיות חברת ביטוח מובילה בתחום הביטוח הישיר בישראל בכל ערוצי ההפצה והשיווק הישירים, ולהגדיל את פלח השוק שלה בתחום ביטוחי הפרט לסוגיהם תוך הקפדה על גיוון מקורות ההכנסה והרווח, תוך הענקת שירות הוגן וברמה גבוהה ללקוחותיה ותוך הצעה של מבחר מוצרי ביטוח המתאימים לפרט באמצעות מגוון אמצעי שירות מקוונים, אוטומטיים ועצמיים. החברה מפעילה תשתית טכנולוגית ענפה, לרבות תקשורת דיגיטלית ישירה, ופועלת באופן מתמיד לשדרוג מערכות המידע והאמצעים הטכנולוגיים שבהם היא עושה שימוש לשם ניהול עסקיה על מנת שיתמכו ביעדיה העסקיים. החברה מעודדת מעבר לקוחות לערוצי ההפצה הישירים (ללא סוכני ביטוח) וכן פועלת להרחבת היקף השימוש בערוצי השירות והשיווק הישירים ולשיפור הזמינות והנגישות ללקוחות של אמצעי השיווק והשירות האלו. בכל תחומי פעילותה פועלת החברה לטייב את החיתום לשם שיפור יחס התביעות מתוך הפרמיה, בכפוף למגבלות שקובע הפיקוח מעת לעת ואשר משפיעות על פוטנציאל ההתייעלות של החברה ועל מיקסום יתרונותיה ללקוחות.

החברה הינה חברת הביטוח החלוצה והמובילה בישראל בשיווק ביטוח באופן ישיר ללא סוכן, וככזו יתרונותיה על פני חברות הביטוח המסורתיות בתחום הפעילות הינם כדלקמן:

- מחיר - הרכישה הישירה מסייעת לחסכון בעמלות סוכן ומאפשרת התאמה של המחיר לצרכיו של הלקוח.

- שקיפות - הפוליסה זמינה ללקוח, מיד לאחר רכישתה, לעיון בכל עת באזור הלקוחות באתר החברה וכן נשלחת אליו בהתאם לבחירתו בדואר אלקטרוני או בדואר ישראל.
- התאמה אישית – החברה מאפשרת רכישה של כיסויים ביטוחיים הן כחלק מחבילה והן כמוצר בודד ללא מגבלות והתניות שיווקיות הנהוגות בשוק המסורתי (בדגש על מוצרי תחום חיים וחסכון ארוך טווח).
- הוגנות - מבוטחים אשר דומים במאפייניהם הביטוחיים נהנים ממחירים דומים.
- נוחות - תהליך המכירה כולו מתבצע באמצעות הטלפון, הסמארטפון, הדוא"ל או באתר החברה.
- אמינות - השיחות והפעילות מול הלקוח באתרי החברה מוקלטות וניתנות לאחזור בכל רגע נתון. הלקוח מכותב על עיקר התכתובת הפנימית הקשורה בטיפול בו ובשירות שהוא מבקש לקבל.
- זמינות ושירות - שירות 24/7 בטלפון, פקס, דוא"ל, באתר האינטרנט, בסמארטפון ובפייסבוק.
- איכות הסביבה - הקשר בין הלקוח לחברה מתבצע, ככל האפשר, דיגיטאלית, באופן החוסך בנייר ושומר על איכות הסביבה.
- השפעה – ללקוחות יש אפשרות להשפיע על שיפור מתמיד של השירות באמצעות מתן משוב לחברה ולעובדיה בכל אינטראקציה.

למידע נוסף בהקשר זה ראו סעיפים 4.1, 4.7, 4.12-4.14 לפרק א' של הדוח התקופתי.

6. <u>מדיניות תרומות</u>

לחברה מדיניות תרומות המתמקדת בקידום החינוך ובצמצום הפער הדיגיטאלי בקרב אוכלוסיות חלשות באמצעות סיוע ללימודים והגברת הנגישות הטכנולוגית שלהן.

החברה מבקשת ליצור מעורבות קהילתית חזקה ויציבה, ועל כן מבססת שותפויות ארוכות טווח עם שותפים ציבוריים וקהילתיים. בין העמותות המרכזיות להן תורמת החברה נמצאות עמותת "פידל" – עמותה לחינוך ושילוב יוצאי אתיופיה בישראל, כפר הנוער "ימין אורד", " קרן הידידים שך בית החולים תל השומר","לתת", "עלם" וקרן "אתנה" – מחשב לכל מורה.

בנוסף לתרומות כספיות, אשר מנוהלות על ידי ועדת התרומות של החברה ועל ידי קרן המלגות והסיוע שלה (בהיקף של כ-3.1 מיליוני ש"ח בשנת הדו"ח, מתוכם 0.5 מלש"ח התחייבות לתרומה שטרם מומשה), מעודדת החברה פעילות התנדבותית של עובדי החברה במיזמים שונים ומסייעת לה להתקיים. מדיניות התרומות של החברה מפורטת גם במסגרת דוח האחריות התאגידית שפרסמה החברה ואשר מתאר גם את פעילות החברה במגוון היבטים נוספים של מחוייבות חברתית, סביבתית וערכית. ראו לעניין זה גם בסעיף 4.6 לפרק א' של הדוח התקופתי.

הדירקטוריון והנהלת החברה מבקשים להביע את תודתם לעובדי החברה על מאמציהם ותרומתם לחברה ולמאות אלפי מבוטחי החברה המביעים בה את אמונם.

משה (מוקי) שנידמן	רביב צולר
יו"ר הדירקטוריון	מנכ"ל

7 במרס 2018

<u>איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ</u>

הצהרה (certification)

אני, רביב צולר, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של איי. די. איי. חברה לביטוח בע"מ (להלן: "חברת הביטוח") לתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 (להלן: "הדוח").

2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.

3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של חברת הביטוח למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.

4. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של חברת הביטוח וכן–

(א) קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברת הביטוח, לרבות חברות מאוחדות שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברת הביטוח ובאותן חברות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;

(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;

(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של חברת הביטוח והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו ; וכן-

(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי ; וכן–

5. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון והדוחות הכספיים של חברת הביטוח, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:

(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של חברת הביטוח לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי ;וכן-

(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

07 במרס, 2018 _____

תאריך *צולר רביב, מנכ"ל*

<u>איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ</u>

הצהרה (certification)

אני, רונית חיוחמו, מצהירה כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של איי. די. איי. חברה לביטוח בע"מ (להלן: "חברת הביטוח") לתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017 (להלן: "הדוח").

2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.

3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של חברת הביטוח למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.

4. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של חברת הביטוח וכן–

(א) קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברת הביטוח, לרבות חברות מאוחדות שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברת הביטוח ובאותן חברות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;

(ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;

(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של חברת הביטוח והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו ; וכן-

(ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי ; וכן–

5. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של חברת הביטוח, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:

(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של חברת הביטוח לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי ;וכן-

(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

<u>07 במרס, 2018</u>

תאריך

_____

רונית חיוחמו, סמנכ"ל כספים

<u>איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ</u>

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של איי. די. איי. חברה לביטוח בע"מ (להלן: "חברת הביטוח") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של חברת הביטוח תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של חברת הביטוח לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) והוראות המפקח על הביטוח. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים.

בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת חברת הביטוח בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של ((Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO)) בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2017, הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

יו"ר הדירקטוריון, משה (מוקי) שניידמן _____

מנכ"ל, רביב צולר _____

סמנכ"ל כספים, רונית חיוחמו _____

תאריך: <u>07 במרס , 2018</u>

איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

דוחות כספיים מאוחדים

ליום 31 בדצמבר 2017

איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

דוחות כספיים מאוחדים ליום 31 בדצמבר 2017

תוכן העניינים

	עמוד
דוח רואה החשבון המבקר	3
דוחות מאוחדים על המצב הכספי	4-5
דוחות מאוחדים על הרווח או ההפסד ורווח כולל אחר	6
דוחות מאוחדים על השינויים בהון	7-8
דוחות מאוחדים על תזרימי המזומנים	9-11
באורים לדוחות הכספיים המאוחדים	13-166

- - - - - - - - - -

קוסט פורר גבאי את קסירר
דרך מנחם בגין 144א',
תל-אביב
6492102

טל. +972-3-6232525
פקס +972-3-5622555
ey.com

Building a better working world

דוח רואה החשבון המבקר לבעלי המניות

של איי.די.איי חברה לביטוח בע"מ - בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של איי.די.איי חברה לביטוח בע"מ וחברה מאוחדת שלה (להלן - החברה) ליום 31 בדצמבר, 2017, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן - COSO). הדירקטוריון וההנהלה של החברה אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של חברה שהיא גוף מוסדי, הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של בטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי המפקח על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א-1981. בקרה פנימית על דיווח כספי של חברה שהיא גוף מוסדי כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי החברה (לרבות הוצאתם מרשותה) (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי המפקח על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א-1981 ושקבלת כספים והוצאת כספים של החברה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון וההנהלה של החברה; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי החברה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקרות תהפוכנה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר, 2017 בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה לימים 31 בדצמבר, 2017 ו-2016 ולכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2017 והדוח שלנו מיום 7 במרס, 2018 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים והפניית תשומת לב לאמור בביאור 37 לדוחות הכספיים המאוחדים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

תל אביב,
7 במרס, 2018

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון

קוסט פורר גבאי את קסירר
דרך מנחם בגין 144א',
תל-אביב
6492102

טל. +972-3-6232525
פקס +972-3-5622555
ey.com

Building a better working world

דוח רואה החשבון המבקר

לבעלי המניות של איי.די.איי חברה לביטוח בע"מ

ביקרנו את הדוחות המאוחדים על המצב הכספי המצורפים של איי.די.איי חברה לביטוח בע"מ וחברה מאוחדת שלה (להלן - החברה) לימים 31 בדצמבר, 2017 ו-2016 ואת הדוחות המאוחדים על רווח או הפסד ורווח כולל אחר, השינויים בהון ותזרימי המזומנים לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2017. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג - 1973. על פי תקנים אלה נדרש מאתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו, הדוחות הכספיים המאוחדים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של החברה לימים 31 בדצמבר, 2017 ו-2016 ואת תוצאות פעולותיהן, השינויים בהון ותזרימי המזומנים שלהן לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2017. בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי המפקח על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א-1981.

כמו כן, לדעתנו הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות תקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010, עד כמה שתקנות אלה חלות על חברות הביטוח.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 37 לדוחות הכספיים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה - PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה ליום 31 בדצמבר, 2017 בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 7 במרס, 2018 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה.

תל-אביב,
7 במרס, 2018

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון

	באור	ליום 31 בדצמבר	
		2017	2016
		אלפי ש"ח	
נכסים			
נכסים בלתי מוחשיים	5	155,305	121,564
הוצאות רכישה נדחות	6	297,941	262,828
רכוש קבוע	7	52,447	52,042
נדל"ן להשקעה	9	227,160	219,810
נכסי ביטוח משנה	16	194,209	172,555
נכסי מסים שוטפים	22	72,587	48,661
חייבים ויתרות חובה	10	46,398	48,887
פרמיות לגבייה	11	540,705	454,819
השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה	12	497,294	502,479
השקעות פיננסיות אחרות:	13		
נכסי חוב סחירים		522,175	490,146
נכסי חוב שאינם סחירים		1,124,818	1,026,327
מניות		18,545	9,002
אחרות		375,387	129,946
סך כל ההשקעות הפיננסיות האחרות		2,040,925	1,655,421
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה	14א	8,279	10,740
מזומנים ושווי מזומנים אחרים	14ב	445,886	559,952
סך כל הנכסים		4,579,136	4,109,758
סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה	12	505,573	513,219

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

	באור	ליום 31 בדצמבר	
		2017	2016
		אלפי ש"ח	
הון והתחייבויות			
הון	15		
הון מניות		14,675	14,675
פרמיה על מניות		347,250	347,250
קרנות הון		572	572
יתרת עודפים		181,664	170,906
סך הכל ההון		544,161	533,403
התחייבויות			
התחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה	16	2,737,496	2,415,177
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	17	494,407	503,080 *)
התחייבויות פיננסיות	25	357,541	351,310
התחייבויות בגין מסים נדחים	22	28,091	21,220
התחייבויות בשל הטבות לעובדים	23	30,457	21,777 *)
זכאים ויתרות זכות	24	386,983	263,791
סך כל ההתחייבויות		4,034,975	3,576,355
סך כל ההון וההתחייבויות		4,579,136	4,109,758

*) סווג מחדש ראה באור 2כד'

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

7 במרס 2018			
תאריך אישור הדוחות הכספיים	משה (מוקי) שנידמן יו"ר הדירקטוריון	רביב צולר מנהל כללי	רונית חיוחמו סמנכ"ל כספים

	באור	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
		2017	2016	2015
		אלפי ש"ח (למעט נתוני רווח נקי למניה)		
פרמיות שהורווחו ברוטו	26	2,293,292	2,019,035	1,734,636
פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה	26	110,540	94,323	92,606
פרמיות שהורווחו בשייר	26	2,182,752	1,924,712	1,642,030
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	27	99,519	83,780	52,404
הכנסות מדמי ניהול	28	6,222	6,513	7,119
הכנסות מעמלות		17,960	17,604	15,115
הכנסות אחרות		191	-	-
סך כל ההכנסות		2,306,644	2,032,609	1,716,668
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו		1,594,148	1,537,172	1,124,251
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח		53,608	68,742	63,429
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	29	1,540,540	1,468,430	1,060,822
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	30	308,195	273,371	249,173
הוצאות הנהלה וכלליות	31	126,246	122,436	121,931
הוצאות מימון	32	15,317	13,745	15,002
הוצאות אחרות		791	646	207
סך כל ההוצאות		1,991,089	1,878,628	1,447,135
רווח לפני מסים על ההכנסה		315,555	153,981	269,533
מסים על ההכנסה	22	110,185	52,331	101,505
רווח נקי		205,370	101,650	168,028
הפסד כולל אחר:				
הפסד אקטוארי בגין תוכנית להטבה מוגדרת	23	(7,007)	(1,120)	(546)
השפעת המס	22	2,395	383	203
הפסד כולל אחר		(4,612)	(737)	(343)
סך הכל רווח כולל		200,758	100,913	167,685
רווח נקי בסיסי למניה (בש"ח)	34	13.99	6.97	11.72
רווח נקי מדולל למניה (בש"ח)	34	13.99	6.93	11.53
בסיסי		14,675	14,577	14,336
מדולל		14,675	14,675	14,568

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

	הון מניות	פרמיה על מניות	קרן הון בגין שטרי הון	יתרת עודפים	סה"כ הון
			אלפי ש"ח		
יתרה ליום 1 בינואר 2017	14,675	347,250	572	170,906	533,403
רווח נקי	-	-	-	205,370	205,370
הפסד כולל אחר	-	-	-	(4,612)	(4,612)
סך הכל רווח כולל לתקופה	-	-	-	200,758	200,758
דיבידנד (באור 15 ה')	-	-	-	(190,000)	(190,000)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2017	14,675	347,250	572	181,664	544,161

	הון מניות	פרמיה על מניות	קרן הון בגין שטרי הון	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	יתרת עודפים	סה"כ הון
			אלפי ש"ח			
יתרה ליום 1 בינואר 2016	14,429	341,577	572	5,087	169,993	531,658
רווח נקי	-	-	-	-	101,650	101,650
הפסד כולל אחר	-	-	-	-	(737)	(737)
סך הכל רווח כולל לתקופה	-	-	-	-	100,913	100,913
מימוש אופציות (באור 15)	246	5,673	-	(5,673)	-	246
עלות תשלום מבוסס מניות (באור 33)	-	-	-	586	-	586
דיבידנד (באור 15 ה')	-	-	-	-	(100,000)	(100,000)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	14,675	347,250	572	-	170,906	533,403

	הון מניות	פרמיה על מניות	קרן הון בגין שטרי הון	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	יתרת עודפים	סה"כ הון
	אלפי ש"ח					
יתרה ליום 1 בינואר 2015	14,188	336,481	572	8,397	122,941	482,579
רווח נקי	-	-	-	-	168,028	168,028
הפסד כולל אחר	-	-	-	-	(343)	(343)
סך הכל רווח כולל לתקופה	-	-	-	-	167,685	167,685
מימוש אופציות	241	5,631	-	(5,631)	-	241
השפעה מצטברת, נטו, ליום 31 בדצמבר, 2015 של שינוים בעתודות ביטוח בביטוח כללי (ראה באור 2(ו)(2)(ד)(4))	-	-	-	-	29,367	29,367
עלות תשלום מבוסס מניות (באור 33)	-	-	-	2,321	-	2,321
הוצאות הנפקה	-	(535)	-	-	-	(535)
דיבידנד (באור 15 ה')	-	-	-	-	(150,000)	(150,000)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2015	14,429	341,577	572	5,087	169,993	531,658

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח		
תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת (נספח א')	37,668	417,183	138,255
תזרימי מזומנים מפעילות השקעה			
השקעה ברכוש קבוע	(19,048)	(18,795)	(12,934)
השקעה בנכסים בלתי מוחשיים	(43,342)	(41,057)	(34,653)
מזומנים שנגרעו בשל רכישות במסגרת צירוף עסקים (נספח ד')	(6,000)	-	-
תמורה ממימוש רכוש קבוע	4,448	3,270	1,883
מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה	(63,942)	(56,582)	(45,704)
תזרימי מזומנים מפעילות מימון			
תמורה מהנפקת כתבי התחייבות נדחים	-	49,637	(535)
דיבידנד ששולם לבעלי מניות החברה	(90,000)	(100,000)	(150,000)
מימוש כתבי אופציה למניות	-	246	241
פירעון התחייבות פיננסית	(209)	-	-
פירעון כתבי התחייבות נדחים	-	-	(74,893)
מזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון	(90,209)	(50,117)	(225,187)
השפעת תנודות בשער החליפין על יתרות מזומנים ושווי מזומנים	(44)	621	(215)
עלייה (ירידה) במזומנים ושווי מזומנים	(116,527)	311,105	(132,851)
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה (נספח ב')	570,692	259,587	392,438
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה (נספח ג')	454,165	570,692	259,587

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח		
נספח א' - תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת			
רווח נקי	205,370	101,650	168,028
התאמות לסעיפי רווח והפסד:			
רווחים נטו מהשקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה	(14,421)	(8,882)	(6,345)
(רווחים) הפסדים נטו מהשקעות פיננסיות אחרות:			
נכסי חוב סחירים	(14,663)	(3,381)	253
נכסי חוב שאינם סחירים	(25,924)	(25,160)	(43,903)
מניות	(30)	(8,288)	(2,157)
השקעות אחרות	(22,666)	(6,775)	(4,941)
הוצאות מימון בגין כתבי התחייבות נדחים	15,706	13,610	13,970
שינוי בשווי הוגן התחייבויות פיננסיות	(524)	-	-
הפסד הון	791	646	207
פחת והפחתות:			
רכוש קבוע	13,404	12,074	12,955
נכסים בלתי מוחשיים	22,247	18,410	17,209
שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה	322,319	347,649	128,565
שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	(12,896)	(6,843)	(2,311)
שינוי בעסקאות תשלום מבוסס מניות	-	586	2,321
שינוי בנכסי ביטוח משנה	(21,654)	(8,208)	(16,171)
שינוי בשווי הוגן נדל"ן להשקעה	(6,529)	(15,676)	11,080
שינוי בהוצאות רכישה נדחות	(35,113)	(33,548)	(21,240)
מסים על הכנסה	110,185	52,331	101,505
שינויים בסעיפים מאזניים אחרים:			
השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה	15,298	2,189	(8,688)
מכירות (רכישות) נטו של השקעות פיננסיות אחרות	(359,697)	181,873	143,575
רכישת נדל"ן להשקעה ושיפורים בנכס	(821)	(474)	(214,740)
פרמיות לגבייה	(85,886)	(90,354)	(103,674)
חייבים ויתרות חובה	2,489	(4,923)	(12,501)
זכאים ויתרות זכות	23,236	12,445	38,454
התחייבויות בשל הטבות לעובדים	5,896	4,873	4,110
סך ההתאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת	(69,253)	434,174	37,533
מזומנים ששולמו והתקבלו במהלך השנה עבור:			
ריבית ששולמה	(15,388)	(13,360)	(16,069)
ריבית שהתקבלה	34,164	28,135	34,512
מסים ששולמו	(126,701)	(146,563)	(96,166)
מסים שהתקבלו	1,856	6,527	3,954
דיבידנד שהתקבל	7,620	6,620	6,463
סך הכל תזרימי מזומנים שנבעו מפעילות שוטפת	37,668	417,183	138,255

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח		
נספח ב' - מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה			
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה	10,740	15,519	27,222
מזומנים ושווי מזומנים אחרים	559,952	244,068	365,216
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה	570,692	259,587	392,438
נספח ג' - מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה			
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה	8,279	10,740	15,519
מזומנים ושווי מזומנים אחרים	445,886	559,952	244,068
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה	454,165	570,692	259,587
נספח ד' – מזומנים שנגרעו בשל רכישות במסגרת צירוף עסקים			
רכישת תיק לקוחות	(3,828)	-	-
מוניטין	(8,818)	-	-
התחייבויות פיננסיות	6,646	-	-
	(6,000)	-	-
נספח ה' – פעילות שאינה במזומן			
דיבידנד שהוכרז וטרם שולם	100,000	-	-

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

באור 1: - כללי

א. איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ (להלן - החברה) הינה חברה תושבת ישראל, אשר התאגדה בישראל וכתובתה הרשמית היא אפעל 35, קרית אריה, פתח-תקוה. הדוחות הכספיים של החברה ליום 31 בדצמבר 2017 כוללים את אלה של החברה ושל החברה הבת (להלן - הקבוצה). מניות החברה רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך בתל אביב.

ב. החברה פועלת כמבטח ישיר בענפי הביטוח הכללי, ביטוח חיים וחסכון לטווח ארוך וביטוח בריאות. בביטוח כללי פועלת החברה בענפי רכב רכוש, רכב חובה, ענפי רכוש אחרים וענפי חבויות אחרים. בביטוח חיים וחסכון לטווח ארוך פועלת החברה בשיווק פוליסות ריסק, אובדן כושר עבודה וחסכון ובביטוח בריאות פועלת החברה בשיווק פוליסות תאונות אישיות, מחלות ואשפוז, מחלות קשות ונסיעות לחו"ל.

ג. ליום 31 בדצמבר 2017 שיעור ההחזקות בחברה הנו כדלקמן:
ישיר איי.די.איי אחזקות בע"מ (להלן - ישיר אחזקות או החברה האם) מחזיקה בשיעור של 48.47% מהון מניות החברה ושיעור החזקות הציבור הנו 51.53%.

בעלת השליטה בישיר אחזקות הינה חברת ביטוח ישיר השקעות פיננסיות בע"מ (להלן - ביטוח ישיר). בעלת השליטה בביטוח ישיר הינה חברת צור שמיר אחזקות בע"מ (להלן - צור שמיר). מניות ביטוח ישיר ומניות צור שמיר רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

ד. הגדרות

החברה	- איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ.
החברה האם	- ישיר איי.די.איי. אחזקות בע"מ.
החברה האם הסופית	- צור שמיר אחזקות בע"מ.
הקבוצה	- החברה והחברה המוחזקת על ידה כמצוין בבאור 7.
חברה מאוחדת	- איי.די.איי הנפקות (2010) בע"מ שדוחותיה מאוחדים במישרין עם דוחות החברה.
בעלי שליטה ובעלי עניין	- כהגדרתם בתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010.
צדדים קשורים	- כהגדרתם ב-IAS 24.
המפקח או הממונה	- הממונה על שוק ההון, הביטוח והחיסכון.
חוק הפיקוח	- חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.
תקנות ההון הישנות	- תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998, על תיקונן.
משטר סולבנסי	- משטר כושר פרעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II

באור 1: - כללי (המשך)

ד. הגדרות (המשך)

כללי ההשקעה	- תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012 וחוזר "כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים" שפורסם ע"י המפקח".
חוזי ביטוח	- חוזים לפיהם צד אחד (המבטח) לוקח סיכון ביטוחי משמעותי מצד אחר (בעל הפוליסה), על ידי הסכמה לפצות את בעל הפוליסה אם אירוע עתידי לא ודאי מוגדר (מקרה הביטוח) ישפיע באופן שלילי על בעל הפוליסה.
חוזי השקעה	- פוליסות שאינן מהוות חוזי ביטוח.
חוזים תלויי תשואה	- חוזי ביטוח וחוזי השקעה במגזר ביטוח חיים בהם ההתחייבות צמודה לתשואת תיק ההשקעות (פוליסות משתתפות ברווחי השקעה) או הנובעים מחוזים אלה.
נכסים עבור חוזים תלויי תשואה	- סך הכל נכסים העומדים כנגד התחייבויות הנובעות מביטוח משתתף ברווחים.
התחייבויות בגין חוזי ביטוח	- עתודות ביטוח ותביעות תלויות במגזרי הפעילות ביטוח חיים, ביטוח כללי וביטוח בריאות.
נכסי ביטוח משנה	- חלקם של מבטחי המשנה בעתודות הביטוח ובתביעות התלויות.
פרמיות	- פרמיות לרבות דמים.
פרמיות שהורווחו	- פרמיות המתייחסות לתקופת הדוח.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית

א. בסיס הצגת הדוחות הכספיים

1. בסיס המדידה

הדוחות הכספיים של החברה ערוכים על בסיס העלות, למעט נדל"ן להשקעה, נכסים פיננסיים מסויימים (כולל מכשירים נגזרים) המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד, התחייבויות ביטוחיות, נכסי ביטוח משנה ונכסים והתחייבויות בגין הטבות לעובדים.

2. מתכונת העריכה של הדוחות הכספיים

דוחות כספיים אלו נערכו בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן - IFRS).
כמו כן, הדוחות הכספיים נערכו בהתאם לדרישות הגילוי כפי שנקבעו בחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו על פיו והוראות תקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010, עד כמה שתקנות אלה חלות על חברות ביטוח.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

א. בסיס הצגת הדוחות הכספיים (המשך)

3. תקופת המחזור התפעולי

תקופת המחזור התפעולי הרגיל של החברה עולה, בעיקרה, על שנה, במיוחד בהתייחס לעסקי ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח וביטוח בריאות ולעסקי ביטוח כללי בעלי זנב ארוך.

4. מבנה הדיווח הנוכחי

הדוחות על המצב הכספי, הכוללים בעיקר את הנכסים וההתחייבויות של החברה, הוצגו לפי סדר נזילות, ללא הבחנה בין שוטף ללא שוטף. הצגה זו מספקת מידע מהימן ורלבנטי יותר, כפי שנדרש ב-IAS 1.

5. מדיניות חשבונאית עקבית ויישום לראשונה של תקני IFRS

המדיניות החשבונאית שיושמה בדוחות הכספיים יושמה באופן עקבי בכל התקופות המוצגות.

לעניין רישום הצבירה ויישום לראשונה של הנוהג המיטבי בביטוח כללי, ראו באור 2ו2(ד)(4).

ב. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים

השיקולים

בתהליך יישום עיקרי המדיניות החשבונאית של הקבוצה שקלה ההנהלה את הנושאים הבאים, שלהם ההשפעה המהותית ביותר על הסכומים שהוכרו בדוחות הכספיים:

1. סיווג חוזי ביטוח וחוזי השקעה

חוזי ביטוח הינם חוזים בהם המבטח לוקח סיכון ביטוחי משמעותי מהצד האחר. ההנהלה שוקלת לגבי כל חוזה וחוזה, או לגבי קבוצה של חוזים דומים, האם הם כרוכים בלקיחת סיכון ביטוחי משמעותי ועל כן יש לסווגם כחוזי ביטוח, או שהם חוזי השקעה.

2. סיווג ויעוד ההשקעות הפיננסיות

הנהלת החברה הפעילה שיקול דעת בבואה לסווג ולייעד את ההשקעות הפיננסיות לקבוצות הבאות:

- נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.
- נכסים פיננסיים הנמדדים בעלות מופחתת.

ראו סעיף ו' להלן.

אומדנים והנחות

בעת הכנת הדוחות הכספיים, נדרשת ההנהלה להסתייע באומדנים, הערכות והנחות המשפיעים על יישום המדיניות החשבונאית ועל הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות, הכנסות והוצאות. האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. השינויים באומדנים החשבונאיים נזקפים בתקופה בה נעשה השינוי באומדן.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים ואקטואריים, המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של החברה, נדרשת הנהלת החברה להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת הקבוצה על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות לרבות ציפיות לעתיד, ככל שניתנות להערכה, בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן. יובהר שהתוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה, בין היתר, עקב שינויים רגולטוריים שפורסמו או צפויים להתפרסם בתחום הביטוח, ואשר קיימת אי וודאות באשר לאופן התממשותם והשלכותיהם.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ב. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים (המשך)

אומדנים והנחות (המשך)

להלן ההנחות העיקריות שנעשו בדוחות הכספיים בקשר לאי הודאות לתאריך המאזן ואומדנים קריטיים שחושבו על ידי החברה ואשר שינוי מהותי באומדנים ובהנחות עשויים לשנות את ערכם של נכסים והתחייבויות בדוחות הכספיים בשנה העוקבת:

1. התחייבויות בגין חוזי ביטוח

ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח מבוססות על שיטות הערכה אקטוארית ועל הנחות המפורטות בבאור 35ה(1), לגבי ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח ובריאות ובבאור 35ה(2),לגבי ביטוח כללי.

ההערכות האקטואריות וההנחות השונות נגזרות בעיקר מניסיון העבר ומבוססות על כך שדפוס ההתנהגות והתביעות בעבר מייצג את מה שיקרה בעתיד. השתנות בגורמי הסיכון, בשכיחות האירועים או בחומרתם, וכן שינוי המצב המשפטי עשויים להשפיע באופן מהותי על גובה ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח. לגבי שינויים בהנחות עיקריות ששימשו בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח חיים, וכן לגבי ניתוחי רגישות של הסיכון הביטוחי בביטוח חיים ובריאות ראו באור 35ה(1).

2. תביעות משפטיות

נגד החברה תלויות ועומדות תביעות משפטיות, תובענות ייצוגיות וכן בקשות לאישור תובענות כייצוגיות. בהערכות סיכויי התביעות המשפטיות שהוגשו נגד החברה הסתמכה החברה על חוות דעת יועציה המשפטיים. הערכות אלה של היועצים המשפטיים מתבססות על מיטב שיפוטם המקצועי, בהתחשב בשלב בו מצויים ההליכים, וכן על הניסיון המשפטי שנצבר בנושאים השונים. מאחר שתוצאות התביעות תקבענה בבתי המשפט, עלולות תוצאות אלה להיות שונות מהערכות אלה. ראו מידע נוסף בבאור 37 להלן.

בנוסף לתביעות האמורות, החברה חשופה לטענות/תביעות משפטיות שטרם נטענו/הוגשו, וזאת, בין היתר, בהתקיים ספק בפרשנות הסכם ו/או הוראת דין ו/או אופן יישומם. חשיפה זו מובאת לידיעת החברה במספר דרכים, ובין היתר: באמצעות פניות לקוחות לגורמים בחברה ובמיוחד לממונה על פניות הציבור בחברה, באמצעות תלונות לקוחות ליחידה לפניות הציבור במשרד המפקח, ובאמצעות תביעות (שאינן ייצוגיות) המוגשות לבית המשפט. נושאים אלו מובאים לידיעת הנהלת החברה אם וככל שהגורמים המטפלים מזהים כי הטענות עשויות להיות בעלות השלכות רחבות. בהערכת הסיכון הנובע מטענות/תביעות שטרם הוגשו מסתמכת החברה על הערכות פנימיות של הגורמים המטפלים וההנהלה, המשקללות את הערכת הסיכוי להגשת תביעה ואת הסיכוי להצלחת התביעה, אם וככל שתוגש. ההערכה מבוססת על הניסיון שנצבר ביחס להגשת תביעות ועל ניתוח הטענות לגופן.
מטבע הדברים, לאור השלב הראשוני בו מצוי ברור הטענה המשפטית, עשויה התוצאה בפועל להיות שונה מההערכה שנעשתה בשלב שטרם הוגשה התביעה.

3. קביעת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים לא סחירים

השווי ההוגן של אגרות חוב בלתי סחירות, הלוואות ופיקדונות, מחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוט מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים.

השווי ההוגן של קרנות השקעה נקבע על פי ערך נכסי נקי (N.A.V) בהתבסס על הדוחות הכספיים של הקרנות ומדיווחים המתקבלים מהקרנות. השווי הוגן של מניות לא סחירות נקבע על פי הערכת שווי של מומחה.

4. ירידת ערך של נכסים פיננסיים

כאשר קיימת ראיה אובייקטיבית שקיים הפסד מירידת ערך בגין נכסים פיננסיים המוצגים בעלותם המופחתת, סכום ההפסד נזקף לדוח רווח והפסד, ראו באור 13 להלן.

בכל תאריך מאזן בוחנת החברה האם קיימת ראיה אובייקטיבית כאמור.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ב. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים (המשך)

אומדנים והנחות (המשך)

5. נדל"ן להשקעה

נדל"ן להשקעה הניתן למדידה מהימנה מוצג לפי שווי הוגן לתאריך הדיווח כאשר שינויים בשווי ההוגן נזקפים לרווח או הפסד. השווי ההוגן נקבע, על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים, בהתאם להערכות שווי כלכליות הכוללות שימוש בטכניקות הערכה והנחות לגבי אומדנים של תזרימי מזומנים עתידיים הצפויים מהנכס ואומדן שיעור היוון מתאים לתזרימי מזומנים אלה. אם ניתן, השווי ההוגן נקבע בהתייחס לעסקאות שנעשו לאחרונה בנדל"ן בעל אופי ומיקום דומים לזה המוערך.

במדידת השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה נדרשים מעריכי השווי והנהלת החברה להשתמש בהנחות מסוימות לגבי שיעורי התשואה הנדרשים לגבי נכסי החברה, מחירי ההשכרה העתידיים, שיעורי התפיסה, שיעורי חוזים, הסתברות להשכרת שטחים פנויים, הוצאות תפעול הנכסים, איתנותם הפיננסית של השוכרים והשלכות הנובעות מהשקעות שיידרשו לפיתוח עתידי, על מנת להעריך את תזרימי המזומנים העתידיים מהנכסים. שינוי בהנחות המשמשות במדידת הנדל"ן להשקעה עשוי לגרום לשינוי בשווי ההוגן.

6. ירידת ערך מוניטין

החברה בוחנת ירידת ערך מוניטין לפחות אחת לשנה. הבחינה מחייבת את ההנהלה לבצע אומדן של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים לנבוע משימוש מתמשך ביחידה מניבת המזומנים שאליה הוקצה המוניטין. כמו כן נדרשת ההנהלה לאמוד שיעור ניכיון מתאים לתזרימי מזומנים אלה.

7. קביעת ברות ההשבה של הוצאות רכישה נדחות

ברות ההשבה של הוצאות הרכישה הנדחות נבדקת אחת לשנה תוך שימוש בהנחות לגבי שיעורי ביטולים, תמותה ותחלואה ומשתנים נוספים, כאמור בבאור 35ה(1). אם בהתאם להנחות אלו לא תתקיים ברות ההשבה יתכן שיהיה צורך בהאצת ההפחתה או אף במחיקת הוצאות הרכישה הנדחות.

8. הטבות בגין פנסיה לעובדים והטבות אחרות לאחר סיום העסקה

התחייבות בגין תוכניות להטבה מוגדרת לאחר סיום העסקה נקבעת תוך שימוש בטכניקות הערכה אקטואריות. חישוב ההתחייבות כרוכה בקביעת הנחות בין השאר לגבי שיעורי היוון, שיעורי תשואה צפויים על נכסים, שיעור עליית השכר ושיעורי תחלופת עובדים. יתרת ההתחייבויות עשויה להיות מושפעת בצורה משמעותית בגין שינויים באומדנים אלו.

9. נכסי מסים נדחים

נכסי מסים נדחים מוכרים בגין הפסדים מועברים לצורכי מס והפרשים זמניים, שטרם נוצלו, במידה שצפוי שתהיה הכנסה חייבת עתידית שכנגדה ניתן יהיה לנצלם. נדרש אומדן של ההנהלה על מנת לקבוע את סכום נכס המסים הנדחים שניתן להכיר בו בהתבסס על העיתוי וסכום ההכנסה החייבת במס הצפויה ואסטרטגיית תכנון המס.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. מטבע הפעילות ומטבע חוץ

1. מטבע הפעילות ומטבע ההצגה

מטבע ההצגה של הדוחות הכספיים הינו ש"ח.

הדוחות הכספיים מוצגים בש"ח, שהינו מטבע הפעילות של החברה. מטבע הפעילות הוא המטבע המשקף באופן הטוב ביותר את הסביבה הכלכלית שבה פועלת החברה ולפי מטבע זה נמדדים מצבה הכספי ותוצאות פעולותיה של החברה.

2. עסקאות, נכסים והתחייבויות במטבע חוץ

עסקאות הנקובות במטבע חוץ (מטבע השונה ממטבע הפעילות) נרשמות עם ההכרה הראשונית בהן לפי שער החליפין במועד העסקה. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ מתורגמים בכל תאריך דיווח למטבע הפעילות לפי שער החליפין במועד זה. הפרשי שער נזקפים לדוח רווח והפסד. נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ המוצגים לפי עלות מתורגמים לפי שער החליפין במועד העסקה. נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ המוצגים לפי שווי הוגן מתורגמים למטבע הפעילות בהתאם לשער החליפין במועד שבו נקבע השווי ההוגן.

3. פריטים כספיים צמודי מדד

נכסים והתחייבויות כספיים הצמודים על פי תנאיהם לשינויים במדד מותאמים לפי המדד הרלוונטי, בכל תאריך דיווח בהתאם לתנאי ההסכם. הפרשי הצמדה הנובעים מההתאמה כאמור, נזקפים לדוח רווח והפסד.

ד. דוחות כספיים מאוחדים

הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות הכספיים של חברה שלחברה יש שליטה בה (חברת בת). שליטה מתקיימת כאשר לחברה יש כח השפעה על הישות המושקעת, חשיפה או זכויות לתשואות משתנות כתוצאה ממעורבותה בישות המושקעת וכן היכולת, להשתמש בכח שלה כדי להשפיע על סכום התשואות שינבע מהישות המושקעת. בבחינת שליטה מובאת בחשבון השפעת זכויות הצבעה פוטנציאליות רק אם הן ממשיות. איחוד הדוחות הכספיים מתבצע החל ממועד השגת השליטה, ועד למועד בו הופסקה השליטה.

הדוחות הכספיים של החברה וחברת הבת ערוכים לתאריכים ולתקופות זהים. המדיניות החשבונאית בדוחות הכספיים של החברה הבת יושמה באופן אחיד ועקבי עם זו שיושמה בדוחות הכספיים של החברה.

יתרות ועסקאות הדדיות מהותיות ורווחים והפסדים הנובעים מעסקאות בין החברה וחברת הבת בוטלו במלואם בדוחות הכספיים המאוחדים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ה. צירופי עסקים ומוניטין

צירופי עסקים מטופלים בשיטת הרכישה. עלות הרכישה נמדדת על פי השווי ההוגן של התמורה שהועברה במועד הרכישה.
עלויות רכישה ישירות נזקפות בעת התהוותן לדוח רווח והפסד.

תמורה מותנית מוכרת בשוויה ההוגן במועד הרכישה. תמורה מותנית מסווגת כנכס או כהתחייבות פיננסית בהתאם ל-IAS 39. שינויים עוקבים בשווי ההוגן של התמורה המותנית מוכרים בדוח רווח והפסד או בדוח על הרווח הכולל האחר.

מוניטין נמדד לראשונה לפי העלות, שהינה ההפרש בין תמורת הרכישה לבין הסכום נטו של הנכסים המזוהים שנרכשו ושל ההתחייבויות שניטלו.

ו. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים

IFRS 4 הדן בחוזי ביטוח מאפשר למבטח להמשיך במדיניות החשבונאית בה נקט לפני מועד המעבר לתקינה הבינלאומית לגבי חוזי ביטוח שהוא מנפיק (לרבות עלויות רכישה קשורות ונכסים בלתי מוחשיים קשורים) וכן חוזי ביטוח משנה שהוא רוכש. להלן תמצית המדיניות החשבונאית בקשר לחוזי ביטוח:

1. ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

א) הכרה בהכנסות - ראו סעיף יט' להלן.

ב) התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים:

התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים מחושבות בהתאם להוראות המפקח (תקנות וחוזרים), כללים חשבונאיים ושיטות אקטואריות מקובלות. ההתחייבויות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל המבוטח, ותק הכיסויים, סוג הביטוח, סכום הביטוח וכו'.

התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים נקבעות על בסיס הערכה אקטוארית, המבוצעת על-ידי האקטוארית הממונה, גב' אירנה ויירו, שהינה נושאת משרה בחברה. חלקם של מבטחי המשנה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים נקבע על פי התנאים של החוזים הרלוונטיים.

ג) הנחיות המפקח בדבר התחייבויות לתשלום קיצבה:

בחוזרים שפרסם המפקח בדבר חישוב התחייבויות לתשלום קצבה בפוליסות ביטוח חיים נקבעו הוראות עדכניות לחישוב ההפרשות וזאת עקב קצב השיפור בתוחלת החיים המצריך מעקב אחר הלימות ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים המאפשרות קבלת קצבה והשלמתן באופן ראוי. ראו באור 35ה(1).

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ו. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים (המשך)

1. ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

ד) הוצאות רכישה נדחות:

(1) הוצאות הרכישה הנדחות בגין פוליסות ביטוח חיים (להלן - ה-DAC) כוללות הוצאות הנהלה וכלליות והוצאות מכירה הכרוכות בהפקת פוליסות חדשות. ה-DAC מופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ-15 שנה. ה-DAC המתייחס לפוליסות שבוטלו או סולקו נמחק במועד הביטול או הסילוק.

(2) אקטוארית החברה בודקת מידי שנה את ברות השבת ה-DAC. הבדיקה נערכת על מנת לוודא שההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בניכוי ה-DAC מספיקה, ושהפוליסות צפויות ליצור הכנסות עתידיות שתכסנה את הפחתת ה-DAC ואת ההתחייבויות הביטוחיות, הוצאות התפעול והשיווק בגין אותן פוליסות.

ההנחות המשמשות לבדיקה זו, כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמותה ותחלואה, הנקבעות על-ידי אקטוארית החברה מדי שנה על-פי בדיקות, ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים עדכניים.

ה) בדיקת נאותות ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים (Liability Adequacy):

החברה עורכת בדיקה לגבי הלימות של ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים. במידה והבדיקה מעלה כי הפרמיות המתקבלות אינן מספיקות לכיסוי התביעות הצפויות, נרשמת הפרשה מיוחדת בגין החוסר.

ההנחות המשמשות לבדיקות הנ"ל כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, שיעורי ריבית, פרמיות אי נזילות, תמותה, שיעורי מימוש גמלה ותחלואה, ובהתחשב בעודף השווי ההוגן של הנכסים מעל ערכם בספרים. ההנחות נקבעות על ידי האקטוארית מדי שנה על פי בדיקות, ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים אחרים.

ו) תביעות תלויות:

תביעות תלויות בניכוי חלק מבטחי המשנה בהן מחושבות באופן פרטני, בהתאם להערכת מומחי החברה על בסיס ההודעות בגין אירועי הביטוח וסכומי הביטוח.
ההפרשות לתביעות מתמשכות בתשלום בביטוח אובדן כושר עבודה, ההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן, וכן הפרשות לתביעות שאירעו אך לא דווחו (IBNR), נכללו במסגרת התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

ז) חוזי השקעה:

תקבולים בגין חוזי השקעה לא נכללים בסעיף פרמיות שהורווחו אלא נזקפים ישירות להתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה. פדיונות ותום תקופה בגין חוזים אלה לא נזקפים לדוח רווח והפסד אלא נגרעים ישירות מהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

בדוח רווח והפסד נזקפים בשל חוזים אלה ההכנסות מהשקעות, שינוי בהתחייבויות ותשלומים בגין חוזי ביטוח בשל חלקם של המבוטחים בהכנסות מהשקעות, דמי ניהול והוצאות הנהלה וכלליות.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ו. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים (המשך)

2. ביטוח כללי

א) הכרה בהכנסה - ראו סעיף יט' להלן.

ב) סעיף תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו ושייר כולל, בין היתר, סילוק ועלויות טיפול ישירות בגין תביעות ששולמו, הוצאות עקיפות ליישוב תביעות, תלויות שאירעו בשנת הדוח וכן עדכון ההפרשה לתביעות התלויות (הכוללת הפרשה לעלויות ישירות ועקיפות בטיפול בתביעות) שנרשמה בשנים קודמות.

ג) התחייבויות בגין חוזי ביטוח והוצאות רכישה נדחות:

עתודות הביטוח והתביעות התלויות הכלולות בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, וחלקם של מבטחי משנה בעתודה ובתביעות התלויות, הכלול בסעיף נכסי ביטוח משנה, חושבו בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (חישוב עתודות בביטוח כללי), התשע"ג-2013, (להלן - "תקנות חישוב עתודות"), הנחיות המפקח ושיטות אקטואריות מקובלות לחישוב תביעות תלויות, המיושמות בהתאם לשיקול דעתם של האקטוארים הממונים.

ד) סעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, מורכב מעתודות ביטוח ותביעות תלויות, כלהלן:

1) הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה (Unearned Premium Reserve), משקפת את דמי הביטוח המתייחסים לתקופת ביטוח שלאחר תאריך המאזן.

2) הפרשה לפרמיה בחסר (Premium Deficiency). הפרשה זו נרשמת במידה והפרמיה שטרם הורווחה (בניכוי ההוצאות הרכישה הנדחות) אינה מכסה את העלות הצפויה בגין חוזי הביטוח.

3) עתודות ביטוח ותביעות תלויות המחושבות לפי השיטות כמפורט להלן:

א) תביעות תלויות וחלקם של מבטחי המשנה בהן נכללו לפי הערכה אקטוארית, למעט לגבי הענפים המפורטים בסעיף ב' להלן. הוצאות עקיפות ליישוב תביעות נכללות לפי הערכה אקטוארית. שיבובים לקבל מחברות ביטוח מובאים בחשבון בבסיס הנתונים לפיו מחושבות ההערכות האקטואריות של התביעות התלויות.

החברה העמידה הפרשה מתאימה בגין השיבובים הנ"ל המחושבת על-פי הערכה אקטוארית המתבססת על פי נסיון העבר בגביית השיבובים. בענפים שאינם סטטיסטיים נלקחים השיבובים בחשבון בעת הערכת הסיכון הכוללת בתיקי התביעה על בסיס פרטני.

התחשיב האקטוארי עבור החברה, בוצע על-ידי האקטואר הממונה, מר סטיבן קוסטין, שהינו עובד החברה (אשתקד הגברת ליאת כהן)

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ו. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים (המשך)

2. ביטוח כללי (המשך)

ד) סעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, מורכב מעתודות ביטוח ותביעות תלויות (המשך):

3) עתודות ביטוח ותביעות תלויות המחושבות לפי השיטות כמפורט להלן (המשך):

ב) בענפים בתי עסק, צד ג', חבות מעבידים, אחריות מקצועית ובנקים למשכנתאות בהם קבעה האקטוארית כי לא ניתן ליישם מודל אקטוארי עקב העדר מובהקות סטטיסטית, נכללו התביעות התלויות בהתבסס על הערכות מומחים חיצוניים ועובדי החברה שמטפלים בתביעות, וכן בתוספת IBNR ככל שנדרש.

ג) עודף הכנסות על הוצאות:

לגבי עסקים עם זנב תביעות ארוך (ענפים בהם הזמן הנדרש למתן הודעה על קרות הנזק ו/או לקביעת הנזק והפיצוי בגינו, ארוך ועשוי להימשך מספר שנים), כגון ענפי חבויות ורכב חובה, חושב, עד ליום 31 בדצמבר 2015, עודף הכנסות על הוצאות על בסיס תלת שנתי מצטבר (להלן- ה"עודף" או "הצבירה").

העודף חושב, בהתאם לתקנות חישוב עתודות ולהנחיית המפקח, על בסיס ההכנסות מפרמיות בניכוי הוצאות רכישה ותביעות (עד מגבלה שנקבעה ע"י המפקח כשיעור מהפרמיה), בתוספת הכנסות מהשקעות המחושבות לפי שיעור תשואה ריאלית של 3% לשנה (ללא תלות בתשואה בפועל על ההשקעות), בניכוי חלקם של מבטחי המשנה, לפי ענפי הביטוח ושנת החיתום המתייחסת. העודף המצטבר עד למועד שחרורו ממועד שנת תחילת הביטוח בניכוי הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות, ובניכוי התביעות התלויות כפי שחושבו כמפורט לעיל, נכלל עד ליום 31 בדצמבר 2015, בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, והגרעון נזקף כהוצאה.
לעניין ביטול העודף ראו סעיף 4 להלן.

ד) להערכת החברה התביעות התלויות הינן נאותות, וזאת בהתחשב בכך שהתביעות התלויות מחושבות בעיקרן על בסיס אקטוארי ויתרתן כוללת הפרשות מתאימות, ככל שנדרש, ל- IBNR.

4) שינויים בחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי החל מיום 31 בדצמבר 2015:

בחודש ינואר 2013 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסים (ביטוח) (חישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי), התשע"ג-2013 (להלן - "התקנות החדשות") וחוזר, שעודכן בחודש ינואר 2015. בנוסף פורסמה בחודש ינואר 2015 עמדת הממונה, לעניין נוהג מיטבי לחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי לצורך הדוחות הכספיים (להלן ביחד - "התיקון").

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ו. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים (המשך)

2. ביטוח כללי (המשך)

ד) סעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, מורכב מעתודות ביטוח ותביעות תלויות (המשך):

4) שינויים בחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי החל מיום 31 בדצמבר 2015: (המשך)

התיקון ביטל את תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה-1984, כאשר במקומן תבואנה התקנות החדשות. השינוי המרכזי שחל עם כניסת התיקון לתוקף הינו ביטול הצבירה בענפי רכב חובה וחבויות ויישום עמדת הממונה לעניין הנוהג המיטבי המפורטת בבאור 35ה(2)(6).

התיקון נכנס לתוקף החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015.

התיקון טופל כשינוי מדיניות חשבונאית אשר יישומו למפרע אינו פרקטי ולפיכך השפעת השינוי נזקפה כהתאמה לעודפים ליום 31 בדצמבר 2015 ללא יישום למפרע.

השפעת התיקון האמור על הדוחות הכספיים של החברה ליום 31 בדצמבר 2015 הייתה הגדלת סעיף עודפים בסך של כ-29,367 אש"ח נטו ממס.

ה) הוצאות רכישה נדחות בביטוח כללי כוללות חלק מהוצאות השיווק והנהלה וכלליות בקשר להפקת פוליסות, המתייחסות לפרמיות שטרם הורווחו. הוצאות הרכישה מחושבות לפי שיעורי ההוצאות בפועל או לפי שיעורים תקניים, שנקבעו בתקנות הפיקוח, כאחוז מהפרמיה שטרם הורווחה, לכל ענף בנפרד, לפי הנמוך שבהם.

ו) עסקים המתקבלים מהתאגיד המנהל של המאגר לביטוח רכב חובה ("הפול") בע"מ (להלן - הפול), נכללים לפי דיווחים המתקבלים עד לתאריך המאזן בתוספת הפרשות לפי העניין, והכול בהתאם לשיעור השתתפות החברה בהם.

3. ביטוח בריאות

א) הכרה בהכנסה - ראו סעיף יט' להלן.

ב) התחייבויות בגין חוזי ביטוח בריאות:

ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בריאות מחושבות בהתאם להוראות המפקח (תקנות וחוזרים), כללים חשבונאיים ושיטות אקטואריות מקובלות. ההתחייבויות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל המבוטח, ותק הכיסויים, סוג הביטוח, סכום הביטוח וכו'.

ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בריאות וחלקם של מבטחי המשנה בהן נקבעות על בסיס הערכה אקטוארית, המבוצעת על-ידי האקטוארית הממונה, גב' אירנה ויירו, שהינה עובדת בחברה.

ג) תביעות תלויות:

תביעות תלויות בניכוי חלק מבטחי המשנה בהן מחושבות באופן פרטני, בהתאם להערכת מומחי החברה על בסיס ההודעות בגין אירועי הביטוח וסכומי הביטוח.
הפרשות לתביעות שאירעו אך לא דווחו (IBNR), נכללו במסגרת ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח.
בענף נסיעות לחו"ל קבעה האקטוארית כי לא ניתן ליישם מודל אקטוארי. עקב העדר מובהקות סטטיסטית, נכללו התביעות התלויות בהתבסס על הערכות מומחים חיצוניים ועובדי החברה שמטפלים בתביעות, וכן בתוספת IBNR ככל שנדרש.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ו. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים (המשך)

3. ביטוח בריאות (המשך)

ד) הוצאות רכישה נדחות

הוצאות הרכישה הנדחות כוללות חלק מהוצאות שיווק והוצאות הנהלה וכלליות הקשורות לרכישת פוליסות חדשות. הוצאות רכישה נדחות בביטוח מפני מחלות ואישפוז מופחתות בשיעורים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר משש שנים. הוצאות הרכישה הנדחות, המתייחסות לפוליסות שבוטלו, נמחקות במועד הביטול.
מידי שנה בודקת אקטוארית החברה את ברות ההשבה של ה-DAC. הבדיקה נערכת על מנת לוודא שההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי ה-DAC בגין הפוליסות שנמכרו מספיקות ושהפוליסות צפויות ליצור הכנסות עתידיות שתכסנה את הפחתת ה-DAC ואת ההתחייבויות הביטוחיות, הוצאות התפעול והעמלות בגין אותן פוליסות.

ההנחות המשמשות לבדיקה זו כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמותה ותחלואה, הנקבעות על-ידי אקטוארית החברה מידי שנה על-פי בדיקות ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים עדכניים.

ז. מכשירים פיננסיים

1. מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים

מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים כוללים הן נכסים פיננסיים והן התחייבויות פיננסיות. נכסים פיננסיים כוללים השקעות פיננסיות (נכסי חוב סחירים, נכסי חוב בלתי סחירים, מניות ואחרות) וכן נכסים פיננסיים אחרים כגון: פרמיות לגביה, חייבים אחרים, מזומנים ושווי מזומנים. כמו כן, מכשירים פיננסיים כוללים התחייבויות פיננסיות, כגון הלוואות ואשראי שנתקבלו ואשראי ספקים וזכאים אחרים.

ההכרה לראשונה במכשירים פיננסיים, שאינם נגזרים, הינה לפי שווי הוגן ולגבי מכשירים שאינם מוצגים בשווי ההוגן דרך רווח והפסד בתוספת כל עלויות העסקה הישירות הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה הראשונית, מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים נמדדים כמפורט בהמשך. מכשיר פיננסי מוכר כנכס או כהתחייבות במועד קבלת התנאים החוזיים על ידי החברה (מועד העסקה).

א) מזומנים ושווי מזומנים

מזומנים כוללים יתרות מזומנים לשימוש מיידי ופקדונות לפי דרישה. שווי מזומנים כוללים השקעות לזמן קצר ברמת נזילות גבוהה אשר ניתנות להמרה בנקל לסכומים ידועים של מזומנים ואשר חשופות לסיכון בלתי משמעותי של שינויים בשווי ואינם מוגבלים בשעבוד.

ב) נכסים פיננסיים

החברה אימצה בשנת 2010 את IFRS 9 באימוץ מוקדם.
לפירוט בדבר שינויים בתקן והמשך אימוץ שינויים אלו בעתיד, ראו באור 2כה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. מכשירים פיננסיים (המשך)

1. מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים (המשך)

ב) נכסים פיננסיים (המשך)

מדידה במועד ההכרה לראשונה:

נכסים פיננסיים בתחולת IFRS 9 יוכרו במועד ההכרה לראשונה בהם לפי שווי הוגן ובתוספת עלויות עסקה שניתן לייחס במישרין לרכישה, למעט במקרה של נכסים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד, אשר לגביהם עלויות עסקה נזקפות לרווח והפסד במועד התהוותן.

מדידה לאחר ההכרה לראשונה:

מדידת מכשירי חוב לאחר מועד ההכרה לראשונה:

בתקופות עוקבות יש למדוד מכשירי חוב בעלות מופחתת רק במידה ומתקיימים שני התנאים הבאים:

- הנכס מוחזק במסגרת מודל עסקי שמטרתו היא להחזיק בנכסים על מנת לגבות את תזרימי המזומנים החוזיים הנובעים מהם.
- על פי התנאים החוזיים של הנכס הפיננסי, החברה זכאית, במועדים מוגדרים, לקבל תזרימי מזומנים המהווים תשלומי קרן וריבית בלבד בגין סכום הקרן שטרם נפרעה.

למרות האמור לעיל, חברה יכולה, בעת ההכרה לראשונה, לייעד מכשיר חוב אשר עונה על שני התנאים האמורים לשווי הוגן דרך רווח או הפסד במידה וייעוד שכזה מבטל או מפחית משמעותית חוסר עקביות במדידה או בהכרה שהיו נוצרים אילולא כן.

המדידה העוקבת של כל יתר מכשירי החוב תהיה בשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

מדידת מכשירים הוניים לאחר מועד ההכרה לראשונה:

נכסים פיננסיים שהינם מכשירים הוניים נמדדים בתקופות עוקבות בשווי הוגן, וההפרשים נזקפים לרווח והפסד.

סיווג מחדש:

כאשר, ורק כאשר, חברה משנה את המודל העסקי שלה לניהול נכסים פיננסיים, עליה לסווג מחדש את כל הנכסים הפיננסיים המושפעים משינוי הסיווג. שינוי הסיווג יבוצע ממועד הסיווג מכאן ולהבא. במידה וכתוצאה משינוי סיווג כאמור נכס פיננסי ימדד בשווי הוגן, רווח או הפסד כלשהם שנובעים מההפרש בין ערכו הקודם בספרים לבין שוויו ההוגן יוכר ברווח או הפסד.

2. מכשירים פיננסיים נגזרים

נגזרים פיננסיים מוכרים לראשונה לפי שווי הוגן; עלויות עסקה הניתנות לייחוס נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. לאחר ההכרה הראשונית, נמדדים הנגזרים לפי שווי הוגן, כשהשינויים בשווי ההוגן נזקפים לדוח רווח והפסד.

3. נכסים והתחייבויות פיננסיים צמודי מדד שאינם נמדדים לפי שווי הוגן

ערכם של נכסים והתחייבויות פיננסיים צמודי מדד, שאינם נמדדים לפי שווי הוגן, משוערכים בכל תקופה בהתאם לשיעור עליית המדד בפועל.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. מכשירים פיננסיים (המשך)

4. החברה קיבלה החלטות לייעוד הנכסים כדלקמן:

נכסים הכלולים בתיקי השקעה של פוליסות משתתפות ברווחי השקעות

נכסים אלו, הכוללים מכשירים פיננסיים סחירים ומכשירים פיננסיים לא סחירים, סווגו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד, וזאת מהנימוקים הבאים: מדובר בתיקים מנוהלים, נפרדים ומזוהים, אשר הצגתם לפי שווי הוגן מקטינה באופן משמעותי עיוות חשבונאי של הצגת נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות לפי בסיסי מדידה שונים (mismatch), כמו כן הניהול מתבצע לפי שווי הוגן וביצועי התיק נמדדים לפי שווי הוגן בהתאם לאסטרטגיית ניהול סיכונים מתועדת, והמידע לגבי המכשירים הפיננסיים מדווח להנהלה (וועדת ההשקעות הרלוונטית) באופן פנימי על בסיס שווי הוגן. לעניין טכניקת חישוב השווי ההוגן ראו גם באור 12ב להלן.

נכסים סחירים שאינם נכללים בתיקי השקעות כנגד פוליסות משתתפות ברווחים (נוסטרו) שאינם כוללים נגזרים משובצים או שאינם מהווים נגזרים

נכסים אלו יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד למעט נכסי חוב סחירים מסויימים המוחזקים על מנת לגבות את תזרימי המזומנים החוזיים מהם אשר נמדדים בעלות מופחתת. ראה גם באור 13א(1).

נכסים שאינם סחירים שאינם נכללים בתיקי השקעות כנגד פוליסות משתתפות ברווחים (נוסטרו)

נכסי חוב שאינם סחירים נמדדים על פי עלות מופחתת. מניות וקרנות השקעה יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד.

5. קיזוז מכשירים פיננסיים

נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות מקוזזים והסכום נטו מוצג בדוח על המצב הכספי אם קיימת זכות שניתנת לאכיפה משפטית לקזז את הסכומים שהוכרו, וכן קיימת כוונה לסלק את הנכס ואת ההתחייבות על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות במקביל.

הזכות לקזז חייבת להיות ניתנת לאכיפה משפטית לא רק במהלך העסקים הרגיל של הצדדים לחוזה אלא גם במקרה של פשיטת רגל או חדלות פרעון של אחד הצדדים. על מנת שהזכות לקזז תהיה קיימת באופן מיידי, אסור שהיא תהיה תלויה באירוע עתידי או שיהיו פרקי זמן שבהם היא לא תחול, או שיהיו אירועים שיגרמו לפקיעתה.

6. התחייבויות פיננסיות

א) התחייבויות פיננסיות בעלות מופחתת

הלוואות ואשראי מוכרים לראשונה לפי שווי הוגן בניכוי עלויות עסקה מיוחסות ישירות, במידה שקיימות (לדוגמה: עלויות גיוס הלוואה). לאחר ההכרה הראשונית, הלוואות, לרבות אגרות חוב, מוצגות על פי תנאיהן לפי עלות מופחתת תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית המביאה בחשבון גם את עלויות העסקה המיוחסות ישירות.

ב) התחייבויות פיננסיות הנמדדות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד

התחייבויות פיננסיות הנמדדות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד כוללות התחייבויות פיננסיות המיועדות עם ההכרה הראשונית בהן להיות מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

רווחים או הפסדים בגין התחייבויות המוחזקות למסחר נזקפים לרווח או הפסד.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. מכשירים פיננסיים (המשך)

7. גריעת מכשירים פיננסיים

נכסים פיננסיים

נכס פיננסי נגרע כאשר פקעו הזכויות החוזיות לקבלת תזרימי המזומנים מהנכס הפיננסי, או החברה העבירה את הזכויות החוזיות לקבלת תזרימי המזומנים מהנכס הפיננסי או נטלה על עצמה מחוייבות לשלם את תזרימי המזומנים שהתקבלו במלואם לצד השלישי, ללא עיכוב משמעותי, בנוסף העבירה באופן ממשי את כל הסיכונים וההטבות הקשורים בנכס או לא העבירה ואף לא הותירה באופן ממשי את כל הסיכונים וההטבות הקשורים לנכס אך העבירה את השליטה בנכס.

כאשר החברה העבירה את זכויותיה לקבל תזרימי מזומנים מהנכס ולא העבירה ולא הותירה באופן ממשי את הסיכונים וההטבות הקשורים בנכס ואף לא העבירה את השליטה על הנכס, מוכר נכס חדש בהתאם למידת המעורבות הנמשכת של החברה בנכס. מעורבות נמשכת בדרך של ערבות לנכס המועבר נמדדת לפי הנמוך מבין היתרה המקורית בדוחות הכספיים של הנכס והסכום המירבי של התמורה שהחברה עשויה להידרש לשלם בחזרה.

התחייבויות פיננסיות

התחייבות פיננסית נגרעת כאשר היא מסולקת, דהיינו ההתחייבות נפרעה, בוטלה או פקעה. התחייבות פיננסית מסולקת כאשר החייב:

- פורע את ההתחייבות על ידי תשלום במזומן, בנכסים פיננסיים אחרים, בסחורות או שירותים, או
- משוחרר משפטית מההתחייבות.

כאשר התחייבות פיננסית קיימת מוחלפת בהתחייבות אחרת כלפי אותו מלווה בתנאים שונים מהותית, או כאשר נעשה שינוי מהותי בתנאי התחייבות קיימת, ההחלפה או השינוי מטופלים כגריעה של ההתחייבות המקורית וכהכרה של התחייבות חדשה. ההפרש בין היתרה של שתי ההתחייבויות הנ"ל בדוחות הכספיים נזקף לדוח רווח והפסד. במידה שההחלפה או השינוי אינם מהותיים, הם מטופלים כשינוי תנאי ההתחייבות המקורית ולא מוכר רווח או הפסד מההחלפה. בעת הבחינה האם מדובר בשינוי מהותי בתנאי התחייבות קיימת, מביאה החברה בחשבון שיקולים איכותיים וכמותיים.

ח. רכוש קבוע

פריטי הרכוש הקבוע מוצגים לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות, בניכוי פחת שנצבר, בניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו ואינם כוללים הוצאות תחזוקה שוטפת. העלות כוללת חלקי חילוף וציוד עזר המשמשים את הרכוש הקבוע;

רכיבי פריט רכוש קבוע בעלי עלות משמעותית ביחס לסך העלות של הפריט, מופחתים בנפרד, לפי שיטת הרכיבים.

הפחת מחושב בשיעורים שנתיים שווים על בסיס שיטת הקו הישר לאורך תקופת החיים השימושיים בנכס, כדלקמן:

	%
שיפורים במושכר	10%
כלי רכב	15%
מחשבים וציוד נלווה	33%-25%
ריהוט וציוד	15%-6%

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ח. רכוש קבוע (המשך)

שיפורים במושכר מופחתים לפי שיטת הקו הישר על פני תקופת השכירות (לרבות תקופת האופציה להארכה שבידי החברה שבכוונתה לממשה) או בהתאם לתקופת החיים המשוערת של השיפור, לפי הקצר שבהם.

אורך החיים השימושיים, שיטת הפחת, וערך השייר נבחנים לפחות בכל סוף שנה והשינויים מטופלים כשינוי אומדן חשבונאי באופן של מכאן ולהבא.

ט. נדל"ן להשקעה

נדל"ן להשקעה הינו נדל"ן (קרקע או מבנה, או שניהם) המוחזק על ידי הבעלים (מחכיר בחכירה תפעולית) או חוכר בחכירה מימונית לצורך הפקת דמי שכירות או לשם עליית ערך, או שתיהן, ושלא לצורך שימוש בייצור או הספקת סחורות או שירותים או למטרות מנהלתיות, או מכירה במהלך העסקים הרגיל.

נדל"ן להשקעה נגרע כאשר הוא ממומש או כאשר נפסק השימוש בו ולא צפויות הטבות כלכליות עתידיות ממימושו. ההפרש בין התמורה נטו ממימוש הנכס לבין היתרה בדוחות הכספיים מוכר ברווח או הפסד בתקופה שבה נגרע הנכס.

נדל"ן להשקעה נמדד לראשונה לפי העלות כולל עלויות רכישה ישירות. לאחר ההכרה הראשונית, נדל"ן להשקעה נמדד בשווי ההוגן, אשר משקף את תנאי השוק במועד הדיווח. רווחים או הפסדים הנובעים משינויים בשווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה, נזקפים לרווח או הפסד במועד התהוותם. נדל"ן להשקעה אינו מופחת באופן שיטתי.

לצורך קביעת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה מתבססת החברה על הערכת שווי שמבוצעת על ידי מעריכים חיצוניים בלתי תלויים שהינם מומחים בהערכות שווי של נדל"ן והינם בעלי הידע והניסיון הנדרשים.

י. חכירות

המבחנים לסיווג חכירה כמימונית או כתפעולית מבוססים על מהות ההסכמים והם נבחנים במועד ההתקשרות על-פי הכללים להלן שנקבעו ב-IAS 17:

1. חכירה מימונית

נכסים אשר כל הסיכונים וההטבות הקשורים לבעלות על הנכס הועברו לחוכר, מסווגים כחכירה מימונית. הנכס החכור נמדד בתחילת תקופת החכירה לפי הנמוך מבין השווי ההוגן של הנכס החכור או הערך הנוכחי של תשלומי החכירה המינימליים.
הנכס בחכירה מופחת לאורך תקופת החיים השימושיים שלו, או תקופת החכירה כנמוך שבהם.

2. חכירה תפעולית

נכסים אשר לא מועברים באופן ממשי כל הסיכונים וההטבות הגלומים בבעלות על הנכס החכור, מסווגים כחכירה תפעולית. תשלומי החכירה מוכרים כהוצאה ברווח או הפסד בקו ישר על פני תקופת החכירה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יא. נכסים בלתי מוחשיים

נכסים בלתי מוחשיים הנרכשים בנפרד נמדדים עם ההכרה הראשונית לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות. עלויות בגין נכסים בלתי מוחשיים אשר פותחו באופן פנימי, למעט עלויות פיתוח מהוונות, נזקפות לרווח או הפסד בעת התהוותן.

נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושיים בלתי מוגדר אינם מופחתים באופן שיטתי וכפופים לבחינת ירידת ערך מדי שנה וכן בכל עת שקיים סימן המצביע כי ייתכן שחלה ירידת ערך. אורך החיים השימושיים של נכסים אלה נבחן מדי שנה כדי לקבוע אם הערכת אורך החיים כבלתי מוגדר עדיין תקפה. אם האירועים והנסיבות אינם תומכים עוד בהערכה כאמור, השינוי באורך החיים השימושיים מבלתי מוגדר למוגדר מטופל כשינוי באומדן חשבונאי ובאותו מועד נבחנת גם ירידת ערך. החל מאותו מועד מופחת הנכס באופן שיטתי על פני תקופת אורך החיים השימושים שלו.

נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושיים מוגדר מופחתים על פני אורך החיים השימושיים שלהם ונבחנת לגביהם ירידת ערך כאשר קיימים סימנים המצביעים על ירידת ערך. תקופת ההפחתה ושיטת ההפחתה של נכס בלתי מוחשי בעל אורך חיים שימושיים מוגדר נבחנות לפחות בכל סוף שנה.

1. עלויות פיתוח תוכנה

הוצאות פיתוח תוכנה מהוונות אך ורק אם ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח; התוכנה ישימה מבחינה טכנית ומסחרית; צפויה הטבה כלכלית עתידית מהפיתוח, ולחברה כוונה ומקורות מספיקים להשלים את הפיתוח ולהשתמש בתוכנה. הוצאה שהוונה כוללת את עלות החומרים, שכר עבודה ישיר והוצאות תקורה שניתן לייחסן ישירות להכנת הנכס לשימושו המיועד. הוצאות פיתוח אחרות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

הוצאות פיתוח שהוונו נמדדות לפי עלות בניכוי הפחתות והפסדים מירידת ערך שנצברו.

2. תוכנות

נכסי החברה כוללים מערכות מחשב המורכבות מחומרה ותוכנות. תוכנות המהוות חלק אינטגרלי מחומרה, אשר אינה יכולה לפעול ללא התוכנות המותקנות עליה, מסווגות כרכוש קבוע. לעומת זאת, רישיונות לתוכנות העומדות בפני עצמן ומוסיפות פונקציונליות נוספת לחומרה, מסווגים כנכסים בלתי מוחשיים.

3. עלויות עוקבות

עלויות עוקבות מוכרות כנכס בלתי מוחשי אך ורק כאשר הן מגדילות את ההטבה הכלכלית העתידית הגלומה בנכס בגינו הן הוצאו. כל העלויות האחרות, לרבות עלויות הקשורות למוניטין או מותגים שפותחו באופן עצמי, נזקפות לדוח רווח והפסד עם התהוותן.

4. הפחתה

הפחתה נזקפת לדוח רווח והפסד על פני אומדן אורך החיים השימושי של הנכסים הבלתי מוחשיים מהמועד שבו הנכסים זמינים לשימוש.

אומדן אורך החיים השימושי לתקופה הנוכחית ולתקופות השוואתיות הינו כדלקמן:

תוכנות - מופחתות בקו ישר על פני 3-10 שנים.

תיק לקוחות - מופחת בקו ישר על פני 5 שנים.

האומדנים בדבר שיטת ההפחתה ואורך החיים השימושי נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנת דיווח.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יב. ירידת ערך

החברה בוחנת בכל תאריך דיווח האם קיימת ראיה אובייקטיבית לירידת ערך בגין הנכסים הבאים:

1. נכסים פיננסיים

נכסים פיננסיים הנמדדים בעלות מופחתת

ראיה אובייקטיבית לירידת ערך קיימת כאשר אירוע אחד או יותר השפיעו באופן שלילי על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים מהנכס לאחר מועד ההכרה. סכום ההפסד הנזקף לדוח רווח והפסד נמדד כהפרש בין יתרת הנכס בדוחות הכספיים לבין הערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים (שאינם כוללים הפסדי אשראי עתידיים שטרם התהוו), המהוונים בהתאם לשיעור הריבית האפקטיבית המקורית של הנכס הפיננסי. אם הנכס הפיננסי נושא ריבית משתנה, ההיוון נעשה בהתאם לשיעור הריבית האפקטיבית הנוכחית. בתקופות עוקבות הפסד מירידת ערך מבוטל כאשר ניתן לייחס באופן אובייקטיבי את השבת ערכו של הנכס לאירוע שהתרחש לאחר ההכרה בהפסד. ביטול כאמור נזקף לרווח והפסד עד לגובה ההפסד שהוכר.

2. נכסים שאינם פיננסיים

החברה בוחנת את הצורך בבחינת ירידת ערך נכסים לא פיננסיים, שאינם הוצאות רכישה נדחות, נכסים הנובעים מהטבות לעובדים ונכסי מס נדחים כאשר ישנם סימנים כתוצאה מאירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על כך שהיתרה בדוחות הכספיים אינה בת-השבה. במקרים בהם היתרה בדוחות הכספיים של הנכסים הלא פיננסיים עולה על הסכום בר-ההשבה שלהם, מופחתים הנכסים לסכום בר-ההשבה שלהם. סכום בר-ההשבה הינו הגבוה מבין שווי הוגן בניכוי עלויות מכירה ושווי שימוש. בהערכת שווי השימוש מהוונים תזרימי המזומנים הצפויים לפי שיעור ניכיון לפני מס המשקף את הסיכונים הספציפיים לכל נכס. בגין נכס שאינו מייצר תזרימי מזומנים עצמאיים נקבע סכום בר-השבה עבור היחידה מניבת המזומנים שאליה שייך הנכס. הפסדים מירידת ערך נזקפים לדוח רווח והפסד לסעיף הוצאות אחרות.

הפסד מירידת ערך של נכס למעט מוניטין מבוטל רק כאשר חלו שינויים באומדנים ששימשו בקביעת הסכום בר-ההשבה של הנכס מהמועד בו הוכר לאחרונה ההפסד מירידת הערך. ביטול ההפסד כאמור מוגבל לנמוך מבין סכום ירידת הערך של הנכס שהוכר בעבר (בניכוי פחת או הפחתה) או סכום בר-ההשבה של הנכס. לגבי נכס הנמדד לפי העלות, ביטול הפסד כאמור נזקף לרווח או הפסד.

הקריטריונים הייחודיים להלן מיושמים בבחינת ירידת ערך של הנכסים הספציפיים הבאים:

א) מוניטין

החברה בוחנת ירידת ערך של מוניטין אחת לשנה, ליום 31 בדצמבר, או לעיתים קרובות יותר אם אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים על כך שקיימת ירידת ערך.

בחינת ירידת ערך של מוניטין נקבעת על ידי בחינת סכום בר-ההשבה של יחידה מניבת מזומנים שאליה הוקצה המוניטין. כאשר סכום בר-השבה של יחידה מניבת מזומנים נמוך מהשווי של היחידה מניבת המזומנים שאליה הוקצה המוניטין, מוכר הפסד מירידת ערך המיוחס למוניטין. הפסדים מירידת ערך מוניטין אינם מבוטלים בתקופות עוקבות.

יג. הפרשה לחובות מסופקים

1. ביטוח משנה

א) ההתחייבויות של מבטחי המשנה כלפי החברה אינן משחררות אותה מהתחייבויותיה כלפי המבוטחים על פי פוליסות הביטוח.

מבטח משנה, אשר לא יעמוד בהתחייבויותיו על פי חוזי ביטוח המשנה, עלול לגרום לחברה הפסדים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יג. הפרשה לחובות מסופקים (המשך)

ב) החברה מבצעת הפרשה לחובות מסופקים בגין חובות מבטחי משנה שגבייתם מוטלת בספק על בסיס הערכות סיכון פרטניות ועל בסיס עומק החוב.

בנוסף, בקביעת חלקם של מבטחי המשנה בהתחייבויות הביטוחיות מתחשבת החברה, בין היתר, בהערכת אפשרות הגביה ממבטחי המשנה. כאשר חלקם של מבטחי המשנה כאמור מחושב על בסיס אקטוארי, חלקם של אותם מבטחי משנה שבקשיים מחושב בהתאם להמלצת האקטואר, המביאה בחשבון את כלל גורמי הסיכון. כמו כן, מתחשבת החברה בעת עריכת ההפרשות, בין היתר, בנכונות הצדדים להגיע להסכמי CUT OFF (ניתוק התקשרויות בדרך של פירעון סופי של החובות) במטרה לצמצם את החשיפה.

2. פרמיה לגביה

הפרשה לחובות מסופקים בגין פרמיות לגביה מחושבת לפי אומדנים המבוססים, בין היתר, על עומק חובות בפיגור.

יד. מדידת שווי הוגן

שווי הוגן הוא המחיר שהיה מתקבל במכירת נכס או המחיר שהיה משולם להעברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה.

מדידת שווי הוגן מבוססת על ההנחה כי העסקה מתרחשת בשוק העיקרי של הנכס או ההתחייבות, או בהיעדר שוק עיקרי, בשוק הכדאי (advantageous) ביותר.

השווי ההוגן של נכס או התחייבות נמדד תוך שימוש בהנחות שמשתתפים בשוק ישתמשו בעת תמחור הנכס או ההתחייבות, בהנחה שמשתתפים בשוק פועלים לטובת האינטרסים הכלכליים שלהם.

מדידת שווי הוגן לנכס לא פיננסי מביאה בחשבון את היכולת של משתתף בשוק להפיק הטבות כלכליות באמצעות הנכס בשימוש המיטבי שלו או על ידי מכירתו למשתתף אחר בשוק שישתמש בנכס בשימוש המיטבי שלו.

החברה משתמשת בטכניקות הערכה שהן מתאימות לנסיבות ושקיימים עבורן מספיק נתונים שניתנים להשגה כדי למדוד שווי הוגן, תוך מיקסום השימוש בנתונים רלוונטיים שניתנים לצפייה ומיזעור השימוש בנתונים שאינם ניתנים לצפייה.

השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים הנסחרים בשוק פעיל נקבע על ידי מחירי השוק בתאריך הדיווח. בגין מכשירים פיננסיים שלהם אין שוק פעיל, השווי ההוגן נקבע באמצעות שימוש בשיטות הערכה.

שיטות אלו כוללות התבססות על עסקאות שבוצעו לאחרונה בתנאי שוק, התייחסות לשווי השוק הנוכחי של מכשיר אחר דומה במהותו, היוון תזרימי מזומנים או שיטות הערכה אחרות. השווי של אגרות חוב בלתי סחירות, הלוואות ופקדונות, מחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים, ראו באור 12ב'.

כל הנכסים וההתחייבויות הנמדדים בשווי הוגן או שניתן גילוי לשווי ההוגן שלהם מחולקים לקטגוריות בתוך מידרג השווי ההוגן, בהתבסס על רמת הנתונים הנמוכה ביותר, המשמעותית למדידת השווי ההוגן בכללותה:

רמה 1: מחירים מצוטטים (ללא התאמות) בשוק פעיל של נכסים והתחייבויות זהים.

רמה 2: נתונים שאינם מחירים מצוטטים שנכללו ברמה 1 אשר ניתנים לצפייה במישרין או בעקיפין.

רמה 3: נתונים שאינם מבוססים על מידע שוק ניתן לצפייה (טכניקות הערכה ללא שימוש בנתוני שוק ניתנים לצפייה).

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

טו. הון מניות

עלויות המתייחסות ישירות להנפקת מניות ואופציות למניות המסווגות כהוניות מוצגות כהפחתה מההון.

טז. הטבות לעובדים

בחברה קיימים מספר סוגי הטבות לעובדים:

1. הטבות עובדים לזמן קצר

הטבות לעובדים לזמן קצר הינן הטבות אשר חזויות להיות מסולקות במלואן לפני 12 חודשים לאחר תום תקופת הדיווח השנתית שבה העובדים מספקים את השירותים המתייחסים. הטבות אלו כוללות משכורות, ימי חופשה, הבראה והפקדות מעסיק לביטוח לאומי ומוכרות כהוצאה עם מתן השירותים. התחייבות בגין בונוס במזומן או תוכנית להשתתפות ברווחים, מוכרת כאשר לחברה קיימת מחוייבות משפטית או משתמעת לשלם את הסכום האמור בגין שירות שניתן על ידי העובד וניתן לאמוד באופן מהימן את הסכום.

2. הטבות לאחר סיום העסקה

תכנית להפקדה מוגדרת

לחברה תוכניות להפקדה מוגדרת, בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, שלפיהן היא משלמת באופן קבוע תשלומים מבלי שתהיה לה מחוייבות משפטית או משתמעת לשלם תשלומים נוספים גם אם בקרן לא הצטברו סכומים מספיקים כדי לשלם את כל ההטבות לעובד המתייחסות לשירות העובד בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות.
הפקדות לתוכנית להפקדה מוגדרת בגין פיצויים או בגין תגמולים, מוכרות כהוצאה בעת ההפקדה לתוכנית במקביל לקבלת שירותי העבודה מהעובד .

בנוסף לחברה תוכנית להטבה מוגדרת בגין תשלום פיצויים בהתאם לחוק פיצויי פיטורין. לפי החוק, זכאים עובדים לקבל פיצויים עם פיטוריהם או עם פרישתם. ההתחייבות בשל סיום העסקה נמדדת לפי שיטת שווי אקטוארי של יחידת הזכאות החזויה. החישוב האקטוארי מביא בחשבון עליות שכר עתידיות ושיעור עזיבת עובדים, וזאת על בסיס הערכה של עיתוי התשלום. הסכומים מוצגים על בסיס היוון תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, לפי שיעורי הריבית בהתאם לתשואה במועד הדיווח של אגרות חוב קונצרניות צמודות מדד באיכות גבוהה, אשר מועד פרעונן דומה לתקופת ההתחייבות המתייחסת לפיצויי הפרישה.

החברה מפקידה כספים בגין התחייבויותיה לתשלום פיצויים לחלק מעובדיה באופן שוטף בקרנות פנסיה וחברות ביטוח (להלן - נכסי התוכנית). נכסי התוכנית הם נכסים המוחזקים על ידי קרן הטבות עובד לזמן ארוך או בפוליסות ביטוח כשירות. נכסי התוכנית אינם זמינים לשימוש נושי החברה, ולא ניתן לשלמם ישירות לחברה.

מרכיב הפיצויים, בפוליסות שהופקו על ידי החברה, אינו מהווה נכסי תוכנית ומקוזז מההתחייבויות בגין חוזי ביטוח.

ההתחייבות בשל הטבות לעובדים המוצגת בדוח על המצב הכספי מייצגת את הערך הנוכחי של התחייבות ההטבות המוגדרת בניכוי השווי ההוגן של נכסי התוכנית, מדידות מחדש של ההתחייבות נטו נזקפות לרווח כולל אחר.

3. הטבות בגין פיטורין

פיצויי פיטורין לעובדים נזקפים כהוצאה כאשר החברה התחייבה, לפיטורי עובדים לפני הגיעם לגיל הפרישה המקובל והיא אינה יכולה לבטל את ההצעה או כאשר החברה מכירה בעלויות בגין שינוי מבני אשר כולל תשלום של הטבות בגין פיטורין, כמוקדם מביניהם.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

טז. הטבות לעובדים (המשך)

4. הטבות עובד אחרות לטווח ארוך

עובדי החברה זכאים להטבות בגין מענקי הסתגלות. הטבות אלו מטופלות כהטבות אחרות לטווח ארוך מאחר שהחברה צופה כי הטבות אלו ינוצלו, ומחויבות החברה בגינן תסולק, במהלך תקופת ההעסקה ולאחר שנה מתום תקופת הדיווח השנתית בה העובדים סיפקו את השירות המתייחס.

ההתחייבות נטו של החברה בגין הטבות עובד אחרות לטווח ארוך המחושבת על בסיס הערכה אקטוארית, הינה בגין סכום ההטבה העתידית המגיעה לעובדים בגין שירותים שהועונקו בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות, תוך התחשבות בשיעור עליית שכר צפויה. סכום הטבות אלו מהוון לערכו הנוכחי. שיעור ההיוון נקבע בהתאם לתשואה במועד הדיווח על אגרות חוב קונצרניות צמודות מדד באיכות גבוהה אשר מועד הפרעון שלהן דומה לתקופת המחויבות של החברה.
מדידות מחדש של ההתחייבות נטו נזקפות לרווח או הפסד בתקופה בה הן התהוו.

יז. עסקאות תשלום מבוסס מניות

עסקאות המסולקות במכשירים הוניים

עלות העסקאות עם עובדים המסולקות במכשירים הוניים נמדדת לפי השווי ההוגן של המכשירים ההוניים במועד ההענקה. השווי ההוגן נקבע באמצעות שימוש במודל תמחור אופציות מקובל.

עלות העסקאות המסולקות במכשירים הוניים מוכרת ברווח או הפסד יחד עם גידול מקביל בהון על פני התקופה שבה תנאי הביצוע ו/או השירות מתקיימים ומסתיימת במועד שבו העובדים הרלוונטיים זכאים לגמול (להלן - תקופת ההבשלה). ההוצאה המצטברת המוכרת בגין עסקאות המסולקות במכשירים הוניים בתום כל מועד דיווח עד למועד ההבשלה משקפת את מידת חלוף תקופת ההבשלה ואת האומדן הטוב ביותר של החברה לגבי מספר המכשירים ההוניים שיבשילו בסופו של דבר.

הוצאה בגין הענקות שאינן מבשילות בסופו של דבר אינה מוכרת, למעט הענקות שההבשלה שלהן תלויה בתנאי שוק אשר מטופלות כהענקות שהבשילו ללא קשר לקיום תנאי השוק, וזאת בהנחה שכל שאר תנאי ההבשלה (שירות ו/או ביצוע) התקיימו.

כאשר החברה מבצעת שינויים בתנאים של הענקה המסולקת במכשירים הוניים, מוכרת הוצאה נוספת מעבר להוצאה המקורית שחושבה, בגין כל שינוי המגדיל את השווי ההוגן הכולל של התגמול המוענק או שמיטיב עם העובד לפי השווי ההוגן במועד השינוי.

ביטול הענקה המסולקת במכשיר הוני, מטופלת כאילו הבשילה לתאריך הביטול וההוצאה שטרם הוכרה בגין ההענקה מוכרת מיידית. עם זאת, אם ההענקה שבוטלה מוחלפת בהענקה חדשה ומיועדת כהענקה חלופית לתאריך בו הוענקה, ההענקה המבוטלת וההענקה החדשה תטופלנה שתיהן כשינוי של ההענקה המקורית כמתואר לעיל.

יח. הפרשות

הפרשה בהתאם ל-IAS 37 מוכרת כאשר לחברה קיימת מחויבות בהווה (משפטית או משתמעת) כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, צפוי שיידרש שימוש במשאבים כלכליים על מנת לסלק את המחויבות וניתן לאמוד אותה באופן מהימן. כאשר החברה צופה שחלק או כל ההוצאה תוחזר לחברה, כגון בחוזה ביטוח, ההחזר יוכר כנכס נפרד, רק במועד בו קיימת וודאות למעשה לקבלת הנכס. ההוצאה תוכר בדוח רווח והפסד בניכוי החזר ההוצאה.

תביעות משפטיות

הפרשה בגין תביעות מוכרת כאשר לחברה מחוייבות קיימת (משפטית או משתמעת) כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר; יותר סביר מאשר לא (more likely than not) כי החברה תידרש למשאביה הכלכליים לסילוק המחוייבות וניתן לאמוד את המחוייבות באופן מהימן. כאשר השפעת ערך הזמן הינה מהותית, נמדדת ההפרשה בהתאם לערכה הנוכחי. בעת בחינת הצורך בהכרה בהפרשות ובכימותן, מסתייעת הנהלת החברה ביועציה המשפטיים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יט. הכרה בהכנסה

1. פרמיות

א) פרמיות במגזר ביטוח חיים וחסכון לטווח ארוך ובמגזר ביטוח בריאות, לרבות פרמיות חסכון ולמעט תקבולים בגין חוזי השקעה נרשמות כהכנסות בהגיע מועד גבייתן. ביטולים נרשמים במועד קבלת ההודעה מבעל הפוליסה, או באופן יזום על ידי החברה עקב פיגורים בתשלום, בכפוף להוראות כל דין. השתתפות המבוטחים ברווחים מנוכה מהפרמיות.

ב) פרמיות בביטוח כללי נרשמות כהכנסות על בסיס דוחות תפוקה חודשיים. הפרמיות מתייחסות בעיקרן לתקופת ביטוח של שנה. ההכנסות מפרמיה ברוטו ושינויים בפרמיה שטרם הורווחה בגינה, נרשמים בסעיף פרמיות שהורווחו, ברוטו.

פרמיות בענף רכב חובה נזקפות לרווח והפסד בעת פירעון הפרמיה אך לא לפני תחילת תקופת הביטוח הואיל והכיסוי הביטוחי מותנה בתשלום הפרמיה.

פרמיות מפוליסות שתחילת הביטוח שלהן לאחר תאריך המאזן נרשמים כהכנסות מראש.

ההכנסות שנכללו בדוחות הכספיים הינן לאחר ביטולים שנתקבלו מבעלי פוליסות, ובניכוי ביטולים והפרשות עקב אי פירעון דמי הביטוח, בכפוף להוראות כל דין.

2. דמי ניהול

דמי ניהול בגין חוזי ביטוח תלויי תשואה:

דמי הניהול מחושבים בהתאם להנחיות המפקח בשיעורים קבועים מסכום צבירת החיסכון של המבוטחים בתיק המשתתף ברווחים וכוללים דמי ניהול קבועים בלבד.

3. עמלות

הכנסות מעמלות מביטוח משנה בביטוח כללי, חיים ובריאות נזקפות בעת התהוותן.

כ. רווחים/הפסדים מהשקעות נטו, הכנסות מימון והוצאות מימון

רווחים (הפסדים) מהשקעות נטו והכנסות מימון כוללים הכנסות ריבית והפרשי הצמדה בגין נכסי חוב, הכנסות מדיבידנדים, רווחים/הפסדים נטו ממכירת נכסים פיננסיים, שינויים בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד, רווחים (הפסדים) ממטבע חוץ, שינויים בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה והכנסות מדמי שכירות של נדל"ן להשקעה.
רווחים (הפסדים) ממימוש השקעות המחושבים כהפרש בין תמורת המימוש נטו ובין העלות המקורית או העלות המופחתת ומוכרים בעת קרות אירוע המכירה. הכנסות ריבית מוכרות עם צבירתן, באמצעות שיטת הריבית האפקטיבית. הכנסות מדיבידנדים מוכרות במועד בו מוקנית לחברה הזכות לקבלת תשלום. באם מתקבל הדיבידנד בגין מניות סחירות, מכירה החברה בהכנסות מדיבידנד ביום האקס.

הוצאות מימון כוללות הוצאות ריבית והפרשי הצמדה על כתבי התחייבות נדחים שהתקבלו, ריבית והפרשי שער על פקדונות מבטחי משנה ועל יתרות מבטחי משנה. עלויות האשראי נזקפות לדוח רווח והפסד לפי שיטת הריבית האפקטיבית.

רווחים והפסדים מהפרשי שער ושינויים בשווי ההוגן של ההשקעות מדווחים בנטו.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כא. הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות הנהלה וכלליות מסווגות להוצאות עקיפות ליישוב תביעות (הנכללות בסעיף תשלומים ושינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה), להוצאות הקשורות ברכישה (הנכללות בסעיף עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות) וליתרת הוצאות הנהלה וכלליות אחרות הנכללות בסעיף זה. הסיווג נערך בהתאם למודלים פנימיים של החברה המבוססים על הוצאות ישירות שנזקפו והוצאות עקיפות שהועמסו.

כב. מסים על הכנסה

תוצאות המס בגין מסים שוטפים או נדחים נזקפות לרווח או הפסד, למעט אם הן מתייחסות לפריטים הנזקפים לרווח כולל אחר או להון.

1. מסים שוטפים

חבות בגין מסים שוטפים נקבעת תוך שימוש בשיעורי המס וחוקי המס שחוקקו או אשר חקיקתם הושלמה למעשה, עד לתאריך הדיווח, וכן התאמות נדרשות בקשר לחבות המס לתשלום בגין שנים קודמות.

2. מסים נדחים

מסים נדחים מחושבים בגין הפרשים זמניים בין הסכומים הנכללים בדוחות הכספיים לבין הסכומים המובאים בחשבון לצורכי מס.

יתרות המסים הנדחים מחושבות לפי שיעור המס הצפוי לחול כאשר הנכס ימומש או ההתחייבות תסולק, בהתבסס על חוקי המס שחוקקו או אשר חקיקתם הושלמה למעשה עד לתאריך הדיווח.

בכל תאריך דיווח נכסי מסים נדחים נבחנים ובמידה שלא צפוי ניצולם הם מופחתים, הפסדים מועברים והפרשים זמניים ניתנים לזיכוי, בגינם לא הוכרו נכסי מסים נדחים, נבחנים בכל תאריך דיווח ובמידה שניצולם צפוי מוכר נכס מס נדחה מתאים.

כג. רווח למניה

רווח למניה מחושב על ידי חלוקה של הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות החברה במספר המניות הרגילות המשוקלל הקיים בפועל במהלך התקופה.
מניות רגילות פוטנציאליות נכללות בחישוב הרווח המדולל למניה במידה שהשפעתן מדללת את הרווח למניה מפעילויות נמשכות. מניות רגילות פוטנציאליות שהומרו במהלך התקופה נכללות ברווח המדולל למניה רק עד למועד ההמרה, ומאותו מועד נכללות ברווח הבסיסי למניה.

כד. שינוי בסיווג

1. בנתוני הדוח על המצב הכספי ליום 31 בדצמבר 2016 סווג מחדש החברה מחדש סך של 4,223 אלפי ש"ח מסעיף ההתחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלוי תשואה לסעיף ההתחייבויות בשל הטבות לעובדים וזאת כדי לשקף נכונה את ההתחייבות בגין סכומים המופקדים בחברה במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי החברה.

2. מספרי ההשוואה בבאור השקעות פיננסיות אחרות סווגו מחדש בסך של 30,169 אלפי שח מרמה 3 לרמה 2 במדרג השווי ההוגן, על מנת לשקף נכונה את רמת מדרג השווי ההוגן של השקעות פיננסיות אחרות.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כה. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם

1. תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 17, חוזי ביטוח

בחודש מאי 2017 פרסמה הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB) את תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 17 בדבר חוזי ביטוח (להלן - התקן החדש).
התקן החדש קובע כללים להכרה, מדידה, הצגה וגילוי בקשר לחוזי ביטוח ומחליף את ההוראות הקיימות בנושא. התקן החדש צפוי לגרום לשינויים משמעותיים בדיווח הכספי של חברות ביטוח.

בהתאם לתקן החדש יש למדוד את ההתחייבות הביטוחית כערך הנוכחי של תזרימי המזומנים הצפויים מחוזי הביטוח תוך התחשבות באי הוודאות הגלומה בתחזיות אלו (מרווח הסיכון). כמו כן, הרווח הגלום הצפוי בחוזי הביטוח הנגזר מהחישובים כאמור יוכר על פני תקופת הכיסוי, וההשפעה של שינויים בהנחות (למעט ריבית) תיפרס גם היא על פני תקופת הכיסוי. הפסד יוכר באופן מיידי אם קבוצת חוזי ביטוח אינה צפויה להיות רווחית, או הופכת למפסידה.

לגבי חוזי ביטוח מסוימים (בדרך כלל חוזי ביטוח אלמנטרי עם כיסוי ביטוחי של עד שנה) ניתן ליישם מודל מדידה פשוט יותר שאינו שונה בהרבה מהמדידה המקובלת כיום.

התקן החדש ייושם החל מיום 1 בינואר 2021. אימוץ מוקדם אפשרי, כל עוד IFRS 9 מכשירים פיננסים וכן IFRS 15 הכרה בהכנסה מחוזים עם לקוחות, מיושמים במקביל.

התקן החדש ייושם למפרע. אם יישום למפרע אינו מעשי ניתן לבחור באחת משתי הגישות הבאות:

1. גישת יישום למפרע חלקי.
2. גישת השווי ההוגן.

החברה טרם החלה בבחינת ההשלכות של אימוץ התקן על הדוחות הכספיים.

2. IFRS 9 *מכשירים פיננסיים*

בחודש יולי 2014 ה-IASB פירסם את הנוסח המלא והסופי של IFRS 9 - מכשירים פיננסיים, המחליף את IAS 39 - מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה ואת IFRS 9 (2010), IFRS 9 (2009) ו-IFRS 9 (2013). IFRS 9 (להלן – התקן) מטפל בכל שולשת האספקטים הקשורים למכשירים פיננסים: סיווג ומדידה, ירידת ערך וחשבונאות גידור

התקן החדש קובע כי בעת ההכרה לראשונה כל הנכסים הפיננסיים יימדדו בשווי הוגן. בתקופות עוקבות יש למדוד מכשירי חוב בעלות מופחתת רק אם מתקיימים שני התנאים המצטברים הבאים:

- הנכס מוחזק במסגרת מודל עסקי שמטרתו היא להחזיק בנכסים על מנת לגבות את תזרימי המזומנים החוזיים הנובעים מהם.
- על פי התנאים החוזיים של הנכס הפיננסי, החברה זכאית, במועדים מסויימים, לקבל תזרימי מזומנים המהווים אך ורק תשלומי קרן ותשלומי ריבית על יתרת קרן.

המדידה העוקבת של כל יתר מכשירי החוב והנכסים הפיננסיים האחרים תהיה על פי שווי הוגן. התקן החדש קובע הבחנה בין מכשירי חוב אשר ימדדו בשווי הוגן דרך רווח או הפסד ומכשירי חוב שימדדו בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כה. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

2. IFRS 9 מכשירים פיננסיים (המשך)

נכסים פיננסיים שהינם מכשירים הוניים יימדדו בתקופות עוקבות בשווי הוגן, וההפרשים ייזקפו לרווח והפסד או לרווח (הפסד) כולל אחר, על פי בחירת החברה לגבי כל מכשיר ומכשיר. אם מדובר במכשירים הוניים המוחזקים למטרות מסחר, חובה למדוד אותם בשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

כמו כן, התקן החדש כולל מודל חדש הבנוי משלושה שלבים למדידת ירידת ערך של מכשירי חוב פיננסים אשר אינם נמדדים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד ומתבסס על הפסדי אשראי צפויים ("Expected Credit Loss Model"). כל שלב קובע את אופן המדידה של הפסדי האשראי הצפויים וזאת בהתבסס על שינויים שחלו בסיכון האשראי של מכשיר החוב. כמו כן, ניתנת הקלה במודל זה לנכסים פיננסים בעלי תקופות אשראי קצרות, כגון לקוחות.

לעניין גריעה ובנושא התחייבויות פיננסיות קובע התקן החדש את אותן הוראות שנדרשות לפי הוראות IAS 39 לגבי גריעה ולגבי התחייבויות פיננסיות שלא נבחרה לגביהן חלופת השווי ההוגן.
לגבי התחייבויות שלגביהן נבחרה חלופת השווי ההוגן, סכום השינוי בשווי ההוגן של ההתחייבות - המיוחס לשינויים בסיכון האשראי של החברה - ייזקף לרווח כולל אחר. כל יתר השינויים בשווי ההוגן ייזקפו לרווח או הפסד.

התקן החדש כולל דרישות חדשות בנוגע לחשבונאות גידור.

התקן יושם בדוחות הכספיים של החברה החל מהתקופות השנתיות המתחילות ביום 1 בינואר, 2018.

מאחר והחברה אימצה בשנת 2010 את שלב א' של הוראות התקן, ההקלה שמתירה לישות שמנפיקה חוזי ביטוח לדחות את אימוץ התקן לינואר 2021 איננה רלוונטית לחברה.

החברה לא צופה השפעה מהותית על יתרת סך ההון כתוצאה מיישום התקן לראשונה:

א. סיווג ומדידה של נכסים פיננסים- החברה צופה להמשיך ולמדוד בשווי הוגן נכסים פיננסים שנמדדים בשווי הוגן תחת התקן הקיים. עם זאת חלק מנכסי החוב הסחירים צפויים להימדד בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר חלף שווי הוגן דרך רווח או הפסד. שינוי זה יגרום ביום המעבר למיון הרווחים הצבורים נטו ממס בגין ניירות אלו מיתרת עודפים לקרן הון.

ב. ירידת ערך- בשלב זה, על פי אומדן ראשוני שערכה החברה, מודל הפסדי האשראי החזויים צפוי להגדיל את סכום ההפרשה לירידת ערך בגין הנכסים הפיננסים אך הגידול האמור בהפרשה, לא צפוי להשפיע באופן מהותי על סך ההון של החברה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כה. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

3. IFRS 16 חכירות

בינואר 2016 פרסם ה- IASB את תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 16 בדבר חכירות (להלן - התקן החדש).
בהתאם לתקן החדש, חכירה מוגדרת כחוזה, או חלק מחוזה, אשר מעביר בתמורה לתשלום את זכות השימוש בנכס לתקופת זמן מוגדרת.

להלן עיקרי השפעות התקן החדש:

- התקן החדש דורש מחוכרים להכיר בכל החכירות בנכס מול התחייבות בדוח על המצב הכספי (פרט למקרים מסוימים, ראה להלן) באופן דומה לטיפול החשבונאי בחכירה מימונית בהתאם לתקן הקיים- IAS 17 חכירות.
- חוכרים יכירו בהתחייבות בגין תשלומי החכירה ומנגד יכירו בנכס זכות-שימוש. כמו כן, החוכרים יכירו בהוצאות ריבית ובהוצאות פחת בנפרד.
- תשלומי חכירה משתנים שאינם תלויים במדד או בריבית אשר מבוססים על ביצוע או שימוש (לדוגמה, אחוז מהפדיון) יוכרו כהוצאה מצד החוכרים או כהכנסה מצד המחכירים במועד היווצרותם.
- במקרה של שינוי בתשלומי חכירה משתנים הצמודים למדד, על החוכר להעריך מחדש את ההתחייבות בגין החכירה כאשר השפעת השינוי תיזקף לנכס זכות-השימוש.
- התקן החדש כולל שני חריגים שבהם החוכרים רשאים לטפל בחכירות בהתאם לטיפול החשבונאי הקיים בהתייחס לחכירות תפעוליות וזאת במקרה של חכירות נכסים בעלי ערך כספי נמוך או במקרה של חכירות לתקופה של עד שנה.
- הטיפול החשבונאי מצד המחכיר נותר ללא שינוי מהותי לעומת התקן הקיים, קרי, סיווג כחכירה מימונית או כחכירה תפעולית.

התקן החדש ייושם החל מהתקופות השנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2019.
אימוץ מוקדם אפשרי, בשלב זה אין בכוונת החברה לאמץ את התקן החדש באימוץ מוקדם.

4. תיקונים ל -IAS 40 נדל"ן להשקעה - העברות של נדל"ן להשקעה

בחודש דצמבר 2016 פרסם ה- IASB תיקונים ל- IAS 40 נדל"ן להשקעה (להלן - התיקונים).
התיקונים מבהירים ומספקים הנחיות יישום להוראות IAS 40 לגבי העברות של נדל"ן להשקעה או לנדל"ן להשקעה. עיקרי התיקונים הינם הקביעה כי רשימת האירועים המפורטת בתקן לגבי העברות נדל"ן להשקעה מהוות דוגמאות לראיות לשינוי בשימוש הנדל"ן ואינן מהוות רשימה סגורה. כמו כן, התיקונים מבהירים כי שינוי בכוונת ההנהלה, כשלעצמה, לא מספקת ראיה לשינוי בשימוש.

התיקונים בתוקף החל מיום 1 בינואר 2018. התיקונים יישומו באופן פרוספקטיבי (מכאן ואילך) החל מהתקופה בה התיקונים מיושמים לראשונה. כאשר קיים מידע זמין לתקופות קודמות, אזי ניתן ליישם את התיקונים למפרע. תיאומים למועד היישום לראשונה אם קיימים, ייזקפו להון.

להערכת החברה, לאחר בחינת השלכות יישום התיקונים, ליישומם לא צפויה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים של החברה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כה. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

5. IFRIC 23- טיפול באי ודאות הקשורה למיסים על ההכנסה

בחודש יוני 2017 פרסם ה- IASB את IFRIC 23 – טיפול באי-ודאות הקשורה למסים על ההכנסה (להלן - הפרשנות). הפרשנות מבהירה את כללי ההכרה והמדידה של נכסים או התחייבויות בהתאם להוראות IAS 12 מסים על ההכנסה במצבים בהם קיימת אי-ודאות הקשורה למסים על ההכנסה. הפרשנות מתייחסת ומספקת הנחיות לבחינת קיבוץ מקרים של אי-ודאות המתייחסים למסים על הכנסה, בחינת התייחסות של רשויות המס, מדידת השלכות אי-הודאות הקשורה למסים על הכנסה על הדוחות הכספיים וכן טיפול בשינויים בעובדות ובנסיבות של אי-הודאות.

הפרשנות תיושם החל מהדוחות הכספיים לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר, 2019. אימוץ מוקדם אפשרי. במועד היישום לראשונה, החברה תיישם את הפרשנות באחת משתי השיטות:

א) יישום למפרע מלא ללא תיקון מספרי השוואה וזקיפת ההשפעה המצטברת למועד היישום לראשונה ליתרת הפתיחה של יתרת הרווח.

ב) יישום למפרע מלא לרבות תיקון מספרי השוואה.

להערכת החברה, לפרשנות לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כו. להלן שיעורי השינוי של מדד המחירים לצרכן ושער החליפין של הדולר:

	מדד המחירים לצרכן		שער חליפין יציג של הדולר ארה"ב
	מדד בגין	מדד ידוע	
	%	%	%
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017	0.4	0.3	(9.8)
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016	(0.2)	(0.3)	(1.5)
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015	(1.0)	(0.9)	0.3

באור 3: - מגזרי פעילות

א. החברה פועלת במגזרי הפעילות הבאים:

1. מגזר ביטוח החיים והחיסכון לטווח ארוך

מגזר ביטוח החיים והחיסכון לטווח ארוך כולל את ענפי ביטוח חיים והוא מתמקד בעיקר בחיסכון לטווח ארוך (במסגרת פוליסות ביטוח חיים לסוגיהן) וכן בכיסויים ביטוחיים של סיכונים שונים כגון: מוות, נכות, אובדן כושר עבודה ועוד.

2. מגזר ביטוח בריאות

מגזר ביטוח בריאות כולל ביטוח הוצאות רפואיות, תאונות אישיות, מחלות קשות ונסיעות לחו"ל.

3. מגזר ביטוח כללי

מגזר הביטוח הכללי כולל את ענפי החבויות והרכוש. בהתאם להוראות המפקח מפורט מגזר הביטוח הכללי לפי ענפי רכב חובה, רכב רכוש, ענפי רכוש ואחרים וענפי חבויות אחרים.

- ענף רכב חובה

ענף רכב חובה מתמקד בכיסוי אשר רכישתו על ידי בעל הרכב או הנוהג בו היא חובה על פי דין ואשר מעניק כיסוי לנזק גוף (לנהג הרכב, לנוסעים ברכב או להולכי רגל) כתוצאה משימוש ברכב מנועי.

- ענף רכב רכוש

ענף רכב רכוש מתמקד בכיסוי נזקי רכוש לרכב המבוטח ונזקי רכוש שהרכב המבוטח יגרום לצד שלישי.

- ענפי רכוש ואחרים

יתר ענפי הרכוש שאינם רכב וחבויות ובעיקר ענף דירות.

- ענפי חבויות אחרים

ענפי החבויות מיועדים לכיסוי של חבויות המבוטח בגין נזק שהוא יגרום לצד שלישי. ענפים אלו כוללים: אחריות כלפי צד ג', אחריות מעבידים ואחריות מקצועית.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ב. להלן תוצאות מגזרי הפעילות:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017				
	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	בריאות	ביטוח כללי	לא מיוחס למגזרי פעילות	סך הכל
	אלפי ש"ח				
פרמיות שהורווחו ברוטו	272,963	218,667	1,801,662	-	2,293,292
פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה	31,640	9,848	69,052	-	110,540
פרמיות שהורווחו בשייר	241,323	208,819	1,732,610	-	2,182,752
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	15,684	1,196	48,992	33,647	99,519
הכנסות מדמי ניהול	6,222	-	-	-	6,222
הכנסות מעמלות	10,858	1,776	5,326	-	17,960
הכנסות אחרות	-	-	-	191	191
סך כל ההכנסות	274,087	211,791	1,786,928	33,838	2,306,644
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו	142,471	89,063	1,362,614	-	1,594,148
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח	14,272	7,578	31,758	-	53,608
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	128,199	81,485	1,330,856	-	1,540,540
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	45,503	51,761	210,931	-	308,195
הוצאות הנהלה וכלליות	24,795	23,494	75,856	2,101	126,246
הוצאות (הכנסות) מימון	81	-	(467)	15,703	15,317
הוצאות אחרות	-	-	-	791	791
סך כל ההוצאות	198,578	156,740	1,617,176	18,595	1,991,089
רווח לפני מסים על ההכנסה	75,509	55,051	169,752	15,243	315,555
הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה	(1,129)	(1,260)	(4,618)	-	(7,007)
סה"כ רווח כולל לפני מסים על ההכנסה	74,380	53,791	165,134	15,243	308,548

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ב. להלן תוצאות מגזרי הפעילות (המשך):

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016				
	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	בריאות	ביטוח כללי	לא מיוחס למגזרי פעילות	סך הכל
	אלפי ש"ח				
פרמיות שהורווחו ברוטו	253,801	182,756	1,582,478	-	2,019,035
פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה	28,477	10,135	55,711	-	94,323
פרמיות שהורווחו בשייר	225,324	172,621	1,526,767	-	1,924,712
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	10,132	1,089	46,619	25,940	83,780
הכנסות מדמי ניהול	6,513	-	-	-	6,513
הכנסות מעמלות	12,192	1,758	3,654	-	17,604
סך כל ההכנסות	254,161	175,468	1,577,040	25,940	2,032,609
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו	129,107	76,569	1,331,496	-	1,537,172
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח	9,303	6,999	52,440	-	68,742
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	119,804	69,570	1,279,056	-	1,468,430
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	39,941	38,670	194,760	-	273,371
הוצאות הנהלה וכלליות	22,309	21,006	74,780	4,341	122,436
הוצאות מימון	89	-	46	13,610	13,745
הוצאות אחרות	-	-	-	646	646
סך כל ההוצאות	182,143	129,246	1,548,642	18,597	1,878,628
רווח לפני מסים על ההכנסה	72,018	46,222	28,398	7,343	153,981
הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה	(180)	(202)	(738)	-	(1,120)
סה"כ רווח כולל לפני מסים על ההכנסה	71,838	46,020	27,660	7,343	152,861

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ב. להלן תוצאות מגזרי הפעילות (המשך):

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015				
	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	בריאות	ביטוח כללי	לא מיוחס למגזרי פעילות	סך הכל
	אלפי ש"ח				
פרמיות שהורווחו ברוטו	230,430	155,108	1,349,098	-	1,734,636
פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה	25,682	11,065	55,859	-	92,606
פרמיות שהורווחו בשייר	204,748	144,043	1,293,239	-	1,642,030
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	10,259	3,141	38,244	760	52,404
הכנסות מדמי ניהול	7,119	-	-	-	7,119
הכנסות מעמלות	9,692	2,004	3,419	-	15,115
סך כל ההכנסות	231,818	149,188	1,334,902	760	1,716,668
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו	121,283	55,315	947,653	-	1,124,251
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח	15,919	5,699	41,811	-	63,429
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	105,364	49,616	905,842	-	1,060,822
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	35,940	30,378	182,855	-	249,173
הוצאות הנהלה וכלליות	19,888	17,137	76,457	8,449	121,931
הוצאות מימון	-	-	95	14,907	15,002
הוצאות אחרות	-	-	-	207	207
סך כל ההוצאות	161,192	97,131	1,165,249	23,563	1,447,135
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה	70,626	52,057	169,653	(22,803)	269,533
הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה	(80)	(90)	(376)	-	(546)
סה"כ רווח (הפסד) כולל לפני מסים על ההכנסה	70,546	51,967	169,277	(22,803)	268,987

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ג. להלן הרכב נכסים והתחייבויות מגזרי הפעילות:

	ליום 31 בדצמבר 2017				
	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	בריאות	ביטוח כללי	לא מיוחס למגזרי פעילות	סך הכל
	אלפי ש"ח				
נכסים					
נכסים בלתי מוחשיים	-	-	11,880	143,425	155,305
הוצאות רכישה נדחות	113,172	86,284	98,485	-	297,941
נדל"ן להשקעה	-	-	84,922	142,238	227,160
נכסי ביטוח משנה	13,341	7,159	173,709	-	194,209
פרמיות לגבייה	636	1,768	538,301	-	540,705
השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה	497,294	-	-	-	497,294
השקעות פיננסיות אחרות:					
נכסי חוב סחירים	-	-	285,575	236,600	522,175
נכסי חוב שאינם סחירים	32,355	25,083	1,067,058	322	1,124,818
מניות	-	-	9,272	9,273	18,545
אחרות	-	-	187,692	187,695	375,387
סך כל השקעות פיננסיות אחרות	32,355	25,083	1,549,597	433,890	2,040,925
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה	8,279	-	-	-	8,279
מזומנים ושווי מזומנים אחרים	66,981	51,928	326,977	-	445,886
נכסים אחרים	23	632	118,330	52,447	171,432
סך כל הנכסים	732,081	172,854	2,902,201	772,000	4,579,136
סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה	505,573	-	-	-	505,573
התחייבויות					
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה	92,717	71,879	2,572,900	-	2,737,496
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	494,407	-	-	-	494,407
התחייבויות פיננסיות	-	-	5,913	351,628	357,541
התחייבויות אחרות	47,571	4,383	245,353	148,224	445,531
סך כל ההתחייבויות	634,695	76,262	2,824,166	499,852	4,034,975

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ג. להלן הרכב נכסים והתחייבויות מגזרי הפעילות: (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2016				
	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	בריאות	ביטוח כללי	לא מיוחס למגזרי פעילות	סך הכל
	אלפי ש"ח				
נכסים					
נכסים בלתי מוחשיים	-	-	-	121,564	121,564
הוצאות רכישה נדחות	104,923	73,414	84,491	-	262,828
נדל"ן להשקעה	-	-	75,085	144,725	219,810
נכסי ביטוח משנה	12,007	6,910	153,638	-	172,555
פרמיות לגבייה	288	1,049	453,482	-	454,819
השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה	502,479	-	-	-	502,479
השקעות פיננסיות אחרות:					
נכסי חוב סחירים	14,451	11,544	232,075	232,076	490,146
נכסי חוב שאינם סחירים	31,782	25,390	849,733	119,422	1,026,327
מניות	-	-	4,501	4,501	9,002
אחרות	-	-	64,973	64,973	129,946
סך כל השקעות פיננסיות אחרות	46,233	36,934	1,151,282	420,972	1,655,421
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה	10,740	-	-	-	10,740
מזומנים ושווי מזומנים אחרים	52,468	41,916	465,568	-	559,952
נכסים אחרים	-	10	97,538	52,042	149,590
סך כל הנכסים	729,138	160,233	2,481,084	739,303	4,109,758
סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה	513,219	-	-	-	513,219
התחייבויות					
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה	77,513	61,924	2,275,740	-	2,415,177
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	503,080 *)	-	-	-	503,080
התחייבויות פיננסיות	-	-	-	351,310	351,310
התחייבויות אחרות	46,527 *)	4,916	222,457	32,888	306,788
סך כל ההתחייבויות	627,120	66,840	2,498,197	384,198	3,576,355

*) סווג מחדש ראה באור 2כד'.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ד. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017				
	ביטוח כללי				
	רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים (*)	ענפי חבויות אחרים(**)	סך הכל
	אלפי ש"ח				
פרמיות ברוטו	538,922	1,197,716	186,667	17,147	1,940,452
פרמיות ביטוח משנה	32,348	2,339	33,805	1,184	69,676
פרמיות בשייר	506,574	1,195,377	152,862	15,963	1,870,776
שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה בשייר	35,417	96,544	5,681	524	138,166
פרמיות שהורווחו בשייר	471,157	1,098,833	147,181	15,439	1,732,610
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	33,145	12,692	2,209	946	48,992
הכנסות מעמלות	-	531	4,795	-	5,326
סך כל ההכנסות	504,302	1,112,056	154,185	16,385	1,786,928
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו	459,104	811,969	81,491	10,050	1,362,614
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח	25,073	75	5,959	651	31,758
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	434,031	811,894	75,532	9,399	1,330,856
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	59,577	125,543	23,677	2,134	210,931
הוצאות הנהלה וכלליות	20,980	47,387	6,826	663	75,856
הוצאות (הכנסות) מימון	-	(525)	58	-	(467)
סך כל ההוצאות	514,588	984,299	106,093	12,196	1,617,176
רווח (הפסד) כולל לפני מסים על הכנסה	(10,286)	127,757	48,092	4,189	169,752
הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה	(1,158)	(2,957)	(461)	(42)	(4,618)
רווח (הפסד) כולל לפני מסים על ההכנסה	(11,444)	124,800	47,631	4,147	165,134
התחייבות בגין חוזי ביטוח ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2017	1,672,350	742,647	115,993	41,910	2,572,900
התחייבות בגין חוזי ביטוח בשייר ליום 31 בדצמבר, 2017	1,508,320	743,652	107,103	40,116	2,399,191

(*) ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר נתונים מענפי ביטוח דירות אשר הפעילות בגינם מהווה כ-93% מסך הפרמיות בענפים אלו.
(**) ענפי חבויות ואחרים כוללים בעיקר נתונים מענפי חבות צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה כ-94% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ד. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי: (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016				
	ביטוח כללי				
	רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים (*)	ענפי חבויות אחרים(**)	סך הכל
	אלפי ש"ח				
פרמיות ברוטו	468,499	1,018,956	172,779	17,452	1,677,686
פרמיות ביטוח משנה	20,795	2,197	31,917	1,197	56,106
פרמיות בשייר	447,704	1,016,759	140,862	16,255	1,621,580
שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה בשייר	18,243	68,685	7,012	873	94,813
פרמיות שהורווחו בשייר	429,461	948,074	133,850	15,382	1,526,767
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	32,553	10,952	2,249	865	46,619
הכנסות מעמלות	-	-	3,654	-	3,654
סך כל ההכנסות	462,014	959,026	139,753	16,247	1,577,040
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו	485,833	766,092	68,841	10,730	1,331,496
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח	42,466	1,275	7,461	1,238	52,440
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	443,367	764,817	61,380	9,492	1,279,056
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	55,874	113,693	23,173	2,020	194,760
הוצאות הנהלה וכלליות	22,668	44,376	6,905	831	74,780
הוצאות מימון	-	-	46	-	46
סך כל ההוצאות	521,909	922,886	91,504	12,343	1,548,642
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה	(59,895)	36,140	48,249	3,904	28,398
הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה	(189)	(464)	(78)	(7)	(738)
רווח (הפסד) כולל לפני מסים על ההכנסה	(60,084)	35,676	48,171	3,897	27,660
התחייבות בגין חוזי ביטוח ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2016	1,521,049	616,287	102,287	36,117	2,275,740
התחייבות בגין חוזי ביטוח בשייר ליום 31 בדצמבר, 2016	1,375,502	617,311	94,558	34,731	2,122,102

(*) ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר נתונים מענפי ביטוח דירות אשר הפעילות בגינם מהווה כ-93% מסך הפרמיות בענפים אלו.
(**) ענפי חבויות ואחרים כוללים בעיקר נתונים מענפי חבות צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה כ-94% מסך פרמיות בענפים אלו.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ד. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי: (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015				
	ביטוח כללי				
	רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים (*)	ענפי חבויות אחרים(**)	סך הכל
	אלפי ש"ח				
פרמיות ברוטו	414,478	833,401	159,156	11,784	1,418,819
פרמיות ביטוח משנה	24,074	1,705	29,671	1,068	56,518
פרמיות בשייר	390,404	831,696	129,485	10,716	1,362,301
שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה בשייר	14,128	47,698	4,793	2,443	69,062
פרמיות שהורווחו בשייר	376,276	783,998	124,692	8,273	1,293,239
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	24,793	9,774	3,232	445	38,244
הכנסות מעמלות	-	-	3,419	-	3,419
סך כל ההכנסות	401,069	793,772	131,343	8,718	1,334,902
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו	293,042	575,552	73,675	5,384	947,653
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח	27,225	4,147	9,870	569	41,811
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	265,817	571,405	63,805	4,815	905,842
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	52,560	105,922	23,077	1,296	182,855
הוצאות הנהלה וכלליות	21,552	45,366	8,841	698	76,457
הוצאות מימון	-	-	95	-	95
סך כל ההוצאות	339,929	722,693	95,818	6,809	1,165,249
רווח כולל לפני מסים על הכנסה	61,140	71,079	35,525	1,909	169,653
הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה	(101)	(229)	(43)	(3)	(376)
רווח כולל לפני מסים על ההכנסה	61,039	70,850	35,482	1,906	169,277
התחייבות בגין חוזי ביטוח ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2015	1,314,487	497,530	99,195	27,192	1,938,404
התחייבות בגין חוזי ביטוח בשייר ליום 31 בדצמבר, 2015	1,183,951	494,917	90,036	26,106	1,795,010

(*) ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר נתונים מענפי ביטוח דירות אשר הפעילות בגינם מהווה כ-92% מסך הפרמיות בענפים אלו.
(**) ענפי חבויות ואחרים כוללים בעיקר נתונים מענפי חבות צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה כ-93% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 4: - צירופי עסקים

ביום 5 בינואר 2017 התקשרה החברה בהסכם עם חברת צ'מפיון מוטורס בע"מ (להלן "צ'מפיון") וסוכנות ביטוח (להלן "הסוכנות") שהנה חברה קשורה לחברת צ'מפיון. במסגרת ההסכם רכשה החברה זכויות בתיק הביטוח של הסוכנות ובמקביל צ'מפיון תחל להציע ללקוחותיה את שירותי הביטוח של החברה.
החברה הכירה בשווי ההוגן של הנכסים שנרכשו וההתחייבויות שניטלו במסגרת צירוף העסקים על פי ייחוס עלות הרכישה.

להלן השווי ההוגן של הנכסים המזוהים וההתחייבויות המזוהות של צ'מפיון והסוכנות במועד הרכישה

	שווי הוגן
	אלפי ש"ח
נכסים בלתי מוחשיים- תיק לקוחות	3,828
מוניטין הנובע מהרכישה	8,818
סך עלות הרכישה	12,646
התחייבויות פיננסית - תמורה מותנית	(6,646)
עלות רכישה ששולמה במזומן	6,000

התרומה למחזור הפרמיות בענף רכב רכוש בשנת 2017 הנה בסך של כ- 41 מיליון ש"ח. המוניטין שנוצר ברכישה מיוחס להטבות החזויות הנובעות מהסינרגיה של שילוב הפעילויות של החברה ותיק הלקוחות הנרכש.

תמורה מותנית

בהתאם להסכם כאמור לעיל התחייבה החברה לתמורה מותנית, בנוסף לתמורה ששולמה במזומן, כדלקמן:
- תמורה מותנית בהתאם לבחינת ה- Loss Ratio הממוצע של הלקוחות המזכים עד לסכום מצטבר של 4 מיליון ש"ח בחלוף 4 שנים.
- תמורה מותנית בגין עמלה בגין כל חידוש פוליסה תשולם במהלך כל השנה.

להלן הנתונים המשמעותיים שאינם ניתנים לצפייה ששימשו במדידת השווי ההוגן של ההתחייבות בגין תמורה מותנית שבוצעה על ידי מעריך השווי ליום הרכישה:

שיעור היוון תמורה מותנית בגין בחינת ה- Loss Ratio : 2.4%
שיעור היוון תמורה מותנית בגין חישוב עמלות: 20.5%

לעניין התנועה בהתחייבות בגין תמורה מותנית ואופן שערוך ההתחייבות (הנמדדת ברמה 3 במידרג השווי ההוגן) ראה ביאור 25ד.
לפרטים בדבר בחינת פגימת שווי מוניטין ראה באור 5 להלן.

באור 5: - נכסים בלתי מוחשיים

א. ההרכב ותנועה:

	תוכנות מחשב	מוניטין	תיק לקוחות	סה"כ
	אלפי ש"ח			
שנת 2017				
עלות				
יתרה ליום 1 בינואר, 2017	179,044	-	-	179,044
תוספות במשך השנה *)	43,342	8,818	3,828	55,988
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2017	222,386	8,818	3,828	235,032
הפחתה שנצברה				
יתרה ליום 1 בינואר, 2017	57,480	-	-	57,480
תוספות במשך השנה	21,481	-	766	22,247
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2017	78,961	-	766	79,727
עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2017	143,425	8,818	3,062	155,305
שנת 2016				
עלות				
יתרה ליום 1 בינואר, 2016	146,982	-	-	146,982
תוספות במשך השנה *)	41,057	-	-	41,057
גריעות במשך השנה **)	(8,995)	-	-	(8,995)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016	179,044	-	-	179,044
הפחתה שנצברה				
יתרה ליום 1 בינואר, 2016	48,065	-	-	48,065
תוספות במשך השנה	18,410	-	-	18,410
גריעות במשך השנה **)	(8,995)	-	-	(8,995)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016	57,480	-	-	57,480
עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2016	121,564	-	-	121,564

*) תוספות בגין תוכנות מחשב כוללות היוון הוצאות בגין פיתוח עצמי: בשנת 2017 בסך של כ- 32,006 אלפי ש"ח ובשנת 2016 בסך של כ - 27,044 אלפי ש"ח.
לעניין תוספות בגין מוניטין ותיק לקוחות בשנת 2017 ראה ביאור 4 לעיל.

**) גריעות של נכסים, שאינם בשימוש, שהופחתו במלואם.

ב. בחינת ברות השבה של נכסים בלתי מוחשיים בעל אורך חיים בלתי מוגדר

המוניטין מיוחס לענף רכב רכוש. לצורך בחינת ברות ההשבה של המוניטין נבחן סכום בר השבה של היחידה מניבת המזומנים לה הוקצה המוניטין ביחס לערכה בספרים. ככל שסכום בר ההשבה של היחידה מניבת המזומנים עולה על ערכה בספרים, היחידה והנכסים שהוקצו לה ייחשבו כבלתי פגומים בערכם.

בבחינת ברות ההשבה נמצא כי הסכום בר ההשבה של המוניטין עולה על ערכו בספרים.

באור 6: - הוצאות רכישה נדחות

א. הרכב:

	31 בדצמבר	
	2017	2016
	אלפי ש"ח	
ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (ראה סעיף ב' להלן)	113,172	104,923
ביטוח בריאות	86,284	73,414
ביטוח כללי	98,485	84,491
	297,941	262,828

ב. התנועה בהוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח וביטוח בריאות:

	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	בריאות
	אלפי ש"ח	
יתרה ליום 1 בינואר, 2016	95,223	56,371
תוספות (הוצאות רכישה)	35,780	49,261
הפחתה שוטפת	(9,641)	(18,545)
הפחתה בגין ביטולים	(16,439)	(13,673)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016	104,923	73,414
תוספות (הוצאות רכישה)	39,246	57,597
הפחתה שוטפת	(10,451)	(23,081)
הפחתה בגין ביטולים	(20,546)	(21,646)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2017	113,172	86,284

באור 7: - רכוש קבוע

א. הרכב ותנועה

שנת 2017

	שיפורים במושכר	ריהוט וציוד	מחשבים	כלי רכב	סך הכל
	אלפי ש"ח				
עלות					
יתרה ליום 1 בינואר, 2017	21,384	22,447	31,122	21,311	96,264
תוספות	1,569	1,692	4,687	11,100	19,048
מכירות	-	-	-	(9,402)	(9,402)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2017	22,953	24,139	35,809	23,009	105,910
פחת שנצבר					
יתרה ליום 1 בינואר, 2017	11,154	15,677	12,572	4,819	44,222
תוספות	1,811	1,741	6,515	3,337	13,404
מכירות	-	-	-	(4,163)	(4,163)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2017	12,965	17,418	19,087	3,993	53,463
יתרת עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2017	9,988	6,721	16,722	19,016	52,447

שנת 2016

	שיפורים במושכר	ריהוט וציוד	מחשבים	כלי רכב	סה"כ
	אלפי ש"ח				
עלות					
יתרה ליום 1 בינואר, 2016	27,446	21,963	31,765	19,065	100,239
תוספות	638	568	8,719	8,870	18,795
גריעות *)	(6,700)	(84)	(9,362)	-	(16,146)
מכירות	-	-	-	(6,624)	(6,624)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016	21,384	22,447	31,122	21,311	96,264
פחת שנצבר					
יתרה ליום 1 בינואר, 2016	15,698	13,924	16,920	4,460	51,002
תוספות	2,156	1,837	5,014	3,067	12,074
גריעות *)	(6,700)	(84)	(9,362)	-	(16,146)
מכירות	-	-	-	(2,708)	(2,708)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016	11,154	15,677	12,572	4,819	44,222
יתרת עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2016	10,230	6,770	18,550	16,492	52,042

*) גריעות של נכסים, שאינם בשימוש, שהופחתו במלואם.

באור 8: - השקעות בחברות מוחזקות

מידע בדבר חברות המוחזקות במישרין על ידי החברה

חברה מאוחדת

	הערה	מדינת התאגדות	זכויות החברה בהון ובזכות ההצבעה	סכומים שהעמידה החברה לחברה מאוחדת	היקף ההשקעה בחברה
			%	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
שנת 2017 ו-2016					
שם החברה					
איי.די.אי הנפקות (2010) בע"מ	(1)	ישראל	100	-	1

(1) חברת איי.די.איי הנפקות (2010) בע"מ (להלן - איי.די.איי הנפקות) הוקמה על ידי החברה ביום 15 באוגוסט 2010 לצורך גיוס מקורות מימון בישראל עבור החברה באמצעות הנפקה (ציבורית ופרטית) של תעודות התחייבות ו/או אגרות חוב ו/או שטרי הון, אשר תמורתן תופקד בחברה לשימושה על-פי שיקוליה ועל אחריותה ואשר החברה ערבה לפרעונם. ראו באור 25 להלן בדבר הנפקת תעודות התחייבות על ידי איי.די.איי הנפקות ודירוגן.

באור 9: - נדל"ן להשקעה

א. הרכב ותנועה:

	2017	2016
	אלפי ש"ח	
יתרה ליום 1 בינואר	219,810	203,660
עליות והוצאות שהוונו	821	474
התאמת שווי הוגן	6,529	15,676
יתרה ליום 31 בדצמבר	227,160	219,810

ב. מדידת שווי הוגן של נדל"ן להשקעה

1. תהליכי הערכה המיושמים בחברה וטכניקות הערכה ששימשו לקביעת השווי ההוגן

נדל"ן להשקעה נמדד על בסיס השווי ההוגן כפי שנקבע בהערכת שווי שבוצעה על ידי מר אברהם כץ, שהינו מעריך שווי חיצוני בלתי תלוי שהוא בעל כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. השווי ההוגן נקבע בהתבסס על עסקאות שנערכו לאחרונה בשוק ביחס לנדל"ן דומה ובמיקום דומה לזה של הנדל"ן שבבעלות החברה, וכן בהתבסס על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים מהנכס. באמידת תזרימי המזומנים הובא בחשבון הסיכון המובנה שלהם והם מהוונים בשיעור תשואה המשקף את הסיכונים הגלומים בתזרימי המזומנים אשר נקבע בהתחשב בתשואה המקובלת בשוק המקרקעין תוך התאמה למאפיינים הספציפיים של הנכס ורמת הסיכון של ההכנסות הצפויות ממנו.

2. הנחות משמעותיות ששימשו בהערכת השווי

	31 בדצמבר	
	2017	2016
נדל"ן להשקעה		
דמי שכירות ממוצעים למ"ר לחודש	119	117
שטחים פנויים להשכרה (ב-%)	0.0%	0.3%

באור 9: - נדל"ן להשקעה (המשך)

3. היררכיית שווי הוגן

מדידת השווי הוגן הינה ברמה 3 בהיררכיית השווי ההוגן.

4. נתונים משמעותיים שאינן ניתנים לצפיה

להלן פרטים בדבר שיעורי ההיוון ששימשו לצורך קביעת השווי ההוגן:

	31 בדצמבר	
	2017	2016
	אחוזים	
סוג הנכס:		
משרדים בישראל	7 - 9.75	7 - 8.70

5. ניתוח רגישות

שיעור ההיוון מהווה אומדן משמעותי בקביעת השווי ההוגן משום ששינוי בו ישפיע באופן מהותי על השווי של הנדל"ן להשקעה.
בניתוח רגישות להלן מוצגת ההשפעה של שינוי בשיעור ההיוון בשיעורים המפורטים:

	31 בדצמבר	
	2017	2016
	אלפי ש"ח	
עליה של 0.5%	(14,820)	(14,200)
ירידה של 0.5%	17,040	16,300

ג. הסכומים שהוכרו בדוח רווח והפסד (למעט השינויים בשווי הוגן).

	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח		
הכנסות שכירות	15,986	15,405	5,374
הוצאות תפעוליות ישירות	(397)	(435)	(118)
סה"כ הכנסות שכירות	15,589	14,970	5,256

באור 10: - חייבים ויתרות חובה

הרכב:

	31 בדצמבר	
	2017	2016
	אלפי ש"ח	
הוצאות מראש	25,869	26,870
חברות ביטוח ותווכני ביטוח	5,893	9,949
מבוטחים	3,138	2,330
ריבית ודיבידנד לקבל	541	232
הכנסות לקבל	6,857	7,798
מקדמות לספקים	3,557	1,071
אחרים	543	637
	46,398	48,887

באור 11: - פרמיות לגבייה

א. הרכב:

	31 בדצמבר	
	2017	2016
	אלפי ש"ח	
פרמיות לגבייה *)	544,570	457,669
בניכוי הפרשה לחובות מסופקים (ב)	(3,865)	(2,850)
סך הכל פרמיות לגבייה	540,705	454,819
*) כולל המחאות לגבייה והוראות קבע	44,689	33,306

לעניין תנאי הצמדה של הפרמיה לגביה, ראה באור 35ג' להלן.
לעניין פרמיה לגביה מצדדים קשורים, ראה באור 36א'.

ב. להלן התנועה בהפרשה לחובות מסופקים:

	אלפי ש"ח
יתרה ליום 1 בינואר, 2016	2,185
שינוי בהפרשה	665
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016	2,850
שינוי בהפרשה	1,015
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2017	3,865

באור 11: - פרמיות לגבייה (המשך)

ג. גיול:

	31 בדצמבר	
	2017	2016
	אלפי ש"ח	
פרמיה לגבייה שערכה לא נפגם		
ללא פיגור	534,674	447,940
בפיגור *):		
מתחת ל- 90 ימים	4,532	4,215
בין 90 ל- 180 ימים	567	667
מעל 180 ימים	288	380
	5,387	5,262
סך הכל פרמיה לגבייה שערכה לא נפגם	540,061	453,202
פרמיה לגבייה שערכה נפגם **)	644	1,617
סך הכל פרמיה לגבייה	540,705	454,819

*) כולל בעיקר חובות בפיגור במגזר הביטוח הכללי.
**) לאחר הפרשה לחובות מסופקים.

באור 12: - השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה

א. פירוט הנכסים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:

	ליום 31 בדצמבר	
	2017	2016
	אלפי ש"ח	
נכסי חוב סחירים	343,563	385,468
נכסי חוב שאינם סחירים	9,412	6,330
מניות	19,503	20,642
השקעות פיננסיות אחרות	124,816	90,039
סך הכל השקעות פיננסיות	497,294	502,479
מזומנים ושווי מזומנים	8,279	10,740
סך הכל נכסים עבור חוזים תלויי תשואה	505,573	513,219

לעניין החשיפה בגין נכסים עבור חוזים תלויי תשואה ראה באור 35 בדבר ניהול סיכונים.

ב. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה שלהלן מציגה ניתוח מכשירים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן. הרמות השונות הוגדרו באופן הבא:

- רמה 1 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש במחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.
- רמה 2 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים נצפים, ישירים או בלתי ישירים, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.
- רמה 3 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

	ליום 31 בדצמבר 2017			
	רמה 1	רמה 2	רמה 3	סך הכל
	אלפי ש"ח			
השקעות פיננסיות:				
נכסי חוב סחירים	343,563	-	-	343,563
נכסי חוב שאינם סחירים	-	9,239	173	9,412
מניות	19,503	-	-	19,503
השקעות פיננסיות אחרות	107,281	8,986	8,549	124,816
סך-הכל	470,347	18,225	8,722	497,294

	ליום 31 בדצמבר 2016			
	רמה 1	רמה 2	רמה 3	סך הכל
	אלפי ש"ח			
השקעות פיננסיות:				
נכסי חוב סחירים	385,468	-	-	385,468
נכסי חוב שאינם סחירים	-	6,095	235	6,330
מניות	12,642	-	8,000	20,642
השקעות פיננסיות אחרות	81,884	1,007 *)	7,148	90,039
סך-הכל	479,994	7,102	15,383	502,479

*) סווג מחדש ראה באור 2כד'

באור 12: - השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

ג. התנועה בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן המסווגים לרמה 3

	אלפי ש"ח
יתרה ליום 1 בינואר, 2017	15,383
רכישות	1,773
סך ההפסדים שהוכרו ברווח והפסד	(434)
העברות אל מחוץ לרמה 3 **)	(8,000)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2017	8,722
סך ההפסדים לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר, 2017	(434)
יתרה ליום 1 בינואר, 2016	7,167
רכישות	7,663
סך הרווחים שהוכרו ברווח והפסד	318
העברות אל רמה 3 *)	235
יתרה ליום 31 דצמבר, 2016	15,383
סך הרווחים לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר, 2016	318

לא היו מעברים בין רמה 1 לרמה 2.

*) בגין נכסי חוב אשר הופסק בגינם השימוש בציטוט והועברו לרמה 3.
**) בגין נכס שהפך לסחיר במהלך תקופת הדיווח.

באור 13: - השקעות פיננסיות אחרות

א. ההרכב:

	ליום 31 בדצמבר 2017		
	מוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד	מוצגות בעלות מופחתת	סך הכל
	אלפי ש"ח		
נכסי חוב סחירים (1)	372,905	149,270	522,175
נכסי חוב שאינם סחירים (2)	-	1,124,818	1,124,818
מניות (4)	18,545	-	18,545
אחרות (5)	375,387	-	375,387
סך הכל	766,837	1,274,088	2,040,925

באור 13: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

א. ההרכב:

	ליום 31 בדצמבר 2016		
	מוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד	מוצגות בעלות מופחתת	סך הכל
	אלפי ש"ח		
נכסי חוב סחירים (1)	490,146	-	490,146
נכסי חוב שאינם סחירים (2)	-	1,026,327	1,026,327
מניות (4)	9,002	-	9,002
אחרות (5)	129,946	-	129,946
סך הכל	629,094	1,026,327	1,655,421

(1) נכסי חוב סחירים

	ליום 31 בדצמבר			
	2017	2016	2017	2016
	הערך בספרים		עלות מופחתת	
	אלפי ש"ח			
אגרות חוב ממשלתיות	114,763	298,130	114,451	298,288
נכסי חוב אחרים:				
נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה	407,412*)	192,016	399,809	189,122
סך הכל נכסי חוב סחירים	522,175	490,146	514,260	487,410

*) כולל נכסי חוב סחירים הנמדדים בעלות מופחתת בסך 149,270 אלפי ש"ח אשר שווים ההוגן 158,168 אלפי ש"ח.

(2) נכסי חוב שאינם סחירים

ההרכב:

	ליום 31 בדצמבר			
	2017	2016	2017	2016
	הערך בספרים		שווי הוגן	
	אלפי ש"ח			
שאינם ניתנים להמרה				
מוצגים כהלוואות וחייבים, למעט פיקדונות בבנקים	467,185	276,979	480,304	281,506
פיקדונות בבנקים	657,633	749,348	700,141	762,357
סך הכל נכסי חוב שאינם ניתנים להמרה	1,124,818	1,026,327	1,180,445	1,043,863
ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)	1,386	3,822		

באור 13: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

א. ההרכב: (המשך)

(3) פרטים בדבר ריבית והצמדה בגין נכסי חוב

	31 בדצמבר	
	2017	2016
	ריבית אפקטיבית	
	אחוזים	
נכסי חוב סחירים		
בסיס הצמדה		
צמוד למדד המחירים לצרכן	1.27	1.24
שקלי	2.12	0.48
צמוד מט"ח	3.63	3.15

	31 בדצמבר	
	2017	2016
	ריבית אפקטיבית	
	אחוזים	
נכסי חוב שאינם סחירים		
בסיס הצמדה		
צמוד למדד המחירים לצרכן	3.35%	2.59%
שקלי	1.99%	1.59%

(4) מניות

	ליום 31 בדצמבר			
	2017	2016	2017	2016
	הערך בספרים		עלות	
	אלפי ש"ח			
מניות סחירות	18,545	9,002	16,987	7,187

(5) השקעות פיננסיות אחרות

	ליום 31 בדצמבר			
	2017	2016	2017	2016
	הערך בספרים		עלות	
	אלפי ש"ח			
השקעות פיננסיות סחירות	235,819	48,060	224,918	44,279
השקעות פיננסיות שאינן סחירות	139,568	81,886	125,350	84,388
סך הכל השקעות פיננסיות אחרות	375,387	129,946	350,268	128,667

השקעות פיננסיות אחרות כוללות בעיקר השקעות בתעודות סל, קרנות השקעה, תשתיות, אופציות.
לגבי התחייבויות החברה להשקעה בקרנות השקעה, ראה באור 37ה להלן.

באור 13: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ב. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד וכן של נכסי חוב פיננסים שאינם סחירים אשר מידע לגבי השווי ההוגן ניתן לצרכי באור בלבד נקבעים באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון מתבססים בעיקרם על התשואות של אגרות חוב ממשלתיות והמרווחים של אגרות חוב קונצרני כפי שנמדדו בבורסה לני"ע בתל אביב. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברה שזכתה במכרז, שפורסם על ידי משרד האוצר, להקמה ולתפעול של מאגר ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים.

להלן הריבית הממוצעת המשוקללת בגין כל אחת מקבוצות הדרוג:

	31 בדצמבר	
	2017	2016
	אחוזים	
נכסים פיננסים:		
עבור נכסי חוב שאינם סחירים - בארץ, לפי דירוג מקומי *):		
AA ומעלה	1.4%	2.1%
A	3.3%	0.9%
BBB	1.0%	1.4%
לא מדורג	5.8%	9.4%

*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדרוג". נתוני חברת מדרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא A כולל -A ועד A+.

באור 13: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ג. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה שלהלן מציגה ניתוח מכשירים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן. הרמות השונות הוגדרו באופן הבא:

- רמה 1 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש במחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.
- רמה 2 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים נצפים, ישירים או בלתי ישירים, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.
- רמה 3 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

היתרה בדוחות הכספיים של מזומנים, פרמיות לגביה, חייבים ויתרות חובה, תואמת או קרובה לשווי ההוגן שלהם.

	ליום 31 בדצמבר 2017			
	רמה 1	רמה 2	רמה 3	סך-הכל
	אלפי ש"ח			
נכסי חוב סחירים	372,905	-	-	372,905
מניות	18,545	-	-	18,545
השקעות פיננסיות אחרות	235,819	43,278	96,290	375,387
סך הכל	627,269	43,278	96,290	766,837
נכסי חוב שאינם סחירים ונכסי חוב סחירים אשר ניתן גילוי של שווים ההוגן (ב13' לעיל)	158,168	998,049	182,396	1,338,613

	ליום 31 בדצמבר 2016			
	רמה 1	רמה 2	רמה 3	סך-הכל
	אלפי ש"ח			
נכסי חוב סחירים	490,146	-	-	490,146
מניות	9,002	-	-	9,002
השקעות פיננסיות אחרות	48,060	29,162 *)	52,724 *)	129,946
סך הכל	547,208	29,162	52,724	629,094
נכסי חוב שאינם סחירים אשר ניתן גילוי של שווים ההוגן (ב13' לעיל)	-	1,037,154	6,899	1,043,863

*) סווג מחדש ראה באור 2כד'

באור 13: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ד. התנועה בנכסים פיננסים הנמדדים בשווי הוגן והמסווגים לרמה 3

	אלפי ש"ח
יתרה ליום 1 בינואר, 2017	52,724
רכישות	39,372
מכירות	(778)
סך הרווחים שהוכרו ברווח והפסד	4,972
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2017	96,290
סך הרווחים לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר, 2017	4,972
יתרה ליום 1 בינואר, 2016	48,516
רכישות	6,041
סך ההפסדים שהוכרו ברווח והפסד	(1,833)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016	52,724
סך ההפסדים לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר, 2016	(1,833)

לא היו מעברים בין רמה 1 לבין רמה 2.

ה. החברה לא מציגה נספח "מידע נוסף אודות השקעות פיננסיות אחרות" מכיוון שהמידע הנדרש מופיע בבאור לעיל.

ו. גיול השקעות בנכסי חוב פיננסים לא סחירים

	ליום 31 בדצמבר	
	2017	2016
	אלפי ש"ח	
נכסי חוב שערכם לא נפגם		
ללא פיגור	1,119,507	1,020,834
נכסי חוב שערכם נפגם		
נכסים שערכם נפגם, ברוטו	6,697	9,315
הפרשה להפסד	(1,386)	(3,822)
נכסי חוב שערכם נפגם, נטו	5,311	5,493
סך הכל נכסי חוב לא סחירים	1,124,818	1,026,327

באור 14: - מזומנים ושווי מזומנים

א. מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה

	31 בדצמבר	
	2017	2016
	אלפי ש"ח	
מזומנים למשיכה מיידית	8,279	10,740

המזומנים בתאגידים הבנקאיים נושאים, לתום תקופת הדיווח, ריבית שוטפת המבוססת על שיעורי ריבית בגין הפקדות יומיות 0.01% (ליום 31 בדצמבר, 2016 0.01%).

ב. מזומנים ושווי מזומנים אחרים

	31 בדצמבר	
	2017	2016
	אלפי ש"ח	
מזומנים ופקדונות למשיכה מיידית	60,418	65,033
פקדונות לזמן קצר	385,468	494,919
	445,886	559,952

המזומנים בתאגידים הבנקאיים נושאים, לתום תקופת הדיווח, ריבית שוטפת המבוססת על שיעורי ריבית בגין הפקדות יומיות 0.06%-0.1% (ליום 31 בדצמבר 2016 0.06%-0.1%).

פקדונות אחרים בתאגידים בנקאיים הינם לתקופות של בין שבוע לשלושה חודשים. הפקדונות נושאים ריבית בשיעור 0.4%-0.45% (ליום 31 בדצמבר 2016 0.4%-0.45%).

באשר לתנאי הצמדה וריבית של המזומנים והפקדונות לזמן קצר ראו באור 35ג.

באור 15: - הון ודרישות הון

א. הרכב הון המניות

הרכב:

	31 בדצמבר	
	2017 ו-2016	
	מונפק ונפרע	רשום
מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ. כ"א	14,674,913	500,000,000

ב. התנועה בהון המניות

ההון המונפק והנפרע:

	1 ש"ח ערך נקוב
יתרה 1 בינואר, 2016	14,428,941
מימוש כתבי אופציה למניות	245,972
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016 ו-2017	14,674,913

באור 15: - הון ודרישות הון (המשך)

ג. זכויות הנלוות למניות

1. זכויות הצבעה באסיפה הכללית, זכות לדיבידנד, זכויות בפירוק החברה וזכות למינוי הדירקטורים בחברה.
2. סחירות בבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

ד. קרן הון בגין שטרי הון

הקרן נובעת מהטבה של בעל השליטה בחברה בגין מתן שטר הון ללא הצמדה וריבית לחברה המהווה במהותו השקעת בעלים.

ה. דיבידנדים:

הדיבידנדים הבאים הוכרזו ושולמו על ידי החברה:

	לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
דיבידנד (באלפי ש"ח)	90,000	100,000	150,000
דיבידנד למניה (בש"ח)	6.13	6.93	10.48

הדיבידנדים הבאים הוכרזו וטרם שולמו לתאריך המאזן:

	לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
דיבידנד (באלפי ש"ח)	100,000	-	-
דיבידנד למניה (בש"ח)	6.81	-	-

לעניין דיבידנד שהוכרז לאחר תאריך המאזן ראה באור 38 להלן.

ו. ניהול ודרישות הון

ההון הנדרש והקיים של החברה

1. מדיניות ההנהלה היא להחזיק בסיס הון איתן במטרה לשמר את יכולת החברה להמשיך את פעילותה כדי שתוכל להניב תשואה לבעלי מניותיה וכן על מנת לתמוך בפעילות עסקית עתידית. החברה כפופה לדרישות הון הנקבעות על-ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון (להלן - "הממונה").

כחלק מתהליך יישום משטר סולבנסי, תדרש החברה לבצע תהליך הערכה עצמית של הסיכונים לה היא חשופה. לצרכי חלוקת דיבידנד, נדרשת החברה לקבוע יחס כושר פירעון אשר לדעתה יהווה כרית ביטחון מספקת לסיכונים אלו. דירקטוריון החברה קבע כיעד יחס כושר פירעון שלא יפחת משיעור של 140% על פי הוראות משטר הסולבנסי, ללא התחשבות בתקופת פריסה וללא תקופת התאמת תרחיש מניות. מובהר כי אין ודאות כי החברה תעמוד ביחס כושר פירעון זה בכל נקודת זמן.

2. בחודש יוני 2017 פורסמו הוראות ליישום משטר סולבנסי, לפיהן חברת ביטוח תקיים משטר כושר פרעון כלכלי בהתאם להוראות כאמור.

בחודש יולי 2017 פורסמה טיוטת חוזר הכוללת הוראות בדבר הון עצמי לכושר פרעון של מבטח (להלן: **חוזר דרישות הון משטר קודם**). חוזר דרישות הון משטר קודם נועד לבוא במקום ההוראות בדבר ההון העצמי הקיים והנדרש הכלולות בתקנות ההון הישנות והוראותיו תחולנה על חברת ביטוח שאינה כפופה למשטר סולבנסי וכן על חברת ביטוח הכפופה למשטר סולבנסי עד קבלת אישור הממונה כאמור.

באור 15: - הון ודרישות הון (המשך)

ו. ניהול ודרישות הון (המשך)

ההון הנדרש והקיים של החברה (המשך)

2. (המשך)

בתאריך 10 בדצמבר 2017, קבלה החברה את אישור הממונה כי ביצעה ביקורת רואה חשבון מבקר על יישום הוראות משטר הסולבנסי בהתאם להוראות חוזר גילוי סולבנסי וכפועל יוצא מכך, לאחר כניסתו לתוקף של ביטול תקנות ההון הישנות על ידי ועדת הכספים ואישור טיוטת החוזר האמור לעיל, תקנות ההון הישנות לעניין הון עצמי מינימאלי נדרש לא יחולו על החברה.

בחודש ינואר, 2018 אישרה ועדת הכספים את ביטול התקנות כאמור ואת תקנות ההון החדשות אשר יכנסו לתוקף עם פרסומן ברשומות.

בתאריך 4 מרס 2018 פורסם על ידי הממונה החוזר הסופי הכולל הוראות בדבר הון עצמי לכושר פרעון של מבטח.

3. משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II

כאמור לעיל, בחודש יוני 2017 פורסם משטר סולבנסי שנועד לכונן משטר כושר פירעון חדש לחברות ביטוח בישראל. זאת, בהתבסס על הוראות דירקטיבה המכונה "Solvency II" (להלן - "**הדירקטיבה**"), שאומצה על ידי האיחוד האירופי ומיושמת החל מינואר 2016 בכל המדינות החברות בו.

הדירקטיבה כוללת בחינה מקיפה של סיכונים להם חשופות חברות ביטוח וסטנדרטים לניהולם ומדידתם, ומבוססת על שלושה נדבכים:
נדבך ראשון כמותי שעניינו יחס כושר פירעון מבוסס סיכון, נדבך שני איכותי, הנוגע לתהליכי בקרה פנימיים, לניהול סיכונים, לממשל תאגידי ולתהליך הערכה עצמי של סיכונים וכושר פירעון (ORSA) ונדבך שלישי הנוגע לקידום משמעת שוק, גילוי ודיווח.

משטר סולבנסי מבוסס על הנדבך הכמותי לפי הדירקטיבה והוראותיה הנלוות, תוך התאמה לשוק בישראל והוא מיושם בישראל החל מ-30 ביוני 2017 בגין נתוני 31 בדצמבר 2016.

בהתאם לדירקטיבה קיימות שתי רמות של דרישות הון:

- ההון הנדרש לשמירה על כושר הפרעון של חברת ביטוח (להלן - **SCR**). ה-SCR רגיש לסיכונים ומבוסס על חישוב צופה פני עתיד על בסיס ההנחיות ליישום משטר כושר הפרעון החדש. דרישה זו נועדה להבטיח התערבות מדויקת ועתית של רשויות הפיקוח.

- רמה מינימלית של הון (להלן - **MCR** או "**סף הון**").

באור 15: - הון ודרישות הון (המשך)

ו. ניהול ודרישות הון (המשך)

ההון הנדרש והקיים של החברה (המשך)

3. משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II (המשך)

בהתאם לחוזר סולבנסי, סף ההון יהיה שווה לגבוה שבין סכום ההון הראשוני המינימלי הנדרש לפי תקנות ההון לבין סכום הנגזר מגובה עתודות ביטוח ופרמיות (כהגדרתן בחוזר סולבנסי) המצוי בטווח שבין 25% לבין 45% מה-SCR.

משטר סולבנסי כולל, בין היתר, **הוראות מעבר** כדלהלן:

א) עמידה בדרישות ההון (SCR)

ההון הנדרש לכושר פירעון של חברת ביטוח בתקופה שתחילתה ביום 30 ביוני, 2017 וסיומה ביום 31 בדצמבר 2024 (להלן – "**תקופת הפריסה**") יעלה בהדרגה, ב- 5% כל שנה, החל מ-60% מה-SCR ועד למלוא ה-SCR.

ב) דרישת הון מוקטנת על סוגים מסוימים של השקעות המוחזקות ע"י המבטח בכל מועד דיווח, כאשר דרישה זו תלך ותגדל באופן הדרגתי במשך 7 שנים עד שדרישת ההון בגין השקעות אלו תגיע לשיעורה המלא.

הרכב הון עצמי לעניין SCR

על פי חישוב שביצעה החברה ליום 31 בדצמבר 2016 לחברה עודף הון בהיקף משמעותי. ראה גם סעיף ו' (4) להלן.

למודל, במתכונתו הנוכחית, רגישות גבוהה מאוד לשינויים במשתני שוק ואחרים ולפיכך מצב ההון המשתקף ממנו עשוי להיות תנודתי מאוד.

כמו כן, קיימים גורמים המשפיעים מהותית על תוצאות הדיווח, שהטיפול בהם טרם נקבע סופית ונמצא בדיון בין הממונה לבין חברות הביטוח בישראל, כגון: אופן חישוב ריבית ההיוון, פעולות הנהלה בעת תרחיש קיצון וגורמים נוספים.

חישובי ההון הכלכלי הקיים וההון הנדרש ("**חישוב ההון**") מבוססים על תחזיות והנחות הנשענות, בעיקרן על ניסיון העבר, כפי שעולה ממחקרים אקטוארים הנערכים מעת לעת. נוכח הרפורמות בשוק ההון, הביטוח והחיסכון והשינויים בסביבה הכלכלית, נתוני העבר אינם משקפים בהכרח את התוצאות העתידיות.

בהתאם לכל האמור לעיל, התוצאות יכולות להיות שונות באופן מהותי.

באור 15: - הון ודרישות הון (המשך)

ו. ניהול ודרישות הון (המשך)

4. הוראות נוספות בקשר לדוח יחס כושר פירעון כלכלי

בחוזר שפורסם בחודש דצמבר 2017, (להלן - "**חוזר הגילוי**") נכללו הוראות בקשר למבנה דוח יחס כושר פירעון כלכלי, אישורו על ידי האורגנים המתאימים בחברה, ביקורתו על ידי רואה החשבון המבקר של החברה ודרישות הגילוי לגביו.
בהתאם לחוזר הגילוי דוח יחס כושר פרעון כלכלי מבוקר, חברה שקיבלה את אישור הממונה בנוגע לביקורת על דוח יחס כושר פירעון כלכלי בגין נתוני דצמבר 2016 תפרסם דוח יחס כושר פירעון כלכלי בגין נתוני 31 בדצמבר 2016 באתר האינטרנט שלה במועד פרסום הדוח התקופתי העוקב למתן האישור, דהיינו, במועד פרסום הדוחות הכספיים לשנת 2017.
החברה החליטה לפרסם את הדוח האמור גם כחלק מהדוחות התקופתיים לשנת 2017.

ז. דיבידנד

לחברה מדיניות דיבידנד לפיה, בכפוף להוראות כל דין, תחלק החברה דיבידנדים בסך שלא יפחת מ-50% מרווחיה השנתיים, כהגדרתם בסעיף 302 לחוק החברות, התשנ"ט-1999.

בהתאם למכתב שפרסמה הממונה, בחודש אוקטובר 2017, (להלן - "המכתב") חברת ביטוח לא רשאית לחלק דיבידנד אלא אם לאחר ביצוע החלוקה יש לחברה יחס הון עצמי מוכר להון עצמי נדרש ("יחס כושר פרעון") בשיעור של 115% לפחות לפי תקנות ההון הישנות ויחס כושר פירעון לפי משטר סולבנסי בשיעור של לפחות 100% לאחר ביצוע החלוקה, כשהוא מחושב ללא הוראות המעבר ובכפוף ליעד יחס כושר פירעון שקבע דירקטוריון החברה.
בהתאם למכתב, לאחר מועד קבלת אישור הממונה בדבר ביצוע ביקורת רואה חשבון מבקר על יישום הוראות משטר סולבנסי - חברת ביטוח תהיה רשאית לחלק דיבידנד אם עמדה ביחס כושר פירעון לפי משטר סולבנסי כאמור לעיל.

כאמור, בתאריך 10 בדצמבר 2017, קבלה החברה את אישור הממונה כי ביצעה ביקורת רואה חשבון מבקר על יישום הוראות משטר הסולבנסי כאמור בסעיף ו' לעיל.

על חברת הביטוח למסור לממונה בתוך עשרים ימי עסקים ממועד החלוקה תחזית רווח שנתית של החברה לשנתיים העוקבות למועד חלוקת הדיבידנד; תכנית שרות חוב מעודכנת של החברה שאושרה על ידי דירקטוריון החברה, וכן תכנית שרות חוב מעודכנת של חברת האחזקות המחזיקה בחברה שאושרה על ידי דירקטוריון חברת האחזקות; תכנית ניהול הון שאושרה על ידי דירקטוריון החברה; פרוטוקול הדיון בדירקטוריון החברה בו אושרה חלוקת הדיבידנד, בצרוף חומר הרקע לדיון.

באור 16: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה

	31 בדצמבר					
	ברוטו		ביטוח משנה		שייר	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
	אלפי ש"ח					
ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (ראה באור 19 להלן)	92,717	77,513	13,341	12,007	79,376	65,506
חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח בריאות (ראה באור 20 להלן)	71,879	61,924	7,159	6,910	64,720	55,014
חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (ראה באור 18 להלן)	2,572,900	2,275,740	173,709	153,638	2,399,191	2,122,102
סך הכל התחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה	2,737,496	2,415,177	194,209	172,555	2,543,287	2,242,622

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

	31 בדצמבר	
	2017	2016
	ברוטו ושייר	
	אלפי ש"ח	
ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח:		
חוזי ביטוח	477,046	482,965
חוזי השקעה	28,656	30,352
	505,702	513,317
בניכוי סכומים המופקדים בחברה במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי החברה	11,295	10,237 *)
סך הכל התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	494,407	503,080

*) סווג מחדש ראה באור 2כד'

בחוזי ביטוח תלויי תשואה תגמולי הביטוח שלהם זכאי המוטב תלויים או צמודים לתשואה שמניבות השקעות מסוימות של החברה בניכוי דמי ניהול. בחוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה תגמולי הביטוח שלהם זכאי המבוטח אינם תלויים ברווח או הפסד מהשקעות שבצעה החברה.
ההבחנה בין חוזים תלויי תשואה לבין חוזים שאינם תלויי תשואה נעשית ברמת הכיסוי הבודד, כך שישנן פוליסות ביטוח עם מספר כיסויים אשר חלקם תלויי תשואה וחלקם אינם תלויי תשואה.

באור 18: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי

א. 1. ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי לפי סוגים

	31 בדצמבר					
	ברוטו		ביטוח משנה		שייר	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
	אלפי ש"ח					
ענפי רכב חובה וחבויות						
הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה	243,004	207,063	-	-	243,004	207,063
תביעות תלויות והפרשה לפרמיה בחסר	1,471,256	1,350,103	165,824	146,933	1,305,432	1,203,170
סך הכל ענפי רכב חובה **) וחבויות	1,714,260	1,557,166	165,824	146,933	1,548,436	1,410,233
ענפי רכוש ואחרים						
הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה	629,467	526,618	6,525	5,902	622,942	520,716
תביעות תלויות	229,173	191,956	1,360	803	227,813	191,153
סך הכל ענפי רכוש ואחרים (ראה ב2 להלן)	858,640	718,574	7,885	6,705	850,755	711,869
סך הכל התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי	2,572,900	2,275,740	173,709	153,638	2,399,191	2,122,102
הוצאות רכישה נדחות :						
ענפי רכב חובה וחבויות	28,259	24,843	-	-	28,259	24,843
ענפי רכוש ואחרים	70,226	59,648	2,153	2,042	68,073	57,606
סך הכל הוצאות רכישה נדחות	98,485	84,491	2,153	2,042	96,332	82,449
התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי בניכוי הוצאות רכישה נדחות:						
ענפי רכב חובה וחבויות (ראה באור 18ב1)	1,686,001	1,532,323	165,824	146,933	1,520,177	1,385,390
ענפי רכוש ואחרים (ראה 18ב2 להלן)	788,414	658,926	5,732	4,663	782,682	654,263
סך הכל התחייבויות בחוזי ביטוח כללי בניכוי הוצאות רכישה נדחות	2,474,415	2,191,249	171,556	151,596	2,302,859	2,039,653
**) מתוך זה סך ההתחייבויות בגין ענף רכב חובה	1,672,350	1,521,049	164,030	145,546	1,508,320	1,375,502

באור 18: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי: (המשך)

א. 2. ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי לפי שיטות חישובן

	31 בדצמבר					
	ברוטו		ביטוח משנה		שייר	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
	אלפי ש"ח					
הערכות אקטואריות:						
מר סטיבן קוסטין	1,700,429	-	167,184	-	1,533,245	-
גב' ליאת כהן	-	1,542,059	-	147,736	-	1,394,323
הפרשות על בסיס הערכות אחרות						
הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה	872,471	733,681	6,525	5,902	865,946	727,779
סך כל ההתחייבויות הביטוח בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי	2,572,900	2,275,740	173,709	153,638	2,399,191	2,122,102

באור 18: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי: (המשך)

ב. תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזרי ביטוח כללי, בניכוי הוצאות רכישה נדחות:

1. ענפי רכב חובה וחבויות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
	ברוטו		ביטוח משנה		שייר	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
	אלפי ש"ח					
יתרה לתחילת השנה (1)	1,532,323	1,320,398	146,933	131,622	1,385,390	1,188,776
עלות התביעות המצטברת בגין שנת חיתום שוטפת (2)	482,632	438,353	19,548	18,491	463,084	419,862
שינוי ביתרות לתחילת שנה כתוצאה מהצמדה למדד	4,596	(3,993)	441	(398)	4,155	(3,595)
שינוי באומדן עלות התביעות המצטברת בגין שנות חיתום קודמות (4)	14,453	77,763	5,736	25,615	8,717	52,148
סך השינוי בעלות התביעות המצטברת	501,681	512,123	25,725	43,708	475,956	468,415
תשלומים לישוב תביעות במהלך השנה:						
בגין שנת חיתום שוטפת	(11,657)	(10,140)	(3)	(18)	(11,654)	(10,122)
בגין שנות חיתום קודמות	(336,346)	(290,058)	(6,831)	(28,379)	(329,515)	(261,679)
סך תשלומים לתקופה (3)	(348,003)	(300,198)	(6,834)	(28,397)	(341,169)	(271,801)
יתרה לסוף השנה (1)	1,686,001	1,532,323	165,824	146,933	1,520,177	1,385,390

1. יתרות הפתיחה והסגירה כוללות: תביעות תלויות, פרמיה שטרם הורווחה ובניכוי הוצאות רכישה נדחות.
2. עלות התביעות המצטברת (Ultimate) הינה: יתרת תביעות תלויות, הפרשה לפרמיה בחסר, פרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות בתוספת סך תשלומי התביעות כולל הוצאות ישירות ועקיפות לישוב תביעות.
3. התשלומים כוללים הוצאות עקיפות לישוב תביעות (הנהלה וכלליות הנרשמות בתביעות) בייחוס לשנות החיתום
4. השינוי באומדן עלות התביעות המצטברות בברוטו ובמשנה בגין שנות חיתום קודמות לשנת 2016 נובע בעיקר מענף רכב חובה בגין השפעת התיקון לתקנות ההיוון אשר יושם לראשונה אשתקד. לפירוט ראו ביאור 35ה(2).

באור 18: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי: (המשך)

ב. תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזרי ביטוח כללי, בניכוי הוצאות רכישה נדחות (המשך):

2. ענפי רכוש ואחרים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
	ברוטו		ביטוח משנה		שייר	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
	אלפי ש"ח					
יתרה לתחילת השנה (1)	658,926	540,320	4,663	9,845	654,263	530,475
עלות התביעות המצטברת בגין אירועים בשנת הדוח (2)	898,439	833,913	5,533	6,106	892,906	827,807
שינוי בעלות התביעות המצטברות בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח	(4,978)	1,021	501	2,630	(5,479)	(1,609)
סך השינוי בעלות מצטברת	893,461	834,934	6,034	8,736	887,427	826,198
תשלומים לישוב תביעות במהלך השנה (3)						
בגין אירועים של שנת הדוח	(694,830)	(663,485)	(3,633)	(4,093)	(691,197)	(659,392)
בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח	(161,414)	(125,691)	(1,844)	(10,104)	(159,570)	(115,587)
סך תשלומים (4)	(856,244)	(789,176)	(5,477)	(14,197)	(850,767)	(774,979)
שינוי בהפרשה לפרמיה שטרם הורווחה, נטו מהוצאות רכישה נדחות	92,271	72,848	512	279	91,759	72,569
יתרה לסוף השנה (1)	788,414	658,926	5,732	4,663	782,682	654,263

1. יתרות הפתיחה והסגירה כוללות: תביעות תלויות בתוספת פרמיה שטרם הורווחה ובניכוי הוצאות רכישה נדחות.
2. עלות התביעות המצטברת בגין אירועים בשנת הדוח כוללת את יתרת תביעות תלויות לסוף שנת הדוח בתוספת סך תשלומי התביעות בתקופת הדוח לרבות הוצאות ישירות ועקיפות לישוב תביעות.
3. תשלומים לישוב תביעות במהלך השנה כוללים תשלומים בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח ובתוספת השינוי ביתרת תביעות תלויות בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח.
4. התשלומים ליישוב תביעות כוללים הוצאות ישירות ועקיפות ליישובן (הוצאות הנהלה וכלליות הנרשמות בתביעות) בייחוס לשנות הנזק.

באור 18: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי: (המשך)

ג(1).בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, ברוטו בענפי ביטוח רכב חובה וחבויות (1):

	ליום 31 בדצמבר 2017									
	שנת חיתום									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	סך הכל
	אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2017*)										
תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:											
לאחר שנה ראשונה	3,509	4,204	8,743	6,588	5,330	6,579	7,152	8,505	10,168	11,657	
לאחר שנתיים	30,459	27,222	27,808	24,598	27,058	30,493	33,948	44,790	54,468		
לאחר שלוש שנים	62,351	60,626	59,492	64,706	68,061	78,562	93,052	134,382			
לאחר ארבע שנים	92,587	95,704	100,180	103,179	112,409	138,991	159,097				
לאחר חמש שנים	126,994	124,834	127,569	127,361	145,766	180,211					
לאחר שש שנים	151,669	148,086	149,340	154,499	171,256						
לאחר שבע שנים	173,869	167,965	184,948	183,333							
לאחר שמונה שנים	194,923	183,828	201,953								
לאחר תשע שנים	204,962	193,456									
לאחר עשר שנים	208,076										
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים לרבות צבירה) בסוף השנה:											
לאחר שנה ראשונה **)	248,894	273,532	286,030	282,953	294,417	312,603	342,490	362,570	439,119	482,632	
לאחר שנתיים	274,837	290,871	299,623	289,790	301,401	315,987	319,899	379,104	437,869		
לאחר שלוש שנים	279,293	296,077	305,884	295,507	308,276	291,617	334,595	401,140			
לאחר ארבע שנים	243,457	229,405	240,093	231,170	251,631	306,547	342,825				
לאחר חמש שנים	235,324	219,659	231,032	229,487	261,311	316,998					
לאחר שש שנים	230,779	217,272	234,786	244,377	251,429						
לאחר שבע שנים	220,970	210,628	240,858	234,736							
לאחר שמונה שנים	223,797	214,487	235,960								
לאחר תשע שנים	221,342	210,526									
לאחר עשר שנים	220,638										
עודף (חוסר) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה ***)	22,819	18,880	4,133	(3,566)	202	(25,380)	(22,926)	(38,570)	1,250		(43,158)
שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה, באחוזים	9.37%	8.23%	1.72%	(1.54%)	0.08%	(8.70%)	(7.17%)	(10.64%)	0.28%		(1.99%)
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2017	220,638	210,526	235,960	234,736	251,429	316,998	342,825	401,140	437,869	482,632	3,134,751
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2017	208,076	193,456	201,953	183,333	171,256	180,211	159,097	134,382	54,468	11,657	1,497,889
יתרת התביעות התלויות	12,562	17,070	34,007	51,403	80,173	136,786	183,727	266,758	383,401	470,975	1,636,862
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת חיתום 2007											49,139
סה"כ התחייבויות בגין חוזי ביטוח בענפי רכב חובה וחבויות בניכוי הוצאות רכישה נדחות ליום 31 בדצמבר 2017											1,686,001

*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

**) אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

***) הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שלא כוללת את הצבירה להערכת התביעות המצטברות. נובע, בין היתר, משינויים בעתודות ביטוח בביטוח כללי כאמור בביאור 2ו2(ד) וכן מהגדלת סכומי התחייבויות הביטוחיות בעקבות השלכות אפשריות של התיקון לתקנות היוון, ראה ביאור 35ה(2)(6).

(1) לפי בחינה שביצעה החברה בענפי רכוש ואחרים, אי הוודאות לגבי סכום והעיתוי של עלות התביעות נפתרת, בדרך כלל, תוך שנה. לפיכך לא ניתן מידע בדבר התפתחות התביעות בענפים אלו.

באור 18: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי: (המשך)

ג(2).בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, בשייר עצמי, בענפי ביטוח רכב חובה וחבויות (1):

	ליום 31 בדצמבר 2017									
	שנת חיתום									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	סך הכל
	אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2017*)										
תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:											
לאחר שנה ראשונה	3,507	4,202	8,743	6,585	5,329	6,585	7,152	8,505	10,152	11,654	
לאחר שנתיים	30,447	27,207	27,378	24,582	27,051	30,493	33,939	44,772	54,372		
לאחר שלוש שנים	62,324	60,598	59,015	64,516	67,644	78,552	92,014	134,296			
לאחר ארבע שנים	92,514	92,986	94,790	102,648	108,311	133,395	157,566				
לאחר חמש שנים	119,417	124,251	122,165	126,603	141,599	172,859					
לאחר שש שנים	141,705	145,076	141,262	148,945	166,948						
לאחר שבע שנים	156,175	163,925	163,332	176,087							
לאחר שמונה שנים	174,366	179,234	178,017								
לאחר תשע שנים	183,562	188,783									
לאחר עשר שנים	186,605										
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים לרבות צבירה) בסוף השנה:											
לאחר שנה ראשונה **)	231,166	256,682	264,821	267,634	278,864	300,216	327,412	350,255	420,575	463,084	
לאחר שנתיים	236,761	259,505	264,289	266,691	276,217	294,189	291,130	348,834	404,463		
לאחר שלוש שנים	241,970	265,429	270,581	272,840	283,067	262,940	300,705	377,942			
לאחר ארבע שנים	203,296	206,155	210,818	216,757	233,325	276,632	314,104				
לאחר חמש שנים	202,186	204,695	208,507	214,331	244,955	282,299					
לאחר שש שנים	199,813	208,340	211,018	230,899	235,796						
לאחר שבע שנים	194,121	203,450	209,761	220,780							
לאחר שמונה שנים	199,134	207,997	205,527								
לאחר תשע שנים	198,637	204,940									
לאחר עשר שנים	197,740										
עודף (חוסר) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה ***)	5,556	1,215	5,291	(4,023)	(2,472)	(19,359)	(22,973)	(27,687)	16,112		(48,340)
שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה, באחוזים	2.73%	0.59%	2.51%	(1.86%)	(1.06%)	(7.36%)	(7.89%)	(7.90%)	3.83%		(2.45%)
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2017	197,740	204,940	205,527	220,780	235,796	282,299	314,104	377,942	404,463	463,084	2,906,676
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2017	186,605	188,783	178,017	176,087	166,948	172,859	157,566	134,296	54,372	11,654	1,427,186
יתרת התביעות התלויות	11,135	16,157	27,510	44,693	68,848	109,440	156,538	243,647	350,091	451,430	1,479,489
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת חיתום 2007											40,688
סה"כ התחייבויות בגין חוזי ביטוח בענפי רכב חובה וחבויות בניכוי הוצאות רכישה נדחות ליום 31 בדצמבר 2017											1,520,177

*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

**) אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

***) הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שלא כוללת את הצבירה להערכת התביעות המצטברות. נובע, בין היתר, משינויים בעתודות ביטוח בביטוח כללי כאמור בביאור 2ו2(ד) וכן מהגדלת סכומי התחייבויות הביטוחיות בעקבות השלכות אפשריות של התיקון לתקנות היוון, ראה ביאור 35ה(2)(6).

(1) לפי בחינה שביצעה החברה בענפי רכוש ואחרים, אי הוודאות לגבי סכום והעיתוי של עלות התביעות נפתרת, בדרך כלל, תוך שנה. לפיכך לא ניתן מידע בדבר התפתחות התביעות בענפים אלו.

באור 18: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי: (המשך)

ג(3).בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, ברוטו בענף ביטוח רכב חובה (1):

	ליום 31 בדצמבר 2017										
	שנת חיתום										
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	סך הכל
	אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2017*)										
תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:											
לאחר שנה ראשונה	3,507	4,191	8,742	6,575	5,316	6,421	6,893	8,208	10,064	11,613	
לאחר שנתיים	30,421	27,158	27,726	24,455	26,984	30,214	33,608	43,720	53,668		
לאחר שלוש שנים	62,175	60,498	59,153	64,408	67,263	78,197	91,837	131,870			
לאחר ארבע שנים	92,230	95,328	99,761	102,621	111,399	138,348	156,668				
לאחר חמש שנים	126,294	124,266	127,029	126,745	144,550	179,261					
לאחר שש שנים	150,612	147,130	148,616	153,720	169,866						
לאחר שבע שנים	172,680	167,008	184,093	182,531							
לאחר שמונה שנים	193,735	182,779	201,065								
לאחר תשע שנים	203,774	192,181									
לאחר עשר שנים	206,853										
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים לרבות צבירה) בסוף השנה:											
לאחר שנה ראשונה **)	246,520	270,569	283,065	279,324	290,328	307,198	334,356	353,577	428,018	470,933	
לאחר שנתיים	271,966	287,429	296,570	286,038	297,269	310,458	313,059	369,406	428,312		
לאחר שלוש שנים	276,267	292,450	302,776	291,679	304,052	287,269	328,361	390,507			
לאחר ארבע שנים	241,907	227,235	238,034	229,529	249,043	303,495	335,778				
לאחר חמש שנים	233,797	218,056	229,187	227,450	258,722	313,875					
לאחר שש שנים	229,426	215,742	232,892	242,250	248,043						
לאחר שבע שנים	219,651	208,927	238,759	232,944							
לאחר שמונה שנים	222,214	212,767	233,517								
לאחר תשע שנים	219,839	209,164									
לאחר עשר שנים	219,372										
עודף (חוסר) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה ***)	22,534	18,070	4,517	(3,415)	1,000	(26,606)	(22,720)	(36,930)	(295)		(43,844)
שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה, באחוזים	9.32%	7.95%	1.90%	(1.49%)	0.40%	(9.26%)	(7.26%)	(10.44%)	(0.07%)		(2.05%)
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2017	219,372	209,164	233,517	232,944	248,043	313,875	335,778	390,507	428,312	470,933	3,082,446
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2017	206,853	192,181	201,065	182,531	169,866	179,261	156,668	131,870	53,668	11,613	1,485,578
יתרת התביעות התלויות	12,519	16,983	32,452	50,413	78,177	134,613	179,110	258,637	374,645	459,320	1,596,868
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת חיתום 2007											47,994
סה"כ התחייבויות בגין חוזי ביטוח בענפי רכב חובה וחבויות בניכוי הוצאות רכישה נדחות ליום 31 בדצמבר 2017											1,644,862

*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

**) אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

***) הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שלא כוללת את הצבירה להערכת התביעות המצטברות. נובע, בין היתר, משינויים בעתודות ביטוח בביטוח כללי כאמור בביאור 2ו2(ד) וכן מהגדלת סכומי התחייבויות הביטוחיות בעקבות השלכות אפשריות של התיקון לתקנות היוון, ראה ביאור 35ה(2)(6).

(1) לפי בחינה שביצעה החברה בענפי רכוש ואחרים, אי הוודאות לגבי סכום והעיתוי של עלות התביעות נפתרת, בדרך כלל, תוך שנה. לפיכך לא ניתן מידע בדבר התפתחות התביעות בענפים אלו

באור 18: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי: (המשך)

ג(4).בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, בשייר עצמי, בענף ביטוח רכב חובה(1):

	ליום 31 בדצמבר 2017										
	שנת חיתום										
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	סך הכל
	אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2017*)										
תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:											
לאחר שנה ראשונה	3,507	4,098	8,742	6,575	5,316	6,421	6,893	8,208	10,064	11,613	
לאחר שנתיים	30,421	27,064	27,330	24,455	26,984	30,214	33,608	43,720	53,668		
לאחר שלוש שנים	62,175	60,404	58,725	64,238	66,982	78,197	90,845	131,870			
לאחר ארבע שנים	92,230	92,548	94,446	102,175	107,452	132,809	155,223				
לאחר חמש שנים	118,955	123,621	121,713	126,079	140,536	171,987					
לאחר שש שנים	140,888	144,075	140,665	148,257	165,721						
לאחר שבע שנים	155,226	162,921	162,653	175,383							
לאחר שמונה שנים	173,417	178,133	177,316								
לאחר תשע שנים	182,613	187,457									
לאחר עשר שנים	185,622										
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים לרבות צבירה) בסוף השנה:											
לאחר שנה ראשונה **)	228,868	253,950	262,194	264,425	275,203	295,505	320,217	341,293	410,099	451,869	
לאחר שנתיים	234,283	256,479	261,736	263,506	272,644	289,317	284,450	339,436	395,517		
לאחר שלוש שנים	239,424	262,267	267,967	269,569	279,402	258,668	294,683	367,711			
לאחר ארבע שנים	202,098	204,066	208,941	215,282	230,948	273,674	307,315				
לאחר חמש שנים	200,899	203,076	206,900	212,401	242,653	279,291					
לאחר שש שנים	198,700	206,809	209,258	228,894	232,806						
לאחר שבע שנים	193,041	201,729	207,899	219,101							
לאחר שמונה שנים	197,790	206,265	203,300								
לאחר תשע שנים	197,395	203,527									
לאחר עשר שנים	196,714										
עודף (חוסר) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה ***)	5,385	539	5,641	(3,820)	(1,858)	(20,623)	(22,865)	(26,417)	14,582		(49,436)
שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה, באחוזים	2.66%	0.26%	2.70%	(1.77%)	(0.80%)	(7.97%)	(8.04%)	(7.74%)	3.56%		(2.54%)
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2017	196,714	203,527	203,300	219,101	232,806	279,291	307,315	367,711	395,517	451,869	2,857,151
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2017	185,622	187,457	177,316	175,383	165,721	171,987	155,223	131,870	53,668	11,613	1,415,861
יתרת התביעות התלויות	11,092	16,070	25,984	43,718	67,085	107,303	152,092	235,840	341,849	440,256	1,441,290
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת חיתום 2007											39,542
סה"כ התחייבויות בגין חוזי ביטוח בענפי רכב חובה וחבויות בניכוי הוצאות רכישה נדחות ליום 31 בדצמבר 2017											1,480,832

*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

**) אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

***) הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שלא כוללת את הצבירה להערכת התביעות המצטברות. נובע, בין היתר, משינויים בעתודות ביטוח בביטוח כללי כאמור בביאור 2ו2(ד) וכן מהגדלת סכומי התחייבויות הביטוחיות בעקבות השלכות אפשריות של התיקון לתקנות היוון, ראה ביאור 35ה(2)(6).

(1) לפי בחינה שביצעה החברה בענפי רכוש ואחרים, אי הוודאות לגבי סכום והעיתוי של עלות התביעות נפתרת, בדרך כלל, תוך שנה. לפיכך לא ניתן מידע בדבר התפתחות התביעות בענפים אלו

באור 18: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי: (המשך)

ג(5). נתונים מצטברים בדבר שנות חיתום בענפי ביטוח רכב חובה:

	שנת חיתום						
	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
	אלפי ש"ח						
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017:							
פרמיות ברוטו	541,060	469,020	414,916	380,627	345,616	319,444	303,086
רווח (הפסד) כולל בשייר בגין שנת החיתום מצטבר**	(10,080)	(20,711)	(18,583)	13,136	21,049	55,641	60,640
**)כולל יתרת עודף הכנסות על הוצאות בשייר שנזקפו בשנת 2015, ישירות לעודפים	-	-	4,129	25,828	34,509	-	-
השפעת ההכנסות מהשקעות מצטבר על הרווח הכולל המצטבר בשייר בגין שנת החיתום	5,055	13,720	17,850	20,756	26,848	33,763	37,554

ג(6). נתונים מצטברים בדבר שנות חיתום בענף ביטוח חבויות אחרות:

	שנת חיתום						
	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
	אלפי ש"ח						
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017:							
פרמיות ברוטו	17,274	17,573	11,670	9,377	6,295	4,808	4,075
רווח (הפסד) כולל בשייר בגין שנת החיתום מצטבר**	2,447	4,456	19	2,409	3,149	1,265	2,096
**) כולל יתרת עודף הכנסות על הוצאות בשייר שנזקפו בשנת 2015, ישירות לעודפים	-	-	1,065	2,427	1,866	-	-
השפעת ההכנסות מהשקעות מצטבר על הרווח הכולל המצטבר בשייר בגין שנת החיתום	167	428	508	518	422	473	513

ג(7) הרכב רווח (הפסד) כולל בשייר בענף ביטוח רכב חובה

	רווח (הפסד) כולל בגין השנים הפתוחות	רווח כולל בגין שנת חיתום 2012 שהשתחררה בשנת הדוח	התאמות בגין שנות החיתום שהשתחררו בשנים קודמות (1)	פעילות שלא נכללה בחישוב העתודות (2)	רווח כולל
			אלפי ש"ח		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015 :	-	52,399	25,151	(16,511)	61,039

(1) ההבדלים ב"התאמות בגין שנות חיתום שהשתחררו בשנים קודמות" נובעים בעיקר משינויים בהכנסות מהשקעות ומעדכון הערכות אקטואריות והתפתחות התביעות בגין שנים קודמות.

(2) ההפסד בגין הפעילות שלא נכללה בחישוב העתודות נובע מהוצאות שעל פי הכללים לא ניתן לזקוף לצבירה וכן מההפרש בין ההכנסות מהשקעות המשמשות לחישוב סכום הצבירה, בשיעור של 3% ראלית, לבין הכנסות מהשקעות בפועל.

באור 18: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי: (המשך)

ג(7) הרכב רווח (הפסד) כולל בשייר בענף ביטוח רכב חובה (המשך)

	הפסד כולל בגין שנת חיתום שוטפת	רווח (הפסד) כולל בגין שנות חיתום קודמות	הפסד כולל בגין שנת חיתום שוטפת	הפסד כולל בגין שנות חיתום קודמות
	ברוטו		שייר	
	אלפי ש"ח			
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר :				
2017	(9,959)	5,788	(10,080)	(1,364)
2016	(33,307)	(48,448)	(28,142)	(31,942)

ג(8) הרכב רווח (הפסד) כולל בשייר בענפי חבויות אחרות

	רווח (הפסד) כולל בגין השנים הפתוחות	רווח כולל בגין שנת חיתום 2012 שהשתחררה בשנת הדוח	התאמות בגין שנות החיתום שהשתחררו בשנים קודמות (1)	פעילות שלא נכללה בחישוב העתודות (2)	רווח כולל
		אלפי ש"ח			
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015 :	-	1,810	347	(248)	1,906

(1) ההבדלים ב"התאמות בגין שנות חיתום שהשתחררו בשנים קודמות" נובעים בעיקר משינויים בהכנסות מהשקעות ומעדכון הערכות אקטואריות והתפתחות התביעות בגין שנים קודמות.

(2) ההפסד בגין הפעילות שלא נכללה בחישוב העתודות נובע מהוצאות שעל פי הכללים לא ניתן לזקוף לצבירה וכן מההפרש בין ההכנסות מהשקעות המשמשות לחישוב סכום הצבירה, בשיעור של 3% ראלית, לבין הכנסות מהשקעות בפועל.

	רווח כולל בגין שנת חיתום שוטפת	רווח כולל בגין שנות חיתום קודמות	רווח כולל בגין שנת חיתום שוטפת	רווח כולל בגין שנות חיתום קודמות
	ברוטו		שייר	
	אלפי ש"ח			
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר :				
2017	2,913	1,768	2,447	1,700
2016	3,624	229	3,059	838

באור 19: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

א. פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה לפי חשיפות

נתונים ליום 31 בדצמבר, 2017:

	פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה		פוליסות ללא מרכיב חסכון סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		
	עד שנת 2003	משנת 2004	פרט	קבוצתי	סך הכל
	אלפי ש"ח				
(א) לפי חשיפה ביטוחית:					
התחייבויות בגין חוזי ביטוח קצבה ללא מקדמים מובטחים	-	3,392	-	-	3,392
קצבה עם מקדמים מובטחים:					
מחודש יוני 2001	146	252,739	-	-	252,885
הוני (ללא אופציה לקצבה)	52,092	168,677	-	-	220,769
מרכיבי סיכון אחרים	1,080	9,620	76,988	5,029	92,717
סך הכל בגין חוזי ביטוח	53,318	434,428	76,988	5,029	569,763
התחייבויות בגין חוזי השקעה	3,512	25,144	-	-	28,656
סך הכל	56,830	459,572	76,988	5,029	598,419
(ב) לפי חשיפה פיננסית:					
תלוי תשואה	55,750	449,952	-	-	505,702
שאינו תלוי תשואה	1,080	9,620	76,988	5,029	92,717
סך הכל	56,830	459,572	76,988	5,029	598,419

נתונים ליום 31 בדצמבר, 2016:

	פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה		פוליסות ללא מרכיב חסכון סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		
	עד שנת 2003	משנת 2004	פרט	קבוצתי	סך הכל
	אלפי ש"ח				
(א) לפי חשיפה ביטוחית:					
התחייבויות בגין חוזי ביטוח קצבה ללא מקדמים מובטחים	-	2,032	-	-	2,032
קצבה עם מקדמים מובטחים:					
מחודש יוני 2001	176	260,758	-	-	260,934
הוני (ללא אופציה לקצבה)	57,311	162,688	-	-	219,999
מרכיבי סיכון אחרים	1,706	9,738	60,532	5,537	77,513
סך הכל בגין חוזי ביטוח	59,193	435,216	60,532	5,537	560,478
התחייבויות בגין חוזי השקעה	4,013	26,339	-	-	30,352
סך הכל	63,206	461,555	60,532	5,537	590,830
(ב) לפי חשיפה פיננסית:					
תלוי תשואה	61,500	451,817	-	-	513,317
שאינו תלוי תשואה	1,706	9,738	60,532	5,537	77,513
סך הכל	63,206	461,555	60,532	5,537	590,830

באור 19: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2017

	פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה		פוליסות ללא מרכיב חסכון סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		
	עד שנת 2003	משנת 2004	פרט	קבוצתי	סך הכל
			אלפי ש"ח		
פרמיות ברוטו:					
מרכיב החיסכון	941	51,946	-	-	52,887
אחר	1,294	8,359	209,840	583	220,076
פרמיות ברוטו	2,235	60,305	209,840	583	272,963
דמי ניהול קבועים	765	5,457	-	-	6,222
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו	2,041	67,124	72,106	456	141,727
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה	89	655	-	-	744
רווח מעסקי ביטוח חיים	1,364	1,920	71,906	319	75,509
הפסד כולל אחר מעסקי ביטוח חיים	(9)	(249)	(869)	(2)	(1,129)
רווח כולל מעסקי ביטוח חיים	1,355	1,671	71,037	317	74,380
תקבולים בגין חוזי השקעה שנזקפו ישירות לעתודות ביטוח	57	3,403	-	-	3,460
פרמיה משונתת בגין חוזי ביטוח - עסק חדש	-	4,889	46,394	-	51,283
פרמיה משונתת בגין חוזי השקעה - עסק חדש	-	369	-	-	369
העברות מהחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה	756	3,245	-	-	4,001
פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח	-	400	-	-	400

הגדלות בפוליסות קיימות אינן נכללות במסגרת הפרמיה המשונתת בגין עסק חדש, אלא במסגרת תוצאות הפעילות של הפוליסה המקורית.

באור 19: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות (המשך)

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2016

	פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה		פוליסות ללא מרכיב חסכון סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		
	עד שנת 2003	משנת 2004	פרט	קבוצתי	סך הכל
			אלפי ש"ח		
פרמיות ברוטו:					
מרכיב החיסכון	2,065	56,918	-	-	58,983
אחר	1,481	7,887	183,775	1,675	194,818
סך הכל	3,546	64,805	183,775	1,675	253,801
דמי ניהול קבועים	848	5,665	-	-	6,513
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו	3,858	66,238	55,291	3,208	128,595
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה	53	459	-	-	512
רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים	1,040	2,389	70,588	(1,999)	72,018
הפסד כולל אחר מעסקי ביטוח חיים	(3)	(46)	(130)	(1)	(180)
רווח (הפסד) כולל מעסקי ביטוח חיים	1,037	2,343	70,458	(2,000)	71,838
תקבולים בגין חוזי השקעה שנזקפו ישירות לעתודות ביטוח	98	4,180	-	-	4,278
פרמיה משונתת בגין חוזי ביטוח - עסק חדש	-	5,548	41,704	-	47,252
פרמיה משונתת בגין חוזי השקעה - עסק חדש	-	488	-	-	488
העברות מהחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה	232	2,423	-	-	2,655
פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח	-	2,477	-	-	2,477

הגדלות בפוליסות קיימות אינן נכללות במסגרת הפרמיה המשונתת בגין עסק חדש, אלא במסגרת תוצאות הפעילות של הפוליסה המקורית.

באור 19: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות (המשך)

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2015

	פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה		פוליסות ללא מרכיב חסכון סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		
	עד שנת 2003	משנת 2004	פרט	קבוצתי	סך הכל
			אלפי ש"ח		
פרמיות ברוטו:					
מרכיב החיסכון	2,362	57,008	-	-	59,370
אחר	1,683	7,654	160,841	882	171,060
סך הכל	4,045	64,662	160,841	882	230,430
דמי ניהול קבועים	994	6,125	-	-	7,119
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו	3,494	63,642	52,343	1,456	120,935
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה	55	293	-	-	348
רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים	1,660	3,210	66,113	(357)	70,626
הפסד כולל אחר מעסקי ביטוח חיים	(2)	(22)	(56)	-	(80)
רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים	1,658	3,188	66,057	(357)	70,546
תקבולים בגין חוזי השקעה שנזקפו ישירות לעתודות ביטוח המשך	102	6,566	-	-	6,668
פרמיה משונתת בגין חוזי ביטוח - עסק חדש	-	3,789	38,265	-	42,054
פרמיה משונתת בגין חוזי השקעה - עסק חדש	-	1,278	-	-	1,278
העברות מהחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה	476	2,160	-	-	2,636

הגדלות בפוליסות קיימות אינן נכללות במסגרת הפרמיה המשונתת בגין עסק חדש, אלא במסגרת תוצאות הפעילות של הפוליסה המקורית.

באור 20: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח בריאות

א(1). פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח לפי חשיפה פיננסית

	נתונים ליום 31 בדצמבר 2017		
	ז"א	ז"ק	סה"כ
	אלפי ש"ח		
שאינו תלוי תשואה	65,313	6,566	71,879
סה"כ	65,313	6,566	71,879

	נתונים ליום 31 בדצמבר 2016		
	ז"א	ז"ק	סה"כ
	אלפי ש"ח		
שאינו תלוי תשואה	57,288	4,636	61,924
סה"כ	57,288	4,636	61,924

הכיסוי המהותי ביותר הכלול בביטוח בריאות לז"א הינו תאונות אישיות ולז"ק הינו נסיעות לחו"ל.

א(2). פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח לפי חשיפה ביטוחית

לחברה אין קצבאות בתשלום בשלב זה וכל מרכיבי ההתחיבויות כאמור בסעיף א(1) מתייחסים למרכיבי סיכון אחרים.

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות

	נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017		
	ז"א	ז"ק	סה"כ
	אלפי ש"ח		
פרמיות ברוטו	207,145*)	11,472	218,617
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו	79,690	9,373	89,063
רווח מעסקי ביטוח בריאות	54,717	334	55,051
הפסד כולל אחר מעסקי ביטוח בריאות	(1,232)	(28)	(1,260)
סך הכל הרווח הכולל מעסקי ביטוח בריאות	53,485	306	53,791
פרמיה משונתת - עסק חדש	77,711	-	77,711

*) כולל בעיקר פוליסות פרט.

באור 20: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח בריאות (המשך)

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות (המשך)

	נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016		
	ז"א	ז"ק	סה"כ
	אלפי ש"ח		
פרמיות ברוטו	171,785*)	11,000	182,785
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו	67,937	8,632	76,569
רווח מעסקי ביטוח בריאות	45,815	407	46,222
הפסד כולל אחר מעסקי ביטוח בריאות	(197)	(5)	(202)
סך הכל רווח כולל מעסקי ביטוח בריאות	45,618	402	46,020
פרמיה משונתת - עסק חדש	56,765	-	56,765

*) כולל בעיקר פוליסות פרט.

	נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015		
	ז"א	ז"ק	סה"כ
	אלפי ש"ח		
פרמיות ברוטו	146,443*)	8,708	155,151
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו	48,997	6,318	55,315
רווח מעסקי ביטוח בריאות	51,354	703	52,057
הפסד כולל אחר מעסקי ביטוח בריאות	(88)	(2)	(90)
סך הכל רווח כולל מעסקי ביטוח בריאות	51,266	701	51,967
פרמיה משונתת - עסק חדש	43,160	-	43,160

*) כולל בעיקר פוליסות פרט.

באור 21: - תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים תלויי תשואה ושאינם תלויי תשואה וחוזי השקעה וביטוח בריאות

	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח				
	חוזי ביטוח	חוזי השקעה	סך הכל	בריאות	בריאות משנה
			אלפי ש"ח		
יתרה ליום 1 בינואר 2016,	560,770	31,205	591,975	52,305	7,022
ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה (1)	8,723	512	9,235	-	-
גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות (2)	62,577	4,278	66,855	-	-
קיטון בגין דמי ניהול מצבירה	(6,142)	(371)	(6,513)		
קיטון בגין תביעות, פדיונות ותום תקופה	(62,197)	(5,272)	(67,469)	-	-
שינויים בגין שינוי בהנחות	195	-	195	-	-
שינויים אחרים(3)	(3,448)	-	(3,448)	9,619	(112)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016,	560,478	30,352	590,830	61,924	6,910
ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה (1)	14,150	744	14,894	-	-
גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות (2)	58,949	3,460	62,409	-	-
קיטון בגין דמי ניהול מצבירה	(5,886)	(336)	(6,222)		
קיטון בגין תביעות, פדיונות ותום תקופה	(66,598)	(5,564)	(72,162)	-	-
שינויים בגין שינוי בהנחות	2,160	-	2,160	-	-
שינויים אחרים(3)	6,510	-	6,510	9,955	249
יתרה ליום 31 בדצמבר 2017,	569,763	28,656	598,419	71,879	7,159

1. ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות -סעיף זה כולל ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות בגין היתרה לתחילת השנה, בתוספת ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות בגין הפרמיות לחסכון בלבד שנרשמו בתקופת הדו"ח.

2. גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות - פרמיה זו איננה כוללת את כל הפרמיה שנרשמה כהכנסה בחברה. הפרמיה כוללת את הפרמיה לחסכון וחלק מהפרמיה במוצרים בעלי פרמיה קבועה.

3. שינויים אחרים - הסעיף כולל שינויים בעתודה בגין תביעות תלויות, רזרבה לתביעות עיתיות, IBNR (על פי ההנחות שהיו בשימוש בסוף השנה הקודמת). בנוסף הסעיף כולל גם את השפעת הריבית, הפרשי ההצמדה ורווחי ההשקעה שלא נכללו בסעיף "ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות", כגון: ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה על תשלומי תביעות ועל פרמיות שאינן חסכון.

באור 22: - מסים על ההכנסה

א. חוקי המס החלים על חברות הקבוצה

1. כללי

החברה וחברה מאוחדת הינן "מוסד כספי" כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975. המס החל על הכנסות של מוסדות כספיים מורכב ממס חברות וממס רווח.

2. חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985 (להלן – החוק)

על החברה חל, עד לתום שנת 2007, חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985. על-פי החוק, נמדדו התוצאות לצורכי מס כשהן מותאמות לשינויים במדד המחירים לצרכן.

בחודש פברואר 2008 התקבל בכנסת תיקון לחוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985 שקבע כי תחולתו של חוק התיאומים תסתיים בשנת המס 2007, ומשנת המס 2008 לא יחולו עוד הוראות החוק, למעט הוראות המעבר שמטרתן למנוע עיוותים בחישובי המס. החל משנת 2008, נמדדות התוצאות לצורכי מס בערכים נומינליים למעט תיאומים מסוימים בגין שינויים במדד המחירים לצרכן בתקופה שעד ליום 31 בדצמבר 2007. התיקון לחוק כולל בין היתר את ביטול התוספת והניכוי בשל אינפלציה והניכוי הנוסף בשל פחת (לנכסים בני פחת שנרכשו לאחר שנת מס 2007) החל משנת 2008.

3. הסדרי מס ייחודים לענף הביטוח

א) הסכמים עם שלטונות המס

בין התאחדות חברות הביטוח לבין שלטונות המס קיים הסכם (להלן - הסכם המס) המתחדש ומתעדכן מדי שנה, המסדיר סוגיות מס ייחודיות לענף בגין שנות המס עד וכולל 2016. ההפרשה למס בדוחות הכספיים המאוחדים נערכה בהתאם לעקרונות ההסכם האמור לעיל. ההסכם מתייחס, בין היתר, לנושאים הבאים:

א. הוצאות רכישה נדחות (DAC)

הוצאות ישירות של חברות ביטוח לרכישת חוזי ביטוח חיים, בגין שנות חיתום עד וכולל 2014, יותרו בניכוי לצורכי מס בחלקים שווים בפריסה על פני ארבע שנים ובגין שנות חיתום 2015 עד 2020 על פני עשר שנים. הוצאות שבוטלו תותרנה בשנת הביטול.
הוצאות רכישה נדחות בביטוח מפני מחלות ואשפוז מופחתות על פני תקופה של שש שנים, בדומה לשיעור ההפחתה בספרים.

ב. ייחוס הוצאות להכנסות מועדפות

להכנסות החייבות בשיעורי מס מופחתים ולהכנסות הפטורות ממס המתקבלות בחברות הביטוח ("הכנסות מועדפות") יתבצע ייחוס הוצאות שמשמעותו הפיכת חלק מההכנסות המועדפות להכנסות חייבות במס מלא, בהתאם לשיעור הייחוס. שיעור הייחוס שנקבע בהסכם תלוי במקור הכספים המניבים את ההכנסות המועדפות.

ג. הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות

יבוצע תאום חלקי של ההפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות בתחום ביטוח כללי ובריאות, בגין כל שנת חיתום החל משנת 2013 עד שנת 2020, והסכום שתואם יוכר לצורכי מס במשך שלושת שנות המס הבאות.

באור 22: - מסים על ההכנסה (המשך)

א. חוקי המס החלים על חברות הקבוצה (המשך)

3. הסדרי מס ייחודים לענף הביטוח (המשך)

ב) המס החל על ביטול העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים

בחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2007) התשס"ז-2007 מיום 11 בינואר 2007, נקבעו כללים לגבי המס החל על ביטול העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים שנכללה בדוחות הכספיים עד ליום 31 בדצמבר 2006. על-פי הכללים, חלק העתודה המחושב בגובה 0.17% מסכום הביטוח בסיכון, בשייר עצמי, הקיים בביטוח חיים ואשר בגינו הוגדרה דרישת הון, יהיה פטור ממס. בהסכם המיסוי הענפי צוין כי בבסיס הפטור עומדת דרישת ההון, שבאה לידי ביטוי כאמור לעיל, ובמידה ותתבטל או תקטן דרישת ההון ידונו הצדדים בהשלכות המס הנובעות מכך, ככל שישנן.

ב. שיעורי המס החלים על החברה

1. המס הסטטוטורי החל על מוסדות כספיים ובכללם הקבוצה מורכב ממס חברות וממס רווח.

2. בחדש דצמבר 2016, אושר חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו- 2018), התשע"ז-2016). אשר במסגרתו הופחת מס חברות משיעור של 25% ל- 24% החל מינואר 2017 ולשיעור של 23% החל מינואר 2018 ואילך. בהתאם לתיקון האמור שיעור המס הכולל שיחול על מוסדות כספיים, ובכלל זה החברה, בשנת 2017 יעמוד על 35.04% והחל מינואר 2018 על 34.19%.

3. להלן שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על מוסדות כספיים ובכללם החברה בעקבות השינוי האמור:

שנה	שיעור מס חברות	שיעור מס רווח	שיעור מס כולל במוסדות כספיים
	%		
2016	25.0	17.00	35.90
2017	24.0	17.00	35.04
2018 ואילך	23.0	17.00	34.19

באור 22: - מסים על ההכנסה (המשך)

ג. שומות מס

לחברה הוצאו שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2012.

ד. מסים על הכנסה הכלולים בדוחות רווח והפסד

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח		
מסים שוטפים	99,018	51,618	98,090
מיסים בגין שנים קודמות	1,901	-	(1,710)
מסים נדחים המתייחסים ליצירה והיפוך של הפרשים זמניים, ראה גם ו', ז' להלן	9,691	2,078	5,430
התאמת יתרות המיסים הנדחים בעקבות שינוי בשיעורי המס	(425)	(1,365)	(305)
	110,185	52,331	101,505

ה. מסים על הכנסה המתייחסים לסעיפי רווח כולל אחר

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח		
הטבת מס	(2,395)	(364)	(201)
התאמת יתרות המיסים הנדחים בעקבות שינוי בשיעורי המס	-	(19)	(2)
סה"כ	(2,395)	(383)	(203)

ו. מסים על הכנסה המתייחסים לסעיפי הון

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח		
השפעה מצטברת, נטו, ליום 31 בדצמבר 2015 של שינויים בעתודות ביטוח ביטוח כללי (ראו באור 2(ו)(2)(ד)(4))	-	-	17,682

באור 22: - מסים על ההכנסה (המשך)

ז. מסים נדחים

	הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים	נכסים פיננסיים	רכוש קבוע ונכסים בלתי מוחשיים	אחרים	סך הכל
	אלפי ש"ח				
יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 1 בינואר, 2016	(19,983)	(6,672)	(5,274)	11,039	(20,890)
שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד	260	4,208	(2,709)	(3,837)	(2,078)
השפעת השינוי בשיעור המס	1,144	283	553	(596)	1,384
שינויים אשר נזקפו לרווח כולל אחר	-	-	-	364	364
יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר, 2016	(18,579)	(2,181)	(7,430)	6,970	(21,220)
שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד	1,447	(6,264)	(2,074)	(2,800)	(9,691)
השפעת השינוי בשיעור המס	451	53	-	(79)	425
שינויים אשר נזקפו לרווח כולל אחר	-	-	-	2,395	2,395
יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר, 2017	(16,681)	(8,392)	(9,504)	6,486	(28,091)

לחברה הפסדי הון לצורכי מס המסתכמים לסך של כ-2,384 אלפי ש"ח בגינם לא הוכרו נכסי מסים נדחים בהיעדר צפי לניצולם בעתיד הנראה לעין. המסים הנדחים מוצגים בדוח על המצב הכספי בנטו בסעיף התחייבויות בגין נכסים נדחים.

ח. מס תיאורטי

להלן מובאת התאמה בין סכום המס, שהיה חל אילו כל ההכנסות וההוצאות, הרווחים וההפסדים בדוח רווח והפסד היו מתחייבים במס לפי שיעור המס הסטטוטורי, לבין סכום מסים על ההכנסה שנזקף בדוח רווח והפסד:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח		
רווח לפני מסים על ההכנסה	315,555	153,981	269,533
שיעור המס הסטטוטורי הכולל החל על מוסדות כספיים	35.04%	35.90%	37.58%
מס מחושב לפי שיעור המס הסטטוטורי הכולל של מוסד כספי	110,570	55,275	101,289
עלייה (ירידה) במסים על ההכנסה הנובעת מהגורמים הבאים:			
הוצאות שאינן מותרות בניכוי לצורכי מס	876	928	1,511
הכנסות פטורות	(70)	(68)	(59)
הכנסות משכר דירה שבגינם שולם מס ערך מוסף	(1,327)	(1,006)	(290)
מסים נדחים בשיעורי מס שונים משיעור המס הסטטוטורי	(1,481)	(2,334)	1,016
שינוי במסים נדחים בעקבות שינוי שיעורי מס	(425)	(1,365)	(305)
הפסדי הון שבגינם לא נוצר מס נדחה	182	161	55
מסים בגין שנים קודמות	1,901	-	(1,710)
אחרים	(41)	740	(2)
מסים על ההכנסה	110,185	52,331	101,505
שיעור מס אפקטיבי ממוצע	34.92%	33.99%	37.66%

באור 23: - נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים

הטבות לעובדים כוללות הטבות לטווח קצר, הטבות לאחר סיום העסקה, הטבות אחרות לטווח ארוך והטבות בגין פיטורין. באשר לתשלומים מבוססי מניות, ראו באור 34 להלן.

הטבות אחרות

החברה נוהגת להעניק לכלל עובדי המטה שלה מענקים שנתיים בהתאם לקריטריונים שהיא קובעת ובכללם עמידת החברה ביעדיה, ועמידת כל אחת מיחידות החברה ביעדיה הפרטניים, הנגזרים מיעדי החברה ומקדמים את השגתם. לכל דרגי הניהול בחברה יעדים אישיים שהם נדרשים לעמוד בהם כתנאי לקבלת מענק שנתי. במסגרת זו נקבעה גם תוכנית תגמול ייעודית לקבוצת המנהלים הבכירה של החברה, על בסיס תלת-שנתי החל משנת 2015 ולפיה, בכפוף לעמידה ביעדים שנתיים ותלת-שנתיים של הכנסות, Embedded Value (EV), רווח לפני מס ורווח נקי, תהיה קבוצה זו זכאית לקבלת סכום מענק שמסגרתו הכוללת נקבעה מראש, בחלוקה מדורגת שעקרונותיה נקבעו מראש על פני שלוש שנות התוכנית.

הטבות העובדים לזמן קצר והטבות אחרות מוצגות במסגרת סעיף זכאים ויתרות זכות.

הטבות לאחר סיום העסקה

דיני העבודה וחוק פיצויי פיטורין בישראל מחייבים את החברה לשלם פיצויים לעובד בעת פיטורין או פרישה או לבצע הפקדות שוטפות בתוכנית הפקדה מוגדרת, לפי סעיף 14 כמתואר להלן. התחייבויות החברה בשל כך מטופלות כהטבות לאחר סיום העסקה.

חישוב התחייבות החברה בשל הטבות לעובדים מתבצע על פי הסכם העסקה בתוקף ומבוסס על תחזית משכורת העובד ותקופת העסקתו יוצרים את הזכות לקבלת הפיצויים.

ההטבות לעובדים לאחר סיום העסקה, ממומנות, בדרך כלל, על ידי הפקדות המסווגות כתוכנית להטבה מוגדרת, או כתוכנית להפקדה מוגדרת, כמפורט להלן:

תוכניות להפקדה מוגדרת

לגבי חלק מתשלומי הפיצויים, חלים תנאי סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, התשכ"ג-1963, על-פיו הפקדותיה השוטפות של החברה בקרנות פנסיה ו/או בפוליסות בחברות ביטוח, פוטרות אותה מכל התחייבות נוספת לעובדים, בגינם הופקדו הסכומים כאמור לעיל. הפקדות אלו וכן הפקדות בגין תגמולים מהוות תוכניות הפקדה מוגדרת.

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח		
הוצאות בגין תוכניות להפקדה מוגדרת	9,804	10,592	7,793

תוכנית הטבה מוגדרת

החלק של תשלומי הפיצויים שאינו מכוסה על ידי הפקדות בתוכניות להפקדה מוגדרת, כאמור לעיל, מטופל על ידי החברה כתוכנית להטבה מוגדרת לפיה מוכרת התחייבות בגין הטבות עובדים ובגינה החברה מפקידה סכומים בקופות מרכזיות לפיצויים ובפוליסות ביטוח מתאימות.

באור 23: - נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים (המשך)

א. שינויים בהתחייבות להטבה מוגדרת ובשווי הוגן של נכסי תוכנית

שנת 2017

	יתרה ליום 1 בינואר, 2017	הוצאות (הכנסות) שנזקפו לרווח או הפסד			הפסד (רווח) בגין מדידה מחדש ברווח כולל אחר					יתרה ליום 31 בדצמבר, 2017
		עלות שירות שוטף	(הכנסות) הוצאות ריבית, נטו	עלות שירות עבר והשפעת סילוקים	סה"כ (הכנסות) הוצאות שנזקפו לרווח או הפסד בתקופה	תשלומים מהתוכנית	תשואה על נכסי תוכנית (למעט סכומים שהוכרו בהוצאות ריבית נטו)	(רווח) הפסד אקטוארי בגין שינויים בהנחות הפיננסיות	הפסד אקטוארי בגין סטיות בניסיון עבר	סה"כ השפעה על רווח כולל אחר בתקופה	הפקדות שהופקדו על ידי המעביד	
התחייבויות להטבה מוגדרת	55,329*)	14,673	2,118	3,210	20,001	(6,887)	-	4,580	2,189	6,769	-	75,212
התחייבויות להסתגלות	2,040	-	36	328	364	(1,061)	-	59	79	138	-	1,481
שווי הוגן של נכסי תוכנית	(35,592)	-	(1,360)	-	(1,360)	4,374	360	(260)	-	100	(13,758)	(46,236)
התחייבות נטו בגין הטבות לעובדים	21,777*)	14,673	794	3,538	19,005	(3,574)	360	4,379	2,268	7,007	(13,758)	30,457

שנת 2016

	יתרה ליום 1 בינואר, 2016	הוצאות (הכנסות) שנזקפו לרווח או הפסד			הפסד (רווח) בגין מדידה מחדש ברווח כולל אחר					יתרה ליום 31 בדצמבר, 2016
		עלות שירות שוטף	הוצאות ריבית, נטו	עלות שירות עבר והשפעת סילוקים	סה"כ הוצאות שנזקפו לרווח או הפסד בתקופה	תשלומים מהתוכנית	תשואה על נכסי תוכנית (למעט סכומים שהוכרו בהוצאות ריבית נטו)	(רווח) הפסד אקטוארי בגין שינויים בהנחות הפיננסיות	הפסד אקטוארי בגין סטיות בניסיון עבר	סה"כ השפעה על רווח כולל אחר בתקופה	הפקדות שהופקדו על ידי המעביד	
התחייבויות להטבה מוגדרת	44,156	13,890	1,219	581	15,690	(5,178)	-	(798)	1,459	661	-	55,329*)
התחייבויות להסתגלות	1,923	-	58	-	58	-	-	30	29	59	-	2,040
שווי הוגן של נכסי תוכנית	(26,072)	-	(917)	-	(917)	3,048	218	182	-	400	(12,051)	(35,592)
התחייבות נטו בגין הטבות לעובדים	20,007	13,890	360	581	14,831	(2,130)	218	(586)	1,488	1,120	(12,051)	21,777*)

*) סווג מחדש ראה באור 2 כד'

באור 23: - נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים (המשך)

ב. ההנחות האקטואריות העיקריות בקביעת ההתחייבות בגין תוכנית להטבה מוגדרת

	2017	2016
	%	
שיעור ההיוון של התחייבויות התוכנית	3.41	3.61
שיעור התשואה הצפויה על נכסי התוכנית	3.77	4.19
שיעור עליית שכר צפויה	1.50 - 3.50	1.69 - 5.00

ג. סכומים, עיתוי ואי וודאויות של תזרימי מזומנים עתידיים

להלן שינויים אפשריים הנחשבים לסבירים לסוף תקופת הדיווח, להנחות האקטואריות, בהנחה שיתר ההנחות האקטואריות נותרו ללא שינוי:

	השינוי במחויבות להטבה מוגדרת
	אלפי ש"ח
ליום 31 בדצמבר 2017:	
מבחן רגישות לשינוי בשיעור עליית שכר צפויה	
השינוי כתוצאה מ:	
שיעור עליית שכר צפוי של 1%	4,066
מבחן רגישות לשינוי שיעור ההיוון של התחייבות ונכסי התכנית	
השינוי כתוצאה מ:	
עליית שיעור היוון של 1%	(2,942)
ירידת שיעור היוון של 1%	3,938

באור 24: - זכאים ויתרות זכות

	31 בדצמבר	
	2017	2016
	אלפי ש"ח	
עובדים והתחייבויות אחרות בשל שכר ומשכורת	42,402	34,094
הוצאות לשלם	31,570	21,023
דיבידנד לשלם	100,000	-
ספקים ונותני שירותים	49,560	55,757
מוסדות ורשויות ממשלתיות	14,672	12,218
חברות קשורות	971	128
הוצאות רכישה נדחות בגין ביטוח משנה	2,153	2,042
חברות ביטוח ותווכני ביטוח:		
פקדונות מבטחי משנה	18,687	17,905
חשבונות אחרים	17,481	14,560
סך הכל חברות ביטוח	36,168	32,465
מבוטחים	55,849	57,330
פרמיה מראש	50,420	45,232
אחרים	3,218	3,502
	386,983	263,791

באור 25: - התחייבויות פיננסיות

באור זה מספק מידע בדבר התנאים החוזיים של ההתחייבות הפיננסיות. למידע נוסף בדבר החשיפה של החברה לסיכוני ריבית, מטבע חוץ ונזילות, ראו באור 35.

א. פרוט התחייבויות פיננסיות

	ליום 31 בדצמבר			
	ערך בספרים		שווי הוגן	
	2017	2016	2017	2016
	אלפי ש"ח			
1. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת:				
אגרות חוב	351,628	351,310	387,224	378,557
2. התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד:				
תמורה מותנית בגין תיק לקוחות (ראה באור 4)	5,913	-	5,913	-
סך התחייבויות פיננסיות	357,541	351,310	393,137	378,557

באור 25: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ב. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת - פרטים נוספים

	ליום 31 בדצמבר 2017			
	סדרה ב'	סדרה ג'	סדרה ד'	הרחבה סדרה ד'
סוג הון	משני	משני	משני	משני
מועד הנפקה	11.2010	12.2012	7.2014	8.2016
סכום מקורי (באלפי ש"ח)	51,000	120,000	126,775	46,000
גורם מנפיק	איי.די.איי הנפקות	איי.די.איי הנפקות	איי.די.איי הנפקות	איי.די.איי הנפקות
דירוג החוב וחברה מדרגת	מידרוג - A2 (דירוג ביום ההנפקה A3)	מידרוג - A2 (דירוג ביום ההנפקה A3)	מידרוג - A2	מידרוג - A2
תנאי הצמדה	צמוד למדד המחירים לצרכן	צמוד למדד המחירים לצרכן	לא צמוד	לא צמוד
סחיר/לא סחיר	סחיר	סחיר	סחיר	סחיר
ריבית נקובה	5% קבועה	4.3% קבועה	4.35% קבועה	4.35% קבועה
ריבית אפקטיבית	4.57%	4.54%	4.55%	2.99%
ערך בספרים (באלפי ש"ח)	53,889	119,950	128,239	49,550
שווי הוגן (באלפי ש"ח)	55,947	133,260	145,297	52,720
מועדי תשלום הקרן	בתשלום אחד, בדצמבר 2021	בתשלום אחד, בדצמבר 2023	בתשלום אחד, בינואר 2025	בתשלום אחד, בינואר 2025
מועדי תשלום הריבית	בחודשים יוני ודצמבר של כל אחת מהשנים 2011 עד 2021 (כולל)	בחודשים יוני ודצמבר של כל אחת מהשנים 2013 עד 2023 (כולל)	בחודשים ינואר ויולי של כל אחת מהשנים 2015 עד 2025 (כולל)	בחודשים ינואר ויולי של כל אחת מהשנים 2015 עד 2025 (כולל)
זכות לפדיון מוקדם	כן (ראה ג להלן)	כן (ראה ג להלן)	כן (ראה ג להלן)	כן (ראה ג להלן)

פרמיה והוצאות הנפקה שטרם הופחתו

יתרת רכיב ההתחייבויות ליום 31 בדצמבר 2017 הינה בתוספת פרמיה בסך של 2,824 אלפי ש"ח ובניכוי הוצאות הנפקה בסך של 1,934 אלפי ש"ח המופחתות לפי שיטת הריבית האפקטיבית.

באור 25: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ב. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת - פרטים נוספים (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2016			
	סדרה ב'	סדרה ג'	סדרה ד'	הרחבה סדרה ד'
סוג הון	משני	משני	משני	משני
מועד הנפקה	11.2010	12.2012	7.2014	8.2016
סכום מקורי (באלפי ש"ח)	51,000	120,000	126,775	46,000
גורם מנפיק	איי.די.איי הנפקות	איי.די.איי הנפקות	איי.די.איי הנפקות	איי.די.איי הנפקות
דירוג החוב וחברה מדרגת	מידרוג - A2 (דירוג ביום ההנפקה A3)	מידרוג - A2 (דירוג ביום ההנפקה A3)	מידרוג - A2	מידרוג - A2
תנאי הצמדה	צמוד למדד המחירים לצרכן	צמוד למדד המחירים לצרכן	לא צמוד	לא צמוד
סחיר/לא סחיר	סחיר	סחיר	סחיר	סחיר
ריבית נקובה	5% קבועה	4.3% קבועה	4.35% קבועה	4.35% קבועה
	4.57%	4.54%	4.55%	2.99%
ערך בספרים (באלפי ש"ח)	53,836	119,355	128,031	50,088
שווי הוגן (באלפי ש"ח)	57,344	133,752	137,551	49,910
מועדי תשלום הקרן	בתשלום אחד, בדצמבר 2021	בתשלום אחד, בדצמבר 2023	בתשלום אחד, בינואר 2025	בתשלום אחד, בינואר 2025
מועדי תשלום הריבית	בחודשים יוני ודצמבר של כל אחת מהשנים 2011 עד 2021 (כולל)	בחודשים יוני ודצמבר של כל אחת מהשנים 2013 עד 2023 (כולל)	בחודשים ינואר ויולי של כל אחת מהשנים 2015 עד 2025 (כולל)	בחודשים ינואר ויולי של כל אחת מהשנים 2015 עד 2025 (כולל)
זכות לפדיון מוקדם	כן (ראה ג להלן)	כן (ראה ג להלן)	כן (ראה ג להלן)	כן (ראה ג להלן)

פרמיה והוצאות הנפקה שטרם הופחתו

יתרת רכיב ההתחייבויות ליום 31 בדצמבר 2016 הינה בתוספת פרמיה בסך של 3,583 אלפי ש"ח ובניכוי הוצאות הנפקה בסך של 2,489 אלפי ש"ח המופחתות לפי שיטת הריבית האפקטיבית.

באור 25: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ג. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת – זכות לפדיון מוקדם ומועדי פרעון

החברה תהיה רשאית לפדות בפדיון מוקדם, מלא או חלקי, באישורו מראש של המפקח על הביטוח ובתנאים שיקבע, את תעודות ההתחייבות (סדרה ב'), תעודות התחייבות (סדרה ג') ותעודות ההתחייבות (סדרה ד') כעבור 8 שנים ממועד הנפקתן (להלן: "המועד הראשון לפדיון מוקדם"). לאחר המועד הראשון לפדיון מוקדם, ביחס לכל סדרה, תהיה החברה רשאית לפדות בפדיון מוקדם, מלא או חלקי, את תעודות ההתחייבות מהסדרה הרלבנטית, במועד כל תשלום ריבית. ככל שלא תנצל החברה את זכותה לפדות בפדיון מוקדם איזו מתעודות ההתחייבות במועד הראשון לפדיון מוקדם ביחס לכל סדרה, תשולם תוספת ריבית למחזיקי תעודות ההתחייבות הרלוונטיות על הריבית אותה נושאות תעודות ההתחייבות הרלוונטיות באותה עת, בגין יתרת התקופה בשיעור של 50% ממרווח הסיכון המקורי שנקבע בהנפקה ביחס לתעודות ההתחייבות (סדרה ב'), של תעודות ההתחייבות (סדרה ג') ושל תעודות התחייבות (סדרה ד'), בהתאמה. על אף האמור, אם שיעור ההון המוכר של החברה לאחר הפדיון המוקדם יעלה על 120% מההון המינימאלי הנדרש מהחברה, תוכל החברה לבצע פדיון מוקדם ללא צורך באישורו המוקדם של המפקח על הביטוח.

	31 בדצמבר	
	2017	2016
	אלפי ש"ח	
להלן מועדי הפרעון *):		
שנה ראשונה	57,550	3,883
שנה שניה	-	53,613
שנה שלישית	119,734	-
שנה רביעית	-	119,140
שנה חמישית ואילך	174,344	174,674
	351,628	351,310

*) בהנחת פדיון מוקדם.

ד. תעודות ההתחייבות הינן בעלות מאפיינים מיוחדים כמפורט להלן:

1. נסיבות משהות

בהתקיימן של "נסיבות משהות להון משני מורכב" ידחו תשלום קרן ו/או תשלומי ריבית בגין תעודות התחייבות (סדרה ב' ,סדרה ג' וסדרה ד') אשר תמורתן הוכרה על ידי המפקח על הביטוח כהון משני מורכב.

"נסיבות משהות להון משני מורכב" בהתאם להוראות המפקח על הביטוח משמען: התקיימות אחת או יותר מהנסיבות הבאות:
ביחס לדחיית תשלום ריבית - היעדר רווחים ראויים לחלוקה בחברה, כמשמען בחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "חוק החברות"), וזאת על פי הדוחות הכספיים האחרונים (שנתיים או רבעוניים) שקדמו למועד פירעון הריבית הרלוונטי.

ביחס לדחיית תשלום קרן ו/או תשלומי ריבית:

(1) סכום ההון העצמי המוכר של החברה ירד אל מתחת להון המינימאלי הנדרש ממנה (על פי הוראות הדין החלות על החברה על פי הנחיות המפקח על הביטוח (להלן: "ההסדר התחיקתי")), וזאת על פי הדוחות הכספיים האחרונים (שנתיים או רבעוניים) שקדמו למועד פירעון הריבית ו/או הקרן הרלוונטי.

(2) דירקטוריון החברה הורה על דחיית תשלום ריבית או על דחיית תשלום קרן, אם קבע כי יש חשש ממשי קרוב ליכולתה של החברה לעמוד בהון המינימאלי הנדרש ממנה (על פי ההסדר התחיקתי) ובלבד שהתקבל לכך אישור המפקח על הביטוח מראש.

באור 25: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ד. תעודות ההתחייבות הינן בעלות מאפיינים מיוחדים כמפורט להלן: (המשך)

1. נסיבות משהות (המשך)

(3) דירקטוריון החברה הורה על דחיית תשלום ריבית ו/או על דחיית תשלום קרן, אם קבע כי יש חשש ממשי קרוב ליכולתה של החברה לפרוע במועדן התחייבויות שדרגת הקדימות שלהן גבוהה מזו של תעודות ההתחייבות, ובלבד שהתקבל לכך אישור המפקח על הביטוח מראש.

(4) המפקח על הביטוח הורה על דחיית תשלום קרן ו/או ריבית עקב פגיעה משמעותית בהון העצמי המוכר של החברה או אם ראה כי יש חשש ממשי קרוב ליכולתה של החברה לעמוד בהון המינימאלי הנדרש ממנה (על פי ההסדר התחיקתי).

ביום 4 במרס, 2018 פורסמה עמדת הממונה בדבר "הגדרת הון מוכר והון נדרש במכשירי הון מורכב" לפיה, לאחר ביטול תקנות ההון, הפרשנות הראויה למונחים "הון נדרש" ו"הון מוכר" בתנאי מכשירי הון מורכב, לעניין נסיבות משהות, תהיה בהתאם להגדרות המונחים הרלוונטיים בחוזר סולבנסי וחוזר הון עצמי לכושר פירעון, כמפורט להלן:

א. המונח "הון נדרש" (לרבות "הון מינימאלי נדרש" ומונחים דומים) - יפורש בהתאם להגדרת המונח "סף הון מינימאלי (MCR)" בחוזר סולבנסי בגבולו העליון (45% מ-SCR), כשהוא מחושב ללא ההוראות בתקופת הפריסה וללא התאמת תרחיש מניות.

ב. המונח "הון עצמי" (לרבות "הון מוכר" ומונחים דומים) - יפורש בהתאם להגדרת המונח "הון עצמי" בחוזר סולבנסי.

2. שימוש בתמורת ההנפקה של תעודות ההתחייבות:

תמורת ההנפקה של תעודות ההתחייבות הופקדה לשימושה של החברה. על-פי שיקוליה ובאחריותה לשלם לבעלי תעודות ההתחייבות את הסכומים המגיעים להם על-פי תנאי תעודות ההתחייבות. התחייבותה של החברה בקשר עם תעודות ההתחייבות כאמור, אינה ניתנת לביטול והיא בדרגה שווה לכתבי התחייבות נדחים שהנפיקה ו/או תנפיק החברה ובעלת מעמד נדחה לעומת שאר התחייבויותיה של החברה כלפי נושיה.

3. שיעבודים:

בהתאם לשטר הנאמנות, תעודות ההתחייבות אינן מובטחות בשעבוד כלשהו. החברה הבת תהא רשאית להנפיק כתבי התחייבות נוספים וכן סדרות נוספות של אגרות חוב ו/או כתבי התחייבות, שתעמודנה בדרגת בטחון עדיפה, זהה או נחותה לתעודות ההתחייבות, וכן להנפיק כתבי התחייבות נדחים וסדרות של כתבי התחייבות נדחים.

באור 25: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ה. שווי הוגן של התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן דרך דוח רווח והפסד בחלוקה לרמות:

	31 בדצמבר 2017			
	רמה 1	רמה 2	רמה 3	סך הכל
	אלפי ש"ח			
התחייבות מותנית	-	-	5,913	5,913
התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת אשר ניתן גילוי לגבי שווין ההוגן	387,224	-	-	387,224

	31 בדצמבר 2016			
	רמה 1	רמה 2	רמה 3	סך הכל
	אלפי ש"ח			
התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת אשר ניתן גילוי לגבי שווין ההוגן	378,557	-	-	378,557

להלן הנתונים המשמעותיים שאינם ניתנים לצפייה ששימשו במדידת השווי ההוגן של ההתחייבות בגין תמורה מותנית שבוצעה על ידי מעריך השווי ליום הרכישה:

שיעור היוון תמורה מותנית בגין בחינת ה- Loss Ratio : 1.53%
שיעור היוון תמורה מותנית בגין חישוב עמלות: 20.5%

התנועה בהתחייבויות פיננסיות הנמדדות בשווי הוגן והמסווגות לרמה 3

	התחייבות מותנית
	אלפי ש"ח
יתרה ליום 1 בינואר, 2017	-
התחייבות מותנית (ראה באור 4)	6,646
סך הרווחים שהוכרו ברווח והפסד	(524)
פרעונות	(209)
יתרה ליום 31 בדצמבר, 2017	5,913
סך הרווחים לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין התחייבויות המוחזקות נכון ליום 31 בדצמבר, 2017	(524)

ו. שינויים בהתחייבויות הנובעים מפעילות מימון

	יתרה ליום 1 בינואר 2017	התחייבות בגין רכישת תיק לקוחות	תזרים מזומנים	השפעת שינויים בשווי ההוגן	שינויים אחרים	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017
אגרות חוב	351,310	-	-	-	318	351,628
התחייבות מותנית	-	6,646	(209)	(524)	-	5,913
סה"כ התחייבויות הנובעות מפעילות מימון	351,310	6,646	15,497	(524)	318	357,541

באור 25: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ז. דירוג

ביום 22 בדצמבר 2016 הודיעה מדרוג על אשרור דירוג האיתנות הפיננסית של החברה (IFSR) על Aa3 ואת אשרור דירוג כתבי ההתחייבויות הנדחים סדרות ב', ג' ו- ד' על דירוג A2 וקביעת אופק דירוג יציב. כמו כן, הודיעה על מתן דירוג A2 בגין הרחבת אגרות חוב סדרה ד'.
ביום 10 באוגוסט 2017 אשררה מדרוג את דירוג האיתנות הפיננסית (IFSR) של החברה ואת דירוג כתבי ההתחייבות הנדחים לעיל.

באור 26: - פרמיות שהורווחו

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017		
	ברוטו	ביטוח משנה	שייר
	אלפי ש"ח		
פרמיות בביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	272,963	31,640	241,323
פרמיות בביטוח בריאות	218,617	9,848	208,769
פרמיות בביטוח כללי	1,940,452	69,676	1,870,776
סך הכל פרמיות	2,432,032	111,164	2,320,868
שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה *)	(138,740)	(624)	(138,116)
סך הכל פרמיות שהורווחו	2,293,292	110,540	2,182,752

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016		
	ברוטו	ביטוח משנה	שייר
	אלפי ש"ח		
פרמיות בביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	253,801	28,477	225,324
פרמיות בביטוח בריאות	182,785	10,135	172,650
פרמיות בביטוח כללי	1,677,686	56,106	1,621,580
סך הכל פרמיות	2,114,272	94,718	2,019,554
שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה *)	(95,237)	(395)	(94,842)
סך הכל פרמיות שהורווחו	2,019,035	94,323	1,924,712

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015		
	ברוטו	ביטוח משנה	שייר
	אלפי ש"ח		
פרמיות בביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	230,430	25,682	204,748
פרמיות בביטוח בריאות	155,151	11,065	144,086
פרמיות בביטוח כללי	1,418,819	56,518	1,362,301
סך הכל פרמיות	1,804,400	93,265	1,711,135
שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה *)	(69,764)	(659)	(69,105)
סך הכל פרמיות שהורווחו	1,734,636	92,606	1,642,030

*) השינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה נובע בעיקר מביטוח כללי.

באור 27: - רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח		
רווחים (הפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה			
השקעות פיננסיות:			
נכסי חוב סחירים	3,231	1,171	607
נכסי חוב שאינם סחירים	420	193	282
מניות	1,538	1,004	3,277
אחרות	9,351	6,455	2,168
מזומנים ושווי מזומנים	(119)	59	11
סך הכל רווחים מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה, נטו	14,421	8,882	6,345
רווחים (הפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות שאינן תלויות תשואה, הון ואחרים:			
הכנסות מנדל"ן להשקעה:			
שערוך נדל"ן להשקעה	6,529	15,676	(11,080)
הכנסות שוטפות בגין נדל"ן להשקעה	15,589	14,970	5,256
סך הכל הכנסות מנדל"ן להשקעה	22,118	30,646	(5,824)
רווחים (הפסדים) מהשקעות פיננסיות, למעט ריבית הפרשי הצמדה הפרשי שער ודיבידנד בגין:			
נכסים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד	27,799	7,385	(5,128)
נכסים המוצגים בעלות מופחתת (א)	(790)	6,114	29,992
	27,009	13,499	24,864
הכנסות ריבית *) והפרשי הצמדה מנכסים פיננסיים שאינם בשווי הוגן דרך רווח והפסד	29,057	19,090	14,832
הכנסות ריבית, הפרשי הצמדה ושער מנכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	1,770	8,771	7,174
רווח (הפסד) מהפרשי שער בגין השקעות שאינן נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד ומנכסים אחרים	14	601	(270)
הכנסות מדיבידנד	5,130	2,291	5,283
סך הכל רווחים מהשקעות נטו והכנסות מימון	99,519	83,780	52,404
*) בהכנסות הנ"ל כלולה ריבית בגין נכסים פיננסים אשר אינם מוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד שערכם נפגם	522	218	40

באור 27: - רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון (המשך)

א. רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים בעלות מופחתת

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח		
רווחים (הפסדים) נטו ממימוש נכסים המוצגים בעלות מופחתת	(3,226)	7,540	27,879
עליות (ירידות) ערך, נטו שנזקפו לרווח והפסד	2,436	(1,426)	2,113
סך הכל רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים כהלוואות ויתרות חובה	(790)	6,114	29,992

באור 28: - הכנסות מדמי ניהול

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח		
דמי ניהול קבועים בגין חוזי ביטוח חיים	5,886	6,142	6,707
דמי ניהול קבועים בגין חוזי השקעה	336	371	412
סך הכל הכנסות מדמי ניהול	6,222	6,513	7,119

באור 29: - תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח		
בגין חוזי ביטוח חיים:			
תביעות ששולמו ותלויות בגין מקרי מוות, נכות ואחרים	70,703	57,845	50,264
בניכוי ביטוח משנה	14,416	9,510	15,827
	56,287	48,335	34,437
פוליסות שמועדן תם	1,955	2,477	-
פוליסות שנפדו	64,643	59,720	63,380
סך כל התביעות	122,885	110,532	97,817
גידול בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים (למעט שינוי בתלויות) בשייר	4,570	8,760	7,199
גידול בהתחייבויות בגין חוזי השקעה בשל מרכיב התשואה	744	512	348
סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים וחוזי השקעה בשייר	128,199	119,804	105,364
סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי:			
ברוטו	1,362,614	1,331,496	947,653
ביטוח משנה	31,758	52,440	41,811
בשייר	1,330,856	1,279,056	905,842
סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בריאות:			
ברוטו	89,063	76,569	55,315
ביטוח משנה	7,578	6,999	5,699
בשייר	81,485	69,570	49,616
סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	1,540,540	1,468,430	1,060,822

באור 30: - עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח		
הוצאות רכישה:			
הוצאות רכישה	319,942	290,382	250,365
שינוי בהוצאות רכישה נדחות	(35,113)	(33,548)	(21,240)
סך הוצאות רכישה	284,829	256,834	229,125
עמלות שוטפות אחרות	11,865	9,658	7,842
הוצאות שיווק אחרות	11,501	6,879	12,206
סך הכל הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	308,195	273,371	249,173

באור 31: - הוצאות הנהלה וכלליות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח		
שכר עבודה ונלוות	317,394	282,544	254,779
תשלום מבוסס מניות	-	586	2,321
פחת והפחתות	35,651	30,484	30,164
אחזקת משרדים ותקשורת	53,273	53,111	50,301
שיווק ופרסום	77,458	79,328	67,071
דמי ניהול לחברה האם (ראה באור 136')	2,101	3,653	5,878
עמלות כרטיסי אשראי ובנקים	20,976	18,224	15,604
אחזקת רכב	4,047	3,671	3,798
ייעוץ משפטי ומקצועי	8,982	11,482	7,693
אחרות	32,600	19,195	22,301
סך הכל *)	552,482	502,278	459,910
בניכוי:			
סכומים שסווגו לסעיף שינוי בהתחייבויות ותשלומים בגין חוזי ביטוח	94,793	82,581	75,408
סכומים שסווגו לסעיף עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	331,443	297,261	262,571
הוצאות הנהלה וכלליות	126,246	122,436	121,931
*) הוצאות הנהלה וכלליות			
כוללות הוצאות בגין מיכון בסך	56,203	49,314	46,128

באור 32: - הוצאות מימון

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח		
הוצאות ריבית והפרשי הצמדה בגין:			
כתבי התחייבות נדחים	15,706	13,610	13,970
הוצאות ריבית מס הכנסה	-	-	937
הוצאות ריבית למבטחי משנה	135	135	95
שערוך התחייבות מותנית	(524)	-	-
סך הכל הוצאות מימון	15,317	13,745	15,002

באור 33: - תשלום מבוסס מניות

א. הוצאה שהוכרה בדוחות הכספיים

ההוצאה שהוכרה בדוחות הכספיים בעבור שירותים שהתקבלו מעובדים:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח		
סך ההוצאה שהוכרה מעסקאות תשלום מבוסס מניות	-	586	2,321

ב. תוכניות תשלום מבוסס מניות בחברה

(1) ביום 21 בדצמבר 2011 החליט דירקטוריון החברה לאמץ תכנית להקצאת אופציות לשנת 2012 לעובדים, יועצים, נותני שירותים ודירקטורים של החברה, בהתאם לחוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 132), התשס"ב-2002 (להלן: "התכנית").

בהמשך לאמור לעיל, ביום 21 באוגוסט 2012 המליצה וועדת הביקורת לדירקטוריון החברה לאשר את הקצאת האופציות מכוח תוכנית האופציות של החברה לנושאי משרה בה (להלן: "הניצעים"), בהתאם לחוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 132), התשס"ב-2002.

בהתאם לאמור, ביום 29 באוגוסט 2012, אישר דירקטוריון החברה הקצאה, ללא תמורה, של 775,702 אופציות למנכ"ל, הניתנות למימוש ל-775,702 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ. כ"א של החברה ו-542,990 אופציות בסה"כ ל-8 נושאי משרה בחברה הניתנות למימוש ל-542,990 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ. כ"א של החברה. האופציות המוקצות היוו במועד ההקצאה (בהנחת מימוש מלא) כ-8.6% מהונה המונפק והנפרע של החברה. האופציות אינן רשומות למסחר בבורסה (להלן: "האופציות המוקצות"). האופציות הוקצו לנאמן, בהתאם להוראות סעיף 102 לפקודת מס הכנסה.

כל האופציות שהוקצו כאמור לעיל מומשו בשנת 2016 וב- 21 במאי 2017 תמה תקופת החיים החוזית של תוכנית האופציות.

באור 33: - תשלום מבוסס מניות (המשך)

ג. תנועה במשך השנה

להלן טבלה הכוללת את מספר האופציות למניות, את הממוצע המשוקלל של מחיר המימוש שלהן ואת השינויים שנעשו בתוכניות אופציות לעובדים במשך השנה השוטפת:

	2017		2016		2015	
	מספר האופציות	ממוצע משוקלל של מחיר המימוש	מספר האופציות	ממוצע משוקלל של מחיר המימוש	מספר האופציות	ממוצע משוקלל של מחיר המימוש
אופציות למניות לתחילת השנה	-	-	310,298	39.46	620,596	42.45
אופציות למניות שמומשו במשך השנה*)	-	-	(310,298)	37.79	(310,298)	40.67
אופציות למניות לסוף השנה	-	-	-	-	310,298	39.46

*) הממוצע המשוקלל של מחיר המניה, בגין כתבי אופציה שמומשו בשנת 2016 הינו 185 ש"ח.

באור 34: - רווח למניה

רווח בסיסי למניה

חישוב הרווח הבסיסי למניה התבסס על הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות הרגילות מחולק בממוצע המשוקלל של מספר המניות הרגילות כדלהלן:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח		
רווח נקי המיוחס לבעלי המניות הרגילות (בנות 1 ש"ח ע.נ)	205,370	101,650	168,028
	מספר מניות באלפים		
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות			
יתרה ליום 1 בינואר	14,675	14,429	14,188
השפעת מניות שהונפקו במהלך השנה	-	148	148
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב רווח בסיסי למניה	14,675	14,577	14,336

רווח מדולל למניה

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח		
רווח נקי המיוחס לבעלי המניות הרגילות (בנות 1 ש"ח ע.נ)	205,370	101,650	168,028
	מספר מניות באלפים		
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימש לצורך חישוב רווח בסיסי למניה	14,675	14,577	14,336
השפעת מניות רגילות פוטנציאליות מדללות	-	98	232
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימש לצורך חישוב רווח מדולל למניה	14,675	14,675	14,568

באור 35: - ניהול סיכונים

כללי

במסגרת פעילותה השוטפת חשופה החברה למגוון רחב של סיכונים, כאשר התממשותם עלולה לפגוע בשווי ההוגן של נכסיה ו/או לעלייה בהתחייבויותיה, להפר את יציבותה ולפגוע ביכולתה לקיים את התחייבויותיה ללקוחותיה. לפיכך חשוב ליצור בחברה תשתית מתאימה להבנה, זיהוי ומדידה של הסיכונים אליהם היא חשופה ולניטור שוטף שלהם, תשתית לקבלת החלטות ולקביעת מדיניות וכן להבטחת מסגרת דיווחים מתאימה. מערכת בקרה וניהול זו מהווה מרכיב מרכזי וחיוני לניהולה התקין של החברה ולהבטחת יכולתה לקיים את התחייבויותיה.

החברה פועלת במגזרי הפעילות העיקריים הבאים: ביטוח כללי, ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח וביטוח בריאות.
פעילויות החברה חושפות אותה לסיכונים הבאים:

- סיכוני שוק;
- סיכוני נזילות;
- סיכונים ביטוחיים;
- סיכוני אשראי;
- סיכונים תפעוליים.

בנוסף, עצם היות החברה חברת ביטוח ישירה דיגיטלית חושפת אותה לסיכונים הבאים:
- סיכוני מוניטין;
- סיכוני אבטחת מידע וסייבר;
- סיכונים אסטרטגיים.

לסיכונים אלה נלווים סיכונים כלליים כגון: סיכונים משפטיים, סיכוני רגולציה, סיכונים עיסקיים (כדוגמת שינוי בטעמי הציבור וכו') וסיכונים גיאוגרפיים.

א. דרישות חוקיות

על גופים מוסדיים מוטלת חובה חוקית למנות מנהל סיכונים שתפקידיו העיקריים הינם:

- זיהוי הסיכונים הביטוחיים והפיננסים המהותיים לחוסנו של המבטח ולעמידה בחבותו למבוטחים קיימים ועתידיים, לרבות סיכונים מהותיים הנובעים מהנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה (משתתפות ברווחים).
- כימות החשיפה והערכת ההשפעה הפוטנציאלית של הסיכונים המהותיים שזוהו לפי אמות מידה שיוגדרו ע"י המבטח ולתקופות עתידיות שיקבעו.
- הערכת ההון העצמי הנדרש (ההון הכלכלי) מחברת הביטוח לצורך נשיאה בסיכונים המהותיים תוך התייחסות למידת המתאם בין הסיכונים השונים.
- דיווח תקופתי למנהל הכללי, לדירקטוריון ולוועדות ההשקעה בדבר הסיכונים.
- מתן התייחסות לסיכונים הגלומים במוצרים חדשים, שינויי תקנון, כניסה לתחום השקעות חדש ובעת התקשרות בעסקה שעל פי קביעת הדירקטוריון יש לה פוטנציאל להשפעה מהותית על התוצאות העסקיות של הגוף המוסדי או על כספי לקוחותיו.

החברה מינתה מנהל סיכונים אשר פועל, בין השאר, ליישום הדרישות הרגולטוריות בתחום זה.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

א. דרישות חוקיות (המשך)

דרישות רגולטוריות שונות לעניין ניהול הסיכונים חלות על החברה והעיקריות שבהן:
- חוזר 2014-9-1, פרק 10 לקודקס הרגולציה בנושא "ניהול סיכונים בגופים מוסדיים".
- דרישה לקביעת מדיניות חשיפה לסיכונים, תקרות חשיפה, נהלים וכלים למדידה ולבקרת הסיכונים.
- הוראות לעניין ניהול סיכוני האשראי, הערכתם והבקרה עליהם.
- הוראות לעניין ניהול החשיפה למבטחי משנה.
- הוראות לעניין הטיפול בקטגוריות ספציפיות של סיכונים תפעוליים: מעילות והונאות, אבטחת מידע, מיקור חוץ, ציות ובקרה על דיווח כספי (SOX).
- חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981.

לעניין משטר כושר פירעון מבוסס סיכונים ברוח דירקטיבת Solvency II ראו ביאור 15.

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים

מדיניות ניהול הסיכונים של החברה מכוונת להבטיח חשיפה מבוקרת לסיכונים לעיל, תוך עמידה בדרישות הרגולטוריות ותאבון סיכון שנקבעו מראש ומתוך שמירה על יעדיה העסקיים של החברה ועל איתנותה הפיננסית.

החברה פועלת ליישום מסגרת של ניהול סיכונים כולל (Enterprise Risk Management), במטרה ליצור מודעות לסיכון בכל פעילויותיה, ליצור יכולת להערכת הסיכונים השונים, להטמיע את מדידת הסיכונים בתהליכים העסקיים ולהתאים את החשיפה הכוללת לתאבון הסיכון ולסיבולת הסיכון של החברה. במסגרת זו ננקטות פעולות לבניית תשתית תהליכית לטיפול בסיכונים העיקריים אליהם חשופה החברה. מבוצע זיהוי, מיפוי, הערכה וכימות של סיכונים פיננסיים, ביטוחיים ותפעוליים והערכת הבקרות על סיכונים אלה לרוחב הפעילויות של החברה, תוך שיפור מתמיד ביכולת הכימות של הסיכונים השונים.

ניהול הסיכונים בחברה מבוסס על שלושה "קווי הגנה":

- קו הגנה ראשון - היחידות העסקיות:

היחידות העסקיות אחראיות לזיהוי, הערכה, ניטור, הפחתה ודיווח על הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותם ולבקרתם.
אחריות זו כוללת, בין השאר, הגדרת תהליכים, נהלים פנימיים וקבלת החלטות. הגורמים העסקיים נעזרים ביחידות תומכות, ביניהן אקטואריה, כספים, יעוץ משפטי, ציות, יחידת הבקרה, ביטוח משנה ומערכות מידע.

- קו הגנה שני - יחידת ניהול סיכונים:

יחידת ניהול סיכונים, משלימה את פעילות ניהול הסיכונים של הגורמים העסקיים ואחראית על גיבוש מסגרת העבודה לניהול הסיכונים בחברה, על פיתוח כלים ושיטות להערכת הסיכונים וכן להערכת הסיכון הכולל אליו היא חשופה. יחידת ניהול סיכונים עוסקת באופן בלתי תלוי בגיבוש המלצות להנהלה ולדירקטוריון בדבר רמת הסיכון הכוללת והלימות ההון, בניתוח ודיווח על רמת החשיפה לסיכונים, באישור מוצרים והתקשרויות עסקיות משמעותיות מהיבט הסיכון וביישום הוראות הממונה בדבר ניהול סיכונים. כחלק חשוב מתפקידה, יחידת ניהול סיכונים מאתגרת את זיהוי והערכת הסיכונים של הגורמים העסקיים ואת הפעולות הננקטות על ידם לטיפול בסיכון ומסייעת בחיזוק יכולות הגורמים העסקיים לזיהוי והערכת סיכונים, לניהולם ובקרתם. יחידת ניהול הסיכונים (אשר כוללת את הבקרה, פניות הציבור, ארגון שיטות, תחומי SOX, אבטחת מידע וסייבר) פועלת בשיתוף פעולה עם היחידות התומכות בניהם, אקטואריה, כספים, ייעוץ משפטי וביטוחי משנה.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

- קו הגנה שלישי ביקורת פנים:

אחראית על ביצוע ביקורות עצמאיות ובלתי תלויות ומאתגרת את התהליכים הפנימיים, הבקרות, הנהלים והמערכות בכל תהליכי העבודה של החברה.

במסגרת יישום משטר כושר פירעון, המבוסס על עקרונות סולבנסי II בישראל, פועלת החברה במטרה ליצור יכולת להערכה עצמית של ההון הכלכלי הנדרש לפעילותה. בשלב הראשון, בהתבסס על מתודולוגית הגישה הסטנדרטית בנדבך הראשון של סולבנסי II, עורכת החברה סקרים כמותיים ובהמשך נערכת החברה ליישום הנדבך השני.

החברה רואה במתודולוגיה זו בסיס להערכת הסיכון הכולל אליו היא חשופה, על בסיס כלכלי, ובוחנת את הלימות ההון הכלכלי המוערך שלה ביחס לסיכון כולל זה. בנוסף, החברה בונה תהליכים לבחינה של הלימות ההון שלה אל מול הסיכון הכולל. בחינה כזו מבוצעת על בסיס תרחישים לגורמי סיכון ומספקת לחברה אינדיקציה לגבי הלימות ההון ביחס לסיכונים.

דירקטוריון החברה מספק עקרונות כתובים לניהול הסיכונים הכולל, וקובע מדיניות בדבר תאבון סיכון וחשיפות לסיכונים השונים (כגון סיכוני ביטוח, ביטוח משנה,סיכון שער חליפין, סיכון שיעור ריבית, סיכון אשראי, וכן שימוש במכשירים פיננסיים שונים), דרכי המדידה שלהם, המגבלות לסיכונים השונים ודרכי הבקרה והדיווח על סיכונים אלו. הדירקטוריון עוקב אחר עמידה במגבלות שנקבעו באמצעות הדיווחים המוגשים לו.

מדיניות ניהול הסיכונים של החברה נועדה לתמוך בהשגת יעדיה העסקיים ושמירה על איתנותה הפיננסית תוך הערכת ההפסדים העלולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים העומדים בפני החברה כתוצאה מפעילותה העסקית והגבלת הפסדים אלו בהתאם לתאבון הסיכון ומדיניות שנקבעה, זאת תוך התייחסות לשינויים החלים בסביבה העסקית ובהנחיות ודרישות הרגולציה.

בין היתר מקבל דירקטוריון החברה ממנהלי התחומים השונים מידע בדבר:

(1) גודל ההפסד המירבי הצפוי כתוצאה מהחשיפה לנזק בודד גדול או הצטברות נזקים בגין אירוע גדול במיוחד, כמו גם החשיפה להשתנות בלתי צפויה של גורמי סיכון, ברמת וודאות נתונה בתקופה של שנה.

(2) השפעת האמצעים הננקטים ע"י החברה לפיזור, הקטנה או הגבלה של הסיכונים הביטוחיים, הן באמצעות נהלי חיתום וכללים לקבלת עסקים והן באמצעות הסדרי ביטוח משנה, להקטנת ההפסד הצפוי האמור כתוצאה מהחשיפה לסיכונים הביטוחיים.

(3) השפעתן הפוטנציאלית של החשיפות לסיכונים הביטוחיים המהותיים על המצב הכספי העתידי של החברה וההון העצמי הנדרש כנגד סיכונים אלו (הון כלכלי) וזאת בהתחשב בפעולות החברה להקטנת/הגבלת הסיכונים, לרבות הסדרי ביטוח משנה.

מערך ניהול הסיכונים

החברה מינתה מנהל סיכונים אשר פועל ליישום המדיניות בתחום זה.

ניהול הסיכונים בחברה מרוכז על ידי יחידת ניהול הסיכונים בהתאם למדיניות שאושרה על ידי הדירקטוריון ובהתאמה לדרישות המפקח. החברה רואה בניהול הסיכונים פעילות הדורשת ניהול אקטיבי של הפחתת סיכונים בחברה באמצעות בחינה ואיתור תהליכים רגישים וביצוע התאמות נדרשות בתוכנית העבודה הרב שנתית.
ניהול הסיכונים הינו פעילות חוצת-חברה המבוססת על אחריות הגורמים העיסקיים בחברה לסיכונים הנלקחים על ידם. יחידת ניהול סיכונים אחראית על ריכוז הנושאים העיקריים, בשיתוף עם יחידות האחראיות בתחומים השונים. היחידות התומכות כוללות בין היתר את אקטואריה, השקעות, ביטוח משנה, חשבות, אבטחת מידע, ייעוץ משפטי יחידת הבקרה, ארגון ושיטות וביקורת פנימית. נושאים עיקריים אלו כוללים בין היתר זיהוי, מיפוי, הערכה, מדידה ודיווח על סיכונים שוטפים ומיוחדים (לוועדות השקעה, דירקטוריון, פורום ניהול הסיכונים וכו'), יישום מערך להערכת הסיכונים וניהולם ויישום הוראות הרגולציה בכל הקשור לניהול סיכונים בתחומיו השונים.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

בחברה קיימים פורומים שונים לניהול סיכונים. הפורומים מתכנסים על בסיס תקופתי לצורך זיהוי והערכה של סיכונים והערכת הבקרות והכלים לניהולם וכן הגדרת תאבון הסיכון שלהם. תהליכי העבודה בחברה מוסדרים על ידי נהלים והחברה פועלת לשיפור מתמיד של תהליכי העבודה ומערכי הבקרה והדיווח.

החברה משקיעה באמצעים רבים לשיפור מערכי הבקרה במוקדי הסיכון השונים. כמו כן, החברה משקיעה משאבים נכבדים בהקצאת והכשרת כוח אדם איכותי ומקצועי, במחשוב ובתהליכי עבודה בתחום ניהול הסיכונים, תוך ציות לרגולציה, והינה מחייבת ויישום מטרות ומדיניות החברה בתחום ניהול הסיכונים.

להלן יתוארו מדיניות ותהליכי עבודה המתייחסים לזיהוי, מדידה והערכה, בקרה והפחתה, ניטור ודיווח של הסיכונים השונים להם חשופה החברה:

סיכוני השוק

הסיכון שהשווי ההוגן או תזרימי המזומנים העתידיים של נכסים פיננסים, התחייבויות פיננסיות או התחייבויות ביטוחיות ישתנו כתוצאה משינויים במחירי שוק. סיכוני שוק כוללים, בין היתר, סיכונים הנובעים משינויים בשערי הריבית, בשערי מניות, במדד המחירים לצרכן ובשערי החליפין של מטבע חוץ.

החברה מנהלת את השקעותיה בהתאם להוראות הדין, מדיניות ההשקעה ומדיניות ניהול הסיכונים שאושרה על ידי הדירקטוריון וועדות ההשקעה של נכסי הפוליסות המשתתפות ברווחים וכן של תיקי הנכסים של הנוסטרו. הדירקטוריון קבע מגבלות חשיפה כוללת (לרבות: אג"ח, הלוואות, מניות וכו') כאשר המגבלות מתייחסות ללווה בודד ,קבוצת לווים,חשיפה לענפים ודירוג .

יחידת בקרת השקעות מבקרת באופן שוטף את העמידה במגבלות הדירקטוריון, ועדות ההשקעה ותקנות ההשקעה. ועדות ההשקעה מקבלות דיווחים על החשיפה של תיקי ההשקעות השונים של החברה לשינויים בשוקי הכספים וההון הכוללים כאמור שערי הריבית, שערי אינפלציה ושערי חליפין של מטבע חוץ, לרבות ניהול הנכסים מול ההתחייבויות. בהתייחס לכך, מגדירים מגבלות חשיפה לאפיקי ההשקעה השונים כמסגרות לביצוע ההשקעות על ידי סמנכ"ל ההשקעות של החברה ובכפוף לתקנות דרכי ההשקעה. למידע בדבר החשיפה לבסיסי ההצמדה, ראו סעיף ג' להלן.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

סיכון נזילות

הסיכון שהחברה תתקשה לקיים מחויבויות הקשורות להתחייבויותיה במועדן ועל מנת לעמוד בהן תידרש לממש את נכסיה במחיר נחות.

סיכוני הנזילות מנוהלים על-ידי יחידת ניהול הסיכונים, הן על ידי מעקב שוטף על מצב מח"מ הנכסים בתיק השקעות מול מח"מ ההתחייבויות בתיק ההשקעה כמו גם כימות ההפסד הצפוי בתרחיש קיצון של מימוש נכסים מיידי. הנושא נדון בדירקטוריון ובוועדות ההשקעה של תיקי הנוסטרו ותיקי הפוליסות המשתפות ברווחים. בהתייחס לנתונים אילו, נקבעות מגבלות החשיפה לגורמי הסיכון של הנכסים בתיקים המנוהלים.
בנוסף, צוות Back \ Middle office בשיתוף יחידת ניהול הסיכונים בוחנים השקעות בוחן את יתרות הנכסים הנזילים של החברה, תוך הסתכלות כוללת על צרכי הנזילות של החברה.

סיכונים ביטוחיים

סיכוני הביטוח העיקריים נובעים בעיקר מתמחור, חיתום, הערכת רזרבות ביטוחיות וקטסטרופות.
סיכוני הביטוח מנוהלים על-ידי הנהלת אגף אקטואריה בשיתוף מחלקת ביטוח משנה ומנהל הסיכונים. בהתייחס להערכת חשיפות החברה לסיכונים הביטוחיים וכן לסיכון האקטוארי, קובע הדירקטוריון את תאבון הסיכון ומגבלות החשיפה של החברה לסיכונים אלו.
כמו כן, בכדי להקטין את החשיפה לסיכונים, החברה מיישמת מדיניות בדיקת תביעות קפדנית, בחינה שוטפת של תהליכי הטיפול בתביעות ומבצעת חקירות לאיתור הונאות. בנוסף, החברה נוקטת במדיניות ניהול אקטיבי שוטף של התביעות, על מנת להקטין את החשיפה להתפתחויות בלתי צפויות העשויות להשפיע עליה לרעה.

החברה נוקטת במדיניות של הגבלת החשיפה לקטסטרופות על ידי קביעת סכומי כיסוי מרביים בחוזים מסוימים וכן על ידי רכישת כיסוי ביטוח משנה מתאים. מטרת מדיניות החיתום וביטוח המשנה הינה, בין היתר, הגבלת החשיפה לקטסטרופות להפסד מרבי שנקבע מראש, בהתאם לתאבון הסיכון של החברה כפי שנקבעו על ידי הדירקטוריון.

סיכוני אשראי של ההשקעות

סיכון להפסד כתוצאה מאי עמידה של לווה בהתחייבויותיו, או כתוצאה משינויים במרווחי האשראי בשוק ההון מנוהלים על-ידי סמנכ"ל ההשקעות ומבוקרים על ידי יחידת ניהול הסיכונים בהתאם להוראות הדין ולמדיניות הכוללת של הדירקטוריון וכן של וועדת ההשקעה. המדיניות כוללת מגבלות חשיפה שעיקרן חשיפות ללווה בודד, לקבוצת לווים, חשיפה לדירוגי סיכון אשראי, נזילות, בטוחות וכו'. בקביעת המגבלות כאמור נלקחות בחשבון גם הדרישות הרגולטוריות.

לוועדות ההשקעה של החברה מובאות לאישור גם עסקאות אשראי בהתאם ובכפוף למדרגי הסמכויותו על פי מדיניות ההשקעה.

למידע בדבר דירוג האשראי של הנכסים בתיקים המנוהלים, ראה סעיף ו' להלן.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

סיכוני אשראי של מבטחי משנה

סיכון להפסד כתוצאה מאי עמידה של מבטח משנה בהתחייבויותיו, או כתוצאה משינויים ברמת הדרוג של המבטח. סיכוני מבטחי משנה מנוהלים על ידי מחלקת ביטוח משנה ויחידת ניהול הסיכונים המביאים בפני הדירקטוריון את החשיפה לסיכוני האשראי בגין מבטחי המשנה. הדירקטוריון קובע את מגבלות החשיפה לדירוגי סיכון אשראי של מבטחי המשנה, בין היתר, בהתייחס לסוג הענף הביטוחי זנב ארוך / קצר, למבטח משנה בודד ובהתחשב גם במגבלות הקבועות בהסדר החוקתי.
למידע בדבר דירוג יתרות מבטחי משנה, ראה סעיף ז' להלן.

סיכונים תפעוליים

הסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. חלק מהותי מפעילויות החברה נשען על מערכות מידע שונות. היעדר תשתיות מספקות ו/או ליקויים או כשלים במערכות המידע עלול לחשוף את החברה לאי עמידה בדרישות רגולטוריות וכן לכשלים בתפעול התהליכים השונים.
יחידת ניהול סיכונים ביצעה הערכה עצמאית ובלתי תלויה של סיכונים תפעוליים, תוך שימת דגש על סיכוני מעילות והונאות, סיכוני סייבר וסיכוני IT. בנושא ניהול סיכוני מעילות והונאות פועלת החברה בהתאם להוראות חוזר המפקח בעניין הונאות ומעילות ובהתאם למדיניות למניעת מעילות והונאות, אשר אושרה על ידי הדירקטוריון של החברה.
מעבר לפעילויות בקרה שוטפות בתהליכי העבודה, פועלות בחברה יחידת בקרה ייעודית אשר מבקרת את תהליכי העבודה השוטפים ובודקת עמידה במגבלות שהוגדרו ובהוראות הדין ומסייעות למנהלי היחידות העסקיות למלא אחריותם בהקשר לסיכונים תפעוליים. בנוסף, קיימות גם בקרות ממוכנות במערכות תפעוליות שמטרתן להגביל חשיפה לסיכון הביטוחי (על ידי מיכון שאלוני חיתום והוצאת שיקול הדעת מנציג המכירות) וכן הגבלת חשיפה לסיכון תפעולי.

סיכוני אבטחת מידע וסייבר

פעילות החברה נשענת על מערכות מידע. זמינות המערכות, מהימנות הנתונים והשמירה על סודיות הנתונים חיוניים לפעילות עסקית תקינה. עם התקדמות הטכנולוגיה, ועליית המדרגה באיומי הסייבר בארץ ובעולם, עולה רמת הסיכון הן לחברה והן ללקוחותיה.
החברה נערכת להתמודדות עם איומי הסייבר ומשקיעה משאבים רבים על מנת להגן על שרידות מערכות המידע וכן על נתוני הלקוחות שלה.
דרקטוריון החברה אישר מדיניות בנושא אבטחת מידע וסייבר החברה פועלת ליישם תהליכים ובקרות לניהול סיכון הסייבר.
בהתאם לחוזר גופים מוסדיים 2010-9-4 "ניהול טכנולוגיות מידע בגופים מוסדיים", וחוזר 2006-9-14 "ניהול סיכוני הסייבר בגופים המוסדיים" בוצעו ניתוח איומים וכן סקר להערכת ההשפעה הפוטנציאלית של סיכוני IT וסיכוני סייבר על תהליכי הליבה בחברה, לרבות התייחסות לאירועים בעלי פוטנציאל לגרימת נזק.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ב. תיאור הליכי ושיטות ניהול הסיכונים (המשך)

סיכונים משפטיים

בהתייחס לסיכונים משפטיים, כולל סיכוני ציות וניהול מוצרים, היועצת המשפטית של החברה אחראית לניהול הסיכון המשפטי, מסתייעת במידת הצורך בייעוץ משפטי חיצוני ומעניקה תמיכה ומענה לכלל ההיבטים המשפטיים של פעילות החברה. במסגרת זו, ניהולו השוטף של הסיכון המשפטי מתבטא בעיקר במתן ייעוץ משפטי שוטף לגורמים הרלוונטים בחברה בנושאים השונים הכרוכים בפעילות החברה, בהכנת מסמכי התקשרות ופוליסות ביטוח, בניהול הידע המשפטי בחברה, ובכלל זה עדכון הגורמים הרלבנטיים בשינוי הוראות דין ורגולציה לסוגיהם, אשר יש להם השלכה על עבודת החברה, בהתאמת מערך ההסכמים והנהלים לשינויים, ובריכוז התביעות הייצוגיות נגד החברה והפיקוח על הגורמים המקצועיים המטפלים בהן מטעם החברה. על מנת לקיים את אחריות החברה למלא אחר דרישות החוק פועלת בחברה ממונה על ציות ואכיפה, המסייעת לעובדי החברה לקיים את אחריותם לציית להוראות הרלבנטיות להן. בפברואר 2014 החברה אימצה תכנית אכיפה, במסגרת יישום הוראות חוזר ניהול סיכוני ציות בגופים מוסדיים (2013-9-20) ועמדת ממונה קריטריונים להערכת אפקטיביות של תכנית ציות ואכיפה פנימית ומדיניות הממונה ליישומה (ש.ה 2013-57738) ומינתה את הגורמים שיהיו אחראים על יישומה ויפקחו על ביצועה.

מוצרים חדשים

תהליך השקת מוצרים חדשים כולל זיהוי ובחינה מקיפה של הסיכונים הכרוכים במוצר וקביעת הדרכים לניהולם ולבקרה עליהם. כאשר מתעורר חשש כי קיימת הרעה בתוצאות החיתומיות, שמקורה אינו בתנודות אקראיות, נערכות בדיקות מעמיקות, בין השאר, להערכת הסיכון הגלום, ובמידת הצורך מותאמת הערכת הרזרבות. בדיקות דומות מתבצעות בעת חידוש עסקאות.

בקרה על סיכונים

החברה רואה בבקרה אפקטיבית רכיב חשוב במערך ניהול הסיכונים. החברה מפעילה מערך בקרה ארגוני. מערך זה אחראי על ביצוע בקרה על מכלול היבטים בפעילות החברה, בכלל זה בקרה על הסיכונים לסוגיהם.

כמו כן, פעילותם הבלתי תלויה של יחידת ניהול סיכונים, אגף אקטואריה ואגף כספים מספקת רובד בקרה נוסף על הסיכונים.

בפרט, יחידת ניהול הסיכונים מבקרת את החשיפה הכוללת לסיכונים בפעילות החברה ומבצע בקרות על סיכוני השוק, אשראי ונזילות, בכלל זה בקרה על עמידה במגבלות לסיכוני שוק בפעילות הנוסטרו והמשתתפות של החברה, במגבלות לחשיפות למבטחי משנה ובמגבלות לסיכוני אשראי שנקבעו במסגרת מדיניות ניהול הסיכונים.

בנוסף המבקרת הפנימית של החברה עורכת ביקורות תקופתיות, בין השאר, בהתבסס על סקרי סיכונים שבוצעו ע"י יחידת ניהול סיכונים.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ג. סיכוני שוק

סיכון שוק הוא הסיכון שהשווי ההוגן או תזרימי המזומנים העתידיים של נכסים פיננסיים, התחייבויות פיננסיות או התחייבויות ביטוחיות ישתנו כתוצאה משינויים במחירי שוק. סיכוני שוק כוללים, בין היתר, סיכונים הנובעים משינויים בשערי הריבית, בשערי מניות, במדד ובשערי החליפין של מטבע חוץ.

קביעת מדיניות ההשקעות נעשית על ידי ועדות השקעה בהתאם לדין במסגרת מדיניות ההשקעה השנתית. דירקטוריון החברה מגדיר את תאבון הסיכון בכל אחד מהפרמטרים שלהלן. יחידת ניהול סיכונים מוודאת את העמידה במדיניות בהתאם לתיאבון הסיכון שנקבע.

1. חוזים תלויי תשואה

התחייבויות תלויות תשואה הינן התחייבויות בגין חוזים בהם תגמולי הביטוח שלהם, זכאי המוטב, תלויים בתשואה שמניבות השקעות מסוימות של החברה, בניכוי דמי ניהול.

לגבי הנכסים וההתחייבויות בגין מוצרים אלו לא קיימת לחברות הביטוח חשיפה ישירה בגין שינויים בריבית, בשווי ההוגן של ההשקעות או במדד. השפעת התוצאות הכספיות על רווחי חברת הביטוח מצטמצמת לחשיפה הנגזרת מדמי הניהול על היקף הנכסים.

לאור האמור, מבחני הרגישות ומועדי הפירעון של ההתחייבויות המפורטים בסעיפים הבאים אינם כוללים חוזים תלויי תשואה.

2. ניתוחים

לשם ביצוע פעולות חישוב, כימות ובחינת סיכוני שוק עושה החברה שימוש במערכת ממוכנת לניהול סיכונים אשר בין היתר מבצעת את הניתוחים הבאים:

VaR - Value at Risk - הערך הנתון בסיכון. ה-VaR אומד את ההפסד המרבי הצפוי כתוצאה משינויים במחירי השוק, עבור תקופה ורמת בטחון נתונות. ישנן מספר שיטות מקובלות לחישוב ה-VaR, כמו סימולציה היסטורית, סימולציית מונטה קרלו, ושיטת מטריצת השונות המשותפת. הערך הנתון בסיכון מחושב על סמך שינויים בשווי ההוגן או ביתרה החשבונאית של הנכסים. החברה בחרה בשיטת הסימולציה ההיסטורית אשר מדמה את שווי תיק המכשירים הפיננסיים של החברה בתקופה שנבחרה. שווי התיק נבחן מול שינויים במחירי ותשואות השוק על פני רצף של תקופות זמן עבר שנקבעו. הסימולציה ההיסטורית מניחה שמה שקרה בעבר הוא שיתרחש בעתיד.

ALM - Asset Liability Management - ניהול נכסים והתחייבויות הנו תהליך הכולל התאמה דינאמית בין הנכסים וההתחייבויות. זהו תהליך מתמשך של בניה, יישום, בקרה ושינוי אסטרטגיה לגבי הנכסים וההתחייבויות במטרה להשיג יעדים פיננסיים וזאת בהתאם לתאבון הסיכון של הדירקטוריון וועדות ההשקעה, כפי שנקבעו על ידם. ALM כולל דוחות לניתוח פוזיציות החברה במגזרים השונים ואמידת החשיפה בבסיסי ההצמדה והחשיפה לריבית.

הדוחות העיקריים הם:
1. דוח מאזן הצמדה לפי מגזרים.
2. דוח לאמידת המח"מ והשת"פ בכל אחד מהסעיפים.
3. דוח המשווה בין שווי הוגן לשווי חשבונאי.

מודל Stress - תרחישים ובדיקות רגישות. מדובר בבדיקות המיועדות להעריך הפסדים במקרים קיצוניים. בניית התרחישים אמורה לענות על שאלות כגון: כמה ניתן להפסיד בהינתן תרחיש מסוים, איזה מאורע יכול לגרום להפסד גדול במיוחד.

מדדי סיכון - מדובר בבדיקות המיועדות לאמוד את הסיכון היחסי של החברה, באופן שניתן יהיה להשוות בין אפיקי השקעה שונים.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ג. סיכוני שוק (המשך)

2. ניתוחים (המשך)

תיק סמן - מאפשר השוואה בין התוצאות החודשיות על בסיס עקבי עבור וועדת ההשקעות. תוצאות ההשוואה מדווחות באופן שוטף לוועדת ההשקעות.

3. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי במשתנים אלה על הרווח (הפסד) לתקופה. ניתוח הרגישות הינו ביחס לערך בספרים של נכסים הפיננסיים, ההתחייבויות הפיננסיות וההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי ההשקעה בגין משתנה הסיכון הרלבנטי נכון לכל מועד דיווח, ובהנחה שכל שאר המשתנים האחרים קבועים. כך, למשל, השינוי בריבית הינו בהנחה שכל הפרמטרים האחרים לא השתנו. ניתוח הרגישות אינו כולל כאמור את השפעתם של חוזים תלויי תשואה כמפורט לעיל. כמו כן, הונח שהשינויים האמורים אינם משקפים ירידת ערך פרמננטית של נכסים המוצגים בעלות מופחתת או של נכסים המוצגים בשווי הוגן ולפיכך, בניתוח הרגישות להלן, לא נכללו בגין נכסים אלו הפסדים מירידת ערך.
מבחני הרגישות, מביאים לידי ביטוי השפעות ישירות בלבד ללא השפעות משניות.
יצוין גם כי הרגישויות אינן ליניאריות, כך ששינויים גדולים או קטנים יותר ביחס לשינויים שמתוארים להלן אינם בהכרח אקסטרפולציה פשוטה של השפעת אותם שינויים.

ליום 31 בדצמבר 2017

	שיעור הריבית (1)		השקעות במכשירים הוניים (3)		שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן		שיעור השינוי בשע"ח של המט"ח (4)	
	+1%	-1%	+10%	-10%	+1%	-1%	+10%	-10%
	אלפי ש"ח							
רווח (הפסד) נקי (2)	(4,576)	(390)	21,757	(21,757)	(7,265)	7,265	14,761	(14,761)

ליום 31 בדצמבר 2016

	שיעור הריבית (1)		השקעות במכישרים הוניים (3)		שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן		שיעור השינוי בשע"ח של המט"ח (4)	
	+1%	-1%	+10%	-10%	+1%	-1%	+10%	-10%
	אלפי ש"ח							
רווח (הפסד) נקי (2)	11,275	(10,547)	9,026	(9,026)	(6,352)	6,352	6,214	(6,214)

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ג. סיכוני שוק (המשך)

3. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק (המשך)

(1) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר, וביחס למכשירים עם ריבית משתנה החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי.

ניתוחי הרגישות מבוססים על הערך בספרים ולא על שווי כלכלי. על כן במבחני הרגישות לא נלקחו בחשבון, מתוך הנכסים בעלי סיכון ריבית ישיר, נכסי החוב שאינם סחירים הנמדדים בעלות מופחתת ושאינם נלקחים בחשבון בבדיקת נאותות העתודות, מזומנים ושווי מזומנים, התחייבויות פיננסיות, פקדונות ויתרות מבטחי משנה.

ניתוח הרגישות כולל השפעה אפשרית על התחייבויות בביטוח חיים אשר מהוונות בריבית חסרת סיכון.

לגבי ביטוח כללי, בעקבות המעבר לנוהג המיטבי החברה החלה להוון את ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח כללי החל מיום 31 בדצמבר 2015.

ירידה בעתיד בריבית ב-1% תביא לגידול בהתחייבויות אלה ולהקטנת הרווח והרווח הכולל בסך של כ- 35 מליון ש"ח אחרי מס (שנה קודמת 33 מליון ש"ח לאחר מס).
עליה בעתיד בריבית ב-1% תביא לקיטון בהתחייבויות אלה ולהגדלת הרווח והרווח הכולל בסך של כ- 27 מליון ש"ח אחרי מס (שנה קודמת 31 מליון ש"ח לאחר מס).
נתוחי הרגישות בגין ביטוח כללי ,כאמור לעיל, אינם כוללים השפעת תקנות ההיוון כאמור בבאור 35ה(2).

(2) תוצאות מבחני הרגישות מוצגים נטו לאחר ניכוי השפעת המס.

(3) השקעות במכשירים שאין להם תזרים קבוע, או, שלחלופין, לחברה אין מידע ביחס לתזרים זה.

(4) שיעור השינוי בשע"ח של מטבע חוץ כולל בגין מכשירים פיננסיים שאינם פריטים כספיים.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ג. סיכוני שוק (המשך)

4. סיכון ריבית ישיר

סיכון ריבית ישיר הינו הסיכון ששינוי בריבית השוק יגרום לשינוי בשווי ההוגן של הנכס או ההתחייבות הפיננסית. סיכון זה מתייחס לנכסים שהסליקה שלהם נעשית במזומן. תוספת המילה "ישיר" ממחישה את העובדה ששינוי הריבית יכול להשפיע גם על סוגי נכסים אחרים אבל לא באופן ישיר, כדוגמת השפעת שינוי הריבית על שערי המניות.

להלן יוצג פירוט הנכסים וההתחייבויות לפי החשיפה לסיכוני רבית:

	ליום 31 בדצמבר 2017		
	שאינו תלוי תשואה	תלוי תשואה	סך הכל
	אלפי ש"ח		
נכסים עם סיכון ריבית ישיר:			
נכסי חוב סחירים	522,175	343,563	865,738
נכסי חוב שאינם סחירים	1,124,818	9,412	1,134,230
השקעות פיננסיות אחרות	63,322	24,363	87,685
מזומנים ושווי מזומנים	445,886	8,279	454,165
נכסי ביטוח משנה	194,209	-	194,209
סך כל הנכסים עם סיכון ריבית ישיר	2,350,410	385,617	2,736,027
נכסים ללא סיכון ריבית ישיר (1)	1,723,153	119,956	1,843,109
סך כל הנכסים	4,073,563	505,573	4,579,136
התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר:			
התחייבויות פיננסיות	357,541	-	357,541
התחייבות בשל הטבות לעובדים	19,162	11,295	30,457
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה	2,737,496	494,407	3,231,903
סך כל ההתחייבויות עם סיכון ריבית ישיר	3,114,199	505,702	3,619,901
התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר (2)	415,074	-	415,074
הון	544,161	-	544,161
סך כל ההון וההתחייבויות	4,073,434	505,702	4,579,136
סך כל הנכסים בניכוי התחייבויות	544,290	(129)	544,161

(1) נכסים שאין להם סיכון ריבית ישיר – כוללים: נדל"ן להשקעה, מניות, נכסים בלתי מוחשיים, הוצאות רכישה נדחות, רכוש קבוע וכן קבוצות מאזניות של נכסים פיננסיים אשר סיכון הריבית בגינם נמוך יחסית (פרמיות לגביה, יתרות שוטפות של חברות ביטוח, חייבים ויתרות חובה).

(2) התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר כוללות מיסים נדחים וזכאים ויתרות זכות.

הערות:

בגין יתר השקעות החברה במסגרת עסקי ביטוח חיים קיימת חשיפה לשערי ריבית שישררו בעת מיחזור ההשקעות אשר משך החיים שלהן עשוי להיות נמוך מאורך החיים הממוצע של ההתחייבויות הביטוחיות.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ג. סיכוני שוק (המשך)

4. סיכון ריבית ישיר (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2016		
	שאינו תלוי תשואה	תלוי תשואה	סך הכל
		אלפי ש"ח	
נכסים עם סיכון ריבית ישיר:			
נכסי חוב סחירים	490,146	385,468	875,614
נכסי חוב שאינם סחירים	1,026,327	6,330	1,032,657
מזומנים ושווי מזומנים	559,952	10,740	570,692
נכסי ביטוח משנה	172,555	-	172,555
סך כל הנכסים עם סיכון ריבית ישיר	2,248,980	402,538	2,651,518
נכסים ללא סיכון ריבית ישיר (1)	1,347,559	110,681	1,458,240
סך כל הנכסים	3,596,539	513,219	4,109,758
התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר:			
התחייבויות פיננסיות	351,310	-	351,310
התחייבות בשל הטבות לעובדים	11,540	6,014	17,554
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה	2,415,177	507,303	2,922,480
סך כל ההתחייבויות עם סיכון ריבית ישיר	2,778,027	513,317	3,291,344
התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר (2)	285,011	-	285,011
הון	533,403	-	533,403
סך כל ההון וההתחייבויות	3,596,441	513,317	4,109,758
סך כל הנכסים בניכוי התחייבויות	533,501	(98)	533,403

(1) נכסים שאין להם סיכון ריבית ישיר – כוללים: נדל"ן להשקעה, מניות, נכסים בלתי מוחשיים, הוצאות רכישה נדחות, רכוש קבוע וכן קבוצות מאזניות של נכסים פיננסיים אשר סיכון הריבית בגינם נמוך יחסית (פרמיות לגביה, יתרות שוטפות של חברות ביטוח, חייבים ויתרות חובה).

(2) התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר כוללות מיסים נדחים וזכאים ויתרות זכות.

הערות:

בגין יתר השקעות החברה במסגרת עסקי ביטוח חיים קיימת חשיפה לשערי ריבית שישררו בעת מיחזור ההשקעות אשר משך החיים שלהן עשוי להיות נמוך מאורך החיים הממוצע של ההתחייבויות הביטוחיות.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ג. סיכוני שוק (המשך)

5. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה

	ליום 31 בדצמבר 2017					
	בש"ח לא צמוד	בש"ח צמוד למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו (*)	פריטים לא פיננסים ואחרים	נכסים בגין חוזים תלויי תשואה	סך הכל
	אלפי ש"ח					
נכסים בלתי מוחשים	-	-	-	155,305	-	155,305
הוצאות רכישה נדחות	-	-	-	297,941	-	297,941
רכוש קבוע	-	-	-	52,447	-	52,447
נדל"ן להשקעה	-	-	-	227,160	-	227,160
נכסי ביטוח משנה	6,527	187,682	-	-	-	194,209
פרמיות לגבייה	467,146	73,559	-	-	-	540,705
חייבים ויתרות חובה	20,529	72,587	-	25,869	-	118,985
השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה	-	-	-	-	497,294	497,294
השקעות פיננסיות אחרות:						
נכסי חוב סחירים	304,384	186,784	31,007	-	-	522,175
נכסי חוב שאינם סחירים	693,123	408,907	22,788	-	-	1,124,818
מניות	18,545	-	-	-	-	18,545
אחרות	200,095	5,126	170,166	-	-	375,387
סך הכל השקעות פיננסיות	1,216,147	600,817	223,961	-	-	2,040,925
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה	-	-	-	-	8,279	8,279
מזומנים ושווי מזומנים אחרים	445,555	-	331	-	-	445,886
סך כל הנכסים	2,155,904	934,645	224,292	758,722	505,573	4,579,136

*) עיקר החשיפה למט"ח מתייחסת לדולר ארה"ב.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ג. סיכוני שוק (המשך)

5. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2017					
	בש"ח לא צמוד	בש"ח צמוד למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	פריטים לא פיננסים ואחרים	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	סך הכל
	אלפי ש"ח					
סך הכל הון	-	-	-	544,161	-	544,161
כתבי התחייבויות נדחים	183,702	173,839	-	-	-	357,541
התחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה	872,707	1,864,789	-	-	-	2,737,496
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	-	-	-	-	494,407	494,407
התחייבויות מסים נדחים	-	-	-	28,091	-	28,091
התחייבות בשל הטבות לעובדים, נטו	19,162	-	-	-	11,295	30,457
זכאים ויתרות זכות	384,830	-	-	2,153	-	386,983
סך הכל התחייבויות	1,462,554	2,038,628	-	28,091	505,702	4,034,975
סך הכל הון והתחייבויות	1,462,554	2,038,628	-	572,252	505,702	4,579,136
סך הכל חשיפה מאזנית	693,350	(1,103,983)	224,292	186,470	(129)	-

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ג. סיכוני שוק (המשך)

5. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2016					
	בש"ח לא צמוד	בש"ח צמוד למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו(*)	פריטים לא פיננסים ואחרים	נכסים בגין חוזים תלויי תשואה	סך הכל
	אלפי ש"ח					
נכסים בלתי מוחשים	-	-	-	121,564	-	121,564
הוצאות רכישה נדחות	-	-	-	262,828	-	262,828
רכוש קבוע	-	-	-	52,042	-	52,042
נדל"ן להשקעה	-	-	-	219,810	-	219,810
נכסי ביטוח משנה	5,902	166,653	-	-	-	172,555
פרמיות לגבייה	408,746	46,073	-	-	-	454,819
חייבים ויתרות חובה	22,017	48,661	-	26,870	-	97,548
השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה	-	-	-	-	502,479	502,479
השקעות פיננסיות אחרות:						
נכסי חוב סחירים	304,501	180,995	4,650	-	-	490,146
נכסי חוב שאינם סחירים	624,255	402,072	-	-	-	1,026,327
מניות	9,002	-	-	-	-	9,002
אחרות	54,844	31,781	43,321	-	-	129,946
סך הכל השקעות פיננסיות	992,602	614,848	47,971	-	-	1,655,421
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה	-	-	-	-	10,740	10,740
מזומנים ושווי מזומנים אחרים	512,264	-	47,688	-	-	559,952
סך כל הנכסים	1,941,531	876,235	95,659	683,114	513,219	4,109,758

*) עיקר החשיפה למט"ח מתייחסת לדולר ארה"ב.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ג. סיכוני שוק (המשך)

5. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2016					
	בש"ח לא צמוד	בש"ח צמוד למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	פריטים לא פיננסים ואחרים	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	סך הכל
	אלפי ש"ח					
סך הכל הון	-	-	-	533,403	-	533,403
כתבי התחייבויות נדחים	178,119	173,191	-	-	-	351,310
התחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה	733,967	1,681,210	-	-	-	2,415,177
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	-	-	-	-	503,080	503,080
התחייבויות מסים נדחים	-	-	-	21,220	-	21,220
התחייבות בשל הטבות לעובדים, נטו	11,540	-	-	-	10,237	21,777
זכאים ויתרות זכות	261,749	-	-	2,042	-	263,791
סך הכל התחייבויות	1,185,375	1,854,401	-	23,262	513,317	3,576,355
סך הכל הון והתחייבויות	1,185,375	1,854,401	-	556,665	513,317	4,109,758
סך הכל חשיפה מאזנית	756,156	(978,166)	95,659	126,449	(98)	-

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ג. סיכוני שוק (המשך)

6. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים:

	ליום 31 בדצמבר 2017			
	נסחרות במדד ת"א 125	נסחרות במדד מניות היתר	סך הכל	% מסה"כ
	אלפי ש"ח			
ענף משק:				
בנקים	5,205	-	5,205	28.1
נדלן ובינוי	5,203	-	5,203	28.1
ביטחוניות	3,310	-	3,310	17.9
שרותי מידע	2,260	-	2,260	12.2
אנרגיה	1,089	-	1,089	5.7
אלקטרוניקה ואופטיקה	1,356	-	1,356	7.3
ביוטכנולוגיה	-	122	122	0.7
סך הכל	18,423	122	18,545	100.0

	ליום 31 בדצמבר 2016			
	נסחרות במדד ת"א 100	נסחרות במדד מניות היתר	סך הכל	% מסה"כ
	אלפי ש"ח			
ענף משק:				
בנקים	-	986	986	11.0
שרותי מידע	2,423	-	2,423	26.9
בינוי ונדל"ן	2,294	988	3,282	36.4
ביטחוניות	780	-	780	8.7
ביוטכנולוגיה	-	87	87	1.0
אלקטרוניקה ואופטיקה	-	1,444	1,444	16.0
סך הכל	5,497	3,505	9,002	100.0

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכוני נזילות

סיכון נזילות הינו הסיכון שהחברה תידרש לממש את נכסיה במחיר נחות על מנת לעמוד בהתחייבויותיה.

1. חברה חשופה לסיכונים הנובעים מאי הוודאות לגבי המועד בו תידרש החברה לשלם תביעות והטבות אחרות למבוטחים ביחס להיקף הכספים שיהיו זמינים לכך באותו מועד. אולם, חלק ניכר מהתחייבויותיה הביטוחיות במגזר ביטוח חיים אינן חשופות לסיכון הנזילות בגלל אופיים של חוזי הביטוח כמתואר להלן.
יצוין, עם זאת, כי צורך אפשרי לגיוס מקורות באופן בלתי צפוי ובזמן קצר עשוי לחייב מימוש נכסים משמעותי באופן מהיר ומכירתם במחירים שלא בהכרח ישקפו את שווי השוק שלהם.

2. חוזים תלויי תשואה בביטוח חיים – על פי תנאי החוזים זכאים בעליהם לקבל את שווי ההשקעות האמורות ותו לא. לפיכך אם ערך ההשקעות ירד מכל סיבה שהיא תהיה במקביל ירידה זהה בגובה התחייבויות החברה.

3. סיכון הנזילות של החברה נובע בעיקר מיתרת הנכסים שאינם כנגד חוזים תלויי תשואה. נכסים אלו מהווים כ-89% (כ-4,074 מליון ש"ח) מכלל נכסי החברה.
מתוך יתרת הנכסים האמורה, סך של כ-1,222 מליון ש"ח הינם מזומנים ונכסים סחירים הניתנים למימוש מיידי.

4. על פי כללי ההשקעה על החברה להחזיק בנכסים נזילים כהגדרתם בכללי ההשקעה, כנגד ההון העצמי וכנגד התחייבויות אחרות, בסכום שלא יפחת מ-30% מסכום ההון העצמי המזערי הנדרש ממנה, בהתאמות המפורטות בכללי השקעה.

ניהול נכסים והתחייבויות

החברה מנהלת את נכסיה והתחייבויותיה בהתאם לדרישות חוק הפיקוח על תקנותיו.

הטבלאות להלן מרכזות את מועדי הפירעון המשוערים של סכומי ההתחייבויות הביטוחיות והפיננסיות הבלתי מהוונות של החברה. היות ומדובר בסכומים בלתי מהוונים הרי שאין התאמה בינם לבין יתרות ההתחייבויות הביטוחיות במאזן.

1) מועדי הפירעון המשוערים של ההתחייבויות בביטוח חיים וחסכון ארוך טווח וביטוח בריאות נכללו בטבלאות כדלקמן:

כספי חסכון – מועדי פירעון חוזיים, למשל גיל הפרישה, ללא הנחות ביטולים, בהנחה שכל החסכון יימשך כהוני ולא כקצבה.

עתודה מפרמיה- לפי תאריך תום הכיסוי הביטוחי.

אובדן כושר עבודה בתשלום – על בסיס אומדן אקטוארי .

תביעות תלויות ו- I.B.N.R – מדווח תחת העמודה "ללא מועד פירעון מוגדר".

2) מועדי הפירעון המשוערים של ההתחייבויות בביטוח כללי ברוטו מחושבים על בסיס אומדן אקטוארי המקצה לסך ההתחייבויות הבלתי מהוונות מועד משוער על פי ניסיון תשלומי התביעות בעבר. סך ההתחייבויות כוללות גם עתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

3) מועדי הפירעון של כתבי התחייבויות נדחים והתחייבויות בגין חוזי השקעה נכללו על בסיס מועדי הפירעון החוזיים. בחוזים בהם הצד שכנגד רשאי לבחור את עיתוי התשלום של סכום, ההתחייבות נכללת על בסיס של המועד המוקדם ביותר שבו החברה יכולה להידרש לשלם את ההתחייבות.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכוני נזילות

התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות *)

	עד שנה	מעל שנה ועד 5 שנים	מעל 5 שנים ועד 10 שנים	מעל 10 שנים ועד 15 שנים	מעל 15 שנים	ללא מועד פרעון מוגדר	סך הכל
	אלפי ש"ח						
ליום 31 בדצמבר 2017	11,218	15,468	9,736	3,337	9,506	115,331	164,596
ליום 31 בדצמבר 2016	9,035	14,697	8,642	3,513	6,988	96,562	139,437

*) לא כולל חוזים תלויי תשואה.

התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי

	עד שנה	מעל שנה ועד 3 שנים	מעל 3 שנים ועד 5 שנים	מעל 5 שנים	ללא מועד פרעון מוגדר	סך הכל
	אלפי ש"ח					
ליום 31 בדצמבר 2017	994,762	758,801	389,209	328,558	-	2,471,329
ליום 31 בדצמבר 2016	864,287	680,010	361,685	322,170	-	2,228,153

התחייבויות פיננסיות והתחייבויות בגין חוזי השקעה תלויי תשואה

	ערך בספרים	עד שנה *)	מעל שנה ועד 5 שנים	מעל 5 שנים ועד 10 שנים	מעל 10 שנים	סך הכל
	אלפי ש"ח					
ליום 31 בדצמבר 2017:						
התחייבויות פיננסיות	357,541	71,091	337,478	-	-	408,569
התחייבויות בגין חוזי השקעה תלויי תשואה		28,656	-	-	-	28,656
ליום 31 בדצמבר 2016:						
התחייבויות פיננסיות	351,310	15,353	221,791	180,291	-	417,435
התחייבויות בגין חוזי השקעה תלויי תשואה		30,352	-	-	-	30,352

*) התחייבויות בגין חוזי השקעה תלויי תשואה עומדים לפירעון לפי דרישה. התחייבויות אלו סוגו כעומדות לפירעון עד שנה למרות שמועדי פירעונן בפועל עשויים להיות בשנים מאוחרות יותר.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים

הסיכונים הביטוחיים הם בסיס העסק של החברה. סיכונים אלה כוללים בין היתר:

- סיכוני חיתום: הסיכון לשימוש בתמחיר שגוי כתוצאה מליקויים בתהליך החיתום ומהפער בין הסיכון בעת התמחור וקביעת הפרמיה, לבין ההתרחשות בפועל כך שהפרמיות הנגבות אינן מספיקות לכיסוי תביעות עתידיות והוצאות. הפערים עשויים לנבוע משינויים מקריים בתוצאות העסקיות ומשינויים בעלות התביעה הממוצעת ו/או בשכיחות התביעות כתוצאה מגורמים שונים.

- סיכוני רזרבה: הסיכון להערכה לא נכונה של ההתחייבויות הביטוחיות אשר עלולה לגרום לכך שהרזרבות האקטואריות אינן מספקות לכיסוי כל ההתחייבויות הביטוחיות והתביעות. המודלים האקטוארים על פיהם בן היתר מעריכה החברה את התחייבויותיה הביטוחיות, מבוססים על כך שדפוס ההתנהגות והתביעות בעבר מייצג את העתיד לקרות. חשיפת החברה מורכבת מהסיכונים הבאים:

1) סיכון מודל – הסיכון לבחירת מודל שגוי לתמחור ו/או להערכת ההתחייבויות הביטוחיות;
2) סיכון פרמטר – הסיכון לשימוש בפרמטרים שגויים וביניהם הסיכון שהסכום שישולם עבור סילוק ההתחייבויות הביטוחיות של החברה, או שמועד סילוק ההתחייבויות הביטוחיות, יהיה שונה מזה הצפוי.

- סיכון קטסטרופה: החשיפה לסיכון שאירוע בודד בעל השפעה רבה (קטסטרופה) כגון מלחמה, טרור, נזקי טבע או רעידת אדמה, יביא להצטברות נזקים בהיקף גבוה. אירוע הקטסטרופה המהותי אליו חשופה החברה בארץ הינו רעידת אדמה.

גודל ההפסד הביטוחי המרבי הצפוי בעסקי ביטוח כללי, כתוצאה מהחשיפה לנזק בודד גדול או הצטברות נזקים בגין אירוע גדול במיוחד בהסתברות נזק מירבי (MPL) של כ-1.9% הינה כ-2,242 מיליון ש"ח ברוטו ו-כ-25 מיליון ש"ח בשייר עצמי.

לעניין נתונים בדבר מוצרי הביטוח השונים אשר בגינם נוצר למבטח חשיפה לסיכון ביטוחי ראו פירוט ההתחייבויות הביטוחיות לפי סיכוני ביטוח בבאור 3ד' – נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי, בבאור 18א' - פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים וחוזי השקעה לפי חשיפה ביטוחית.

(1) סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח חיים ובריאות

כללי

להלן תיאור מוצרי הביטוח השונים והשיטות וההנחות המשמשות לחישוב ההתחייבויות בגינם בהתאם לסוג המוצר.
באופן כללי בהתאם להוראות המפקח ההתחייבויות הביטוחיות מחושבות על ידי אקטואר, על-פי שיטות אקטואריות מקובלות ובאופן עקבי לשנה קודמת. ההתחייבויות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל ומין המבוטח, תקופת הביטוח, מועד תחילת הביטוח, סוג הביטוח. פרמיה תקופתית וסכום הביטוח.

השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

1. תוכניות ביטוח מסוג "מסלולי השקעה":

בתוכניות ביטוח מסוג "מסלולי השקעה" קיים מרכיב חיסכון מזוהה. העתודה הבסיסית והעיקרית היא בגובה החיסכון שנצבר בתוספת תשואה בהתאם לתנאי הפוליסה כדלקמן:

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

(1) סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח חיים ובריאות (המשך)

ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)

- קרן צמודה לתשואת תיק השקעות (חוזים תלויי תשואה).

בגין מרכיבים ביטוחיים המצורפים לפוליסות אלו (אי כושר עבודה, מקרה מוות וכו') מחושבת התחייבות ביטוחית בנפרד כאמור להלן.

1. מוצרי סיכון טהור עם פרמיה קבועה (בעיקר משכנתא בפרמיה קבועה ואובדן כושר עבודה) עתודה זו מחושבת לכל כיסויי כהיוון של תזרים המזומנים בגין התביעות הצפויות, בניכוי הפרמיות העתידיות הצפויות. חישוב זה מבוסס על ההנחות לפיהן תומחרו המוצרים כולל שיעור הריבית (להלן ריבית תעריפית) לוח התמותה או התחלואה. החישוב נעשה על ידי חישוב תיאורטי, הידוע בשם "Net premium Reserve" לפיו במקום להתחשב בהוצאות ועמלות באופן ישיר, החישוב מבוסס על "פרמיה נטו" אשר כוללת את העלות הצפויה במרכיב התביעות בלבד ואינה כוללת את השיעור הכלול בתעריף עבור העמלות וההוצאות וזאת לפי הנחות החישוב.

2. תביעות מתמשכות בתשלום:

- בתביעות בתשלום מסוג אובדן כושר עבודה העתודה מחושבת לפי מקדמי הרזרבה של מבטחי משנה המתבססים על גיל המבוטח ביום התביעה, ותק התביעה וצפי לתקופת תשלום עתידית של התביעה.
- בתביעות בתשלום מסוג הכנסה למשפחה, בה החברה מתחייבת לתשלום הקצבה עד לסיום תקופת הביטוח, העתודה מחושבת כהיוון יתרת התשלומים לתאריך הדוח הכספי בריבית היוון התואמת את שיעור הריבית חסרת סיכון לטווח ארוך.

3. התחייבויות בגין גמלאות המשולמות

התחייבויות בגין גמלאות משולמות לכל החיים בגין פוליסות בתוקף (משולמות ומסולקות) שטרם הגיעו לשלב מימוש הגמלא או הגיעו לגיל פרישה וטרם התחיל התשלום בפועל, כוללות עתודה בסיסית המשקפת את ערך הפדיון שנצבר לזכות המבוטח ועתודה משלימה לגמלאות.
העתודה המשלימה לגמלאות מחושבת בהתאם להסתברות למשיכת גמלא ובהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה עדכניים וכן על פי שיעורי ביטולים צפויים ושיעורי ההיוון הרלוונטיים בתיק הגמלא עד למועד הפרישה. אומדנים אלו מחושבים בהתאם לניסיון החברה בשילוב עם נתונים שפורסמו על ידי המפקח.
שינויים בהנחות לגבי שיעור ההיוון, תוחלת החיים, שיעורי הביטולים, שיעור המבוטחים שיבחרו במשיכת גמלה ו/או שינויים אחרים ישפיעו על ההתחייבויות האמורות.

ההפרשה לעתודה המשלימה לגמלאות מבוצעת באופן הדרגתי על ידי שימוש בפקטור היוון K, הנקבע כך שיביא לצבירה הדרגתית נאותה של העתודה עד למועד הפרישה הצפוי.
פקטור זה מוגבל עד לשיעור ההכנסות העתידיות הצפויות מדמי ניהול או ממרווח פיננסי הנובעים מהשקעות המוחזקות כנגד עתודת הביטוח בשל הפוליסה או מתשלומי פרמיות בניכוי ההוצאות המתייחסות לפוליסה. באופן דומה תחושב הפרשה הדרגתית גם עבור פרמיות שתתקבלנה בעתיד במסגרת הפוליסות וזאת ממועד קבלת הפרמיות.
הסכום להשלמה שייפרס בעתיד באמצעות K אינו מהותי.

4. עתודות ל- IBNR (תביעות אשר ארעו וטרם דווחו) במוצרי סיכון טהור, מחלות קשות, הוצאות רפואיות ותאונות אישיות מחושבות בהתבסס על ניסיון מצטבר בתיק תוך שימוש במודלים סטטיסטיים עם מרווח שמרנות כמקובל לחישוב עתודות.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

(1) סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח חיים ובריאות (המשך)

5. ההתחייבות הביטוחית בגין ביטוח קבוצתי מורכבת מעתודה ל-IBNR (תביעות אשר אירעו אך טרם דווחו), הפרשה להמשכיות והפרשה להפסדים עתידיים, ככל שנדרשת.

6. ההתחייבות בגין תביעות תלויות בביטוח חיים ובריאות מבוססות על הערכות של מחלקת תביעות וכוללות הוצאות עקיפות.

ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

1. שיעור ההיוון

בגין מוצרי סיכון טהור עם פרמיה קבועה הריבית המשמשת להיוון הינה בשיעור 2.5%, צמודה.

שיעור ההיוון יכול להשתנות כתוצאה משינויים מהותיים בשיעור הריבית שוק לטווח ארוך.

שינויים בשיעור הרבית לטווח הארוך עלולה להגדיל או להקטין את עתודות הביטוח כתוצאה מהצורך בהעמדת עתודה נוספת במסגרת בדיקת נאותות העתודות (LAT). החברה בדקה את נאותות ההתחיבויות בגין חוזי ביטוח (LAT) ומצאה כי בהתחשב בגובה העתודות הקיימת , אין צורך בהשלמה הנובעת מ-LAT.

2. שיעורי תמותה ותחלואה

א) שיעורי התמותה ששימשו לחישוב התחייבויות ביטוחיות בגין תמותה של מבוטחים לפני הגיעם לגיל פרישה (כלומר לא כולל תמותה של מבוטחים מקבלי קצבאות זקנה ומקבלי פיצוי חודשי אי כושר עבודה או סיעוד) זהים, בדרך כלל, לשיעורים אשר שימשו לקביעת התעריף.

ב) ההתחייבות לקצבאות המשולמות לכל החיים מחושבת בהתאם ללוחות תמותה עדכניים.
עליה בהנחה של שיעור התמותה, עקב עליה בשיעור התמותה בפועל לרמה העולה על ההנחה הקיימת, תביא לגידול בהתחייבויות ביטוחיות בגין תמותה של מבוטחים לפני הגיעם לגיל פרישה ולקיטון ההתחייבות לקצבאות המשולמות לכל החיים.
יצוין כי בעשורים האחרונים קיימת מגמה הפוכה של הגדלת תוחלת החיים וקיטון בשיעור התמותה. הנחת התמותה המשמשת לחישוב ההתחייבות לקצבה לוקחת בחשבון הנחה בגין גידול עתידי בתוחלת החיים.

לחברה אין קצבאות בתשלום בשלב זה.

ג) שיעורי התחלואה מתייחסים לשכיחות של מקרי תביעה בגין תחלואה ממחלות קשות, אובדן כושר עבודה, ניתוחים ואשפוז, נכות מתאונה וכיוצ"ב. שיעורים אלה נקבעו על בסיס ניסיון החברה או מחקרים של מבטחי משנה. בענף אובדן כושר עבודה נקבעת תקופת תשלום הקצבאות בהתאם לניסיון החברה או מחקרים של מבטחי משנה.
ככל שההנחה לגבי שיעור התחלואה תעלה כך תגדל ההתחייבות הביטוחית בגין תחלואה ממחלות קשות, אובדן כושר עבודה, ניתוחים ואשפוז ונכות מתאונה.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

(1) סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח חיים ובריאות (המשך)

ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)

3. שיעורי לקיחת גמלא

חוזי ביטוח חיים, הכוללים מרכיב חיסכון, התנהלו, בגין כספים שהופקדו עד שנת 2008 בשני מסלולים: מסלול הוני או מסלול קצבתי. בחלק מהחוזים המבוטח רשאי לבחור את המסלול במועד הפרישה. היות וסכום ההתחייבות הביטוחית שונה בכל אחד משני מסלולים אלו, מוטל על החברה לקבוע את שיעור הפוליסות בהן יבחרו המבוטחים במסלול הגמלא. שיעור זה נקבע על פי הנחיות הפיקוח תוך התאמה לניסיון החברה.

4. שיעורי ביטולים

שיעור הביטולים משפיע על ההתחייבויות הביטוחיות, בגין חלק מביטוחי הבריאות וכן על קצבאות המשולמות לכל החיים בתקופה שלפני התחלת התשלומים. ביטולי חוזי ביטוח יכולים לנבוע מביטול פוליסות היזום על ידי החברה עקב הפסקת תשלומי הפרמיות או פדיונות פוליסות לבקשת בעליהן. ההנחות לגבי שיעורי הביטולים מבוססות על ניסיון החברה והן מבוססות על סוג המוצר, משך החיים של המוצר ומגמות מכירה.

5. שיעורי המשכיות

ישנם ביטוחי חיים קבוצתיים בהם זכאים המבוטחים להמשיך ולהיות מבוטחים באותם תנאים גם אם החוזה הקולקטיבי לא יחודש. בגין אופציה זו של המבוטחים קיימת לחברה התחייבות המבוססת על הנחות לגבי שיעורי ההמשכיות של הביטוחים הקולקטיבים ושיעורי ההמשכיות של החוזים עם המבוטחים לאחר סיום החוזה הקולקטיבי.
ככל ששיעור ההסתברות שהחוזה הקולקטיבי לא יחודש (שיעור המשכיות גבוה יותר) כך גדלה ההתחייבות הביטוחית עקב המשך ביטוח בתנאים קודמים, ללא התאמת החיתום לשינוי במצבו הבריאותי של המבוטח.

6. ניתוחי רגישות בביטוח חיים ובריאות

ליום 31 בדצמבר 2017 ו-2016

	שיעור הביטולים (פדיונות, סילוקים והקטנות)		שיעור תמותה *)		שיעור תחלואה *)		שיעור לקיחת גמלא *)	
	+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	-10%	+5%	-5%
רווח (הפסד)	-	-	-	-	-	-	-	-

*) נבחן הצורך בהגדלת עתודה הנובעת מחישוב נאותות העתודה בתנאי התרחישים שלעיל. בבדיקה נמצא כי אין השפעה על הרווח והפסד בתרחישים אלו.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

(1) סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח חיים ובריאות (המשך)

שינויים באומדנים ובהנחות העיקריות ששימשו בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

1. השינויים בשנת 2017 נובעים בעיקר מעדכון הנחות שיעור ריבית ההיוון המשמשות בקביעת העתודה לתביעות מתמשכות בתשלום בגין תביעות אובדן כושר עבודה והכנסה למשפחה וכן מעדכון בפקטורים לחישוב IBNR בגין מוצר אכ"ע. כתוצאה מכך חל גידול בהתחייבויות הביטוחיות (לאחר השפעת ביטוח המשנה) בסך של כ-1,684 אלפי ש"ח וקיטון באותו סכום ברווח לפני מיסים על הכנסה.

2. בדיקת נאותות העתודות (LAT)

בחודש אוגוסט 2015 פורסם חוזר ביטוח שעניינו אופן חישוב בדיקת נאותות העתודות (LAT) בביטוח חיים ובריאות ("חוזר ה-LAT"). החוזר מתייחס לנושאים הבאים:

- הנחיות מדידה לגבי שני מאפיינים של תזרימי המזומנים העתידיים: חוסר נזילות (באמצעות פרמיית אי נזילות) וסיכונים ביטוחיים אשר אינם ניתנים לפיזור (Cost of non-hedgeable risks", CNHR").
- בחירת הנחות דמוגרפיות לצורך חישוב האומדנים השוטפים תעשה ברמה של "Best Estimate" תוך הפעלת שיקול דעת.
- הנחת הריבית והתשואה המתאימה תהיה על פי עקום הריביות חסר סיכון לתאריך הדיווח.
- שימוש בשווי העדכני של נכסים שאינם נמדדים בספרים בשווי הוגן (למעט אג"ח מיועדות).

החברה בדקה את נאותות העתודה בהתאם לחוזר ומצאה כי אין צורך בהפרשה נוספת.

(2) סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי

(1). תיאור תמציתי של ענפי הביטוח העיקריים בהם היא פועלת

החברה כותבת חוזי ביטוח בתחומי הביטוח הכללי בעיקר בענפי רכב חובה, רכב רכוש, דירות, עסק וחבויות.

פוליסת ביטוח רכב חובה מכסה את בעל הפוליסה והנוהג מפני כל חבות שהם עשויים לחוב לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים תשל"ה-1975 בשל נזק גוף שנגרם כתוצאה משימוש ברכב מנועי לנהג ברכב, לנוסעים ברכב, או להולכי רגל שנפגעו על ידי הרכב. תביעות בביטוח רכב חובה מתאפיינות ב"זנב ארוך" (LONG TAIL) דהיינו לעיתים חולף זמן רב ממועד קרות האירוע ועד מועד הסילוק הסופי של התביעה. התעריף לביטוח רכב חובה מחייב אישור של המפקח על הביטוח ומפורסם באתר האינטרנט של המפקח. התעריף הינו דיפרנציאלי, מבוסס על פרמטרים המומלצים על ידי המפקח.

ביטוחי חבויות מיועדים לכיסוי חבותו של מבוטח בגין נזק שהוא עלול לגרום לצד שלישי. סוגי הביטוח העיקריים הינם: ביטוח אחריות כלפי צד ג', ביטוח אחריות מעבידים ואחריות מקצועית. בדרך כלל תביעות בתחום החבויות מתאפיינות ב-"זנב ארוך" (LONG TAIL) דהיינו לעיתים חולף זמן ארוך ממועד קרות האירוע ועד מועד הסילוק הסופי של התביעה.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

(2) סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי (המשך)

(1). תיאור תמציתי של ענפי הביטוח העיקריים בהם היא פועלת (המשך)

פוליסות לביטוח מקיף ולביטוח צד ג' בענף רכב רכוש מעניקות למבוטח כיסוי לנזקים לרכוש. הכיסוי בדרך כלל מוגבל לשווי הרכב הניזוק, והכיסוי בגין צד שלישי מוגבל בנוסף לסכום המצוין בפוליסה. הפוליסה בכללותה חייבת אישור על ידי המפקח על הביטוח. התעריף גם הוא מחייב אישור. התעריף הינו תעריף אקטוארי, בחלקו דיפרנציאלי, דהיינו מותאם לסיכון ולא אחיד לכלל המבוטחים. התעריף האמור מבוסס על מספר פרמטרים, בחלקם קשורים לרכב המבוטח בפוליסה (כגון סוג הרכב, שנת ייצור, וכיו"ב) ובחלקם קשורים לאפיוני המבוטח והנוהג ברכב (גיל הנהג, ניסיון תביעות וכו'). תהליך החיתום משולב באופן ממוכן בתהליך ההפקה של הפוליסות, מתבצע בחלקו באמצעות התעריף עצמו ובחלקו באמצעות מערכת נהלים, נועד לבדוק את ניסיון התביעות של המבוטח וכולל בין היתר הצגת אישור העדר תביעות ממבטח קודם במשך שלוש שנים אחרונות והצגת אישור מיגון עדכני.
במרבית המקרים, הפוליסות בביטוחי רכב רכוש מונפקות לפרק זמן של שנה. כמו כן, במרבית המקרים, תביעות בגין פוליסות אלו מתבררות בסמוך למועד קרות מקרה הביטוח.
ביטוחי דירות רכוש ועסק רכוש מיועדים להעניק למבוטח כיסוי כנגד נזק פיזי לרכושו ואובדן רווחים עקב הנזק לרכושו.
הסיכונים העיקריים המכוסים בפוליסות דירות רכוש ועסק רכוש הינם סיכוני אש, התפוצצות, פריצה, רעידת אדמה ונזקי טבע. ביטוחי הרכוש כוללים לעיתים כיסוי לנזקי אובדן רווחים עקב הנזק הפיזי שנגרם לרכוש. במרבית המקרים, תביעות בגין פוליסות אלו מתבררות בסמוך למועד קרות מקרה הביטוח.

(2) עקרונות חישוב ההערכה האקטוארית בביטוח כללי

כללי

א) ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי כוללות את המרכיבים העיקריים הבאים:

- הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה
- הפרשה לפרמיה בחסר
- תביעות תלויות לרבות הוצאות עקיפות ליישובן
- ובניכוי - הוצאות רכישה נדחות.

ההפרשה לפרמיה שטרם הורווחה והוצאות הרכישה הנדחות מחושבים בדרך שאינה תלויה בהנחות כלשהן ולכן אינן חשופות לסיכון הרזרבה. לעניין האופן בו מחושבות הפרשות אלה ראה באור מדיניות חשבונאית.

ב) בהתאם להוראות המפקח התביעות התלויות מחושבות על ידי אקטואר, על-פי שיטות אקטואריות מקובלות באופן עקבי לשנה הקודמת. בחירת השיטה האקטוארית המתאימה לכל ענף ביטוח ולכל שנת אירוע/חיתום, נקבעת על סמך שיקול דעת לפי מידת ההתאמה של השיטה לענף ולעיתים נעשה שילוב בין השיטות השונות. ההערכות מתבססות בעיקרן על ניסיון העבר של התפתחות תשלומי התביעות ו/או התפתחות סכום התשלומים וההערכות הפרטניות. ההערכות כוללות הנחות בדבר עלות התביעה הממוצעת, עלויות הטיפול בתביעות, שכיחות התביעות. הנחות נוספות יכולות להתייחס לשינויים בשיעורי הריבית, ובעיתוי ביצוע התשלומים. תשלומי התביעות כוללים הוצאות ישירות ועקיפות ליישוב תביעות, בניכוי שיבובים והשתתפויות עצמיות.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

(2) סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי (המשך)

(2) עקרונות חישוב ההערכה האקטוארית בביטוח כללי (המשך)

ג) השימוש בשיטות אקטואריות המבוססות על התפתחות התביעות מתאים בעיקר כאשר קיים מידע יציב ומספק בתשלומי התביעות ו/או בהערכות הפרטניות כדי להעריך את סך עלות התביעות הצפויה. כאשר המידע הקיים בניסיון התביעות בפועל אינו מספק, משתמש האקטואר לעיתים, בחישוב המשקלל בין אומדן ידוע (בחברה ו/או בענף) כגון Loss Ratio ו- ו-Risk premium לבין התפתחות התביעות בפועל. משקל גדול יותר ניתן להערכה המבוססת על ניסיון ככל שהזמן עובר ומצטבר מידע נוסף על התביעות.

ד) כן נכללות הערכות איכותיות ושיקול דעת באשר למידה שמגמות העבר לא ימשכו בעתיד. לדוגמה: עקב אירוע חד פעמי (לדוגמא נזק טבע חריג בהיקפו), שינויים פנימיים, כגון שינוי בתמהיל התיק, במדיניות החיתום ונוהלי הטיפול בתביעות וכן בגין השפעת גורמים חיצוניים כגון פסיקה משפטית, חקיקה וכו'. כאשר שינויים כאמור לעיל, לא באו לידי ביטוי באופן מלא בניסיון העבר, האקטואר מעדכן את המודלים ו/או מבצע הפרשות ספציפיות על סמך הערכות סטטיסטיות ו/או משפטיות לפי העניין.

ה) בתביעות גדולות בעלות אופי לא סטטיסטי, העתודה נקבעת (בברוטו ובשייר) על סמך חוות דעת מומחי החברה, ובהתאם להמלצות יועציהם המשפטיים.

ו) חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות נאמד בהתחשב בסוג ההסכם (יחסי /בלתי יחסי) וניסיון התביעות בפועל.

ז) הערכת התביעות התלויות עבור חלק החברה בפול מתבססת על חישוב שבוצע על ידי הפול.

(3) פירוט השיטות האקטוארית בענפי הביטוח העיקריים

מודלים אקטואריים המשמשים בקביעת התחייבויות תלויות בביטוח כללי:

Chain ladder/Link Ratio

שיטות אלו מתבססת על התפתחות התביעות ההיסטוריות (התפתחות התשלומים ו/או התפתחות סך התביעות וכן התפתחות כמות התביעות), כדי להעריך את ההתפתחות הצפויה לתביעות קיימות ועתידיות. תנאי הכרחי לשימוש בשיטות אלה הנו קיום מידע מספיק של תביעות שאירעו בעבר על מנת להעריך את סך כל התביעות הצפויות. ההבדל בין שתי השיטות נובע מדרך חישוב ממוצע ההתפתחות (ממוצע פשוט או ממוצע משוקלל).

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

(2) סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי (המשך)

(3) פירוט השיטות האקטוארית בענפי הביטוח העיקריים (המשך)

Bornhuetter Ferguson

שיטה זו משלבת בין אומדן מוקדם (אפריורי) הידוע בחברה או בענף ואומדן נוסף המבוסס על התביעות עצמן. האומדן המוקדם משתמש בדרך כלל בפרמיות ושיעור הנזקים להערכת סך כל התביעות. האומדן השני משתמש בניסיון התביעות בפועל, על סמך שיטות אחרות(כגון: chain ladder). הערכת התביעות המשולבת משקללת את שני האומדנים. ככל שהזמן עובר ומצטבר מידע נוסף על התביעות ניתן משקל גדול יותר להערכה המבוססת על ניסיון התביעות בפועל. השימוש בשיטה זו מתאים בעיקר במקרים בהם אין מספיק מידע וביניהם לתקופת החשיפה הטריה. שימוש בשיטה זו דורש תשומת לב האקטואר בבחירת התקופה לפיה יחושב האומדן המוקדם, על האומדן להיות מהימן מספיק וכן רלוונטי דיו לתקופה האמורה.

א) ענף רכב רכוש

המודל בו החברה משתמשת הינו Chain Ladder המבוסס על העלות המצטברת (תשלומים + תלויות) בפועל (כולל גביית השתתפות עצמית), להוציא תשלומי שיבוב, ברמת רבעון נזק. הנתונים הינם ברמת ברוטו.

ברבעוני נזק אחרונים החברה משתמשת בשיטת Bornhuetter Ferguson המבוססת על תביעה גלומה.

עבור תשלומי שיבוב נעשה חישוב נפרד המבוסס גם הוא על העלות המצטברת בפועל ברמת רבעוני נזק. לחברה יש את הניסיון הנדרש על מנת לבחון התפתחות תשלומי שיבוב באופן סטטיסטי ולהעריך את ההפרשות בכלים אקטוארים.

ב) ענף רכב חובה

ההתחייבות של ענף רכב חובה מחולקות לארבע:

1. הפרשות בניכוי ביטוח משנה מסוג עודף הפסדים (excess of loss) (למעט נזקים שמקורם בתיק אישי ישיר חברה לביטוח בע"מ לתקופת חיתום עד 31 במרס 2001).
2. הפרשות בגין ביטוח משנה מסוג עודף הפסדים (excess of loss) (למעט נזקים שמקורם בתיק אישי ישיר חברה לביטוח בע"מ לתקופת חיתום עד 31 במרס 2001).
3. הפרשות בגין נזקים שמקורם בתיק אישי ישיר חברה לביטוח בע"מ, לתקופת חיתום עד 31 במרס 2001.
4. הפרשות בגין חלקו של המבטח בנזקי חברת הפול.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

(2) סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי (המשך)

(3) פירוט השיטות האקטוארית בענפי הביטוח העיקריים (המשך)

ב) ענף רכב חובה (המשך)

עבור מרכיב ההפרשות הראשון חושבו שתי שיטות ונעשה ביניהן מיצוע כדלקמן:

- השיטה הראשונה מבוססת על התפתחות תשלומים נטו ברמת שנות חיתום, מחושבת לפי שיטת ה-Chain Ladder. התוצאות הסופיות הינן ממוצע של שניים מתוך ארבעת המודלים.
בשנות החיתום האחרונות משתמשת החברה בשיטת Bornhuetter Ferguson על בסיס תביעה גלומה ושכיחות התביעה על מנת לאמוד את הרזרבות.

- השיטה השנייה מבוססת התפתחות תשלומי תביעות ותלויות נטו הנה מחושבת לפי שיטת ה- Chain Ladder. בשנות החיתום האחרונות משתמשת החברה בשיטת Bornhuetter Ferguson על בסיס תביעה גלומה ושכיחות התביעות על מנת לאמוד את הרזרבות.

המיצוע בין שתי השיטות, האחת על בסיס תביעות משולמות והשניה על בסיס תביעות משולמות ותביעות תלויות נטו מגביל את ה-IBNR לסכום גדול שווה לאפס על מנת לוודא כי ההערכות האקטואריות לא תהיינה נמוכות מסך הערכת מחלקת תביעות.

בשתי השיטות ישנה התייחסות מיוחדת וזהה עבור התביעות הגדולות. מכיוון שהמודל המחשב את הרזרבות נטו מבוסס על נתוני שייר בלבד אזי מחשבת החברה רזרבות נוספת בעבור תביעות שיתפתחו לכדי מקסימום השייר.

ההפרשות בגין ביטוח משנה מבוססות התפתחות תשלומי תביעות ותלויות כאשר בסיס הנתונים כולל את כל התביעות שהוערכו מעבר למיליון ש"ח.

ההפרשות בגין נזקים שמקורם בתיק אישי ישיר חברה לביטוח בע"מ מחושבות על בסיס נתוני התביעות בתיק אישי ישיר.

ההפרשות בגין חלקו של המבטח בנזקי הפול מבוססות על הערכתו של אקטואר חברת הפול לגבי סך התביעות התלויות של הפול, וההוצאות הישירות הנובעות מהן ליום 31 בדצמבר 2017 (כולל הפרשה לתביעות שעליהן טרם התקבל דיווח).

ג) ענף דירות

המודל בו החברה משתמשת הוא Chain Ladder על בסיס עלות מצטברת של התביעות. המודל מיושם ברמת רבעון נזק והנתונים המשמשים בו הם ברמת התביעות ברוטו.
ברבעוני הנזק האחרונים נעשה שימוש בשיטת Bornhuetter Ferguson המבוססת על תביעה גלומה.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

(2) סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי (המשך)

(3) פירוט השיטות האקטוארית בענפי הביטוח העיקריים (המשך)

ד) ענפים מקובצים

בין הענפים המקובצים ניתן למנות את ענף בתי עסק, חבות צד ג', חבות מעבידים, אחריות מקצועית ובנקים למשכנתאות. עבור ענפים אלו בהם קבע האקוטאר כי לא ניתן ליישם מודל אקטוארי עקב העדר מובהקות סטטיסטית, נכללו תביעות תלויות המסתמכות על הערכות מומחים חיצוניים ועובדי אגף תביעות וכן בתוספת IBNR ככל שנדרש.

ה) חישוב הוצאות עקיפות לישוב תביעות

בהתאם לכללי ה-IFRS, מחושבת הפרשה להוצאות עקיפות לישוב תביעות לגבי כל התביעות התלויות ללא תלות בשנת החיתום. החישוב מתבסס על שיטת המח"מ שבבסיסה מייחסת הוצאות עקיפות לפי מח"מ ברמת הענף.

ו) החל מיום 31 בדצמבר 2015 יישמה החברה את נאותות ההתחייבויות בביטוח כללי על פי עקרונות הנוהג המיטבי שנכללו בעמדת הממונה מחודש ינואר 2015.

בהתאם לעקרונות אלו:

1) עתודה שחושבה על ידי אקטואר, תחשב כ"עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח" אם קיים סיכוי סביר למדי ("fairly likely") כי ההתחייבות הביטוחית שנקבעה תספיק לכיסוי התחייבויות המבטח. לגבי תביעות תלויות בענפי חובה וחבויות הבחינה של "סיכוי סביר למדי" תכוון לאומדן הסתברות של 75% לפחות. יחד עם זאת, ככל שישנן מגבלות בניתוח הסטטיסטי, יפעיל האקטואר שיקול דעת ויתכן שימוש בשיטות אקטואריות מקובלות.
בבדיקת עקרון זה כהגדרתו בחוזר בצעה החברה את החישוב של הסיכון הרנדומלי והסיכון הסיסטמי. הסיכון הסיסטמי חושב לאחר שמופו מרב ההשפעות האפשריות הפנימיות והחיצוניות על ההתחייבויות.
עבור ענפי חובה וחבויות החברה העמידה עתודה על מנת להיות בטוחה כי הינה הולמת לנדרש בחוזר.
2) שיעור היוון תזרים המזומנים - ריבית ההיוון המתאימה לבחינת נאותות ההתחייבויות בביטוח כללי תבוסס על עקום ריבית חסרת סיכון תוך התאמתו לאופיין הבלתי נזיל של ההתחייבויות הביטוחיות ובהתחשב באופן שיערוך הנכסים העומדים כנגד התחייבויות אלו.
3) קיבוץ - לצורך חישוב מרווחים בגין חוסר הוודאות בענפים סטטיסטיים (כהגדרתם בחוזר), יש להתייחס לכל ענף בנפרד, אך ניתן לקבץ את הסיכונים מכל שנות החיתום (או נזק).

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

(2) סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי (המשך)

(4) ההנחות העיקריות שנלקחו לצורך ההערכה האקטוארית

א) בוצע היוון להתחייבויות התלויות בענפי רכב חובה, רכב רכוש ודירות לפי שיעור שיעור ריבית שנתי המבוססת על עקום ריבית חסרת סיכון בתוספת 50% פרמית אי נזילות.
שיעור ההיוון יכול להשתנות כתוצאה משינויים בשיעור הריבית חסרת הסיכון.
אם שיעור ההיוון שיילקח בחשבון לצורך חישוב ההתחייבויות הביטוחיות יהיה נמוך יותר, אזי ההתחייבויות תגדלנה ולהיפך.

ב) העתודה בענפי רכב חובה וחבויות כוללת מרווח סיכון מפורש שנקבע על פי הנוהג המיטבי.

ג) הנחת היסוד בכל המודלים האקטוארים הנה שהתפתחות התביעות בעבר משקפת התנהגות דומה בעתיד.

(5) רגישות ההפרשות לשינויים בהנחות

- ההערכה האקטוארית כפופה לאי וודאות משמעותית. האומדנים האקטואריים לחיזוי התביעות התלויות, מתייחסים לתוחלת התביעות. בגלל האופי הסטוכסטי של תשלומי התביעות, יש אפשרות של סטיות סביב התוחלת. בנוסף לכך, האומדן הסטטיסטי מבוסס על הנחות שונות, אשר לא בהכרח יתממשו. במידה ויחול שינוי באופן סילוק התביעות או לחילופין בהיקף התביעות המדווחות, עלול להיווצר פער בין ההערכה האקטוארית לבין התוצאה בפועל. גם שינוי בגובה התשואה, עלול לגרום לפערים בין ההערכות לתוצאה בפועל.
- היות והמודל האקטוארי מבוסס על ניסיון העבר, הרי ששינוי לא צפוי בהנחות המודל או בהתנהגות התביעות, יגרמו לשינוי בעתודה.
- יצויין שסיכונים אלו נלקחו בחשבון תחת דרישות עמדת הממונה באומדנים לסיכונים הסיסטמטיים.

(6) שינויים בהנחות העיקריות ששימשו בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות בגין חוזי ביטוח כללי:

א) בעקבות בחינת נאותות ההתחייבויות בביטוח כללי על פי עקרונות הנוהג נדרשת החברה להשלים עתודות על פי עקרונות הנוהג המיטבי בענפים רכב חובה, ענפי רכוש וחבויות ובהתאם לכך החברה מהוונת את תשלומי התביעות העתידיים בענפים אלו. ההיוון הינו לפי עקום ריבית חסרת סיכון תוך התאמתו להתחייבויות הביטוחיות ובהתחשב באופן שיערוך הנכסים העומדים כנגד התחייבויות אלו.
השינוי בעקום הריבית חסרת הסיכון בתקופת הדוח הביאה להגדלת ההתחייבויות הביטוחיות בענפים האמורים בסך של כ- 26 מיליוני ש"ח וזאת לפני ההתחשבות באופן שיערוך הנכסים העומדים כנגד התחייבויות אלו.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

(2) סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי (המשך)

(6) שינויים בהנחות העיקריות ששימשו בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות בגין חוזי ביטוח כללי (המשך):

ב) ריבית היוון קצבאות ביטוח לאומי

בהתאם לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995, (להלן: "החוק") מוקנית למוסד לביטוח לאומי ("מל"ל") זכות תביעה מצד שלישי להשבת גמלאות ששילם או עתיד לשלם, אם המקרה משמש עילה גם לחייב צד שלישי לפי פקודת הנזיקין או חוק הפלת"ד ("זכות שיבוב"), כלומר המל"ל יכול לתבוע את חברות הביטוח בגין כספים אשר שילם או עתיד לשלם למבוטחיהן.
גובה הערך המהוון של הקצבאות שישולמו לנפגעי תאונות עבודה ואופן היוונן של אותן קצבאות, נקבע בתקנות הביטוח הלאומי (היוון), התשל"ח-1978 ("התקנות").

בשנת 2016 פורסמו תיקון לתקנות ("התיקון") הכולל, בין היתר עדכון של לוחות התמותה ושל שיעורי ההיוון לצורך חישוב הקצבאות האמורות. בהתאם לתיקון יעמוד שיעור הריבית, החל משנת 2017, לצורך היוון קצבה שנתית על 2% במקום 3% שהיו קבועים בתקנות ערב תיקונן. כמו כן קובע התיקון כי לוחות התמותה ושיעורי היוון הקצבאות יעודכנו שוב ב-1 בינואר 2020 (להלן - מועד העדכון) ובכל ארבע שנים שלאחר מועד זה לפי ממוצע פשוט ארבע שנתי של הממוצעים החודשיים של שיעורי התשואה החודשיים של כל אגרות החוב הממשלתיות. העדכון האמור לא יעודכן ביותר מ-1 נקודת אחוז בכל תקופה של ארבע שנים.

להערכת הנהלת החברה, בהתבסס גם על חוות דעת יועציה המשפטיים, לא בהכרח יאמצו בתי המשפט בתביעות נזקי גוף חובה וחבויות את ריבית ההיוון שנקבעה בתקנות ההיוון של הביטוח הלאומי, ומשכך, ביצעה החברה אומדן של ההשלכה האפשרית בהתאם להערכתה אותן.
האומדן בגין השינוי הצפוי בשיעורי ריבית ההיוון חושב בהתאם להערכת מועדי סילוק התביעות בחברה בעתיד וכולל את שיעורי ריבית היוון שנקבעו בתקנות ואת שיעורי ריבית היוון המבוססים על חוות דעת יועציה המשפטיים של החברה כאמור לעיל.

בהתאם לכך הגדילה החברה את ההפרשות, במהלך שנת 2017, בענף רכב חובה בסך של כ-17 מיליוני ש"ח בשייר לפני מס (כ- 41 מיליוני ש"ח בשנת 2016) ובענפי חבויות בסך של כ-0.3 מיליוני ש"ח בשייר לפני מס (כ- 0.6 מיליוני ש"ח בשנת 2016).

יצוין, כי בחודש פברואר 2018 במסגרת דיון בנושא זה בבית המשפט העליון הובאה בפני בית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה בה צוין ,בין היתר ,כי השיקולים שנשקלו במסגרת הפחתת ריבית ההיוון של המל"ל אינם בהכרח אותם שיקולים שיש לשקול לעניין שיעור ריבית ההיוון בפיצוי נזקי .השיקולים שיש להביא בחשבון לעניין פיצוי נזקי הינם רחבים יותר .כמו כן כתב היועץ המשפטי לממשלה כי הוחלט על הקמת ועדה בין משרדית אשר תבחן את הנושא ותגיש מסקנותיה תוך שלושה חודשים .בהתאם לכך דחה בית המשפט העליון את הדיון בשלושה חודשים.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

(2) סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי (המשך)

(6) שינויים בהנחות העיקריות ששימשו בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות בגין חוזי ביטוח כללי (המשך):

ב) ריבית היוון קצבאות ביטוח לאומי

יודגש כי בשלב זה קיימת אי ודאות גבוהה בקשר להשפעת העדכון האמור, ככל שתהיה השפעה כזו בכלל, על התחייבויות החברה, שכן לתאריך הדוחות ולמועד פרסומם, לא חל שינוי בפסיקת בתי המשפט ולא בתשלומי התביעות הנוכחיים בחברה למרות פרסום התקנות. כמו כן, יתכן שהעדכון הצפוי של שיעור הריבית במסגרת תקנות ההיוון של הביטוח הלאומי, ב-1 בינואר 2020, יהיה שונה מאומדן החברה.

לאור האמור יתכן שהתפתחות התביעות בעתיד תהיה שונה משמעותית מאומדני החברה ובהתאם לכך יתכן שהחברה תידרש לעדכן את הערכותיה בהמשך.

ו. מידע בדבר סיכוני אשראי

סיכון אשראי הוא סיכון לחדלות פירעון של הלווה וסיכון לירידה באיכות האשראי שלו. החברה משקיעה חלק מנכסיה באגרות חוב ממשלתיות וקונצרניות, סחירות ושאינן סחירות, ובפיקדונות בבנקים. משום כך יש ביציבות גופים אלה ובשווי הביטחונות שהועמדו, כדי להשפיע על שווי אגרות החוב והפיקדונות שהופקדו על-ידי החברה.

1. חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

	ליום 31 בדצמבר 2017		
	סחירים	שאינם סחירים	סך הכל
	אלפי ש"ח		
בארץ	511,754	1,124,818	1,636,572
בחו"ל	10,421	-	10,421
סך הכל נכסי חוב	522,175	1,124,818	1,646,993

	ליום 31 בדצמבר 2016		
	סחירים	שאינם סחירים	סך הכל
	אלפי ש"ח		
בארץ	485,496	1,026,327	1,511,823
בחו"ל	4,650	-	4,650
סך הכל נכסי חוב	490,146	1,026,327	1,516,473

ראו גם פירוט הנכסים בחלוקה לדירוגים להלן.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ו. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדרוגים

א.1 נכסי חוב

	דרוג מקומי*)				
	ליום 31 בדצמבר 2017				
	AA ומעלה	BBB עד A	נמוך מ-BBB	לא מדורג	סך הכל
	אלפי ש"ח				
נכסי חוב בארץ					
נכסי חוב סחירים:					
אגרות חוב ממשלתיות	114,763	-	-	-	114,763
אגרות חוב קונצרניות	136,921	260,070	-	-	396,991
סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ	251,684	260,070	-	-	511,754
נכסי חוב שאינם סחירים:					
אגרות חוב קונצרניות	54,877	10,368	190	4,631	70,066
פיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים	657,633	-	-	-	657,633
נכסי חוב אחרים לפי בטחונות:					
בטחונות אחרים	-	-	-	397,100	397,100
לא מובטחים	-	-	-	19	19
סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ	712,510	10,368	190	401,750	1,124,818
סך הכל נכסי חוב בארץ	964,194	270,438	190	401,750	1,636,572

	דירוג בינלאומי*)				
	ליום 31 בדצמבר 2017				
	A ומעלה	BBB	נמוך מ-BBB	לא מדורג	סך הכל
	אלפי ש"ח				
נכסי חוב סחירים בחו"ל					
אגרות חוב קונצרניות	-	10,421	-	-	10,421

*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל -A ועד +A.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ו. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדרוגים (המשך)

א.1 נכסי חוב (המשך)

	דרוג מקומי*)				
	ליום 31 בדצמבר 2016				
	AA ומעלה	BBB עד A	נמוך מ-BBB	לא מדורג	סך הכל
	אלפי ש"ח				
נכסי חוב בארץ					
נכסי חוב סחירים:					
אגרות חוב ממשלתיות	298,130	-	-	-	298,130
אגרות חוב קונצרניות	151,740	35,626	-	-	187,366
סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ	449,870	35,626	-	-	485,496
נכסי חוב שאינם סחירים:					
אגרות חוב קונצרניות	51,653	3,488	5,542	-	60,683
פיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים	643,588	105,760	-	-	749,348
נכסי חוב אחרים לפי בטחונות:					
הלוואות על פוליסות	-	-	-	16	16
בטחונות אחרים	-	-	-	216,249	216,249
לא מובטחים	-	-	-	31	31
סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ	695,241	109,248	5,542	216,296	1,026,327
סך הכל נכסי חוב בארץ	1,145,111	144,874	5,542	216,296	1,511,823

	דירוג בינלאומי*)				
	ליום 31 בדצמבר 2016				
	A ומעלה	BBB	נמוך מ-BBB	לא מדורג	סך הכל
	אלפי ש"ח				
נכסי חוב סחירים בחו"ל					
אגרות חוב קונצרניות	-	4,650	-	-	4,650

*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל -A ועד +A.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ו. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדרוגים (המשך)

א.2. סיכוני אשראי בגין נכסים אחרים (בארץ)

מידע נוסף

	דירוג מקומי *)				
	ליום 31 בדצמבר 2017				
	AA ומעלה	BBB עד A	נמוך מ-BBB	לא מדורג	סך הכל
	אלפי ש"ח				
חייבים ויתרות חובה, למעט יתרות מבטחי משנה	-	-	-	44,249	44,249
מזומנים ושווי מזומנים	369,204	76,682	-	-	445,886
סה"כ	369,204	76,682	-	44,249	490,135

	דירוג מקומי *)				
	ליום 31 בדצמבר 2016				
	AA ומעלה	BBB עד A	נמוך מ-BBB	לא מדורג	סך הכל
	אלפי ש"ח				
חייבים ויתרות חובה, למעט יתרות מבטחי משנה	-	-	-	41,695	41,695
מזומנים ושווי מזומנים	441,782	118,172	-	(2)	559,952
סה"כ	441,782	118,172	-	41,693	601,647

*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל -A ועד +A.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ו. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)

3. מידע נוסף בדבר סיכוני אשראי

א) החברה מסתמכת על דרוגים שהתקבלו מחברות דרוג.

ב) קיים שוני בסולמות דרוג בין נכסי חוב בארץ לבין נכסי חוב בחו"ל. יצוין, כי בהתאם לחוזר שוק ההון 2008-6-1, בדבר פרסום סולם המרה בין סולם הדירוג הישראלי לסולם הדירוג הבינלאומי, הורה המפקח כי עד ליום 1 בינואר 2009 על חברות הדירוג שקיבלו אישור מהממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון לפעול כחברה מדרגת בהתאם לחוזר שוק ההון 2004/1, לפרסם סולם המרה בין הדרוג המקומי לבין סולם הדירוג הבינלאומי.

ג) מידע בדבר סיכוני אשראי בבאור זה אינו כולל את הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה המוצגים בבאור נפרד.

ד) לעניין יתרות פרמיה לגבייה בסך 540,705 ראו באור 11 לעיל.

4. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב פיננסים סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2017

	סיכון אשראי מאזני	
	סכום	%
	אלפי ש"ח	
בנקים (כולל פקדונות)	689,723	41.9
הלוואות לאנשים פרטיים	397,120	24.1
נדלן ובינוי	221,012	13.4
אנרגיה	82,273	5.0
שרותים	33,190	2.0
השקעה ואחזקות	33,182	2.0
תקשורת ומדיה	26,700	1.6
ביטוח	16,238	1.0
מסחר	13,755	0.8
קלינטק	8,618	0.5
אחר	10,419	0.6
	1,532,230	93.0
אגרות חוב ממשלתיות	114,763	7.0
סך הכל	1,646,993	100.0

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ו. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)

4. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב פיננסים סחירים ושאינם סחירים (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2016

	סיכון אשראי מאזני	
	סכום	%
	אלפי ש"ח	
בנקים (כולל פקדונות)	870,172	57.4
הלוואות לאנשים פרטיים	216,296	14.3
תשתיות וכבישים	16,994	1.1
מסחר	34,632	2.3
אנרגיה	20,540	1.4
נדל"ן ובינוי	19,851	1.3
ביטוח	12,360	0.8
תקשורת ומדיה	10,123	0.7
השקעות ואחזקות	9,083	0.6
כימיה, גומי ופלסטיק	8,292	0.5
	1,218,343	80.3
אגרות חוב ממשלתיות	298,130	19.7
סך הכל	1,516,473	100.0

ז. ביטוח משנה

1. החברה מבטחת חלק מעסקיה בביטוח משנה, שרובו נעשה באמצעות מבטחי משנה בחו"ל. עם זאת, ביטוח המשנה אינו משחרר את המבטחים הישירים מחובתם כלפי מבוטחיהם על פי פוליסות הביטוח.

לחברה אין תלות במבטחי משנה כלשהם. הסדרי ביטוח המשנה בהם התקשרה החברה מעבירים סיכון ביטוחי למבטחי המשנה. עם זאת, התחייבויות מבטחי המשנה כלפי החברה אינן משחררות את החברה ממחויבויותיה כלפי מבוטחיה. בביטוח משנה משולמת פרמיה למבטחי המשנה, ותמורתה מבטחי המשנה משלמים תגמולים בגין תביעות, וכן עמלות.

החברה חשופה לסיכונים הנובעים מאי וודאות לגבי יכולת מבטחי המשנה לשלם את חלקם בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח (נכסי ביטוח המשנה) ואת חובותיהם בגין תביעות ששולמו. חשיפה זו מנוהלת על ידי מעקב שוטף אחר מצבם של מבטחי המשנה בשוק העולמי וכן אחר קיום התחייבויותיהם הכספיות.

החברה חשופה לריכוז סיכון אשראי למבטח משנה בודד, עקב מבנה שוק ביטוח המשנה והכמות המוגבלת של מבטחי משנה בעלי דירוג מספק.

בהתאם להנחיית המפקח קובע דירקטוריון החברה, אחת לשנה, מסגרות חשיפה מרביות למבטחי המשנה, עימם התקשרה ו/או תתקשר החברה, המבוססות על דירוגם הבינלאומי. חשיפות אלו מנוהלות בחברה על ידי הערכה פרטנית של כל אחד ממבטחי המשנה באופן נפרד ובהתאם לתאבון הסיכון של החברה.

כמו כן, חשיפות החברה מפוזרות בין מבטחי משנה שונים, והעיקריות שבהן הינן למבטחי משנה המדורגים בדירוגים בינ"ל גבוהים.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ז. ביטוח משנה (המשך)

2. מידע בדבר חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה

ליום 31 בדצמבר, 2017*)

קבוצת דירוג	סך פרמיות למבטחי משנה לשנת 2017	יתרות בחובה (זכות) נטו (ב)	נכסי ביטוח משנה					
			ביטוח כללי					
			בביטוח חיים	בביטוח בריאות	פרמיה שטרם הורווחה בביטוחי רכוש וחבויות	תביעות תלויות בביטוח רכוש	תביעות תלויות בביטוח חבויות	פיקדונות מבטחי משנה	סה"כ חשיפה (א)
			אלפי ש"ח						
AA ומעלה									
Swiss Reinsurance Co	18,136	(3,587)	4,855	5,603	-	-	576	6,186	1,261
R+V Versicherung AG	5,271	(122)	-	-	653	227	19,228	543	19,443
SCOR	11,748	107	1,464	173	848	384	32,571	1,972	33,575
אחרים	25,361	(4,742)	6,475	851	326	(62)	2,738	5,584	2
סה"כ	60,516	(8,344)	12,794	6,627	1,827	549	55,113	14,285	54,281
A									
Caisse Centrale de Réassurance RE CCR RE	3,955	43	-	-	489	203	18,062	436	18,361
אחרים	45,781	(1,836)	547	182	4,209	608	91,891	3,966	91,635
סה"כ	49,736	(1,793)	547	182	4,698	811	109,953	4,402	109,996
BBB	912	(297)	-	350	-	-	-	-	53
נמוך מ- BBB - או לא מדורג(ו)	-	13	-	-	-	-	758	-	771
סה"כ	111,164	(10,421)	13,341	7,159	6,525	1,360	165,824	18,687	165,101

*) לחברה אין חובות מעל שנה

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ז. ביטוח משנה (המשך)

2. מידע בדבר חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2016*)

קבוצת דירוג	סך פרמיות למבטחי משנה לשנת 2016	יתרות בחובה (זכות) נטו (ב)	נכסי ביטוח משנה					סה"כ חשיפה (א)
			ביטוח כללי				פיקדונות מבטחי משנה	
			בביטוח חיים	בביטוח בריאות	פרמיה שטרם הורווחה ותביעות תלויות בביטוחי רכוש וחבויות	בביטוח רכוש	בביטוח חבויות	
	אלפי ש"ח							
AA ומעלה								
Caisse Centrale de Reassurance SA	3,518	66	-	-	590	173	17,057	581	17,307
Swiss Reinsurance Co	17,419	(3,827)	4,642	5,498	-	-	570	6,171	712
R+V Versicherung AG	4,257	892	-	-	531	162	17,296	492	18,389
SCOR	9,618	209	1,516	178	767	294	27,585	2,086	28,464
אחרים	23,339	(4,719)	5,484	797	296	(75)	2,636	4,856	(438)
סה"כ	58,151	(7,379)	11,642	6,473	2,184	554	65,145	14,186	64,433
A	35,660	3,265	365	59	3,718	249	80,949	3,719	84,885
BBB	906	(526)	-	378	-	-	-	-	(148)
נמוך מ- BBB - או לא מדורג(ו)	-	5	-	-	-	-	839	-	844
סה"כ	94,718	(4,635)	12,007	6,910	5,902	803	146,933	17,905	150,015

*) לחברה אין חובות מעל שנה

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ז. ביטוח משנה (המשך)

הערות:

(א) סך הכל החשיפה למבטחי המשנה הינה: סך כל חלקם של מבטחי משנה בעתודות הביטוח ובתביעות התלויות, בניכוי הפיקדונות שנתקבלו ממבטחי המשנה כערבות להתחייבויותיהם ובתוספת (בניכוי) היתרות בחובה (בזכות) נטו.

(ב) החברה לא הפרישה השנה ושנה קודמת בגין חובות מסופקים.

(ג) הדירוג נקבע בעיקרו לפי חברת הדירוג S&P, במקרים בהם לא ניתן דירוג על ידי S&P, נקבע על ידי הנמוך מבין דירוגי חברות דירוג AMBest, Fitch ו Moody's והומר הדירוג לפי מפתח שנקבע בתקנות דרכי ההשקעה.

(ד) סך-כל החשיפה של מבטחי המשנה בביטוח כללי לאירוע רעידת אדמה בהסתברות נזק של 1.9% (MPL) הינה 2,262 מיליוני ש"ח (שנת 2016 - 1,976 מליוני ש"ח) ממנה חלקו של מבטח המשנה המשמעותי ביותר בחשיפה זו הינו 17% (שנת 2016 - 16%).

(ה) לא קיימים מבטחי משנה נוספים על אלו אשר פורטו לעיל אשר החשיפה בגינם עולה על 10% מהחשיפה הכוללת של מבטחי משנה או שהפרמיה בגינם עולה על 10% מסך הפרמיות לביטוח משנה לשנת 2017.

(ו) בקבוצה הלא מדורגת נכללות יתרות בגין תביעות תלויות באמצעות ברוקרים עד וכולל שנת 2002 אשר החשיפה בגינם 771 אלפי ש"ח. (שנת 2016- 844 אלפי ש"ח).

ח. סיכון גיאוגרפי

הרכב:

ליום 31 בדצמבר 2017

	אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות (*)	סה"כ
	אלפי ש"ח						
ישראל	114,763	468,496	18,545	99,761	227,160	1,613,129	2,541,855
ארה"ב	-	8,982	-	77,076	-	21,604	107,663
צרפת	-	-	-	9,114	-	54,193	63,308
שוויץ	-	-	-	-	-	37,547	37,547
גרמניה	-	-	-	34,759	-	59,241	94,000
אחר	-	-	-	15,108	-	48,700	63,808
סה"כ	114,763	477,478	18,545	235,819	227,160	1,834,416	2,908,181

ליום 31 בדצמבר 2016

	אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	תעודות סל	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות (*)	סה"כ
	אלפי ש"ח						
ישראל	298,130	252,699	9,002	20,140	219,810	1,607,718	2,407,499
ארה"ב	-	-	-	27,920	-	20,002	47,922
צרפת	-	-	-	-	-	48,162	48,162
שוויץ	-	-	-	-	-	35,756	35,756
גרמניה	-	-	-	-	-	27,460	27,460
אחר	-	-	-	-	-	40,939	40,939
סה"כ	298,130	252,699	9,002	48,060	219,810	1,780,037	2,607,738

*) השקעות אחרות כוללות נכסי ביטוח משנה, מזומנים והשקעות פיננסיות אחרות שלא נכללו בטורים האחרים.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ט. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה

1. פירוט הרכב השקעות לפי בסיס הצמדה

	ליום 31 בדצמבר 2017			
	בש"ח לא צמוד	בש"ח צמוד למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
	אלפי ש"ח			
מזומנים ושווי מזומנים	3,964	-	4,315	8,279
נכסים סחירים	376,304	40,353	53,690	470,347
נכסים בלתי סחירים	13,234	5,462	8,251	26,947
סך כל הנכסים	393,502	45,815	66,256	505,573

	ליום 31 בדצמבר 2016			
	בש"ח לא צמוד	בש"ח צמוד למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	סך הכל
	אלפי ש"ח			
מזומנים ושווי מזומנים	7,626	-	3,114	10,740
נכסים סחירים	384,510	34,332	61,152	479,994
נכסים בלתי סחירים	9,054	6,283	7,148	22,485
סך כל הנכסים	401,190	40,615	71,414	513,219

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

ט. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

2. סיכון אשראי עבור נכסים בארץ

ליום 31 בדצמבר 2017

	דרוג מקומי *)				
	AA ומעלה	BBB עד A	נמוך מ- BBB	לא מדורג	סך הכל **)
	אלפי ש"ח				
נכסי חוב בארץ:					
אגרות חוב ממשלתיות	276,623	-	-	-	276,623
נכסי חוב אחרים - סחירים	33,659	31,893	-	-	65,552
נכסי חוב אחרים - בלתי סחירים	4,683	4,509	47	173	9,412
סך הכל נכסי חוב בארץ	314,965	36,402	47	173	351,587

ליום 31 בדצמבר 2016

	דרוג מקומי *)				
	AA ומעלה	BBB עד A	נמוך מ- BBB	לא מדורג	סך הכל **)
	אלפי ש"ח				
נכסי חוב בארץ:					
אגרות חוב ממשלתיות	338,214	-	-	-	338,214
נכסי חוב אחרים - סחירים	33,479	12,161	-	-	45,640
נכסי חוב אחרים - בלתי סחירים	5,187	861	282	-	6,330
סך הכל נכסי חוב בארץ	376,880	13,022	282	-	390,184

*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדרוג". נתוני חברת מדרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

**) הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המירבי. לפיכך, טור סך הכל מייצג סיכון אשראי מירבי.

3. סיכון אשראי עבור נכסים בחו"ל

	דרוג בינלאומי *)				
	ליום 31 בדצמבר 2017				
	A ומעלה	BBB	נמוך מ- BBB	לא מדורג	סך הכל **)
	אלפי ש"ח				
סך הכל נכסי חוב בחו"ל	128	1,260	-	-	1,388

	דרוג בינלאומי *)				
	ליום 31 בדצמבר 2016				
	A ומעלה	BBB	נמוך מ- BBB	לא מדורג	סך הכל **)
	אלפי ש"ח				
סך הכל נכסי חוב בחו"ל	148	1,466	-	-	1,614

*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי המפקח S&P, Moody's ו- Fitch. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

**) הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המירבי. לפיכך, טור הסך הכל מייצג סיכון אשראי מירבי.

באור 36: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר 2017

	בעל שליטה (החברה האם)	בעלי עניין וצדדים קשורים
	אלפי ש"ח	
זכאים ויתרות זכות	-	(1,236)
דיבידנד לשלם	(48,472)	-
פרמיות לגביה	51	158

ליום 31 בדצמבר 2016

	בעל שליטה (החברה האם)	בעלי עניין וצדדים קשורים
	אלפי ש"ח	
זכאים ויתרות זכות	-	(490)
פרמיות לגביה	98	103

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017

	בדבר תנאים ראה סעיף	בעל שליטה (החברה האם)	בעלי עניין וצדדים קשורים
		אלפי ש"ח	
דמי ניהול	ו (1)	2,101	-
דמי תפעול ודמי הצלחה	ו (4)	-	1,139
שכר דירה	ו (3)	-	6,228
		2,101	7,367

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016

	בדבר תנאים ראו סעיף	בעל שליטה (החברה האם)	בעלי עניין וצדדים קשורים
		אלפי ש"ח	
דמי ניהול	ו (1)	3,653	-
דמי תפעול	ו (4)	-	112
שכר דירה	ו (3)	-	5,950
		3,653	6,062

באור 36: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

	בדבר	בעל שליטה	בעלי עניין וצדדים
	תנאים ראו	(החברה האם)	קשורים אחרים
	סעיף	אלפי ש"ח	
דמי ניהול	ו (1)	5,878	-
דמי תפעול	ו (4)	-	250
שכר דירה	ו (3)	-	6,033
		5,878	6,283

נושאי משרה ובעלי שליטה בחברה עשויים לרכוש, מידי פעם, חוזי ביטוח, חוזי השקעה או מוצרים פיננסיים אחרים שהופקו על ידי החברה וזאת בתנאי שוק ובמהלך העסקים הרגיל. עסקאות אלו אינן מפורטות לעיל.

ג. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים המועסקים בחברה

מנכ"ל החברה זכאי, בנוסף לשכר, להטבות שלא במזומן. כמו כן החברה מפקידה עבורו כספים במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת.

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
	2017		2016		2015	
	מספר אנשים	סכום אלפי ש"ח	מספר אנשים	סכום אלפי ש"ח	מספר אנשים	סכום אלפי ש"ח
הטבות לזמן קצר	1	2,981	1	5,945	1	5,376

ד . הטבות לצדדים קשורים ולבעלי עניין אחרים שאינם מועסקים בחברה

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
	2017		2016		2015	
	מספר אנשים	סכום אלפי ש"ח	מספר אנשים	סכום אלפי ש"ח	מספר אנשים	סכום אלפי ש"ח
שכר דירקטורים	6	654	7	883	5	909

ה. מינוי ואישור תנאי העסקה של מנכ"ל החברה

ביום 25 במאי 2008 אישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה את מינויו של מר רביב צולר כמנהל הכללי של החברה, בתוקף מיום 1 במאי 2008. להלן תמצית תנאי העסקתו:

שכרו החודשי של המנכ"ל, בעקבות עדכון מיום 16 במאי 2010 שאושר ע"י ועדת הביקורת והדירקטוריון עמד, החל ביום 1 במאי 2010, על 135,000 ש"ח בסיס ועוד 34,000 ש"ח שהוגדרו כמקדמה על חשבון הבונוס. בישיבת ועדת התגמול מיום 3 באוגוסט 2016 נקבע כי יש לראות גם בתשלום זה מרכיב קבוע בשכרו, לכל דבר ועניין. בנוסף, נקבע שהמנכ"ל יקבל תשלום חודשי של 3,000 דולר ארה"ב כנגד התחייבות לאי תחרות במהלך 18 חודשים שיחלו במועד סיום היחסים בינו לבין החברה. השכר צמוד לעליה במדד המחירים לצרכן ובנוסף זכאי המנכ"ל לתנאים סוציאליים כמקובל לרבות: טלפון סלולארי והחזר הוצאות מלא בגין הוצאות סבירות שיישא בהן בקשר עם מילוי תפקידו. לפי ההסכם, הצדדים רשאים להביא את הסכם העסקה לידי סיום בהודעה מוקדמת של 6 חודשים.

באור 36: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ה. מינוי ואישור תנאי העסקה של מנכ"ל החברה (המשך)

בהתאם להמלצת ועדת התגמול, אושרה תוכנית תגמול לשנים 2015-2017 אשר כוללת, בין היתר, פריסה של תשלום התגמול בגין כל שנת זכאות על פני 4 שנים. לפי תנאי התוכנית - בכפוף לעמידה ביעדים שנתיים ותלת-שנתיים שהעיקריים שבהם הינם תשואה על ההון, EV, רווח לפני מס ורווח נקי, יהיה המנכ"ל זכאי לקבל סכום בונוס שמסגרתו הכוללת נקבעה מראש, בחלוקה מדורגת שעקרונותיה נקבעו מראש, וזאת - על פני שלוש שנות התוכנית. מענק המנכ"ל מחושב כמכפלה של שיעור העמידה של החברה ביעדי החברה השנתיים בבונוס המירבי לכל שנה, כאשר התשלום בפועל של המענק השנתי נפרס באופן שרק 50% ממנו משולם בכל אחת מהשנים והיתרה נפרסת בקו ישר על פני שלוש השנים הבאות, בכפוף לעמידה ברף התשלום שנקבע על ידי החברה במדיניות התגמול שלה.
במסגרת פרסום מדיניות התגמול של החברה מיום 22 ביוני 2014, הצהירה החברה כי בכוונתה להחיל על מדיניות זו, במועד התחולה הרלוונטי, את התקרה בגובה עלות השכר המרבית שננקבה בתזכיר "הצעת חוק תגמול נושאי משרה במוסדות פיננסיים (אישור מיוחד והגבלת הוצאות בשל תגמול חריג), התשע"ד-2014", קרי 3.5 מליון ש"ח, אלא אם גובה התקרה ישתנה במסגרת החוק שיתקבל כחוק בכנסת, שאז תבוצע ההתאמה הנדרשת. משהתקרה שנקבעה עומדת על 2.5 מליון ש"ח החל מה-12 באוקטובר 2016 ולא יותר מפי 35 משכרו הריאלי של עובד החברה המשתכר את דרגת השכר הנמוכה ביותר בחברה, זו התקרה החלה על שכר המנכ"ל החל מאותו מועד (חלק יחסי של התקרה בהתאם לתקופה).

מענק המנכ"ל חושב רק בגין התקופה שעד 12 באוקטובר 2016, שאז נכנס לתוקף חוק שכר הבכירים, כאמור לעיל וקבע תקרה מירבית לשכר. התשלום בפועל של המענק האמור נפרס באופן שרק 50% מהמענק בגין שנת 2016 שולם בשנת 2017, ביחד עם שליש נוסף מיתרת הבונוס הנדחה של שנת 2015 (שמחציתה הראשונה שולמה אשתקד) ושנדרש לפי חוזר הפיקוח לפרוס את תשלומו בקו ישר על פני שלוש שנים בכפוף לעמידה ברף התשלום שנקבע על ידי החברה במדיניות התגמול שלה ושחל בגין 2016. הסכום המוצג בטבלה לעיל בגין שנת 2016 כולל את הבונוס ששולם בשנת 2017 הכולל את שני הסכומים הנ"ל (50% בגין ביצועי 2016 ועוד 1/3 מ-50% הבונוס הנדחה לו זכאי בגין ביצועי שנת 2015 ושחלקו הראשון שולם בשנת הדוח) וכן את ההפרשה על יתרת הבונוס הנדחה שתשולם בשנים הבאות.

לעניין הודעת מנכ"ל החברה על כוונתו לסיים את תפקידו, ראה באור 38 להלן.

ו. הכנסות והוצאות מצדדים קשורים ומבעלי עניין

1. הסכם ניהול

ביום 8 במאי 2016 נחתם בין החברה לבין חברת האם הסכם ניהול מתוקן המחליף את קודמיו ותואם את הוראות הדין שנכנסו לתוקף בשנת 2016 בקשר עם תגמול נושאי משרה וחברי דירקטוריון. תוקפו של הסכם זה הוא מיום 1 ביוני 2016 ולמשך 3 שנים ממועד תחילתו ולפיו בגין השירותים שיוענקו ע"י מר משה (מוקי) שניידמן ישולם ע"י החברה לחברת האם סך חודשי של כ-130,000 ש"ח צמוד למדד אך בכל מקרה לא יותר מפי 9 משכר דח"צ הנוכח בכל הישיבות שהדין דורש ולא יותר מפי 35 משכרו הריאלי של עובד החברה המשתכר את דרגת השכר הנמוכה ביותר בחברה. בגין השירותים שיוענקו ע"י מר דורון שניידמן ומר יוסי קוצ'יק ישולם ע"י החברה לחברה האם בהתאם להוראות הדין החלות על דח"צ.

באור 36: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ו. הכנסות והוצאות מצדדים קשורים ומבעלי עניין (המשך)

2. שיפוי וביטוח דירקטורים ונושאי משרה

תקנות החברה מאפשרות שיפוי וביטוח של דירקטורים ונושאי משרה על פי דין. בהתאם לכך, קבעה החברה מדיניות שיפוי והחליטה לבטח את אחריותם של נושאי משרה, והכל בכפוף להוראות הדין ולהגבלות נוספות.

מדיניות שיפוי, כאמור לעיל, קיימת גם לנושאי משרה על פי דין בחברות מאוחדות.

הסכום ששולם עבור שיפוי וביטוח נושאי המשרה בחברה ובחברות המאוחדות:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2017	2016	2015
	אלפי ש"ח		
עבור ביטוח דירקטורים ונושאי משרה	276	296	320
עבור ביטוח מעילות	220	231	226

3. הסכם לשכירת משרדים מחברה קשורה

מאז חודש אפריל 2006 פועלת החברה ממשרדים המצויים בבית אדגר ברח' אפעל 35 פתח-תקוה. בית אדגר נמצא בבעלות משותפת בחלקים שווים של אדגר השקעות ופיתוח בע"מ (שהינה חברה בת של חברת האם, ומוחזקת על ידי צור שמיר אחזקות בע"מ - בעלת השליטה בחברה האם) מצד אחד, ושל מספר חברות בקבוצת כלל - כשבראשן כלל חברה לביטוח בע"מ, מצד שני (להלן כולן ביחד: "המשכיר"). בהסכם השכירות נקבע כי תקופת השכירות היא ל-10 שנים (עד אפריל 2016) ונקבעו מדרגות מחיר למ"ר על פני השנים אשר הוצמדו למדד. המחיר למ"ר משרדים לשנת 2012 עמד על כ-75 ש"ח למ"ר. כן נקבע כי לחברה תהיה אופציה לשכור שטחים נוספים באותם תנאים. ביום 26 בדצמבר 2012 עודכן הסכם השכירות כך שמחיר השכירות למ"ר משרדים הופחת ל-70 ש"ח למ"ר משרדים מיום 1 בינואר 2013 וכן הוארכה תקופת השכירות ב-10 שנים, עד ליום 31 במרס 2026 באותם תנאים מעודכנים. עדכון ההסכם אושר על ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון בישיבותיהם מיום 19 בדצמבר 2012. נכון לתאריך אישור הדוח, שוכרת החברה שטחים בסך כולל של כ-10,536 מ"ר. לחברה גם הסכם לשימוש בחדרי ישיבות והסעדה בבניין, ובמגרש חניה הסמוך לבניין אשר נרכש על ידי אדגר במהלך התקופה שבה החברה שכרה אותו לצרכיה. שני ההסכמים הם בתנאי שוק וההתקשרות בהם אושרה על ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון.

4. הסכמים עם חברה קשורה

א. בין החברה לבין חברת מימון ישיר מקבוצת ישיר (2006) בע"מ (להלן - מימון ישיר) אשר הינה חברה אחות של החברה ואשר למיטב ידיעת החברה עוסקת במתן פיתרונות מימון לרכישת כלי רכב ופתרונות מימון אחרים, נחתמו בשנת הדוח הסכמים במסגרתם רכשה החברה תיקי הלוואות קיימים של מימון ישיר כנגד תשואה מוסכמת ועל פי אמות פיננסיות מוסכמות. כל הרכישות בוצעו ממקורות עצמאיים ואושרו בכל הערכאות הנדרשות. בחודש אפריל 2017 רכשה החברה תיק הלוואות בסך של כ-84.5 מיליון ש"ח ובחודש אוגוסט 2017 רכשה החברה תיק הלוואות נוסף בסך של כ-127 מליון ש"ח.

ב. בגין שירותי הגביה שמעניקה מימון ישיר עבור תיק הלוואות מימון ישיר שבבעלות החברה, משלמת החברה דמי תפעול חודשיים בהתאם למספר ההלוואות התקפות בתחילת אותו חודש. כמו כן נקבע מנגנון אשר מזכה את מימון ישיר בתגמול נוסף במידה ותשואת תיק ההלוואות גבוהה מ- 3.25%.

ג. החברה התקשרה בהסכם עם מימון ישיר, אשר תחילתו ביום 1 בינואר 2017, לפיו מימון ישיר תהא רשאית לקבל מן החברה מידע מוגבל ומוגדר ובתנאי שהתקבל אישור מראש מנשוא המידע להעברתו. ההתקשרות הינה בסכום זניח. בשנת הדוח שילמה מימון ישיר לחברה תמורה בסך של 107 אלפי ש"ח.

5. ישנם תשלומי פרמיות המשולמים על ידי צדדים קשורים המבוטחים בחברה בסכומים לא מהותיים.

באור 37: - התחייבויות תלויות, התקשרויות וערבויות

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות

מגמת הגידול המשמעותי בכמות הבקשות לאישור תובענות ייצוגיות המוגשות נגד חברות שונות ובכמות התובענות שהוכרו כייצוגיות נמשכת. זאת, כחלק מגידול כללי של בקשות לאישור תובענות כייצוגיות בכלל, לרבות כנגד חברות העוסקות בתחומי העיסוק של החברה, אשר נובע בעיקרו מחקיקת חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006 (להלן - "חוק תובענות ייצוגיות"). מגמה זו מגדילה באופן מהותי את פוטנציאל החשיפה של החברה להפסדים במקרה של קבלת תביעה ייצוגית כנגדה.

בקשות לאישור תובענות כייצוגיות מוגשות באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות. ההליך הדיוני בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות נחלק לשני שלבים עיקריים: ראשית, שלב הדיון בבקשה לאישור התובענה כייצוגית (להלן - "בקשת האישור" או "שלב האישור"). אם בקשת האישור נדחית באופן חלוט - תם שלב הדיון ברמה הייצוגית. החלטה בשלב האישור המקבלת את הבקשה מביאה לבירור התובענה הייצוגית לגופה (להלן - "שלב התובענה כייצוגית"), אך ניתן להגיש עליה בקשת רשות ערעור לערכאות הערעור.

על פסק דין הדוחה את הבקשה לאישור או כזה המכריע בתובענה לאחר שאושרה כייצוגית ניתן להגיש ערעור לערכאות הערעור. במסגרת המנגנון לפי חוק תובענות ייצוגיות קיימים, בין היתר, הסדרים ספציפיים לעניין הסכמי פשרה, הן בשלב האישור והן בשלב התובענה כייצוגית, וכן הסדרים לעניין הסתלקות התובע מבקשת האישור או מהתובענה הייצוגית.

הבקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות שאושרו כייצוגיות, המפורטות להלן, מצויות בשלבים שונים של התדיינות.

בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות, המפורטות להלן, אשר בהן, להערכת ההנהלה, המתבססת בין היתר על חוות דעת משפטיות שקיבלה, יותר סביר מאשר לא ("more likely than not") כי טענות ההגנה של החברה תתקבלנה והבקשה לאישור התובענה כייצוגית תידחה, לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים. בבקשות בהן ביחס לתביעות, כולן או חלקן, יותר סביר מאשר לא כי טענות ההגנה של החברה ידחו, בחלקן או במלואן, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות לכיסוי החשיפה המוערכת על ידי החברה. בהליכים אשר מצויים בשלב ראשוני ולא ניתן להעריך את סיכויי ההליך, לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים. במקרה בו, במי מההליכים הנ"ל, יש לחברה נכונות לפשרה, נכללה הפרשה בגובה הנכונות לפשרה.

1. ביום 7 בדצמבר 2011 הוגשה לביהמ"ש המחוזי מרכז תביעה כנגד החברה וכן בקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בטענה שהחברה נוהגת לחדש את ביטוחי הרכב-רכוש של לקוחותיה ללא אישורם, שלא כדין, וכאשר הם מבקשים לבטל את החידוש מוחזרת להם הפרמיה שנגבתה ללא תוספת הפרשי הצמדה וריבית. כמו כן, מי שמחודשת לו הפוליסה כאמור ללא יצירת קשר עם החברה, אינו נהנה מהנחות חידוש שהיה מקבל בקלות לו היה יוצר קשר עם החברה.

התביעה הוגשה בשם שתי קבוצות. אחת, המורכבת מכל לקוחות החברה אשר פוליסת הרכב רכוש שלהם חודשה באופן אוטומטי ללא קבלת הסכמתם הפוזיטיבית. לגביהם התבקש להשיב להם את מלוא הפרמיה או – לגבי מי שיוכח כי רצו בחידוש, להשיב להם את גובה ההנחה שהיו מקבלים לכאורה לו היה נוצר איתם קשר בחידוש, בגובה של 11.5% מסכום הפרמיה; הקבוצה השניה מורכבת מכל לקוחות החברה אשר החברה השיבה להם כספים בערכים נומינליים בלבד, ללא הפרשי הצמדה וריבית, לרבות בגין חידוש אוטומטי של פוליסת ביטוח. לגביהם התבקשה השבת ההפרשים האמורים.
התביעה האישית עמדה על סך 5,441 ש"ח והבקשה לאישורה כייצוגית העמידה את סך התביעה בהתייחס לחברה על 200,000 אלפי ש"ח.

ביום 27 באוקטובר 2016 הכריע בית המשפט בבקשה לאישור ודחה אותה הן לגבי הטענה לאי חוקיות החידוש האוטומטי, והן לגבי הטענות להנחות והטבות שהיו המחדשים מקבלים לו היו מבצעים את החידוש באופן אקטיבי.
הבקשה לאישור כייצוגית התקבלה ביחס לטענה שבמקרה של ביטול חידוש על ידי מבוטח הוא היה זכאי להחזר הפרמיה, ככל שלא הושבה לו, וביחס לטענה שלהחזר כזה היה על החברה לצרף הפרשי ריבית.

באור 37: - התחייבויות תלויות, התקשרויות וערבויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות (המשך)

1. (המשך)

בית המשפט הגדיר את הקבוצה שבשמה אושר ניהול הבקשה כייצוגית כך: כל לקוח של החברה אשר פוליסת ביטוח הרכב-רכוש (מקיף או צד ג') שלו חודשה באופן אוטומטי, עד מועד הגשת התובענה הייצוגית, ללא קבלת הסכמתו הפוזיטיבית, ולא הומצאה לו פוליסת הביטוח בסמוך לאחר החידוש או לא נשלחה לו הודעה בסמוך לאחר החידוש, ועקב כך נגרם לו נזק של תשלום דמי הביטוח או של אי השבת הריבית על דמי הביטוח שדינם השבה. התקבלו טענות לוואי שונות נוספות אך ללא משמעות כספית לאור קביעת בית המשפט שאין בצידן נזק למבוטחים. בית המשפט לא הורה על הגשת הגנה נגד התביעה אלא רק על פרסום מודעה מתאימה ותיאום מועדים לצורך קביעת מועד קדם משפט, שבמועד פרסום הדוחות - טרם נקבע - משום שהמבקשים הגישו בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט בבקשת האישור לבית המשפט העליון ביום 30 בנובמבר 2016. בית המשפט העליון קבע כי הסיווג הנכון של ההליך הוא ערעור והורה על הסבתו והשלמת האגרה בהתאם על ידי המערערים. מועד הדיון בערעור לאחר שיוגשו סיכומי הצדדים נקבע ליום 17 בדצמבר 2018, והמשך הדיון בבית המשפט המחוזי מושהה עד להחלטת בית המשפט העליון ונקבע בו מועד לעדכון ליום 23 בדצמבר 2018.

2. ביום 6 בדצמבר 2012 הוגשה לביהמ"ש המחוזי מרכז תביעה נגד החברה וכנגד 6 חברות ביטוח נוספות וכן בקשה לאישורה כתובענה ייצוגית, בטענה שתעריף ביטוח החובה ו/או הרכוש לבעלי רכב פנאי שטח ומיניוואנים משנת ייצור שעד 2007 (ועד כולל) מחושב כרכב מסחרי למרות שהם מוגדרים על ידי משרד התחבורה כרכב פרטי, סיווג שאם יוחל גם בביטוח – יוזיל את תעריף ביטוח החובה והרכוש לכלי רכב אלה בעשרות אחוזים.

חברי הקבוצה אותם מבקשים המבקשים לייצג הינם כל מבוטחי החברה, אשר בוטחו אצלה בביטוח חובה ו/או רכוש החל מיום 9 בינואר 2007, מועד כניסתו לתוקף של תיקון מס' 3 לתקנות התעבורה, אשר ברישיון הרכב שברשותם ו/או היה ברשותם במועדים הרלוונטיים לבקשה, מופיע הסיווג M–1, ואשר נגבתה מהם פרמיית ביטוח על בסיס ההנחה כי רכבם הינו מסחרי ולא פרטי.

סכום תביעתם האישית של המבקשים עומד על 14,577 ש"ח. סכום התובענה הייצוגית לכלל המשיבות מוערך בסך של כ-550,213 אלפי ש"ח. סכום התובענה הייצוגית הנתבע מהחברה הינו 42,071 אלפי ש"ח בגין ביטוח חובה ו-54,244 אלפי ש"ח בגין ביטוח רכוש.

ביום 23 באפריל 2017 ניתן פסק דין הדוחה את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. בכך הסתיימה התובענה.

3. ביום 8 בינואר 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו כנגד החברה וכנגד שתי חברות ביטוח נוספות, תביעה כספית ובקשה לאשרה כתובענה ייצוגית בטענה שתעריף ביטוח רכב מקיף מחושב על ידי החברה לפי שווי רכב "מלא" במועד רכישת הביטוח או בסמוך לכך, ללא התחשבות במשתנים מיוחדים המביאים להפחתת שוויו כבר במועד רכישת הפוליסה, אשר לטענת המבקשים היו צריכים להביא להפחתה בהתאמה של גובה הפרמיה.

חברי הקבוצה אותם ביקשו המבקשים לייצג הינם כל בעלי הפוליסות בשבע השנים שקדמו להגשת התביעה, שרכשו ביטוח מקיף מהמשיבות בעבור רכב שלגביו מתקיימים משתנים מיוחדים לפי הפוליסה, ושבפוליסת הביטוח נכתב כי בעת מקרה
ביטוח מסוג אובדן גמור או אובדן להלכה יופחת מערך הרכב שיעור מסוים, בלא להפחית את דמי הביטוח בהתאם.

הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה מסתכם לפי אומדן המבקשים בסכום של 200,000 אלפי ש"ח. הנזק האישי הנטען כלפי החברה הינו בסך של כ-350 ש"ח.

ביום 2 בפברואר 2016 הושלמה הגשת תגובות הצדדים זה לזה. ביום 1 בדצמבר 2016 הגישה המפקחת על הביטוח את עמדתה ביחס לסוגיות בתיק. לאור הסכמת הצדדים כי ההכרעה בסוגיה היא משפטית, הועבר התיק להכרעת בית המשפט ביום 27 בדצמבר 2016. ביום 27 בדצמבר 2017 ניתן פסק דין שדחה את בקשת האישור במלואה, קבע כי המשיבות פעלו כדין וכי לא עומדת למבקשים כל עילת תביעה נגדן בשל חוסר הסימטריה שבין דמי הביטוח לבין תגמולי הביטוח, וחייב את המבקשים בהוצאות המשיבות ובכללן החברה. ביום 8 בפברואר 2018 הוגש על ידי המבקשים ערעור על פסק הדין.

באור 37: - התחייבויות תלויות, התקשרויות וערבויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות (המשך)

4. ביום 7 במאי 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תביעה כנגד החברה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בטענה שהחברה גובה מגברים בלבד השתתפות עצמית בגין הפעלת שירות של החלפת גלגל במקרה של תקר ואילו נשים פטורות ממנה, באופן הפוגע בשוויון בניגוד לדין.

חברי הקבוצה אותם ביקש התובע לייצג הינם: (1) גברים שעשו בפועל שימוש בשירות החלפת גלגל ושילמו השתתפות עצמית; (2) כל הציבור שנחשף לפרסום של החברה בדבר השירות הנ"ל בשל היותו, לפי הטענה, מפלה.

הנזק האישי הנטען כלפי הנתבעת הינו בסך של 65 אלפי ש"ח שהוא הסכום שניתן, לפי הטענה, לתבוע כפיצוי ללא הוכחת נזק מכוח חוק איסור ההפליה. כתוצאה מכך, הסכום הנתבע כנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצות הוא 108,000 אלפי ש"ח אשר כולל גם תביעה בשם גברים שעשו שימוש בשירות וזכאים לפי הטענה להשבת שיעור ההשתתפות העצמית.

ביום 30 באוגוסט 2016 ניתנה החלטת בית המשפט המאשרת את הבקשה לדיון כייצוגית בעילה של הפרת חוק איסור הפליה. הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית, בהתאם להגדרת בית המשפט הינה: (1) לקוח החברה אשר בשבע השנים שקדמו למועד הגשת התובענה ביקש להזמין שירות של החלפת גלגל מכוח כתב השירות של החברה, הכולל שירות זה ונדרש לשלם תמורתו סכום של 80 ש"ח, וזאת בין אם הזמין את השירות ובין אם לאו; (2) מבוטח החברה בביטוח רכב מקיף אשר נחשף ב-7 השנים שקדמו להגשת התביעה למדיניות המפלה של החברה בקשר למתן שירותי דרך מסוג החלפת גלגל בפטור מתשלום לנשים בלבד, ואשר סבל בעקבות זאת נזק נפשי סובייקטיבי של השפלה ופגיעה בכבוד בגין ההפליה.

ביום 14 בדצמבר 2016 הגישה המשיבה כתב ההגנה לתביעה. בעקבות הסכמה על מתווה ניהול ההליך בתובענה, הוגשו סיכומי התובע בתיק ביום 25 בדצמבר 2017. המועד להגשת סיכומי המשיבה קבוע ליום 11 למרץ 2018. התיק קבוע לתזכורת ליום 30 באפריל 2018.

5. ביום 23 ביוני 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים כנגד החברה וכנגד 6 חברות ביטוח נוספות תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בטענה שתעריף ביטוח החיים להבטחת הלוואת דיור (משכנתא) מחושב על בסיס סכום ביטוח גבוה מיתרת ההלוואה לבנק באופן שבידי החברה עודף פרמיה לעומת הסכום שאותו תחוייב לשלם בבוא העת.

חברי הקבוצה אותם ביקשו התובעים לייצג הינם כל מי שבוטחו אצל מי מהחברות בשבע השנים שקדמו להגשת התביעה, בפוליסת ביטוח חיים לצורך ביטוח הלוואת משכנתא אותה נטלו באחד מהבנקים למשכנתאות בישראל, ואשר סכום הביטוח בפוליסה הנ"ל עלה, במהלך התקופה האמורה, על גובה יתרת ההלוואה בבנק וכתוצאה מכך הם מהווים לכאורה תשלומי פרמיה ביתר.

סכום התובענה האישית הועמד על כ-389 ש"ח וסכום התובענה של כלל חברי הקבוצה כלפי החברה הועמד על כ-15,158 אלפי ש"ח. סכום התובענה כלפי כלל חברות הביטוח הועמד על כ-1,182,285 אלפי ש"ח.

ביום 5 בינואר 2015 הגישה החברה תשובה לבקשת האישור. ביום 23 במרס 2016 הגישה המפקחת על הביטוח את עמדתה ביחס לסוגיות בתיק. ביום 24 באוגוסט הוגשה לבית המשפט בקשת הסתלקות מטעם המבקשים בתיק. ביום 13 בספטמבר 2017 ניתן פסק דין המאשר את בקשת ההסתלקות בתנאים שקבע שם ואשר קיומם אושר על ידי בית המשפט ביום 19 בנובמבר 2017. בכך הסתיימה התובענה.

6. ביום 8 בספטמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה לאישור תובענה כייצוגית כנגד החברה בטענה שהחברה מפרה את חובתה לצרף ריבית צמודה כדין בגין תגמולי ביטוח המשולמים על ידה, כפי שהמבקשת מפרשת את ההוראה.

חברי הקבוצה אשר בשמם מעוניינת המבקשת לפעול הינם כל מי שקיבל במהלך שבע השנים שקדמו הגשת תובענה זו, או למצער – במהלך שלוש השנים שקדמו להגשה, ועד לקבלת פסק דין בתביעה זו, תגמולי ביטוח מהחברה מבלי שצורפה לתגמולי הביטוח ריבית בהתאם לחישוב ופרשנות המבקשת את הוראות הדין בנושא.

באור 37: - התחייבויות תלויות, התקשרויות וערבויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות (המשך)

6. (המשך)

סכום התובענה האישית של המבקשת עומד על 47.83 ש"ח - במקרה בו הריבית מחושבת החל ממועד קרות מקרה הביטוח, או 20.98 ש"ח - במקרה בו הריבית מחושבת החל מתום 30 ימים מיום מסירת התביעה. סכום התובענה הייצוגית מוערך בסכום של כ-30,000 אלפי ש"ח.

בקשה זו הוגשה כנגד החברה לאחר שבקשה דומה נגד מספר חברות ביטוח כבר אושרה כייצוגית בבית המשפט המחוזי. בקשת המבקש לאיחוד הדיון בבקשה לאישור עם הדיון בתובענות הייצוגיות שכבר אושרו ככאלה – נדחתה ביום 24 בנובמבר 2016. ביום 31 באוקטובר 2016 הגישה החברה את תשובתה לבקשה לאישור התובענה כייצוגית. תגובה לתשובת החברה הוגשה ביום 21 במרס 2017 ובד בבד איתה גם בקשה מצד המבקשים לוותר על ניהול הבקשה לאישור ולאשרה מייד כייצוגית לאור אישור של בקשות קודמות נגד נתבעות אחרות על ידי מותב אחר. המשיבות ובכללן החברה הגישו את התנגדותן לבקשה זו. ביום 21 ביוני 2017 התקיים קדם משפט ובו הוחלט על מתן החלטה בבקשת האישור על בסיס סיכומים בכתב שיוגשו על ידי הצדדים. סיכומי המבקשים הוגשו ביום 25 בינואר 2018. על המשיבות להגיש את סיכומיהן עד ליום 17 ביולי 2018.

7. ביום 29 בספטמבר 2015 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב כנגד החברה תביעה ובקשה לאשרה כייצוגית בטענה שהחברה מפרה הוראות דין שונות לגבי חישוב שכר והפרשות פנסיוניות לעובדיה.

המבקשים מבקשים לייצג קבוצות עובדים שונות בהתייחס לכל אחת מטענות ההפרה שהם מייחסים לחברה, ביחס לתקופה של שבע השנים שקדמו להגשת התובענה.

סכום התובענה הייצוגית מוערך על ידי המבקשים בסך כולל של כ-13,699 אלפי ש"ח.
ביום 2 במרס 2017 התקיים דיון הוכחות בתיק. ביום 28 באפריל 2017 הוגשו סיכומי המבקשים וביום 23 ביולי 2017 הוגשו סיכומי המשיבה וביום 3 בספטמבר 2017 הוגשו סיכומי התשובה של המבקשים. התיק ממתין להחלטה בבקשה לאישור.

8. ביום 25 בנובמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד החברה ונגד 5 חברות ביטוח נוספות בטענה שהחברה מחייבת חיילי מילואים בפרמיית ביטוח מלאה וביתר, בהתעלם מהעובדה שניתן להם כיסוי ביטוחי חלקי וחסר, ששוויו נמוך מהפרמיה הנגבית בשל העדר כיסוי ביטוחי בתקופות שירות מילואים.
חברי הקבוצה אשר בשמם ביקשה המבקשת לפעול הם כל מי שהיתה או שנמצאת בבעלותו פוליסת ביטוח שכללה החרגה שעניינה שירות מילואים וששילם לחברה בשבע השנים שקדמו לבקשה ועד למועד אישורה כייצוגית, פרמיות ביטוח בתקופה בה היה המבוטח מצוי בשירות מילואים.

סך הנזק הקבוצתי הוערך על ידיה עמותה ב"עשרות מיליוני ש"ח" והפיצוי שנדרש על ידי המבקשת על מאמציה במסגרת ההליך הינו בשיעור של 5% מהסכום שיושב לחברי הקבוצה.

ביום 20 ביוני 2017 הוגשה לבית המשפט הודעת הסתלקות מהבקשה. ביום 22 באוגוסט 2017 ניתן פסק דין המאשר את הסתלקות המבקשים מן הבקשה. בכך הסתיימה התובענה.

9. ביום 19 באפריל 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד, בקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד החברה בטענה שהחברה פגעה בפרטיותם של לקוחותיה וחשפה מידע רגיש שלהם כאשר דיווחים שנתיים שנשלחו על ידה ללקוחות כללו גם מידע על לקוחות אחרים ולא דאגה לעדכן את הלקוחות בכך שתקלה כזו אירעה ולתקן אותה.

חברי הקבוצה שבשמם ביקשו המבקשים לפעול הם כל מי שהחברה פגעה בפרטיותו וחשפה את פרטיו ו/או מידע רגיש אודותיו לצד שלישי בניגוד לדין, לרבות חוק הגנת הפרטיות וההסכמים בין הצדדים.

סך התביעה האישית של המבקשים עמד על 1000 ש"ח בגין נזק לא ממוני והם העריכו את סכום הפיצוי ההולם לקבוצה כולה בסכום העולה על 2,500 אלפי ש"ח.
ביום 21 במאי 2017 ניתן פסק דין המאשר את הסתלקות המבקשים מן הבקשה. בכך הסתיימה התובענה.

באור 37: - התחייבויות תלויות, התקשרויות וערבויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות (המשך)

10. ביום 7 באוגוסט 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד בקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד החברה ונגד 7 חברות ביטוח נוספות בטענה דומה לבקשה קודמת נגד החברה שהסתיימה בדחייתה ביום 3 בנובמבר 2016, לפיה אי עדכון תעריף הביטוח במהלך תקופת הביטוח כאשר התעריף בעת רכישת הפוליסה התבסס על נתון של גיל וותק נהיגה שמטבעו התעדכן במהלך תקופת הביטוח אינו לגיטימי.

עילות התביעה הנטענות הן היות חוזה הביטוח שנערך כך פסול, לא חוקי וסותר את תקנת הציבור, מבטח סיכון שהתבטל, עשיית עושר ולא במשפט, אי גילוי, הפרת חובה חקוקה, חוסר תום לב ועוד.

חברי הקבוצה אותם מבקשים המבקשים לייצג הינם כל מי שרכש ביטוח מאת מי מהנתבעות ואשר במהלך תקופת הביטוח השתנה גילו, או בשל משך הזמן בו החזיק ברישיון נהיגה היה זכאי להפחתה בתעריף פרמית הביטוח, אך המבטחת לא הפחיתה את דמי הביטוח (הפרמיה) בהתאם, בשבע השנים האחרונות.

ביום 8 בדצמבר 2016 הוגשה בקשה מוסכמת לתיקון הבקשה באופן שהיא תתייחס לביטוח רכב רכוש בלבד, וזאת לאור הכרעת בית המשפט בתביעה המפורטת בסעיף 4 לעיל, ובעקבות אישור בית המשפט הוגשה בקשה מתוקנת לאישור כייצוגית ביום 17 בינואר 2017, במסגרתה הופחת סכום התביעה האישית לסכום הנקוב מטה.

הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה ביחס לכל הנתבעות ביחד מסתכם לפי אומדן המבקשים בסכום של כ-100,000 אלפי ש"ח. הנזק האישי הנטען כלפי החברה הינו בסך של 242.37 ש"ח.
הסעדים המבוקשים הינם: השבת סכומים שנגבו לפי הטענה ביתר ושלא כדין, מתן צו המורה על הפסקת התנהלות זו וסעדים נלווים שונים.

החברה הגישה תשובתה לבקשה זו ביום 21 ביוני 2017 והמבקשת הגישה תגובה לתשובה ביום 23 ביולי 2017. בעקבות התשובה הוגשה בקשה למחיקת סעיפים בתשובת המבקשת. במסגרת החלטת בית המשפט מיום 13 בספטמבר 2017 הוגבלה הבקשה לאישור כך שהיא דנה רק בשאלת החובה החוקית של המשיבות לאפשר עדכון תעריף באמצע תקופה ולא טוענת לזכות מכוח נוהג. ישיבת סיכומים בעל פה נקבעה ליום 8 ביולי 2018.

11. ביום 1 בדצמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד בקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד החברה בטענה שהחברה מחדשת את פוליסת ביטוח הדירה של מבוטחיה תוך העלאת דמי הביטוח וזאת ללא קבלת הסכמה של המבוטחים הן לחידוש הפוליסה והן להעלאת דמי הביטוח.

עילות התביעה הנטענות הן הפרת חובה חקוקה, הפרת חוזרי הפיקוח בנושא חידושים, הפרת חוק חוזה ביטוח, עשיית עושר ולא במשפט, הפרת חובות תום לב ועוד.

חברי הקבוצה אותם מעוניין המבקש לייצג הינו כל מי שהחברה האריכה להם את פוליסת ביטוח הדירה ללא הסכמתם ו/או כל מי שחויבו בדמי ביטוח בגין הארכת פוליסת הדירה ללא הסכמתם לרבות מי שדמי הביטוח שלהם התייקרו ללא קבלת הסכמתם.

הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה ביחס לחברה לא צוין. הנזק האישי הנטען כלפי החברה הינו בסך של 1,890 ש"ח.

הסעדים המבוקשים הינם: השבת סכומים שנגבו לפי הטענה ביתר ושלא כדין, מתן צו המורה על הפסקת התנהלות זו וסעדים נלווים שונים.

החברה הגישה תשובתה לבקשה זו ביום 5 במרס 2017 ותגובה לתגובת המבקש, באישור בית המשפט, ביום 5 ביולי 2017. ביום 8 באוגוסט 2017 החליט בית המשפט לקבל את עמדת הממונה על שוק ההון ביחס לעילת התביעה והורה כי עמדה זו תוגש לו עד ליום 15 לאוקטובר 2017. ביום 17 בינואר 2018 אישר בית המשפט ארכה נוספת לקבלת עמדת רשות הפיקוח אשר הגושה בסופו של דבר ביום 20 בפברואר 2018. התיק קבוע לדיון ליום 8 במרס 2018.

באור 37: - התחייבויות תלויות, התקשרויות וערבויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות (המשך)

12. ביום 20 בדצמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד בקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד החברה בטענה שהחברה גובה את מלוא דמי הביטוח ברכב מקיף בעקבות פיצוי המבוטח על אובדן מוחלט של רכבו, גם אם אירוע האובדן אירע לפני תום תקופת הביטוח ועל אף שחוזה הביטוח מתבטל עקב קרות אותו מקרה ביטוח. לדעת המבקש המשמעות היא גביית פרמיה לשנה שלמה על אף שהכיסוי הביטוחי ניתן רק ביחס לחלק מאותה השנה.

עילות התביעה הנטענות היו הפרת סעיפים שונים של חוק חוזה ביטוח ושל דיני החוזים הכלליים, עשיית עושר ולא במשפט, ועוד.

חברי הקבוצה אותם ביקש המבקש לייצג הינו כל מי שבוטח בחברה בביטוח מקיף לרכב, אשר נגרם לרכבו אירוע מסוג אובדן גמור או אובדן גמור להלכה, ואשר החברה גבתה ממנו דמי ביטוח מלאים בגין התקופה שלאחר ביטול הסכם הביטוח עקב מקרה הביטוח האמור, בין אם באמצעות הפחתה מתגמולי הביטוח ובין אם בדרך אחרת.

הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה ביחס לחברה הסתכם לפי אומדן המבקש בסכום של 40,000 אלפי ש"ח. הנזק האישי הנטען כלפי החברה הינו בסך של 1,673.86 ש"ח.

הסעדים המבוקשים הינם: השבת סכומים שנגבו לפי הטענה ביתר ושלא כדין, מתן צו המורה על שינוי התנהלות זו ביחס לכל המבוטחים וסעדים נלווים שונים.

החברה הגישה תשובתה לבקשה זו ביום 1 ביוני 2017 והמבקש הגיב עליה ביום 30 ביולי 2017. ביום 29 בנובמבר 2017 ניתן פסק דין המאשר את הסתלקות המבקש מהבקשה לאישור וזאת בעקבות קבלת המלצת בית המשפט לפעול כך, שניתנה במסגרת דיון מיום 27 בספטמבר 2017. בכך הסתיימה התובענה.

13. ביום 5 בינואר 2017 הומצאה לחברה בקשה שהוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד לאישור תובענה כייצוגית נגד החברה בטענה דומה לטענה בסעיף 10 לעיל, לפיה אי עדכון תעריף הביטוח במהלך תקופת הביטוח כאשר התעריף בעת רכישת הפוליסה התבסס על נתון של גיל וותק נהיגה שמטבעו התעדכן במהלך תקופת הביטוח אינו לגיטימי. התביעה הוגשה במקור כנגד 4 חברות. נכון למועד פרסום הדוחות הוגשו תביעות זהות נגד מספר חברות ביטוח נוספות.

עילות התביעה הנטענות הן הפרת חובות תום לב, זהירות ואמון מוגבר החלים לטענת המבקשים על חברות ביטוח, עשיית עושר ולא במשפט, אי גילוי, הפרת חובה חקוקה, ועוד.

חברי הקבוצה אותם מבקשים המבקשים לייצג הינם כל מי שרכש ביטוח חובה מקיף או צד שלישי לרכב מאת מי מהנתבעות במהלך 7 השנים שקדמו להגשת התביעה, ואשר במהלך תקופת הביטוח השתנה גילו, או בשל משך הזמן בו החזיק ברישיון נהיגה היה זכאי להפחתה בתעריף פרמית הביטוח, אך המבטחת נמנעה מלהפחית לו את דמי הביטוח (הפרמיה) בהתאם, למרות הפרקטיקה הנוהגת אצלה בעניין זה.

הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה ביחס לחברה מסתכם לפי אומדן המבקשים בסכום של 12,250 אלפי ש"ח. הנזק האישי הנטען כלפי החברה הינו בסך של 225.76 ש"ח.

הסעדים המבוקשים הינם: השבת סכומים שנגבו לפי הטענה ביתר ושלא כדין, מתן צו המורה על שינוי התנהלות זו וגילוי ויישום המדיניות הנטענת ביחס לכל המבוטחים וסעדים נלווים שונים.

חברה הגישה תשובתה לבקשה זו ביום 15 ביוני 2017. ביום 11 בספטמבר 2017 הגישו המבקשים תגובה לתשובה במסגרתה העלו טענות חדשות. לאור בקשות הצדדים בקשר עם תשובה זו נקבע כי המשיבות זכאיות להגיש תשובה לתגובה עד ליום 1 בדצמבר 2017. התיק קבוע לישיבות הוכחות – האחרונה בהן ליום 29 באוקטובר 2018.

באור 37: - התחייבויות תלויות, התקשרויות וערבויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות (המשך)

14. ביום 17 בינואר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד בקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד החברה בטענה שבעת חידוש הביטוח למי שרכבו היה מבוטח בביטוח מקיף לרכב שכלל כיסוי חדש תמורת ישן, שונה הכיסוי לחדש עד 15% אחוז למרות שבמייל החידוש הוצהר שאין שינוי בכיסויים מול שנה קודמת.

עילות התביעה הנטענות הן הפרת דיני החוזים הכללים, הטעיה כהגדרתה בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים ביטוח, חוסר תום במשא ומתן, עשיית עושר ולא במשפט ועוד.

חברי הקבוצה אותם מעוניין המבקש לייצג הינו כל מי שהיה מבוטח בחברה בביטוח רכב מקיף עם כיסוי "חדש תמורת ישן" ואשר חידשו אצלה את הביטוח בעקבות קבלת הודעת דוא"ל בדבר החידוש במסגרתה הוצהר כי תנאי הכיסוי הביטוחי בפוליסה המתחדשת זהים לכיסוי שנרכש בשנה קודמת, וזאת בשבע השנים שקדמו להגשת הבקשה, או כל הגדרה אחרת של הקבוצה.

הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה ביחס לחברה לא צוין. הנזק האישי הנטען כלפי החברה הינו בסך של 44,173 ש"ח.

הסעדים המבוקשים הינם: השלמת סכומי הפיצוי לחברי הקבוצה שנגרם להם מקרה ביטוח רלוונטי לכיסוי לעומת הסכום ששולם להם בפועל ולחילופין, השבת דמי הביטוח שנגבו ביתר לפי הטענה ושלא כדין, וסעדים נלווים שונים.

החברה הגישה תשובתה לבקשה זו ביום 18 באפריל 2017. תזכורת פנימית בתיק קבועה ליום 12 במרס 2018.

15. ביום 1 בפברואר 2017 או בסמוך לכך הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד בקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד החברה בטענה העיקרית שהחברה משווקת את פוליסת הביטוח המקיף לרכב בחבילה אחת עם כתבי שירות מסויימים מבלי לפרט את המחיר הנפרד של הביטוח ושל כתבי השירות, מבלי להציע למבוטח אפשרות בחירה בין שני ספקים ותוך יצירת מצג של חובה לרכוש את הכל בצוותא חדא, ובכך מונעת ממבוטחיה לבחור האם לרכוש את המוצר כחבילה או לרכוש את השירותים בנפרד מספקים שונים ובעלות שונה.

עילות התביעה הנטענות הן הפרת הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981, חוק חוזה ביטוח וחוזרים שונים של רשות הפיקוח, דיני החוזים הכלליים, ביצעו עוולות שונות הקבועות בפקודת הנזיקין, ועשיית עושר ולא במשפט.

חברי הקבוצה אותם מעוניינת המבקשת לייצג הינם כל מי שרכש מהחברה כתבי שירות במסגרת פוליסת ביטוח הרכב, לרבות כתבי שירות מסוג שירותי דרך גרירה ו/או כיסוי לתיקון פנסים ומראות ו/או שירות תיקון שמשות ו/או שירות רכב חלופי במקרה של תאונה או גניבה.

הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה מוערך על ידי המבקשת בלמעלה מ-2,500 אלפי ש"ח כאשר הנזק האישי הנטען ביחס למבקשת עומד על 28 ש"ח.
הסעדים המבוקשים הינם קביעת פיצוי על הנזק שנגרם לקבוצה, וסעדים נלווים שונים.

החברה שלחה תשובתה לבקשה זו לבית המשפט ביום 22 באוגוסט 2017 והמבקש הגיש תגובה ביום 22 באוקטובר 2017 או בסמוך לכך. התיק קבוע לתזכורת פנימית ליום 29 במרס 2018.

16. ביום 20 באפריל 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד בקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד החברה ונגד ספק שירות בטענה שבמקרים של נזק לשמשות אשר מכוסה על ידי כתב שירות "שמשות עד הבית" שנרכש על ידי מבוטחי החברה בביטוח רכב רכוש, הספק אינו מעניק בפועל את השירות בבית המבוטח אלא מפנה אותו למוסך הספק הקרוב ביותר לבית המבוטח גם כאשר הלקוח מבקש מפורשות לקבל את השירות עד הבית, ובוודאי כך - כאשר

באור 37: - התחייבויות תלויות, התקשרויות וערבויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות (המשך)

16. (המשך)

הלקוח אינו מודע ואינו מבקש זאת. בקשה צוין "למניעת פתחון פה" כי המבקשת הינה עובדת של חברה המתחרה בספק ומצויה בסכסוך עסקי עם אחת מחברות הבת של הספק. עילות התביעה הנטענות הן הפרה של דיני החוזים הכללים ודיני עשיית עושר ולא במשפט ועוד.

חברי הקבוצה אותם מעוניינת המבקשת לייצג הינם כל מבוטחי החברה שהרחיבו את הכיסוי הביטוחי כך שיחול גם על שבר שמשות.

הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה ביחס לחברה מסתכם לפי אומדן המבקשת בכ-27,300 אלפי ש"ח. הנזק האישי הנטען של המבקשת כלפי החברה הינו בסך של 26 ש"ח.

הסעדים המבוקשים הינם השבת סכומים שנגבו לפי הטענה עבור השירות עד הבית שלפי הטענה לא מסופק בפועל, חיוב המשיבות לעדכן את הלקוחות על זכאותם לשירות עד הבית ולהעניק להם אותו בפועל וסעדים נלווים שונים. כל הסעדים מבוקשים במצטבר ולא לחלופין.

החברה הגישה תשובתה לבקשה ביום 30 בנובמבר 2017 והמבקשת הגישה תגובה לתשובה זו. דיון קדם משפט נקבע ליום 14 במאי 2018.

17. ביום 24 באפריל 2017 הומצאה לחברה בקשה לאישור תביעה כייצוגית, שהוגשה לפי האמור בה לבית המשפט המחוזי בתל אביב, נגד החברה ונגד חברות מקבוצת פז (להלן: "פז") בטענה שתווי הדלק שמשווקת פז נוקבות בסכום הטבה על בסיס מחיר מילוי דלק בשירות מלא, וגם אם הלקוח עושה שימוש בתווים בעת תדלוק בשירות עצמי הוא מחוייב באמצעות תווי השי לפי עלות תדלוק בשירות מלא.

התביעה נגד החברה הוגשה משום שהיא רוכשת תווים כאלה מפז ומעניקה אותם כהטבה למבוטחים שלה במסגרת הליך רכישת ביטוח או חידוש ביטוח, ולפי הטענה היא אינה מעדכנת אותם בעת הנתינה שההטבה למעשה נמוכה יותר ביחס למי שממלאים דלק בשירות עצמי.

עילות התביעה הנטענות הן הפרת דינים שונים בתחום הגנת הצרכן וההגבלות בקשר עם תעריפי תדלוק, ביצוע עוולות שונות הקבועות בפקודת הנזיקין, הפרת דיני החוזים ועשיית עושר ולא במשפט.

חברי הקבוצה שאותם מעוניין המבקש לייצג ביחס לחברה הם "כל מי שרכש / חידש ביטוח רכב באמצעות המשיבה 1, וקיבל ממנה, כהטבה לכאורה, במסגרת העיסקה
וכחלק ממחיר העסקה, כרטיס תדלוק מסוג "CASH פז" ו/או כל כרטיס או אמצעי אחר לביצוע עסקאות לרכישת דלק, אשר הוצג כבעל שווי של 100 ש"ח ותדלק באמצעותו בעמדת שירות עצמי, אולם חויב בתעריף שירות מלא".

הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה ביחס לחברה מסתכם לפי אומדן המבקש בכ-4,000 אלפי ש"ח ואילו הנזק האישי הנטען עומד על 3.03 ש"ח. הנזק הנטען הכולל בתביעה, לרבות בגין העילה כנגד פז, עומד על סך של כ- 29,000 אלפי ש"ח.

באור 37: - התחייבויות תלויות, התקשרויות וערבויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות (המשך)

17. (המשך)

הסעד המבוקש הוא להכיר בתביעה כייצוגית בהיותה תביעה נגד עוסק כהגדרתו בחוק הגנת הצרכן, לקבוע כי הוראות הדין בתחום הגנת הצרכן וכו' כמפורט לעיל הופרו ולחייב את המשיבות לקיים אותן, לפצות את חברי הקבוצה על הנזק שנגרם להם בעקבות הפרת הדין הנטענת ובעקבות הפגיעה באוטונומיה וסעדים שונים נוספים.

ביום 28 בפברואר 2018 הוגשה לבית המשפט בקשה לאישור הסדר לסיום ההליך על דרך שינוי הטיפול בתווי הדלק של יתר המשיבות ופיצוי שלהן את הלקוחות ביחס לעבר.

18. ביום 28 במאי 2017 הוגשה בבית המשפט המחוזי מרכז בלוד בקשה לאישור תביעה כייצוגית כנגד החברה וכנגד תאגיד עזר בנקאי בטענה שהיא חידשה ביטוח מבנה שנרכש אגב הלוואה לדיור תוך ביצוע שינוי בסכומי הביטוח ובדמי הביטוח בלא שיידעה על כך את ציבור המבוטחים ומבלי שקיבלה את אישורם לכך, מראש או בדיעבד.

עילות התביעה הנטענות הן הפרת דיני החוזים, דיני הביטוח, הנחיות שונות של רשות הפיקוח, עוולות נזיקיות ועשיית עושר.

חברי הקבוצה שאותם מעוניין המבקש לייצג ביחס לחברה הם כלל ציבור הלקוחות של המשיבות אשר רכשו פוליסה לביטוח מבנה, וכעבור זמן ו/או עם חידושה (האוטומטי) של הפוליסה שינו המשיבות באופן מהותי את תנאי הפוליסה ובתוך כך ייקרו את הפרמיה בשיעור משמעותי מבלי ליידע את לקוחותיהן, זאת בניגוד להוראות הדין הרלוונטיות, במשך שבע השנים שקדמו להגשת התביעה ועד למועד בירור התובענה.

הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה ביחס לחברה מסתכם לפי אומדן המבקש בכ-11,000 אלפי ש"ח ואילו הנזק האישי הנטען עומד על 243 ש"ח.

הסעד המבוקש הוא לקבוע כי אכן הופרו הוראות דין כאמור, לפצות את חברי הקבוצה על הנזק שנגרם להם לפי הטענה, להורות על הפסקת המעשים וסעדים שונים נוספים.

החברה הגישה תשובתה לבקשה ביום 25 באוקטובר 2017. בהחלטת בית המשפט מיום 3 בדצמבר 2017 נקבע התיק להגשת סיכומים כך שהאחרונים בה יוגשו ביום 22 באפריל 2018.

19. ביום 26 ביוני 2017 הומצאה לחברה בקשה שהוגשה נגדה לבית המשפט המחוזי מרכז בלוד לאישור תביעה כייצוגית, אשר כמותה הוגשו, למיטב ידיעת החברה, גם כנגד 7 חברות ביטוח נוספות במקביל. בבקשה נטען כי חברות הביטוח אינן יוזמות איתור ופיצוי מעבידים על תשלום דמי פגיעה "בתקופת הזכאות הראשונה" לעובדיהם שנפגעו בתאונות דרכים המבוטחות אצל אותן החברות.
עילות התביעה הנטענות הן סעיף 328 לחוק הביטוח הלאומי, הפרת חובת תום לב, חובות נאמנות וחובות זהירות מצד חברות הביטוח בכך שאינן מקיימות חובת גילוי אקטיבית ואינן יוזמות איתור המעבידים ותשלום להם, למרות הוראות חוזר המפקח בדבר איתור עמיתים ומוטבים בביטוחי חיים שאמנם אינו חל על המקרה אך מחייב פרשנות של הפרה מצד חברות הביטוח – לדעת המבקשת, ביצוע עוולות שונות הקבועות בפקודת הנזיקין, ועשיית עושר ולא במשפט.

חברי הקבוצה אותם מעוניינת המבקשת לייצג הוא ציבור המעבידים או המעסיקים ה"רגילים" (כפי שהגדירה אותם המבקשת) אשר שילמו לעובדיהם או החזירו לביטוח הלאומי את דמי הפגיעה ששולמו לעובדים שנפגעו בתאונות דרכים, בגין תקופת הזכאות הראשונה, ולא קיבלו החזר של עלות זו ממבטח התאונה.

באור 37: - התחייבויות תלויות, התקשרויות וערבויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות (המשך)

19. (המשך)

הנזק הכולל הנטען כלפי החברה לכלל חברי הקבוצה מסתכם לפי אומדן המבקשת בכ-14,000 אלפי ש"ח ואילו הנזק האישי הנטען למבקשת עומד על 1,312 ש"ח. כאמור, תביעות דומות בסכומים דומים הוגשו נגד מרבית חבר
הסעדים המבוקשים הם להכיר בתביעה כייצוגית, להגדיר את הקבוצה, לקבוע את תקופת ההשבה ולחייב את חברות הביטוח להשיב את הכספים הן בתביעה האישית והן בייצוגית, וסעדים שונים נוספים.
החברה הגישה תשובתה לבקשה ביום 31 בדצמבר 2017. הבקשה קבועה לדיון קדם משפט ליום 26 באפריל 2018.

20. ביום 27 באוגוסט 2017 הומצאה לחברה בקשה לאישור תביעה כייצוגית שהוגשה נגדה לבית המשפט המחוזי מרכז בלוד. בבקשה נטען כי בעת ביטול פוליסת ביטוח רכב רכוש החברה אינה משיבה את דמי הביטוח בגין כתבי השירות באופן יחסי למספר הימים שנותרו עד לתום תקופת הביטוח אלא מחילה על ההחזר את חישוב החזר פרוסקלה כפי שנעשה ביחס לפוליסה עצמה.

עילות התביעה הנטענות הן הפרה של הוראות "חוזר הנהגת כתבי שירות ואופן שיווקם" שפרסמה רשות הפיקוח ונכנס לתוקף ביום 30 ביוני 2016, הפרת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981, הפרת חוזה, הפרת חובה חקוקה, רשלנות ועשיית עושר ולא במשפט.

חברי הקבוצה אותם מעוניינים המבקשים לייצג הוא כל מי שביטל פוליסת ביטוח רכב רכוש (מקיף או צד ג') אצל המשיבה, שנלוו להכתבי שירות ו/או כל מי שביטל כתבי שירות – ולא הושב לו בגין הביטול החזר יחסי (לפי מספר ימים) ממחיר כתבי השירות.

הנזק הכולל הנטען כלפי החברה לכלל חברי הקבוצה אינו ניתן לדעת המבקש להערכה. הנזק האישי הנטען למבקש עומד על 29.87 ש"ח.

הסעדים המבוקשים הם להכיר בתביעה כייצוגית, להגדיר את הקבוצה, לקבוע את תקופת ההשבה ולחייב את המשיבה להשיב את הכספים הן בתביעה האישית והן בייצוגית, וסעדים שונים נוספים.
ביום 25 בינואר 2018 הוגשה לבית המשפט בקשה לאישור הסדר הסתלקות. נכון למועד פרסום הדוחות טרם ניתנה החלטה בבקשה.

21. ביום 14 בספטמבר 2017 הומצאה לחברה בקשה לאישור תביעה כייצוגית שהוגשה נגדה וכנגד 12 חברות ביטוח נוספות לבית המשפט המחוזי בירושלים. בבקשה נטען כי חברות הביטוח אינן משלמות חוב פסוק בצירוף הפרשי הצמדה וריבית מתאריך פסק הדין ועד ליום התשלום בפועל וזאת בניגוד להוראות חוק פסיקת ריבית והצמדה.

עילות התביעה הנטענות הן הפרה של הוראות חוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961 ועשיית עושר ולא במשפט.

חברי הקבוצה אותם מעוניינים המבקשים לייצג הוא כל מי ששולמו לו על ידי מי מהמשיבות סכומי כסף שנפסקו לזכותו על ידי רשות שיפוטית במועד המאוחר למועד הפרעון (כהגדרת המונח בחוק פסיקת ריבית והצמדה) מבלי שהוספו לסכום הפסוק הפרשי הצמדה וריבית צמודה.

באור 37: - התחייבויות תלויות, התקשרויות וערבויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות (המשך)

21. (המשך)

הנזק הכולל הנטען כלפי החברה לכלל חברי הקבוצה אינו ניתן לדעת המבקשים להערכה אך הוא עולה לפי הערכתם על 2,500 אלפי ש"ח. הנזק האישי הנטען למבקש עומד על 54.62 ש"ח. הסעדים המבוקשים הם להכיר בתביעה כייצוגית, להגדיר את הקבוצה, לקבוע את תקופת ההשבה ולחייב את חברות הביטוח להשיב את הכספים הן בתביעה האישית והן בייצוגית, וסעדים שונים נוספים.

המועד להגשת תשובת החברה לבקשה הוא 15 במרס 2018.

ב. הליכים משפטיים אחרים

ביום 15 במרס 2012 הוגשה כנגד החברה, כנגד שני נושאי משרה בה וכנגד שני המותגים שלה (הנתבעים) תביעה כספית לבית המשפט המחוזי בתל אביב על סך של כ-2,500 אלפי ש"ח וכן דרישה לצו מניעה קבוע וסעדים נלווים. התביעה הוגשה על ידי לשכת סוכני הביטוח בישראל ו-8 סוכני ביטוח, בטענה שמסע הפרסום של מותג תשעה מליון של החברה מהווה לשון הרע נגד סוכני הביטוח, תחרות בלתי הוגנת ועשיית עושר ולא במשפט. בקשה לצו מניעה זמני שהוגשה כשנה קודם לכן על ידי לשכת סוכני הביטוח ומספר סוכנים כנגד מסע הפרסום של החברה התבססה על טענות דומות ונדחתה אז מכל וכל, אך בכתב התביעה נטען כי על אף זאת יש לתביעה עילה, לדעת מגישיה. הנתבעים הגישו כתב הגנה ובקשה לסילוק על הסף. בעקבות בקשת הנתבעים, הורה ביהמ"ש ביום 26 בנובמבר, 2012 על מחיקת מותגי החברה מהתובענה וקבע כי נושא ההוצאות יידון בתום ההליך. בהמשך צורף לתביעה כנתבע נוסף עוד נושא משרה בחברה.

ביום 11 באפריל 2016 ניתן פסק דין של בית המשפט במסגרתו קבע בית המשפט כי לתובעים קמות עילות של תיאור כוזב מכוח חוק עוולות מסחריות, התשנ"ט-1997 ושל תחרות בלתי הוגנת מכוח דיני עשיית עושר ולא במשפט, אך דחה את כל יתר עילות התביעה הנטענות ובתוך כך גם את טענת התובעים בנוגע לעילת פרסום לשון הרע.

בית המשפט קבע עוד כי התובעים אינם זכאים לפיצויים כלשהם מכיוון שלא הוכח שנגרם להם נזק ממוני וכי ככל שנגרם להם נזק לא ממוני הרי שהוא זניח. למרות זאת, השית בית המשפט על הנתבעים (ביחד ולחוד) הוצאות בשיעור של כ-351 אלפי ש"ח והורה על מתן צו מניעה קבוע האוסר על הנתבעים:

א. להמשיך בקמפיין שוקה כפי שהוא בא לידי ביטוי בשנים עשר הסרטונים שצורפו לכתב התביעה ובקמפיין הרדיו הרלוונטי לנ"ל;
ב. להפיק ו/או לפרסם פרסומות ו/או לצאת בקמפיין בו מוצגים סוכני הביטוח כנהנתנים, מיושנים ומאותגרים טכנולוגית;
ג. להמשיך ולפרסם קיומו של קשר כביכול בין תשלום פרמיה לחברת ביטוח הכוללת מימון סוכן הביטוח, למחיר המוצע על ידי החברה, בין אם המחיר כולל הנחה ובין אם לאו.

ביום 19 באפריל 2016 הגישו החברה והנתבעים האחרים ערעור על פסק הדין לבית המשפט העליון ביחד עם בקשה לעיכוב ביצועו עד להכרעה בערעור. התובעים הגישו ערעור משלהם ביחס לאותו פסק דין והדיון בשניהם אוחד ונקבע ליום 28 בדצמבר 2016.
שתי בקשות נוספות שהגישו התובעים לפי פקודת ביזיון בית משפט בחודשים אוגוסט-ספטמבר 2016, בהן נטען כי הנתבעים ממשיכים להפר את פסק הדין על ידי שידור פרסומות שנוגדות את הנחיות פסק הדין נידונו בבית המשפט המחוזי בתל אביב ביום 26 באוקטובר 2016 והן הסתיימו במחיקתן במסגרת הסכמה דיונית בין הצדדים שתהיה בתוקף עד למועד הדיון בערעור בבית המשפט העליון.

ביום 30 באפריל 2017 ניתן פסק דין בערעורים המבטל את פסק הדין של בית המשפט המחוזי, מקבל במלואו את ערעור הנתבעים (החברה ונושאי המשרה שלה) ודוחה את ערעור התובעים (לשכת סוכני הביטוח והאחרים) ומחייב אותם בהוצאות הנתבעים. בקשה שהגישו התובעים לקיים דיון נוסף נדחתה על ידי בית המשפט העליון בהחלטה מיום 30 ביולי 2017. בכך הסתיים ההליך.

באור 37: - התחייבויות תלויות, התקשרויות וערבויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות אשר אושרו כייצוגיות (המשך)

ג. טבלה מסכמת

להלן טבלה מסכמת של הסכומים הנתבעים במסגרת בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות, תובענות שאושרו כתביעות ייצוגיות ותביעות מהותיות אחרות כנגד החברה, כפי שצויינו על ידי התובעים בכתבי הטענות אשר הוגשו מטעמם. מובהר כי הסכום הנתבע אינו מהווה בהכרח כימות של סכום החשיפה המוערכת על ידי החברה, שכן המדובר בהערכות מטעם התובעים אשר דינן להתברר במסגרת ההליך המשפטי. עוד מובהר כי הטבלה להלן אינה כוללת הליכים שהסתיימו, לרבות בהליכים שהסתיימו לאחר תום תקופת הדיווח. כל החישובים מבוססים על הנחות והשערות לגבי גודל הקבוצות וסכומי הביטוח הרלוונטיים לנושא החישוב.

	כמות תביעות	הסכום הנתבע
		אלפי ש"ח
בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות שאושרו כייצוגיות:		
צוין סכום המתייחס לחברה	11	425,249
התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לחברה	2	300,000
לא צויין סכום התביעה	3	-
סך הכל	16	725,249

סכומי ההפרשות שנכללו בדוחות הכספיים, ליום 31 בדצמבר 2017 בגין כלל התביעות המשפטיות הנו בסכומים שאינם מהותיים.

ד. קיימת חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה ו/או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי החברה למבוטחיה ושינויי הרגולציה התכופים. מורכבות הסדרים אלה טומנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטוריים. לא ניתן לצפות מראש את סוגי הטענות והפרשנויות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלה ואחרות.

בנוסף, קיימת חשיפה כללית, הנובעת מכך שכנגד החברה מוגשות, מעת לעת, תלונות לרשויות שונות דוגמת הפיקוח ביחס לזכויות מבוטחים על פי פוליסות ביטוח ו/או הדין. תלונות אלו מטופלות באופן שוטף על-ידי האחראים על פניות הציבור בחברה. הכרעות הרשויות בתלונות אלו, אם וככל שניתנה בהן הכרעה, ניתנות לעיתים כהכרעות רוחביות. לעיתים, הגורמים המתלוננים אף מאיימים כי ינקטו בהליכים משפטיים ביחס לתלונתם, לרבות במסגרת בקשה לאישורם כתביעה ייצוגית. בשלבים ראשוניים אלה לא ניתן להעריך כיצד יתפתחו הליכים אלה וממילא לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לגביהן או לגבי עצם פתיחתם של הליכים כאמור. לפיכך לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה.

ה. התחייבויות להשקעה

לחברה התחייבויות להשקעה נוספת בקרנות השקעה אשר סכומה ליום 31 בדצמבר 2017 הינן כ-44,349 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2016: סך של כ-14,705 אלפי ש"ח).

באור 38: - ארועים לאחר תום תקופת הדוח

א. ביום 5 בפברואר 2018, לאחר תאריך הדוח, הודיע מנכ"ל החברה, מר רביב צולר, על כוונתו לסיים את כהונתו כמנכ"ל החברה עד ליום 1 באוגוסט 2018. נכון למועד פרסום הדוח טרם מונה מחליף למר צולר וטרם נקבע מועד סיום הכהונה סופי.

ב. ביום 7 במרס 2018 אישר דירקטוריון החברה חלוקת דיבידנד בסך של 120 מיליוני ש"ח.

איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

פרק ד

פרטים נוספים על התאגיד

פרטים נוספים על התאגיד

שם החברה:	-	איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ (להלן: "**החברה**")
מספר חברה ברשם החברות:	-	513910703
כתובת:	-	רחוב אפעל 35, קרית אריה, פתח תקוה 4951132
טלפון:	-	03-5654021
פקסימיליה:	-	03-5627257
כתובת דואר אלקטרוני:	-	pniot@yashir.co.il
תאריך המאזן:	-	31.12.2017
תאריך אישור דוח כספי:	-	7.3.2018

תוכן עניינים

1. תקנה 11: רשימת השקעות בחברות בת ובחברות קשורות ד-3
2. תקנה 12: שינויים בהשקעות בחברות בת ובחברות כלולות ד-3
3. תקנה 13: הכנסות של חברות בנות וחברות כלולות והכנסות מהן ד-3
4. תקנה 14: רשימת הלוואות ד-3
5. תקנה 20: מסחר בבורסה - ני"ע שנרשמו למסחר - מועדי וסיבות הפסקת מסחר ד-3
6. תקנה 21: תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה ד-4
7. תקנה 21א: השליטה בתאגיד ד-5
8. תקנה 22: עסקאות עם בעלי שליטה ד-5
9. תקנה 24: החזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה ד-6
10. תקנה 24א: הון רשום, מונפק וניירות ערך המירים ד-6
11. תקנה 24ב: מרשם בעלי המניות ד-6
12. תקנה 25א: מען רשום של החברה ד-6
13. תקנה 26: הדירקטורים של התאגיד ד-6
14. תקנה 26א: נושאי משרה בכירה של התאגיד בתקופת הדוח ד-10
15. תקנה 26ב': מורשי חתימה עצמאיים ד-13
16. תקנה 27: רואה החשבון של התאגיד ד-13
17. תקנה 28: שינויים בתזכיר או בתקנון התאגדות ד-13
18. תקנה 29: המלצות והחלטות הדירקטוריון ד-13
19. תקנה 29א: החלטות החברה ד-13

חלק זה הינו בלתי נפרד מהדוח התקופתי לשנת 2017 (להלן: "**שנת הדוח**" או "**תקופת הדוח**") על כל חלקיו ויש לקרוא אותו ביחד עם הדוח התקופתי כולו כמקשה אחת.

1. תקנה 11: רשימת השקעות בחברות בת ובחברות כלולות

שם החברה	סוג מניה	מספר מניות	ערך נקוב	יתרת הלוואות	ערך בדוח הכספי אלפי ש"ח	שיעור החזקה (*)
איי.די.איי הנפקות (2010) בע"מ (1)	רגילה 1 ש"ח	1,000	1,000		1,000 ש"ח	100%

(*) שיעור ההחזקה בהון, בזכויות הצבעה ובסמכות למנות דירקטורים.

(1) חברת בת שהוקמה בחודש אוגוסט 2010 שמטרתה העיקרית הנפקת כתבי התחייבות שתמורתם מופקדת בחברה. לפרטים אודות כתבי ההתחייבות האמורים ראו באור 25 לדוחות הכספיים המצורפים בחלק ג' לדוח התקופתי (להלן: "**הדוחות הכספיים**").

2. תקנה 12: שינויים בהשקעות בחברות בת ובחברות כלולות

אין.

3. תקנה 13: הכנסות של חברות בנות וחברות כלולות והכנסות מהן

אין.

4. תקנה 14: רשימת הלוואות

מתן הלוואות אינו אחד מעיסוקיה העיקריים של החברה. יחד עם זאת בשנים קודמות וכן בשנת הדוח רכשה החברה תיקי הלוואות ממימון ישיר מקבוצת ישיר (2006) בע"מ (להלן: "**מימון ישיר**"). לפרטים נוספים ראו באור 36 לדוחות הכספיים. להלן פירוט קבוצות של יתרות ההלוואות כאמור, ליום 31 בדצמבר 2017 (להלן: "**תאריך המאזן**"):

סכום	מספר הלווים
מ-0 עד 50,000 ש"ח	2,741
מ-50,001 עד 100,000 ש"ח	1,038
מ-100,001 עד 200,000 ש"ח	192
מ-200,001 עד 300,000 ש"ח	7

5. תקנה 20: מסחר בבורסה - ני"ע שנרשמו למסחר - מועדי וסיבות הפסקת מסחר

בתקופת הדוח לא חלה הפסקת מסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב בע"מ (לעיל ולהלן: "**הבורסה**"), למעט בעת פרסום דוחות רבעוניים.

בתקופת הדו"ח, לא נרשמו ניירות ערך למסחר בבורסה.

6. <u>תקנה 21: תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה</u>

להלן פירוט התשלומים שהחברה שילמה ו/או התחייבה לשלם בהתאם למדיניות התגמול של החברה (ראו גם סעיף 4.6.7 לפרק א' לדוח התקופתי) (להלן: "**מדיניות התגמול**") לכל אחד מחמשת בעלי התגמולים הגבוהים ביותר מבין נושאי המשרה הבכירה בחברה או בתאגיד בשליטתה, שכיהנו בה בשנת 2017 (באלפי ש"ח):

פרטי מקבל התגמולים				תגמולים בעבור שירותים			
שם	תפקיד	היקף משרה	שיעור החזקה בהון התאגיד	שכר[1]	מענק[2]	אחר[3]	סה"כ
צולר רביב[4]	מנכ"ל	100%	0%	2,543	401	--	2,944
סעד רענן	משנה למנכ"ל לשעבר	100%	0%	1,383	188	400	1,971
סבן קובי	משנה למנכ"ל	100%	0%	1,363	384	--	1,747
מיכאל דוד	סמנכ"ל	100%	0%	1,272	318	--	1,590
ניזרי יורם	סמנכ"ל	100%	0%	1,057	304	--	1,361

[1] השכר צמוד לעליית מדד המחירים לצרכן, אינו כולל מס שכר וכולל תשלום פנסיוני ופיצויי פיטורין על פי דין. כמו כן, נושאי המשרה לעיל זכאים לתנאים סוציאליים כמקובל, רכב צמוד, טלפון סלולארי והחזר הוצאות, תקופת הודעה מוקדמת בת שישה חודשים. השכר המפורט מתייחס הן לתשלומים שבוצעו או חושבו והופרשו לצרכי תשלומם על ידי החברה והן לתשלומים חלף שכר שבוצעו על ידי ביטוח לאומי מכוח דין (מילואים, חל"ד וכו').

[2] מענק המשנה למנכ"ל ומענק הסמנכ"לים חושבו בהתאם לתוכנית התגמול התלת שנתית לשנים 2015-2017 לפיה גובה המענק לשנת 2017 מחושב על בסיס 8 משכורות (6.4 משכורות לסמנכ"לים השייכים לפונקצית בקרה כהגדרתה במדיניות התגמול) כשהוא מוכפל בשיעור עמידת כל סמנכ"ל ביעדיו השנתיים, כאשר נוסחת הבונוס מבוססת על 25% שיעור עמידת החברה ביעדיה השנתיים, 55% שיעור עמידת הסמנכ"ל ביעדים השנתיים של האגף שבראשו הוא עומד, ו-20% הערכת מנהל וכפופה לתנאי סף לתשלום כמפורט בסעיף 4.6.7 לפרק א' של הדוח התקופתי. התשלום בפועל של המענק השנתי נפרס באופן שרק 50% מהמענק בגין שנת הדוח ישולם בשנת 2018 ביחד עם השליש השני מה-50% שנדחה מהזכאות לשנת 2015 והשלישי הראשון של 50% הזכאות הנדחית לשנת 2016 (שמחציתה הראשונה שולמה לזכאי בשנת הדוח) ושנדרש לפי חוזר הפיקוח לפרוס את תשלומו בקו ישר על פני שלוש שנים בכפוף לעמידה ברף התשלום שנקבע על ידי החברה במדיניות התגמול שלה ושהתקיים בגין 2017. הסכום המוצג בטבלה לעיל הוא סך הבונוס אשר ישולם בשנת 2018 והוא כולל את שלושת הסכומים הנ"ל (50% שחושבו בגין ביצועי 2017 ועוד 1/3 מ-50% הבונוס הנדחה שנושאי המשרה הנ"ל זכאים לו בגין ביצועי שנת 2015 וביצועי שנת 2016).
בשל המגבלות הקבועות בחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 וחרף עמידת החברה בכל יעדיה, לא שולם למנכ"ל כל מענק בגין שנת 2017. הסכום המוצג בטבלה לעיל הוא סך הבונוס שצפויה החברה לשלם למנכ"ל בשנת 2018 והוא כולל רק את הזכאות הנדחית בגין שנים קודמות (1/3 מ-50% הבונוס הנדחה שהמנכ"ל זכאי לו בגין ביצועי שנת 2015 וביצועי שנת 2016). לפרטים נוספים בסעיף 4.1.2 ו-4.6.7 בפרק א' לדוח התקופתי.

3 לאור פרישתו של מר סעד מתפקיד משנה למנכ"ל וממלא מקומו ומנהל אגף השיווק ביום 31 במרס 2017, החברה התחייבה כלפי מר סעד לתשלום מענק בסך 400 אלפי ₪ כנגד התחייבות מצד מר סעד שלא להתחרות בעסקי החברה עד ליום 1 ביולי 2018 (להלן: "**מענק אי התחרות**" ו-"**תקופת אי התחרות**" בהתאמה). מענק אי התחרות ישולם למר סעד בכפוף לקיום התחייבותו האמורה ולאחר השלמת תקופת אי התחרות.

[4] לפרטים נוספים בדבר תנאי העסקתו של מר רביב צולר, ראו באור 36ה לדוחות הכספיים. לפרטים נוספים אודות הודעתו של מר צולר על פרישה ראו באור 38 לדוחות הכספיים וכן דיווח מיידי מיום 5 בפברואר 2018 (מס' אסמכתא: 2018-01-010266). כאמור בסעיף 4.6.7 לפרק א' לדוח התקופתי, במסגרת מדיניות התגמול, הצהירה החברה כי בכוונתה להחיל על מדיניות זו, במועד התחולה הרלוונטי, את התקרה בגובה עלות השכר המרבית הנקובה בתזכיר "הצעת חוק תגמול נושאי משרה במוסדות פיננסיים (אישור מיוחד והגבלת הוצאות בשל תגמול חריג), התשע"ד-2014", קרי 3.5 מיליוני ש"ח, אלא אם גובה התקרה ישתנה במסגרת החוק שיתקבל כחוק בכנסת ישראל, שאז תבוצע ההתאמה הנדרשת. משהתקרה שנקבעה עומדת על 2.5 מיליוני ש"ח ולא יותר מפי 35 מעלות שכרו של דרג העובדים הזוטר ביותר החל מיום 12 באוקטובר 2016, זו התקרה החלה על שכר המנכ"ל החל מאותו מועד (חלק יחסי של התקרה בהתאם לתקופה).

<u>גמול הדירקטורים</u>

החברה משלמת לדירקטורים ולחברים חיצוניים בועדות הדירקטוריון (שאינם דירקטורים) גמול בהתאם לסכומים הנקובים בתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס-2000 וחוזרי הפיקוח בנושא זה. החל מיוני 2016, יו"ר הדירקטוריון מקבל גמול שאינו עולה על פי 9 מגמול דח"צ כהגדרתו בחוזרי הפיקוח בנושאי תגמול. שירותי היו"ר ושני דירקטורים נוספים ניתנים לחברה מכוח הסכם הניהול שלה עם חברת האם (ראו באור 36 לדוחות הכספיים). דירקטוריון החברה בחן ומצא שכל התשלומים כאמור לעיל הם בהתאם למדיניות התגמול והנחיות הדין בנושא זה (ראו פירוט בסעיפים 4.1.2 ו-4.6.7 לפרק א' לדוח התקופתי). בשנת הדוח עמד הסך הכולל של הגמול לדח"צים וחברים חיצוניים אחרים על כ-654 אלפי ש"ח.

7. <u>תקנה 21א: השליטה בתאגיד</u>

לפירוט בנושא זה ראו סעיף 1.3.5 לחלק א' לדוח התקופתי.

8. <u>תקנה 22: עסקאות עם בעלי שליטה</u>

החברה התקשרה בהסכם עם מימון ישיר, שהינה צד קשור לחברה, אשר תחילתו ביום 1 בינואר 2017, לפיו מימון ישיר תהא רשאית לקבל מן החברה מידע מוגבל ומוגדר ובתנאי שהתקבל אישור מראש מנשוא המידע להעברתו. ההתקשרות הינה בסכום זניח. בשנת הדוח שילמה מימון ישיר לחברה תמורה בסך של 107 אלפי ש"ח.
לאור הוראות תקנות 64-63 ו-66(ז) לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998 וכן חוזר 4-1-2010 בנושא "<u>מבנה הגילוי הנדרש בדוחות הכספיים של חברות הביטוח בהתאם לתקני הדיווח הבינלאומיים IFRS</u>" (כפי שעודכן במסגרת חוזר 1-1-2011 וחוזר 23-1-2017) ולאור אימוץ נוהל עסקאות זניחות על ידי החברה, לא יפורטו עסקאות זניחות כהגדרתן בנוהל הנ"ל וכן עסקאות בסכומים לא מהותיים של דמי ביטוח, עמלה, תביעות ששולמו, יתרות, תביעות תלויות וריבית, המשולמים לצדדים קשורים או המתקבלים מצדדים קשורים במהלך הרגיל של עסקי ביטוח, העסקת עובדים ועסקאות משותפות לחברות קבוצה שנועדו להיטיב את התמורה לחברה ולחברות הקבוצה בזכות ביצוען במשותף ובמרוכז דוגמת מכירה / רכישה של שירותים, מוצרים או ניירות ערך.

על פי נוהל עסקאות זניחות שאומץ על ידי החברה, עסקת בעל שליטה תחשב כעסקה זניחה אם מתקיימים בה התנאים הבאים:

1) היא איננה עסקה חריגה (כמשמעות המונח בחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "**חוק החברות**")).
2) השפעתה על הפרמטר הרלוונטי (כאמור להלן) הינה בשיעור של פחות מאחוז אחד (1%).
3) בכל עסקה או התקשרות העומדת לבחינת רף הזניחות, יבחנו הפרמטרים הרלוונטיים על בסיס הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה טרום האירוע כמפורט להלן:
   (א) יחס נכסים - היקף הנכסים נשוא האירוע (נכסים נרכשים או נמכרים) חלקי סך הנכסים;
   (ב) יחס התחייבויות - ההתחייבויות נשוא האירוע חלקי סך ההתחייבויות;
   (ג) יחס הון עצמי - הגידול או הקיטון בהון העצמי חלקי ההון העצמי;
   (ד) יחס פרמיות - הפרמיות נשוא האירוע חלקי סך הפרמיות השנתיות במגזר הפעילות הרלוונטי (ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח, ביטוח בריאות, ביטוח כללי) כשהן מחושבות על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שפורסמו לגביהם דוחות כספיים סקורים או מבוקרים;
   (ה) יחס הכנסות משירותים שונים - היקף ההכנסות נשוא האירוע חלקי סך ההכנסות השנתיות הממוצעות בשלוש השנים האחרונות שאינן מפרמיות, מחושבות על בסיס 12 הרבעונים האחרונים

שפורסמו לגביהם דוחות כספיים או מבוקרים;

(ו) יחס הוצאות בגין שירותים שונים - היקף ההוצאות נשוא האירוע חלקי הוצאות הנהלה וכלליות השנתיות כשהן מחושבות על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שפורסמו לגביהם דוחות כספיים סקורים או מבוקרים;

(ז) יחס רווחים - הרווחים או ההפסדים המשויכים לאירוע חלקי הרווח או ההפסד השנתי הכולל לתקופה (לרבות שינויים בקרנות הון) הממוצע בשלוש השנים האחרונות, מחושב על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שפורסמו לגביהם דוחות כספיים סקורים או מבוקרים.

4) מבלי לפגוע בצורך להעריך עבור כל אירוע שזניחותו נבחנת איזה מהמדדים לעיל הם הרלוונטיים, ייחשבו המדדים הבאים כרלוונטיים לעסקאות המפורטות להלן:

(א) רכישת נכס - יחס נכסים;

(ב) מכירת נכס - יחס רווחים, יחס נכסים;

(ג) רכישה או מכירה של ביטוח - יחס פרמיות.

בבחינת זניחותו של אירוע אשר אמור להתרחש בעתיד יש לבחון, בין היתר, את מידת הסבירות להתממשותו של האירוע.

לפרטי העסקאות הרלוונטיות ראו באור 36 לדוחות הכספיים. לגבי פטור שיפוי וביטוח ראו גם סעיף 19 להלן.

9. תקנה 24: החזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה

לפרטים אודות החזקות בעלי עניין בחברה בניירות ערך של החברה, ראו סעיף 1.3.4 לפרק א' לדוח התקופתי וכן דיווח מיידי של החברה מיום 7 בינואר 2018 (מס' אסמכתא: 2018-01-001923) (מידע זה מהווה הכללה על דרך ההפניה).

10. תקנה 24א: הון רשום, מונפק וניירות ערך המירים

לפרטים ראו באור 15 לדוחות הכספיים.

11. תקנה 24ב: מרשם בעלי המניות

לפרטים אודות מרשם בעלי המניות של החברה ראו סעיף 1.3.4 לפרק א' לדוח התקופתי וכן דיווח מיידי של החברה מיום 26 במאי 2016 (מס' אסמכתא: 2016-01-034872) (מידע זה מהווה הכללה על דרך ההפניה).

12. תקנה 25א: מען רשום של החברה

המען הרשום של החברה: רחוב אפעל 35, קרית אריה, פתח-תקוה 4951132, טלפון מספר 03-5654021, פקס מספר 03-5627257. כתובת דואר אלקטרוני: pniot@yashir.co.il.

13. תקנה 26: הדירקטורים של התאגיד

להלן פרטים אודות דירקטורים של החברה שכיהנו בה בשנת הדוח:

שם הדירקטור	משה (מוקי) שנידמן, יו"ר	דורון שנידמן	יהושע (שוקי) אברמוביץ'
מס' ת.ז.	53906764	22682140	056557440
תאריך לידה	8/3/1956	24/9/1966	3/9/1960
מען להמצאת כתבי בי-דין	הרכס 9, סביון	הנוריות 24, הרצליה	הכנסת 49 גבעתיים
נתינות	ישראלית	ישראלית	ישראלית
חברות בוועדות דירקטוריון	ועדת השקעות נוסטרו	ועדת השקעות נוסטרו	ועדת ביקורת, ועדת תגמול, יו"ר ועדת השקעות נוסטרו, ועדת מאזן
דירקטור חיצוני/בלתי תלוי ?	לא	לא	כן
האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה של בעל עניין בחברה	כן – ראו פירוט להלן	כן – ראו פירוט להלן	לא
התאריך שבו החלה כהונתו כדירקטור	6/4/2008*	6/4/2008*	15/5/2014
השכלתו והתעסקותו <u>בחמש השנים</u> האחרונות ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	השכלה אקדמאית חלקית. דירקטור ומנכ"ל צור שמיר אחזקות בע"מ. מנכ"ל ישיר איי.די.איי. אחזקות בע"מ. יו"ר דירקטוריון ביטוח ישיר השקעות פיננסיות בע"מ. מכהן כדירקטור בחברות: ישיר איי.די.איי אחזקות בע"מ, מימון ישיר מקבוצת ישיר (2006) בע"מ, אדגר השקעות ופיתוח בע"מ, אדגר אחזקות בינלאומיות בע"מ, מ.ש. אחדות אחזקות בע"מ ומשה שנידמן שירותי ניהול בע"מ. לשעבר יו"ר דירקטוריון איי.די.איי הנפקות (2010) בע"מ.	תואר ראשון בכלכלה מאוניברסיטת תל אביב. מנכ"ל ביטוח ישיר השקעות פיננסיות בע"מ. יו"ר דירקטוריון בחברות: אדגר השקעות ופיתוח בע"מ, מימון ישיר מקבוצת ישיר (2006) בע"מ וישיר איי.די.איי אחזקות בע"מ. מכהן כדירקטור בחברות: צור שמיר אחזקות בע"מ, אדגר אחזקות בינלאומיות בע"מ, בטא השקעות ופיתוח בע"מ, דורון שנידמן בע"מ, א.ד.ש. אחדות אחזקות בע"מ וביטוח ישיר – השקעות פיננסיות בע"מ. כיהן כדירקטור באנמוי אינטרנשיונל בע"מ.	בוגר בכלכלה וניהול מאוניברסיטת תל אביב, מוסמך במנהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב. נשיא אווא פיננסי בע"מ; יו"ר דירקטוריון סומוטו לימיטד ואיי טרייד; מנהל בנורית הגליל השקעות בע"מ; דירקטור: בארגמן ברקת השקעות נדל"ן, ירושלים מדיה און ליין, כלנית הגלבוע בע"מ, שיפטאגיפט, פינק גלדיולה בע"מ, מודיעין אנרגיה–שותפות מוגבלת, קבוצת רימון התחדשות עירונית, סילבר פין, החזרית-ניהול החזרי הוצאות בקליק בע"מ, שח"ל טלרפואה ואונרקלאב בע"מ. בעבר: מנכ"ל כלל פיננסים בע"מ ודירקטור בחברת אנגיוסלייד בע"מ, אתרוג סוכנות לביטוח ואגייט ר.מ. השקעות וטכנולוגיות רפואיות בע"מ.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך	לא. יצויין כי הוא בן דוד של דורון שנידמן	לא. יצוין כי הוא בן דוד של משה (מוקי) שנידמן	לא
האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית	לא	לא	כן. בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית כאמור בתקנה 2(3) לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו), תשס"ז-2007 ("**תקנות הדירקטוריון וועדותיו**").

* מועד צו הפיצול במסגרתו הועברה הפעילות הביטוחית של החברה האם לחברה. משה ודורון שנידמן מונו כדירקטורים בחברה האם ב-1.1.2001.

שם הדירקטור	מייקל בראון**	בני ממן	פנינה שנהב
מס' ת.ז.	113571624 [מס' דרכון]	68591940	053650230
תאריך לידה	29/3/1972	26/6/1960	4/1/1956
מען	23 Pembroke Rode, Wellesley , MA 02482 USA	דקר 18, רמת-גן	רש"י 6 רמת השרון
נתינות	אמריקאית	ישראלית	ישראלית
חברות בוועדות דירקטוריון	לא	ועדת ביקורת, ועדת תגמול, יו"ר ועדת מאזן, ועדת השקעות משתתפות	ועדת מאזן, יו"ר ועדת ביקורת ויו"ר ועדת תגמול
דירקטור חיצוני ?	לא	כן	כן
האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה של בעל עניין בחברה	דירקטור בקרן באטרי	לא	לא
התאריך שבו החלה כהונתו כדירקטור	12/7/2012	24/03/2010	15/5/2014
השכלתו והתעסקותו <u>בחמש השנים</u> האחרונות ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	תואר ראשון במנהל עסקים מאוניברסיטת ג'ורג'טאון. דירקטור בקרן באטרי ובחברות הבאות: Istra Research, J. Hilburn, Joor, Inc., KeyMe, Mendix Holding B.V., Nitro Software, Panjiva, Inc., Precidian Investments, Q2 Holdings, Inc. Buildscale, Inc., Xenex Disinfection Services.	תואר ראשון בכלכלה מאוניברסיטת תל אביב, תואר שני במנהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב. מנכ"ל מנוב ב.מ. ייזום והשקעות בע"מ. בעבר: מנכ"ל תמורה ניהול הסדרים פנסיוניים	בוגרת במדעי החיים מאוניברסיטת תל אביב, מוסמכת במנהל עסקים MBA (שיווק) מאוניברסיטת תל אביב. דירקטורית בתאגיד אלה (תאגיד המחזור), מנכ"לית החברה הכלכלית לפיתוח חולון בע"מ. בעבר: יו"ר דירקטוריון המי"ל (המרכז הישראלי לניהול) וקודם לכן – מנכ"לית המי"ל.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד כהגדרתו בחו"ק ניירות ערך	לא	לא	לא
האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית	כן, בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית	כן. בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית כאמור בתקנה 2(3) לתקנות הדירקטוריון וועדותיו ובעל מומחיות מוכחת ומובהקת בתחום הביטוח כאמור בתקנה 2(2)(א) לתקנות הדירקטוריון וועדותיו ועומד בהוראות התקנה האמורה.	כן. בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית כאמור בתקנה 2(3) לתקנות הדירקטוריון וועדותיו.

** ביום 25 במאי 2017 הגיש את התפטרותו וחדל לכהן כדירקטור. לפרטים ראו דיווח מיידי מיום 28 במאי 2017 מס' אסמכתא 2017-01-044647. המידע המופיע לגביו נכון ליום 31 בדצמבר 2016.

שם הדירקטור	יוסי קוצ'יק	אהרון פוגל	יעל אלעד
מס' ת.ז.	51008035	10176485	059173849
תאריך לידה	14/11/1951	19/4/1947	16/1/1965
מען	האשל 10, נוף ים, הרצליה	תרס"ט 3, תל-אביב	ויסוצקי 3/26, תל-אביב
נתינות	ישראלית	ישראלית	ישראלית
חברות בוועדות דירקטוריון	ועדת השקעות משתתפות	ועדת ביקורת, ועדת תגמול, ועדת מאזן וועדת השקעות נוסטרו	ועדת ביקורת, ועדת תגמול, ועדת מאזן וועדת השקעות נוסטרו
דירקטור חיצוני ?	לא	כן	כן
האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה של בעל עניין בחברה	כן – סגן יו"ר דירקטוריון ביטוח ישיר השקעות פיננסיות	לא	לא
התאריך שבו החלה כהונתו כדירקטור	30/10/2016	30/10/2016	30/10/2016
השכלתו והתעסקותו <u>בחמש השנים</u> האחרונות ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור	תואר ראשון במדעי המדינה ויחסים בינלאומיים ותואר שני מנהל ציבורי מהאוניברסיטה העברית בירושלים. סגן יו"ר דירקטוריון בביטוח ישיר-השקעות פיננסיות בע"מ, יו"ר דירקטוריון בצור שמיר אחזקות בע"מ, דירקטור במימון ישיר מקבוצת ישיר (2006) בע"מ, דירקטור בחברת קוצ'יק יזמות ניהול וייעוץ בע"מ, דירקטור בחברת יוסי קוצ'יק מירב פרסי צדוק אסטרטגיה תקשורתית בע"מ, יו"ר הוועד המנהל במרכז רבין ויו"ר הוועד המנהל בבית יגאל אלון. בעבר שימש דירקטור באדגר השקעות ופיתוח בע"מ, דירקטור בדש אייפקס הולדינגס בע"מ, דירקטור במיטב בית השקעות בע"מ, דירקטור בקבוצת עזריאלי.	תואר ראשון בכלכלה וסטטיסטיקה מהאוניברסיטה העברית בירושלים. יו"ר דירקטוריון תזמורת הפילהרמונית הישראלית, בחברת צים שירותי ספנות משולבים בע"מ וכן בחברת greenonyx בע"מ. כמו כן, הוא חבר בוועד המנהל של אונ' ת"א. בעבר שימש כיו"ר דירקטוריון בחברת מגדל אחזקות ביטוח ופיננסים בע"מ וכדירקטור בפז חברת נפט בע"מ וחברת הדסית.	תואר ראשון בכלכלה מאוניברסיטת UCLA ותואר שני בכלכלה מאוניברסיטת בראון. מכהנת כסמנכ"ל כספים בחברת אלף א.ש חברה לניהול בע"מ. כמו כן, משמשת כדירקטורית בחברות קסטרו מודל בע"מ, סיטיפס, קונקט, קבוצת מור נדל"ן בע"מ וכן בדליה מניות בכורה בע"מ. בנוסף, מכהנת כיו"ר דירקטוריון ובעלים בחברת קימיניס בע"מ. עד לשנת 2017 כיהנה כדירקטורית באדוונטק טכנולוגיות(אי.טי) בע"מ. בעבר כיהנה כיועצת בחברת Rain Partners, כאחראית פיתוח עסקי באר.אף דינאמיקס וכמנהלת השקעות לא סחירות בהראל חברה לביטוח בע"מ. חברת ועד ב עמותת הורי בית ספר אהבת ציון (עמותה המפעילה מועדונית לילדי בית ספר יסודי) ונבט, חל"צ שמטרתה לדאוג למזון לילדי תיכון במהלך שהותם בבית הספר.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד	לא	לא	לא
האם הוא דירקטור שהחברה רואה אותו כבעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית	כן	כן. בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית כאמור בתקנה 2(3) לתקנות הדירקטוריון וועדותיו ובעל מומחיות מוכחת ומובהקת בתחום הביטוח כאמור בתקנה 2(2)(א) לתקנות הדירקטוריון וועדותיו ועומד בהוראות התקנה האמורה.	כן. בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית כאמור בתקנה 2(3) לתקנות הדירקטוריון וועדותיו ובעל מומחיות מוכחת ומובהקת בתחום הביטוח כאמור בתקנה 2(2)(א) לתקנות הדירקטוריון וועדותיו ועומד בהוראות התקנה האמורה.

14. <u>תקנה 26א: נושאי משרה בכירה של התאגיד בתקופת הדוח</u>

שם	רביב צולר*	רענן סעד**	דוד מיכאל	ליאת כהן***	יורם נזרי
מס' ת.ז.	058415092	057388175	024157729	028942100	022458830
תאריך לידה	7/3/1964	21/12/1961	14/1/1969	5/9/1971	29/6/1966
תפקיד	מנכ"ל	משנה למנכ"ל וממלא מקומו, מנהל אגף שיווק עד ליום 31.3.2017	סמנכ"ל ניהול סיכונים	סמנכ"לית אקטואריה עד ליום 30.6.2017	סמנכ"ל שירות ותפעול
האם ממלא תפקיד בחברת בת, חברה קשורה או בבעל עניין בחברה	כן, יו"ר דירקטוריון באיי.די.איי הנפקות (2010) בע"מ	לא	כיהן כדירקטור ומנכ"ל באיי.די.איי הנפקות (2010) בע"מ עד ליום 25.1.2018	לא	לא
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או בעל עניין בחברה	לא	לא	לא	לא	לא
השכלה	בוגר תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה מאוניברסיטת ת"א, רו"ח	תואר ראשון במדעי הטבע ומוסמך למנהל עסקים - שניהם מהאוניברסיטה העברית בירושלים	תואר ראשון במינהל עסקים וחשבונאות, המכללה למינהל, רו"ח	תואר ראשון בסטטיסטיקה וכלכלה מאוניברסיטת ירושלים, לימודי תעודה באקטואריה מאוניברסיטת חיפה, מוסמכת למנהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב	לימודי תעודה, חתם מורשה לביטוח חיים C.L.U (ISR)
ניסיון עסקי בחמש השנים האחרונות	יו"ר דירקטוריון באיי.די.איי הנפקות (2010) בע"מ, דירקטור במכללה לחינוך גופני ולספורט ע"ש זינמן במכון וינגייט בע"מ (חל"צ), בחברת mPrest (אמפרסט מערכות (2003) בע"מ) ובחברת ארטמיס אחזקות בע"מ; יו"ר דירקטוריון בארטמיס השקעות בע"מ ובפרוייקט האתיופי הלאומי (חל"צ). בעבר כיהן כדירקטור באליאנס חברה לצמיגים (1992) בע"מ.	משנה למנכ"ל וסמנכ"ל שיווק בחברה	סמנכ"ל כספים וסמנכ"ל ניהול סיכונים בחברה. עד ליום 25.1.2018 - דירקטור ומנכ"ל באיי.די.איי הנפקות (2010) בע"מ.	סמנכ"לית אקטואריה בחברה	סמנכ"ל תפעול ובקרה בחברה
תאריך תחילת כהונה כנושא משרה בכירה	1/5/2008	1/2006	23/8/2010	1/12/2005	27/3/2006

* הודיע על סיום כהונתו. מועד סיומה טרם נקבע. (ראו דיווח מיידי מיום 5 בפברואר 2018, מס' אסמכתא 2018-01-010266) ** חדל לכהן כמשנה למנכ"ל וממלא מקומו ומנהל אגף שיווק ביום 31 במרס 2017. *** חדלה לכהן כסמנכ"לית אקטואריה ביום 30 ביוני 2017.

שם	יעקב סבן	טל פריאל-מן	דפנה קליינר	רונית חיוחמו	ענת קלמן
מס' ת.ז.	025334426	029494309	022274492	022799704	028507259
תאריך לידה	16/5/1973	16/7/1972	15/1/1966	5/12/1966	26/1/1971
תפקיד	משנה למנכ"ל, סמנכ"ל מכירות	סמנכ"לית ייעוץ משפטי, ניהול מוצרים ומזכירות חברה	סמנכ"לית משאבי אנוש	סמנכ"לית כספים	מבקרת פנים
האם ממלא תפקיד בחברת בת, חברה קשורה או בבעל עניין בחברה	לא	מזכירת חברה באייי.די.איי הנפקות (2010) בע"מ	לא	כן, עד ליום 25 בינואר 2018 סמנכ"לית כספים באייי.די.איי הנפקות (2010) בע"מ והחל מאותו מועד- מנכ"לית ודירקטורית באייי.די.איי הנפקות (2010) בע"מ	מבקרת פנים באייי.די.איי הנפקות (2010) בע"מ
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או בעל עניין בחברה	לא	לא	לא	לא	לא
השכלה	אקדמאית חלקית	תואר ראשון במשפטים מאוניברסיטת תל אביב, עו"ד, LLB	תואר ראשון במדעי המדינה מאוניברסיטת תל אביב, מוסמכת לניהול משאבי אנוש מאוניברסיטת דרבי	תואר ראשון במנהל עסקים וחשבונאות מהמכללה למנהל, רו"ח	תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה מהאוניברסיטה העברית בירושלים, רו"ח, CIA (מבקרת פנים מוסמכת, ארה"ב)
ניסיון עיסקי בחמש השנים האחרונות	סמנכ"ל מכירות בחברה.	סמנכ"לית, יועצת משפטית ומזכירת חברה.	סמנכ"לית משאבי אנוש בחברה.	חשבת החברה וסמנכ"לית הכספים באייי.די.איי הנפקות (2010) בע"מ.	מבקרת הפנים של החברה.
תאריך תחילת כהונה כנושא משרה בכירה	7/2008	2/11/2006	1/2006	1/12/2008	16/3/2008

שם	ייבגני וולפין	יוסי אפרתי	עמרי גל	מרב שועלי	אירנה ויירו
מס' ת.ז.	304031164	028127744	035847532	024452005	319255477
תאריך לידה	20/1/1964	29/3/1971	8/11/1980	23/11/1969	15/09/1982
תפקיד	סמנכ"ל מערכות מידע	סמנכ"ל השקעות	חשב ראשי	סמנכ"לית אגף שיווק	סמנכ"לית אקטואריה
האם ממלא תפקיד בחברת בת, חברה קשורה או בבעל ענין בחברה	לא	לא	כן, סמנכ"ל כספים באיי.די.איי הנפקות (2010) בע"מ	לא	לא
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או בעל עניין בחברה	לא	לא	לא	לא	לא
השכלה	תואר שני בהנדסת מחשבים מהאוניברסיטה להנדסת רכבות (פוליטכני), סט. פטרסבורג	תואר ראשון בכלכלה מאוניברסיטת בן גוריון, מוסמך למנהל עסקים (MBA) הקריה האקדמית אונו	תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת חיפה	תואר ראשון תקשורת וניהול, תואר שני – מנהל עסקים	בוגרת תואר ראשון בכלכלה וסטטיסטיקה ותואר שני בסטטיסטיקה עם התמחות באקטואריה מאוניברסיטת חיפה, חברה מלאה באגודה הישראלית לאקטוארים (F.IL.A.A)
ניסיון עיסקי בחמש השנים האחרונות	מנהל מחלקת פיתוח באגף מערכות מידע	סמנכ"ל השקעות בהכשרה חברה לביטוח בע"מ	חשב ההשקעות בחברה	שיווק	סמנכ"לית אקטואריה בחברה
תאריך תחילת כהונה כנושא משרה	3/6/2015	1/12/2016	1/10/2016	1/4/2017	1/7/2017

15. <u>תקנה 26ב': מורשי חתימה עצמאיים</u>

מורשי החתימה העצמאיים בחברה הינם:

א. מר משה (מוקי) שנידמן, המכהן כיו"ר דירקטוריון החברה.

ב. מר דורון שנידמן, המכהן כדירקטור בחברה.

נוכח הקרבה המשפחתית בין ה"ה המפורטים לעיל, ולאור החלטת החברה בדבר זכויות החתימה בשם החברה, בכוחם של האנשים המפורטים לעיל, בצירוף חותמת החברה או שמה המודפס, לחייב את החברה בחתימתם המשותפת לכל דבר ועניין.

16. <u>תקנה 27: רואה החשבון של התאגיד</u>

קוסט פורר גבאי את קסירר, רואי חשבון מרח' עמינדב 3, תל-אביב.

17. <u>תקנה 28: שינויים בתזכיר או בתקנון התאגדות</u>

אין.

18. <u>תקנה 29: המלצות והחלטות הדירקטוריון</u>

(א) המלצות הדירקטוריון בפני האסיפה הכללית והחלטותיהם שאינן טעונות אישור האסיפה הכללית בדבר:

1. <u>תשלום דיבידנד</u>: לפירוט ראו באור 15 לדוחות הכספיים.

(ב) במסגרת אסיפה כללית מיוחדת מיום 14 במאי 2017 אושרה תקופת כהונה שנייה כדח"צ למר יהושוע (שוקי) אברמוביץ ומינויה של גב' פנינה שנהב וכן אושרו מחדש תנאי כהונתם והעסקתם ללא שינוי.

(ג) ביום 30 במרץ 2017 וביום 23 באוגוסט 2017 אישרה האסיפה הכללית של החברה רכישת תיק הלוואות ממימון ישיר מקבוצת ישיר (2006) בע"מ. לפרטים נוספים, ראו באור 36 לדוחות הכספיים.

19. <u>תקנה 29א: החלטות החברה</u>

<u>פטור, ביטוח והתחייבות לשיפוי</u>:

ביום 23 ביולי 2013 אישרו ועדות התגמול ודירקטוריון החברה וכן האסיפה הכללית של החברה בישיבתה מיום 29 במרס 2013, מתן פטור, שיפוי וביטוח כמפורט להלן:

א. פטור - מתן פטור לנושא משרה בחברה, בכפוף להוראות ולסייגים שנקבעו בדין בקשר למתן פטור לנושאי המשרה, החברה פוטרת את נושאי המשרה בה לרבות אלו הנמנים על בעלי השליטה בה מראש, מאחריות, כולה או מקצתה, בשל נזק שנגרם או שייגרם עקב הפרת חובת הזהירות של אותם נושאי המשרה כלפיה. פטור זה לא יחול בשל כל אחד מאלה: הפרת חובת אמונים, למעט אם נושא המשרה פעל בתום לב והיה לו יסוד סביר להניח שהפעולה לא תפגע בטובת החברה; הפרת חובת זהירות שנעשתה בכוונה או בפזיזות; פעולה מתוך כוונה להפיק רווח אישי שלא כדין; קנס או כופר שיוטל על נושאי המשרה. נכון למועד הדוח, לכלל נושאי המשרה אושר מתן כתב פטור מאחריות מלא או מוגבל.

ב. שיפוי - מתן שיפוי מראש לכל נושאי המשרה בחברה ולנושאי משרה בחברות המוחזקות על ידה (המכהנים ככאלו, מטעמה), אשר כיהנו, מכהנים ויכהנו בחברה או בחברות המוחזקות, לפי העניין, באופן הרחב ביותר האפשרי על פי הוראות חוק החברות ותקנון החברה, והוצאת כתבי שיפוי מראש בהתאם, מעת לעת, לנושאי המשרה כאמור. השיפוי האמור לא יחול על אירועים שאירעו עד ליום 18 במאי 2004, יום הפיכת ישיר אחזקות לחברה ציבורית, וזאת מבלי לגרוע מזכותה של החברה לשפות את נושאי המשרה כאמור בדיעבד בהתאם למותר בתקנון החברה, התחייבה החברה לשפותם בגין כל

פעולה או מחדל בתוקף היותם נושאי משרה בחברה או בחברה בת או בחברה שאינה בשליטה או בבעלות מלאה של החברה. יובהר, כי סכום השיפוי סכום השיפוי שתשלם החברה לכל נושאי המשרה, במצטבר, על פי כל כתבי השיפוי שהוצאו ו/או יוצאו להם על ידי החברה על פי החלטת השיפוי, ביחס לחבויות כספיות שיוטלו עליהם כאמור, בגין אחד או יותר מסוגי האירועים המזכים בשיפוי, לא יעלה על 25% מההון העצמי של החברה לפי הדוחות הכספיים האחרונים. כמו כן, סכום השיפוי שישולם בפועל יוגבל אך ורק לסכומים אשר לא כוסו על ידי הביטוח ולא שולמו בפועל.

ג. ביום 16 ביוני 2016 אושר תיקון לכתב השפוי והפטור האמור וכן לתקנון החברה כך שעודכן נוסח סעיף 130 לתקנון, שעניינו פטור מאחריות לנושאי משרה. לפרטים ראו דיווח מיידי מיום 9 במאי 2016 (מס' אסמכתא 2016-01-062068) ומיום 19 ביוני 2016 (מס' אסמכתא 2016-01-052323).

ד. ביום 27 בספטמבר 2017 אישר דירקטוריון החברה, בהמשך לאישור ועדת התגמול וועדת הביקורת של החברה, את המשך כיסוי אחריותם של נושאי המשרה בה ובחברות בנות וקשורות שלה בפוליסה לביטוח אחריות נושאי המשרה החברה ובחברות בנות וקשורות שלה (להלן בס"ק זה: "**הפוליסה**") בשל חבות שתוטל עליהם עקב פעולה שעשו בחברה ו/או בחברות בנות ו/או בחברות קשורות מתוקף היותם נושאי משרה בהן, לרבות כיסוי להוצאות משפטיות בהתגוננות בפני תביעות כנגדם. הפוליסה מכסה באותו האופן גם את בעלי השליטה בחברה: משה (מוקי) שנידמן ודורון שנידמן. לפוליסה גבולות אחריות של 20 מיליוני דולר ארה"ב (להלן: "**דולר**") בגין תביעה אחת או במצטבר בגין כל שנת הביטוח. סכום ההשתתפות העצמית לתביעה עבור החברה נע בין 10,000 דולר ל-50 אלף דולר לפי סוג התביעה. לדירקטורים ולנושאי המשרה אין השתתפות עצמית. הפוליסה נרכשה לתקופה של 12 חודשים, החל מיום 1 באוקטובר 2017 ועד ליום 30 בספטמבר 2018. הפרמיה השנתית הינה בסך של כ-74 אלפי דולר. יובהר, כי פוליסת הביטוח האמורה תכסה גם בשל חבויות, בגינן ניתן לבטח, בהתאם לחוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011. פוליסת הביטוח יכול ותחודש מעת לעת מבלי שינוי מהותי בפרטים האמורים לעיל.

משה (מוקי) שנידמן	רביב צולר
יו"ר הדירקטוריון	מנהל כללי

איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

7 במרס, 2018

פרק ה

נספחים

הצהרת אקטואר ביטוח חיים

הצהרת אקטואר בענפי ביטוח כללי

הצהרת אקטואר ביטוח בריאות

הצהרת אקטואר לעסקי ביטוח חיים דצמבר 2017

איי.די.איי חברה לביטוח בע"מ

פרק א' – זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ ("המבטח") להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח חיים עבור הדוחות הכספיים של איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ (להלן – "ההפרשות") ליום 31 בדצמבר 2017, כפי שמפורט להלן.

אני עובדת שכירה של איי. די. איי חברה לביטוח בע"מ, התמניתי לתפקיד ביום ה – 01 בפברואר 2013. אין לי קשרים עסקיים עם המבטח, או עם בעל עניין של המבטח או עם בן משפחה של בעל עניין.

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. חוות הדעת האקטוארית

א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.

ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.

ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.

ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.

ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:

1) ההפרשה שחושבה בגין עסקים נכנסים. לעניין זה, "עסקים נכנסים" כהגדרתם בסימן ג' בפרק 1 לחלק 2 של שער 5 לעניין "מדידת התחייבויות". אין למבטח עסקים מסוג זה.

2) ההפרשה שחושבה עבור ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל- אין למבטח עסקים מסוג זה.

2.נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

א. פרוט סכומי ההפרשות ברמת הברוטו והנטו

טפסים 12 א' ו – 12 ב' המצורפים להלן להצהרה בנספחים א' ו- ב' בהתאמה מפורטים סכומי ההפרשות באלפי ₪ ברמת הברוטו ורמת השייר כמפורט להלן,

1) הפרשה לתביעות תלויות (תביעות שאירעו אך טרם שולמו במלואן, בין אם אושרו ובין אם לאו, למעט תביעות המשולמות כקצבאות כגון: אובדן כושר עבודה והכנסה למשפחה) מבוססת על הערכות של מחלקת תביעות וכוללות הוצאות ישירות ועקיפות.

הפרשה בגין IBNR (מדווחת ביחד עם התביעות התלויות) בגין תביעות שאירעו אבל לא דווחו, מבוססת על ניסיון החברה עם מרווח לשמרנות עקב הניסיון המוגבל.

2) הפרשה (עתודה) הנובעת מתנאי חוזה הביטוח בביטוח חיים בנפרד, לרבות -

א) עתודה לתכנית עם צבירה.

ב) עתודה בגין פוליסות שאינן כוללות רכיב חסכון.

הפרשה הנדרשת כאשר חלק מהפרמיה הנגבית בשנים המוקדמות של החוזה מיועדת למתן כיסוי עתידי במועד מאוחר יותר, כגון הפרשה בגין פרמיה קבועה.

3) חלק העתודה בגין תביעות בתשלום בגין אובדן כושר עבודה והכנסה למשפחה.

4) השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה – בבדיקה שנערכה לגבי נאותות העתודה לא נמצא צורך להשלמה נוספת של העתודה.

5) אחר – הפרשות נוספות לפי הוראות המפקח, כגון: הפרשה בגין עתודה להשלמה (DAC), השלמת העתודה לפוליסות גמלא - לא נמצא צורך להשלמות אלה.

ב. השפעת שינויים/עדכונים על ההפרשות

השפעת השינויים המפורטים להלן על ההפרשות , באלפי ₪ , הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר:

1) עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון – סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס ההפרשה – לא נדרשה התאמה מסוג זה בתקופת הדוח.

2) עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני הדוח הכספי השנתי האחרון – סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות, ומתיקונים אחרים הינו 2,160 אלפי ₪ ברמת הברוטו ו-1,684 אלפי ₪ ברמת השייר.

<u>פרק ג' – חוות הדעת</u>

אני מצהירה ומאשרת כי בענף ביטוח חיים:

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:
   א. הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981.
   ב. הוראות והנחיות הממונה על שוק ההון.
   ג. כללים אקטוארים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב' לעיל, הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח חיים, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

<u>פרק ד' – הערות והבהרות</u>

1. **סוגי העתודות וההנחות**

פרטים אודות סוגי העתודות, שיעורי הריבית וכו', נכללים בביאור 35 לדוחות הכספיים.

2. **אי וודאות סטטיסטית ואקטוארית**

ההפרשות המפורטות בפרק ב' נגזרות מהערכות אקטואריות המבוססות על שיעורי תמותה ושיעורי תחלואה המשקפים את ניסיון החברה בפועל או המתבססים על ניסיון מבטחי המשנה. הערכות אלו מהוות הערכות הולמות לעלות התחייבויות המבטח. למרות זאת, יתכן ועלות ההתחייבויות בפועל לא תתפתח במדויק לפי ההערכות, וכמו כן קיימת אפשרות שתהיה שונה מהותית מהערכות אלו.

3. **חשיפה להתפתחויות ולשינויים עתידיים**

בעתיד יתכנו שינויים והתפתחויות בכל הקשור לתנאי שוק ביטוח החיים בישראל, עקב שינויי רגולציה, החלטות בתי דין, התפתחויות טכנולוגיות ושינויים בתנאים חברתיים וסביבתיים.
גורמים אלו לא ניתנים לחיזוי מראש ועשויים להשפיע על העלות הסופית של התביעות ולכן על ההערכה האקטוארית להפרשות.

<u>07.03.2018</u>	<u>אקטוארית ביטוח חיים</u>	<u>אירנה ויירו F.IL.A.A</u>
תאריך	תפקיד	שם האקטואר הממונה

נספח א – טופס 12 א

טופס 12א' תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - ברוטו

ליום: 31/12/2017

(באלפי ₪)

			סה"כ	חסכון וסיכון מוות (קלאסי, מסורתי)		חסכון טהור או מרכיב החיסכון בפוליסות (עדיף, מסלול)		סיכון מוות טהור או מרכיב סיכון מוות בפוליסה		אכ"ע	סיעודי		כיסויים אחרים (1)
				מבטיח תשואה	משתתף	מבטיח תשואה	משתתף	פרט	קבוצתי		פרט	קבוצתי	
				א1	ב1	א2	ב2	א3	ב3	4	א5	ב5	6
1	תביעות תלויות		50,019					41,250	135	7,208			1,426
2	עתודה (סה"כ שורות 2א1 עד 6)		548,401	0	0	0	505,702	17,691	0	25,008	0	0	0
2א1	פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה:	פוליסות שהונפקו עד שנת 1990	0										
2א2		פוליסות שהונפקו בין השנים 1991-2003	55,834				55,750	60	0	24			0
2א3		פוליסות שהונפקו לאחר שנת 2004	452,499				449,952	1,981	0	566			0
2א4		סה"כ (2א1 עד 2א3)	508,333	0	0	0	505,702	2,041	0	590	0	0	0
2ב	פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון		13,096					13,055	0	41			0
3	חלק העתודה בגין תביעות בתשלום		26,972					2,594	0	24,378			0
4	השתתפות ברווחים		0										
5א	השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה	השלמה בהתאם להערכות הטובות ביותר (Best Estimate)	0										
5ב		מרווח עבור סטיות שליליות אפשריות (Margin for Adverse Deviation)	0										
6	אחר		0										
7	עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל		0										

1) כיסויים אחרים, לרבות: נכויות, כפל תאונה וכד'

8א	השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים חדשים		0										
1ב8	השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים קיימים	שינויים בהנחות	2,160					53		2,107			
2ב8		שינויים בשיטות	0										
3ב8		הבדלים בגובה הפרמיה	0										
4ב8		שינויים אחרים	0										

נספח ב – טופס 12 ב

טופס 12ב' תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - שייר

ליום: 31/12/2017

(באלפי ₪)

		סה"כ	חסכון וסיכון מוות		חסכון טהור או מרכיב החיסכון		סיכון מוות טהור או מרכיב		אכ"ע	סיעודי		כיסויים אחרים 1)
			מבטיח תשואה	משתתף	משתתף	מבטיח תשואה	פרט	קבוצתי		פרט	קבוצתי	
			1א	1ב	2ב	2א	3א	3ב	4	5א	5ב	6
1	תביעות תלויות	41,476					34,323	135	5,763			1,255
2	עתודה (סה"כ שורות 2א1 עד 6)	543,603	0	0	505,702	0	17,356	0	20,545	0	0	0
2א1	פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה:	0										
2א2	פוליסות שהונפקו עד שנת 1990	0										
2א3	פוליסות שהונפקו בין השנים 1991-2003	55,834			55,750		60		24			
2א4	פוליסות שהונפקו לאחר שנת 2004	452,499			449,952		1,981		566			
2ב	סה"כ (2א1 עד 2א3)	508,333	0	0	505,702	0	2,041	0	590	0	0	0
3	פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון	13,096					13,055	0	41			0
4	חלק העתודה בגין תביעות בתשלום	22,173					2,259		19,914			
5א	השתתפות ברווחים	0										
5ב	השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה	0										
6	אחר	0										
7	עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל	0										

1) כיסויים אחרים, לרבות: נכויות, כפל תאונה וכד'

8א	השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים חדשים	0										
8ב1	השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים קיימים	1,684					46		1,638			
8ב2	שינויים בהנחות	0										
8ב3	שינויים בשיטות	0										
8ב4	הבדלים בגובה הפרמיה	0										
	שינויים אחרים	0										

הצהרת האקטואר בענפי ביטוח כללי

א' – זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ ("המבטח") להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בענפי ביטוח כללי עבור הדו"חות הכספיים של המבטח (להלן - ההפרשות) איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ ליום 31 דצמבר 2017, כפי שמפורט להלן.

אני מכהן כסמנכ"ל ביטוח משנה באיי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ. התמניתי לתפקיד של אקטואר בענפי ביטוח כללי בחברה בשנת 2017. אין לי קשרים עסקיים עם המבטח, או עם בעל עניין של המבטח או עם בן משפחה של בעל עניין.

ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. היקף חוות דעת אקטוארית

א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדו"ח ולנתוני השנים הקודמות.

ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.

ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות בסעיף 2 להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.

ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות. [1]

ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:

1. **ההפרשה שחושבה בגין הסדר ביטוח שיורי ("הפול") או בגין עסקים נכנסים.** חישוב ההפרשה בגין הפול מתבסס על חישוב שבוצע על ידי אקטואר הפול ובאחריותו.
לעניין זה, "**עסקים נכנסים**" כהגדרתם בסימן ג' בפרק 1 לחלק 2 של שער 5 לעניין "מדידת התחייבויות".

2. **ההפרשה שחושבה עבור ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל**
אין לחברה ביטוחים משותפים.

3. העדר מתאם בין הענפים השונים לצורך הפחתת סך ההפרשה הכוללת בגין תביעות תלויות עבור כל הענפים הכלולים בהערכתי.

סך ההפחתה בגין העדר מתאם נקבע כאפס.

2. הנתונים המצורפים להיקף חוות הדעת האקטוארית

ליום 31 בדצמבר 2017

א.

			אלפי ₪	
			ברוטו	**שייר**
1	תביעות תלויות			
		ענפים שאינם מקובצים:		
		רכב רכוש	186,128	187,131
		מקיף דירות	23,524	21,228
		רכב חובה	1,395,443	1,231,413
		סה"כ ענפים שאינם מקובצים	1,605,095	1,439,772
		סה"כ ענפים מקובצים	37,782	35,921
		סה" ענפים	1,642,877	1,475,693
2	סה"כ הוצאות עקיפות		55,173	55,173
3	פרמיה בחסר			
		רכב רכוש	לא נדרש להצהיר	
		מקיף דירות	לא נדרש להצהיר	
		רכב חובה	2,379	2,379
	סה"כ הערכה אקטוארית		1,700,429	1,533,245

ב. הערות:

1. ההפרשות המפורטות כוללות את ההפרשות המחושבות בגין הסדר ביטוח שיורי ("הפול") או בגין עסקים נכנסים.
2. העתודה לסיכונים שטרם חלפו כוללת מרכיבים אלו:
   א. עלות הסיכון הביטוחי
   ב. מרווח לחוסר הוודאות הנלווה לסיכון (כהגדרתו בנייר העמדה)
   ג. העלות ליישוב תביעות וההוצאות הנלוות לביטוחים אלה

[1] למען גילוי הנאות, במסגרת כהונתי כסמנכ"ל ביטוח משנה, אני הגורם המוסמך על ביטוח משנה בחברה.

ג' – חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בענפים הבאים: רכב רכוש, מקיף דירות ורכב חובה.

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:
   א. הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסים (ביטוח), התשמ"א – 1981;
   ב. הוראות והנחיות הממונה על שוק ההון;
   ג. עמדת הממונה בנושא חישוב עתודות בביטוח כללי;
   ד. כללים אקטואריים מקובלים;

2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.

3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.

4. ההפרשות לתביעות תלויות המפורטות בפרק ב', בגין הענפים שאינם מקובצים: רכב רכוש, מקיף דירות ורכב חובה, מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות, המוגדרות לעיל, בכל ענף שפורט בנפרד, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

5. סך ההפרשות לתביעות תלויות המפורט בפרק ב', מהווה לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות בענפים המקובצים ושאינם מקובצים בכללותם כתוקפם ביום הדוח הכספי.

6. ההפרשה להוצאות עקיפות המפורטת בפרק ב' , מהווה לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הוצאות עקיפות לישוב התביעות, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

7. ההפרשות לפרמיה בחסר המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הפער בין הסיכונים שטרם חלפו והפרמיה שטרם הורווחה ברמת השייר (ככל שקיים) בענפים שפורטו, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

ד' – הערות והבהרות

ההפרשות המפורטות בפרק ב' נגזרות מהערכה אקטוארית של עלות התביעות בענפים הכלולים בהצהרה זו. הערכה זו מהווה אומדן הולם לעלות זו, ביום ההערכה. ההערכה מבוססת על אומדנים סטטיסטיים הכוללים מרכיב של אי וודאות. האומדנים הסטטיסטים מבוססים על הנחות שונות, אשר לא בהכרח יתממשו. ההנחות בשימוש בהערכה האקטוארית משפיעות על התוצאה הסופית של ההפרשה. לכן, עלות התביעות בפועל עשויה להיות גבוהה או נמוכה מההערכה האקטוארית.

חוות דעת זו מתייחסת להפרשות המפורטות בפרק ב' לעיל בענפי ביטוח כללי עבור הדוחות הכספיים של החברה ליום 31 דצמבר 2017. חוות דעת זו נסמכת על הנחה שההפרשות מוחזקות בנכסים הולמים שזמני פירעונם ו/או רמת הנזילות שלהם מותאמים לזרם התשלומים הצפוי של התביעות בעתיד.

ההפרשות המפורטות בפרק ב' מחושבות עבור הדוחות הכספיים של החברה ליום 31 דצמבר 2017 ואין להשתמש בהן בהקשר אחר.

בחישוביי הרזרבה ערכתי שינויים בחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי בהתאם להוראות המפקח כמפורט בבאור 12(2)(ד)(4).

החל מדצמבר 2015 החברה מיישמת את עמדת הממונה בקשר לנוהג המיטבי לחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי. חישבתי "עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח" לפי הפירוש כי קיים סיכוי סביר למדי ("fairly likely") כי ההתחייבות הביטוחית שנקבעה תספיק לכיסוי התחייבויות המבטח. לגבי תביעות תלויות בענפי חובה וחבויות הבחינה של "סיכוי סביר למדי" כיוונתי לאומדן הסתברות של 75% לפחות. הרזרבות התייחסו הן לסיכון הרנדומלי והן לסיכון הסיסטמי.

ההתחייבויות לפי הנוהג המייטבי מהוונות בריבית ריאלית חסרת סיכון בתוספת 50% פרמית אי נזילות. בנוסף נלקחה בחשבון ההשפעה של הערכת הנכסים לא סחירים.

בהמשך להמלצות וועדת וינוגרד שפורסמו יוני 2016 עתודות החברה בענפי חובה וחבויות כוללות השפעת שיעור ריבית לצורך היוון קצבה שנתית של 2% .

על מנת להסיר ספק, אני מציין כי, לפי מיטב הערכתי, ההפרשות בגין הענפים שאינם מקובצים הינן הולמות את התחייבויות החברה בגין התביעות התלויות בכל ענף בנפרד, וההפרשות בגין הענפים המקובצים הינן הולמות את התחייבויות החברה בגין התביעות התלויות רק כחלק מההפרשות של כל הענפים במצטבר נכון ליום 31 דצמבר 2017, אך לא בכל ענף בנפרד.

7 במרס, 2018	סטיבן קוסטין FIIAA FIA
תאריך	שם האקטואר

הצהרת אקטואר לעסקי ביטוח בריאות דצמבר 2017

איי.די.איי חברה לביטוח בע"מ

פרק א' – זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ ("המבטח") להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח בריאות עבור הדוחות הכספיים של איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ (להלן "ההפרשות") ליום 31 דצמבר 2017, כפי שמפורט להלן.

אני עובדת שכירה של איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ, התמניתי לתפקיד ביום ה – 01 בפברואר 2013. אין לי קשרים עסקיים עם החברה , או עם בעל עניין בחברה או עם בן משפחה של בעל עניין .

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. חוות הדעת האקטוארית

א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.

ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.

ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות בענפים המפורטים להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.

ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.

ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם הנושאים הבאים:

1) ההפרשה שחושבה בגין עסקים נכנסים. לעניין זה, "עסקים נכנסים" כהגדרתם בסימן ג' בפרק 1 לחלק 2 של שער 5 לעניין "מדידת ההתחייבויות". אין למבטח עסקים מסוג זה.

2) ההפרשה שחושבה עבור ביטוחים משותפים בהם המבטח אינו מבטח מוביל. אין למבטח עסקים מסוג זה.

2. נתונים המצורפים לפסקת חוות הדעת האקטוארית

א. פירוט סכומי ההפרשות

ענף	ברוטו	שייר
הוצאות רפואיות		
תביעות תלויות	3,836	2,971
IBNR	6,545	5,300
הוצאות עקיפות	198	198
סה"כ	**10,579**	**8,468**
מחלות קשות		
תביעות תלויות	3,756	3,068
IBNR	7,336	6,027
הוצאות עקיפות	211	211
סה"כ	**11,304**	**9,307**
תאונות אישיות		
תביעות תלויות	19,539	18,223
IBNR	23,079	21,343
הוצאות עקיפות	812	812
סה"כ	**43,430**	**40,378**
נסיעות לחול		
תביעות תלויות	2,838	2,838
IBNR	3,207	3,207
הוצאות עקיפות	284	284
סה"כ	**6,330**	**6,330**

ב. השפעת שינויים/עדכונים על ההפרשות

השפעת השינויים המפורטים להלן על ההפרשות , באלפי ₪ , הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר:

1) עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון – סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס ההפרשה – לא נדרשה התאמה מסוג זה בתקופת הדוח.

2) עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני הדוח הכספי השנתי האחרון – סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות, ומתיקונים אחרים- לא נדרשה התאמה מסוג זה בתקופת הדוח.

פרק ג' – חוות הדעת

אני מצהירה ומאשרת כי בתת ענף ביטוח הבריאות – הוצאות רפואיות, מחלות קשות ותאונות אישיות

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכל כתוקפם ביום הדוח הכספי.

   א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א – 1981.

   ב. הוראות והנחיות הממונה על שוק ההון.

   ג. כללים אקטוארים מקובלים.

2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב' לעיל, הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.

3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.

4. ההפרשות המופרטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי, עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח בריאות השייכים לתת ענפי ביטוח הבריאות שפורטו לעיל, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

5. ענף נסיעות לחו"ל מוערך ומחושב על ידי אקטואר הממונה על ענף אלמנטרי מר' סטיבן קוסטין.

פרק ד' – הערות והבהרות

1. **סוגי העתודות וההנחות**

פרטים אודות סוגי העתודות, שיעורי הריבית וכו' נכללים בבאור 35 לדוחות הכספיים.

2. **אי וודאות סטטיסטית ואקטוארית**

ההפרשות המופרטות בפרק ב' נגזרות מהערכות אקטואריות של עלות התביעות בענפים הכלולים בהצהרה זו. הערכות אלו מהוות הערכות הולמות לעלות התחייבויות המבטח. למרות זאת, יתכן ועלות ההתחייבויות בפועל לא תתפתח במדויק לפי ההערכות, וכמו כן קיימת אפשרות שתהיה שונה מהותית מהערכות אלו.

3. **חשיפה להתפתחויות ולשינויים עתידיים**

בעתיד יתכנו שינויים והתפתחויות בכל הקשור לתנאי שוק ביטוח הבריאות בישראל, עקב שינויי רגולציה, החלטות בתי דין, התפתחויות טכנולוגיות ושינויים בתנאים חברתיים וסביבתיים . גורמים אלו לא ניתנים לחיזוי מראש ועשויים להשפיע על העלות הסופית של התביעות ולכן על ההערכה האקטוארית להפרשות.

07.03.2018	אקטוארית בריאות	אירנה ויירו F.IL.A.A
תאריך	תפקיד	שם האקטואר

נספח א'

דוח יחס כושר פירעון כלכלי

של

איי.די.איי חברה לביטוח בע"מ

ליום 31.12.2016

תוכן עניינים

	עמוד
רקע והיקף גילוי	3
דוח מיוחד של רואה החשבון	4
הגדרות	5
לוח 1 - יחס כושר פירעון וסף הון	6
לוח 2 - מאזן כלכלי	7
לוח 3 - הרכב התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה	9
לוח 5 - הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון	10
לוח 6 - הון נדרש לכושר פירעון (SCR)	11
לוח 7- סף הון (MCR)	12

רקע והיקף הגילוי

בחודש יוני 2017 פורסם חוזר 2017-1-9 "הוראות ליישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II" (להלן - חוזר סולבנסי) שנועד לכונן משטר כושר פירעון חדש לחברות ביטוח בישראל. זאת, בהתבסס על הוראות דירקטיבת "Solvency II" (להלן - "**הדירקטיבה**"), שאומצה על ידי האיחוד האירופי ומיושמת החל מינואר 2016 בכל המדינות החברות בו.

הדירקטיבה כוללת בחינה מקיפה של סיכונים להם חשופות חברות ביטוח וסטנדרטים לניהולם ומדידתם, ומבוססת על שלושה נדבכים:

- נדבך ראשון - כמותי, שעניינו יחס כושר פירעון מבוסס סיכון
- נדבך שני - איכותי, הנוגע לתהליכי בקרה פנימיים, לניהול סיכונים, לממשל תאגידי ולתהליך הערכה עצמי של סיכונים וכושר פירעון (ORSA)
- נדבך שלישי - נוגע לקידום משמעת שוק, גילוי ודיווח.

משטר סולבנסי מבוסס על הנדבך הכמותי לפי הדירקטיבה והוראותיה הנלוות, תוך התאמה לשוק בישראל והוא מיושם בישראל החל מ-30 ביוני 2017 בגין נתוני 31 בדצמבר 2016.

בחודש דצמבר 2017 פורסם חוזר 2017-1-20 "מבנה הגילוי הנדרש בדוח התקופתי ובאתר האינטרנט של חברות ביטוח בנושא משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II" (להלן חוזר הגילוי) לפיו חברה שקיבלה את אישור הממונה בנוגע לביקורת על דוח יחס כושר פירעון כלכלי בגין נתוני דצמבר 2016 תפרסם דוח יחס כושר פירעון כלכלי בגין נתוני 31 בדצמבר 2016 באתר האינטרנט שלה במועד פרסום הדוח התקופתי העוקב למתן האישור.

החברה קבלה את אישור הממונה, בהתאם להוראות חוזר הגילוי, כי ביצעה ביקורת על יישום הוראות משטר הסולבנסי.

דיווח זה נערך על פי הכללים והעקרונות שקבע הממונה על הביטוח בחוזר הסולבנסי.

לעניין גילויים נוספים ראה דוחותיה הכספיים של החברה לשנת 2017 ובכלל זה באור מספר 15 בדבר הון עצמי ובאור מספר 35 בדבר ניהול סיכונים.

הבהרה לעניין מידע צופה פני עתיד בדוח זה

קביעת האומדן המיטבי (כהגדרת מונח זה להלן) התבססה על תחזיות, הערכות ואומדנים לאירועים עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינם בשליטתה של החברה, ויש לראות בהם כ-"מידע צופה עתיד". אין מניעה כי תחזיות, הערכות ואומדנים אלו, כולם או חלקם, לא יתממשו או שיתממשו באופן שונה מכפי שהוצג בדוח, ולפיכך התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מכפי שנחזה.

קוסט פורר גבאי את קסירר
דרך מנחם בגין 144 א'
תל-אביב 6492102

טל. +972-3-6232525
פקס +972-3-5622555
ey.com

לכבוד

הדירקטוריון של איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ

א.ג.נ.,

הנדון: **בדיקה של יישום הוראות מסוימות של הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בעניין כושר פירעון**

כלכלי מבוסס Solvency II של איי.די. איי. חברה ביטוח בע"מ (להלן - החברה) ליום 31 בדצמבר, 2016

בדקנו את ההון הנדרש לשמירה על כושר פירעון (להלן - SCR) ואת ההון הכלכלי של החברה ליום 31 בדצמבר, 2016 (להלן - המידע). הדירקטוריון וההנהלה של החברה אחראים להכנה ולהצגה של המידע הערוך בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - הממונה) בעניין כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II (להלן - ההוראות) כפי שנכללו בחוזר הממונה 2017-1-9 מיום 1 ביוני, 2017. החישובים, התחזיות וההנחות שהיוו בסיס להכנת המידע הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה.

בדיקתנו נערכה בהתאם לתקן הבטחת מהימנות בינלאומי ISAE-3400 - בדיקה של מידע כספי עתידי.

בהתבסס על בדיקת הראיות התומכות בחישובים, בתחזיות ובהנחות, כפי שמוזכר להלן, אשר שימשו את הדירקטוריון וההנהלה של החברה בהכנת המידע, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהתחזיות וההנחות, בכללותן, אינן מהוות בסיס סביר למידע בהתאם להוראות. כמו כן לדעתנו, המידע לרבות אופן קביעת ההנחות והתחזיות הוכנו, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם להוראות, והוצגו, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם להוראות.

יודגש כי התחזיות וההנחות מבוססות, בעיקרן, על ניסיון העבר, כפי שעולה ממחקרים אקטואריים הנערכים מעת לעת. נוכח הרפורמות בשוק ההון, הביטוח והחיסכון והשינויים בסביבה הכלכלית, נתוני העבר אינם משקפים בהכרח את התוצאות העתידיות. המידע מתבסס לעיתים על הנחות לגבי אירועים עתידיים ופעולות ההנהלה שלא בהכרח יתממשו או שיתממשו באופן שונה מההנחות אשר שימשו בסיס למידע. כמו כן, התוצאות בפועל עלולות להיות שונות באופן מהותי מהמידע, מאחר והתרחישים המשולבים של אירועים עשויים להתממש באופן שונה מהותית מההנחות במידע.

דוח זה נועד לצורך דיווח לממונה על העודף בהון הכלכלי הקיים ביחס להון הנדרש לפי ההוראות. יודגש, כי לא ניתן לעשות שימוש בדוח זה לצרכים אחרים.

תל-אביב,
7 במרס, 2018

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון

הגדרות

אומדן מיטבי (Best Estimate)	ממוצע ההסתברויות המשוקלל (תוחלת) של תזרימי המזומנים, הנדרשים לפירעון ההתחייבויות הביטוחיות במהלך כל תקופת קיומן, כשהם מהוונים בריבית חסרת סיכון מותאמת. והכול, בהתחשב בכל תזרימי המזומנים החיוביים והשליליים.
ביטוח בריאות דומה לביטוח חיים (בריאות SLT)	ביטוח בריאות לזמן ארוך המתנהל בדומה לביטוח חיים.
ביטוח בריאות דומה לביטוח כללי (NSLT)	ביטוח בריאות לזמן קצר המתנהל בדומה לביטוח כללי.
הון רובד 1 בסיסי	הון עצמי חשבונאי בתוספת השינוי בעודף נכסים על התחייבויות הנובע מפערים בין אופן הערכת הנכסים וההתחייבויות במעבר למאזן כלכלי ובניכוי נכסים בלתי מוכרים ודיבידנד שהוכרז לאחר תאריך המאזן.
הון רובד 2	מכשירי הון משני מורכב כששווים מוערך לפי הוראות חלק א׳ בנספח לחוזר סולבנסי.
הון נדרש לכושר פירעון (SCR)	הון נדרש מחברת ביטוח המבטיח כי החברה תעמוד בהתחייבויותיה בשנה הקרובה בהסתברות של 99.5%, על בסיס מיפוי הסיכונים להם חשופה החברה ובהתחשב במתאמים בין הסיכונים השונים.
השפעת הפיזור בין רכיבי הסיכון	צמצום החשיפה לסיכון של מבטח בעקבות פיזור של הפעילות העסקית, הצמצום הנובע מן העובדה שהתוצאה השלילית מסיכון אחד יכולה להיות מקוזזת על ידי תוצאה חיובית יותר מסיכון אחר, כאשר אין מתאם מלא בין סיכונים אלה.
התאמת תרחיש מניות	דרישת הון מוקטנת על סוגי השקעות מסוימים אשר תלך ותגדל באופן הדרגתי במשך 7 שנים עד שדרישת ההון בגין השקעות אלו תגיע לשיעורה המלא.
יחס כושר פירעון	היחס שבין ההון העצמי המוכר להון נדרש לכושר פירעון של חברת ביטוח.
מאזן כלכלי	מאזן החברה כאשר שווים של הנכסים וההתחייבויות מותאם לפי הוראות חלק א׳ בנספח לחוזר סולבנסי.
מרווח סיכון (RM)	סכום נוסף על האומדן המיטבי המשקף את עלות ההון הכוללת שהיה מצופה שחברת ביטוח אחרת או מבטח משנה ידרשו, לצורך קבלת התחייבויות הביטוח של חברת ביטוח, המחושב בהתאם להוראות.
סף הון מינימלי (MCR)	סף ההון הנדרש מחברת ביטוח.
רווח צפוי בגין פרמיות עתידיות (EPIFP)	הפער בין חישוב אומדן מיטבי במאזן הכלכלי לבין חישוב אומדן מיטבי רעיוני על בסיס: סילוק מרכיבי החסכון בפוליסה, הנחת ביטול של כל כיסוי ביטוחי המתומחר בפרמיה משתנה, הנחת סילוק של כל כיסוי ביטוחי המתומחר בפרמיה קבועה. אין השפעה על פוליסות בפרמיות חד פעמיות. לפיכך, אין השפעה על פוליסות ביטוח כללי.
תקופת הפריסה	במסגרת הוראות המעבר ליישום משטר כושר פירעון כלכלי, בשנים 2016 עד 2024, הון נדרש לכושר פירעון (SCR) של חברת ביטוח יעלה בהדרגה מ-60% בשנת 2016 ועד עמידה מלאה בהון נדרש לכושר פירעון (100%) בדצמבר 2024.

לוח 1 - יחס כושר פירעון וסף הון

א. יחס כושר פירעון

	ליום 31 בדצמבר 2016
ללא התחשבות בהוראות לתקופת הפריסה ובהתאמת תרחיש מניות:	
הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון - ראו לוח 5 (באלפי ש"ח)	1,721,603
הון נדרש לכושר פירעון (SCR) - ראו לוח 6 (באלפי ש"ח)	896,057
עודף (באלפי ש"ח)	825,546
יחס כושר פירעון (באחוזים)	192%
עמידה באבני דרך בהתחשב בהוראות לתקופת הפריסה ובהתאמת תרחיש מניות:	
הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון - ראו לוח 5 (באלפי ש"ח)	1,630,571
הון נדרש לכושר פירעון - ראו לוח 6 (באלפי ש"ח)	534,781
עודף (באלפי ש"ח)	1,095,790

ב. סף הון (MCR)

	ליום 31 בדצמבר 2016
	אלפי ש"ח
סף הון (MCR) - ראו לוח 7.א	240,652
הון עצמי לעניין סף הון - ראו לוח 7.ב	1,411,310

7 במרס 2018

תאריך	משה (מוקי) שנידמן	רביב צולר	דוד מיכאל	רונית חיוחמו
	יו"ר הדירקטוריון	מנהל כללי	מנהל סיכונים	סמנכ"ל כספים

לוח 2 - מאזן כלכלי

		ליום 31 בדצמבר 2016	
	הערות	מאזן לפי תקינה חשבונאית	מאזן כלכלי
		אלפי ש"ח	
נכסים:			
נכסים בלתי מוחשיים	(1)	121,564	-
הוצאות רכישה נדחות	(2)	262,828	-
רכוש קבוע		52,042	52,042
נדל"ן להשקעה		219,810	219,810
נכסי ביטוח משנה	(3)	172,555	2,069
חייבים ויתרות חובה		97,548	97,548
פרמיות לגביה		454,819	454,819
השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה		502,479	502,479
השקעות פיננסיות אחרות:			
נכסי חוב סחירים		490,146	490,146
נכסי חוב שאינם סחירים	(4)	1,026,327	1,044,053
מניות		9,002	9,002
אחרות		129,946	129,946
סך כל השקעות פיננסיות אחרות		1,655,421	1,673,147
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה		10,740	10,740
מזומנים ושווי מזומנים אחרים		559,952	559,952
סך כל הנכסים		4,109,758	3,572,606
סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה		513,219	513,219
הון			
הון רובד 1 בסיסי, לפני ניכויים	(5)	533,403	1,364,268
התחייבויות:			
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה	(3)	2,415,177	(242,105)
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	(3)	507,303	496,815
מרווח סיכון (RM)	(6)	-	843,905
התחייבויות בגין מסים נדחים, נטו	(7)	21,220	469,455
זכאים ויתרות זכות		281,345	273,294
התחייבויות פיננסיות	(8)	351,310	366,974
סך כל ההתחייבויות		3,576,355	2,208,338
סך כל ההון וההתחייבויות		4,109,758	3,572,606

הערות

(1) בהתאם לעקרונות שנקבעו בחוזר סולבנסי, חברת ביטוח תעריך נכסים בלתי מוחשיים (לרבות מוניטין) בשווי אפס.

(2) בהתאם לעקרונות שנקבעו בחוזר סולבנסי, הוצאות הרכישה נלקחות בחשבון בחישוב האומדן המיטבי.

(3) סעיף זה חושב בהתאם לעקרונות שנקבעו בחוזר סולבנסי לעניין אומדן מיטבי.

(4) שווים ההוגן של נכסי חוב בלתי סחירים מחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוט מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים.

(5) ההון הכלכלי של החברה הינו ההון העצמי של החברה כאשר הוא מותאם לסך השינויים כתוצאה מהמעבר למאזן כלכלי.

(6) סכום נוסף על האומדן המיטבי המשקף את עלות ההון הכוללת שהיה מצופה שחברת ביטוח אחרת או מבטח משנה ידרשו, לצורך קבלת התחייבויות הביטוח של חברת ביטוח, המחושב בהתאם להוראות.

(7) מחושב על בסיס ההבדל בין השווי שיוחס לנכסים וההתחייבויות במאזן הכלכלי לבין השווי שמיוחס להם לצרכי מס בהתאם להוראות ההכרה, המדידה וההצגה של תקן חשבונאות בינלאומי 12 (IAS 12).

(8) בשערוך ההתחייבויות הפיננסיות לשווי הוגן, לא נלקחו בחשבון שינויים שחלו בסיכון אשראי של החברה אלא רק בגין שינויים בריבית חסרת סיכון. כלומר, ריבית ההיוון היא ריבית חסרת סיכון בתוספת המרווח ביום ההנפקה.

לוח 3 - הרכב התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה

	ליום 31 בדצמבר 2016		
	אומדן מיטבי (BE) של התחייבויות		
	ברוטו	ביטוח משנה	שייר
	אלפי ש"ח		
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה:			
חוזי ביטוח חיים וביטוח בריאות ארוך טווח (SLT)	(2,277,117)	(146,491)	(2,130,626)
חוזי ביטוח כללי וביטוח בריאות קצר טווח (NSLT)	2,035,012	148,560	1,886,452
סה"כ התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה	(242,105)	2,069	(244,174)
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה - חוזי ביטוח חיים וביטוח בריאות ארוך טווח (SLT)	496,815	-	496,815
סה"כ התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה	254,710	2,069	252,641

לוח 5 - הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון

	ליום 31 בדצמבר 2016			
	הון רובד 1 בסיסי	הון רובד 2	סה"כ	בהתחשב בהוראות בתקופת הפריסה והתאמת תרחיש מניות
	אלפי ש"ח			
הון	1,364,268	366,974	1,731,242	1,731,242
ניכויים מהון רובד 1 (א)	(1,088)		(1,088)	(1,088)
חריגה ממגבלות כמותיות (ב)		(8,551)	(8,551)	(99,583)
הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון (ג)	1,363,180	358,423	1,721,603	1,630,571
מתוך זה - סכום רווח צפוי בגין פרמיות עתידיות (EPIFP) לפני מס	2,236,229		2,236,229	

(א) ניכויים מהון רובד 1 - בהתאם להגדרת "הון רובד 1 בסיסי" בנספח לחוזר סולבנסי, ניכויים אלה כוללים את סכום הנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות בשל חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה בניגוד לתקנות כללי ההשקעה, סכום השקעה עצמית במניות רגילות וסכום דיבידנד שהוכרז לאחר יום הדוח.

(ב) חריגה ממגבלות כמותיות - הון רובד 2 העולה על סך של 40% הון נדרש לכושר פירעון (SCR).

(ג) <u>הרכב הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון:</u>

	ליום 31 בדצמבר 2016
	באלפי ש"ח
הון רובד 1:	
הון רובד 1 בסיסי	1,363,180
הון רובד 2:	
מכשירי הון משני מורכב	366,974
בניכוי הפחתה בשל חריגה ממגבלה כמותית	(8,551)
סך הון רובד 2	358,423
סך הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון	1,721,603

שינויים בהון העצמי ממועד החישוב

בשנת 2017 גדל הונה החשבונאי של החברה בכ- 11 מליון ש"ח, השינוי נובע מרווח כולל בסך של כ- 201 מליון ש"ח בניכוי דיבידנדים בסך של 190 מליון ש"ח. כמו כן, ביום 7 במרס, 2018 הכריזה החברה על דיבידנד בסך של 120 מליון ש"ח.

לוח 6 - הון נדרש לכושר פירעון (SCR)

	ליום 31 בדצמבר 2016
	דרישת הון
	אלפי ש"ח
הון נדרש בסיסי לכושר פירעון (BSCR) :	
הון נדרש בשל רכיב סיכון שוק	280,938
הון נדרש בשל רכיב סיכון צד נגדי	77,096
הון נדרש בשל רכיב סיכון חיתום בביטוח חיים	798,138
הון נדרש בשל רכיב סיכון חיתום בביטוח בריאות (SLT+NSLT)	359,941
הון נדרש בשל רכיב סיכון חיתום בביטוח כללי	584,267
סה"כ	2,100,380
השפעת הפיזור בין רכיבי הסיכון	(803,567)
סה"כ הון נדרש בסיסי לכושר פירעון BSCR	1,296,813
הון נדרש בשל סיכון תפעולי	64,728
התאמה לספיגת הפסדים בשל נכס מס נדחה	(465,484)
סה"כ הון נדרש לכושר פירעון (SCR)	896,057
סה"כ הון נדרש לכושר פירעון (SCR) בהתחשב בהתאמת תרחיש מניות	891,302
סה"כ הון נדרש לכושר פירעון בהתחשב בהוראות לתקופת הפריסה (60% מסה"כ הון נדרש לכושר פירעון (SCR)) ובהתאמת תרחיש מניות	534,781

לוח 7- סף הון (MCR)

(א) סף הון (MCR)

	ליום 31 בדצמבר 2016
	אלפי ש"ח
סף הון לפי נוסחת MCR	403,225
גבול תחתון (25% מהון נדרש לכושר פירעון בתקופת הפריסה)	133,695
גבול עליון (45% מהון נדרש לכושר פירעון בתקופת הפריסה)	240,652
סף הון (MCR)	240,652

(ב) הון עצמי לעניין סף הון:

	ליום 31 בדצמבר 2016		
	הון רובד 1	הון רובד 2	סה"כ
		אלפי ש"ח	
הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון לפי לוח 5	1,363,180	366,974	1,730,154
חריגה ממגבלות כמותיות בשל סף הון (*)		(318,844)	(318,844)
הון עצמי לעניין סף הון	1,363,180	48,130	1,411,310

(*) בהתאם להוראות פרק 3 בחלק ב' "הוראות לעניין הון עצמי של חברת ביטוח" בחוזר סולבנסי, הון רובד 2 לא יעלה על 20% מ-MCR.

שאלון ממשל תאגידי[1]

עצמאות הדירקטוריון				
			נכון	**לא נכון**
1.		בכל שנת הדיווח כיהנו בתאגיד שני דירקטורים חיצוניים או יותר. בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא כיהנו שני דירקטורים חיצוניים אינה עולה על 90 ימים, כאמור בסעיף 363א.(ב)(10) לחוק החברות, ואולם בכל תשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא כיהנו בתאגיד שני דירקטורים חיצוניים או יותר בשנת הדיווח (ובכלל זה גם תקופת כהונה שאושרה בדיעבד, תוך הפרדה בין הדירקטורים החיצונים השונים): דירקטור א': _____. דירקטור ב': _____.	V	

[1] פורסם במסגרת הצעות חקיקה לשיפור הדוחות ביום 16.3.2014.

		מספר הדירקטורים החיצוניים המכהנים בתאגיד נכון למועד פרסום שאלון זה: **5**.		
2.		שיעור[2] הדירקטורים הבלתי תלויים[3] המכהנים בתאגיד נכון למועד פרסום שאלון זה: **5**. שיעור הדירקטורים הבלתי תלויים שנקבע בתקנון[4] התאגיד[5]: **בהתאם להוראות הדין כפי שיהיו מעת לעת**. ☐ לא רלוונטי (לא נקבעה הוראה בתקנון).	————	————
3.		בשנת הדיווח נערכה בדיקה עם הדירקטורים החיצוניים (והדירקטורים הבלתי תלויים) ונמצא כי הם קיימו בשנת הדיווח את הוראת סעיף 240(ב) ו-(ו) לחוק החברות לעניין היעדר זיקה של הדירקטורים החיצוניים (והבלתי תלויים) המכהנים בתאגיד וכן מתקיימים בהם התנאים הנדרשים לכהונה כדירקטור חיצוני (או בלתי תלוי).	V	
4.		כל הדירקטורים אשר כיהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח, אינם כפופים6 למנהל הכללי, במישרין או בעקיפין (למעט דירקטור שהוא נציג עובדים, אם קיימת בתאגיד נציגות לעובדים). אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קרי, הדירקטור כפוף למנהל הכללי כאמור) - יצוין שיעור הדירקטורים שלא עמדו	V	

[2] בשאלון זה, "**שיעור**"- מספר מסוים מתוך הסך הכל. כך לדוגמה 3/8.

[3] לרבות "דירקטורים חיצוניים" כהגדרתם בחוק החברות.

[4] לעניין שאלה זו - "תקנון" לרבות על פי הוראת דין ספציפית החלה על התאגיד (לדוגמא בתאגיד בנקאי - הוראות המפקח על הבנקים).

[5] חברת איגרות חוב אינה נדרשת לענות על סעיף זה.

[6] לעניין שאלה זו - עצם כהונה כדירקטור בתאגיד מוחזק הנמצא בשליטת התאגיד, לא ייחשב כ"כפיפות", מאידך, כהונת דירקטור בתאגיד המכהן כנושא משרה (למעט דירקטור) ו/או עובד בתאגיד המוחזק שבשליטת התאגיד ייחשב "ככפיפות" לעניין שאלה זו.

		במגבלה האמורה: _____.		
5.		כל הדירקטורים שהודיעו על קיומו של ענין אישי שלהם באישור עסקה שעל סדר יומה של הישיבה, לא נכחו בדיון ולא השתתפו בהצבעה כאמור (למעט דיון ו/או הצבעה בנסיבות המתקיימות לפי סעיף 278(ב) לחוק החברות): אם תשובתכם הינה "לא נכון" - האם היה זה לשם הצגת נושא מסוים על ידו בהתאם להוראות סעיף 278(א) סיפה: ☐ כן ☐ לא (יש לסמן x במשבצת המתאימה). יצוין שיעור הישיבות בהם דירקטורים כאמור נכחו בדיון ו/או השתתפו בהצבעה למעט בנסיבות כאמור בס"ק א: _____.	V	
6.		בעל השליטה (לרבות קרובו ו/או מי מטעמו), שאינו דירקטור או נושא משרה בכירה אחר בתאגיד) לא נכח בישיבות הדירקטוריון שהתקיימו בשנת הדיווח. אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קרי, בעל שליטה ו/או קרובו ו/או מי מטעמו שאינו חבר דירקטוריון ו/או נושא משרה בכירה בתאגיד נכח בישיבות הדירקטוריון כאמור) – יצוינו הפרטים הבאים לגבי נוכחות כל אדם נוסף בישיבות הדירקטוריון כאמור: זהות: _____. תפקיד בתאגיד (ככל וקיים): _____.	V	

		פירוט הזיקה לבעל השליטה (אם מי שנכח אינו בעל השליטה עצמו): _____. האם היה זה לשם הצגת נושא מסוים על ידו: ☐ כן ☐ לא (יש לסמן x במשבצת המתאימה). שיעור נוכחותו[7] בישיבות הדירקטוריון שהתקיימו בשנת הדיווח לשם הצגת נושא מסוים על ידו: _____, נוכחות אחרת: _____ ☐לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).		

[7] תוך הפרדה בין בעל השליטה, קרובו ו/או מי מטעמו.

כשירות וכישורי הדירקטורים

				נכון	לא נכון
7.			בתקנון התאגיד לא קיימת הוראה המגבילה את האפשרות לסיים מיידית את כהונתם של כלל הדירקטורים בתאגיד, שאינם דירקטורים חיצוניים (לעניין זה – קביעה ברוב רגיל אינה נחשבת מגבלה)[8]. אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קרי, קיימת מגבלה כאמור) יצוין –		V	
		א.	פרק הזמן שנקבע בתקנון לכהונת דירקטור: _____.			
		ב.	הרוב הדרוש שנקבע בתקנון לסיום כהונתם של הדירקטורים: _____.			
		ג.	מנין חוקי שנקבע בתקנון באסיפה הכללית לשם סיום כהונתם של הדירקטורים: _____.			
		ד.	הרוב הדרוש לשינוי הוראות אלו בתקנון: _____.			
8.			התאגיד דאג לעריכת תוכנית הכשרה לדירקטורים חדשים, בתחום עסקי התאגיד ובתחום הדין החל על התאגיד והדירקטורים, וכן דאג לעריכת תכנית המשך להכשרת דירקטורים מכהנים, המותאמת, בין השאר, לתפקיד שהדירקטור ממלא בתאגיד. אם תשובתכם הינה "נכון"- יצוין האם התוכנית הופעלה בשנת הדיווח: **V כן** ☐לא (יש לסמן x במשבצת המתאימה)		V	

[8] חברת איגרות חוב אינה נדרשת לענות על סעיף זה.

9.		א.	בתאגיד נקבע מספר מזערי נדרש של דירקטוריון שעליהם להיות בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. אם תשובתכם הינה "נכון" - יצוין המספר המזערי שנקבע: **2**.	V	_____
		ב.	מספר הדירקטורים שכיהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח - בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית[9]: **6**. בעלי כשירות מקצועית[10]: **3**. במקרה שהיו שינויים במספר הדירקטורים כאמור בשנת הדיווח, יינתן הנתון של המספר הנמוך ביותר (למעט בתקופת זמן של 60 ימים מקרות השינוי) של דירקטורים מכל סוג שכיהנו בשנת הדיווח.		
10.		א.	בכל שנת הדיווח כלל הרכב הדירקטוריון חברים משני המינים. אם תשובתכם הינה "לא נכון" - יצוין פרק הזמן (בימים) בו לא התקיים האמור: . בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא כיהנו דירקטורים משני המינים אינה עולה על 60 ימים, ואולם בכל תשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא כיהנו בתאגיד דירקטורים משני המינים: **0**.	V	
		ב.	מספר הדירקטורים מכל מין המכהנים בדירקטוריון התאגיד נכון למועד פרסום שאלון זה: גברים: **6**, נשים: **2**.	_____	_____

[9] לאחר הערכת הדירקטוריון, בהתאם להוראות תקנות החברות (תנאים ומבחנים לדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית ולדירקטור בעל כשירות מקצועית), התשס"ו – 2005.

[10] ר' ה"ש 9.

ישיבות הדירקטוריון (וכינוס אסיפה כללית)

				נכון	לא נכון
11.		א.	מספר ישיבות הדירקטוריון שהתקיימו במהלך כל רבעון בשנת הדיווח: רבעון ראשון (שנת 2017): 4. רבעון שני: 3. רבעון שלישי: 3. רבעון רביעי: 3.	_____	_____
		ב.	לצד כל אחד משמות הדירקטורים שכיהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח, יצוין שיעור[11] השתתפותו בישיבות הדירקטוריון (בס"ק זה - לרבות ישיבות ועדות הדירקטוריון בהן הוא חבר, וכמצוין להלן) שהתקיימו במהלך שנת הדיווח (ובהתייחס לתקופת כהונתו): (יש להוסיף שורות נוספות לפי מספר הדירקטורים).			

שם הדירקטור	שיעור השתתפותו בישיבות ה**דירקטוריון**	שיעור השתתפותו בישיבות **ועדת ביקורת**[12]	שיעור השתתפותו בישיבות **הועדה לבחינת הדוחות כספיים**[13]	שיעור השתתפותו בישיבות **ועדת תגמול**[14]	שיעור השתתפותו בישיבות ועדות **דירקטוריון נוספות בהן הוא חבר** (תוך ציון שם הועדה)	נכון	לא נכון
						_____	_____

11 ר' ה"ש 2.

12 לגבי דירקטור החבר בוועדה זו.

13 לגבי דירקטור החבר בוועדה זו.

			מוקי שנידמן	100%	לר	לר	לר	ועדת השקעות נוסטרו 91%		
			דורון שנידמן	92%	לר	לר	לר	ועדת השקעות נוסטרו 82%		
			יוסי קוציק	77%	לר	לר	לר	ועדת השקעות משתתפות 91%		
			פנינה שנהב	92%	86%	100%	100%	לר		
			שוקי אברמוביץ	100%	100%	100%	100%	ועדת השקעות נוסטרו 100%		
			בני ממן	100%	100%	100%	100%	ועדת השקעות משתתפות 100%		
			יעל אלעד	85%	100%	75%	100%	ועדת השקעות נוסטרו 96%		

[14] לגבי דירקטור החבר בוועדה זו.

			אהרון פוגל	92%	71%	50%	71%	ועדת השקעות נוסטרו 73%		
12.		בשנת הדיווח קיים הדירקטוריון דיון אחד לפחות לעניין ניהול עסקי התאגיד בידי המנהל הכללי ונושאי המשרה הכפופים לו, בלא נוכחותם וניתנה להם הזדמנות להביע את עמדתם.							V	

הפרדה בין תפקידי המנהל הכללי ויושב ראש הדירקטוריון

			נכון	לא נכון
13.		בכל שנת הדיווח כיהן בתאגיד יו"ר דירקטוריון. בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא כיהן בתאגיד יו"ר דירקטוריון אינה עולה על 60 ימים כאמור בסעיף 363א.(2) לחוק החברות), ואולם בכל תשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא כיהן בתאגיד יו"ר דירקטוריון כאמור: **0**.	V	
14.		בכל שנת הדיווח כיהן בתאגיד מנהל כללי. בשאלה זו ניתן לענות "נכון" אם תקופת הזמן בה לא כיהן בתאגיד מנכ"ל אינה עולה על 90 ימים כאמור בסעיף 363א.(6) לחוק החברות, ואולם בכל תשובה שהיא (נכון/לא נכון) תצוין תקופת הזמן (בימים) בה לא כיהן בתאגיד מנכ"ל כאמור: **0**.	V	

15.		בתאגיד בו מכהן יו"ר הדירקטוריון גם כמנכ"ל התאגיד ו/או מפעיל את סמכויותיו, כפל הכהונה אושר בהתאם להוראות סעיף 121(ג) לחוק החברות[15]. **V** לא רלוונטי (ככל שלא מתקיים בתאגיד כפל כהונה כאמור).		
16.		המנכ"ל אינו קרוב של יו"ר הדירקטוריון. אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קרי, המנכ"ל הנו קרוב של יו"ר הדירקטוריון) –	V	
	א.	תצוין הקרבה המשפחתית בין הצדדים: _____.	_____	_____
	ב.	הכהונה אושרה בהתאם לסעיף 121(ג) לחוק החברות[16]: ☐ כן ☐ לא *(יש לסמן x במשבצת המתאימה)*	_____	_____
17.		בעל שליטה או קרובו אינו מכהן כמנכ"ל או כנושא משרה בכירה בתאגיד, למעט כדירקטור. ☐ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).	V	

[15] בחברת איגרות חוב – אישור בהתאם לסעיף 121(ד) לחוק החברות.
[16] בחברת איגרות חוב – אישור בהתאם לסעיף 121(ד) לחוק החברות.

ועדת הביקורת

				נכון	לא נכון
18.			בועדת הביקורת <u>לא כיהן</u> בשנת הדיווח -	———	———
		א.	בעל השליטה או קרובו. ☐ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).	V	
		ב.	יו"ר הדירקטוריון.	V	
		ג.	דירקטור המועסק על ידי התאגיד או על ידי בעל השליטה בתאגיד או בידי תאגיד בשליטתו.	V	
		ד.	דירקטור הנותן לתאגיד או לבעל השליטה בתאגיד או תאגיד בשליטתו שירותים דרך קבע.	V	
		ה.	דירקטור שעיקר פרנסתו על בעל השליטה. ☐ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).	V	
19.			מי שאינו רשאי להיות חבר בוועדת ביקורת, ובכלל זה בעל שליטה או קרובו, לא נכח בשנת הדיווח בישיבות ועדת הביקורת, למעט בהתאם להוראות סעיף 115(ה) לחוק החברות.	V	
20.			מנין חוקי לדיון ולקבלת החלטות בכל ישיבות ועדת הביקורת שהתקיימו בשנת הדיווח היה רוב של חברי הועדה, כאשר רוב הנוכחים היו דירקטורים בלתי תלויים ואחד מהם לפחות היה דירקטור חיצוני. אם תשובתכם הינה "לא נכון" - יצוין שיעור הישיבות בהן לא התקיימה הדרישה כאמור : _____.	V	

.21	ועדת הביקורת קיימה ביחס לשנת הדיווח ישיבה אחת לפחות ~~בנוכחות המבקר הפנימי ורואה החשבון המבקר~~ ובלא נוכחות של נושאי משרה בתאגיד שאינם חברי הוועדה, לעניין ליקויים בניהול העסקי של התאגיד.	V	
.22	בכל ישיבות ועדת הביקורת בה נכח מי שאינו רשאי להיות חבר הועדה, היה זה באישור יו"ר הועדה ו/או לבקשת הועדה (לגבי היועץ המשפטי ומזכיר התאגיד שאינו בעל שליטה או קרובו).	V	
.23	בשנת הדיווח היו בתוקף הסדרים שקבעה ועדת הביקורת לגבי אופן הטיפול בתלונות של עובדי התאגיד בקשר לליקויים בניהול עסקיו ולגבי ההגנה שתינתן לעובדים שהתלוננו כאמור.	V	
.24	ועדת הביקורת (ו/או הועדה לבחינת הדוחות הכספיים) הניחה את דעתה כי היקף עבודתו של רואה החשבון המבקר ושכר טרחתו ביחס לדוחות הכספיים בשנת הדיווח, היו נאותים לשם ביצוע עבודת ביקורת וסקירה ראויים.	V	

תפקידי הועדה לבחינת הדוחות הכספיים (להלן - הועדה) בעבודתה המקדימה לאישור הדוחות הכספיים				
			נכון	**לא נכון**
.25	א.	יצוין פרק הזמן (בימים) אותו קבע הדירקטוריון כזמן סביר להעברת המלצות הועדה לקראת הדיון בדירקטוריון לאישור הדוחות הכספיים: **2 ימים**.	———	———

	ב.	מספר הימים שחלפו בפועל בין מועד העברת ההמלצות לדירקטוריון למועד הדיון בדירקטוריון לאישור הדוחות הכספיים: דוח רבעון ראשון (שנת 2017): 2. דוח רבעון שני: 10. דוח רבעון שלישי: 2. דוח שנתי: 2.	_____	_____
	ג.	מספר הימים שחלפו בין מועד העברת טיוטת הדוחות הכספיים לדירקטורים למועד הדיון בדירקטוריון לאישור הדוחות הכספיים: דוח רבעון ראשון (שנת 2017): 3. דוח רבעון שני: 5. דוח רבעון שלישי: 3. דוח שנתי: 3.		
26.		רואה החשבון המבקר של התאגיד השתתף בכל ישיבות הועדה והדירקטוריון, בה נדונו הדוחות הכספיים של התאגיד המתייחסים לתקופות הנכללות בשנת הדיווח. אם תשובתכם הינה "לא נכון", יצוין שיעור השתתפותו: _____	V	
27.		בועדה התקיימו בכל שנת הדיווח ועד לפרסום הדוח השנתי, כל התנאים המפורטים להלן:	_____	_____

	א.	מספר חבריה לא פחת משלושה (במועד הדיון בועדה ואישור הדוחות כאמור).	V	
	ב.	התקיימו בה כל התנאים הקבועים בסעיף 115(ב) ו-(ג) לחוק החברות (לענין כהונת חברי ועדת ביקורת).	V	
	ג.	יו"ר הועדה הוא דירקטור חיצוני.	V	
	ד.	כל חבריה דירקטורים ורוב חבריה דירקטורים בלתי תלויים.	V	
	ה.	לכל חבריה היכולת לקרוא ולהבין דוחות כספיים ולפחות אחד מהדירקטורים הבלתי תלויים הוא בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית.	V	
	ו.	חברי הוועדה נתנו הצהרה עובר למינוים.	V	
	ז.	המניין החוקי לדיון ולקבלת החלטות בוועדה היה רוב חבריה ובלבד שרוב הנוכחים היו דירקטורים בלתי תלויים ובהם דירקטור חיצוני אחד לפחות.	V	
	אם תשובתכם הנה "לא נכון" לגבי אחד או יותר מסעיפי המשנה של שאלה זו, יצוין ביחס לאיזה דוח (תקופתי/רבעוני) לא התקיים התנאי האמור וכן התנאי שלא התקיים: _____.		_____	_____

ועדת תגמול

			נכון	לא נכון
28.		הועדה מנתה, בשנת הדיווח, לפחות שלושה חברים והדירקטורים החיצוניים היוו בה רוב (במועד הדיון בועדה). ☐ לא רלוונטי (לא התקיים דיון).	V	
29.		תנאי כהונתם והעסקתם של כל חברי ועדת הגמול בשנת הדיווח הינם בהתאם לתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס-2000.	V	
30.		בועדת התגמול לא כיהן בשנת הדיווח -	_____	_____
	א.	בעל השליטה או קרובו. ☐ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).	V	
	ב.	יו"ר הדירקטוריון.	V	

		ג.	דירקטור המועסק על ידי התאגיד או על ידי בעל השליטה בתאגיד או בידי תאגיד בשליטתו.	V
		ד.	דירקטור הנותן לתאגיד או לבעל השליטה בתאגיד או תאגיד בשליטתו שירותים דרך קבע.	V
		ה.	דירקטור שעיקר פרנסתו על בעל השליטה. ☐ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).	V
.31			בעל שליטה או קרובו לא נכחו בשנת הדיווח בישיבות ועדת התגמול, למעט אם קבע יו"ר הועדה כי מי מהם נדרש לשם הצגת נושא מסוים.	V
.32			ועדת התגמול והדירקטוריון לא עשו שימוש בסמכותם לפי סעיפים 267א(ג), 272(ג)(3) ו-272(ג1)(1)(ג) לאישור עסקה או מדיניות תגמול, למרות התנגדותה של האסיפה הכללית. אם תשובתכם הנה "לא נכון" יצוין – סוג העסקה שאושרה כאמור: _____ מספר הפעמים בהן נעשה שימוש בסמכותם בשנת הדיווח: _____	V

מבקר פנים			
		נכון	לא נכון
33.	יו"ר הדירקטוריון או מנכ"ל התאגיד הוא הממונה הארגוני על המבקר הפנימי בתאגיד.	V	
34.	יו"ר הדירקטוריון או ועדת הביקורת אישרו את תכנית העבודה בשנת הדיווח. בנוסף, יפורטו נושאי הביקורת בהם עסק המבקר הפנימי בשנת הדיווח: _____ (יש לסמן x במשבצת המתאימה).	V	
35.	היקף העסקת המבקר הפנימי בתאגיד בשנת הדיווח (בשעות[17]): **4500**	_____	_____
	בשנת הדיווח התקיים דיון (בועדת הביקורת או בדירקטוריון) בממצאי המבקר הפנימי.	V	
36.	המבקר הפנימי אינו בעל ענין בתאגיד, קרובו, רו"ח מבקר או מי מטעמו וכן אינו מקיים קשרים עסקיים מהותיים עם התאגיד, בעל השליטה בו, קרובו או תאגידים בשליטתם.	V	

[17] כולל שעות עבודה שהושקעו בתאגידים מוחזקים ובביקורת מחוץ לישראל, ולפי העניין.

עסקאות עם בעלי עניין

		נכון	לא נכון
37.	בעל השליטה או קרובו (לרבות חברה שבשליטתו) אינו מועסק על-ידי התאגיד או נותן לו שירותי ניהול. אם תשובתכם הינה "לא נכון" (קרי, בעל השליטה או קרובו מועסק על ידי התאגיד או נותן לו שירותי ניהול) יצוין – - מספר הקרובים (לרבות בעל השליטה) המועסקים על-ידי התאגיד (לרבות חברות שבשליטתם ו/או באמצעות חברות ניהול): **2. דירקטורים בחברה.** - האם הסכמי העסקה ו/או שירותי הניהול כאמור אושרו בידי האורגים הקבועים בדין: V כן. **מינוים אושר באסיפה הכללית.** ☐ לא (יש לסמן x במשבצת המתאימה) ☐ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה). _____.		V
38.	למיטב ידיעת התאגיד, לבעל השליטה אין עסקים נוספים בתחום פעילותו של התאגיד (בתחום אחד או יותר). אם תשובתכם הינה " לא נכון" – יצוין האם נקבע הסדר לתיחום פעילויות בין התאגיד ובעל השליטה בו:	V	

	☐ כן ☐ לא (יש לסמן x במשבצת המתאימה) ☐ לא רלוונטי (בתאגיד אין בעל שליטה).		

יו"ר הדירקטוריון: _____ יו"ר ועדת הביקורת: _____ יו"ר הועדה לבחינת הדוחות הכספיים: _____